

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE DANSKES VEJ

DANSKE PIONERER OG DANSK VIRKE
UNDER ALLE HIMMELSTRØG

UDGIVET OG REDIGERET AF

A. KAMP

Direktør for Dansk Samvirke . Redaktør af Danmarksposten

GUNNAR HANSEN

cand. mag.

AAGE HEINBERG

Redaktør

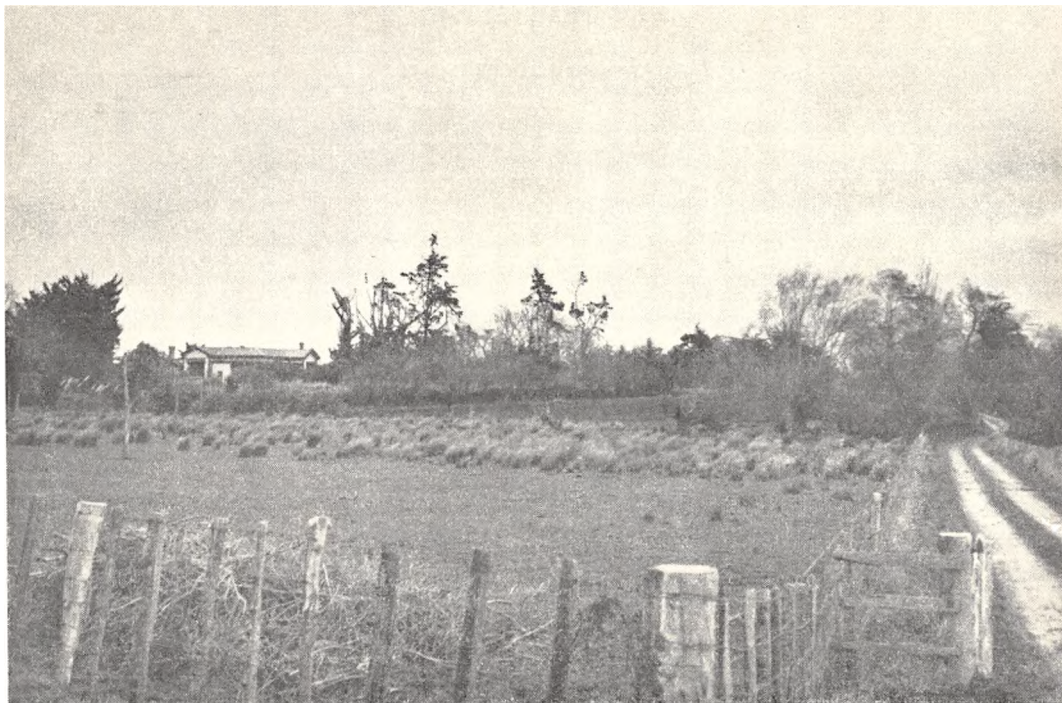
III

SKANDINAVISK BOGFORLAG

INDHOLD

	Side
Danske i Australien, New Zealand og paa Stillehavssøerne	9
Australien	9
New Zealand	30
Stillehavssøerne	43
Danske i Mexico, Mellem- og Sydamerika	52
Mexico	52
Mellemamerika	58
Vestindien (De gamle dansk-vestindiske Øer (Virgin Islands) — Cuba — Haiti — Jamaica — Portorico — Barbados — Santo Domingo)	60
Argentina	71
Brasilien	97
Øvrige Sydamerika (Chile — Colombia — Ecuador — Bolivia — Peru — Paraguay — Uruguay — Venezuela)	112
Danske i Afrika	128
Nordafrika (Ægypten — Fransk Nordafrika: Alger, Tunis, Marokko)	128
Vestafrika (Senegambien — Madeira — De Kanariske Øer — Belgisk Congo — Angola)	135
Østafrika (Kenya — Uganda — Tanganyika — Abessinien)	146
Sydafrika	154
Danmarks gamle Tropekolonier. Af Lektor <i>Sophie Petersen</i>	161
Danske Opdagelsesrejsende (Ove Giedde og Jens Munk — Den nære Orient — Vitus Bering — Centralasien — Arktiske Forskere — Repræsentations-Togter og videnskabelige Togter)	169
Udenrigstjenesten	199
Danske Verdensforetagender (Det Østasiatiske Kompagni — Det Store Nordiske Telegraf-Selskab — F. L. Smidth & Co. — Danske Ingeniørfirmaer af Verdens- format — Andre danske Storvirksomheder med Filialer eller Interesser i Ud- landet — Skibsfarten)	229
Dansk Missionsvirksomhed i Udlandet	279
Udlandsdanskernes Indsats under Krigen (Danske Frivillige i de Allieredes Styrker — Det Danske Raad i London — De Frie Danske i Amerika — Sverige og andre Steder — „Danmarkshjælpen“ i Argentina — De danske Sømænds Indsats — Haarde Krigs-Skæbner i Østen)	289
Udvandring fra Danmark gennem hundrede Aar	330
Udlandsdanskernes Antal og Fordeling ud over Jorden	333
Et Bindeled mellem Danmark og de Danske i Udlandet	337
Epilog	338
Navne-Register	341
Portræt-Register	355
Rettelser og Tilføjelser	359

Biskop Monrads Farm „Karers“, New Zealand (Sophie Petersen fot.)

Fra dansk-australsk Faarefarm (Sophie Petersen fot.)

AUSTRALIEN - NEW ZEALAND STILLEHAVSØERNE

Sømænd var de første Danske i Australien

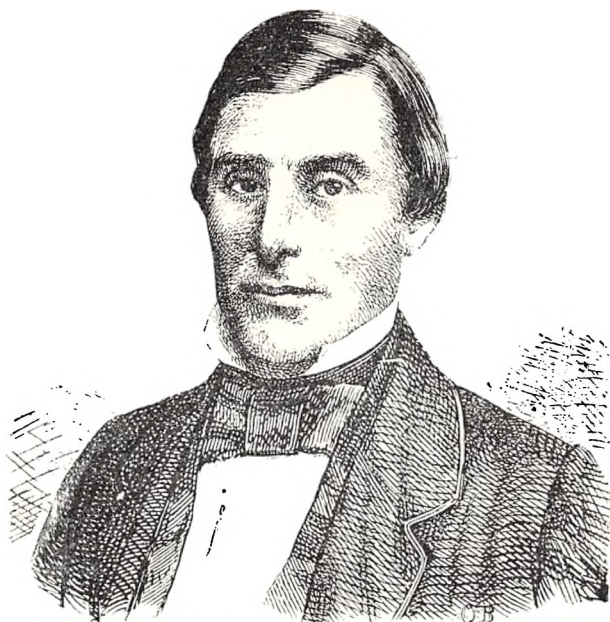
Den hollandske Skibskaptajn Abel Tasman, der i 1642 opdagede det Landomraade, der fik Navn efter ham — Tasmanien — omtaler i sin Rapport om denne Færd, at han ombord paa sit Skib „Zeehan“ havde en dansk Styrmand Peter Peterzoon aus Kopenhagen. Man tør herefter fastslaa, at Københavneren *Peter Petersen* er den første Dansker, der har haft Berøring med de australske Landomraader. Den første, der satte sine Ben paa det australske Fastland, var *Johannes Bremer*, ligeledes fra København, der i 1696 kom dertil ombord paa det hollandske Skib „Geelvinck“, ført af Kaptajn *Villum de Vlaming*. „Geelvinck“s Mænd var de første Hvide, der opdagede Vestaustraliens store Flod Swan-River og navngav Rottnest Øerne. „Geelvinck“ styrede fra Vestaustralien til „Dirk Hartogs Øerne“, hvor Kaptajn de Vlaming fastnagledede en Kobberplade, hvor baade Skibets Rejse, Opdagelse og anden Styrmand *Johannes Bremers* Navn er indgraveret. Det er endvidere blevet opklaret, at det første skandinaviske Skib i australsk Farvand var den danske Fregat „Fredensborg Slot“, som i 1718 sigtede den nordvestaustralske Øgruppe „Montebello“, der først 100 Aar efter blev navngivet. Officerer og Mandskab paa „Fredensborg Slot“ var de første Europæere, der sigtede denne Ø.

Jørgen Jürgensens eventyrlige Livsskæbne

Disse første Danske var kun Gæster. Derimod er *Jørgen Jürgensen* (1780—1841), den danske Eventyrer, Kongen af Island, den hemmelighedsfulde Forhandler for den engelske Regering rundt om i Europa paa Napoleonstiden, Spilleren, den senere Straffefange, den højtbegavede Religionsfilosof, Journalist og Forfatter, nær knyttet til Australien, hvor han sammenlagt tilbragte en stor Del af sit Liv. Han var udgaaet af en velhavende københavnsk Familie, Faderen Hofurmager og Stammafader til en Slægt af fremragende Urfabrikanter, der først i Danmark og siden i

Schweiz vandt sig et Navn. Jørgen Jürgensen var fra sine Barneaar en vild Krabat, hans Klassekammerat Oehlenschläger fortæller levende om ham i sine Erindringer, og Drengæarenes Trang til gale Streger fulgte ham Livet igennem. Han kom tidligt ud af Skolen, blev sendt til Søs, da der ikke syntes anden Udvej, kom i engelsk Tjeneste og paa Togter til afrikanske og australske Farvande. 22 Aar gammel var han ombord i Marinefartøjet „Lord Nelson“, der skulde foretage Opmaalinger i australske Farvande, først almindelig Matros, men Aaret efter allerede Styrmand, og var med til at anlægge Kolonier i van Diemens Land (Tasmanien), bl. a. Hovedstaden Hobart, som han adskillige Aar efter skulde vende tilbage til. Nye Oplevelser fulgte, han blev Skipper paa et Hvalfangerfartøj og slap helskindet tilbage til Danmark i 1807. Eventyrlysten sad ham i Blodet, han blev nu Kaperkaptajn, kom i Kamp med engelske Krigsskibe og blev taget til Fange. Englænderne opdagede hurtigt hans Evner, inden længe var han i engelsk Tjeneste, sluttede Kompagniskab med en Forretningsmand Phelps og kom med hans Skib til Island, hvor han udførte sit Livs største Kup, arresterede den danske Amtmand, Grev Trampe, og proklamerede sig selv som Konge af Island. Det varede dog kun kort — et engelsk Krigsskib ankrede op i Reykjavik og førte den selvbestaltede Majestæt til England, hvor han fik et Aars Fængsel, ikke for Meriterne paa Island, men fordi han havde forladt England uden Tilladelse. Den ulyksalige Spillelidenskab, der skulde blive hans Skæbne, blev for Alvor vakt i Fængslet, men med Mellemrum klarede han sig stolt. Han var et ualmindelig hurtigt Hoved, altid fuld af Idéer og med ganske forbløffende, men noget overfladiske Kundskaber. Han havde udprægede Evner som Skribent og Tegner, hvad hans i British Museum efterladte 5 Bind, der baade er Levnedsskildring, Nationaløkonomi, Religionsfilosofi og rent digteriske Udgydelser, bærer mange Vidnesbyrd om. Hans enkle Streg kan i visse af Tegningerne minde om Nevøens, den geniale Fritz Jürgensen. — Englænderne forstod at benytte ham; han blev som hemmelig politisk Agent sendt til baade Frankrig og Tyskland og flere andre Lande, besøgte og drøftede Tidens Problemer paa lige Fod med Goethe og General Blücher, men faldt Gang paa Gang for sin ulykkelige Spillelyst. Han kom tilsidst i en meget farlig Situation, en Dødsdom svævede over Hovedet paa ham, da han søgte at flygte, men under sine mange Fængselsophold kunde han gøre sig nyttig, snart som Læge,

snart som Sjælesørger. I 1826 blev han deporteret til Australien, gjorde undervejs, da Skibslægen døde, Tjeneste som saadan, vandt straks den engelske Guvernør Arthurs Hjerte, og nye fantastiske Oplevelser ventede ham de sidste 15 Aar af hans Liv. Han blev nu endelig kureret for Spillelidenskaben og deltog i Kampen mod de vilde Indfødte, var med til at rydde Jord, blev Politimand, siden Redaktør af det stedlige Blad

Jørgen Jürgensen

og skrev en Række Bøger og Smaaskrifter. Mod og Energi havde han og var meget vellidt. Regeringen belønnede ham tilsidst med en større Landejendom og omliggende betydelige Jorder, og da han samtidig fik en ikke ubetydelig Arv fra Danmark — han stod i stadig Korrespondance med sine Brødre, især den yngste Fritz, der blev Toldembedsmand, Etatsraad og en af Odense Bys Spidser — havde han alle Muligheder for at kunne tilbringe et fredeligt Otium i Australien. Men han fulgte aldrig de banede Veje, han lagde sig ud med Englænderne, mest fordi han, der var saa fuldstændig usnobbet og ligeglad med sine Medmenneskers Dom — giftede sig med en af de Indfødte, en farvet Kvinde. Det isolerede ham, og om hans sidste Aar er der Tavshed. Det har været sagt, at han døde i 1845 i Fattigdom paa et Hospital i Hobart, Byen han havde været med til at grundlægge, men senere Undersøgelser har vist, at han ikke blev forarmet, kun levede adskilt fra Englænderne med Kone og Børn, og døde i 1841. Han fik ikke det bedste Eftermæle i Danmark, men i Australien lever Mindet om ham endnu 100 Aar efter hans Død, og han faar en meget smigrende Omtale i „Australian Encyclopedia“, bl. a. for sit Værk i 5 Bind om Tasmanien. Hans forskellige litterære Arbejder findes hovedsagelig i Manuskript i forskellige Biblioteker. Han fortjener uden Tvivl Oprejsning i sit Fødeland.

Danske blandt de første Guldgravere i Australien

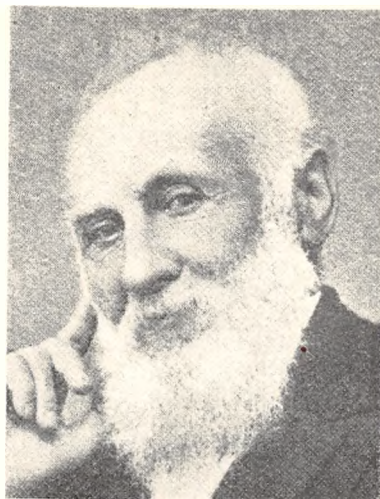
Det var først Guldfundene i Staten Victoria 1851, der bragte Indvandring i større Stil fra Danmark og de øvrige nordiske Lande. Det menes, at omkring 2000 Skandinaver for kortere eller længere Tid mellem 1851 og 1875 drog til Guldfelterne i Victoria. Majoriteten var Danske, og ikke mindst fra Sønderjylland kom et betydeligt Kontingent. Kun ganske faa havde Held med sig. Mange døde af „colonial fever“, antagelig Dysenteri, og en ikke ringe Del tog efter Uheld i Victoria til New Zealand, hvor der i 60'erne ogsaa blev gjort Guldfund. De danske Guldgravere i Victoria var hovedsagelig samlet i de fire Guldfelter: Bendigo, Castlemaine, Ballarat og Gippsland; en Del slog sig ogsaa ned her som Kolonister, da Guldfeberen var ovre. I Begyndelsen af 1870'erne var der i Victoria 1014 Danske, deraf 934 Mænd og 80 Kvinder.

De mest kendte af Guldgraverne var Brødrene *Niels, Laust, Andreas* og *Hans Jørgensen*. De fandt adskillige Guldminer og blev meget velstaaende Folk. De stammede fra Sønderjylland, og en af dem vendte en kort Tid hjem for at faa Slætninge og Venner med derud. Ogsaa *Hans J. Appel*, der endte som Borgmester, blev et meget kendt Navn i Castlemaine, hvor hans Hustru en lang Tid var den eneste hvide Kvinde og som en Moder for alle sine Landsmænd. *Magnus Bülow* fra Faaborg var en af de første, der søgte til Bendigo, hvor han havde Held med sig, men siden mistede han, hvad han havde tjent og blev Kunstmaler og vandt som saadan et vist Navn. Han døde i Melbourne i 1901. — *Fritz Hansen* fra Als tjente en Formue og vendte derefter tilbage til sin Fødeø, hvor han blev et kendt Navn blandt de danske Sønderjyder. Det samme var Tilfældet med *Peter Lagoni*, der kom hjem med Guldet og døde i Bevtoft.

I 1870'erne begyndte Indvandring af Danske og andre Skandinaver til *Queensland*, hvis Regering søgte at fremme Landets Udvikling ved at tilkalde Indvandrere fra nordeuropæiske Lande. Emigranterne gik i Hamborg ombord i Skibe, som Queenslands Regering havde chartret, og havde en Rejse paa 8—9 Maaneder foran sig. I Byerne Brisbane, Maryborough, Mackay, Townsville og Port Douglas blev de modtaget af Repræsentanter for Regeringen og sendt ud i Landet, hvor de fleste fik Arbejde ved Landbrug eller som Haandværkere i Byerne. I Løbet af en halv Snes

Arthur Boesen

Jacob Cohn

Anton Tange

Aar kom ca. 5000 skandinaviske Emigranter, deraf de fleste Danske, til Queensland. En af de mest kendte var *Hans Truelsen Hansen* fra Vedsted ved Ribe. Han havde først forsøgt sig som Guldgraver, men havde mere Held ved Landvæsenet. En af hans Sønner, *M. P. Hansen*, blev siden Deputy Director of Education i Staten Victoria.

De danske Indvandrere spredtes over alle Dele af det australske Fastland, men kun i Queensland samlede de sig i saa stort et Antal, at man kunde tale om Kolonier: Mackay, Bundaberg, Maryborough og Warwick.

Antallet af skandinaviske Nybyggere i Australien og New Zealand naaede sit Højdepunkt i 1891 med 12.697, hvoraf 8.401 Danske, som fordelte sig saaledes:

<i>Australien</i>	
Queensland	3.158
New South Wales	1.366
Victoria	1.020
Tasmania	155
South Australia	262
Western Australia	320
<i>New Zealand</i>	2.120

Det store Tal for New South Wales forklares ved, at mange danske Emigranter i 90'erne søgte hertil fra andre australske Stater eller New Zealand.

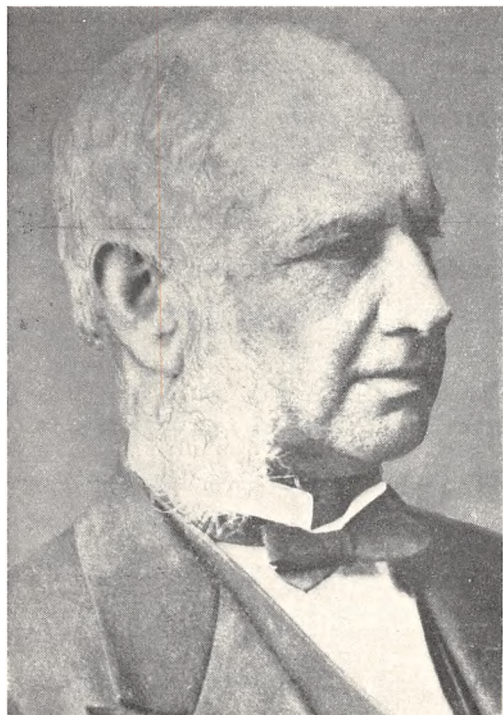
Saaframt de Danske fra Sønderjylland (som i Folketællingen figurerer som Tyskere) medregnes, vilde Antallet kunne sættes til omkring 10.000.

Omkring 25 pCt. af de danske Nybyggere blev Farmere, og mange blev Foregangsmænd — baade i Dyrkning af Jorden og Organisation af co-operative Foretagender. I Victoria udpegedes i sin Tid en dansk Nybygd i Poowong som en Mønsterkoloni.

Sir Edvard Knox

Danskeren, der grundlagde Australiens Sukkerindustri

En af de ældste og mest fremtrædende danske Indvandrere i Australien var *Edvard Knox* (1819—1901), som stammede fra Helsingør, af den oprindelig fra Skotland indvandrede kendte Familie. Han gik paa Sorø Akademi, uddannedes til Handel i Danmark, Tyskland og England og udvandrede 1839 til Australien. 1855 grundlagde han i Sydney „Colonial Sugar Refinery Company“ og blev dets administrerende Direktør. I de 46 Aar, han ledede dette Selskab, der blev en af de vigtigste Faktorer i Udviklingen af den australske Sukkerindustri, bredte dets Virksomhed sig til New Zealand, Fiji-Øerne og Queensland, og der oprettedes Raffinaderier i alle større Byer. Selskabet raadede ialt over 33.000 acres, beplantet med Sukkerrør.

Sir Edward Knox

Henry Olsen

Mange unge Danske kom, takket være Knox, ind i vigtige Stillinger og under hans Selskab. Han blev Direktør for Sydneys Handelsbank og for det af ham grundlagte Prince Alfred Hospital i Sydney og blev ophøjet i Adelsstanden. Hans Nevø *H. H. Rothe* (1853—1938) og hans Søn, *Adrian Knox*, overtog da Ledelsen af den store Virksomhed, i hvilken flere andre danske havde ledende Stillinger: *Rudolph Helms*, Direktør for en Sukkermølle i Queensland, *Vilhelm Helms*, Direktør for en Sukkermølle i New South Wales, *Paul Sylow* og *L. Beck*, kemiske Ingeniører, *G. Betzonich*, Inspektør, og *H. Moltke*, Bestyrer af en Sukkerplantage paa Fiji. Virksomheden beskæftigede 1200 Mennesker og havde en Aktiekapital paa 2 Mill. £.

Andre danske Navne fra Pionertiden

En anden dansk Forretningsmand i Australien i ældre Tid var *Th. Arthur Boesen*; født i København 1828, kom han til Australien i 1850'erne efter at have deltaget i Treaarskrigen. Han grundlagde i 1855 en Manufakturforretning i Sydney, Petersen, Boesen & Co., som blev en af Byens største Virksomheder. Han døde i 1904.

En betydelig Position opnaaede *Henry Olsen* (1861—1921), som kom til Australien i 1888 med to bare Hænder. Efter at have været beskæftiget paa et Apotek m. m. oprettede han omkring 1900 Import- og Eksportfirmaet *Henry Olsen, Ltd.* i Melbourne og Sydney. Hovedartiklerne var dansk Hermetik, Øl, Porcelæn og Mejerimaskiner og svenske Tændstikker. Han var en Mand af stor Indflydelse baade i det australske Forretningsliv og indenfor den danske Koloni; sammen med Konsul Holdenson var han Medstifter af Den danske Klub i Melbourne. 1909 vendte han tilbage til Danmark som Leder af Hovedsædet i København.

Chr. F. Mouritzen, født i København 1862, var først i Sydafrika og prøvede siden mange forskellige Beskæftigelser i Australien. Han slog sig ned i Queensland 1887, var Arkitekt, Hotelejer og meget andet, men oprettede saa en Porcellænsfabrik i Perth, Western Australia, og her blev han virkelig Pioner. *Calyx Porcelain Co.* udviklede sig hurtigt til en Storvirksomhed. Sønnen, der skulde have fortsat Virksomheden, faldt som Flyver i den første Verdenskrig. Siden overtog Slægtninge Fabriken, og nu eksporteres australsk Porcelæn.

En anden Pioner var Konsul *L. W. Marcker*, der i 1945 døde i en Alder af 79 Aar i sin Fødeby Neksø. Marcker uddannedes som Farmaceut, var Lærling i Viborg og Medhjælper paa Kong Salomons Apotek i København, men Eventyrtrangen fik ham i 1887 til at forlade Danmark for at prøve Lykken hos en Onkel i Australien. Her virkede han først som Apoteker, men da der blev fundet Guld i Vestaustralien, tog Marcker til Perth for at blive Guldgraver. 120 miles maatte han og en Kammerat trave gennem Ørkenen, før de endelig kom til Guldfelterne. Der fulgte en haard, men spændende Tilværelse mellem Guldgravere og Indfødte i „Southern Cross“, hvor Marcker reddede sig noget Guld, uden dog at blive Velhaver. Saa turede han rundt i Australiens Indre med Kamelkaravaner, klippede Faar og blev endelig Vingrosserer i Sydney. Da Konsul Boesen døde, blev *L. W. Marcker* i 1903 dansk Konsul i Sydney. I hans Villa „Bornholm“ paa Glebe Point var Landsmænd altid velkomne, og mangen Gang gav han dem en Haandsrækning. I 1912 tog Konsul Marcker tilbage til Danmark.

I Juni 1933 døde en af North Queensland's ældste Pionerer, *Severin Sørensen*, efter et langt og virksomt Liv. Han naaede den høje Alder af 94 Aar og var født

i Egtved. Han laa som Soldat i Altona, da Kri- gen brød ud i 1864, og gjorde Tjeneste som Menig. Han ankom til Queensland i 1869 og var beskæftiget som Tømrer. Et Aar før sin Død modtog den gamle Krieger Veteranmedail- len, efter at Pastor *P. C. Ligaard* i Brisbane havde gjort rette Vedkommende opmærksom paa den gamle Veterans Eksistens.

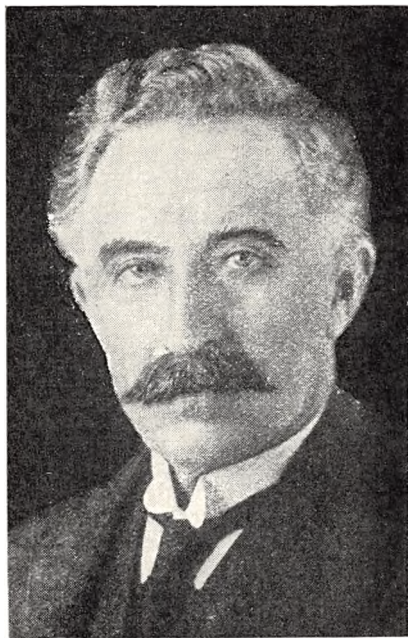
Samme høje Alder opnaaede *Adolf Ingwer- sen*, der var født i Danmark, og som sammen med sine Forældre i en ung Alder kom til Ham- borg og senere studerede ved Universitetet i Heidelberg. Han kom til Melbourne i 1855. Her begyndte han at fabrikere Eucalyptus Olie, og han udvidede Fabrikationen betydeligt, da han senere indførte for 40.000 £ De- stilleringsapparater. Han var en Pionér paa Eucalyptusfabrikationens Omraade.

Claus Grønn fra Als blev Brygger og skrev en Bog „Erindringer fra Sø og Land“, hvori han giver en indgaaende Skildring af Guldgraverlivet i Victoria og omtaler mange danske Skæbner. Med sine tyve Børn blev han en Patriark i Melbourne, hvor han døde. — *G. A. Hornemann* og *W. Halberg*, Indehavere af store Revisions-

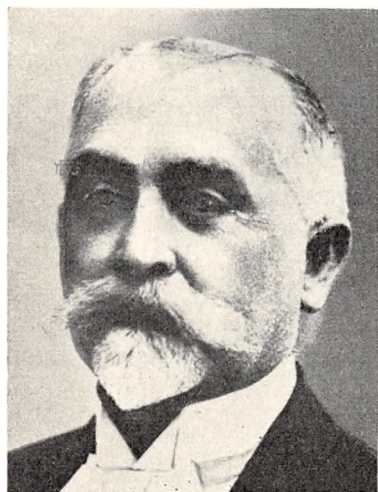
firmaer i henholdsvis Melbourne og Sydney, var begge meget interesserede i alt Arbejde for Dansk- heden i Australien.

Anton Tange (1824—88), født i Odense, kom til Australien 1853. Han begyndte Forretning i Sydney under Navnet „A. Tange, General Mer- chants and Tea Importers“, som oparbejdedes til at blive en af Sydneys største engros Forretninger. Den fortsattes efter hans Død af Sønnen *Herbert Tange*.

Carl Broberg fra København var Kemiker, kom

Generalkonsul P. J. Holdenson

Konsul L. W. Marcker

til Melbourne i 1890 og blev siden Direktør for et kendt Kemikaliefirma *Rocke, Tompsitt & Co.* og endte som Leder af *The Barrett Drug Co.*, som hans tre Sønner videreførte.

G. C. Clausen (1840—1918), født paa Als, udvandrede 20 Aar gammel, startede i *Fitzroy* i Møbelbranchen og oparbejdede en stor Forretning. Han blev Byens Borgmester, Formand for *Northcote Cable Tramway Co.*, Fredsdommer etc. En Gade i Byen blev opkaldt efter ham; hans Mindesmærke er rejst paa en offentlig Plads, og han omtales som *Fitzroys Konge*. Sønner førte Forretningen videre.

Brødrene *Cohn* fra Horsens blev maaske de mest omtalte af alle Danske indenfor deres Generation i Australien. *Jacob, Moritz* og *Julius Cohn* udvandrede i 1853; de aabnede en Forretning „*Continental Store*“ i *Bendigo*, startede siden flere Bryggerier og blev de største Ølbryggere i Australien. Den ene Broder, *Jacob*, blev Borgmester i *Bendigo*, Fredsdommer og Præsident for *The Agricultural Society for Bendigo and district*. Han gjorde danske Eksportører mange Tjenester, blev dekoreret og var ved sin Død i 1911 anset som en af de bedste Udvandrere fra Danmark. De tre Brødre fik Navnet „Ølkongerne“, og det Lagerøl, de bryggede, er stadig den mest populære Ølsort i Australien. *Max Cohn*, Søn af *Jacob*, førte de store Bryggerivirksomheder videre.

Kaptajn *L. Jensen* kom allerede i 50'erne til *Gladstone*, idet hans Skib forliste. Han blev i *Queensland*, startede et Dampskibsselskab efter at have prøvet lidt af hvert, blev Borgmester, Præsident for det lokale Kunstakademi, Chef for flere Rederier, og da han døde i 1901, fik han, hedder det, den største Begravelse, der var set i Byen.

Johannes Jensen, født i *Viborg*, kom omkring Aarhundredskiftet til Australien. Han repræsenterede *Tasmaniens Regering* i økonomiske Sager i *Skandinavien* et Par Aar, blev dansk og siden ogsaa hollandsk Konsul og i 1918 Medlem af en *U. S. A. Regeringskommission*, der skulde undersøge Markedsmuligheder i Australien.

C. F. A. Sparre (1849—1935) kom til Australien 1871; efter at have forsøgt sig som Guldgraver blev han Bygmester og senere Tømmerhandler i *Townsville*, hvor han valgtes til Borgmester og udnævntes til dansk Konsul.

Mejerimænd: En Dansker Australiens største Smørekseportør

Danske har paa mange Maader gjort sig gældende indenfor Mejerivæsenet. Pioneren her var *Emil Hansen*, der var Elev af Professor Segelcke, den store Mejeri-ekspert i Danmark. Emil Hansen kom efter Uddannelse herhjemme til Victoria i 1886 og banede Vejen for mange senere danske Udvandrere. Han lærte Farmerne i Victoria Fordelene ved de danske Metoder og agiterede for Andelstanken paa Smørindustriens Omraade. Sammen med en Landsmand, *A. Bing*, aabnede Emil Hansen et Mejeri i Melbourne, men siden tog han ud paa Foredrag for Farmerne. Han blev en Tid Leder af en Smør- og Ostefabrik i Rochester og en lignende Fabrik i Kyneton. Efter Aftale med det store danske Firma Holdenson & Nielson udarbejdede Emil Hansen et System til Bestemmelse af Fedtindholdet i Smørret, og dette System blev efterhaanden optaget af alle større Smørproducenter. Hans Helbred led imidlertid under Opholdet i Australien, og i 1894 vendte han tilbage til Danmark, hvor han kort efter døde.

Bendix Hansen var født paa Langeland og udvandrede 1892 til Victoria. Her blev han, der havde en god Uddannelse hjemmefra, Leder af Victoria Creamery, Melbourne, og senere af Shepperton Butter Factory. I 1902 gik han i Kompagni med en Englænder Farral og startede York Butter Factory, Melbourne, og Firmaet Hansen & Farral. For hvert Aar maatte denne Forretning udvides, og Virksomheden er nu en af de største i Australien indenfor Smør- og Ostefabrikationen.

Svend Hartmann kom til Australien omkring Aarhundredskiftet og blev Direktør for en af Philip W. Heymann, København, grundlagt Smørkonserveringsfabrik og tillige Direktør for et Mønstermejeri. Hartmann og en Landsmand, *Rud. Wassard*, har opbygget en stor Virksomhed paa dette specielle Felt, og der drives tillige en omfattende Eksport. bl. a. til Østen. Mejerimaskiner var ikke synderlig kendt i Australien, men paa dette Felt har Hartmann gjort en Pionerindsats.

Videre end nogen anden Dansk indenfor det australske Mejerivæsen naaede dog *Povl Jørgen Holdenson* (1863—1948), der var kendt som en fremragende Forretningsmand og Mejeriexpert over hele Australien, og som ved sin Død var Chef for Firmaet Holdenson & Nielson og tillige dansk Konsul. Holdenson var født i Sej-

strup ved Ribe, Søn af en Gaardejer. Han rejste fra Danmark til Melbourne i 1879 sammen med en lidt ældre Kammerat ved Navn Nielsen. Han begyndte med at arbejde paa forskellige Farme, og i 1886 startede han sammen med sin Kammerat en lille Smørforretning, der siden udviklede sig til et Kæmpeforetagende. Nielsen døde omkring 1904, og Holdenson fortsatte som Eneindehaver. I 1908 sammensluttedes Forretningen med Fresh Food & Frozen Storage Co., og der dannedes et Aktieselskab under Navnet Holdenson & Nielson Fresh Food Pty. Ltd. med Holdenson som administrerende Direktør. Han arbejdede støt og solidt Foretagendet frem. Paa Melbournes Hovedgade, Flinders Street, ligger den vældige Forretningsbygning, og her findes mægtige Lagre af Ost, Flæsk, Æg og især Smør. Firmaet ejer over en Snes Mejerier i Victoria og har desuden rundt om i Staten 30 Opsamlingssteder for Fløde. Meget er skabt paa Erfaringer fra Danmark, og Holdenson lagde aldrig Skjul paa, hvad han skyldte sit Hjemland. Efterhaanden har Firmaet udvidet Eksporten meget, navnlig af Daasesmør til hele Østen.

I Løbet af de Aar, Holdenson ledede Forretningen, gik den frem Aar for Aar, og hans Position blev mere og mere grundfæstet, samtidig med at hans Indtægter steg. Som en Patriark sluttede han sit daadrige Liv. Han støttede med rund Haand alle gode danske Foretagender, saasom Bladet „Norden“, Den danske Klub, dansk kirkeligt Arbejde o. s. v.

Landmænd, Gartnere og Frugtavlere

C. W. Kofoed, der var født paa Bornholm, kom til Australien i 1879. Han gik i Regeringens Tjeneste og var i „New South Wales Government Survey Department“ i Sydney fra 1885 til 1901, da han blev udnævnt til en højere Stilling i Wagga Distriktet. Han var Landbrugsekspert og fik stor Betydning for Udviklingen af det australske Landbrug. En Aarrække var han dansk Konsul i Sydney.

William Luplau, en dansk Præstesøn, kom til Victoria som Guldgraver i 60'erne og slog sig siden ned i Ballarat som Mægler. Han gjorde meget for Landbrugets Fremme og udgav flere Bøger „The Agricultural Teacher“ og „The Farmer's Friend“, der delvis bygger paa Erfaringer fra dansk Landbrug og blev meget udbredte.

T. Weitemeyer (1849—1919) kom til Australien i 70'erne og blev en af de mest

Herman Svendsen, Emu Park

Professor P. H. Fraenkel

kendte Landmænd i Queensland. Han har skrevet en Bog „Missing Friends“, der indeholder en Del interessante Skildringer af Indvandrerliv i Queensland.

Fred Rogen (1849—1931), der først rejste til New Zealand, siden til Victoria, vandt Ry som en af Verdens største Eksperter paa Fjerkræavlens Omraade. Hans Dyr vandt Førstepræmier overalt i Verden, og han var Overdommer ved alle større Dyrskuer i New Zealand og Australien.

Jens Petersen, „Dannebrog Nurseries“ i Brisbane, har et af de største Gartnerier i Australien. Han er bl. a. Leverandør til „Woolworth“.

Herman Svendsen i Emu Park, Queensland, har haft en eventyrlig Karrière som „Ananas Konge“. Han kom i 1908 til Australien 18 Aar gammel og tog fat paa, hvad der faldt for. Ved at hugge Sukkerrør tjente han saa meget, at han kunde sende Bud efter Familien; Faderen, der havde været Skotøjsfabrikant, kom med over, og i Løbet af faa Aar havde de skabt en stor Skotøjsfabrik i Queensland. Men i 1918 købte Herman Svendsen en Farm og blev Landmand. Fra Kvægavl gik han gradvis over til at dyrke Frugt og er nu den største Ananasdyrker i Australien. Han dyrker ogsaa

Banener, Appelsiner og Citroner. Af hans 6 Sønner er de 5 optaget i Forretningen.

Da den nye australske Hovedstad Canberra blev grundlagt i 1927, oprettede Staten fire Farme, saakaldte Mejerifarme. Ikke mindre end 2000 australske Farmere ansøgte om at komme i Betragtning. Danskeren *N. C. Nielsen* blev den først udvalgte. Han oparbejdede en stor Mejerifarm, som han senere solgte med god Fortjeneste og købte herefter en ny Farm ved Dalby i Queensland.

Forstkandidat *A. Helms* har ydet en betydningsfuld Indsats i det australske Skovbrug, dels i Vestaustralien, dels paa Tasmanien.

Havearkitekt *A. E. Iversen* er knyttet til Brisbanes Byplankontor.

Danske i offentligt Liv

C. F. Nielson, som døde i 1924, var en af Australiens mest kendte Danske. Han kom som 10-aarig til Australien, og efter Skoleuddannelse blev han Jurist, fik en betydelig Sagførerforretning i Bundaberg i Queensland og blev tidligt valgt ind i kommunale Stillinger. Han interesserede sig for Politik, lod sig opstille flere Gange og blev i 1906 valgt ind i Overhuset, hvor han sad til sin Død. Skønt kun en Dreng, da han forlod Danmark, bevarede han stor Interesse for sin Faders, den gamle Farmer Peter Nielsens Land og hjalp mange Danske, der vilde prøve Lykken i Queensland.

Niels Nielsen var i mange Aar Minister i *New South Wales*.

I den australske Arbejderbevægelse har *I. H. Lundager* spillet en fremtrædende Rolle, han har været Medstifter af Queenslands Arbejderparti og ved flere Lejligheder fremhævet den danske demokratiske Udvikling, ligesom han har staaet i Forbindelse med flere danske Politikere.

Ingeniører

En dygtig og sympatisk Repræsentant for den danske Civilingeniørstand var Oberst *Vilh. Larsen* (1855—1944), Brisbane. Han var født i Aarhus og blev cand. polyt. i 1879. Efter et Par Aar at have arbejdet ved nogle mindre Jernbaneanlæg i Danmark, rejste han i 1881 til Australien, hvor han blev Assistent ved artesisk Brøndboring og Opmaaling i det indre Queensland. To Aar senere blev han Assi-

Oberst Vilh. Larsen (th.) sammen med Ingeniør Steenberg og Frue (Sophie Petersen fot.)

Dansk Dame, omgivet af Kænguruer i Dyrepark nær Sydney

stent ved Queensland's Statsbaners Tegnestuer. Her arbejdede han sig i Aarenes Løb op til Chef og beklædte denne Stilling til sin Afgang i 1921. Siden drev han privat Ingeniørvirksomhed. 1887 gik han ind i Queensland's Fæstningsartilleri (ved Siden af sin praktiske Virksomhed) og avancerede, indtil han i 1910 blev Oberstløjtnant. 1934 blev han udnævnt til Fredsdommer. Han var en af Stifterne af Dansk Ingeniørforening i København. I flere Perioder i Tidsrummet 1886 til 1927 var han Formand for den danske Forening Heimdal i Brisbane. I 6 Aar var han Bestyrelsesmedlem i Brisbanes Officersforening og udnævntes til Æresmedlem.

Ingeniør *Poul Sylow* (1859—1936) var født i Korsør og blev polyteknisk Kandidat i 1883. Efter i et Par Aar at have arbejdet paa de danske Sukkerfabrikker som Kemiker rejste han i 1885 til Australien, hvor han blev Kemiker ved „Colonial Sugar Refinery Co.“. Han var i en Del Aar paa Fijøerne og flere Steder paa New Zealand, til sidst blev han Direktør for „New Farm Sugar Refinery“ i Brisbane.

Knud Lyne Rahbek var født i Vejle og cand. polyt. fra Polyteknisk Læreanstalt, begyndte som Jernbaneingeniør og havde flere ansvarsfulde Poster i Dan-

mark. I 1885 modtog han en Opfordring fra Queenslands Regering om at lede Vandforsyningsdepartementet. Han var i Queensland i tre Aar og kom saa til Siam, hvor han var den ledende Ingeniør ved Siams første Jernbane. I 1900 kom han tilbage til Australien og traadte i Queenslands Regerings Tjeneste.

• Civilingeniør *A. W. Krebs* har i New South Wales udfoldet en omfattende Virksomhed ved Bygning af Sukkerfabrikker.

Axel Holmberg opfandt og anvendte for første Gang i Australien en Motorsav, som senere fandt stor Udbredelse baade i Australien og i Amerika, og *N. P. Wilmann* har været en Foregangsmand indenfor Landbrugsmaskinfabrikationen.

Bygmestre og Haandværkere

Firmaet *Hansen & Yuncken* i Melbourne har haft en Række store Byggeforetagender i Entreprise. Den største Kontrakt var Opførelsen af Havneautoriteternes Bygning i Market Street. Denne Bygning er en af Melbourne Citys betydeligste. Det har været et stort Arbejde at udgrave Grunden, idet man skulde igennem et tykt Lag af Lava, som Geologerne mener stammer fra den forhistoriske Tid, da der var Vulkaner ikke langt fra Melbourne. Kontrakten var paa 260.000 £.

Ogsaa Bygmester *L. F. Manniche* og Entreprenør *John Mortensen* har foretaget store Byggearbejder i Melbourne.

Victor Iversen tog som 23-aarig fra Fødebyen Esbjerg i 1915 og har i Adelaide oparbejdet den største Tømmerimportforretning i Sydaustralien.

I Sydney har *Emil Nielsen* og *C. Møller* oparbejdet en stor Virksomhed i Glasmosaikarbejde, *H. C. Andersen* og *Victor Frantzen* et stort Maskinsnedkeri og *Adrian Felumb* en Pianofabrik.

Videnskabsmænd

Harald F. Jensen i Brisbane har vundet Navn som en af de mest ansete Geologer i Australien; hans Speciale er Mine- og Petroleumsindustrien. Dr. Jensen er født i Danmark og udvandrede som ganske ung. Dr. agro. *Hans Jensen* var i Aarene 1929—47 Bakteriolog ved The Linnean Society of New South Wales og Lektor ved The University of Sydney, derefter blev han kaldt hjem til Danmark for at blive

Gamle Brisbane-Danskere i Den danske Forening Heimdal. For Bordenden th. Oberst Vilh. Larsen

Leder af den bakteriologiske Afdeling ved Statens Planteavls-Laboratorium. I Melbourne virker Civilingeniør *Erik Munch-Petersen* som Bakteriolog og Biokemiker ved Forsøgslaboratoriet, især beskæftiget ved Undersøgelser af Mælk.

Professor, Konsul *Poul H. Fraenkel* (1880—1948), Søn af Dr. phil. Arnold Fraenkel, fik sin Uddannelse som Elektroingeniør paa Orlogsværftet, Polyteknisk Lærestalt og Technicum, Mittweida. I 1905 rejste han til Australien, først som ledende Ingeniør ved et Firma i Melbourne, senere i Perth i Vestaustralien. I 1920 blev han Docent ved Universitetet i Perth, hvor han fandt sin Livsgerning. Han blev hurtigt raadgivende Ingeniør og var fra 1920 til 1925 Chef for Perth Universitetets elektriske Afdeling for derefter at blive udnævnt til Professor. Endelig fik han Chefstolen paa Universitetets Ingeniørskole og var til sin Død korresponderende Medlem af The Institute of Electrical Engineers, London. Fraenkel var fra 1918 til sin Død dansk Konsul for Vestaustralien.

Kemikeren *Jacob Christensen* (1860—1932), Bundaberg, Queensland, var en anset Videnskabsmand. Efter at have studeret ved Københavns Universitet rejste han til

Brisbane, hvor han nogle Aar senere nedsatte sig som Tandlæge, og samtidig blev han Lærer i analytisk Kemi samt dansk Konsul. I 1913 bosatte han sig i Bundaberg, hvor han dels virkede som praktisk Kemiker for Sukkerindustrien, dels som Overlærer ved den tekniske Skole. Han var anset som den betydeligste Ekspert i Sukkerkemi i Australien.

En australsk General af dansk Afstamning

En af de mest kendte australske Generaler, Sir *Charles Rosenthal*, er Søn af en dansk Emigrant. Han uddannedes til Arkitekt og gik samtidig ind i den australske Hær. Ved Krigsudbrudet i 1914 var han Major. Han forlod Australien som Oberstløjtnant og deltog som Kommandør over 3. Feltartilleribrigade i Gallipoli-Felttoget. I 1916 forfremmedes han til Brigadegeneral, i 1918 til Generalmajor. Han deltog i en Række blodige Slag paa Vestfronten og saaredes fem Gange. Ved Fredsslutningen ophøjedes han i den engelske Adelsstand. Han ledede Indkvarteringen og Hjemsendelsen af den australske Hær. Siden blev han en af de ledende Arkitekter i Sydney samtidig med, at han blev Chef for Stridskræfterne i New South Wales.

Oberstløjtnant *H. C. Bjelke-Petersen*, der er født i København, kom som Dreng til Australien. Her grundlagde han sammen med sin Broder „The Bjelke-Petersen Brothers School of Physical Culture“ i Sydney og Melbourne og blev kaldt Australiens I. P. Muller. Under den første Verdenskrig var han Leder af Træningsskolerne i de to nævnte Byer og fik megen Anerkendelse for sit Arbejde. Hans Søster *Marie Bjelke-Petersen* blev en af Australiens mest populære Forfatterinder. Hun boede mange Aar i Tasmanien; hendes mest kendte Bøger er „The Captive Singer“, udkommet hos Hodder & Stoughton, London, og trykt i 100.000 Ekspl., og den store Roman „The Immortal Flame“ (Harper Bros. N. Y.), der navnlig gjorde Lykke i Amerika.

To danskfødte Australiere fik Victoriakorset

En Dansker, som ikke maa glemmes, er *Jørgen Chr. Jensen*, født i Løgstør og oprindelig Sømand. Han kom til Adelaide et Par Aar før første Verdenskrig og gjorde

Tjeneste ved forskellige Fronter i Europa. Som den første Dansker fik han for udvist Tapperhed Victoriakorset, og da han fik det personlig overrakt af Kong Georg paa Buckingham Palace, henvendte Dronning Alexandras Søn et Par Ord paa Dansk til ham. Han døde i Adelaide, endnu en ung Mand, og fik det smukkeste Eftermæle.

Ogsaa en anden ung Dansk-Australier, Sømanden *Olaf Andersen* fra Camperdown, fik tildelt Victoriakorset. I Camperdowns Opland kaldes han „Helten fra Archangelsk“.

Handel og Industri — Filialer af danske Foretagender

Nogle Aar før sidste Verdenskrig aabnede Det Østasiatiske Kompagni en Filial i Sydney under Ledelse af *Eigil Koch*, mangeaarig Leder af Kompagniets Filial i Singapore. Senere er tillige aabnet Kontor i Melbourne. Gennem disse Afdelinger tager Ø. K. Del i Australiens Eksport af Hvede og Uld.

Det store danske Uldfirma *Bloch & Behrens* har i en Aarrække haft Filialer i Sydney og Melbourne.

Konsul *M. C. Christophersen*, Brisbane, er Indehaver af Australiens største Icecreamfabrik. Christophersen er født i Svendborg 1885 og kom til Australien i 1913. Efter at have deltaget i første Verdenskrig begyndte han i Sydney at fremstille en chokoladeovertrukket Icecream, som hurtigt blev meget populær under Navnet „Eskimo Pie“. Senere flyttede han til Brisbane, hvor han i 1925 startede „Arctic Ice Cream Ltd.“, som hurtigt tog en rivende Udvikling og senere sammensluttedes med „Peters American Delicacy Co. Ltd.“ med Christophersen som Direktør. Det er nu et Foretagende med en Kapital paa flere Millioner Kroner og et Personale paa 300 Mand. Forretningens forskellige Afdelinger leverer Icecream til næsten hele Australien.

J. Ole Larsen er Indehaver af en større Læderfabrik i Sydney. *Vald. Petersen* har samme Sted gennem mange Aar drevet en stor Forretning i Toiletartikler.

Blandt de nyeste Skud, dansk Foretagsomhed har sat i Australien, kan fremhæves *John D. Arups* Import- og Eksportvirksomhed i Sydney.

Jens Lyng

Danskeren, der grundlagde det skandinaviske Blad i Australien

Jens Lyng var født i Aarhus og kom tidligt til Australien, hvor han i 1896 grundlagde 14-Dages Bladet „Norden“ og ledede det i mange Aar. Han var Dansk-Australiernes Historieskriver, meget aktiv med at samle Materiale om Landsmænd og efterlod bl. a. et Arkiv med mange Oplysninger. Flere af hans Bøger beskæftiger sig da ogsaa med Landsmænds Skæbner derovre, saasom „Teddy Wilkins Trials“ og „Scandinavians in Australia“. En af hans mest omtalte Bøger var „Our New Possession“, der handler om det tidligere tyske New Guinea, som Lyng lærte nærmere at kende, da han under første Verdenskrig gjorde Tjeneste som Kaptajn i den australske Hær. Kort efter hans Død gik „Norden“ ind.

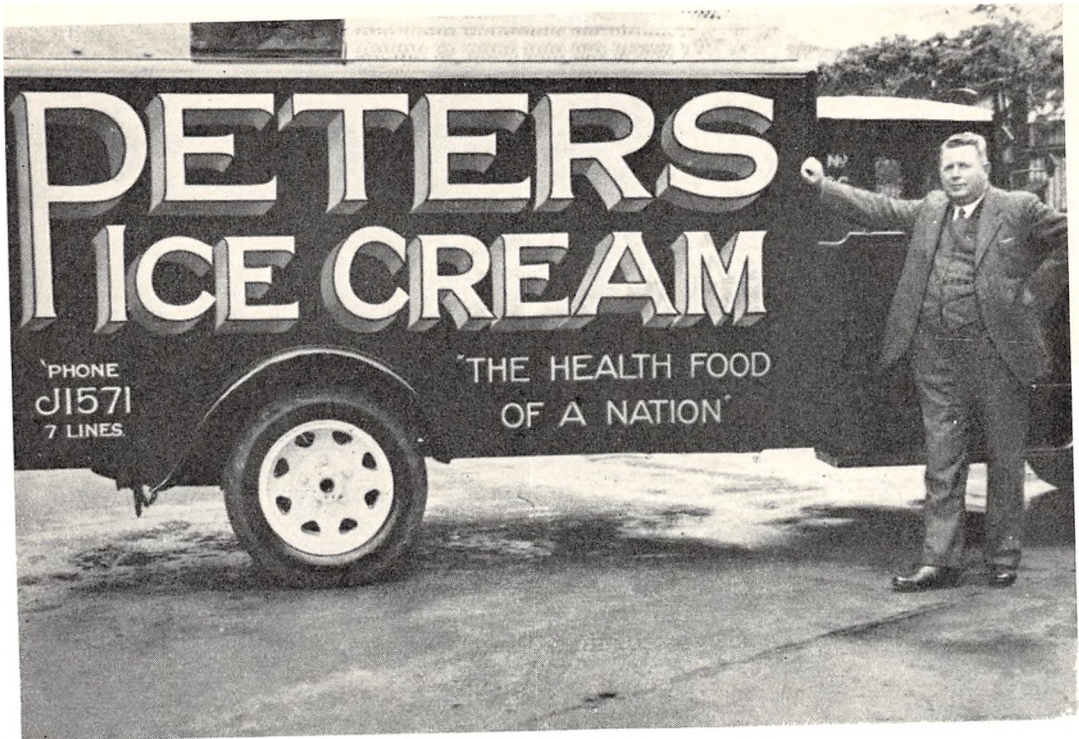
En dansk Farmaceut, der blev katolsk Missionær

Fader Jørgensen var en Skikkelse, der blev meget omtalt. Han kom til Australien fra København og nedsatte sig som Farmaceut i Gawler. I 1875 gik han over til Katolicismen, fik Præsteuddannelse i Irland og Rom og blev ordineret i 1882, hvorefter han vendte tilbage til Sydaustralien og blev Præst ved Kirken i North Adelaide. I Aarene til sin Død i 1916 udførte han et stort katolsk Missionsarbejde over hele Australien og blev en kendt og meget agtet Mand. I Port Lincoln er der rejst et Monument over den danske Missionær.

Kunstnere

C. A. Habbe var født i København, deltog i Krigen 1848—50 og udvandrede til Victoria 1855, men havde ikke Held med sig. Derimod vandt han første Pris i en Konkurrence om Teatermaleri, blev siden Teatermaler og vandt som saadan et Navn som Australiens første. Hans Broder *Niels Habbe* blev ogsaa Maler, og hans Billede „Homage to Denmark“ findes i den danske Klub i Melbourne. En anden Maler, der vandt et stort Navn i Australien, var *John Hennings*, der døde i Melbourne som Teatermaler.

Billedhugger *Otto Lundbye Steen* har skabt sig en smuk Position i Sydney. Saaledes arbejdede han sammen med den australske Billedhugger *Rayner Hoff* ved

En af „Peters 'Ice Cream"s Vogne. Tilhøjre Foretagendets Grundlægger og Leder, Konsul M. C. Christophersen

„Dannebrog Nurseries" nær Brisbane

Rejsningen af The Anzac War Memorial i Sydney. Blandt hans øvrige Arbejder kan nævnes en Glasmosaik — en springende Hest — paa Australian Wireless Associations Bygning i Sydney, en Madonnastatue udenfor Mater Miserecordia Hospital i Nord-Sydney samt en Buste af den kendte australske Politiker Menzies. Otto Steen er født i Esbjerg og kom til Australien i 1928.

Danske Foreninger og Kirker

Siden den danske Indvandring begyndte, har der eksisteret danske Foreninger i de større Byer, og de viser sig levedygtige, selv om Udvandringen i mange Aar kun har været ringe. De største Foreninger er: Foreningen Danmark, Sydney, Danish Club Dannebrog, Melbourne, og Den danske Forening Heimdal, Brisbane.

Der har tidligere været nogle danske Menigheder, men dansk kirkeligt Arbejde indskrænker sig nu til den Virksomhed, Pastor *P. C. Ligaard* udfolder i Sydney, tidligere i Brisbane.

NEW ZEALAND

Den første: Hans Falk til Maketu

Den første Dansker, hvis Navn nævnes i Forbindelse med New Zealand, er *Hans Falk*. Forfatteren Aage Krarup Nielsen kom paa en af sine Rejser paa Sporet af denne gamle Sydhavsfarer, hvis eventyrlige Historie hidtil havde været ukendt i Danmark.

Hans Falk, der var født i Danmark i Slutningen af det 18. Aarhundrede, stak til Søs, da han var 16 Aar gammel. Efter i en Række Aar at have fartet om paa Verdenshavene i engelske og amerikanske Sejlskibe, vendte han tilbage til Danmark som fuldbefaren „sailor“ og deltog med Bravour i Kaperkrigens spændende og dristige Kampe mod Englænderne under Napoleonskrigene. Derefter begav han sig ud paa Langfart, denne Gang som Baadsmand paa en Hvalfanger, der skulde paa et tre Aars Togt mellem Sydhavsøerne. Efter en Række Aar fulde af spændende og eventyrlige Oplevelser besluttede Hans Falk sig til at gaa i Land paa New Zealand og slaa sig ned her som Trader paa et Tidspunkt, hvor dette Land endnu var be-

hersket af primitive Maorier. Han anlagde en Handelsstation i Maketu paa Østkysten af New Zealands Nord Ø og giftede sig med en Høvdingedatter, der tilhørte en af de mægtigste Maoristammer. Saaledes blev den danske Sydhavsfarer og Hvalfanger Hans Falk en af de første hvide Pionerer paa New Zealand. Han var en ægte nordisk Vikingetype, høj og kraftig, med blaa Øjne og rødblondt Skæg, og takket være sin Evne til at vinde Maoriernes Venskab og Respekt opnaaede han stor Magt og Indflydelse blandt dem.

Hans Falks Liv som Trader var en uafbrudt Kæde af farefulde og dramatiske Begivenheder; han oplevede hele den kampfyldte og blodige Tid, hvor de tapre, krigerske Maori-Stammer kæmpede deres sidste desperate Kampe mod de hvide Mænds Overmagt, og han levede længe nok til at se et Koloniland med rige Muligheder gro frem paa Maoriernes frugtbare Øer, hvor han selv havde været en af de første Pionerer. Da Hans Falk døde i Maketu, 94 Aar gammel, efterlod han sig en Beretning om sit brogede og eventyrlige Liv, som han faa Aar før sin Død havde dikteret til en af sine Venner.

Indtil 1860 var det kun ganske faa danske Emigranter, der søgte til New Zealand, men Rygterne om Guldfund drog adskillige — ogsaa fra Victoria i Australien, hvor de ikke havde haft Held med sig.

D. G. Monrad

Junigrundlovens Fader, som i tre Aar var Nybygger paa New Zealand

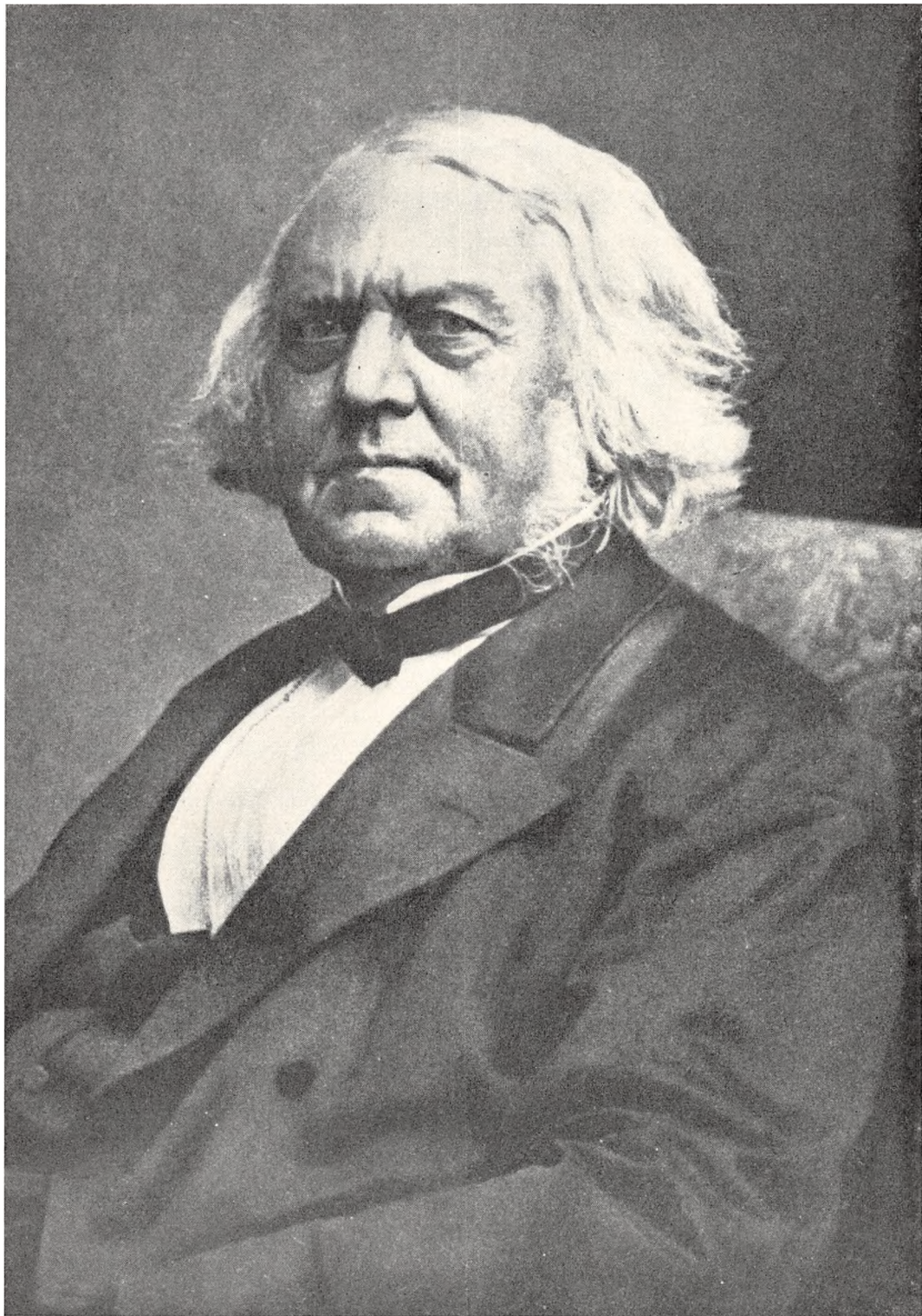
Den berømteste danske Emigrant var den af Nederlaget i 1864 haardt ramte Politiker, Biskop *D. G. Monrad*. Efter at der havde fundet adskillige Demonstrationer Sted udenfor hans Bopæl i København, og forpint som han var af hele Situationen, besluttede han at drage bort fra alt dette og forlade sit Fædreland, og han valgte New Zealand for at komme saa langt bort som muligt. Ledsaget af sin Hustru, sine to Sønner, en Datter, en Svigerdatter, en norsk ung Pige og desuden fire andre Danskere rejste han i Sommeren 1865 via Hamborg og London til New Zealand. Selskabet kom til Wellington i Begyndelsen af 1866, hvor Monrad blev modtaget med stor Velvilje og Interesse, ikke mindst af Guvernøren, Sir George Gray. Efter Guvernørens Raad valgte Monrad Land i Manawatu i Nærheden af Awapuni, det

Sted, hvor den fremtidige By Palmerston North kom til at ligge. Monrad tog denne Ødemark i Besiddelse og kaldte den „Karere“, et Maori-Ord, der betyder Budbringer. Hans Hus blev snart Samlingssted for Skandinaver fra Egnen. Her arbejdede Monrad nu sammen med sin Familie som en almindelig Nybygger. Han sled i det fra Morgen til Aften, og det sunde Liv bragte ham Ro i Sindet. Sønerne blev „military settlers“ og deltog senere i Kampene mod Maorierne. Endnu en Datter kom ud til Familien, men i 1869 vendte Monrad med Familie hjem, idet dog Sønerne foreløbig blev derude. Senere blev den ene, Johs. Monrad, kendt Mejeri-ekspert i Amerika, den anden Viggo, der havde sin Hustru med derud, vendte hjem til Danmark efter nogle Aars Forløb.

De første Pionerer

Monrad var under sit Ophold i New Zealand Genstand for megen Opmærksomhed. Hans Prædikener paa Dansk blev meget omtalt, han var Gang paa Gang Æresgæst hos Guvernøren og andre fremstaaende Englændere, der alle var forundrede over, at den fremtrædende gejstlige valgte den jævne Emigrants Lod. De fire unge Danske, der fulgte med ham, var en Lollænder ved Navn *Heie* og tre Præstesønner *Rørdam*, *Kornerup* og *Bloch*. Den sidstnævnte, *Theodor Bloch*, der var med ved Dybbøl som Løjtnant, rejste siden til Gippsland, Victoria, og havde et vist Held som Guldgraver; han blev i Australien til sin Død. Tre af Blochs Søner var med i Gallipolifelttoget; den ene blev haardt saaret. De andres Skæbner formede sig saaledes, at Kornerup blev dræbt af en Maori, Rørdam druknede i Manawatufloden, medens Heie tog til Otago og Southland for at grave Guld, men forsvandt.

Imidlertid havde Biskop Monrad aftalt med Provinsen Wellingtons Superintendent, Dr. Featherston, at han ved sin Tilbagekomst til Danmark skulde udvælge Emigranter til New Zealand, og i 1871 afsendte han det første Kontingent, ialt 120 Mand, der ankom med Skibet „Hooden“ til Wellington. I de følgende Aar fulgte det ene Hold skandinaviske Udvandrere efter det andet, og de slog sig ned i den saakaldte „seventy mile bush“, der ligesom „forty mile bush“ ligger i Hawkes Bay og Wairapa. Hawkes Bay omfattede Kolonierne: Norsewood, Makaretu og Dannevirke, medens Wairapa omfattede Kolonierne: Eketahuna, Hastwell og Mauriceville.

D. G. Monrad

Det hele var et triangulært Omraade mellem Wellington, New Plymouth og Napier, dækket af næsten uigennemtrængelige Skove, men ogsaa rigt paa det sværeste Tømmer. Det havde været svært at faa egnede Folk fra Skandinavien, der var dygtige Skovbrugere. For hver „Ladning“ skulde han have 2000 £. Der kom nu Nybyggere fra alle tre nordiske Lande, og i 1878 var Tallet steget til 4600, hvoraf 2225 Danske, 1213 Norske og 1162 Svenske.

Det var et ualmindelig haardt Pionerarbejde, disse Nybyggere paatog sig. Som oftest fik de ikke meget ud af det, men de fleste slog sig til Taals med den Lod, de havde faaet, og andre igen søgte til Australien; kun faa kom tilbage til Danmark. De fleste fik deres Hjem herude og stiftede Familie — havde de ikke en Kæreste eller Kone i Danmark, blev de tit engelsk gift — og blev. Samtiden paaskønnede dem ikke, men som Bevis paa, at Eftertiden lærte at gøre det, kan anføres en Udtalelse i et New Zealand Blad, da Kolonien i Mauriceville havde 50 Aars Jubilæum i 1922:

„Over Rimutka-Bjergene drog de ind i Landet til Wairarapa-Plateauet, hvor de tog fat paa „to open the bush“ — at rydde nyt Land. Den ene Halvdel af Aaret kunde de arbejde paa deres egen Jord (40 acres), medens de den øvrige Tid maatte forpligte sig til at arbejde med paa de store Vejanlæg, som Regeringen havde paa-begyndt. Det var et overordentlig strengt Arbejde, der her ventede de skandinaviske Nybyggere. Det var umuligt at opdrive Heste til Transport, og alle Genstande maatte transporteres paa Menneskeryg. Det tog mange Aar, inden disse Landbrug kunde give deres Indehaver nogenlunde Indtægter; af de ca. 100 Landbrug blev adskillige i Tidens Løb nedlagt eller slaaet sammen med Nabogaardene. Men ved Nøjsomhed og Flid er det trods alle Vanskeligheder lykkedes at hævde Kolonien som en af de bedst drevne Kolonier paa New Zealand — et smukt Eksempel paa de danske og norske Kolinisters Flid, Dygtighed og Udholdenhed.

Emigranterne fra de nordlige Lande er de mest værdifulde Nybyggere paa New Zealand.“

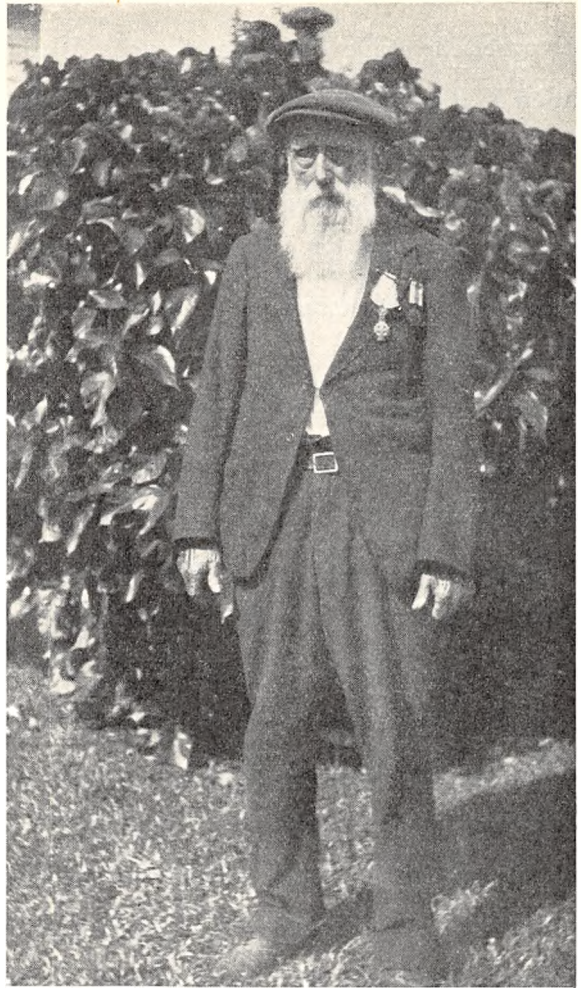
I Begyndelsen levede Kolonisterne i Telte, som gradvis blev erstattet med Træhytter. Undertiden maatte flere Familier dele en Hytte, ja ogsaa en Ko, saa primitiv

var Begyndelsen. Regeringen betalte Udvandrerne Løn for at anlægge Veje, men derimod intet for at rydde Skov. Lidt efter lidt skød dog smaa Nybyggerhjem frem; man tjente de første Penge paa de fældede Træer, man fik anlagt de beskedne Mejerier, og snart var man i Gang som Landmænd. Det varede ikke længe, før Folk opdagede, at der var en Fremtid i Kolonier som Dannevirke og Norsewood, og mange flyttede hertil, hvormed Grunden blev lagt til de smaa Bysamfund.

Der blev ogsaa Brug for en Præst og en Kirke, og fra Dannevirke gik der Bud efter en Sjølesørger; Pastor *Hans Madsen Ries* (1860—1926) kom derud. Hans Skæbne giver et godt Billede af

Stillingen derude. Ries var Sønderjyde og blev uddannet til Skolelærer, senere til Missionær. Hans første Kald var i Queensland. I 1886 fik han Stillingen som Præst for den skandinavisk-lutherske Menighed i Norsewood.

En katastrofal Brand to Aar efter ødelagde ikke alene 44 Huse i det lille Samfund, men ogsaa Kirke og Præstegaarden. Det var en knusende Katastrofe. Ries kunde ikke faa nogen Løn som Præst, ingen havde forsikret, alle maatte begynde forfra. Ries blev Landmand som de andre samtidig med, at han øvede sin Præstegerning. Han var hjemme i Danmark paa et kort Besøg og startede saa efter sin Tilbagekomst en Smør- og Ostefabrik i Norsewood Distriktet. Han er blevet kaldt Grundlæggeren af Smørindustrien i Hawkes Bay Provinsen. I 1895 modtog

Gammel dansk Veteran, Severin Sørensen

Ries et Kald som Præst i Dannevirke. Der gav han sig ogsaa i Kast med Landbruget og oprettede et Depot for Landbrugsredskaber, Vogne og Seletøj. Det siger sig selv, at en Kolonist med Pastor Ries' Uddannelse, Retskaffenhed og Arbejdsevne maatte blive draget ind i al Slags offentlig Virksomhed, og han blev da ogsaa en af Dannevirkes førende Borgere. Han blev udnævnt til Fredsdommer, til Medlem af „The United District's Charitable Aid Board“, Medlem af Waipawa Amdsraad, Dannevirkes Handelskammer og Leder af Dannevirkes Højskole. I syv Aar var han Dannevirkes Borgmester. Indenfor Kirken havde han Posten som Præsident for „The Scandinavian-Lutheran Church Conventy“ fra dens Stiftelse, indtil han døde.

Baade Ries og Monrad blev længe mindet som Pionerer. Da man i Danmark fejrede Hundredeaaret for Grundlovens Indførelse 1949, og Monrad naturligt kom i Forgrunden hjemme, vilde man ikke staa tilbage i New Zealand. „The Evening Post“ i Wellington bragte en lang Artikel om Monrad, og deri paa pegedes, hvor meget New Zealand skylder den danske Biskop. Det hedder: *„His contribution is that he was the real architect of the substantial migration to New Zealand in the Seventies of several shiploads of hardy settlers from Denmark and elsewhere in Scandinavia, the Vanguard of thousands who came here in the next decade. The general esteem in which settlers of Scandinavian origin have long been held by their neighbours is the best tribute to the success of the bishop's migration project.“*

Trods Ries' store Pionerarbejde viste det sig imidlertid, at noget vedvarende dansk Kirkeliv blev der ikke Mulighed for derude. Fra Aarene 1921 og 24 foreligger korte Redegørelser, der taler deres uafviselige Sprog.

I et Brev fra den dansk-amerikanske Pastor *Jens Dixen* i 1921 hedder det: „I Palmerston North er de fleste Danske samlede paa ét Sted i New Zealand. Her er en lille Kirke betjent af Pastor *M. Christensen*, der har været her som Præst i 25 Aar. Der er Menighed og Kirke paa følgende Steder: Makaretu, Mauriceville, Marie-wood, Dannevirke, Halcombe og Palmerston. Der er kun tre Præster, *Ries*, *Christensen* og *John Legarth*. Der har været temmelig store Menigheder de fleste Steder, men nu er de med Undtagelse af Palmerston smeltet ind til nogle faa gamle Mennesker, der ogsaa snart vil forsvinde. Der er noget trist ved at se de faa, hvidhaarede, bøjede Skikkelser, Mænd og Kvinder, sidde i den rummelige Kirke. De fleste af

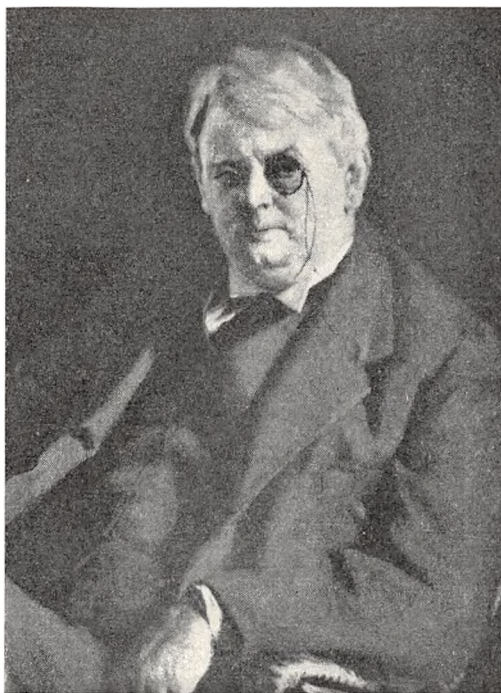
de gamle er jo nu døde, og det er ikke lykkedes at faa den unge Slægt i Tale. Det kan ikke skyldes Sproget, for der har i alle Menighederne været talt Engelsk i mange Aar.“ — Imidlertid fortsatte danske Præster, deriblandt Brødrene *Gotfred* og *Adolph Petersen* i Palmerston og *Ansgar Christensen*, en Søn af ovennævnte Pastor Christensen, i Dannevirke efter Ries' Død.

Efter den anden Verdenskrig er et ikke ringe Antal danske Udvandrere kommet til New Zealand, og dette har medført, at der er kommet friskt Blod til det danske Menighedsliv. Ved Juletid 1949 blev der oprettet en dansk Menighed i Auckland af gamle og nye Emigranter, og Pastor Ansgar Christensen fra Palmerston North blev tilkaldt til Barnedaab, hvor tre danske Børn blev døbt.

O. J. T. Alpers

Københavnredrengen, som blev Skolelærer, Sagfører og endte som Medlem af New Zealands Højesteret

Enkelte af de danske Udvandrere vandt Navn paa New Zealand. Den betydeligste Dansker var Højesteretsdommer *O. J. T. Alpers* (1867—1927). Han var født i Danmark, hvor hans Fader i en Alder af over 40 Aar besluttede at rejse ud og forsøge Lykken ved et nyt Liv under fremmede Himmelstrøg, og i 1875 drog han med sin Kone og to Børn til Napier, New Zealand. Familiens hele Indtægt bestod af 14 £ om Aaret. Da Sønnen var blevet 16 Aar, skaffede han sig en Aarsindtægt paa 50 £ ved at føre Bøger for en Manufakturhandler, en Slagter og en Bager. Snart efter startede han en Aftenskole for Arbejdere. Saa fik han et Stipendium, der satte ham i Stand til at komme ind paa „Teachers Training College“ i Christchurch i to Aar. Han var

Dommer O. J. T. Alpers

videlysten som faa, fulgte Forelæsninger paa Canterbury University College samtidig. Han blev Assistent hos Professoren i Engelsk i tre Aar og under denne Professors Besøg i England hans Vikar. Efter at Oscar Alpers havde taget sin M. A. Grad med Udmærkelse, fik han tilbudt en Stilling ved Christchurch Boys High School, og her blev han i 15 Aar. I denne Periode skrev han ledende Artikler i de lokale Blade og sammen med en Ven Bogen „New Zealand in the 19th century“. — I 1903, da han var over 36 Aar, begyndte han at studere Jura og fik snart sin L. L. B. Grad. I 1904 tog han sin Afsked fra Skolen og gik i Kompagni med en Jurist i Timaru. Hans Begrundelser for at forlade Lærergerningen og hans Iagttagelser under Udøvelsen af denne Gerning er vel værd at læse. De findes i hans Erindringer „Cheerful Yesterdays“, udsendt efter hans Død med et Forord af Lord Birkenhead. Det siges at være den bedste Erindringsbog, der er udkommet paa Engelsk i mange Aar. Alpers nedsatte sig i 1907 som Advokat og Sagfører i Christchurch og naaede usædvanlig stor Anseelse. Han var en Mand, der var klog paa Mennesker, klar og mild i sin Dom, en ægte Humanist. Han blev senere udnævnt til Højesteretsdommer og blev ved sin ret tidlige Død hædret som en af New Zealands store Mænd.

Johannes Andersen

New Zealands største Ekspert i Maoriernes Sprog

Johannes Andersen (født 1873) er ogsaa en karakteristisk Personlighed. — Han var kun eet Aar gammel, da han sammen med sine Forældre kom fra Jylland, hvor han var født, til Lyttleton. Senere kom Familien til Christchurch, hvor han kom i Skole. Tretten Aar gammel blev Johannes Andersen Elev i Statens Landmaaler Departement. I dette Departement, der senere blev Koloniens „Land and Survey Department“, avancerede han til „Clerk of titles“ og „Commissioners Clerk“, indtil han i 1914 fik Stilling som første Assistent i Parlamentets Bibliotek. I 1918 kom Staten ved en testamentarisk Bestemmelse i Besiddelse af Alexander Turnbulls rige Bogsamling, og blandt 69 Ansøgere til Bibliotekarstillingen ved denne Samling blev Andersen valgt. Biblioteket indeholder ikke blot den bedste Samling New Zealand-Litteratur, indbefattet Bøger i Maoriernes Sprog, men ogsaa mange sjældne Udgaver

Maorier paa New Zealand danser Krigsdansen HAKA

af engelske Værker og Manuskripter. Andersen lærte sig selv Dansk og har oversat til Engelsk baade dansk og tysk Poesi og andet. Desuden har han udgivet en lang Række Bøger, ikke mindst om New Zealandsk Fugleliv; endvidere regnes han for den første Ekspert med Hensyn til Maoriernes Sprog, og han har bl. a. udgivet „Maori Tales“, „Maori Fairy Tales“, „Maori Music“. Han har været Redaktør af „Polynesian Journal“, af det New Zealandske Instituts Skrifter etc., er en meget søgt Foredragsholder og stor Skakekspert.

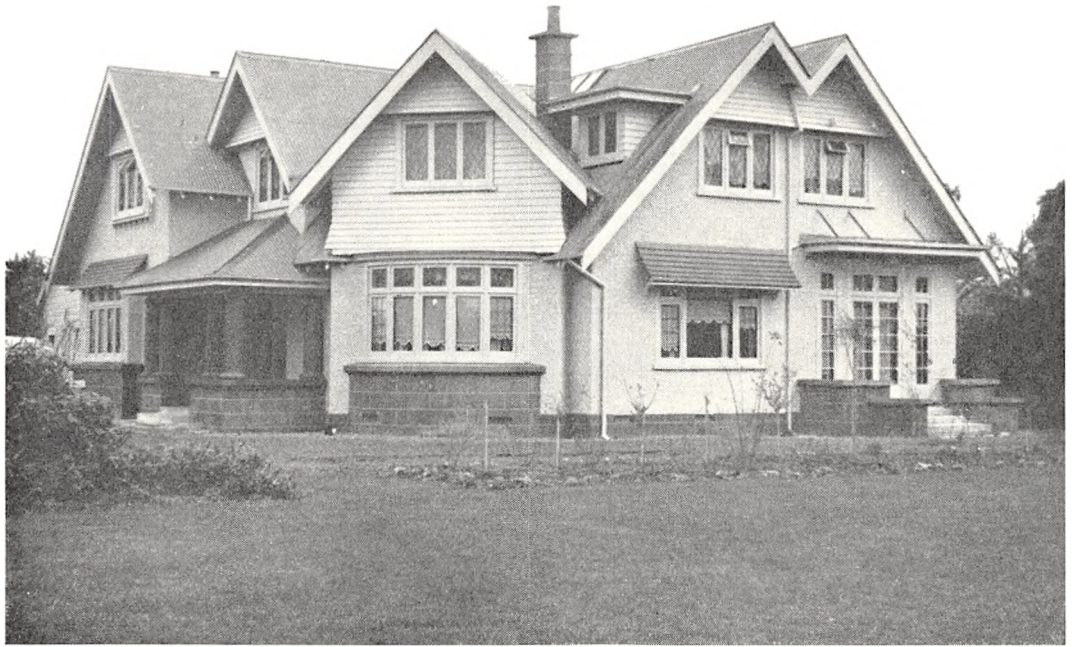
Nogle Pionerskæbner.

En af New Zealands ældste Pionerer var den gamle Sønderjyde *Hans Callesen*. Han kunde ikke finde sig i at leve under tysk Styre, efter at Sønderjylland var blevet erobret af Prøjerne, men udvandrede i 1867 sammen med sin Hustru til New Zealand. Her sluttede han sig til den Kreds af unge Danske, som havde samlet sig om Biskop Monrad, og som havde sat sig for at omdanne New Zealands Urskove til frodige Marker. Hans Callesen egnede sig udmærket for Pionerarbejdet, en rigtig

Vikingskikkelse som han var, og efter nogle Aars Forløb havde han sin egen Farm og gik stadig fremad i Velstand. I Karere, hvor han havde slaaet sig ned, blev han indtil 1920, da Helbredet svigtede ham; han overdrog Farmen til Sønnen Johannes og flyttede selv ind til Palmerston North, hvor han døde 1926, 82 Aar gammel.

En anden dansk Pioner paa New Zealand var Købmand *A. E. Clausen* (1865—1924), Palmerston North. Han var født i Danmark og udvandrede i en ung Alder sammen med fem andre Medlemmer af Familien til New Zealand. Clausen blev en af Manuwatu-Distriktets dygtigste og mest udholdende Pionerer. Palmerston North, hvor Familien slog sig ned, var paa den Tid næsten fuldstændig omgivet af uopdyrket Land (bush). Clausen deltog baade i Rydning og Vejanlæg og medvirkede ved Anlægget af den store Hovedlandevej mellem Wellington og Palmerston North. Senere bestyrede han Post- og Telegrafstationen i Dannevirke, hvor han desuden havde en Købmandsforretning, Byens største. Endvidere var han interesseret i Landbrug og Mejeridrift.

Carl Chr. Larsen blev stor Forretningsmand i Oamaru. Han var født 1864 i Aarhus som Søn af en Skomager, og efter endt Skoletid kom han i Snedkerlære. I Begyndelsen af 90'erne naaede Rygterne om store Guldfund paa New Zealand til Danmark, og Chr. Larsen lagde Høvl og Hammer paa Hylden og drog til den fjerne Ø. Sammen med en Tysker rejste han over til Øens sydligste Del, og her slog han sig ned i Oamaru, hvis Beboere var indfødte Maorier, der ikke saa med særlig Velvilje paa fremmede. Larsen og hans tyske Kammerat var utallige Gange i Livsfare, idet de ofte blev overfaldet af de indfødte, men da det engang lykkedes Larsen at frelse en Maori-Høvding fra at blive bidt af en Slange, sluttedes Fred mellem de hvide og de indfødte, og som Tak for Høvdingens Frelse anviste Maorierne et Sted, hvor der løb en rig Guldaare. — Larsen og Tyskeren var fulgt af et enestaaende Held, og de blev begge rige Mænd. Guldstøvet blev solgt i Wellington, og efterhaanden kom nye Guldgravere til Oamaru, Byen voksede, og Larsen udnyttede Situationen, idet han anbragte sine Penge i Jordindkøb. Han slog sig paa Faareavl og blev ikke alene en af New Zealands største Eksportører af Landbrugsprodukter, men tillige Oamarus rigeste Mand.

Johannes Callesens Gaard „Longburn“, New Zealand (Sophie Petersen fot.)

Gade i Dannevirke, New Zealand (Sophie Petersen fot.)

Nyankomne danske Emigranternes Børn døbes i Auckland, New Zealand, December 1949

Susanne Gether

Ledede New Zealands 4 Hospitaler for Krigsinvalider

Frk. *Susanne Gether*, der tilbragte en stor Del af sit Liv paa New Zealand og i Australien, havde et mere indholdsrigt og begivenhedsrigt Liv end de fleste. — Hun var Datter af Borgmester Gether, Køge, og besluttede, da hun var omkring de 30, at rejse til New Zealand sammen med en Veninde, Frk. *Busch*. Hendes Veninde underviste i Musik, selv havde hun i Schweiz lært at lave fine Træudskæringer. Efter nogle Aars Forløb flyttede de to Veninder til Sydney i Australien, og begge klarede sig godt ved deres Erhverv.

Man var imidlertid blevet opmærksom paa Frk. Gethers manuelle og administrative Dygtighed, og i Slutningen af første Verdenskrig henvendte den engelske Stat sig til hende og bad hende lede Statens fire Invalidehospitaler paa New Zealand. — Paa disse Hospitaler laa Invalider, der trængte til at blive beskæftiget, til at faa nye Interesser, og Susanne Gether forstod at give dem ny Tillid til sig selv og til Verden. I de Aar, hun ledede de fire Hospitaler, høstede hun megen Anerkendelse,

og fra officiel engelsk Side modtog hun adskillige Beviser paa Paaskønnelse, bl. a. en Del engelske Fortjenstmedailler.

Susanne Gether var lige ved de halvfjerds Aar, da hun vendte tilbage til Danmark, hvor hun døde 1943.

DANSKE PAA STILLEHAVSØERNE

Den første danske Sydhavsekspedition fandt Sted 1839—41. Skibet hed „Concordia“ og førtes af Kaptajn *Thomas Sødring* fra Aalborg, der i sin Dagbog fører et Bevis for, at han udførte den første danske Jordomsejling, seks Aar før Korvetten „Galathea“ 1845—47 kom ud paa sit mere omtalte Togt. Sødring havde foretaget Rejser til Ostindien, Stillehavet og Sydishavet, og han førte sin Plan frem for Skibsreder Jacob Holm, der interesserede sig saa levende for den, at han lod Barkskibet „Concordia“ udruste til en Hvalfangerekspedition. — „Concordia“ gik fra København den 11. Maj 1839 og styrede Syd om Afrika mod Tasmanien, hvor Sødring traf „Kong Jürgensen“ og Guvernøren Sir John Franklin, der var kendt som arktisk rejsende. Fra Tasmanien gik Sejladsen mod New Zealands Kyster, hvor der blev drevet Hvalfangster med gode Resultater, og i December 1840 tiltraadtes Hjemrejsen. Via Chile ankom „Concordia“ til København paa Toaarsdagen for Afsejlingen, og Ladningen af Hvalolie blev solgt for 50.000 Rdl.

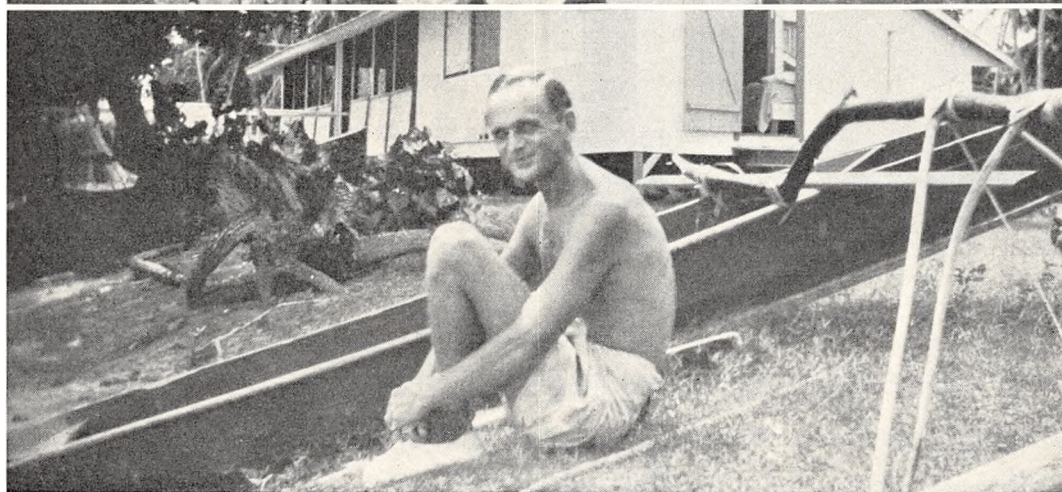
En Himmelhund blandt Stillehavs Traderne var *Jeppe Søren Christensen*, ogsaa kaldet „German Harry“, som af Konsul Sparre i Sydney fik det Lov, at „bedre Mand har aldrig sejlet mellem Korallrevene“. Holger Rosenberg skildrer „German Harry“'s bevægede Liv: Skipper, Guldgraver, Perlefisker, med i Alverdens Eventyr, undertiden rig, undertiden fattig, men altid hjælpsom. Han drak voldsomt, men det paavirkede ikke Hjertet, siger Konsul Sparre, „det var af Guld“.

Henrik Enevoldsen, den danske Robinson, levede i over 40 Aar paa en øde Ø, Deliverance Øen i Torresstrædet, indtil han døde i 1928, 74 Aar gammel. Han stammede fra Vordingborgegnen, kom tidligt til Søs og forsvandt sporløst for sine Landsmænd. Han havde af og til Besøg af fremmede, bl. a. af en Landsmand, Perlefiskeren *Preben Mønsted* fra Aroe Øerne i Hollandsk Indien. Forfatteren Somerset Maug-

ham fik gennem Mønstedts Oplysninger fat i Stoffet, og i Magasinet „Nash“ skildrede han et Besøg hos Enevoldsen, som han iøvrigt forvekslede med „German Harry“. Enevoldsen var som 35-aarig strandet med en Newcastlebaad i Torresstrædet og reddede sig i Land paa Deliverance Øen. Efter nogle Aars Kompagniskab med en Svensker som Perle- og „Beche de mer“-Fisker var han ene Mand paa Øen, der er saa lille og ugæstmild, at ingen Indfødte fristes til at slaa sig ned der. Enevoldsen byggede sig et Skur af Bølgeblik og Drivtømmer, havde Høns, fiskede i Farvandet og levede ellers af Kokosnødder, Fugle og Hønsæg. Perlefiskere, der kom til Deliverance, bragte ham Aviser, Magasiner, Mel og Tændstikker. En Paradisfuglejæger fra „Meraukee“, Richard Roche, var den, der sidst saa Henrik Enevoldsen; han fandt ham død paa Øen den 4. Marts 1928.

Peter Hansen, født i Rudkøbing 1857 som Søn af en Former, gik til Søs og forliste et eller andet Sted paa Australiens Kyst. Han meldte sig hos en af de tyske Handelsfilialer og blev sendt til Øgruppen New Britannien. Senere traf han i Sydney den berømte tyske Videnskabsmand, Dr. Otto Finch, som tog ham med paa en Forskningsrejse til Ny Guinea. Herfra kom han som Trader til Øen Witu, hvis Lagunehavn var den bedste i flere Miles Omkreds, og som fik Navnet „Peterhafen“. Peter Hansen blev kaldt „Kongen af Witu“ og var næsten en Guddom for de Indfødte paa Øen, beundret baade af den tyske Marines Officerer og de hvide Tradere, der anløb Witu. I 1904 gjorde de Indfødte Oprør, plyndrede Handelsstationen og myrdede de Kinesere og Ny-Irland Boys, som var i Hansens Tjeneste. Peter Hansen blev reddet af en venligsindet Stamme. Fra Witu tog Hansen til Salomonsøerne, hvor han i nogle Aar ejede en stor Plantage. Han døde i Rabaul i 1929.

Edvard Ørtoft (1870—1921) fra Læsø flygtede 15 Aar gammel hjemmefra til København og stak til Søs med en svensk Skonnert. Han sejlede paa alle de syv Have, indtil han blev træt af Søen og afmønstrede i Chile, hvor han tog Arbejde i Salpeterminerne. Men det haarde Job passede ham ikke, han tog til Australien og blev Guldgraver. Senere blev han Bestyrer af en tysk Handelsstation paa Ny Guinea og oplevede i de følgende Aar mange mærkelige Eventyr i Stillehavsområdet. Til sidst blev han Koproapkøber paa den af Tyskerne annekterede Ø Wuvulu af Størrelse som Læsø.

Øverst: Kaptajn Carl O. Andersen, Apia, med Kone og ældste Datter. Tidligere Admiral paa Dronningen af Tongas eneste Skib. Nu Sejlmager paa Apia, en af Stillehavsoerne. I Midten: Hotelejer Henrik Levinsen, Tahiti. Nederst: Old Julius med Børn: Julius Petersen fra Roholte ved Præstø. Pionér i Ny Hebriderne, hvor han i en Aarrække drev flere Plantager

Fabricius i Apia, Samoaoerne. Gammel Marstal. Sømand startede Forretning her i forrige Aarhundrede, død 1908. Sønnen driver den store Forretning videre under dansk Flag og som dansk Statsborger

Før Ørtoft landede, havde Øens Befolkning dræbt de Hvide, der havde søgt Landgang, men Ørtoft vandt Folket ved venlig Fasthed. De gamle „Poalla“-Konger var døde, og Ørtoft blev nu en ny „Poalla“ under Navnet „Fai'u“, d. v. s. „Den sejge Kokosbast“. Folket ærede ham som et Menneske baade med Følelse og Hjerte og viste ham samme Agtelse som de afholdte „Poalla“er. I Længden kunde Ørtoft dog ikke holde Stillingen som den eneste hvide Mand paa Wuvulu. Nye Herrer kom til Rabaul, og en ny Tid indvarsledes for Stillehavssøerne. Planter blev anlagt, og baade Hvide og Indfødte fra andre Øer og Egne kom til Wuvulu.

Christian Kaad (født 1847), en Skomagerson fra Sønderborg, sejlede først i 12 Aar paa Kinakysten, men fik saa eget Skib, med hvilket han sejlede som Trader i Stillehavsomraadet, indtil han slog sig ned paa Ovalau, en af de 200 Fiji Øer, og oprettede en Handelsstation, der snart blev en af de største og betydeligste. Han giftede sig med en indfødt Høvdingedatter og fik foruden Jordbesiddelser ogsaa de Indfødtes Venskab og Tillid i Medgift. Herved blev hans Handelsforbindelser stabiliserede, og Foretagendet blomstrede. 1893 kunde Kaad rejse til Europa og satte sin 4-aarige Søn Rudolf i Skole i Sønderborg, hvor han tog Realeksamen, og vendte derefter tilbage til Fiji Øerne.

En anden eventyrlig Skæbne fik sin Afslutning paa Sundby Hospital i København, hvor den 83-aarige Rigs greve *Ludvig von Rantzow* døde 1941. Han var Søn af Rigs greve Christian von Rantzow til Korsøgaard mellem Viborg og Hobro, men mistede allerede i 10 Aars Alderen sin Fader. Fire Aar senere gik han til Søs og stævnedes med danske Skibe ud paa de store Verdenshave og blev derude i næsten

et halvt Aarhundrede. Han købte et Fartøj i Sydney og sejlede som Handelsmand paa Ny Hebriderne og Fiji Øerne, hvor han især handlede med Kopra og Peber. Af Helbredshensyn bosatte han sig siden i Queensland og blev Guldgraver sammen men med to danske Venner, Hans Jagd og Kaptajn Engelhardt. — I 1912 vendte han tilbage til Danmark og oprettede sammen med Engelhardt et Værft for Redningsbaade. Senere startede han Handelshuset Rantzow & Abel i Amaliegade, der handlede med Vin, Tobak og Papir. — I 1936 samlede han en Række Minder fra sit eventyrlige Liv i Australien og udgav dem som en Bog „Wala, min Sydhavsø“.

Paa Fiji Øerne, paa Øen Lautoka, døde i 1935 Øgruppens eneste Dansker paa det Tidspunkt, *Walter Diderichsen* (Dickson) som Superintendent for Shell Co. Han var født 1880 i Aarhus og rejste som ganske ung til U. S. A., blev Filialbestyrer paa de vestindiske Øer, drev Forretning paa Cuba, men maatte flygte under den cubanske Krig, kom saa i 1906 hjem til Danmark, forsøgte sig som Forretningsmand i København, men maatte atter ud paa Eventyr. I Mombasa i Østafrika blev han Leder af et Sodacompani, deltog saa som engelsk Officer i første Verdenskrig, kom senere til Kina og var Købmand i Canton, da Borgerkrigen brød ud. I 1922 var han med til at lede Transporten af Kvinder og Børn bort fra Canton. Saa tog han til Bangkok, videre til Java, derpaa til Sydney, og her blev han Supercargo hos den berømte Captain Allen, som Jack London omtaler i sin Bog „Paa Langfart med Snarken“. Bl. a. virkede han paa Kannibalismens sidste Skanse, Ny Hebriderne og Salomonsøerne, kom saa paa Stillehavsekspedition i engelsk Tjeneste og slog sig endelig ned paa Fiji, hvor de Indfødte elskede ham og gav ham et polynesiske Navn, der nærmest maa oversættes som „den hvide Gud“.

Opfinderen, Ingeniør *Joh. P. Sørensen*

Generalkonsul Hedemann

(1861—1947), opholdt sig i omkring 30 Aar paa Søen og har i et Par Bøger nedskrevet en Række af sine Stillehavsoplevelser, der i mange Tilfælde var af ret eventyrlig Karakter.

Christian Hellesø endte som den ældste Dansker paa Stillehavsoerne, som Bager, Købmand og Plantageejer i Apia paa Samoaerne. Han var født i Jels i Sønderjylland 1850 og udvandrede kort efter Skæbneåret 1864. Han blev Skibsdreng paa en dansk Brig og sejlede senere som Skipper mellem England og New Zealand. Da han blev træt af Søen, gik han i Land og købte i Apia paa Samoaerne et gammelt, forsømt Bageri, som han sammen med en Ven, Christian Bønnelycke, fik sat Skik paa. Til Bageriet føjedes snart en Købmandsforretning, og Hellesø blev en velstaaende Mand. Hans mest kendte Kunde var Robert Louis Stevenson, der boede her sine sidste Aar og blev Ven med Hellesø. Tilsidst startedes tillige en Plantage, og Hellesø giftede sig med en af de skønne Samoanerinder.

Paa Ny Hebriderne var samtidig *Julius Petersen* blevet Plantageejer. Han var født i Sønderjylland kort før Krigen 1864 og tilbragte sine sidste Aar i Numea som en velstaaende Mand.

Kaptajn *Viggo Rasmussen* har som en moderne Odysseus gennem mange Aar med sin Skonnert „Tiare Taporo“ krydset Stillehavet og er kendt og agtet overalt. Den meget omtalte Bog om Mytteriet paa „Bounty“, et tre Bindes Værk af de amerikanske Forfattere Norman og Hall, er tilegnet Kaptajn Viggo Rasmussen.

Mange Landsmænd er ligesom *Paul Gauguin* faldet for Tahitis Skønhed og Charme. *T. Levinsen* har i mange Aar ledet „Panuru-Poss“ Hotellet i Papeete.

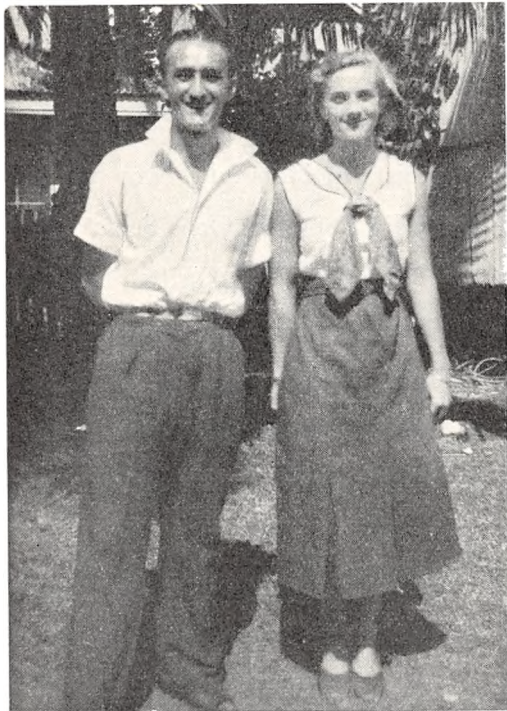
Paa Hawaii har ikke faa Danske fundet deres Livsgerning, navnlig efter De Forenede Staters Overtagelse af Øerne. En særlig fremtrædende Stilling indtog *C. J. Hedemann* (1852—1932) fra Flensborg. Efter at være udlært som Maskinbygger hos Burmeister & Wain forlod han i 1878 sammen med sin Hustru Danmark og rejste til Honolulu paa Opfordring af den derværende danske Konsul *August Unna*. Her blev han Bestyrer af en Sukkerfabrik, senere Direktør og endelig Generaldirektør for „Honolulu Iron Works“; som Leder af dette store Foretagende foretog han utallige Rejser i Stillehavsområdet og Vestindien, og i hans Tid anlagdes over 100 Sukkerfabriker paa Hawaii, Philippinerne, Formosa, Cuba, Santo Domingo, Porto

Kaptajn Viggo Rasmussen

Gamle Hellesee, Apia, Samoa

Børnebørn af Peter Fabricius, Apia

Walter Diderichsen, Fijiøerne

Danskeren Walter Diderichsen (Walt Dickson) t. v. sammen med Indfødte paa Fiji-Øerne

Rico og i Mexico. En meget stor og værdifuld Vaabensamling, som han havde samlet paa sine Rejser, skænkede han Museet i Honolulu.

Konsul Unna blev ogsaa den direkte Aarsag til, at hans Søstersøn, *Edmund Norrie* — en Broder til afdøde Stabslæge Norrie — rejste til Honolulu, hvor han blev Redaktør af „The Independent“ og kæmpede en modig Kamp for Øens Selvstændighed. „The Honolulu Times“ bragte i Februar 1940 under Overskriften „Gallant Gentleman Departs“ Meddelelse om, at Edmund Norrie var død i Honolulu, 81 Aar gammel, og skriver i en længere Nekrolog, at den afdøde var „a man of gentle heart, brilliant mind and noble soul“. Edmund Norrie var født i Helsingør 1858. Han gik i Metropolitanskolen i København og begyndte Forstudier paa Landbohøjskolen, men rejste 1883 til Honolulu til sin Slægtning, Konsul Unna. Han var i Begyndelsen beskæftiget ved Landvæsen, blev senere Godsforvalter og var derefter i en Aarrække Redaktør af Dagbladet „The Independent“, hvor hans sjældne Begavelse udfoldede sig baade i kloge, ledende Artikler og vittige Causerier; han øvede gennem denne Virksomhed ikke ringe politisk Indflydelse. Han mestrede det engelske Sprog med

straalende Virtuositet, men kunde samtidig skrive et absolut fejlfrt Dansk. Norrie var gift med en Datter af en Amerikaner, Richardson, og en indfødt, meget smuk Hawaiiierinde.

Ingeniør *Jørgen Jørgensen* (født 1866), som har levet paa Hawaii siden 1898, har planlagt og udført meget betydelige Ingeniørarbejder, bl. a. Waiahole Vandtunnel.

Johan Ludvig Hjorth, født i Aalborg 1868, gik til Søs og sejlede paa de syv Have, indtil han 1893 kom til Hawaii. Efter nogle Aar som Bogholder paa forskellige Plantager blev han Leder af „Hawaiian Dredging Comp.“ Under første Verdenskrig gjorde han Tjeneste som Premierløjtnant og blev 1916 udnævnt til Distriktsdommer i Lihua paa Øen Kauai.

Det offentlige Bibliotek i Kauai er opført af den danske Entreprenør *John Hansen*, som rejste til Amerika i Ungdomsaarene og kom til Honolulu i 1920.

— — —

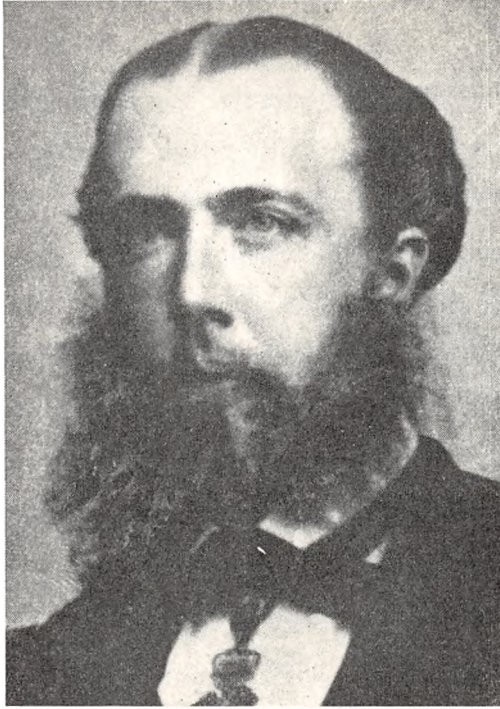
Om mange Danske paa „det store Bananblad“, som Stillehavet benævnes af de Indfødte, haves kun faa og ufuldstændige Oplysninger, som f. Eks. „Larsen fra Samoa“, Kaptajn *Willie Ørbæk*, de to Fætre *Brodersen* fra Raietea, Københavneren, Kaptajn *Andersen* i Apia, Koldingensereren *Ebbe Thomsen* paa Samoa, Kaptajn *Petersen* fra Aabenraa, *Johansen* paa „Ny Hannover“, Perlefisker *Andersen*, Ny Guinea, *Herluf Hansen*, Salomonsøerne, Husarløjtnant *Schelkov*, som blev myrdet i Raibaul, og mange andre Navne og besynderlige Skæbner.

MEXICO OG MELLEMMERIKA

MEXICO

Under de store Udvandringer i forrige Aarhundrede var det kun faa Danske, der søgte til Mexico. Til Gengæld var det Folk med det rigtige Eventyrblod som *Edvard Emil Langberg* (1810—1866), kejserlig mexikansk Brigadegeneral og Militærguvernør over Sonora, Mexico.

Han var født i København som yngste Søn af Dispacheur K. E. Langberg. Hans Søster blev gift med Historikeren Chr. Molbech, og deres Sønesøn, Forfatteren O. C. Molbech, udgav i 1902 den da længst afdøde Generals Breve fra Mexico under Titlen „General Langbergs Hændelser“. En af Generalens ældre Brødre, Ludvig, var tidligt søgt hjemmefra og endt i Mexico, hvor han prøvede lidt af hvert, men opnaaede at blive Direktør for et Akademi. I sine Breve til Hjemmet skildrede han sine Eventyr, og den unge Broders letfængelige Sind paavirkedes stærkt heraf. Edv. Emil Langberg voksede op paa Bakkegaarden overfor Rahbeks Bakkehus, han kom siden paa Sorø Akademi og blev Student derfra 1828. I nogle Aar studerede han Jura, men saa drev Eventyrlysten ham afsted — mod Mexico. Da han naaede derover, fik han Meddelelse om, at Broderen netop var blevet dræbt af fjendtlige Indfødte. Det var i 1834, at han over New Orleans naaede frem til Mexico. Han standsede op i Matamoros i den Hensigt at gaa i Tjeneste hos General St. Anna. Hans vindende Væsen og musikalske Talent skaffede ham hurtigt Indpas i formaaende Kredse, og med Jernflid og Energi arbejdede han sig frem mod det Maal, han havde sat sig: en militær Karrière. Men inden prøvede han sig dog frem paa andre Felter. Han havde Evner som Violinspiller og gjorde stor Lykke med et Par Koncerter. Under sit Ophold i Matamoros fik han overdraget Udarbejdelsen af en Byplan og løste Opgaven med stor Dygtighed. Siden var han Adjutant hos en tysk Minør og kom saa ind paa den militære Løbebane.

Kejser Maximilian

General Langberg

1837 var han allerede Chef for Kadetkorpset, to Aar senere Kaptajn i Rytteriet og Lærer ved Militærskolen, 1841 Oberstløjtnant i Rytteriet og Adjudant hos selve Præsidenten St. Anna. Med stor Dygtighed hævdede han sin Position under de stadig skiftende Forhold, og han oplevede de forskellige blodige Revolutioner og Stridigheder med De forenede Stater. Et kvikt Hoved og et varmt Hjerte, gavmild, overfladisk, ødsel, en grand seigneur. Hans høje, ranke Skikkelse, det sjælfulde Ansigt med de mørke, udtryksfulde Øjne og den høje, aabne Pande undlod ikke at gøre Indtryk. Man faar et godt Billede af ham i hans Breve til Familien, hvor han engang docerer sin Livsfilosofi, der ikke er synderlig dybsindig, men ganske øjensynlig har været hans Leveregel: „For mig Hesten, Landet, Strabadser, Campagner, og da quando en quando et godt Bord, en god Bouteille Vin og et behageligt Selskab med le beaux sexe à côté.“ I 1856 udnævntes han til Brigadegeneral. Han levede Livet „farligt“, oplevede allehaande brogede Eventyr, men kom til at holde af sit nye Land. Det var kun modstræbende, at han sluttede sig til den kejserlige Regering, der 1865 udnævnte ham til Militærguvernør over Sonora. Han blev dræbt

af en menig Soldat i General Martinez' Hær 1866, da han som Fange rakte sin Sabel frem som Tegn paa Overgivelse.

Den danske Botaniker *F. M. Liebmann* (1813—56) har indlagt sig uvisnelig Fortjeneste af mexikansk Videnskab ved i Aarene 1841—43 at foretage en Forskningsrejse til ukendte Egne af Mexico og hjembringe et uhyre Materiale, som den Dag i Dag udgør en af Botanisk Museums meget værdifulde Samlinger. Liebmann, der var Købmandssøn fra Helsingør, studerede Botanik og blev Docent først ved Landbohøjskolen, derefter ved Universitetet. Med Understøttelse fra forskellige Sider, bl. a. Kong Christian VIII, begav han sig i 1840 paa en længe forberedt Rejse til Mexico og ankom til Vera Cruz i Februar 1841, ledsaget af en af Botanisk Haves Gartnere, Rathsack. Med fast Station paa Haciendaën „Mirador“, som ejedes af en naturhistorisk Mæcen, Sartorius, gjorde han en Række Rejser rundt om i Landet. Bl. a. besteg han det 10.000 Fod høje Bjerg Orizaba og det 12.000 Fod høje Popocatepetl. Det var store og lange Ekspeditioner i hidtil ukendt Terræn, men de gennemførtes uden mindste Uheld og med forbavsende Resultater — af uvurderlig Betydning for Mexicos botaniske Udforskning. Liebmann hjembragte et Herbarium paa ikke mindre end 90.000 Planter og desuden zoologiske, etnografiske, arkæologiske og andre Samlinger, som skænkedes til københavnske Museer. Efter sin Hjemkomst begyndte han Beskrivelse af Samlingerne, men kom ikke ret langt, fordi han blev stærkt optaget af andet Arbejde, Udgivelse af „Flora Danica“ og Arbejdet som Professor i Botanik og Direktør for Botanisk Have. Arbejdet med Beskrivelsen af det mexikanske Herbarium er i vore Dage fortsat af amerikanske Botanikere.

Baron *Heinrich F. A. von Eggers* (1844—1903), født i Slesvig, kom i 1865 til Mexico som Medlem af det østrigsk-mexikanske Korps af frivillige, som skulde gøre Tjeneste under Maximilian. Han toges til Fange 1866, men blev ret hurtigt frigivet og foretog derefter en Rejse i det sydlige Mexico, der strakte sig over et Par Aar. Han udgav en Bog om denne Rejse „Erindringer fra Mexico“ (1869). Senere blev han Officer i den vestindiske Hær og fortsatte sine Studier, hvis Resultater er nedskrevet i flere Afhandlinger om de vestindiske Øers Botanik.

Mexico er et af de fra Naturens Haand rigest udstyrede Lande i Verden, men de baade politisk, retsligt, religiøst og socialt usikre og urolige Forhold, som stedse har

Popocatepetl, hvis evigt snedækte Tinde kan ses overalt i Mexico City

Plaza de la Constitución, en af Mexico Citys vigtigste Pladser, med den gamle Katedral i Baggrunden t. v.

Tomas Bang

Konsul Alfr. Schousgaard

Don Pedro Bang

præget Landet, lægger store Hindringer i Vejen for rationel Udnyttelse af dets eventyrlige Muligheder. Paa Grund af disse ustabile Forhold har relativt faa Danske skaffet sig en varig Position i Landet.

Pedro Bang (1865—1926) var Foregangsmand paa Fryseindustriens Omraade og blev en af Mexico Citys fremtrædende Forretningsmænd. Efter at have studeret Ølbrygning i Tyskland, tog han i 1901 til Mexico, hvor han begyndte som Brygmester i Guadalajara. I 1911 startede han en mindre Isfabrik i Mexico City og var efter faa Aars Forløb Ejer af samtlige 10 Isværker — „Fabricas Unidas de Hielo“. Senere maatte han kæmpe med mange Vanskeligheder, Konkurrenter satte ind, og der var store Arbejdsbesværligheder. Men det lykkedes ham dog at bevare en anset

Position, og han var i mange Aar det naturlige Midtpunkt blandt de Danske i Mexico. Hans Virksomhed fortsættes af Sønnen, Direktør *Tomas Bang*.

Oscar Eriksen sad i mange Aar paa sin indflydelsesrige, men ensomme Plads i Byen San Luis Potosi som Chef for Sporveje og Elektricitetsværk, ejet af et engelsk Selskab.

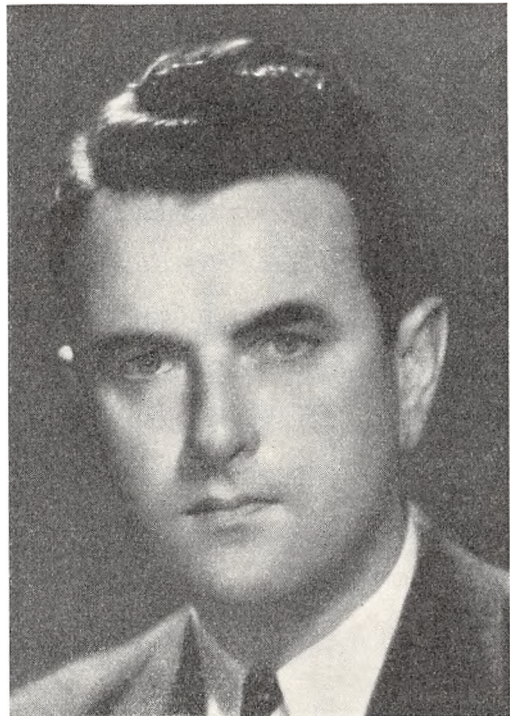
Indenfor Mineindustrien har flere Danske gjort sig gældende.

Alfredo Øst var i sin Tid en af de største Mineejere og Landejendomsbesiddere i Oaxaca, hvor han gæstfrit modtog Landsmænd. Ingeniør *V. C. H. Oestermann* er Leder af *Carnegie Bote Mining*

Co., Zacatecas, Ingeniør *Olaf J. Olsen* og *Egmond Larsen* har begge Interesser i den mexikanske Mineindustri. *Knud Fournais* er Direktør i *Goodrich Rubber Co.*, *Axel Rager* er Leder af *Mexicana A. G. A. A/S*. Adskillige Danske har gjort sig gældende indenfor Bryggerivirksomhed, saaledes Direktør, Brygmester *Niels G. Larsen*, *Cerveria Cuauhternoc* i Monterrey og Direktør, Brygmester *Carl E. Pehrson*, *Mexico City*.

Indenfor Petroleumsindustrien havde *Alfred Jacobsen* i mange Aar en stor Stilling som Generaldirektør for „*Compania Mexicana de Petroleo Aguila*“; senere kom han til Selskabets Hovedkontor i London og endelig til New York som Præsident for „*The Amerada Petroleum Corporation*“.

Det ældste Medlem af den danske Koloni i Mexico er *Oscar Festersen*, som har haft sin Virksomhed i Mexico City lige siden Aarhundredskiftet og foretaget store Installationsanlæg paa Jernbaner m. m. rundt om i Landet. Ikke faa Danske har i Aarenes Løb haft ledende Stillinger ved „*Cia. de Luz y Fuerza*“ samt ved det store Kraftværk i Mecaxa, som leverer elektrisk Kraft til Mexico City og Omegn.

Direktør Knud Fournais

Alfr. Schousgaard, der bor i Mexico City, er Leder af et Foretagende, der udgiver bl. a. „Boletin Financiero y Minero de Mexico“. To Brødre *Grandjean* drev i mange Aar et af de største Patentbureauer i Mexico City.

Flere Specialister blandt Danske har vundet Navn, saasom Jordbrugsmekanikeren Dr. *Eilif V. Møller* og Champignonsdyrkeren — og Storforhandleren deraf — *Mogens Onsgaard*. Dr. *Peter Riis* er en meget kendt Læge i Tuxpan, Vera Cruz. En Dansker er naet frem indenfor Hotel- og Restaurantverdenen, *Axel Faber* — tidligere en meget kendt Københavner — er Indehaver af „Turf Club“, og en dansk Dame, *Bodil Christensen*, er Afdelingsleder i Empresa de Telefonos Ericsson A/S og har flere Gange skænket smukke Gaver til Etnografisk Museum.

MELLEMAMERIKA

De mellemamerikanske Republikker har kun i ringe Grad virket tiltrækkende paa danske Udvandrere, og Antallet af Landsmænd i disse Egne er derfor meget beskedent.

Konsul *Andréas Bang* udvandrede i 1891 til *San Salvador*, hvor han oparbejdede en meget stor Virksomhed i farmaceutiske Artikler, vistnok den største i Mellemamerika. Den drives nu videre af en Nevø, Konsul *Arne Bang Drewsen*.

Apoteker, Generalkonsul Andréas Bang

I *Guatemala* har der i Aarenes Løb arbejdet en Del Danske, bl. a. som Kaffekøbmænd. — Efter Krigen er der oprettet et dansk Firma, „Dinaca“, hvis Medstifter er Kaptajn *M. P. Allerup*, tidligere ved den danske Militærmission i Tyskland.

I *Nicaragua* er der nogle faa Landsmænd tilbage efter et mislykket Kolonisationsforetagende for en Del Aar siden. En dansk Læge, Dr. *Mølgaard*, er blandt de tilbageblevne Kolonister. En anden, *Vilhelm (Guillermo) Grøn*, har med Held etableret en Restauration „Casa Dinamarca“ i Managua.

Guillermo Grøn foran sit Hus i Managua, Nicaragua

I Panama Kanal Zonen anlagde Agronom *Holger Johansen* en botanisk Have efter i foregaaende Aar at have indlagt sig stor Fortjeneste ved Udvikling af Landbruget paa Santo Domingo som Leder af en Forsøgsstation. Ingeniør *H. P. Kierulff* har en større Frugtplantage.

En dansk Forretningsmand, *W. Ishøy*, født i Sibirien af danske Forældre, er Meddirektør i et større amerikansk Firma i Panama City.

VESTINDIEN

De gamle dansk-vestindiske Øer. (Virgin Islands)

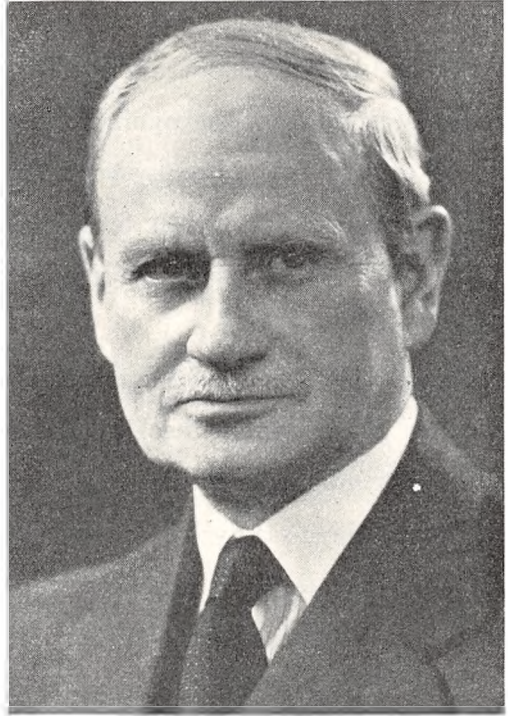
Det var i 1671, at Kong Christian V stiftede „Det kgl. octrojerede Dansk-Vestindiske Compagni“, og dermed gled Vestindien ind i vor Historie, som i over 200 Aar fik et Skær af Farve og Liv af disse eksotiske Besiddelser. Salget i 1916—17, der ganske vist blev vedtaget ved Folkeafstemning, er et af de mørke Punkter i vor Historie.

„Det kgl. octrojerede Dansk-Vestindiske Compagni“ fik Ret til at tage den ubeboede vestindiske Ø *St. Thomas* (og andre ubeboede Øer) i Besiddelse og med visse Indskrænkninger styre den i den danske Konges Navn. Kompagniet bestod af Købmænd og kongelige Embedsmænd. Allerede i Sommeren 1671 afsejlede „Den gyldne Krage“ med den første Guvernør, *Jørgen Iversen*, og de første Kolonister, ialt 177 Personer, hvoraf 116 var traadt i Kompagniets Tjeneste, medens Resten var løsladte Forbrydere; en Del af disse sidste flygtede i Bergen, og ikke mindre end 86 Personer omkom under Overrejsen. Tre Maaneder efter Afrejsen fra Bergen sejlede „Den gyldne Krage“ ind til *St. Thomas*, hejste Dannebrog og tog Øen i Besiddelse.

Under *Jørgen Iversens* kraftige Styre ryddedes Skoven, Plantager anlagdes, Sukkerrøret indførtes fra en nærliggende engelsk Ø. Kompagniet drev selv nogle af Plantagerne, men de fleste købtes af Hollændere, Franskmænd, Tyskere, Englændere og nogle faa Danskere. I Løbet af en halv Snes Aar var der oprettet 20 Plantager, anlagt et Fort ved Havnen og bygget en udmærket Vej tværs over Øen. Kompagniet satte meget ind paa at faa Foretagendet til at betale sig. 1690 lejedes *St. Thomas* ud til en Købmand fra Bergen, *ther Mühlen*, men han overlod i 1694 atter Øen til Kompagniet efter at have tabt en Formue. 1717 toges den nærliggende Ø *St. Jan* i Besiddelse, 1733 købtes den forladte Ø *St. Croix* af Frankrig. I Løbet af

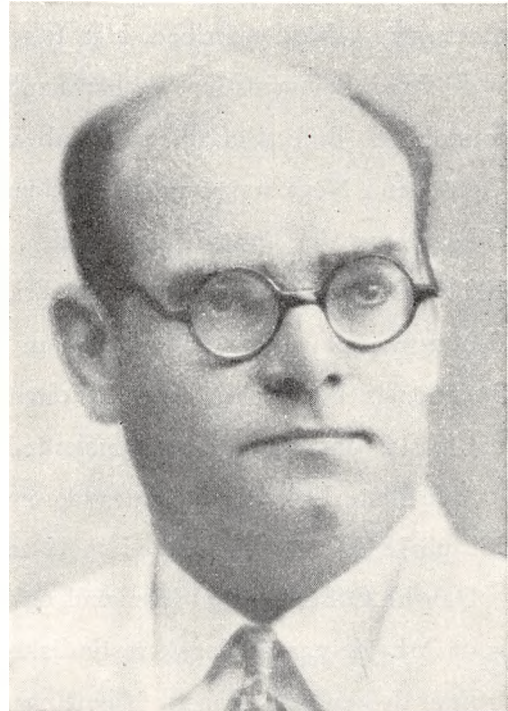
Havnedirektør F. W. H. Laub

Direktør H. P. Berg

Direktør Einar Høpfner

Generalkonsul Erik Madsen, Haiti

en halv Snes Aar havde St. Croix 1120 Sukkerplantager og 1122 Bomuldsplantager. Fra 1671 til 1754, da Øerne blev Kronkolonier, regeredes det lille Ørige af Det Dansk-Vestindiske Kompagni. Plantagearbejdet blev drevet ved Hjælp af Slaver, som overførtes fra Guineakysten i Afrika. 1764 aabnedes St. Thomas' Havn for alle Nationers Skibe og blev Stabelplads for hele Vestindien. Slavehandelen ophævedes 1792. Under Napoleonskrigene erobrede Englænderne Øerne 1807, men leverede dem tilbage 1815.

Blandt de danske Guvernører paa Øerne er der Grund til at fremhæve *Peter von Scholten*, om hvem Dr. theol. H. Lawaetz i sin store Bog om ham skriver: „Under alle Omstændigheder vil det være uimodsigeligt, at ingen tilnærmelsesvis har indskrevet sit Navn saa dybt i Dansk-Vestindiens Historie.“ — Negrene derovre kunde aldrig glemme de Ord, som Scholten den 3. Juli 1848 paa Festpladsen i Frederikssted, proklamerede: „Now you are free, you are hereby emancipated.“

Hans Dristighed baade overfor Kongen og Plantageejerne var et typisk Træk i hans Karakter, og han blev Genstand for megen Bagtalelse, Forfølgelse og Misforstaaelse. Han var en Grandseigneur og en Herskertype, men baade i Besiddelse af Hjerte og Fordomsfrihed. Han følte instinktivt, at Tiden var moden for de farvede Folks Emancipation, og han handlede her delvis paa egen Haand. Det noget forstokkede Embedsmaskineri i København kunde ikke tolerere hans selvstændige Optræden i Negerspørgsmaalet og dømte ham haardt, men Eftertiden har ikke blot frikendt ham for Embedsforsømmelse, men i høj Grad anerkendt hans Skridt. Paa 100 Aars Dagen for hans berømte Erklæring hyldede en af hans store Beundrere, Ambassadør Henrik Kauffmann, hans Pionerindsats under en stor Festlighed paa St. Thomas. Faktisk var det v. Scholtens Skyld, at Danmark siden anerkendtes som det første Land i Verden, der afskaffede Negerslaveriet.

Med dette Dekret gik han videre end Kongens Reskript om Emancipationen af 28. Juli 1847, der regnede med en 12-aarig Afviklingsperiode.

Danske Officerer, Embedsmænd og Forretningsfolk nedlagde gennem Aarene et godt Arbejde paa de dansk-vestindiske Øer.

Et af de kendteste danske Navne paa de vestindiske Øer var Riise, og *A. H. Riise* (1810—82), Apotekeren, blev et Midtpunkt i Øens danske Kredse. Han var en

Charlotte Amalie, St. Thomas

Fra Christianssteds Negerkvarter

Skippersøn fra Ærø og blev cand. pharm. som 22-aarig. Efter Ansættelse paa forskellige Apoteker fik han i 1838 Privilegium paa at oprette et Apotek paa St. Thomas, og det ledede han i 30 Aar. Han tog virksomt Del i alt offentligt Arbejde paa Øen, var kongevalgt Medlem af Koloniraadet, Formand for Bankraadet o. s. v. Hans Virketid faldt i St. Thomas' Glansperiode. Dette i Forbindelse med hans store Dygtighed bevirkede, at hans Forretning, som foruden Apoteket — Riises Bayrum, Riises Balsam o. s. v. — omfattede anden Handel, stadig maatte udvides og fik et meget betydeligt Omfang. Riises store naturvidenskabelige Interesser gjorde ham til Samler i stor Stil, og han forsynede baade det zoologiske og det botaniske Museum i København med betydelige Samlinger fra Troperne, især naturligvis fra Øerne. Sine senere Aar tilbragte han i København.

De økonomiske Forhold paa Øerne fik et uopretteligt Knæk efter Englændernes Besættelse af Øerne 1807—15. Ganske vist kunde den indbringende Transithandel med det øvrige Vestindien og Sydamerika genoptages, men efterhaanden ændredes Handelsruterne, og St. Thomas' Havn, som før havde været en stor Stabelplads, blev kun et Kuldepot for europæiske og amerikanske Dampskibe. Sukkerrøravlen paa St. Croix kunde ikke staa sig i Konkurrencen med Sukkerroerne, og ogsaa Bomulds- og Tobaksavlen blev urentabel, og Folkemængden dalede konstant.

Omkring Aar 1900 begyndte en Kreds af fremtrædende, patriotiske danske Erhvervsfolk at interessere sig for Øernes økonomiske Ophjælpning. I 1902 startedes Dansk-Vestindisk Plantageselskab, som opkøbte en Række Plantager, hvis Drift forbedredes under Ledelse af Administrator *O. H. Schmiegelow*. Plantageselskabets Virksomhed fik efterhaanden et meget stort Omfang; det disponerede i 1915 paa alle Øerne tilsammen over 4270 Tdr. Land. Ogsaa andre Danske viste Øerne aktiv Interesse. Godsejer *J. Lachmann* købte Sukkerfabrikken „Bethlehem“ paa St. Croix med tilhørende Plantagearealer og begyndte en ny, stor Fabrik „Den vestindiske Sukkerfabrik“; han satte flere Millioner ind i Foretagendet og disponerede over en halv Snes Tusinde Acres Land. *G. A. Hagemann* købte den store Plantage „La Grange“ og flere andre Plantager. Efterhaanden kom tre Fjerdedele af Plantagearealet paa danske Hænder.

Dette Initiativ bragte en Genopblomstring af Sukkerindustrien, og ogsaa Hande-

Guvernementsbygningen i Christianssted,
St. Croix

Vilh. Bissens Statue af Kong Christian IX,
rejst 1909 paa St. Thomas

Frederiksfort, Frederikssted, St. Croix

len viste Opsving, men 1916—17 solgtes Øerne til De forenede Stater for 25 Millioner Dollars. Øgruppen kaldes herefter „Virgin Islands“.

„Den vestindiske Sukkerfabrik“ er fremdeles i Drift under dansk Ledelse, og mange Funktionærer er danske.

Dr. K. Knud Hansen (født 1874) rejste efter at have taget medicinsk Embeds-eksamen i København til Udlandet for at studere videre og ansattes 1908 som Kommunelæge paa St. Thomas, hvor han nyder stor Anseelse og gentagne Gange er valgt til Medlem af Koloniraadet. Han har udgivet en højst interessant Bog med sine Erindringer.

En meget anset Mand er Sagfører C. G. Thiele, St. Thomas, som var Dommer paa Øen 1917—21 og Formand for Koloniraadet 1921—24.

Paa St. Thomas findes et Datterselskab af Det Østasiatiske Kompagni, *Det vestindiske Kompagni*, som oprettedes i 1914 med det Formaal at udnytte St. Thomas' Havns gunstige Beliggenhed; som Følge af de vestindiske Øers Salg fik Selskabet imidlertid ikke den forventede Udvikling, men har dog siden drevet en betydelig Handelsvirksomhed, Bunkerkuldepot m. m. Dets første Direktør var Kaptajn H. P. Berg, senere Direktør for Nakskov Skibsværft; derefter kom Orlogskaptajn F. W. H. Laub, senere Havnedirektør i København (dræbt af Tyskerne under Besættelsen 1945); den nuværende Leder er Direktør Einar Høpffner, som efter Krigen afløste Generalkonsul H. Bang. Blandt de danske Forretningsmænd, der i en Del Aar udførte et Arbejde paa Øerne, kan nævnes Direktør F. E. Egge, der senere kom til Argentina og derfra vendte tilbage til Danmark.

CUBA

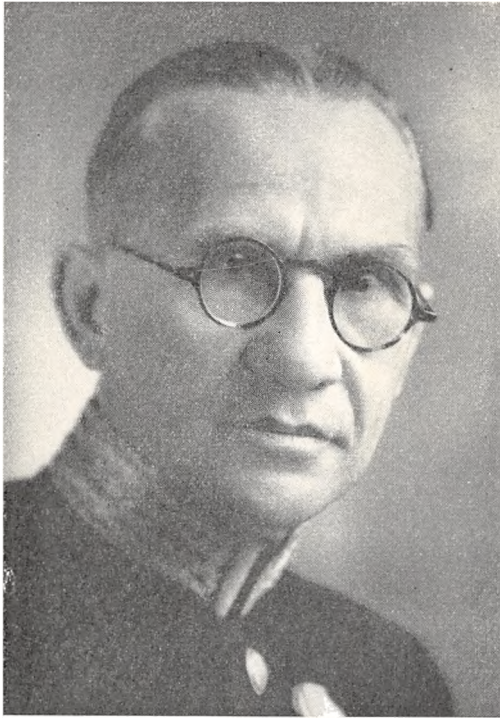
Asmus Leonard sad i mange Aar i Habana som Vicepræsident for Dampskibsselskabet „Munson-Line“. — Flere danske Ingeniører har været knyttet til den store Sukkerfabrik „La Romana“, bl. a. Knud Langebeck, nu i Bogota, og S. Holten Nielsen, nu i Buenos Aires.

Caneel Bay, San Jan

Riises Apotek paa St. Thomas

Generalkonsul B. Preetzmann-Aggerholm

Generalkonsul L. Preetzmann-Aggerholm

HAITI

Den betydeligste danske Virksomhed paa Haiti — og den største paa Øen i det hele taget — er Firmaet *C. F. Madsen* i Hovedstaden Port-au-Prince med flere Filialer og Europa-Kontor i Hamborg. Det grundlagdes af Generalkonsul *C. F. Madsen*, som i 1892 kom til Haiti, engageret af en dansk Forretningsmand *Joseph Fraenkel*. Firmaet føres nu videre af Sønnen Generalkonsul *Erik Madsen*.

Ludvig Preetzmann-Aggerholm er Indehaver af en af Øens største Import- og Eksportforretninger med Hovedsæde i Port-au-Prince. Han har en Del af Aaret sin Bopæl i Paris, hvor han bebor en stor Villa i Forstaden Le Vésinet, som han har besluttet efter sin Død at stille til Raadighed for den danske Stat.

JAMAICA

I Jamaicas Hovedstad, Kingston, opnaede en dansk Skibsfører, Konsul *S. D. List* fra Rømø, en fremtrædende Position som Direktør for „United Fruit Co.“, Jamaica Division, og Direktør for et stort Firma „Jamaica Fruit & Shipping Co.“

Det driver hovedsagelig Banan-Eksport og afskiber aarlig 2 Millioner Bundter Bananer (120 Bananer i hvert Bundt). Det disponerer over Tusinder af Acres Land. List kom i 90'erne som 14 Aars Dreng ud med Barken „Danmark“ af Fanø.

Ogsaa en anden Dansker, *Ditz*, havde en fremtrædende Stilling i Øens Plantage-drift.

PORTORICO

I Rio Piedras drev *Holger Fog* gennem mange Aar en betydelig Ananas-Plantage. Flere andre Danske er knyttet til Plantagevirksomhed rundt om paa Øen.

BARBADOS

Paa Øen Barbados oparbejdede Konsul *Hänschell* (født 1850 paa St. Thomas) en betydelig Skibsmæglerforretning i Bridgetown, som fortsættes af hans Kompagnon, Konsul *G. A. Larsen*.

SANTO DOMINGO

I Santo Domingos Hovedstad, Ciudad Trujillo, sidder Generalkonsul *B. Preetzmann-Aggerholm* fra Kolding som Indehaver siden 1914 af et betydeligt Handelshus efter forinden at have haft Ansættelse i Handelshuse i Venezuela og paa Haiti.

Øverst t. v.: Kristusstatuen i Andesbjergene paa Grænsen mellem Argentina og Chile; t. h.: Piledyrkning i Brazo Chico Deltaet.
Nederst: San Martin Monumentet i Mendoza

SYDAMERIKA

ARGENTINA

Danmarks første Kontakt med Argentina var Korvetten „Bellona“s Togt og Besøg i Buenos Aires omkring Nytaar 1840—41. Besøget fandt Sted under Rozas-Perioden, Tyranniet, der varede fra 1830—52, og Formaålet var at indlede Handelsforbindelser med La Platas Forenede Stater. Det blev dog kun til en højtidelig Erklæring fra dansk Side om Anerkendelse af den argentinske Konføderation som en suveræn, fri og uafhængig Nation og Anerkendelse af en dansk Konsul.

Argentinerne glemte vist snart „Bellona“s Visit, men i Danmark er den ikke glemt endnu, og hver Gang Balletten „Fjernt fra Danmark“ opføres paa Det kongelige Teaters Scene, og det er sket over 400 Gange siden 1860, mindes vi paany om det, selv om de færreste af Tilskuerne genkender Stroferne af den argentinske Nationalhymne eller den Episode, der inspirerede Bournonville, da han komponerede sin mest populære Ballet.

Juan Fugl grundlagde den danske Koloni i Tandil.

Knap fire Aar efter, at „Bellona“ var staaet La Platafloden ud, den 11. November 1844, kom en ung, 33-aarig Lollok, Husmandssøn, fhv. Seminarist og Lærer, og et Par andre Danske til Buenos Aires. Denne Mand var *Hans Christian Fugl* — ikke den første Dansker i Argentina efter Uafhængigheden, men den, der gav Stødet til den Udvikling, der har ført til, at Argentina, det latinske Land med det fremmedartede Milieu og Sprog, dog er det Land udenfor Danmark, der næst U. S. A. og Canada er blevet Hjemstedet for de fleste Danske og Efterkommere af Danske.

Juan Fugl — som han blev kaldt i Argentina — blev født i 1811 i et lille Husmandshjem i Horslunde under Herregaarden Pederstrup paa Lolland som Søn af en Træskomand.

Han var en ualmindelig velbegavet Dreng, og det var hans Drøm at blive Skole-

Juan Fugl

lærer, men først kom han ud at tjene paa en Mølle, og siden nedsatte han sig som Træskomager. Senere blev han Kusk og Tjener hos Biskop Rasmus Møller i Maribo, Fader til Digteren Poul Martin Møller og Stedfader til Chr. Winther. Her fik Haabet om at blive Lærer ny Næring, og ved Biskoppens Hjælp kom han paa Snedsted Seminarium, som han i 1837 forlod med udmærkede Karakterer, hvorefter han fik Plads som Huslærer i forskellige Præstegaarde. Han forelskede sig i Præstens Datter i Hjerterbjerg paa Møen og hun i ham, men Partiet fandt ikke Naade for Præstens Øjne. Det resulterede i, at Fugl forlod sin Lærergerning og udvandrede til Argentina, som han havde faaet Interesse for efter at have læst nogle Artikler i Berlingske Tidende.

Han fik Hjælp fra flere Sider, bl. a. et Missionsselskab, og rejste i Sommeren 1844 sammen med en Læge Jacobsen fra Stege med Hustru og to smaa Dreng. Efter en Rejse paa 70 Dage fra Hamborg ankom Skibet til Buenos Aires den 11. November 1844.

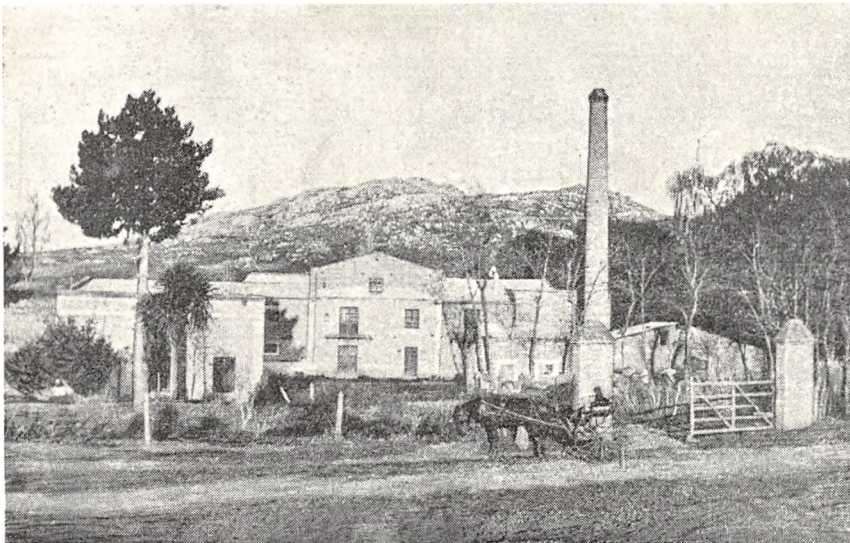
I de første 4 Aar opholdt Fugl sig i Nærheden af Buenos Aires, hvor han drev en Mælkeforretning, senere Landbrug. Forholdene var ikke særlig hyggelige for Udlændinge, da Guvernøren i Provinsen Buenos Aires, Rosas, havde diktatorisk Magt og var uvilligt indstillet overfor Udlændinge.

I 1848 fik Fugl Forbindelse med nogle Folk fra Tandil, 330 km Syd for Buenos Aires. Efter et Besøg dernede besluttede han sig til at slaa sig ned her. Byen var anlagt i 1832, men bestod paa det Tidspunkt kun af et Fort til Værn mod Indianeroverfald og nogle Huse. Garnisonen i Fortet var paa 300 Mand.

Jorden omkring Byen kostede paa den Tid saa godt som intet, og Fugl fik sig udlagt et Areal paa godt 30 ha, op ad en Bjergside Sydøst for Byen. Her vilde han dyrke Hvede. I Buenos Aires købte han sig de Ting, han skulde bruge, og drog

Udsigt over Tandil

Juan Fugls Molle i Tandil

saa af Sted med en Studevogn sammen med en anden Dansker i 1849. Hvededyrkingen mødte imidlertid Vanskeligheder, da de løsgaaende Kreaturer aad Kornet. Fugl havde uundgaaelige Stridigheder med Naboerne, men han optraadte med Fasthed og Mod og skaffede sig sine Rettigheder respekteret.

Han talte nu udmærket Spansk, og hans Evner blev taget i Brug i Byens offentlige Liv. Efter at Rosas var blevet styrtet 1852, og de politiske Forhold var blevet afklarede, blev der Tale om at vælge et Byraad i Tandil. Fugl kom ind i dette Raad og blev snart sammen med en god Ven, Narciso Dominguez, ledende i Raadet. Han tog sig levende af Skolevæsenets Ordning, men var ogsaa med ved Opførelsen af en katolsk Kirke. Han byggede en Mølle til Maling af den Hvede, han selv dyrkede, den ene Møllesten købte han i Buenos Aires, den anden tildannede han selv af et Klippestykke. I Tilknytning hertil oprettede han et Bageri. Han tjente godt med Penge, men et Brev fra Danmark vakte Længslen efter det gamle Land til Live hos ham, og i 1858 overdrog han Dominguez at passe sine Forretninger og tog hjem til Danmark.

Denne Rejse betød et nyt Afsnit i hans Liv. Han blev gift med sin 23-aarige Søsterdatter, og da de rejste tilbage til Argentina, fulgte en hel Skare Landsmænd med — mest Mønboer og Lolliker. 15 af dem fulgte med til Tandil og kom til at danne Grundstammen i det lille danske Samfund, som nu voksede op her, og som eksisterer den Dag i Dag.

Fugl anlagde nu en Vandmølle, og snart efter kunde et helt Mølleværk sættes i Gang. Han og Familie flyttede ud til Møllen, hvor han fik indrettet et hyggeligt Hjem, der blev Samlingsstedet, ikke blot for de Danske, men for mange af de andre, der var flyttet til den nu hastigt voksende By.

Det fik særlig Betydning for Udviklingen, at Fugl fik stiftet en Menighed „*La Sociedad religiosa de protestantes en el Tandil.*“ Fugl blev Foreningens Formand og førte Protokollen paa Spansk af Hensyn til, at der var baade Englændere og Tyskere i den nye Forening. Foreningen bestaar endnn, men den har nu kun dansk-talende Medlemmer og hedder „Den protestantiske Menighed i Tandil“. Da de katolske Præster ikke vilde have med Foreningen at gøre, maatte Fugl ved flere Lejligheder optræde som Præst, og der blev holdt Gudstjenester i hans Hjem.

Da der udrød en Revolution, optraadte Fugl med megen Mynighed og Fasthed.

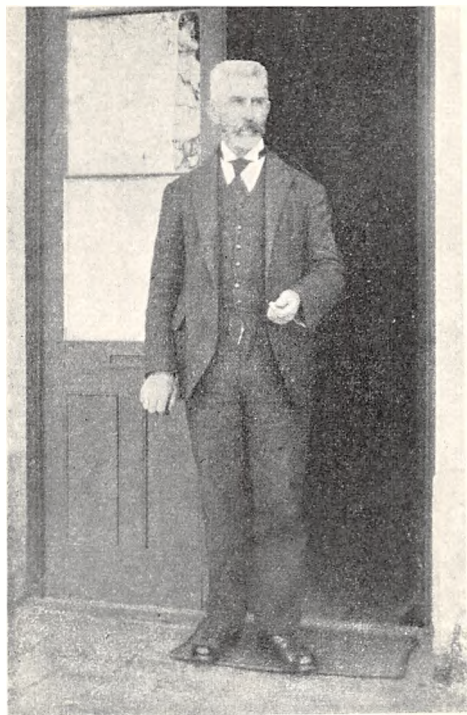
Fugl blev Grundlægger af et dansk Nybyggersamfund, og Tandilkolonien blev Begyndelsen til den egentlige danske Udvandring til Argentina. I 1878 var der godt og vel 200 Danske eller første Generations Dansk-Argentinerne i Tandil, hvoraf — morsomt nok — Halvdelen var Mønboere, der, efter hvad Jyderne paastod, lærte deres Børn, at Danmark bestod af Møn og omliggende Øer. — Fugl var af det rette Tømmer, men ikke den typiske Pioner; han var en dannet Mand, kunde ikke helt indleve sig i Datidens Argentinas halv-

vilde Forhold og kunde navnlig ikke overvinde sin Hjemlængsel. Man kan ikke vægre sig mod Tanken om, at hvis Fugl var blevet boende derovre, vilde den senere danske Indsats og det danske Elements Betydning være blevet større. Fugl vilde have set og udnyttet de fantastiske Muligheder for Erhvervelse af Jordarealer i den store Stil, og i Stedet for 15.000 vilde Danskere og Dansk-Argentinerne idag maaske have talt det firedobbelte Antal.

De første danske Nybyggere i Tandil søgte kun at indrette sig hyggeligt og hjemligt, saaledes at det nye saa vidt muligt kunde ligne Forholdene paa Møn og Lolland. Der var ingen Forsøg paa Stordrift, hvilket var udelukket, saa længe Jernbanen endnu ikke var kommet. Nybyggerne samlede sig da om Løsningen af de indre Opgaver: Bevarelsen af dansk Kultur, Sprog og Religion.

Tandils danske Kirke

Pastor R. J. Th. Andresen

Pastor Niels Daell

I 1875 var den protestantiske Menighed blevet saa stærk, at den fra Danmark kunde indkalde den teologiske Kandidat *Oscar Meulengracht* som Nybygdens Lærer og Præst. 1876 opførtes en lille Kirke, hvor der samtidig var Plads til Skoleundervisning. „Det protestantiske Selskab“ blev til „Den danske protestantiske Menighed“, der nu ejer Kirke, Præstebolig og Skolebygning. Der er dannet en Skoleforening, som driver den danske Skole med et Børneantal paa ca. 100. Pastor Meulengracht forlod Tandil i 1882; i Aarene 1886—97 var den senere Forstander for Liselund *Niels Daell* Præst i Tandil og derefter i en Menneskealder Pastor *R. J. Th. Andreasen*, som efterfulgtes af yngre Præster fra Danmark.

Omkring 1880 begyndte et nyt Afsnit i Nybygdens Historie. 1884 naaede Jernbanen Tandil, og dermed blev der Afsætningsmuligheder for Produkterne, navnlig Hveden. Men for at disse Afsætningsmuligheder skulde kunne udnytted fuldtud, maatte der Stordrift til. Tandil-Kolonisternes Ejendomme var fra 12 til 100 Tdr. Land og var for smaa, men alligevel blev de, hvor de var; det blev de nye Kolonister, der tog de store Chancer.

Jorden i Provinsen Buenos Aires ejedes af mægtige Jorddrotter, Argentinere, som havde købt eller paa Grund af Fortjenester faaet overdraget uhyre Omraader, som de saa deres Fordel ved at udleje, navnlig til Udlændinge. Her aabnede sig da Muligheder for Danske til at slaa ind paa Stordrift. En af de første, der tog Chancen, var *Adolf Petersen*, Tandil, som blev en af dem, der i det hele drev det videst i økonomisk Henseende. Han drev paa forskellige Steder i Omegnen af Tandil Korn- og Kreaturavl i stor Stil — med Tilsaaning af 1000 Tdr. Land aarlig. Han blev ikke saa lidt af en Sagskikkelse. Blandt Dansk-Argentinere gaar der endnu Ry af hans kraftige Personlighed og voldsomme Energi.

Samtidig med Overgangen til Stordrift lagdes Grunden til Nybygder i sydligere Egne, saaledes ved Necochea ved Atlanterhavskysten, hvor der efterhaanden med *Julius Rasmussen* og *Sofus Knudsen* som Foregangsmænd dannede sig saa stor en dansk Koloni, at der kunde bygges en Kirke og oprettes en Skole. Kaptajn *J. Lillelund*, som i mange Aar sejlede med sit Skib mellem Necochea og Buenos Aires og andre Havne, bidrog meget til Byens økonomiske Udvikling. Danskerne rykkede i 80'erne frem mod Sydvest langs Jernbanen, som fra Tandil førtes ned til Havnebyen Bahia Blanca. Et Midtpunkt for Kolonisationen i disse Egne blev *Tres Arroyos*, hvor nogle af de største danske Landbrugsbedrifter oparbejdedes, tildels paa Grundlag af Ejendomsjord. Som de mest kendte danske Storlandbrugere kan nævnes *Carl*

Adolf Petersen

Peder Haugaard. Buste af Gunnar Hammerich

Anderberg, Peder Haugaard og Brødrene Niels og Laust Ambrosius, som alle skabte store Bedrifter baade med Korn- og Kvægavl.

Medens det var Mønboer og Lolliker, der prægede de lidt stillestaaende Forhold i Tandil, blev det Fynboer og Jyder, der førte an i Kolonisationen sydpaa. Her var Bedriften større, Arbejdstempoet hastigere, Vovemodet stærkere og Livet i det hele taget mere rastløst.

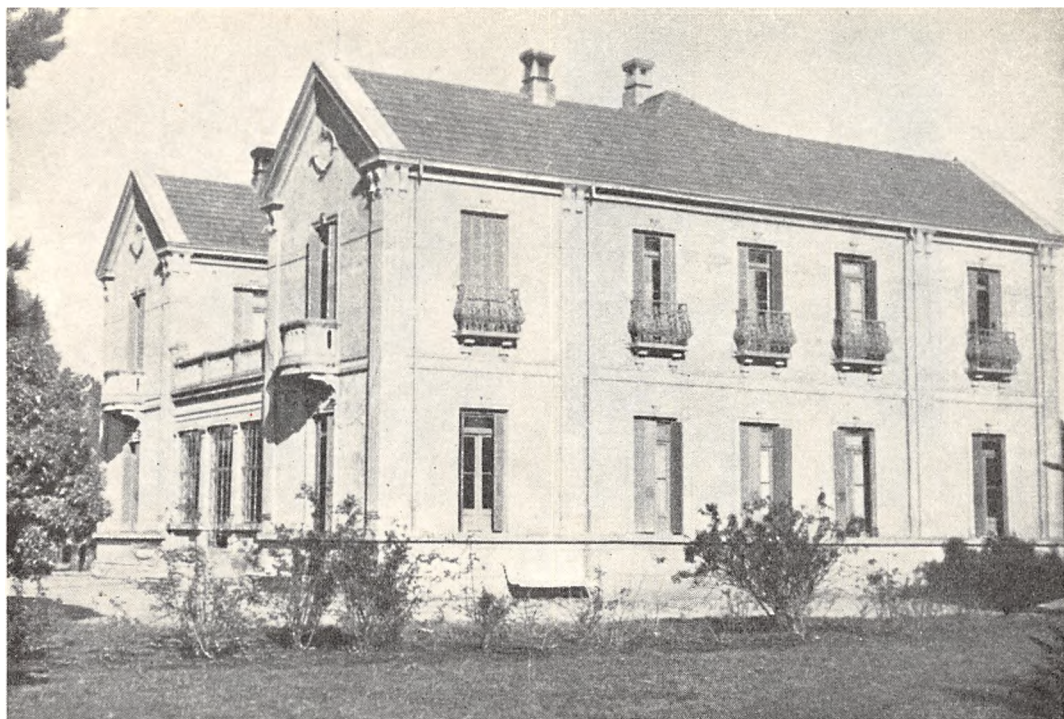
Saasnart Kolonisterne følte sikker Grund under Fødderne, tog man ogsaa her fat paa Pleje

af den aandelige Arv fra Danmark. Der var ingen Kirke, men de fra Danmark tilkaldte Præster holdt alligevel Gudstjenester i Hjemmene allerede i 90'erne, og fra 1900 fik man sin egen Præst. Da man imidlertid savnede et Samlingspunkt for Danskheden, oprettedes i 1917 den danske Ungdomsskole ved Cascallares i Nærheden af Tres Arroyos. Der er her Plads til Undervisning af 25 Elever, og i en senere oprettet Børneskole er der Plads til 70 Børn.

De her omtalte danske Nybygder ligger spredt over et Omraade paa godt og vel Danmarks Størrelse. — De danske Kolonisters Hjem er i Almindelighed præget af, at det er Lejebord, de dyrker; der er ikke ofret stort mere end nødvendigt paa Huse og Boligers indre Udstyr, de er præget af noget foreløbigt. Alligevel er der over deres Liv noget lyst og festligt, som tildels kan forklares ved,

Niels Ambrosius

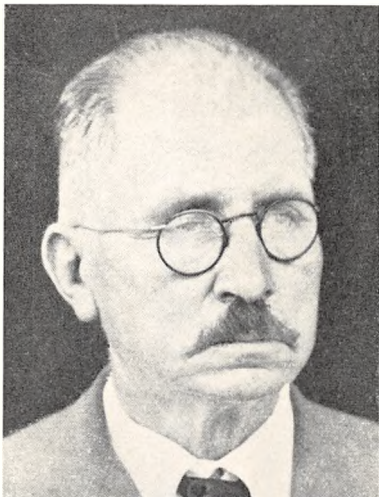
Hovedbygningen paa Blas Ambrosius's Estancia i Tres Arroyos

at man næsten ikke kender til Vinter — Vintertiden er snarest den bedste Arbejdstid. Endelig tvinges de Danske til at holde mere sammen end i de fleste andre Emigrantlande; de blander sig meget lidt med den argentinske Befolkning.

Den langt overvejende Del — ca. 3 Fjerdedele — af Danskerne i Argentina er bosiddende i de her omtalte Egne i den sydlige Del af Provinsen Bueons Aires. Men ogsaa andre Steder i Argentina findes der danske Kolonier, omend i meget beskedent Antal.

Helt ovre ved Andesbjergene i Omegnen af Byen *Mendoza*, hvor man ved Overrisling har skabt en frugtbar Oase paa ca. 8 danske Kvadratmil, har nogle faa danske Familier allerede for mange Aar siden slaaet sig ned som Vin- og Frugtdyrkere. En af de største danske Vindyrkere her var *Carlos Jensen*, hvis Bodega siden hans Død føres videre af Konsul *Enrique Gregersen*. En anden fremtrædende Mand indenfor Kolonien er den stoute Pioner *Jacob Enemark*.

I Løbet af den sidste Snes Aar har der ogsaa udviklet sig en dansk Koloni i det halvtropiske, nordøstlige Hjørne af Argentina i Territoriet *Misiones*. Her blev

Plantageejer Karl Schröder, Eldorado

Plantageejer Eduard Gedde, Eldorado

der inde i Urskoven langs Paranáfloeden udstykket et større Areal i mindre Lodder, hvoraf mange overtoges af Danske. Disse danske Kolonister lever næsten alle af at dyrke Yerba, en Plante, hvis tørrede Blade anvendes til Fremstilling af den argentinske Nationaldrik Maté. Det var i Begyndelsen strenge Aar for Nybyggerne, men efterhaanden befinder de sig udmærket i Kolonien, som bærer det forjættende Navn „Eldorado“. En af Kolonisterne, *Oluf Johansen*, har i to inspirerende Bøger „Nybygger“ og „Skoven venter“ givet højst interessante Skildringer af Pionerlivet i disse Egne. Oluf Johansen (1890—1942) var en københavnsk Tømrersvend, som i 1920 efter at have været med i de syndikalistiske Demonstrationer brød alle Broer af og rejste til Argentina med Kone og Børn. Han blev Yerbadyrker i Eldorado, Misiones, og fik efter nogle Aars Forløb Lyst til at nedskrive sine Indtryk af Nybyggerlivet. Det blev til ovennævnte to meget værdifulde Bøger. Blandt Koloniens Pionerer maa iøvrigt nævnes Landbrugskandidaterne *Edouard Gedde* og *Karl Schröder* (Søn af den kendte Højskolemand Ludvig Schröder, Askov).

I Rio Negro Dalen har *Christian Nielsen* (født 1875) fra Herning skabt sig en fremtrædende Stilling. Efter at være uddannet som Landmand og have aftjent sin Værnepligt ved Ingeniørtropperne rejste han 1899 til Argentina. Han blev ansat ved Vandbygningsvæsenet i Mendoza og blev Specialist i Overrislingsanlæg. 1910 fik han overdraget at lede et Overrislingsanlæg i den øvre Rio Negro Dal og løste Op-

gaven med Glans. Han købte Jord, anlagde store Frugtplantager og avlede meget fine Æbler. Han blev efterhaanden Byens ledende Mand, valgtes til Intendente (Borgmester) i Nybyggerbyen General Roca, Formand for Bankraadet og Præsident i Landbrugs-, Handels- og Industri-kammeret. Han gaar blandt Folk under Navnet „Kong Christian“. Nogle enkelte Danske har bosat sig paa Egnen, men ikke saa mange, at man kan tale om en dansk Koloni.

I *Bariloche* i Egnen ved den naturskønne Sø Nahuel Huapi ved Andesbjergene har der dannet sig en lille dansk Koloni paa et halvt Hundrede. Bygmester *Henrik Lunde* fra Vendsyssel kom omkring 1930 til denne Egne for at bygge nogle Huse; de faldt i Folks Smag, og efterhaanden har han bygget 500 Huse paa Egnen. Han har opbygget en stor Virksomhed som Bygmester og flere danske Familier er efterhaanden kommet til.

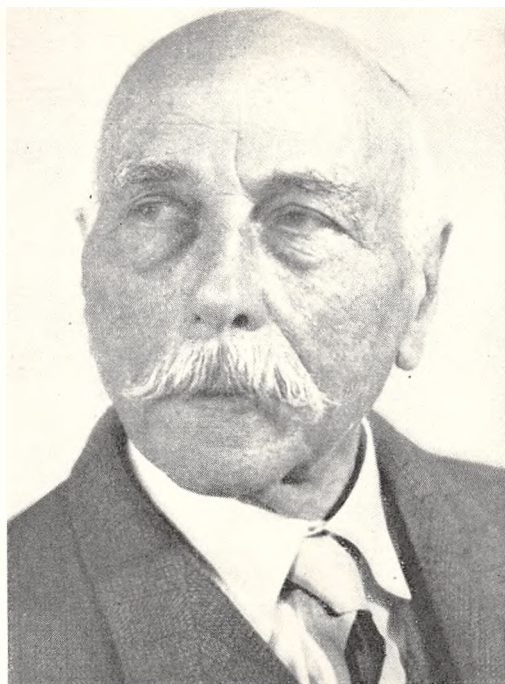
I Buenos Aires var der allerede i 70'erne en Del danske Forretningsmænd. *Hilarius Kalko* var i Aarene 1877—1924 Indehaver af et større Handelshus og indtog en anset Stilling i Byens Forretningsliv. Andre kendte Navne fra den Tid var Konsul *Vald. Bræstrup*, *August Ross* og *Chr. Sommer*. — *Bræstrup*, der var født 1844 og Søn af Politimesteren i København, kom i 1866 til Buenos Aires, hvor han fik Ansettelse i et Handelshus. 1867—69 var han med den argentinske Hær i Krigen mod

Skovvej i „Eldorado“

Konsul Vald. Bråstrup

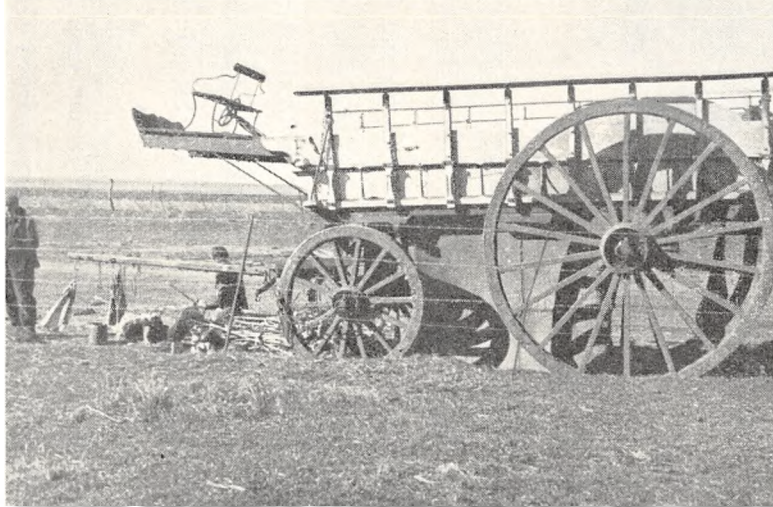
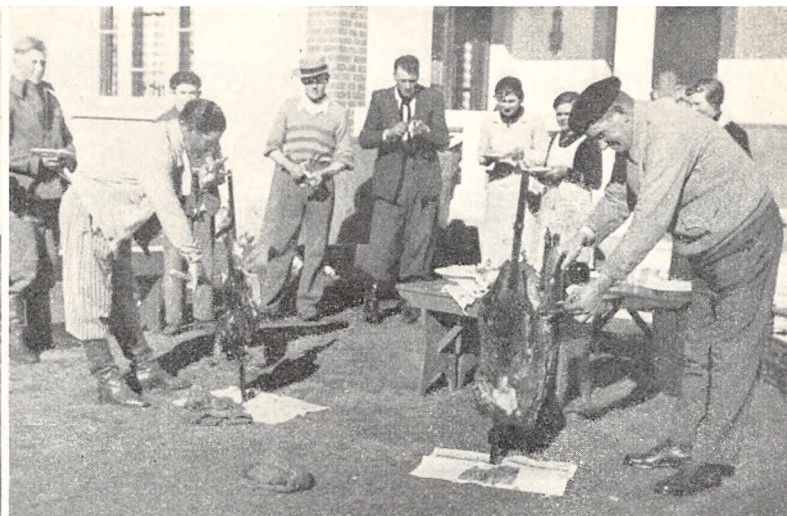

Boghandler Arnoldo Møen

Paraguay, tilknyttet det private Forplejningskorps. Efter at have haft en Stilling i en Bank startede han sammen med et Par andre Landsmænd en Importforretning, som dog kort efter likvideredes. Derefter var han Prokurist i Firmaet Altgeld, startede en Kommissionsforretning i Hvede og handlede tilsidst med Ejendomme. Han indlagde sig Fortjeneste af Danskheden ved at starte „Dansk Hjælpeforening“, som har været til stor Støtte for mange nyankomne Danske.

August Ross vendte lige før første Verdenskrig tilbage til Danmark, hvor han gik ind for Støtte til Forsvaret. — Chr. Sommer kom til Buenos Aires allerede omkring 1840. Han begyndte som Hattemager, men udvidede senere til en større Herreekvi-peringsforretning. Han var umaadelig hjælpsom overfor alle Danske, der kom til Argentina.

En markant Skikkelse indenfor Kolonien blev Boghandler *Arnoldo Møen*. Han var født i København 1859 og er saaledes ved denne Bogs Udgivelse over 90 Aar gammel, men stadig rask og rørig trods sin høje Alder. Efter Boghandleruddannelse rejste han i 1875 til Buenos Aires. Her oprettede han en Boghandel og et Forlag paa

Øverst t. v.: Faareflok paa Pampaen; t. h.: Asado i El Perdido. Nederst t. v.: Pampaens Skib; t. h.: Bjergparti ved Tandil

H. V. Fiedler

Oluf Hansen, Iguazu

Ivar Hoppe

Byens fornemste Forretningsgade, Calle Florida, og arbejdede disse Forretninger op til at blive Byens førende; han talte blandt sine Kunder mange fremtrædende Videnskabsmænd og Politikere. — *Guillermo* (Wilhelm) *Krieger* (1861—1932) fra Vordingborg rejste efter Handelsuddannelse til U. S. A. 1883 og to Aar efter til Argentina. Han fik Ansættelse i et Trykkeri, senere i en engelsk Boghandel. 1895 begyndte han for sig selv med Trykkeri, Papir- og Boghandel, og 1900 begyndte han Udgivelsen af det danske Ugeblad „Skandinaven“, som eksisterede til ind i anden Verdenskrig.

Carlos Voigt (1865—1928), som kom til Argentina i 1888, var i mange Aar en kendt Skikkelse i Forretningsverdenen i Buenos Aires. Han begyndte som Admini-

strator af store Landejendomme, blev senere Bankdirektør, Repræsentant for Dansk Rekyrliffel Syndikat og kom ind i Ledelsen af flere store Selskaber.

Jacobo v. Gerstenberg (1878—1942) var i nogle Aar Chef for det første Omnibus-selskab i Buenos Aires, senere Ejendomshandler i stor Stil.

Ivar Hoppe, som var den første, der fandt Petroleum i Bolivia og blev Direktør for Standard Oil i La Paz, kom senere til Buenos Aires som Direktør for Selskabets argentinske Afdeling.

Blandt de nutidige danske Firmaer i Buenos Aires dominerer *Det Østasiatiske Kompagni's* argentinske Filial og *Christiani & Nielsen's* argentinske Datterselskab. Ø. K.'s Afdeling blev under sidste Verdenskrig (1941) oprettet af Direktør *Hakon Christiansen*, som i Besættelsesaarene rejste rundt i alle Verdensdele og føjede nye Led til Kompagniets verdensomspændende Organisation. Argentina-Afdelingen, som ledes af *Wm. Harss*, handler med Argentinas Hovedprodukter Hvede, Skind og Tungolie, og formidler en væsentlig Del af Landets Omsætning med Nabolandene og Sydafrika.

Christiani & Nielsen's Datterselskab blev oprettet 1918, og dets første Chef var Ingeniør *Lauritz Nielsen*, som tidligere havde været tilknyttet det store Sporvejs-selskab og har bygget en Del af Undergrundsbanen i Buenos Aires. *Christiani & Niel-*

Knud F. Bechs Estancia (Faarefarm) „La Rosado) i Santa Cruz, Patagonien

sen's Afdeling er gennem Aarene udviklet til et meget betydeligt Foretagende, som har udført en Række store Ingeniørarbejder i Argentina, saaledes en af Verdens største Kornsiloeer i Havnen ved Bahia Blanca og Ringbanen i Buenos Aires. Efter Lauritz Niensens Død i 1938 blev Dr. *A. Bendixsen* Leder.

Dr. Bendixsen er en højt anset Ingeniør, baade som Teoretiker og Praktiker. Han er cand. polyt. fra 1907, var først ved Firmaer i Tyskland, derefter i hollandsk Rege- ringstjeneste som Havneingeniør i Batavia (1912—17). Han knyttedes derefter til Christiani & Nielsen, som i 1919 sendte ham til Buenos Aires som ledende Ingeniør ved Afdelingen der. Her har han forestaaet en lang Række store Arbejder, og Sel- skabet er blevet en af de største Ingeniørvirksomheder i Argentina. I 1946 traadte han tilbage som Direktør, men fortsatte som Formand for Bestyrelsen. Han er en fremragende Matematiker og blev i 1929 udnævnte til Dr. techn. h. c. ved Den poly- tekniske Lærestalt. Ingeniør Bendixsen var Formand for Danmarkshjælpen under sidste Verdenskrig.

Han efterfulgtes som Direktør af Civilingeniør *S. Holten-Nielsen* som tidligere arbejdede paa Santo Domingo og i Firmaet *N. M. Hansen & Co.* i Chile; i 1935 knyttedes han til Christiani & Nielsen i Buenos Aires.

Indenfor Uldhandelen har danske Forretningsmænd gjort sig stærkt gældende. Bloch & Behrens, det store københavnske Uldfirma, har i en Aarrække haft et Dat- teselskab i Buenos Aires: *Nilsson, Olsen & Cia.*, indenfor hvilket Generalkonsul *Jens Olsen*, Konsul *N. P. Petersen* og Direktør *Henrik Lebeck* har udført et dygtigt Arbejde. — Henrik Lebeck er en af Danskhedens bedste Mænd i Argentina, en fremragende dygtig Forretningsmand og en varmhjertet og offervillig Patriot. Under Krigen gav han han et meget betydeligt Beløb til „Danmarkshjælpen“. Han traadte under sidste Krig ud af ovennævnte Firma og begyndte egen Uldeksportforretning, som han hurtigt oparbejdede til stort Omfang. En tredie dansk Uldeksportør i Bue- nos Aires er *Asger Justesen*. Naar det hele lægges sammen, kommer vistnok henved Halvdelen af Argentinas Uldeksport paa danske Hænder.

En meget stor Virksomhed, bygget op fra intet, er Brødrene *Antonio* og *Enrique Ditlevsens* store Automobil- og Radioforretning.

Carl Christensen fra Kolding og *Stephan Thomsen* fra Lemvig oprettede lige efter

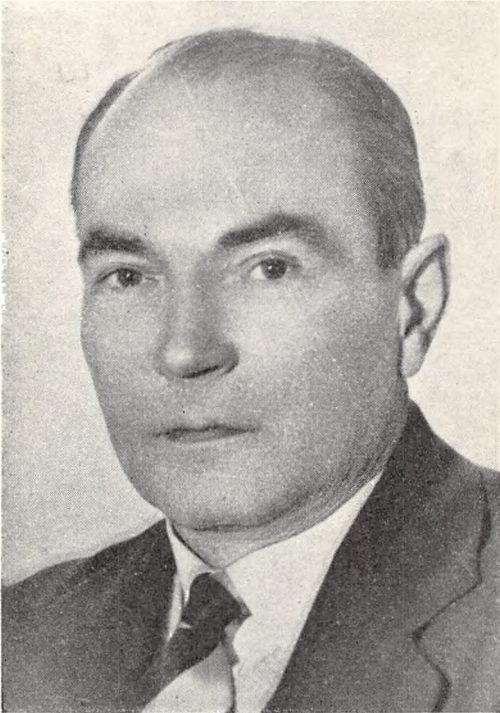
Øverst t. v.: Dansk Nybyggerhytte i Argentina, t. h.: Dansk Nybyggerfamilie i Tucuman. Nederst t. v.: Dansk Nybyggers Rydning i Urskov, t. h.: Dansk Vinfarm i Mendoza

Dr. A. Bendixsen

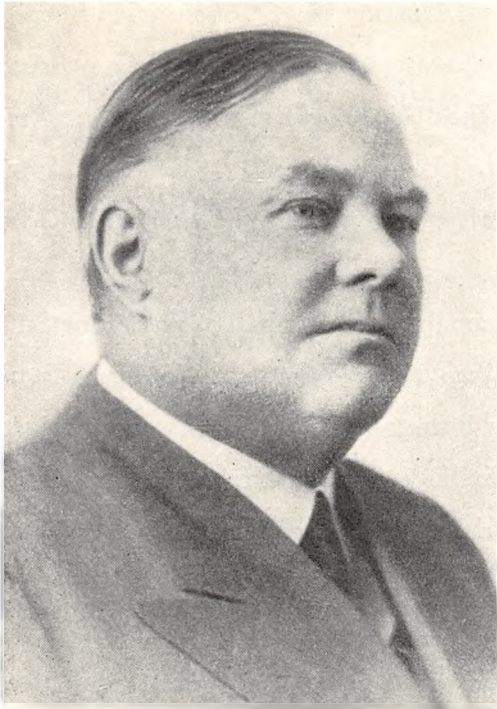
Direktor Henrik Lebeck

Direktor, Civilingeniør S. Holten Nielsen

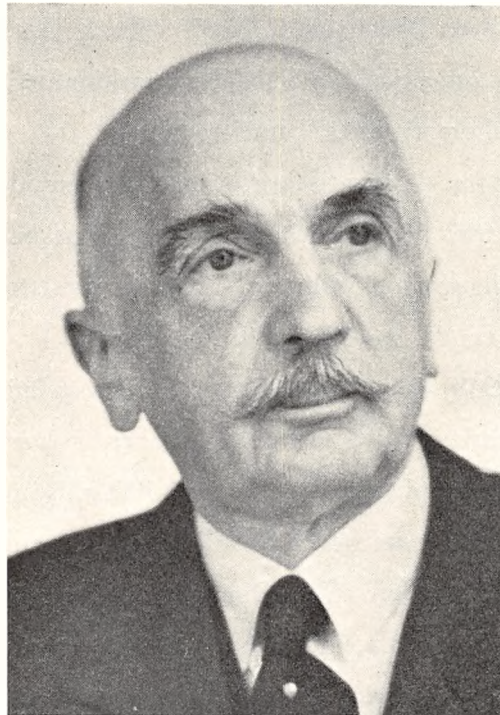
Civilingeniør Paul Henriksen

Christian Nielsen, Fuerte General Roca, Rio Negro

Bygmester Enrique Lunde, Bariloche

Ingenier Heinrich Wulff

første Verdenskrig Import- og Eksportfirmaet *Christensen & Thomsen* i Buenos Aires, som har Agentur for flere danske Industrivarer. Endvidere kan nævnes *Pablo Hansens* Skibsprovianteringsforretning i Buenos Aires og Rosario og *Erling Kristensens* Maskinsnedkeri og Tømmerforretning i Buenos Aires.

I Havnebyen Bahia Blanca har *Otto H. Korsholm* en meget stor Virksomhed som Repræsentant for Argentina for International Harvester Co.

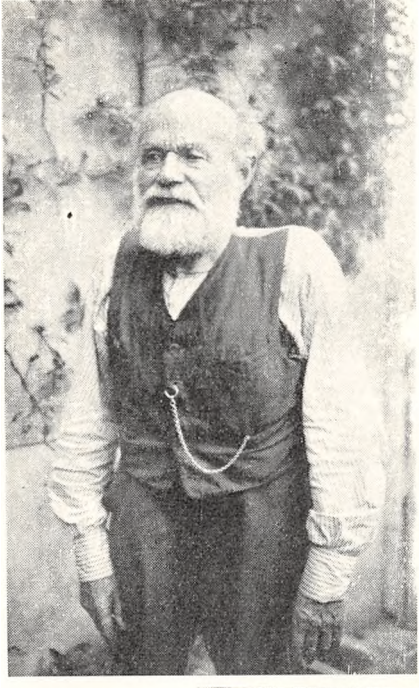
Yderligere kunde nævnes en Snes Danske, som har eller har haft ansvarsfulde Stillinger i argentinske Firmaer (f. Eks. Direktør *Juan Riedel* i det store Kornfirma *Bunge y Born*) eller er Indehavere af selvstændige Forretninger (*A. Th. Jørgensen* driver en større Import- og Eksportvirksomhed; Civilingeniør *Paul Henriksen* repræsenterer danske Firmaer, især indenfor den elektriske Branche, og har anlagt en Række Elektricitetsværker.) — I Bahia Blanca oparbejdede *Toft-Nielsen* og *Axel Katstrup* betydelige Forretninger som Storkøbmænd.

Mange Danske har haft ledende Stillinger ved argentinske Jernbaneselskaber, navnlig ved de af engelsk Kapital financerede Sydbaner (F. C. S.), hvor f. Eks. *William Røgind* og *Theodor Nielsen* var Tegnestuechefer. *H. V. Fiedler* avancerede til Trafikchef ved *Entre Rios Banen* (F. C. N. E.). *Knud Vendelboe Knudsen* var i mange Aar Chef for de argentinske Statsbaners Maskinafdeling og opfandt en Metode til Besparelse i Lokomotivernes Vandforsyning.

Enrique Wulff kom som 20-aarig til Argentina, hvor han uddannede sig som Elektrikingeniør og blev Leder først af Elektricitetsværket og Sporvejsdriften i Mendoza, senere opnaede han en tilsvarende Stilling i Argentinas næststørste By Rosario. I Begyndelsen af 1930'erne vendte han tilbage til København.

Victor Réé (1868—1948) rejste efter Studier paa Polyteknisk Læreanstalt til Argentina, hvor han fik Arbejde ved Jernbaneselskaber og Dæmningsarbejder i Cordoba. Han var en fremragende teknisk-teoretisk Begavelse og blev Lærer for flere Ingeniører, der senere kom i fremtrædende Stillinger. Han grundlagde bl.a. Handelsskolen i Cordoba og var paa flere andre Omraader Foregangsmand i denne Provins.

I Sukkerindustrien i de nordlige Provinser har flere danske Ingeniører været beskæftiget; saaledes indtog *Federico Voigt* gennem en Aarrække en ledende Stilling som Direktør for Sukkerfabriker i Tucuman. — Paa Mejerivæsenets Omraade maa

Det øverste Billede viser Redaktør Johannes Bennike, som oprettede Bladet „Syd og Nord“ og redigerede det gennem en Aarrække. Han har haft stor Betydning for Bevarelsen af dansk Aandsliv i Argentina. Det nederste Billede viser Forfatteren Oluf Johansen, som efter i flere Aar at have været Yerba-Dyrker i „Eldorado“ i Misiones gav sig til at skrive og straks slog igennem med sin Bog „Nybygger“. Han ses her siddende med sin Maté-Bombilla udenfor sit Hus i Urskoven

Apoteker Olaf With

Hyldestadresse til Olaf With fra Byen Resistencia

fremhæves den betydelige Bedrift — en stor Smørfabrik — som *Chr. Olsen* i sin Tid oparbejdede i Chascomus, 100 km Syd for Buenos Aires. Her produceredes i Sommertiden 2500 kg Smør om Dagen. Endvidere *Chr. Bolls* Smørfabriker i Saguir og Konsul *Kr. Borks* Mejerier i Necochea.

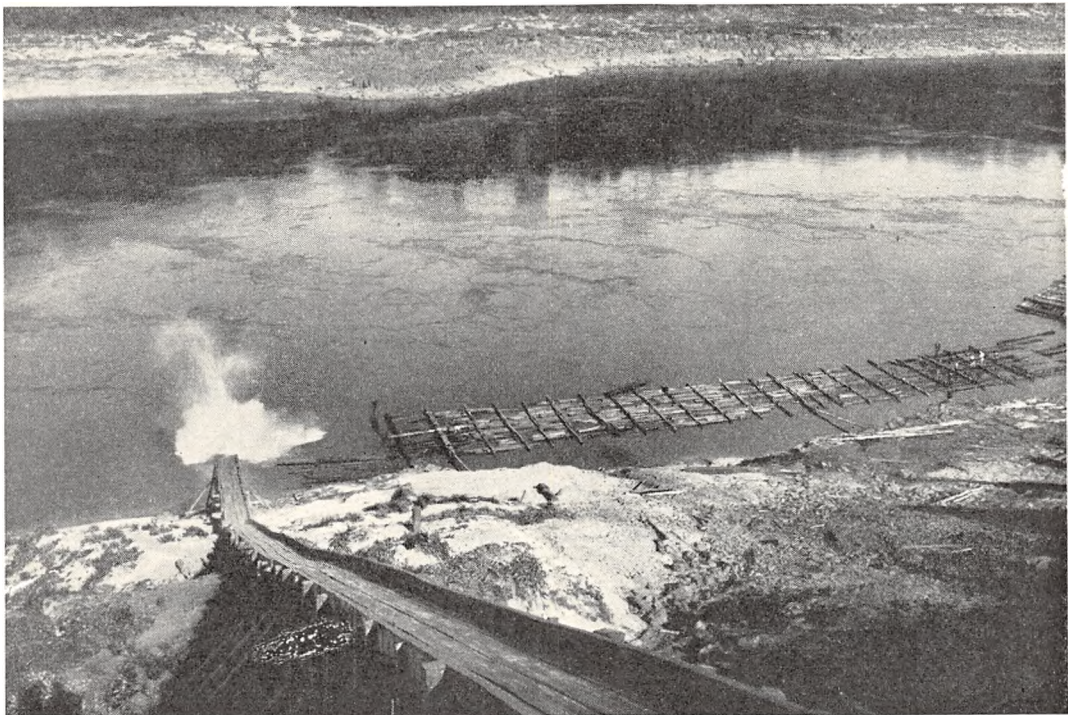
I de vældige Urskove omkring Iguazu-Vandfaldet, i det nordøstlige Hjørne af Argentina, havde i nogle Aar den danske Entreprenør *Oluf V. Hansen* Koncession paa Udnyttelse af visse værdifulde Træsorter, især de haarde Sorter *La Pacho* og *Inzienzo* samt det bløde cedertræagtige *Pitiribi*. I Løbet af 6 Aar sendtes 100.000 Stammer ad Paranafloden til Buenos Aires.

Ikke saa faa Farmaceuter er i Aarenes Løb søgt til Argentina, hvor flere fik eget Apotek saasom *Schøning* i Santa Fè og *Dam* i Rosario. Dr. pharm. *H. C. A. Søding* kom til Argentina 1911 og var i 25 Aar Direktør for det store nordamerikanske Medicinalfirma *Parker, Davis & Co.*'s Afdeling for Argentina.

En usædvanlig Indsats ydedes af Apoteker *Olaf With* (1860—1933). Han var Søn af Højesteretsassessor *With* og saaledes Broder til Generalløjtnant *Erik With*.

Landskab i Patagonien

Fra Oluf Hansens Virksomhed i Misiones: Træstammer styrtes i Paranafloden

Efter at være blevet cand. pharm. rejste han i 1887 til Argentina, hvor han tog ny farmaceutisk Eksamen paa Spansk. Han traadte ind i Hæren som Militærapoteker og fulgte de Afdelinger, der opererede i Provinserne Chaco og Formosa i det halvtropiske Nordargentina. Da disse Egne var pacificerede, nedsatte han sig i 1892 som Apoteker i den lille By Resistencia, Hovedstaden i Chaco. Her blev han Resten af sit Liv og skabte sig en enestaaende Position i Kraft af sin Dygtighed, Hjælpsomhed og ridderlige Færd. Han valgtes til Byens første Borgmester og blev genvalgt flere Gange. Baade blandt Indianere og blandt Hvide var han umaadelig afholdt. En Gade i Byen blev opkaldt efter ham, og ved hans Begravelse ydedes der ham de største Æresbevisninger.

I den sydlige Del af Argentina, Patagonien, har der været flere store danske Landejendomsbesiddere, som drev Faareavl i stor Stil, saaledes Konsul *Rudolph Mortensen*, Rio Gallegos (1850—1934), som havde indtil 50.000 Faar paa Græs. Han stammede fra Komdrup mellem Hadsund og Aalborg, kom til Argentina allerede i Slutningen af 1880'erne og blev Landmaaler for Regeringen i Santa Cruz. Han kom efterhaanden til at raade over udstrakte Landejendomme, ialt 60.000 Tdr. Land. En stor Faarefarm drives af *Knud F. Bech*, Søn af Godsejer Bech, Engelsholm.

Den danske Koloni i Argentina har været tilstrækkelig stor til, at en dansk-argentinisk Presse har kunnet opstaa. — Det første danske Blad i Argentina var „Tandils Tidende“, som blev udgivet af Bogtrykker *Blas P. Grothe*. Senere kom „Skandinaven“, Buenos Aires, grundlagt af Bogtrykker *Guillermo Krieger*. En af dette Blads første Redaktører var *Johannes Bennike*, som imidlertid i 1904 oprettede sit eget Blad „Syd og Nord“. Bennike, som døde i Efteraaret 1942, var en særpræget Personlighed, hvis Virke har haft megen Betydning for Dansk-Argentinernes kulturelle Liv; han havde en særlig Evne til gennem sit Blad at fastholde Udvandrerens Interesse for gode danske Traditioner og bevare Minderne fra Hjemlandet.

I Buenos Aires blev først i Begyndelsen af 1920'erne oprettet en dansk Menighed. Dens første Præst, udsendt af „Dansk Kirke i Udlandet“, var Pastor *Sven Nielsen*, nu ved St. Paulskirken i København, som virkede dernede 1924—32.

To danske Læger var blandt de første fastboende Danske i Buenos Aires, nemlig to Studiekammerater *H. W. Saxild* og *Carl Fürst*, som sammen kom til Buenos Ai-

Nybygger-Bryllup i Tres Arroyos ved Aarhundredskiftet. Billedet, paa hvilket man vil finde Navne paa en Række kendte dansk-argentinske Landmænd, giver et Indtryk af Datidens primitive Forhold og den uendelige Pampa. — De med Tal mærkede Personer er: 1—1: Brudgom (Laust Ambrosius) og Brud (Rasmine Jensen). 2—2: P. Haugaard og Hustru. 3—3: Niels Ambrosius og Hustru. 4—4: Ferd. Petersen og Hustru. 5—5: P. Rasmussen og Hustru. 6—6: C. Anderberg og Hustru. 7—7: Ludvig Petersen og Hustru. 8: Pastor R. J. Th. Andresen

Baronesse Olga Adeler

res i 1842. Først giftede sig med en Datter af General Zapiola, berømt fra Frihedskrigen, og vandt et anset Navn, men døde 1867 under Deltagelse i Kampen mod en Koleraepidemi. Han blev kaldt „Un hero civil“, og en Mindeplade for ham blev i 1944 afsløret paa et Hospital i Buenos Aires. Saxild vendte allerede i 1851 tilbage til København, hvor han viste stort Mod under Koleraepidemien i 1853. Han døde 1891, 80 Aar gammel. En Søn blev Amtmand i Holbæk.

1887 kom Læge *E. Lund* til Argentina og praktiserede i Rosario en halv Snes Aar, hvorefter han flyttede til Buenos Aires. Han var en meget afholdt Læge og højt anset i lægevidenskabelige Kredse; han repræsenterede Argentina ved flere Lægekongresser i Europa. I sine sidste Aar var han dansk Generalkonsul i Argentina. — En Søn af førnævnte Christian Sommer, *Baldomero Sommer* (Valdemar), blev Læge, Dr. med. og Professor. Han talte ikke Dansk, men behandlede altid danske Patienter gratis.

En Søn af Juan Kiehr, en af de mest kendte danske Kolonister i Tandil, *Gunnar Kiehr*, tog Lægeeksamen i København og har siden praktiseret forskellige Steder i Provinsen Buenos Aires, hvor Danske er bosiddende. En Søn af Ingeniør Victor Rée i Cordoba er en højt anset Tuberkuloselæge i Alta Gracia.

Kemikeren *Margrete Bose* (født 1865), Datter af Provst Heiberg i Sorø, blev 1903 gift med en tysk Videnskabsmand, Professor, Dr. phil. E. Bose, og rejste med denne til Argentina, hvor hun var Professor ved det fysiske Institut i La Plata 1909—41. Hendes Mand, der var Direktør i Institutet, døde to Aar efter Ankomsten. Selv har hun offentliggjort mange videnskabelige Arbejder.

Foruden førnævnte Oluf Johansen har en anden Dansk-Argentiner *Andreas Madsen* skrevet en Bog, som har vakt Opmærksomhed. Den hedder „Patagonia Vieja“ og indeholder livligt skrevne Erindringer fra et mangeaarigt Pionerliv i Patagonien.

Den danskfødte Baronesse *Olga Adeler*, f. Jespersen (f. 1877 i Fredericia), kom til Argentina 1900 og blev efter Mandens Død 1912 Medarbejder ved „La Prensa“.

BRASILIEN

Lagoa-Santas Knoglefund
dit Navn bevarer, P. W. Lund.
De Danskes Hæder, vil man sande,
er knyttet tit til fjerne Strande.

Johannes V. Jensen.

Til Trods for sin Størrelse og sine naturlige Rigdomme har Brasilien ikke tilnærmelsesvis virket saa dragende paa danske Udvandrere som Argentina.

Den, der først og fremmest kom til at kaste Glans over Forbindelsen Danmark—Brasilien blev Naturforskeren *Peter Wilhelm Lund* (1801—80). Han var født i København, Søn af en velhavende Klædehandler og en Slægtning af Søren Kierkegaard. Han viste sig meget tidligt som en lovende Videnskabsmand og studerede baade Medicin og Naturvidenskab. Han havde mistet to Brødre af Brystsyge, og da han ogsaa syntes angrebet, søgte han Helbredelse i et tropisk Land og kom til Rio de Janeiro 1825. Han blev rask og vendte i 1829 tilbage til København med stort videnskabeligt Udbytte fra en Rejse op ad Floden Parahyba. Han drog delvis af Helbredshensyn til Rom og siden Sicilien, hvor han var sammen med den store Botaniker J. Fr. Schouw. Siden besøgte han flere af Tidens største Naturforskere, som de Candolle i Geneve og Cuvier og Humboldt i Paris. Navnlig Cuvier fik en stor Betydning for ham, men da denne store Lærde pludselig døde i 1832, følte Lund det, som om „det sidste Baand, der bandt ham til Europa, brast“, og da Humboldt gjorde ham opmærksom paa Rygter om Fund af Kalkstenschuler i det indre af Brasilien, rejste Lund paany derover. I Januar 1833 naaede han Rio; i nogle Maaneder var han Gæst hos den danske Gesandt, Grev Reventlow, hvor han gjorde Bekendtskab med en tysk Botaniker Riedel, sammen med hvem han planlagde en Rejse til Brasiliens lidet kendte, menneskefattige Indre. I Oktober 1833 drog de afsted med en Muldyrtrop paa 20 Dyr. Efter et Aars Rejse naaede de Byen Curvelo, og her kan man sige, at Lund mødte sin Skæbne. Han traf nemlig en mærkelig Eventyrer, der viste sig at være hans Landsmand — *Peter Clausen*, der i Brasilien gik under Navnet Pedro Claudio Dinamarca. Clausen var en ung Mand, der paa Grund af forskellige Meriter var flygtet fra Danmark og efter megen Omflakken havde faaet en lille Land-

Dr. P. W. Lund

ejendom dybt inde i Brasilien. Clausen fortalte Lund om de Huler i Kalkbjergene, som Humboldt havde omtalt i Paris. Tyskeren blev syg og rejste videre, men Lund blev og tog fat paa Undersøgelserne af Hulerne. Den første, han undersøgte, var Maquiné-Hulen, en 1440 Fod lang Drypstenshule med mange Korridorer, Kamre og Sale paa indtil 60 Fods Højde. Lund skildrede dens aldeles overvældende Skønhed, han kaldte den et Feslot, og han hævdede, at han aldrig havde set noget pragtfuldere i Naturens eller Kunstens Verden. I Hulens rød-

brune Ler laa de Skatte, som nu i 10 Aar blev Genstand for Lunds Udgravning og Studium: Knoglerne af en forlængst uddød Dyreverden.

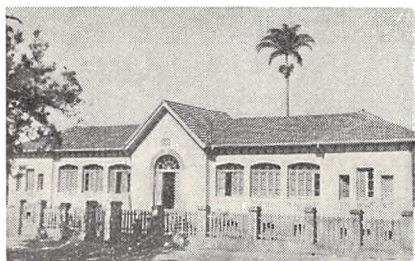
Da Lund havde afsluttet sine første Huleundersøgelser, vendte han tilbage til Lagoa Santa og bosatte sig her, og nu gik hans Liv paa den Maade, at naar Tørtiden fra April til September satte ind, udrustede han sin Muldyrtrop og drog med sine Folk til en eller anden Egn, der var rig paa Huler, og opslog sin Bolig i Hulens Indre. Den følgende Regntid tilbragte han saa i Lagoa Santa med Studiet af de fundne Ben og med Udarbejdelsen af de Afhandlinger, som Det kongelige danske Videnskaberne Selskab publicerede, og som gjorde hans og Lagoa Santas Navn verdensberømt. Han havde en stor Hjælp i en norsk Tegner, P. A. Brandt, der var strandet her. De boede sammen, og Brandt tegnede Billeder af Knoglerne til Lunds Værker.

I 1844 foretog Lund sin sidste Hulerejse. I de følgende Aar indpakkede han Samlingerne og sendte dem til København som en Gave til Staten, idet han kun forlangte, at de skulde danne en særlig Afdeling i Zoologisk Museum, og at der skulde oprettes et Legat paa 9000 Rigsdaler til Fordel for Naturvidenskabsmænd. — Fra Galathea-Ekspeditionen kom i 1847 Zoologen J. Th. Reinhardt og Botanikeren D. F. Didrichsen ud til ham for at lære Huleforholdene at kende. Samlingernes Bearbejdelse og Indordning i Museet blev fuldført af Herluf Winge, og det statelige Værk „E Museo Lundii“ i fem Bind med 83 Tavler afsluttedes i 1915.

Lund var en af de første, der aabnede et Indblik i Sydamerikas højst ejendommelige, uddøde Pattedyrsverden. Han fandt bl. a. 5 Arter Kæmpe-Dovendyr, to Arter Skjolddyr og flere Arter Bæltedyr, en mægtig Sabelkat, endvidere 3 Arter af Heste, uddøde Arter af Hunde, Bjørne, en Abe og mange andre uddøde Dyrearter — mindst 40. Det var et nyt Kapitel af Jordens Historie, som aabnedes. Den samme Dyreverden er senere fundet bl. a. i La Plata Landenes flade Pampas. (Prøver af disse findes i den herlige Samling, som den danske Læge *V. Laursen* i Buenos Aires har skænket Zoologisk Museum i København.)

Lund forblev Resten af sit Liv i Lagoa Santa, men efter de 10 Aars intensive videnskabeligt Arbejde faldt han hen i en passiv, nærmest apatisk Tilstand. I 1862 døde Brandt. Lund bad saa Reinhardt om at skaffe sig en ung Naturhistoriker, helst Botaniker, som kunde bearbejde det indsamlede Materiale. Valget faldt paa den senere saa kendte Botaniker *Eugenius Warming*, der dengang kun var en 21-aarig Student. Han opholdt sig næsten tre Aar i Lagoa Santa. Lunds Husstand bestod ellers kun af farvede Mænd. Hans Tid gik ensformigt og roligt med Læsning og Spadsereture i Campos. Warmings Efterfølger var først en Tysker, senere en ung Dansker *P. V. Roepstorff*, der blev hos ham til hans Død. Lund døde i Maj 1880, næsten 79 Aar gammel, og blev begravet i det tarvelige Gravsted, som han havde indrettet til Brandt og sig selv en Kilometer fra Lagoa Santa. Han fik ikke Lov til at blive i Ro der; en Familie i Lagoa Santa, som han havde omfattet med stor Interesse, mente at vise ham større Ære ved at flytte hans Ben til et mere monumentalt Gravmæle paa Pladsen mellem hans Hus og Kirken.

Omkring 1800 kom en ung Dansker, *Alexander Hummel*, til Brasilien og levede dér i over 40 Aar til sin Død i 1845. Han naaede ikke at faa Navn som Lund, men

Skolen i Lagoa Santa

Jernbanestation Dr. Lund

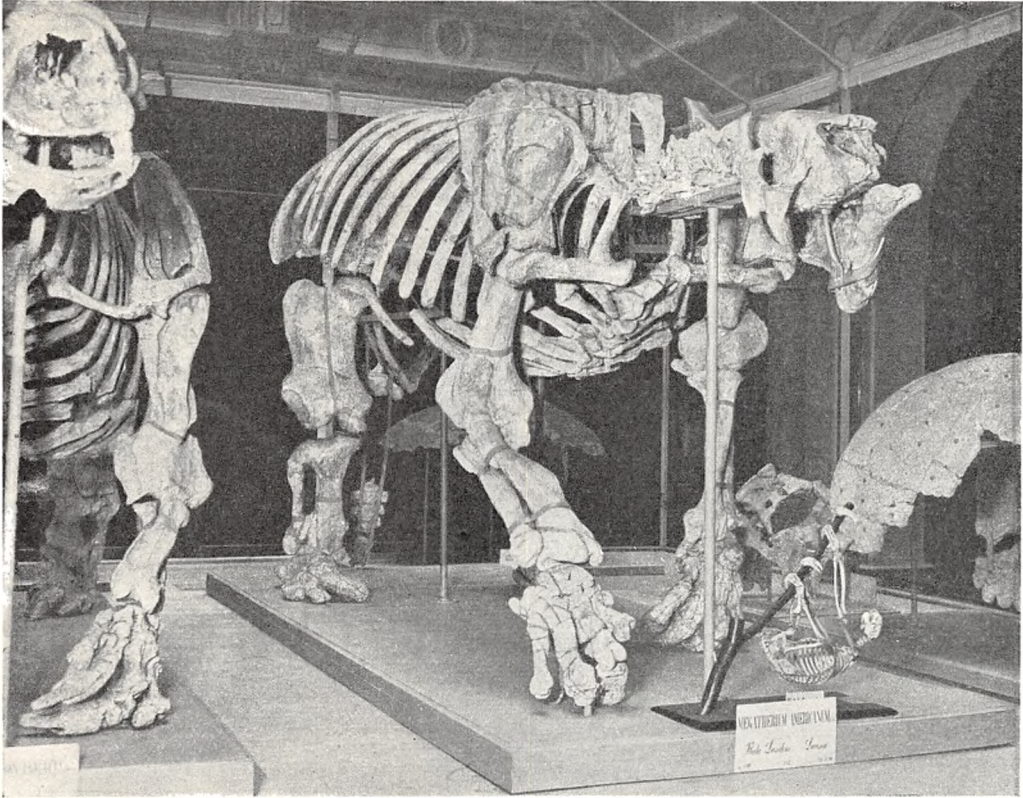
Udsigt fra Lagoa Santa, i Baggrunden Serra da Piedade

Udsigt fra Lagoa Santa over den lille Sø og med Serra da Piedade i Baggrunden. Her boede Lund fra 1836 til sin Død i 1880. (Billede malet af P. A. Brandt)

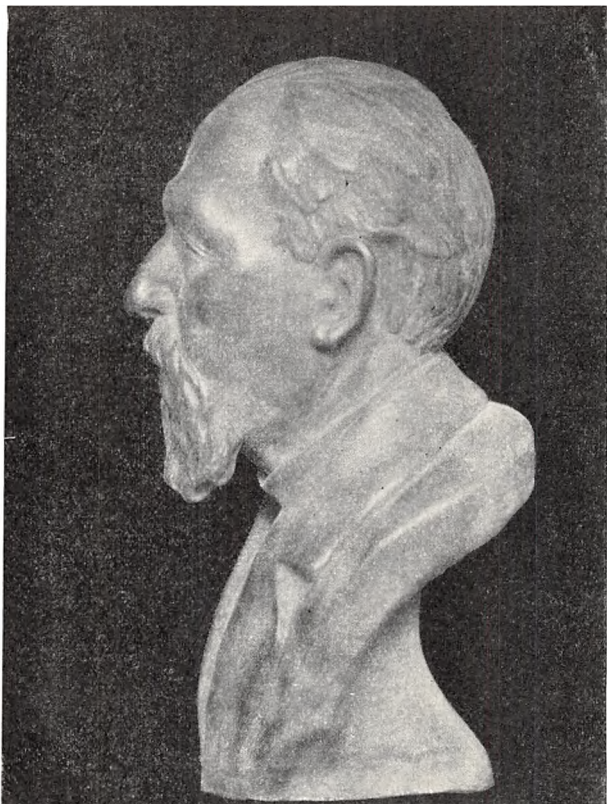
Indgang i Lajpa Vermelha

Begyndelsen til Vermelha-Hulen, set inde fra. Gennem den portlignende Indgang til højre ser man Skoven udenfor. Til venstre hvælver de gullighvide Drypstensdannelser sig ud over nogle flade Terrasser, hvorved det hele kommer til at ligne en kæmpemæssig Prædikestol. (Efter P. A. Brandts Skitsebog)

Skelet af Kæmpedovendyr i Zoologisk Museum i København. Foran ses Skelettet af et Nutidsdovendyr, hængende paa en Gren

Billederne paa den foregaaende Side skyldes den norske Maler P. A. Brandt, som i mange Aar boede hos Lund. Ved Skæbnens mærkelige Spil havnede Brandts Skitsebog med Tegninger fra Lagoa Santa Egnen og Hulerne dér for faa Aar siden paa Zoologisk Museum i København.

Adam von Bülow

han fik den største Betydning som Lærer og Underviser. Han sluttede sig nær til den indfødte Befolkning, og hans Navn som Kulturspreder blev almindelig anerkendt. Grundtvig var hans store Ideal, og det var hans Gerning i det smaa, Hummel udførte. Ved hans Død rejste hans Venner et smukt Minde over ham. Han efterlod sig en Del skriftlige Arbejder, bl.a. et Værk om Brasiliens Orchidéer og forskellige ejendommelige, matematiske Afhandlinger, og de vakte saa stor Opmærksomhed, at de blev overgivet til det bra-

silianske Udenrigsministerium til Offentliggørelse.

I 90'erne hærgede den gule Feber frygteligt i Rio; af 15 Englændere og Skandinaver, som kom op fra Argentina for at tiltræde Stillinger i Leopoldina Railway, døde de 12. Først i 1900 lykkedes det at faa Bugt med den frygtelige Moskitoplage, som var Feberens Smittekilde.

En Dansker, *Jens Sand*, som udsendtes af et belgisk Firma for at samle Orchidéer, og som med dette Formaal gennemstrefede brasilianske Urskove, oprettede i Rio de Janeiro sammen med en Landsmand, *Gottfred Eickhoff*, en Plante- og Frøforretning „Hortulania“, som blev Byens største.

Forretningsmændene blev dog det største Kontingent fra Danmark til Brasilien. Omkring 1850 kom flere danske Emigranter, der søgte Chancen. De slog sig ned enten i Rio de Janeiro eller i Sao Paulo. *Emil Nielsen* (1840—1926), Broder til den kendte Provst Nielsen i Langebæk, kom 1866 til Rio efter at have taget statsvidenskabelig Embedseksamen i Danmark og deltaget i Krigen 1864 som Reserveløjt-

nant. Snart blev han Bogholder i et Handelshus Hamann & Co., og tre Aar senere blev han Medindehaver. Han blev en af de mest ansete Forretningsmænd i Sydamerika, og allerede i 1874 udnævntes han til dansk Generalkonsul i Brasilien og var tillige norsk og svensk Konsul.

Hans samtidige var *Adam von Bülow* (1840—1923), der kom til Brasilien i 1865. Efter at have taget Studentereksamen 1859 fra Sorø Akademi begyndte han at læse Jura, men afbrød sine Studier og rejste 1865 til Brasilien. Efter en kort Tid at have haft Ansættelse som Huslærer i en dansk Familie i Rio de Janeiro begyndte han at drive Forretning, først i Rio, senere i Sao Paulo, hvor han knyttedes til et Kaffefirma som Prokurist. Efter kort Tids Forløb overtog han sammen med en anden Prokurist i Selskabet, Tyskeren Zerrenner, hele Firmaet, som derefter fik Navnet Zerrenner, Bülow & Co., og som det lykkedes at oparbejde til en meget omfattende Virksomhed. De to Kompagnoner supplerede hinanden udmærket. Firmaet beskæftigede sig med Import og Eksport i flere Brancher og overtog en Bryggerivirksomhed, Antarctica, som var paa Fallittens Rand. De bragte Virksomheden paa Fode, bl. a. ved at flytte den til et Sted, hvor Vandet var bedre og gav et bedre Produkt, og Antarctica udviklede sig til et Kæmpeforetagende, langt det største Bryggeri i Brasilien. Anlægget staar i 900 Mill. Milreis. — Firmaet købte eller anlagde flere Kaffe-Fazendaer. Den største er Val de Palmas i Nærheden af Bauru, der er paa over 50.000 Tdr. Land og er beplantet med 2 Mill. Kaffebuske. Bülow var 1891—1902 dansk Vicekonsul i Santos, 1902—23 i Sao Paulo. I øvrigt havde han ingen Tillidshverv, men han nød den største Anseelse inden for Handelsverdenen i Byen. De store Virksomheder førtes videre under Ledelse af Sønnen, Konsul *Carl Adolph v. Bülow* (1885—1942), som tillige var Hovedinteressent i de forskellige Selskaber.

Konsul *Emil Hansen* (1873—1949), Sao Paulo, var født i København og uddannet i Firmaet H. V. Christensen & Co. (senere Nordiske Me-

C. A. von Bülow

Generalkonsul Emil Nielsen

talvarefabriker). 25 Aar gammel blev han ansat i det nyoprettede Østasiatiske Kompagni, i hvis Tjeneste han kom til Bangkok og til St. Thomas. 1907 traadte han ud af Kompagniet og oprettede egen Virksomhed i San Domingo, hvorfra han i 1916 rejste til Sao Paulo. Her blev Emil Hansen en af Danskhedens Støtter. Ved hans Garanti blev det muligt for den skandinaviske Forening „Nordlyset“ at faa sine egne Lokaler, og han var Foreningens Formand fra 1918, indtil han i 1923 blev dens Æresmedlem og dansk Konsul.

En anden fremtrædende Landsmand var *Hjalmar Louis le Normand Bretteville Simesen* (1857—1944). Simesen var født i Flensborg og uddannet som Boghandler. 1882 udvandrede han til Argentina, hvor han straks fik Ansættelse som Clerk ved et Jernbaneselskab. 1887 knyttedes han til Argentinean Great Western Railway i Mendoza, hvor han arbejdede sig opad, indtil han i 1894 blev Direktør for Banen. 1899 rejste han til Brasilien, hvor han blev Chef for Regnskabsafdelingen ved det store engelske Leopoldina Railway Co., hvis Jernbanenet straalere ud fra Rio de Janeiro, og hvis Banenet er af Længde som de danske Statsbaner. I 1914 tog han sin Afsked efter 32 Aars Tjeneste i engelsk-sydamerikanske Jernbaneselskaber for at tilbringe sit Otium i sit smukke Hjem „Eremitage“ paa Øen Paqueta i Rio-Bugten, hvor han var en gæstfri Vært for alle Landsmænd, der besøgte ham.

Simesen levede til det sidste med i den danske Rio-Kolonis Liv og var i en Del Aar Formand for den danske Klub i Rio. Da den brasilianske Regering hædrede den berømte, danskfødte Naturforsker Peter Wilh. Lund ved at rejse ham en Mindesten i Lagoa Santa, var det Direktør Simesen, der paa den danske Gesandts Opfordring repræsenterede Danmark.

En mærkelig Skikkelse var Mineejereren *Arnth Thun* (1859—1933). Han var Vendelbo, men udvandrede tidligt til Rio, hvor han blev Indehaver af flere større Forretningsforetagender og fik betydelige Interesser i Miner, navnlig Manganminer. Han

Direktør H. L.
le Nordmand Simesen

var allerede tidligt en Sagnfigur, og der taltes meget om hans store Rigdomme. Selv holdt han sig meget isoleret. Han var interesseret i adskillige Foretagender i andre Lande, bl. a. det danske Firma Christoph & Unmack i Berlin.

Axel Malm (1866—1950), en Gaardmandssøn fra Sørslev paa Nordfyn, der i nogle Aar var Smørgrosserer i Odense, rejste i 1906 til Brasilien, hvor han blev Ejer af to større Landejendomme og Smørproducent i stor Stil samt Konsulent for det brasilianske Landbrugsministerium.

Fabrikant *H. Wilhelmsen*, Sao Paulo, har gennem et langt, arbejdsomt Liv skabt Sydamerikas største Virksomhed for Fabrikation af Radioapparater.

En af de største nulevende danske Forretningsmænd i Brasilien er *K. Ørberg*, Sao Paulo, som er Chef for Ford Motor Co.'s Monteringsfabrik for Brasilien. Ørberg (født 1885) er Lærersøn fra Knebel. Efter Handelsuddannelse i Danmark rejste han i 1909 til Argentina. 1915 blev han Bogholder og Kontorchef i Ford Motor Co. i Buenos Aires. Oprettede i 1920 Fordfilialen i Montevideo, Uruguay, og blev dens Direktør. Det følgende Aar udnævntes han til sin nuværende Stilling som Generaldirektør for Ford Motor Co.'s Samlefabrik i Sao Paulo, senere tillige Direktør for Fords Gummiplantage ved Tapajosfloden i Nord Brasilien. — *Svend Hartmann-Nielsen*, Sao Paulo, er Direktør for Studebakers Samlefabrik.

Paulo P. Olsen, Sao Paulo, har oparbejdet en betydelig Forretningsvirksomhed som Importør for store danske og amerikanske Firmaer. — Han er en Gaardejersøn fra Nøvling ved Aalborg, hvor han blev født 1887. Efter Handelsuddannelse udvandrede han 1910 til Argentina, hvorfra han i 1917 kom til Transatlantisk Kompagnis Rio Afdeling. Efter Kompagniets Sammenbrud overtog han det hollandske Verdensfirma Philips Repræsentation for Brasilien. I 1924 etablerede han egen Forretning i Sao Paulo og arbejdede den i Løbet af faa Aar op til et stort Format.

I Porto Alegre sidder *Einar J. Eriksen* som Leder af General Motors Afdeling for Sydbrasilien og Ingeniør *Torben Rasch* som Salgschef for General Electric.

I Santos har Konsul *Rolf von Tangen Sivertsen* (f. 1880) oparbejdet en anset Shipping og Agenturforretning.

V. Højtved-Pedersen (f. 1896), Sao Paulo, tidligere Kaffeeksportør i Staten Victoria, nu Leder af den under sidste Verdenskrig oprettede Afdeling af Ø.K. i Sao Paulo.

Direktør V. Højtved-Petersen

Konsul *Geo. C. Bartholdy* (1857—1930), Søn af Godsforvalter B. paa Gjorslev, rejste 18 Aar gammel til Brasilien, hvor han i Løbet af faa Aar fik oparbejdet en stor Mæglerforretning i Rio; vendte i 1912 tilbage til Danmark og blev brasiliansk Konsul i København. Hans Søn, *Sivert Bartholdy*, født i Rio 1892, blev efter at have faaet sin Uddannelse i Danmark, Ingeniør ved Christiani & Nielsens Rio-Afdeling og udnævntes 1933 til dansk Konsul i Rio. Civilingeniør *P. B. Bartholdy*, født 1887 i Slagelse, kom til Brasilien 1912 og har

haft en Række ledende Stillinger ved Jernbaneanlæg.

En stor Forretningsmand i Rio gennem en lang Aarrække var *Germano Boettcher*, som fra 1910—21 var dansk Generalkonsul i Rio. Ingeniør *Knud Sonne* (f. 1880) var i en Aarrække Leder af A. E. G. i Brasilien og repræsenterede senere danske Eksportvirksomheder, indtil han omkring 1930 vendte tilbage til Danmark.

Den største danske Forretningsmand i Rio de Janeiro i vore Dage er *Harry Justesen*, som oprindeligt var ansat i Transatlantisk Kompagnis Rio-Afdeling; senere har han oparbejdet en stor Forretning som Repræsentant for udenlandske, især amerikanske Firmaer. Andre kendte danske Forretningsmænd i Rio er *Knud Vils*, *A. Kjerulff Abrahamsen*, *Laur. Lachmann* og *Axel Lund*.

Danske Ingeniører har paa flere Omraader ydet en Pionerindsats i Brasilien, dels i Jernbanevæsenet, dels i forskellige Former for Entreprenørvirksomhed.

Den første Dansker, der gjorde Karrière indenfor det brasilianske Jernbanevæsen, var *Chr. Jensen*, der kom til Brasilien via Argentina og endte som Vicetrafikchef og ved sin Død efterfulgtes i dette Embede af sin Landsmand *Ove Raffenberg*.

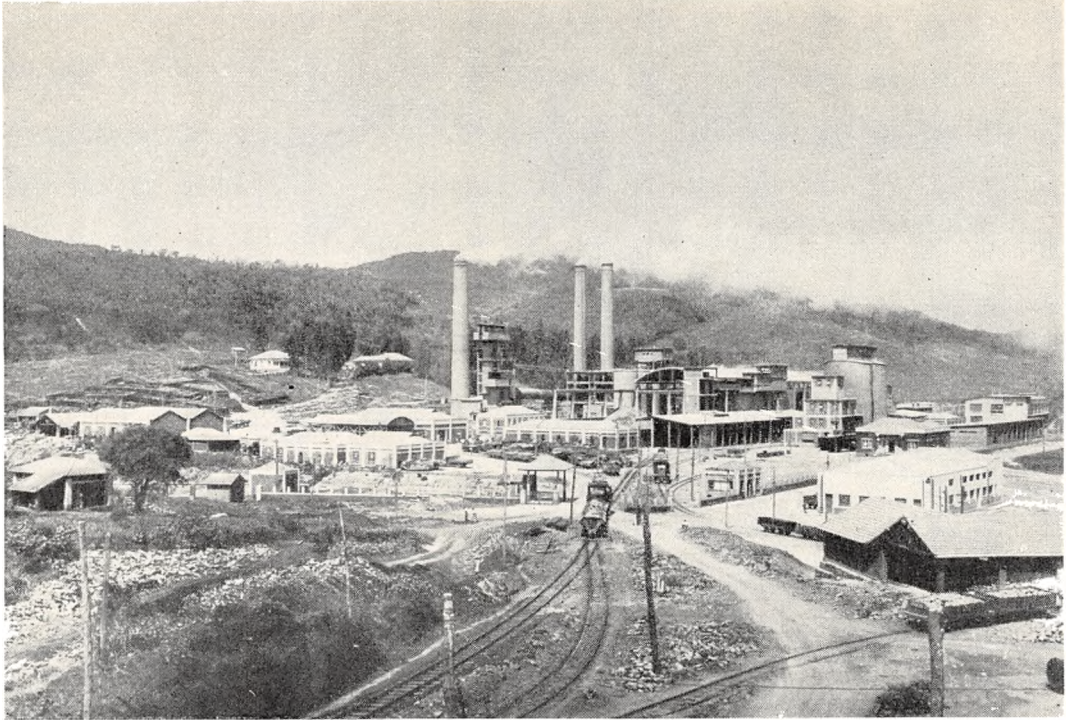
Ingeniør *F. Freund* (død 1949 i København, 84 Aar gl.), var den rigtige gamle Pionertype. Han rejste som ganske ung til Argentina, hvor han fik sin Uddannelse som Ingeniør i Buenos Aires. Gennem en lang Aarrække var han beskæftiget ved Bro- og Jernbanebygning i Brasilien, Paraguay og Argentina. Han levede en stor Del af sit Liv i Urskoven, bl. a. i Chacoen. Han vendte tilbage til Danmark paa sine

Kaffen fejes sammen paa dansk Kaffe-farm i Sao Paulo

Hovedbygningen paa Fazenda Novo Radum, Lençoes, Sao Paulo

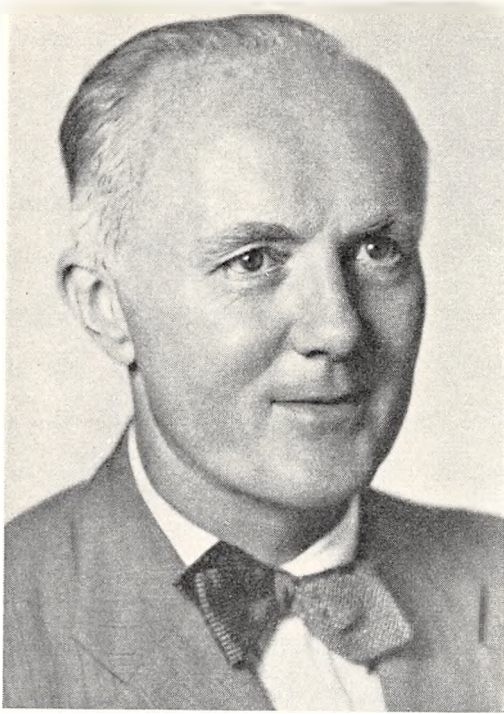
Cementfabrik i Votorantim, bygget af F. L. Smidth & Co.

ældre Dage og udgav bl. a. to Bøger om sine Oplevelser i Sydamerika „40 Aar i Urskoven“ og „Mellem Slinger og Slyngler“.

Vilhelm Wendel, født i Aalborg 1875, Søn af en Kobbersmed, tog Ingeniøreksamen 1890 og rejste straks efter til Sydamerika, først til Argentina, men kort efter til Brasilien. Her virkede han som Landmaaler, Entreprenør, Civilingeniør og Kaffeplantageejer i Staten Sao Paulo, indtil han i 1905 gik i Regeringens Tjeneste som Chef for Statens geodætiske Arbejder. I denne Egenskab har Wendel udført en Række topografiske, geodætiske og jordmagnetiske Arbejder og deltaget i en Række Undersøgelsesarbejder i det ubeboede Indre. 1933 udnævntes han til Chef for den geografiske Afdeling af det geografiske og astronomiske Institut i Sao Paulo. — En Søn er Professor ved den tekniske Højskole i Sao Paulo.

I Piracicaba i Staten Sao Paulo var Civilingeniør *H. Jensen Kok* i en Aarrække Direktør for en stor fransk Koncern af Sukkerfabriker „La Société de Sucreries Brasiiliennes“. *C. J. Scheiby*, Sao Paulo, har oparbejdet et større Ingeniørfirma.

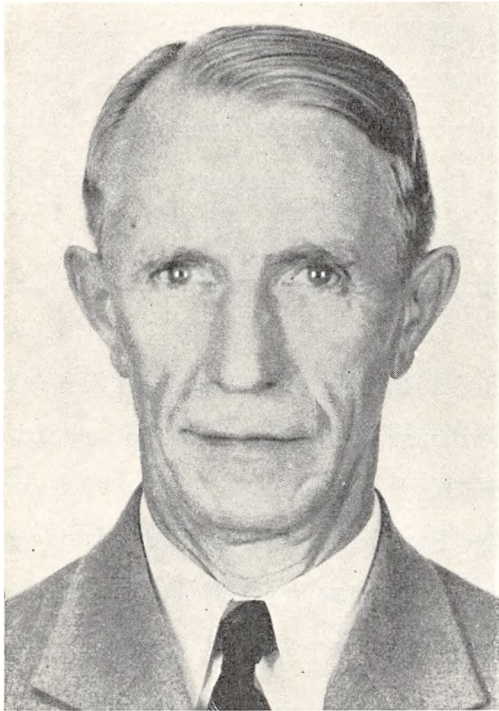
Ingeniør *Harald Broe*, Rio de Janeiro, oparbejdede Christiani & Nielsens brasi-

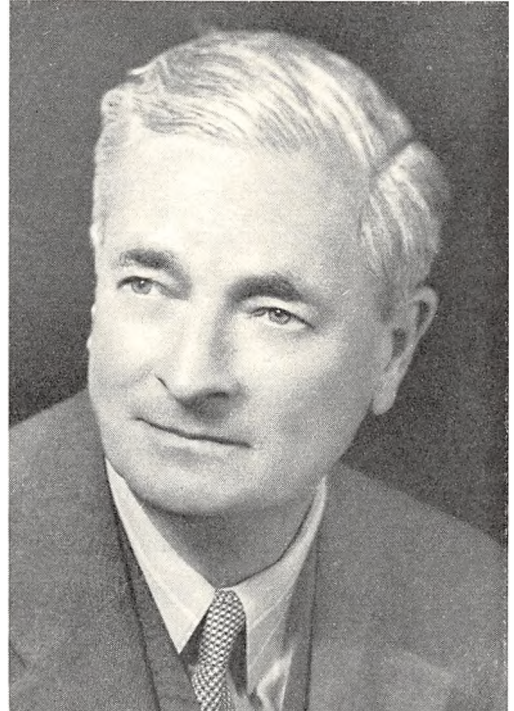
Direktor Harry Justesen, Rio

Direktor Paulo P. Olsen, Sao Paulo

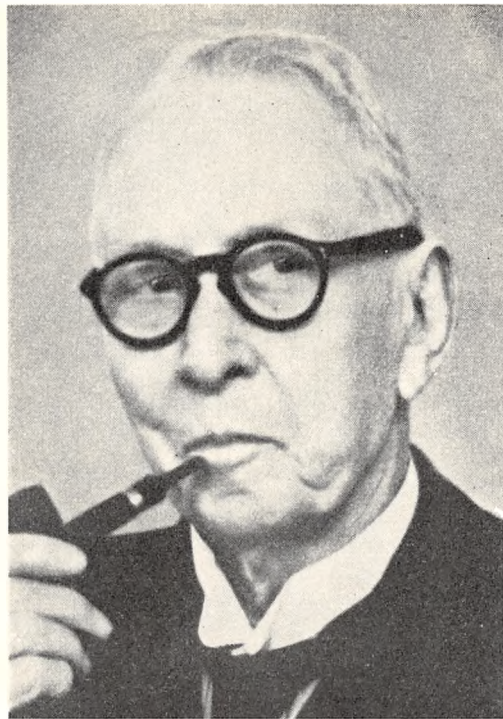
Direktor K. Ørberg, Sao Paulo

Direktor, Civilingenior Th. Johns, Rio

Direktør Kierulff Abrahamsen

Ingeniør F. Freund

lianske Afdeling til at blive Landets største Ingeniørfirma; Firmaet har rundt om i Brasilien udført en Mængde store Arbejder, Havneanlæg, Broer, Veje m. m., fremhæves maa den mægtige Tribune til Væddeløbsbanen i Rio de Janeiro, et Mesterværk af Ingeniørkunst. Selskabets nuværende Leder er Civilingeniør *Th. Johns*. Et stort Antal danske Ingeniører er knyttet til dette store Foretagende.

Civilingeniør *Helge Harboe* (f. 1891) er Direktør for Ingeniørfirmaet Scott & Urnet i Rio.

Civilingeniør *Ejnar Illum Hansen*, som døde i 1940, kun 41 Aar gammel, kom til Brasilien i 1929 som Chefingeniør for det amerikanske Firma Electric Bond & Share's Rio-Afdeling, for hvilket han anlagde flere Kraftstationer.

Af danske Landbrugsbedrifter kan foruden Familien v. Bülow's Kaffeplantager nævnes Godsejer *Ingvar Aaagesens* Fazenda „Novo Radum“ (11.000 Tdr. Ld) i Staten Sao Paulo og *Thorvald Nielsens* Mejerivirksomhed — især Ostefabrikation — i Staten Rio.

Fru *Johanne Brandt* (1874—1939) var i mange Aar meget aktiv indenfor den

Riobugten ved Aften

danske Koloni i Rio. Hun var gift med en dansk Arkitekt, og ingen havde større Bekendtskabskreds indenfor førende brasilianske Kredse end hun. Det var paa hendes Initiativ, at den danske Klub startedes, og som Skribent var hun ogsaa meget aktiv.

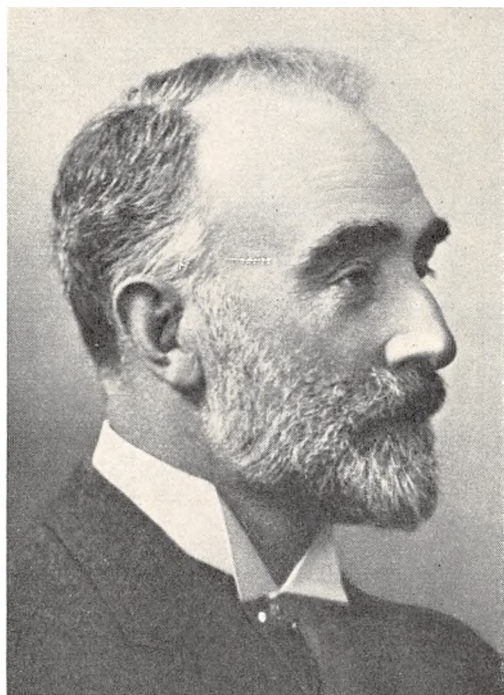
Stor Opmærksomhed, ogsaa om Danmark, vakte det, da Oberst *Ferdinand Clausen* i 1938 fyldte 100 Aar. Han boede i Byen *Therezopolis*. Byen var flagsmykket, og straks om Morgenen blev der læst en Messe til Tak for, hvad „gamle Clausen“ havde været for By og Omegn i de 80 Aar, han havde været der, og i hvilken Tid han havde beklædt forskellige Embeder, bl. a. været Formand for Byraadet i 25 Aar, Skoleinspektør i 22 Aar og tillige Politi-Delegador. — Efter Messen samledes Deltagerne paa Pladsen foran Kirken, og her traadte den danske Konsul i Rio de Janeiro, *Sivert Bartholdy*, frem og overrakte „gamle Clausen“ Ridderkorset. Clausen var Fader til 8 Børn, han havde 70 Børnebørn, var Oldefader 120 Gange og Tipoldefader et ikke nærmere angivet Antal. Slægten Clausen præger i høj Byen *Therezopolis*.

Chr. Ross Faurschou (født 1879), som i en tidlig Alder tog til Rio de Janeiro og virkede for danske Firmaer og siden som dansk Konsul, stiftede efter sin Tilbagekomst til Danmark Foreningen „Amigos do Brazil“ og indrettede i et af Køges ældste Huse et af Landets mest originale Museer med Kuriosa og interessante Fund fra Brasilien.

ØVRIGE SYDAMERIKA

CHILE

Den første Dansker, der gjorde sig gældende i Chiles Forretningsliv, var *P. M.* (kaldet *Don Pedro*) *Wessel*, som kom hertil i 1865 og fik Ansættelse i Banco de Valparaiso, hvor han knyttede værdifulde Forbindelser med Byens ledende Forretningsmænd, deriblandt Medindehaveren af et stort boliviansk Minefirma *Dorado Hermanos*, der i 1872 engagerede ham som Bestyrer for den store Sølvmine *Caracoles*. Under Salpeterkrigen i 1879 mellem Chile og Peru-Bolivia blev *Wessel* Leder af Antofagasta-Filialen af Banco Consolidado de Chile, som snart tildelte ham

Don Pedro Wessel

andre og større Opgaver. Han blev sat ind i Bestyrelsen for et Mineselskab og fik nu efterhaanden Interesser i en Række industrielle Foretagender; en Papirfabrik, flere Bryggerier, som han sluttede sammen, og Salpeterselskabet. Endvidere byggede han Jernbanen fra Huanchaca i Bolivia til Antofagasta, Chile, samt en Vandledning til Forsyning af Antofagasta fra Andesbjergene. I 1888 indtraadte *Wessel* som Kompagnon i Firmaet *Hemenway & Co.*, det ældste og største amerikanske Firma i Chile. *Wessel* var en overordentlig dygtig og initiativrig Forretningsmand, hvis Indsats fik stor

Pedro Wessels Søner, fotograferet paa Kongens Nytorv i København
William M. Pedro T. Frederik F. Theodor W. Harry L.

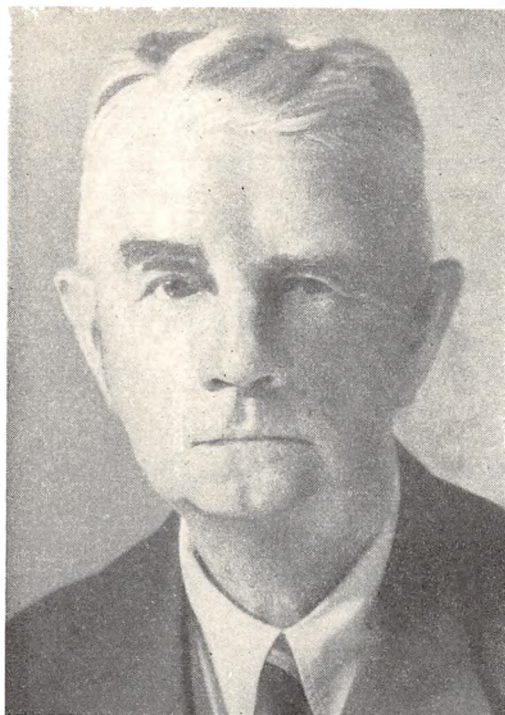
Gade i Santiago de Chile

Typisk Hus fra Kolonitiden i Chile

Betydning for en Række chilenske Foretagender. 1892 vendte Wessel med hele sin Familie tilbage til Danmark, hvor han købte Stensbygaard og bl. a. hjalp sin Broder Theodor Wessel og hans Kompagnon E. Vett med at opføre Magasin du Nord's store Bygning. Firmaet Hemenway & Co. ændrede Navn til Wessel, Duval & Co., og er et af de mest ansete i Chile; det har Hovedkontor i New York og Kontorer i Valparaiso, Santiago, Concepcion og Lima. En af Wessels Sønner er Chiles nuværende Gesandt i København, *Harry Wessel*. En anden Søn var *Theodor (Tito) Wessel* (død 1948), som i nogle Aar var dansk Gesandt i Santiago.

En anden Dansker, som tidligt fik Succes i Chile, var *Georg (Jorge) Schrøder*. Han var i Danmark uddannet som Sømand, rejste til San Francisco og blev Lods paa Sacramentofloden, og herfra rejste han 1854 til Chile. Her blev han Medejær af et af Chiles største Sejlskibe, med hvilket han i to Aar besejlede de store Have. Omkring 1870 gik han i Land og oprettede „Valparaiso Flydedok“, som han oparbejdede til det bedste Dokanlæg paa Sydamerikas Vestkyst. Til dette Foretagende knyttede han flere danske Teknikere, bl. a. *Aage Krarup*, som efter hans Død i

Direktør Aage Krarup

Direktør Percy Ipsen

1914 blev hans Efterfølger. En Søn, *Juan Schrøder*, gik ind i den chilenske Flaade og døde som Viceadmiral 1940.

F. L. Smidth & Co. fik i 1906 overdraget Bygning af en Cementfabrik i Chile, og det følgende Aar sendtes Ingeniørerne *N. M. Hansen* og *Percy Ipsen* ud for at grundlægge Cementfabriken „El Melon“ ved Kalkminen La Calera i Midtchile, og denne Fabrik oparbejdedes til Sydamerikas største Foretagende i sin Art. Ingeniør Ipsen blev efter Fabrikens Fuldførelse i 1909 teknisk Direktør for denne, og kort efter blev han administrerende Direktør. Han kom ind i mange chilenske Foretagender og medvirkede bl. a. ved Anlægget af et Elektricitetsværk, som nu er det største i Chile. 1923 tog han Ophold i Danmark og blev Direktør for Det Forenede Oliekompagni.

Ingeniør *N. M. Hansen* (1869—1949) startede i Valparaiso en Ingeniør- og Entreprenørforretning, som fik overdraget en Række store Arbejder rundt om i Chile. Efte hans Hjemrejse førtes Foretagendet videre af hans Kompagnon, Arkitekt *Enrique Hveen*.

Af de øvrige til Fabriken knyttede danske Ingeniører overtog Ingeniør *F. Hagge* en „Fundo“, et større Landbrug, i Midtchile, og Ingeniør *Louis Sørensen* blev Leder af en Cementfabrik i Montevideo i Uruguay. Ingeniør *Chr. F. Guldmann* var i en Del Aar Kompagnon i N. M. Hansen & Co. som Leder af Santiago-Afdelingen og oprettede tillige en Asfaltfabrik.

Enkelte danske Ingeniører har arbejdet i Mineindustrien. Ingeniør *Anders Bjerum* ledede i mange Aar en Kulmine i Nærheden af Santiago, og fire danske Ingeniører, *H. C. Knudsen*, *Axel Poulsen*, *Vilh. R. Hansen* og *Alfred Juhl* er knyttet til en større Kobbermine „Braden Copper Corp.“

Flere danske Ingeniører er knyttet til forskellige Virksomheder i Chile, saaledes *C. E. F. Bardenfleth* (Cementfabrik), *E. Marstrand Petersen* og *Kai Peronard*. — To Danske, *J. O. Nielsen* og *Sven Tranholm*, har ledende Stillinger ved det chilenske Fordselskab.

Axel Steenbuch var i mange Aar Chef for den transandiske Jernbanes Indkøbs-

Generalkonsul Jean H. Thierry med Frue og Døtre

afdeling med Station højt oppe i Andesbjergene i Byen Los Andes.

I Havnebyen Coquimbo har Konsul *A. F. Sievers* oparbejdet et meget betydeligt Handelshus — det største mellem Valparaiso og Antofagasta. Dr. *Axel Erup* er Apoteker i Valparaiso. I Santiago arbejder *Ejnar Sørensen* som Repræsentant for danske Firmaer og *H. H. Wachter* har en fremtrædende Stilling i Byens ledende Bank.

I Jordens sydligste By, Punta Arenas ved Magellanstrædet, oparbejdede *Groth Hansen & With* en stor Eksportforretning i Uld og Fedt, og *R. Holck* har i mange Aar drevet en lignende Virksomhed i denne fjerne By.

En Landsmand af overordentlig Anseelse er Generalkonsul, Dr. *Jean Hugo Thierry* (født 1869 i Skaane, Student i København). Han kom til Valparaiso i 1896 og fik Praktiseringsret ved samme Aar at tage chilensk Lægeeksamen paa Latin! Han er en af Byens mest kendte og mest ansete Læger og har et stort Navn som Øjen- og Ørespecialist. Han har indlagt sig stor Fortjeneste ved at tage Initiativ til et storstilet Velgørenhedsværk: Sammen med en Landsmand og bistaaet af sin udmærkede Hustru oprettede han i 1913 det store Børnehospital, hvor der nu aarlig behandles 7000 Børn. I Forbindelse med Hospitalet er en Skole for Sygeplejersker, som ledes med stor Dygtighed af Frk. *Kamma Tvede*. Dr. Thierry er endvidere Medlem af Velgørenhedsselskabet i Valparaiso og Administrator for Sygehuset i Playa Ancha, en Bydel i Valparaiso.

Dr. Thierry bor i Calle Dinamarca, en Gade, der er opkaldt efter hans Fødeland. Han modtog i 1933 den store Guldmedaille for Borgerdyd, og han og hans Hustru udnævntes til Æresborgere i Valparaiso i 1940. Fru Thierry døde 1950.

Et Par danske Officerer har gjort Tjeneste i den chilenske Hær. *Holger Birkedal*, ældste Søn af den kendte danske Præst Vilhelm Birkedal, deltog i Chiles Krig mod Peru—Bolivia 1879—83, hvor han udmærkede sig og udnævntes til Oberstløjtnant. Under Revolutionen maatte han som Tilhænger af den bestaaende Regering

Kaptajn Oluf Christiansen

forlade Landet. Han deltog i den græsk-tyrkiske Krig, men vendte senere tilbage til Chile, hvor han i en Del Aar virkede som Ingeniør. Han døde 1908.

En dansk Søofficer, Orlogskaptajn *A. V. Jørgensen*, blev i 1912 kaldet til Instruktør ved den chilenske Kadetskole, men vendte tilbage til sin Post i den danske Marine, da Verdenskrigen brød ud.

En dansk Sømand, *Oluf Christiansen*, har organiseret det chilenske Redningsvæsen. Han havde lagt Mærke til, hvor store Farer der lurede paa de Skibe, der passerede Chiles Vestkyst, og startede i 1927 sit private Redningsvæsen, som senere fik officiel Anerkendelse og Støtte, og har udført mange Redningsbedrifter, som har reddet talrige Sømænds Liv.

COLOMBIA

Paa de colombianske Højdeplateauer er der et for Nordboer behageligt Klima, og i flere af de større Byer har gennem snart 100 Aar adskillige danske Forretningsmænd arbejdet sig frem.

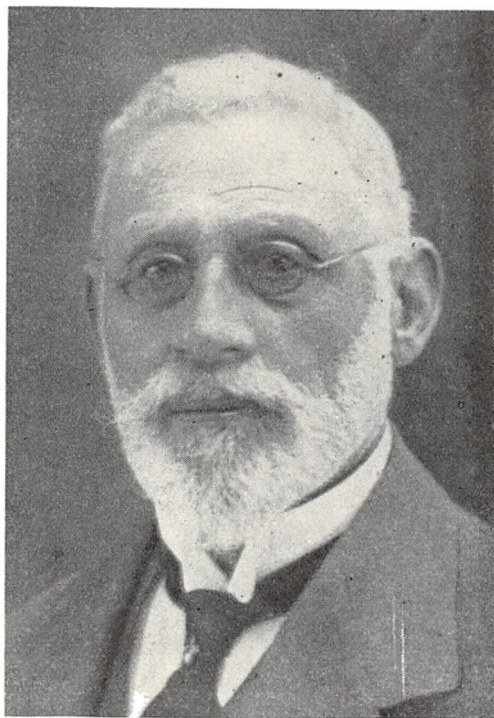
Pioneren var *Alexander Koppel* (1846—1931), som kom til Colombia i 1872 og stiftede Firmaet Koppel & Schrader i Bucaramanga. Som en af de faa Europæere, der blev i Byen, oplevede han det store Oprør mod de Fremmede i 1879. Et Par Aar efter nedsatte han sig i Bogotá, hvor han med stor Dygtighed oparbejdede Handelshuset Koppel & Co. Han blev en af Byens ledende Forretningsmænd og bl. a. Meddirektør i Banco de Bogotá, en af de største Banker i Hovedstaden.

I Bucaramanga skabte Konsul *C. P. Clausen* (1850—1928) en omfattende Bedrift og vandt stor Anseelse. Efter i en halv Snes Aar at have været ansat i et dansk Firma paa St. Thomas rejste han 1882 til Colombia, hvor han nedsatte sig som Købmand i Bucaramanga. Ved sin Foretagsomhed og Dygtighed kom han i høj Grad til at præge Udviklingen i denne By. Han grundlagde det første Ølbryggeri i Colombia, der udvikledes til et stort Foretagende, tillige omfattende Produktion af Mineralvande. Han tog Initiativ til Opførelse af Byens Elektricitetsværk og var i mange Aar Præsident for Selskabet. Hans Kompagnon var i flere Aar den senere Generalkonsul *Waldemar Hanssen*.

Fhv. Generalkonsul *Frederik Jacobsen*, som i de første 10 Aar af sit Ophold i

Generalkonsul Langebeck

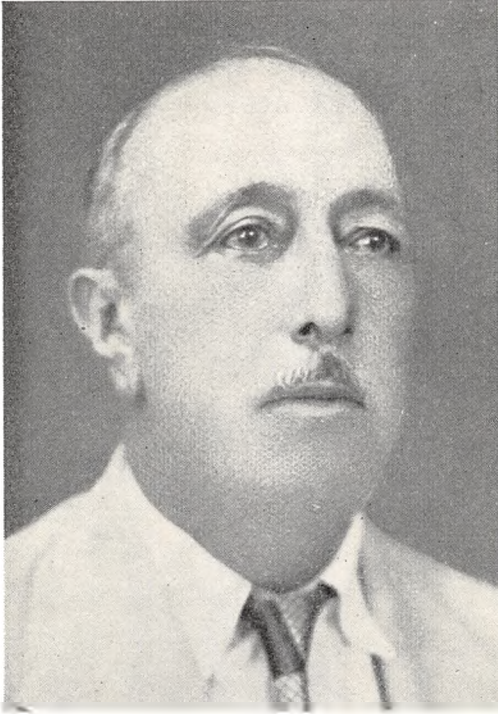
Generalkonsul Alex. Koppel

Colombia var ansat i Alex Koppels Handelshus, oprettede i 1904 sit eget Handelshus i Bogotá, som han drev op til betydelige Dimensioner.

Civilingeniør *Knud Langebeck*, Bogotá, som efter som Ingeniør at have arbejdet i Argentina og Kina, paa Philippinerne og Santo Domingo i 1920 slog sig ned i Colombia, har her oparbejdet et Ingeniørfirma, som gennem Aarene har udført en Række større Arbejder. Han samarbejder med et efter Verdenskrigen af *Christiani & Nielsen* oprettet Datterselskab, som ogsaa har faaet en Række store Kontrakter, og hvis Leder er Civilingeniør *Erik Bondesen*. Ingeniør Langebeck nyder stor Anseelse i den colombianske Forretningsverden og er dansk Generalkonsul.

Knud Forum Jensen har oparbejdet et Handelshus i Cali, *H. J. Kiær* i Medellin, hvor ogsaa to unge Danske, *Alex Hansen* og *Knud Federspiel*, nu har egen Virksomhed.

Anker Schrøder driver et større Landbrug (en „Hacienda“) i Ibaque-Tolima.

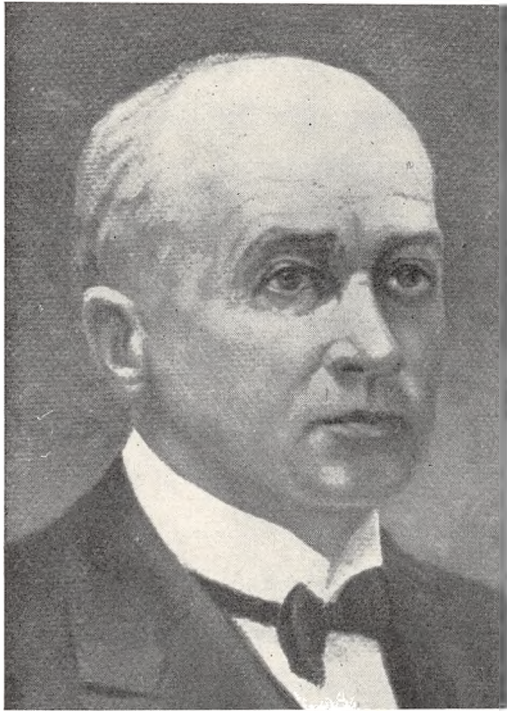
Konsul Pedro Holst

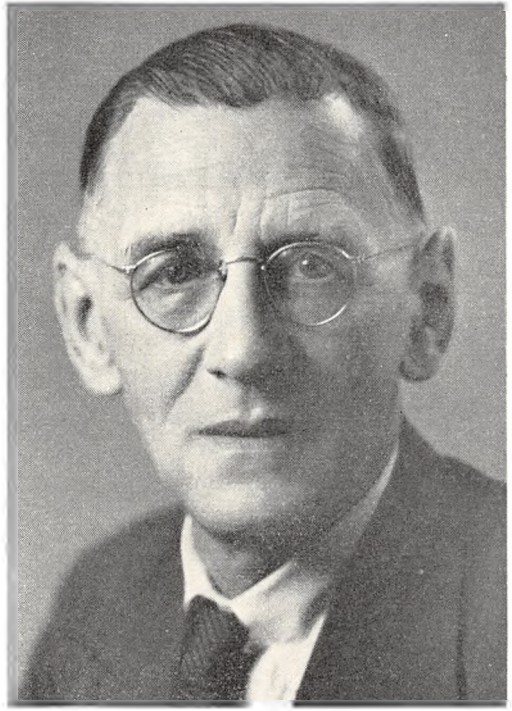
Apoteker H. S. Glaescl

Det af Holger Glaescl grundlagte farmaceutiske Laboratorium i Guayaquil,
som nu ejes af Pedro Holst

Bryggeriejer H. S. Vorbeck, Quito

Dr. pharm. A. Bjarner, Guayaquil

Danske paa en Landevej i Ecuador

ECUADOR

I Ecuador har adskillige danske Farmaceuter udnyttet Mulighederne for Apotekervirksomhed, som i disse Egne er meget indbringende, idet Befolkningen nødigt søger Læge, men i Sygdomstilfælde næsten altid henvender sig paa Apoteket.

Den første danske Apoteker i Ecuador var *Axel Schibbye*, som i 1870'erne oprettede et Apotek i Hovedstaden Quito, der senere førtes videre af en anden Dansker, cand. pharm. *Mortensen*, som indtog en meget fremtrædende Stilling i Byen. 1896 kom en ung dansk Farmaceut, *Henrik Vorbeck*, til Quito og fik Ansættelse paa Mortensens Apotek. I 1900 oprettede de i Fællesskab et Bryggeri, som Vorbeck senere overtog alene og drev frem til en meget betydelig Virksomhed, og som nu drives videre af Sønnerne, *Jacobo og Helge Vorbeck*.

I Guayaquil, Landets vigtigste Havneby, findes det største Apotek i Sydamerika, som grundlagdes i 1891 af Apoteker *Holger Glæsel* (1868—1940). Virksomheden overtoges i 1920 af Dr. pharm. *P. Holst*, som er dansk Konsul. Den beskæftiger til Stadighed henved 100 Mand, hvoraf flere danske Farmaceuter eller kemiske Ingeniører. En af Glæsels tidligere Medarbejdere, Dr. pharm. *Anders Bjarner*, oprettede sit eget Apotek i Guayaquil, som har haft en blomstrende Udvikling.

BOLIVIA

Danskeren *Ivar Hoppe* var den første, der fandt Petroleum i Bolivia. Han kom til Landet i 1912 og fik et Par Aar efter Koncession paa artesiske Brønde i Chaco-Distriktet i det sydøstlige Bolivia. I Stedet for Vand fandt han Petroleum og overdrog derefter Koncessionen til det amerikanske Selskab *Armstrong & Levering*, som i 1922 overdrog den til *Standard Oil*. Hoppe fulgte hele Tiden med som Manager og udnævntes i 1930 til Vicepræsident for *Standard Oil* i Bolivia. — Landinspektør *René Hofman-Bang* har anlagt flere Jernbaner for Tinkongen Patino og bygget lange Strækninger af Landeveje, som regnes for de fineste i Bolivia. — Generalkonsul *S. Juel-Jørgensen*, nu bosiddende i København, var under 20 Aars Virksomhed i Bolivia bl. a. Leder af et større Jernbanebygnings-Foretagende for New Yorkfirmaet *Kennedy & Carey*. I en lang Aarrække var *Johan Irgens-Hansen*, oprindelig Maskinist, knyttet til Firmaet *Suarez Hermanos*, det ledende Firma i Departementet

Udskibning fra en lille Havn ved en Flod i det indre Bolivia

Beni i det indre Bolivia ved den brasilianske Grænse. Firmaet eksporterer Gummi og Paranødder og importerer alle mulige Forbrugsartikler. Den dansk-amerikanske Bankmand, *Enevold Otto Detlefsen*, var i 1929—30 udlaant af den amerikanske Regering til Finansministeriet i Bolivia for at etablere en Centralbank, stabilisere Møntfoden og organisere Landets Bankvæsen.

PERU

I Perus Hovedstad Lima virkede Ingeniør *Adrian Bentzon* (1868—1942) gennem et halvt Aarhundrede som Jernbaneingeniør, senere som Statens Tilsynsførende ved Jernbaneanlæg.

Fhv. Generalkonsul *Carl Petersen* virkede i nogle Aar som Ingeniør i Salpeter- og Mineindustrien, senere som Afdelingschef i det tysk-schweiziske Stormagasin „Oeschle“ i Lima.

Christiani & Nielsen har under og efter Krigen opnaaet en Række Kontrakter i Peru, bl. a. paa store Kraftanlæg i Andesbjergene. Ved denne Afdeling, som ledes af Civilingeniør *Svend Secher Jensen*, er et stort Antal danske Civilingeniører ansat.

Ved Minerne i Andesbjergene er flere Danske ansat som Administratorer eller Ingeniører.

Kammerjunker *A. von Lindholm* rejste i 90'erne som Reserveløjtnant i Marinen til Peru, hvor han kom ind i Flaaden, senere i Hæren. Han avancerede til Major og var med i nogle Kampe mod Chilenerne.

PARAGUAY

Antallet af Danske i Paraguay har aldrig været stort, men der har dog været enkelte større Jordejendomsbesiddere, saaledes Generalkonsul *Aage Dethlefsen* (1881—1949), som var Hovedaktionær og Direktør for et stort Kvægavls- og Kvægdriftsselskab.

I Hovedstaden Asuncion virkede i en Aarrække *C. E. Johannsen* fra Fredericia som Bankdirektør; senere erhvervede han sig et stort Urskovsareal i Omegnen og skabte her store Frugt-, Bomulds- og Ananas-Plantager.

Julius Mørck, oprindelig Ingeniør ved Jernbanerne, oparbejdede en betydelig Virksomhed som Landmaaler i Asuncion.

Det Østasiatiske Kompagni har efter Verdenskrigen oprettet en Afdeling i Asuncion, som samarbejder med Afdelingen i Buenos Aires.

URUGUAY

Uruguay, Republiken ved La Plataflodens Munding, har kun i ringe Udstrækning øvet Tiltrækning paa danske Emigranter. Der findes saa godt som ingen danske Landmænd i Uruguay, men i Hovedstaden Montevideo er der en Del danske Forretningsmænd, deriblandt Konsul *Chr. M. Sloth*, Direktør for en Filial af det store danske Uldfirma Bloch & Behrens.

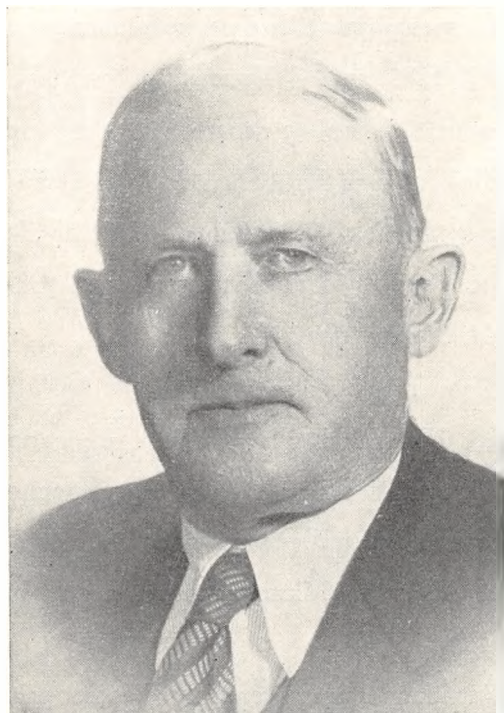
VENEZUELA

I Venezuelas Hovedstad Caracas fandtes i Slutningen af det 19. Aarhundrede et dansk Handelshus *Stürup*, hvis Indehavere i flere Generationer var danske Konsuler, og *Hector Kiær* var Indehaver af et stort Apotek i Caracas.

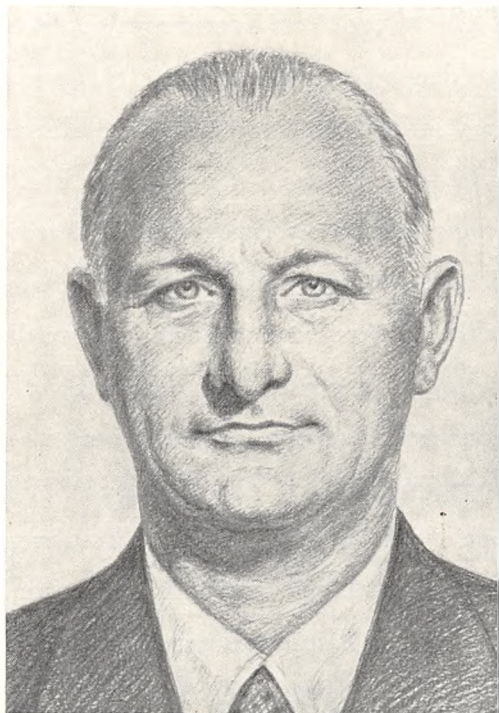
En dansk Naturforsker, *Witzke*, oprettede for mange Aar siden i Caracas et naturhistorisk Museum, som senere blev til Statens Nationalmuseum.

Indianerhytte i Paraguay

Generalkonsul Aage Dethlefsen, Paraguay

Generalkonsul C. M. Sloth, Montevideo

I 1937—38 gjordes under Medvirken af Statens Udvandringskontor et Kolonisationsforsøg i Venezuela. Et Par Hundrede danske Kolonister — Mænd, Kvinder og Børn — slog sig ned i Chirgua i Nærheden af Byen Valencia. I Løbet af et Par Aar blev Kolonien imidlertid opløst, og de fleste Kolonister rejste tilbage til Danmark. Heldigvis har Danske paa anden Maade faaet Fodfæste og vist deres Dygtighed.

Christiani & Nielsen anlagde før Verdenskrigen en Bane fra Havnebyen Puerto Cabello gennem et vildt Urskovsdistrikt til en By i det Indre af Landet. Senere har Firmaet faaet overdraget mange andre Arbejder, navnlig for de store amerikanske Olieselskaber i Maracaibo-Distriktet, hvor et Hundrede Danske er beskæftiget i forskellige Stillinger. Firmaet ledes siden 1937 af Ingeniør *Hans Høj*, der tidligere var knyttet til Firmaets Afdeling i Brasilien.

I Caracas har Generalkonsul *J. L. M. Mogensen* i Løbet af et kort Aaremaal skabt et stort Entreprenørfirma, som har faaet store Kontrakter paa Bygning af Forretningshuse m. m. og beskæftiger et stort Antal Danske.

F. L. Smidth & Co. har bygget en Række Cementfabriker under Ledelse af Civilingeniør *Christen Lund*.

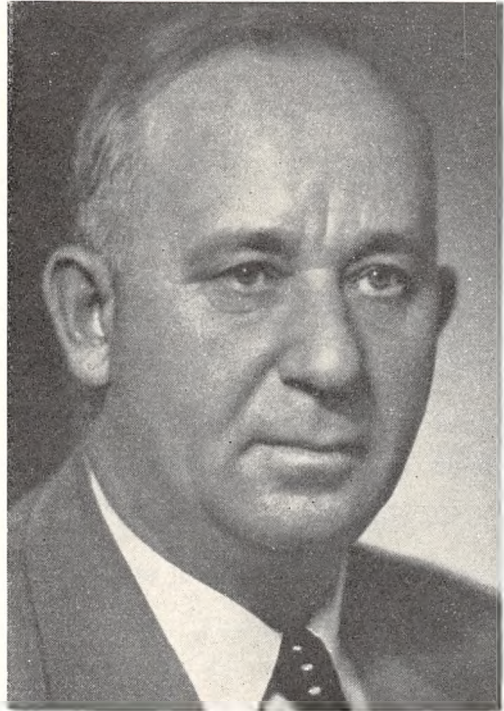
Ove Gedde, en Karetmagerson fra Odense, men iøvrigt direkte nedstammende fra den berømte Ostindienfarer, kom allerede i 1880'erne til Venezuela, hvor han først arbejdede for det tyske Skibsværft Bloom & Voss og senere i 52 Aar var Chefmekaniker ved den engelske Porte Cabello-Valencia Jernbane. Han var usædvanlig afholdt og respekteret, en overordentlig sympatisk Personlighed. Han var tillige en stor Naturelsker og Dyreven og sendte mange sydamerikanske Dyr til Direktør Dreyer, Zoologisk Have. Han døde 1944, 85 Aar gammel.

Jørgen Jørgensen, født 1890 i Brænderup Sogn paa Fyn, rejste allerede 1917 til Amerika, hvor han uddannede sig i forskellige Videnskaber og skaffede sig gode Sprogkundskaber. Han har i flere Aar været Laboratorieforsøger ved Regeringens Spedalskhedshospital i La Gueira, hvor Patienterne behandles med en af ham sammensat Salat, hvis væsentligste Bestanddel er Alger fra Maracaibosøen, det mest vitaminrige Plantestof, der findes.

B. C. Blechingberg har i Caracas oparbejdet et Handelshus, væsentligt baseret paa engelske Agenturer.

Direktør, Civilingeniør Secher Jensen, Lima

Generalkonsul I. M. Mogensen, Caracas

John Lütchen-Lehn, der i mange Aar har virket som Landmaaler i Venezuela, blev i 1941 udnævnt til Generalinspektør for Spejderkorpset.

Peder Andersen (1867—1949) havde en broget Skæbne i Venezuela: Udsendes til dette Land for at grundlægge en georgeistisk Koloni. Det mislykkedes. Efter et kort Ophold i Sydafrika kom han tilbage og fik Ansættelse ved en Landsmands, Knud Jensens Tændstikfabrik. Blev saa Bestyrer af en stor Landejendom udenfor Caracas, hvor han havde en Mønsterbesætning. Da Hacienda'en blev solgt, flyttede han til Caracas og oprettede en Cigarfabrik.

AFRIKA

NORDAFRIKA

ÆGYPTEN

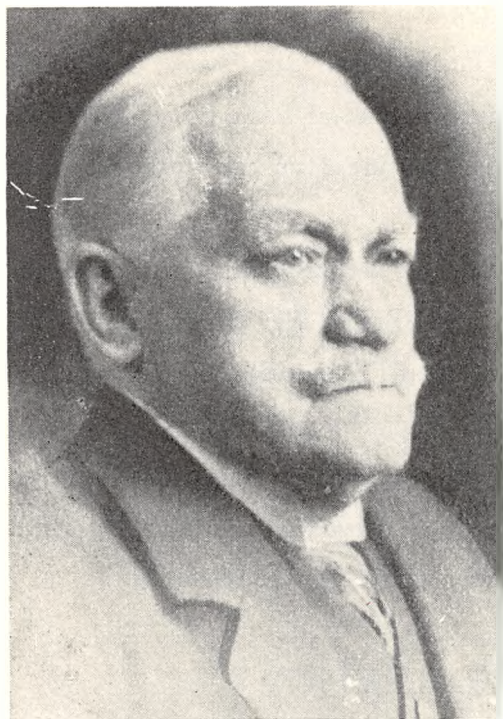
En dansk Søofficer, *F. L. Norden*, var en af de første Europæere, der udforskede Ægypten. Paa en Rejse 1737—38, som gik helt ned til Dir i Sudan, gjorde han en Mængde værdifulde Optegnelser om gamle ægyptiske Templer og andre Oltidslevninger, udgivet efter hans Død i et prægtigt Værk „Voyage d'Égypte et de Nubie“.

Til Institutionen „De blandede Domstole i Ægypten“, som oprettedes 1876 og eksisterede til 1949, har mange fremragende danske Jurister været knyttet. I de første 20 Aar var Danmark repræsenteret i Domstolene ved een Dommer: *J. J. Holten* (1876—83) og *C. J. Ussing* (1883—96). Sidstnævnte var i Besiddelse af Egenskaber, som skabte en ganske særlig Anseelse om hans Navn. Fra 1896 havde Danmark to Dommere i Domstolene, og Stillingerne beklædtes gennem 25 Aar af to højt an-

Dr. Louis Røder

sete Jurister, ekstraordinær Assessor i Højesteret *C. Kraft* og Etatsraad *Didrik Nyholm*, som i 1921 valgtes til Medlem af Verdensdomstolen i Haag — som bekendt en af de højeste Dommerstillinger, der findes. Begge nød stor Anseelse og endte deres Virksomhed som Præsident for Tribunalet i Cairo. De efterfulgtes af Dommer *H. G. Bechmann* og Dommer *N. V. Boeg*; da sidstnævnte i 1929 udnævntes til Præsident for den græsk-tyrkiske Voldgiftsdomstol i Istanbul, blev *C. Seidelin-Larsen* (Søn af Professor *L. P. Larsen* i Indien) dansk Medlem af Domstolene.

Etatsraad Didrik Nyholm

Dommer C. J. Ussing

Dommer, senere Retspræsident i Istanbul, N. V. Boeg

Konsul Ernst Brandt

Tre danske Læger har vundet Anseelse i Ægypten: Dr. *Louis Røder*, som er Øre-, Næse- og Halsspecialist og var afdøde Kong Fuads Læge, Øjenlægen Dr. *Justinus Eriksen*, hvis Praksis efter hans Død 1918 føres videre af hans Frue, Dr. *Gerda Thamsen*, som med stor Opofrelse gaar op i sin Gerning. Hun har især taget sig af Børnenes Øjensygdomme.

Indenfor Forretningslivet har Firmaet Brandt & Co. i Cairo, hvis Grundlægger er Konsul *Ernst Brandt*, en betydelig Position; Konsul Brandt blev uddannet hos Holger Petersen og kom til Ægypten allerede 1901. En af F. L. Smidth & Co. anlagt Cementfabrik i Helouan ved Cairo ledes af Civilingeniør *Anton Nyegaard*.

Den danske Orientalist, Kaptajn *H. M. Davidsen*, foretog i Aarene 1911—14 en Forskningsrejse til Ægypten, hvor han gennem tre Aar levede et primitivt Liv blandt de ægyptiske Fellah'er for at sætte sig nøje ind i deres Tilværelsesform.

FRANSK NORDAFRIKA

Barbarstaterne var det mindre smigrende Navn, man i Danmark gav de tre nordafrikanske Stater Tunis, Algier og Marokko, som nu er under fransk Overherre-

Øjenlæge Fru Gerda Thamsen

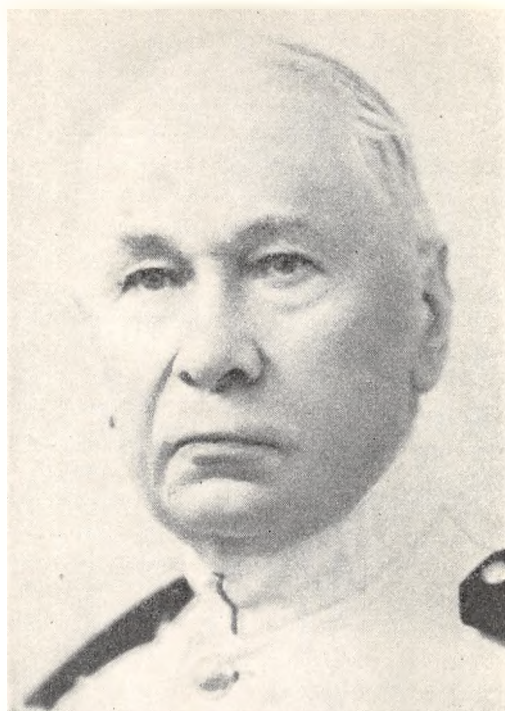
Sphinxen ved Cairo

dømme. Mange danske Forretningsfolk, der havde haft Interesser paa Guineakysten eller i andre af vore gamle Tropekolonier, søgte ogsaa Kontakt med de tre „Sørøverstater“. Danmark havde Konsuler, ja, endog Gesandtskaber dernede, og der knyttedes en Række Forbindelser.

ALGIER

I Algier sad saaledes Generalkonsul *Joh. A. Carstensen*, Georg Carstensens Fader, og her fødtes den senere Grundlægger af Tivoli. En anden Konsulatsejendmand herfra, som paa sin Vis vandt Berømmelse og Laurbær, var Komponisten *Rudolf Bay* (1791—1856). Bay kom 1816 som Konsulatssekretær til Algier, og det var, medens han var her, at han skrev den siden saa kendte og skattede Melodi til „Vift stolt paa Kodans Bølge“. Siden fulgte talrige Romancer; en saa populær Sang som „Du er rig, du er dejlig, o Syd“, som ogsaa skyldes Bay, er ligeledes blevet til her.

En konsulær Embedsmand med en ret usædvanlig Karriere virkede i Algier i mange Aar: *Hans Chr. Nissen* (1851—1933). Efter at være blevet Student i København

Generalkonsul Jørgen Petersen

Direktør Pierre Sørensen

rejste han til England for at studere Fabrikation af elektriske Kabler og tog derfra samme Aar som Elektrotekniker til Kina. Opholdt sig som Assistent i Store Nordiske Telegraf-Selskab i Hongkong, Nagasaki og Vladivostock til 1874. Virkede siden en Tid som Telegrafingeniør i København, men begyndte saa at studere Medicin og tog Embedseksamen i 1882. Efter nogle Aars Hospitalstjeneste tog han — for at søge Helbredelse for en ondartet Forgiftning — til Algier, kom sig hurtigt, tog fransk, medicinsk Eksamen og nedsatte sig som Læge i Byen Algier. Nissen blev siden Vicekonsul og tilsidst Generalkonsul. Han dyrkede entomologiske Studier og blev en verdenskendt Ekspert paa dette Felt. Før sin Død skænkede Nissen en stor og meget værdifuld Sommerfuglesamling til den danske Stat. Den blev sendt hjem med „Dana“-Ekspeditionen.

Peter Sørensen fra Skive (født 1876), som i 1892—93 var i Algier for sit Helbreds Skyld, vendte tilbage og har siden oparbejdet en kæmpemæssig Vinforretning, som regnes blandt Verdens største med en Omsætning før Krigen paa 100 Millioner Francs aarlig. — Generalkonsul *Jørgen Petersen*, Skibsredersøn fra Marstal, har

skabt en omfattende Rederi- og Kulforretning i Algier og er desuden Direktør for et Kulmineselskab. Han startede som selvstændig i 1912.

TUNIS

Arkæologen *Christian Falbe*, som 1820—33 var dansk Generalkonsul i Tunis, vakte Opmærksomhed i den videnskabelige Verden ved sine Undersøgelser af det gamle Afrikas Arkæologi og Mønthistorie. Paa en Forskningsrejse 1837—38 fastslog han Karthagos Beliggenhed og udarbejdede de første, stadig brugte Planer for Byen.

Lignende Studier blev senere foretaget af den danske Læge, Dr. *Georg Eichmüller* (død 1944). Han var født i Wien, hvor Faderen, en dygtig dansk Dekorationsmaler, var en af den berømte Arkitekt Theophilus Hansens mest betroede Medarbejdere. Efter Faderens tidlige Død tog Moderen med Børnene til Danmark, for at de kunde vokse op i Faderens Fødeland. Georg Eichmüller blev Student fra Odense Katedralskole, men videreuddannedes i Frankrig, hvor Moderen bosatte sig, og tog fransk Lægeeksamen. Han slog sig ned i Tunis og fik en meget stor Praksis. Han var en højtbegavet Mand med mange Interesser, bl. a. Arkæologi, og han foretog mange Undersøgelser, som vakte Opmærksomhed blandt Arkæologer Verden over. Gennem en lang Aarrække var han Meddirektør ved det berømte Bardo Museum, hvor store Dele af de ved Karthago udgravede Oldtidsminder er samlet.

Kunstmaler *E. V. Brandt*, som i mange Aar har været bosiddende i Tunis, har skrevet flere Bøger om Tunis og Karthago og selv illustreret dem.

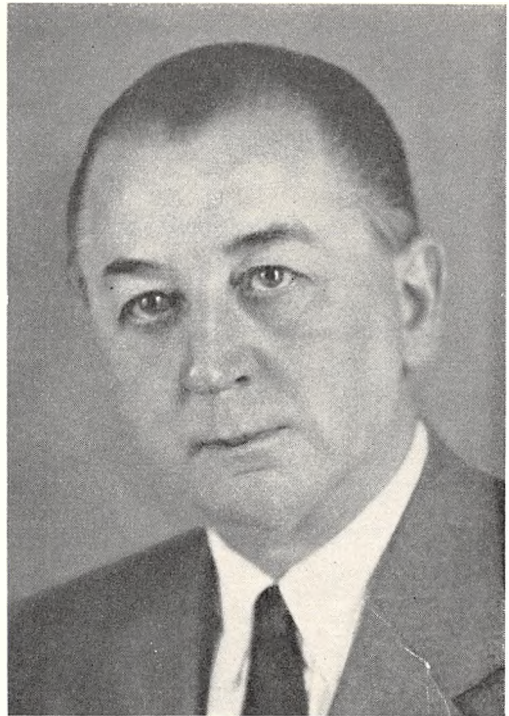
Læge *Niels Teiling*, som under første Verdenskrig var knyttet til den franske Hær, gik efter Krigen ind i det franske Lægekorps og bosatte sig i Sfax. Før sidste Krig vendte han tilbage til Danmark.

MAROKKO

I de Tider, da Asiatisk Kompagnis Handel paa Ostindien og Kina blomstrede, havde Danmark en Del Berøring med Marokko, især i Retning af at træffe Overenskomster, som begrænsede de marokkanske Søøveres Overfald paa danske Skibe. I 1775 sluttede Danmark en Traktat med Marokkos Sultan, hvorefter de danske

Direktor R. Nørgaard

Generalkonsul Axel Kjærgaard

Skibe skulde have Lov til at sejle i Fred langs de marokkanske Kyster. Samtidig oprettedes i Marokko et dansk-afrikansk Handelskompagni, hvis Leder blev *Georg Høst*, der senere blev dansk Vicekonsul. Han opholdt sig i Marokko i Aarene 1760—68 og indsamlede Materiale til en Bog om Marokko, som udkom i 1779. Den maa betegnes som et enestaaende Værk i den geografiske Litteratur.

Marokko er det vigtigste Operationsfelt for den siden 1831 eksisterende franske Fremmedlegion — La Legion Etrangere — i hvilken adskillige danske Officerer har gjort Tjeneste i kortere eller længere Tid. Oberstløjtnant *Otto Berg* tjente i 6 Aar som Premierløjtnant ved Legionens Afdeling i Algier. Premierløjtnant *Selchau-Hansen* faldt ved El-Moungar i Marokko i 1903; han var Næstkommanderende for et beredent Kompagni, som faldt i Baghold og blev overfaldet af et overvældende Antal Arabere. Kaptajn *Garde-Jørgensen* tjente i Fremmedlegionen i 20 Aar. Premierløjtnanterne *Sørensen*, *Ekdal* og *Sthyr Petersen* faldt alle i Marokko 1912—13. Kaptajnerne *Osvold Bjerring* (død i japansk Koncentrationslejr i Indokina under sidste Verdenskrig), *H. Dederding*, *K. Kiær-Andersen* og *Wetterstrøm* tjente i Fremmed-

legionen i Aarene før forrige Verdenskrig. Prins *Aage* indtraadte efter første Verdenskrig som Kaptajn og tjente i Korpsen til sin Død 1940.

Konsul *L. Tholstrup*, nu Direktør for Vacuum Oil Co. i København, var i en Del Aar Leder af et engelsk Handelsselskabs marokkanske Afdeling i Casablanca, i hvilken By de fleste Danske i Marokko er bosiddende. Den største danske Forretningsmand her er Konsul *Axel Kjærgaard*, som er Indehaver af et i 1916 oprettet Handelshus og Direktør for et Datterselskab af Aarhus Oliefabrik, der leverer Spiseolie til 90 pCt. af Landets Befolkning. — Direktør *R. Nørgaard*, tidligere Marseille, er nu Direktør for et stort Jordnødfirma med Hovedkvarter i Casablanca. — Arkitekt *Poul Marstrand* virkede i en halv Snes Aar i Casablanca, hvor han byggede flere Forretnings- og Privathuse. — Der er flere Danske i betydelige Stillinger som Forretningsmænd, Ingeniører og Tandlæger, saaledes Ingeniør *Pagh-Birk*, Direktør *N. Machholm*, Skibsmægler *Stage* og Tandlægerne *Dinesen*, *Holme Nielsen* og *Nordlunde*.

VESTAFRIKA

SENEGAMBIEN

I Dakar i Senegal er dansk Initiaiv kommet til Udfoldelse i to store Foretagender, som er ledende i Vestafrikas Handel med Jordnødder. Det ældste og største er oparbejdet med fremragende Dygtighed af *Viggo Qvistgaard-Petersen* (1888—1950) og regnes for Afrikas største Eksportør af Jordnødder. Qvistgaard-Petersen, som i sin Tid blev udsendt af Aarhus Oliefabrik, grundlagde Firmaet allerede før første Verdenskrig, og det har i Aarenes Løb udviklet sig til et mægtigt Foretagende med Fabriker og Opkøbsstationer over hele Senegambien og Eksport til alle Egne af Verden, bl. a. til Danmark.

Det andet Jordnødfirma blev i sin Tid drevet af „Det almindelige Handelskompagni“, men overtoges senere af Direktør *R. Nørgaard* og drives under Navn af „Huileries & Savonneries Africaine“. Ogsaa dette Firma har Opkøbsstationer rundt om i Senegambien, desuden en Oliefabrik og en Sæbefabrik. Hovedkontoret er i Casablanca, Marokko.

Hertil er under og efter sidste Verdenskrig kommet et nyt Foretagende startet af *J. P. Holmen* og omfattende Handel med Jordnødder, Sydfrugter m. m. og med Filialer hen langs Guineakysten, i Liberia, Sierra Leone m. m. — I Liberia har Grosserer *Victor B. Strand*, København, oprettet en Filial af sit Firma *Tørsleff & Co.*, ledet af Kaptajn *C. V. Esbensen*.

MADEIRA

I Funchal har der siden Aarhundredskiftet været en lille Koloni af danske Forretningsmænd, hovedsagelig Odenseanere, som handler med Øens vigtigste Produkter: Vin og Broderier. *Chr. M. Andersen* er Repræsentant for det svenske Vinmonopol. Konsul *P. E. Mathiessen* har Fords Agentur ved Siden af andre Forretninger.

Højgaard & Schultz har bygget en 315 m lang Bølgebryder, som har skaffet Anløbsplads for Atlanterhavsdamperne.

DE KANARISKE ØER

Paa Tenerifa oparbejdede Konsul *H. P. Olsen* (1868—1950) siden Begyndelsen af 1890'erne med Dygtighed og Udholdenhed en vidtforgrenet Virksomhed: Eksport af Bananer og Tomater og andre af Øernes Produkter, et stort Hotel, en Mineralvandsfabrik m. m. I Aarenes Løb har mange unge danske Handelsmænd suppleret deres Uddannelse ved nogle Aars Ophold hos *H. P. Olsen*. Forretningen drives videre af Sønnen, Konsul *Guillermo Olsen*.

BELGISK CONGO

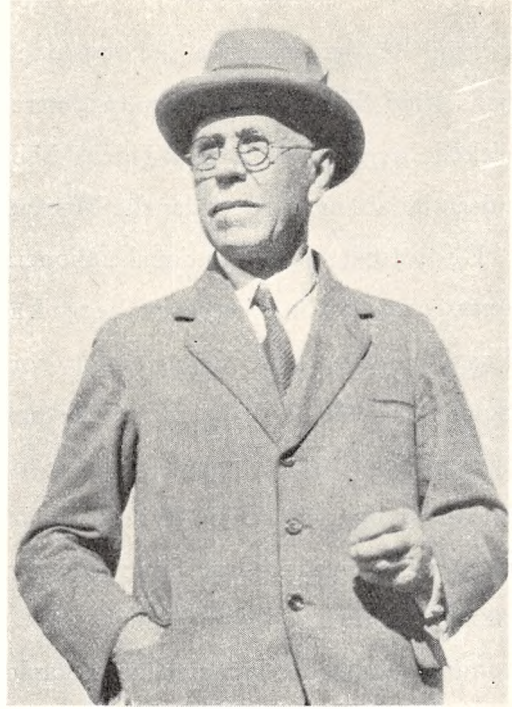
Danskeren, der blev Stanleys Førstemand.

En dansk Officer, som trodsede en Stormagt og erobrede Tanganyika.

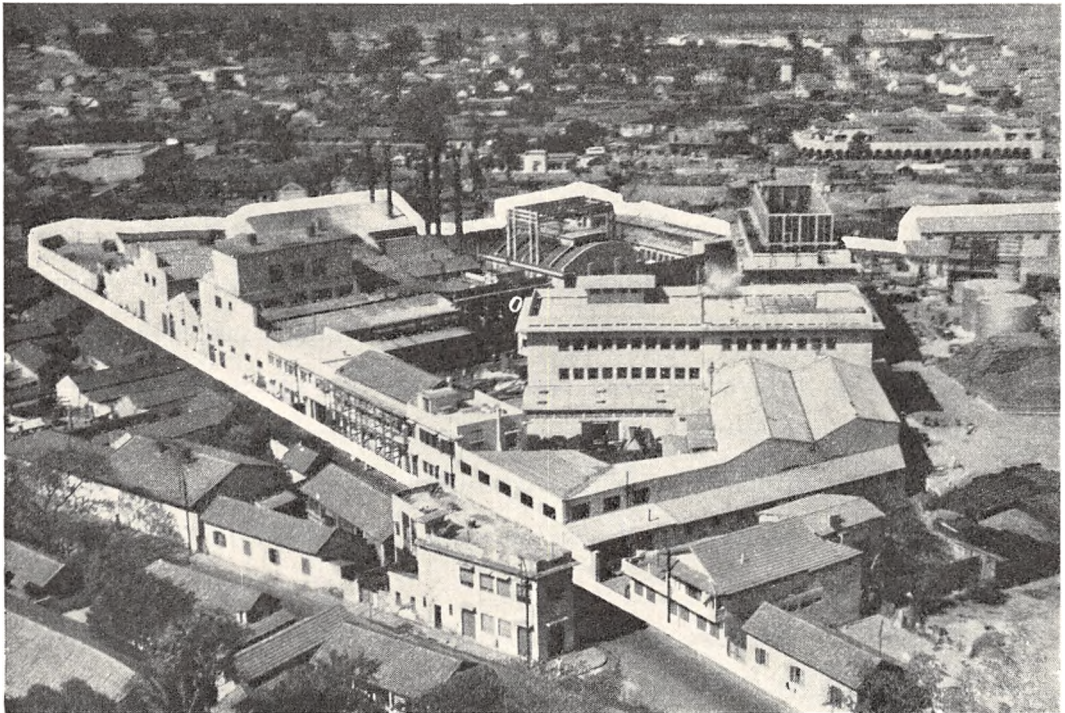
I Kolonisationen af Belgisk Congo har Skandinaver, ikke mindst Danske, spillet en meget betydelig Rolle — som Skibsførere, Maskinmestre, Officerer, Læger, Missionærer og Haandværkere har henved et Par Tusinde Skandinaver, heraf 5—600 Danske, i betroede Stillinger under belgisk Flag gjort en stor, i visse Henseender afgørende Indsats i „det mørke Fastland“s Udvikling gennem det sidste halve Aarhundrede.

Generalkonsul Viggo Qvistgaard Petersen

Konsul H. P. Olsen, Tenerifa

V. Q. Petersen & Cie's Oliemølle og Sæbefabrik i Dakar

Den første Dansker i Belgisk Congo var Missionær *Strøm*, som kom dertil 1878, udsendt af den engelske „Livingstone Inland Mission“. Den næste i Rækken af hans Kaldsfæller var Baptistmissionæren *Peter Frøderiksen*, som kom ud i 1881 og virkede derude i 44 Aar. I Tidens Løb kom adskillige andre danske Missionærer, udsendte af engelske og danske Missionselskaber.

De to første egentlige danske Pionerer i Congo var Sømandene *Albert Christophersen* og *Martin Mortensen*, begge fra Odense, som var Deltagere i Stanleys første Ekspedition op langs Congofloden, som startede 1879. Mortensen døde allerede i Sommeren 1880 af Tyfus, men Christophersen var i Stanleys Tjeneste i tre Aar. Den tyveaarige, danske Sømand, som i de to foregaaende Aar havde sejlet paa Amerikas Vestkyst, og som lod sig hyre til Ekspeditionen under et tilfældigt Ophold i Antwerpen, var en rask Gut, som Stanley har rost i høje Toner for hans Pligttroskab og straalende Livsmod, hans aabne, hjertelige og mandige Fremtræden, hvorved han vandt de Indfødtes Hengivenhed; Stanley fremhæver tillige hans ualmindelige Kræfter, som tit kom ham til Nytte, og hans usædvanlige Modstandskraft under Strabadser. Et fuldkomment fysisk Vidunder maa han have været. Aldrig trættedes han, altid var han i straalende Humør. Af Stanleys første Hold hvide Mænd var Albert Christophersen den eneste, der tjente sin Tid ud. Og han var ogsaa den eneste af dem, der naaede ind til det Indre af Afrika. I tre Aar varede Ekspeditionen. En Augustmorgen i 1879 lagde den lille Flotille af Smaadampskibe og Lægttere ud fra Bananapynten ved Kongoflodens Munding, og i Sommeren 1882 var det Slut. De første Maaneder tog ikke nævneværdigt paa Kræfterne, men efterhaanden som man fra det nedre Flodløb kom længere og længere ind i Landet, tiltog Vanskelighederne.

„Hvilket Slid og Slæb var det ikke,“ sagde den gamle Kæmpe senere, ved Tanken paa de fjerne Dages eventyrlige Oplevelser. „Men hvor var det dejligt. At vi holdt til det, var egentlig utroligt. Men de fleste af os døde jo rigtignok ogsaa af det eller forsvandt hjem igen. Ja, en hel Del havde saamænd faaet nok efter tre Ugers Forløb.“

I Stanley's „Kongofloden og den frie Kongostats Oprettelse“ hedder det: „En ung, dansk Sømand, Albert Christophersen, var den første, der med Ære udtjente sin Tid. Han kom til Kongofloden i 1879 og rejste hjem i Juli 1882 . . . Han var stedse

flink og hurtig til at udføre sine Pligter, altid høflig i sin Optræden og viste sig at være en ung Mand, som, straalende af Livskraft, ret nød Livet i Afrika. Da han fik lært Sproget, varede det ikke længe, inden han blev Folkenes Yndling, og ved sin aabne, hjertelige og mandige Fremtræden vandt han de Indfødtes Hjerter. Der var ikke nogen for ham passende Gerning, som han ikke udførte med Villighed og den største Paalidelighed. Naar et Stykke Arbejde blev forlangt af ham — og han samtykkede — han syntes at have sine egne Idéer, som han ufravigeligt fulgte— kunde jeg altid være sikker paa, at det blev udført efter Ordre. Dersom hans Uddannelse og øvrige Egenskaber havde været som hans gode Vilje, vilde Albert Christophersen den Dag i Dag have beklædt en misundelsesværdig Stilling. En Paladin af Styrke, næsten barnagtig frimodig og altid i godt Humør, lærte han de Indfødte at betragte sig som en ærlig, hvid Ven.“

Christophersen var senere i fire Aar i Afrika paa Vestkysten, i Hamborgerfirmaet Woermanns Tjeneste. Derefter vendte han tilbage til Danmark og var i omtrent hele Resten af sit lange Liv ansat i Københavns Frihavn.

Den næste Dansker i Congo var Maskiningeniør *P. H. Herløv*, som i 1884 blev Maskininspektør, og i 1886 begyndte skandinaviske Sømænd og Maskinister i større Tal at drage til Congo. De første danske Skibskaptajner var *C. V. R. Schönberg* fra Aarhus, *N. A. Boye* fra Marstal, den norskfødte Københavner *J. A. C. J. Martini* og *H. G. L. Madsen* fra Nykøbing S. Allerede i 1889 var der lutter Skandinaver — fortrinsvis Danske — i Sejladsen paa Congo, og som Følge af, at Belgierne kun i ringe Grad var Søfarere, var det ogsaa i de følgende Aar Skandinaver, der dominerede i Flodtrafikken. I sin Bog „Skandinaver i Kongo“ siger *Jenssen-Tusch*, at „det var i Virkeligheden svenske, norske og danske Skibskaptajner, Styrmand, Maskinister og Skibshaandværkere, der i første Række muliggjorde Congostatens Erobring af Belgiere“. Det kan nævnes, at Kaptajn *W. Søndergaard* fra Fredericia kortlagde flere af Congos Bifloder.

I de første 25 Aar kom 246 Danske til Congo, nemlig: 67 Skibskaptajner og Styrmand, 77 Maskinister, 13 Tømrere og Skibstømrere, 16 andre Haandværkere og Arbejdere, 46 Officerer, 5 Underofficerer, 1 Ingeniør, 3 Læger, 6 Handelsmænd, 12 Missionærer. Af de 246 Danske døde 72, deraf 24 Officerer.

En Indsats af overordentlig Betydning for Landets Udvikling er blevet ydet af skandinaviske Officerer, ikke mindst Reserveofficerer. Det var svenske Officerer, der først — i 1883 — lod sig hverve til Opgaver i Belgisk Congo. 1887—88 kom de første danske Officerer dertil for at tiltræde Tjeneste i *force publique*, Kolonihæren, som bestod af Negersoldater. De første danske Officerer var Sekondløjtnanterne *A. S. V. Schou*, *H. M. Schack* og *W. Øst*. Det var et haardt Arbejde, der ventede disse og de mange andre danske Officerer, som i Aarenes Løb gik i Congostatens Tjeneste. I et hedt usundt Tropeklime under de mest primitive Forhold skulde de deltage i dette uhyre Omraades civile og militære Organisering. Tropesygdomme nedbrød deres Fysik, lange, anstrengende Togter var deres sædvanlige Liv; altid maatte de være paa Vagt mod urolige og oprørske Stammers Overfald. Nogle af dem faldt i Kamp, flere bukkede under for Strabadserne eller Tropesygdomme, først af disse Schou og Øst. Tjenesten var saa haard, at de Hvide kun kunde holde til den en kort Tid, i „Termer“ paa tre Aar, imellem hvilke de maatte til kølige Hjemlande for at komme til Kræfter paany.

Mange af Officererne tjente i Term efter Term, og adskillige opnaede højt betroede Stillinger. Nogle fik Lejlighed til at udmærke sig under Verdenskrigen i Kampene mod de tyske Tropper i Østafrika. Blandt de danske Officerer, som i Tidens Løb under vekslende Forhold har tjent Congo, tildels i lange Aarrækker, nævnes — udover de allerede omtalte — efter deres Congo-Anciennitet: Kaptajn *J. F. V. V. Stöckel*, senere Leder af Tøjhusmuseet i København, Kommandant, senere Grosserer i København *J. F. N. Thor*, Kommandanterne *J. F. Andersen* og *F. E. A. L. Keyper*, som døde dernede, Kommandant *C. S. Holm* og Løjtnant *A. Rahbek*, der begge faldt i Kamp, Løjtnant, senere Direktør i København *A. E. A. Lindegaard*, som udmærkede sig i den afgørende Kamp mod Batetelaoprørerne ved Bwena N'Debwa.

Søren Sørensen skaffede sig stor Anseelse ved, som Distriktskommissær gennem mange Aar, at udføre et stort Arbejde for Pacificeringen og Organiseringen af mægtige Omraader, saavel til Regeringens som til den indfødte Befolknings Tilfredshed.

Sørensen var en af de dygtigste, mest ansete og ogsaa mest afholdte af den talrige Skare af danske Officerer, som har deltaget i den administrative og militære Organisation i Belgisk Kongo.

Han beklædte i ni Aar Stillingen som Distriktskommis­ sær, hvilket vil sige, at han havde den administrative Myndighed over et Landom­ raade af vældig Udstrækning og det dermed forbundne store Ansvar. Han kunde være avanceret endnu højere, til Viceguvernør, men da han ikke vilde lade sig naturali­ sere som Belgier, foretrak han at tage sin Afsked.

Sørensen var født i Fillerup ved Odder, hvor hans Fader var Gaardejer. Det var Me­ ningen, at han skulde være Landmand, men han foretrak at gaa Officersvejen. Efter at være blevet Sekondløjtnant

fra Kronborg rejste han i 1898 til Congo, hvor han straks kom til at gøre Tjeneste i Baron Dhanis berømte Ekspedition mod de oprørske Batetelaer. Sørensen var en af de faa, der kom tilbage fra denne Ekspedition. Derefter sendtes han til Hoved­ stationen i Distriktet Tanganyika-Katanga, Albertville ved Tanganyikasøen, hvor en anden Dansker, den senere Direktør *Lindegaard*, bød ham Velkommen. Efter et kort Ophold her sendtes han som Postchef til Grænseposten Moliro ved Sydspidsen af Søen. Paa dette Tidspunkt var der i hele Katanga kun 5 Hvide.

I skiftende Stillinger fik Sørensen Lejlighed til at udvikle de Egenskaber, som se­ nere bragte ham ind i og højt op i den civile Administration — en rolig og klog Be­ dømmelse af Mennesker og Forhold, en ubestikkelig Retfærdighed overfor Hvide og Sorte og endelig den Kærlighed til Opgaven, uden hvilken ingen Mand naar læn-

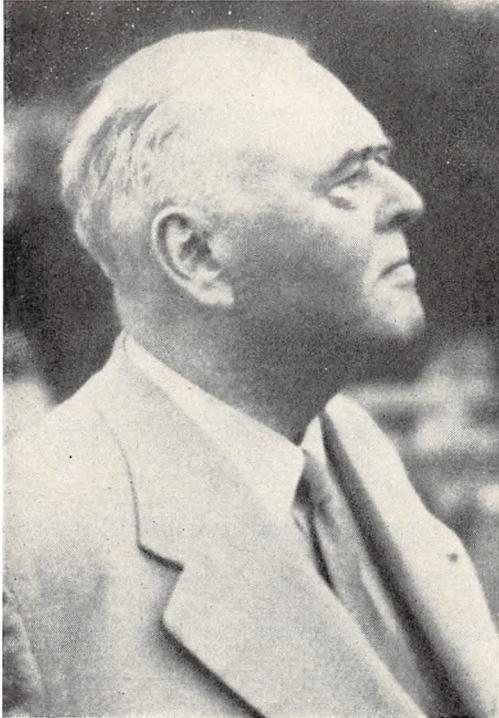
Distriktskommisær Søren Sørensen

gere end til de Meniges Rækker. Han var bl. a. Administrator af og Øverstbefalende i Aruwimi-Distriktet, i Kwango, Bangala og Samkuru. Det sidstnævnte Distrikt omfatter et Landomraade af Størrelse som Norge, og i Lysningerne i dets Skove og ved dets Floder lever en Million Negre. — Med disse sorte Undersaatter stod Sørensen paa en særdeles god Fod. Hans indfødte Soldater kaldte ham „Malo-malo“, hvilket betyder „den hurtige“. Under Marchen spillede hans Hornblæsere kun een Melodi, hvis han selv var med — altid den samme: „Dengang jeg drog afsted“. — Et Bjerg i Syd Kwango er af den belgiske Regering opkaldt efter Søren Sørensen: „Mount Sorensen“.

Denne dygtige Landsmand var dansk til sidste Fiber. Han havde altid danske Bøger med sig paa sine Ekspeditioner og Rejser, og efter sin Afsked tilbragte han sin meste Tid med at læse dansk Historie og Litteratur. Han nærede en brændende Kærlighed til sin Hjemstavn og til sin Slægt. Med rørende Omhu sørgede han for sin gamle Moder, sikrede hende det gamle Hjem i Fillerup, hvor han altid tog Ophold under sine Orlovsrejser.

F. V. Olsen har haft en usædvanlig Karrière. — General *Frederik Valdemar Olsen* blev født 1877 i Kalundborg. Kun 20 Aar gammel blev han Sekondløjtnant i Artilleriet og rejste i Slutning af 1898 til Afrika. — Efter et kortere Ophold paa Shinkafortet ved Boma, Koloniens daværende Hovedstad, og i Irebu, Landets største militære Instruktionslejr, blev han sendt til den oprørske Province Orientale. Senere organiserede han i Løbet af 6 Aar hele Kivudistriktet, hvor han uddannede nogle af Congos bedste Soldater, som blev Kærnen i Kolonitropperne.

I 1909 indtraf en Begivenhed, som bragte Olsens Navn paa alles Læber. Engelske Tropper besatte en bred Strimmel Ingenmandsland, det ifølge en international Konvention dannede „territoire contesté“, mellem den belgiske og den engelske Koloni. Commandant Olsen sendte en energisk Protestnote til den britiske Guvernør i Uganda og koncentrerede straks større Troppestykker med Artilleri i samme Egn, og disse Dispositioner fik Englænderne til at trække sig tilbage. Paa en Tremagtskonference i Maj 1910 blev Grænsen fastlagt, og Belgien beholdt de Territorier, som Commandant Olsen paa en saa energisk Maade var gaaet i Brechen for. Samtidig blev han forfremmet til Major og dekoreret med den meget sjældne afrikanske Stjerneorden.

General F. V. Olsen

Albert Christophersen

I Katanga havde man imidlertid fundet Lejer med ædle Metaller, og da Regeringen frygtede et „raid“ af sydafrikanske Guldsøgere, sendtes Major Olsen til denne Egn med store Styrker og Artilleri, og her gennemførte han i de følgende Aar Omorganiseringen af Tropperne, bl. a. indførtes det danske Rekylggevær Madsen. Major Olsens gennemgribende Ændringer fik den største Betydning for hele Koloniens Hærstyrke og stod sin Prøve under Erobringen af tysk Østafrika 1914—18.

Da de engelske Myndigheder i Rhodesia i September 1914 bad Belgierne om Hjælp, begav Olsen sig i Ilmarcher til Abercorn og slog Tyskerne tilbage. Derefter maatte han med sin Brigade til Fods tilbagelægge en Strækning paa 1200 km til Nordspidsen af Tanganyikasøen, hvor den belgiske Offensiv mod Tyskerne blev indledet den 16. April 1916. Efter mange hæftige Kampe trængte Oberst Olsen i September samme Aar ind i Tabora, de tyske Styrkers Hovedkvarter, og tvang denne By til Overgivelse.

I Krigens sidste Periode var Oberst Olsen Øverstkommanderende over samtlige belgiske Tropper, og efter at have ledet Demobiliseringen blev han udnævnt til

General og betroet den vigtige Stilling som „Commandant Supérieur des Troupes Coloniales“, hvilket medførte, at han under Generalguvernørens lange Rejser i Europa tillige var dennes Stedfortræder og saaledes faktisk ledede hele Kolonien.

I April 1925, efter 27 Aars Militærtjeneste i Congo, tog General Olsen sin Afsked for at kaste sig ud i et nyt Virkefelt i Congo, idet Koloniministeriet bad ham omorganisere hele Flodtransportvæsenet i Congo. Selskaberne „Citas“ og „Sonatra“ samledes i „Unatra“. I 1927 blev samtlige Jernbaner endvidere underlagt General Olsen, og al Transport pr. Floddamper og Bane samledes i „Otraco“, „Office d'Exploitation des Transport Coloniaux“ med General Olsen som Generaldirektør.

Da General Olsen i 1948 kunde se tilbage paa over halvtredsindstyre Aars Arbejde i Kolonien, besluttede Bestyrelsen i „Otraco“ at give sin sidste Nybygning, en Luksusdamper, Navnet „General Olsen“. Men ogsaa paa anden Maade er han hædret, for allerede i 1920 tilstod Belgiernes Soldaterkonge Albert I ham belgisk Indfødsret, og hans Bryst er dækket med de højeste belgiske, franske, italienske, portugisiske og engelske Ordener.

General Olsen, som i de senere Aar har haft sin Bopæl i Bruxelles, er den Dansker, der er naaet videst i Congo. Hans fremragende militære Egenskaber og administrative Dygtighed har skabt Respekt om hans Navn og været til Ære for hans Fødeland.

Yderligere maa nævnes Commandant *Knud Jespersen*, der i mange Aar virkede i det Indre af Skovdistriktet Equateur, Forfatteren, Kaptajn *Jürgen Jürgensen*, der i Congo har hentet Stoffet til sine tropiske Skildringer, Commandant *Willemoes d'Obry*, Chef Hydrographique, Distriktkommisær *J. M. Jensen* og Oberstløjtnant *R. Høyer*, Direktør for den 1000 Kvadratkilometer store Parc National Albert i Kivu ved de store Søer.

I Provinsen Katanga i det sydøstlige Congo ligger Verdens største Kobberminefelter. Her sad i mange Aar Danskeren *Magnus Poulsen* — tidligere „Stor-Nord“-Mand i Kina — som Generaldirektør for „La Société Belge Industrielle et Minière“, hvis Hovedsæde er i Elisabethville. — I Katanga virkede i en Aarrække *Valdemar Sølv* som Entreprenør.

En ædel Skikkelse blandt de Danske, der har virket i Belgisk Congo, var den højt begavede Læge *Harald Seidelin* (1878—1932). Hans Kollega, Dr. *Gregers Jensen* i Augustenborg, der selv i Aarene 1922—27 var Læge i Belgisk Congo, hylder i en Bog om sine Oplevelser Harald Seidelin i følgende Karakteristik:

„Kendt og højagtet i en international Verden af Englændere, Belgiere, Luxembourgere, Franskmænd, Spaniere og Portugisere — kendt og elsket af tusindtalige afrikanske Indfødte — men ukendt af de fleste af sine Landsmænd. — Efter

et kort og haabløst Sygeleje døde Harald Seidelin knap 54 Aar gammel den 24. April i Anvers, hvortil han var bragt fra Hovedsædet for sin Virksomhed, Leopoldville i Belgisk Congo.

Indfødtes Lydtelegrafer bragte Bud fra Lyttepost til Lyttepost op langs Congo-floden og ud langs dens talløse Bifloder og Forgreninger; i stille Nætter buldrede Tam-Tam'ernes dumpe uheldsvarslende Toner med dyster Klang, indtil det mægtige Congorige havde hørt det sørgelige Budskab: *En Høvding er død* — „Monganga Mokondji“, saaledes var hans Navn blandt de Indfødte, som han elskede og viede sit Liv; P. M. O., Principal Medical Officer, saaledes var hans officielle Titel indenfor det stort anlagte Tropeselskab (Lever Brothers), som med Klogskab havde sikret sig hans Bistand i Kampen mod Tropernes Febersygdomme og derved berøvede Tropeskolen i Liverpool et Professoremne.“

Harald Seidelin var Søn af Bankdirektør Jens Seidelin, Aarhus. Han blev medicinsk Kandidat i 1901, og efter endt Hospitalstjeneste tog han til Mexico, hvor han efter nogle Aars Forløb blev Professor i patologisk Anatomi, Bakteriologi og klinisk Kemi ved Medicinalskolen i Meridan, Yucatan. Senere blev han Sekretær ved Yellow

Dr. Harald Seidelin

Fever Bureau School of Tropical Medicine ved Universitetet i Liverpool og ledede for denne Skole Ekspeditioner først til Yucatan og derpaa til Jamaica samt senere for Colonial Office i London en Ekspedition til Britisk Vestafrika. I 1915 knyttedes han som Medical Officer til Huileries du Congo Belge, fra 1918 som Overlæge.

Af de til Hjemlandet i Decennierens Løb fra Congo tilbagevendte Danskere er de fleste døde, en Del af dem som Følge af Opholdet dernede. Nogle af dem opnaede dog en høj Alder, saaledes *Albert Christophersen*, der blev 79 Aar gammel, Skibskaptajnerne *C. V. R. Schönberg*, *Kondrup* og *Duhst*, der alle blev over 80, *Kondrup* endda 89, og den tidligere Pioner, Løjtnant, senere dansk Konsul i St. Petersborg *H. M. Schack*.

Andre Congoveteraner er tidligere Maskinmester *O. C. Graschitz*, der som en af de første besejlede Kassifloden, Congos største Biflod, Skibsfører *A. C. Drasbek*, Direktør *J. G. Mouritzen*, der i Congo arbejdede med Udbygning og Regulering af vanskelige Sejlløb oppe paa Floderne, fhv. Distriktskommisær *J. M. H. Floridon* og Commandant *D. M. Steensbech*, som er Formand for den danske Afdeling af Koloniforeningen „Veterans Coloniaux“ i Bruxelles.

ANGOLA

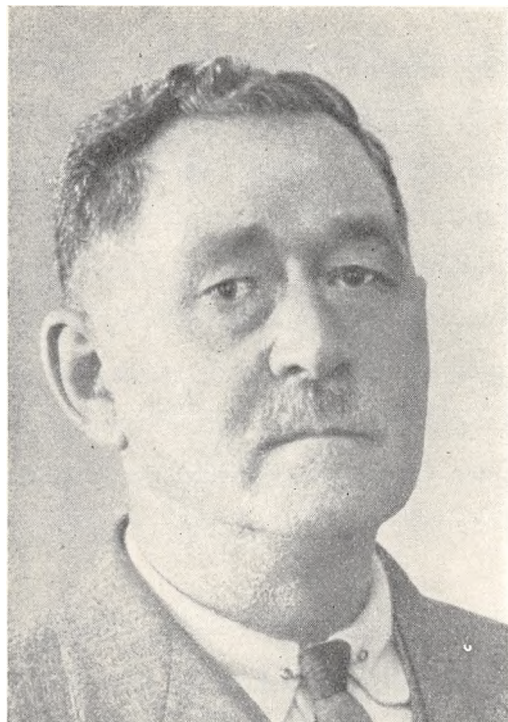
I Luanda, Angola, Portugisisk Sydvestafrika, har Civilingeniør *Lønborg Madsen*, tidligere ved Havneanlæg i Gdynia og Funchal, oprettet et dansk-portugisisk Ingeniørfirma, som har udført flere Arbejder, bl. a. Havnen i Luanda og et stort Dæmningsanlæg i Mabubas.

ØSTAFRIKA

KENYA — UGANDA — TANGANYIKA — ABESSINIEN

Blandt de hvide Foregangsmænd i Østafrika er der flere Danske, som har ydet en Indsats i Udviklingen derude siden 80'erne i forrige Aarhundrede.

K. Borup fra Aarhus kom i 1897 som Missionær til Uganda, hvor han blev Grundlægger af Bomuldsdyrkingen. I 1902 fik han den Idé, at Bomuldsdyrkingen kunde forbedre de fattige Forhold, hvorunder Negrene levede. Fra England købte han for egen Regning de første Sække Bomuldsfrø, og under en Rejse i Ægypten satte

K. Borup

Direktor Otto Rasmussen

han sig ind i Dyrkningsmetoderne. I Løbet af faa Aar blev Bomuldsdyrkning udbredt over hele Uganda, og Høsten løb op i mange Millioner Pund Sterling. Da han i 1934 i en høj Alder rejste til British Columbia ved Stillehavskysten for at bosætte sig dér, tildelte Staten ham en aarlig Hædersgave for en Menneskealders uegennyttigt Arbejde.

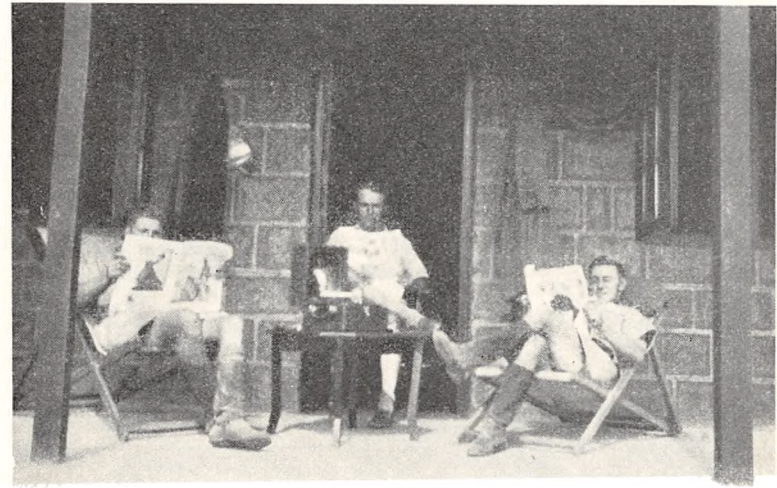
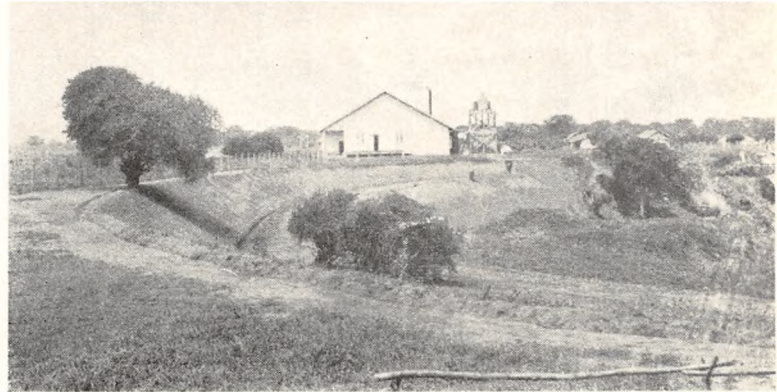
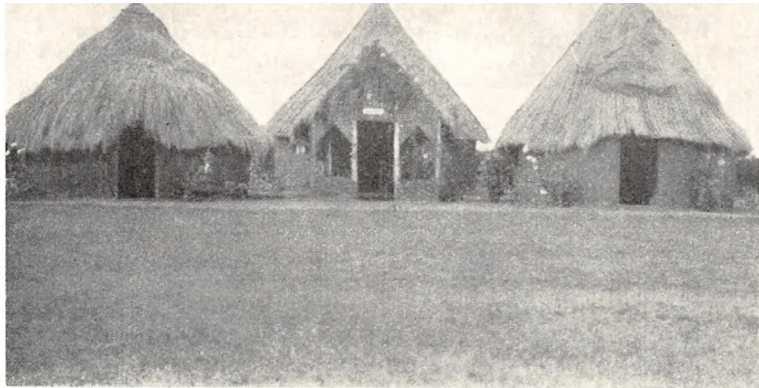
Chr. Lautherhorn fra Aalborg blev Foregangsmand i Plantagedriften i Tanganyika. Efter i en halv Snes Aar at have været ansat paa Bomulds- og Sisalplantager i Texas i U. S. A., engageredes han i 1887 af Deutsch Ostafrikanische Gesellschaft til at anlægge Plantager i Tanganyika. Han medbragte fra Amerika nogle Sisalplanter, som blev Grundlaget for Sisalkulturerne i Østafrika. Han anlagde flere store Plantager — baade Bomulds-, Sisal- og Kaffeplantager — og blev i disse Egne en Foregangsmand, hvis Eftermæle er udtrykt i Indskrifterne paa den Mindesten, der rejstes paa hans Grav. „Er war einer der ersten, welche hier den Pflug der Kultur in die reiche Erde Afrikas setzten“.

Peter Aarup var den første danske Pionér i Kenya. Omkring Aarhundredskiftet

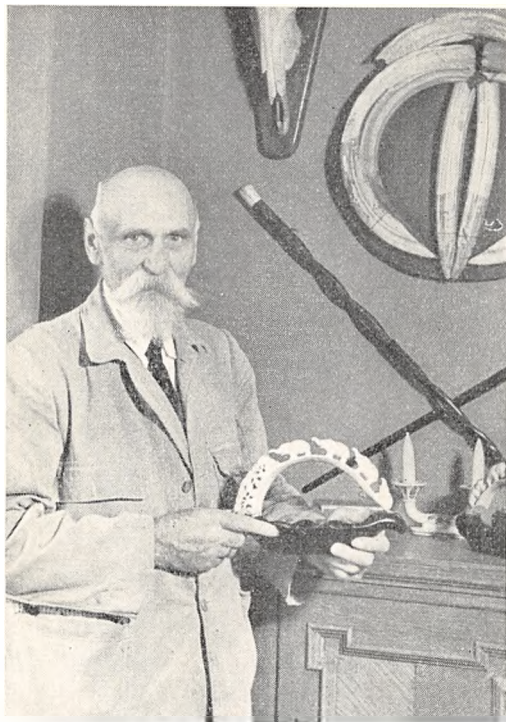
gik han i Land i Mombasa og rejste straks op til Naivasha-Søen, hvor han fandt paa at lave Piske af Flodhestehud, som han eksporterede til Sydafrika. Senere rejste han til Zanzibar, byggede en Lystbaad til Sultanen og oprettede i Mombasa et Værft, hvor han byggede en Mængde lignende Baade. — Efter i nogen Tid at have været Leder af Jagtekspeditioner — bl. a. ledede han for daværende Præsident Theodore Roosevelt en Jagt paa Flodheste med Bue og Pil — fandt han ud af, at Fiskeriet i Victoria Søen kunde drives med langt større Udbytte med Net af særlig Konstruktion og Farve. Nettene blev efter hans Anvisning fremstillet i Irland, og hans Opfindelse er blevet Grundlag for Udvikling af et mægtigt Fiskeri. Aarup uddannede tillige indfødte Baadførere og havde efterhaanden en hel lille Skibsfart paa Victoria Søen. Han døde 1924 paa Baronesse Blixens Farm, hvor han boede paa sine gamle Dage, da han var blevet fuldstændig blind.

Aug. Scheffmann var en af de hvide Pionerer i Uganda. Som tyveaarig tog han i 1894, efter at have faaet Handelsuddannelse i sin Fødeby Nakskov og i København, til Hamborg og derfra videre til det daværende Tysk Østafrika, hvor han blev Bestyrer af en Kaffeplantage, som han udvidede meget. Store Vejbygningsanlæg foretog han, og han havde med sig en sort Medhjælperstab paa 1000 Mand. Han var ene hvide Mand i et Omraade saa stort som det halve Europa. Sin største Bedrift udførte han senere, da han opkøbte en Hjord Kvæg paa 2400 Køer og Okser og førte dem fra Ækvator til Syd Rhodesia, hvor han solgte dem med stor Fortjeneste. Rejsen tog 16 Maaneder og blev omtalt som den største Bedrift af sin Art. Den skaffede ham Navnet „the cattle king“ og Venskab med bl. a. Sultanen af Zanzibar. Efter en Række eventyrlige Aar i Afrika tog han hjem til Danmark, men den engelske Regering kaldte ham ud igen til Anlæg af Kaffeplantager i Britisk Østafrika. I en relativ ung Alder kom han tilbage til Danmark og er nu bosiddende i Holte.

En anden dansk Pioner er *Dobi Nepken* fra Nakskov, som efter nogle Aar som Guldgraver i Sydafrika kom til Kenya 1895 sammen med en Landsmand *A. Brinch*. Han begyndte som Haandværker og fik senere en Stilling som Tilsynsførende for et Vandværksanlæg ved Ngong Hills, der skulde forsyne Sodafabrikerne ved Madagi Lakes, Verdens største Sodasø, med Ferskvand. Han har iøvrigt gjort sig bemærket som en dristig Jæger; han har nedlagt 26 Løver, deriblandt Kenyas største. Som Jæ-

Øverst t. v.: William Heilbuths Farm i Kitale; t. h.: Andelsmejeriet i Naivasha, som har dansk Leder. Nederst t. v.: Sturvildtjægeren H. Orne-Gliemann; t. h.: Danske Plantere holder Stesta

Aug. Scheffmann med Minder fra Østafrika

ger har han gode Chancer, fordi han lever i „game reserves“. — En anden Dansker, blandt de første i Kenya, Arkitekt *A. Riebau*, tegnede under et aarelangt Arbejde et detailleret Kort over Kenya, paa hvilket hver eneste Farm er indtegnet.

Den første danske Plantage i Kenya anlagdes i 1913 af Ingeniør Westenholtz' Selskab „United Plantations“ og fik Navnet „Karen Coffee Plantage“ efter Lederen *Baronesse Karen Blixen-Finecke*, som efter sin Hjemvenden til Danmark skabte sig et stort Navn baade i engelsk og dansk Litteratur med sine Bøger: „Seven Gothic Tales“ og „Out of Af-

rica“. Bøgerne kom først paa Engelsk, senere paa Dansk. Den sidste af hendes Bøger „Den afrikanske Farm“ er et Kunstværk, der allerede kan regnes for klassisk.

En anden dansk Kaffeplantage, „Cotswold Estate“, oprettedes af *A. Brinch* med *Erwin Andersen* som Bestyrer; endvidere erhvervede han Farmen „Fort Smith“ ved Kabete tæt ved Nairobi. Erwin Andersen driver nu Bamboo Forest Farm, hvor han har oparbejdet en omfattende Produktion af Pyrethrum, hvoraf der udvindes en Gift, som er meget virksom mod Insekter og anvendtes meget i Krigen i Østen. En Kokosplantage „Bamburi Estate“ etableredes i Mombasa af *C. Jensen*, og i Aarene mellem de to Verdenskrige blev en halv Snes Danske Bestyrere af Kaffe-, Sisal- og andre Plantager i forskellige Egne af Kenya. Erwin Andersen oprettede sammen med andre Danske en Gødningskalkfabrik „Lime Ltd.“ paa Grundlag af nogle rige Kalkstenslejer i Nærheden af Nairobi. Brødrene *Schlichkrull* har i Mombasa oparbejdet et Kalkværk. — To Danske har været Foregangsmænd i Kenyas Mejeribrug; *Sigurd Andersen*, som kom derned i 1916, blev Nairobis største Mælkeleverandør. Landbrugskandidat *Th. Fjord Jensen* var i en Del Aar Manager for

Naivasha Creamery Co., og forbedrede Smørproduktionen i Kenya; han er nu Forstander for Fyens Stifts Husmandsskole.

I Moshi i Tanganyika oprettede Skibsreder *A. P. Møller* og Direktør *N. B. Bach* fra Philippinerne for nogle Aar siden „Tanganyika Planting Co.“, som under Ledelse af Ingeniørerne *Holger Schmidt* og afdøde *D. R. Holm*, tidligere Hollandsk Indien, er drevet frem til et Mønsterforetagende, omfattende vidtstrakte Plantager, Sukkerfabrik m. m. Flere danske Ingeniører er knyttet til den store Virksomhed. Civilingeniør *Ulrik Keel*, som var ansat i Selskabet, faldt under sidste Krig som frivillig Flyver i R. A. F.

I 1949 kom danske Ingeniører med i et mægtigt Projekt til Regulering af Nilen. Ved *Owen Falls* i Uganda skal bygges en kæmpemæssig Dæmning, hvis Konstruktion er overdraget *Christiani & Nielsen, J. L. Kier & Co.*, London, sammen med fem engelske og hollandske Firmaer. Dette Arbejde er det første Led i en planlagt Serie af Reguleringsarbejder i Nilens øvre Løb, der i de kommende Aar vil bringe Nilens Vandmasser under Kontrol med det dobbelte Formaal at forbedre Vandingsforholdene i Ægypten og Sudan og at producere elektrisk Kraft, som vil muliggøre Udnyttelsen af Østafrikas Mineralrigdomme og frugtbare Jordbund. — Gennemførelsen af dette gigantiske Projekt vil tage et kvart Aarhundrede og vil koste 1500 Millioner Kroner. Det vil hermed blive langt det største Ingeniørarbejde i Verden siden Krigen, og der tillægges det den allerstørste Betydning som Led i Afrikas økonomiske Udbygning.

Det Østasiatiske Kompagni overtog i 1950 et engelsk Firma *The Old East African Trading Co.*, som med Hovedkontor i Mombassa og Afdelinger rundt om i Kenya, Tanganyika, Uganda og Urundi Rundi i Congo dækker hele Britisk Østafrika og er blevet et vigtigt Led i Kompagniets verdensomspændende Virksomhed. Straks ved Overtagelsen udnævntes Kon-

Dobi Nøpken med sit Trofæ

Elefanttand, der vejer 126 kg

sul *Otto Rasmussen*, mangeaarig Leder af Ø. K.'s Afdeling i Sydafrika, til Direktør.

H. Schindler er Administrator for en Række Plantageselskaber i Tanganyika, som ejes af en Inder.

Jørgen Larsen er Direktør for et stort engelsk Plantageselskab „Arusha Plantations Ltd.“

William Heilbuth har gennem en Aarrække drevet en Kaffefarm i Kitale i det nordvestlige Kenya.

Direktør *Carl Ruben* har i en Aarrække opholdt sig i Kenya, hvor han bl. a. har Interesser i Mejeribrug, en Icecreamfabrik i Nairobi m. m.

Ialt er der i Østafrika 2—300 Danske, beskæftigede med Plantagedrift, Mejeridrift m. m. En stor Del af dem er kommet ud efter sidste Verdenskrig.

Aug. Scheffmann (i Midten) sammen med andre Plantere i Tysk Østafrika omkring Aarhundredskiftet

Scheffmanns Kvædrift gennem Østafrika

ABESSINIEN

Medens der før Verdenskrigen kun var nogle ganske faa Danske i Abessinien — udelukkende Missionærer — er der siden kommet flere derud i ansvarsfulde Stillinge.

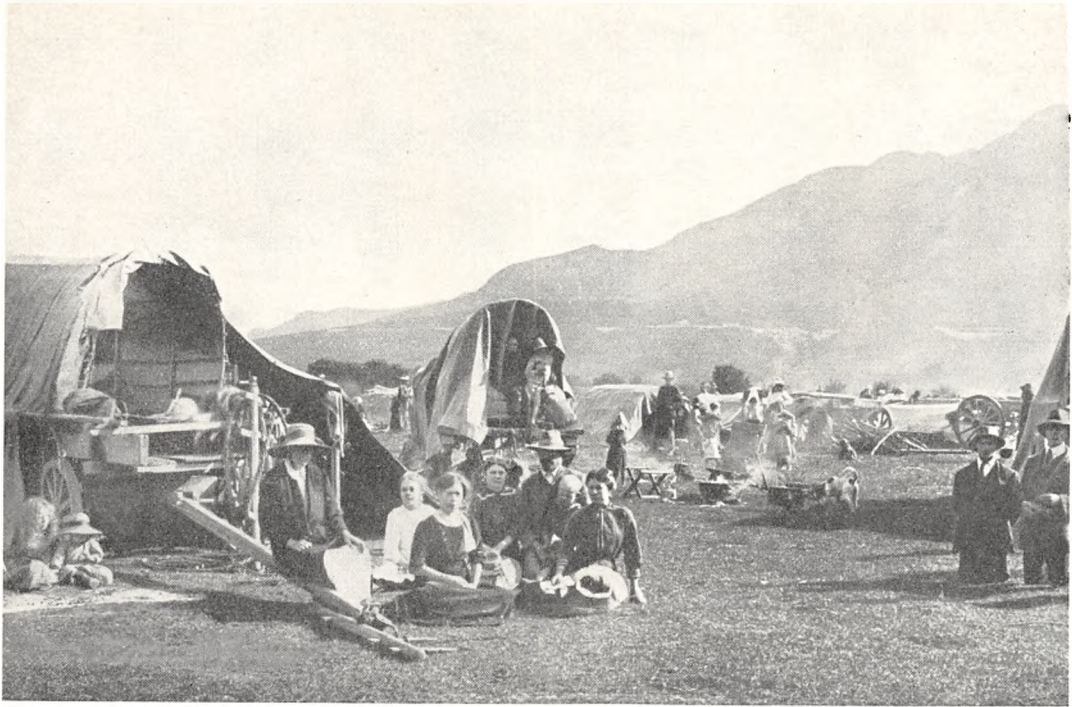
Cand. polit *Mogens Hermann* er ansat som Statistiker i „State Bank of Ethiopia“, Ingeniør *John Astrup*, der er uddannet Mineingeniør, har en betroet Stilling i Finansministeriet, *Natan Marein* er „President in The High Court“, Direktør, Civilingeniør *S. M. Gelberg* leder Reorganiseringen af Landets Post-, Telegraf- og Telefonvæsen.

SYDAFRIKA

Siden 1870, da de første Diamanter fandtes i Kimberley, har Sydafrika været Verdens største Producent af Guld og Diamanter, og de første Danske tog derved for at deltage i Jagten paa disse ædle Metaller. — Minedriften er koncentreret om „The Rand“ („Witwatersrand“), det vældige Minedistrikt, som strækker sig fra Springs i Øst til Randfontein i Vest, en Strækning paa 150 miles, i hvis Midte Johannesburg ligger som Centrum for Guldmineindustrien.

Danskerne, hvoraf de fleste var Haandværkere, kom først som selvstændige Guld- og Diamantsøgere, senere blev de Funktionærer i den nu af Storkapitalen og Maskindrift beherskede Mineindustri. *Paul Debell* fra Varde administrerede i mange Aar de rige og udstrakte Diamantminer ved Jaegersfontein i Oranjestaten, og han gav gennem Aarene mangan en nyankommen Landsmand en Haandsrækning. *N. C. Jensen*, uddannet i Danmark som Snedker, var en af de første danske Diamantsøgere i Sydafrika. En af hans Sønner faldt i Uganda under forrige Verdenskrig; en anden, Dr. phil. *Axel Jensen*, er Lektor ved Universitetet i Johannesburg, en tredie, Dr. phil. *Otto Jensen*, er Lektor ved Alicedale Highschool i Kaplandet. Ingeniør *S. Stürup* var i mange Aar Landinspektør ved store Minegrupper i Omegnen af Johannesburg. Arkitekt *S. Götzsche* opførte for det store Minehus „Corner House“ en Mængde Bygninger.

I Aarene 1897—1912 sad senere Generalkonsul i Paris *Ferd. Prior* som Direktør for Tansvaalsche Bank i Johannesburg.

Boerlejr i 1900

Det Østasiatiske Kompagnis sydafrikanske Afdeling, som med Hovedsæde i Durban har Kontorer i alle Unionens større Byer, har udviklet sig til Sydafrikas største i Branchen Trælast. Der importeres Træ fra Sverige og Finland samt fra den nordamerikanske Stillehavskyst til det træfattige Sydafrika. Afdelingen organiseredes i sin Tid med stor Dygtighed af *Egil Christiansen*, som for en halv Snes Aar siden afløstes af *Otto Rasmussen*, der efter Krigen er afløst af *H. Clausen*.

Iøvrigt er der danske Forretningsfolk i betydelige Stillinger i alle de sydafrikanske Byer. Saaledes residerer *H. F. A. Stockelbach* i Port Elizabeth som Direktør for Fords Afdeling for Sydafrika. I Johannesburg har *Oluf Larsen* oparbejdet et stort Foretagende: Transvaal Steel Pressing Syndicate. Han kom til Sydafrika allerede i 1911, var først paa Natal Soap Works, derefter i Ø. K., indtil han i 1923 startede ovennævnte Selskab, som med associerede Selskaber arbejder med en Kapital paa 1 Million £ og har en Aarsomsætning paa 2 Millioner £; Fabriken fremstiller alle Former for Staalbeholdere, Spande o. s. v.

Einar Anderson, der kom til Durban allerede 1899, oprettede Natal Soap Works,

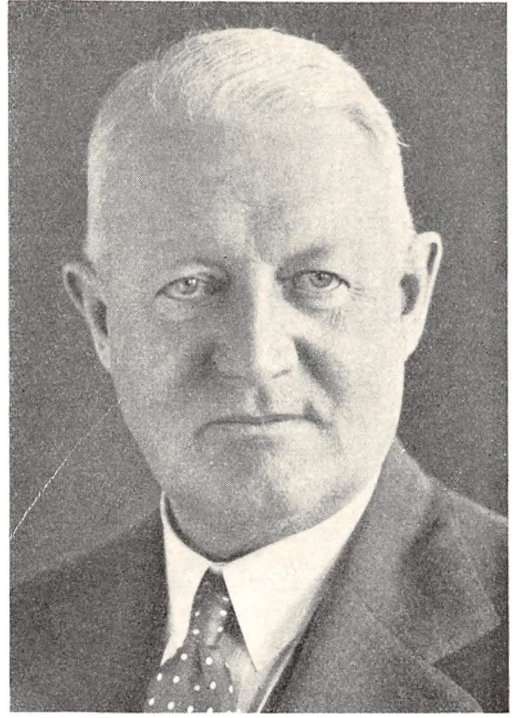
Groote Constantia, bygget af Kommander Simon van der Stee 1685 paa Sydsiden af Taffelberget

Afd. Direktor Egil Christiansens Villa „Hillside“ i Durban

Konsul Einar Anderson, Durban

Direktør H. F. A. Stockelbach

Direktør Oluf Larsen

Direktør, Ingeniør A. Sandsted Thomsen

som han arbejdede frem til et betydeligt Foretagende, der senere afhændedes til Lever Brothers. Han var i flere Aar Formand for Handelskammeret i Durban.

Landinspektør *Alfred Jørgensen*, som opholdt sig i over 40 Aar i Sydafrika, var Formand for „National Institute of Government Land Surveyors“; han har banet Vej for store Skarer af Farmere, som har slaaet sig paa Bomuld, Sukker og Kvægavl.

Ingeniør *A. Sandsted Thomsen*, som efter første Verdenskrig blev udsendt af F. L. Smidth & Co. for at bygge Cementfabriker i Sydafrika, overtog senere Ledelsen af to store Fabriker dernede, som er ledende i Sydafrikas Cementindustri.

Ingeniør *O. Thaning*, Johannesburg, har i en Aarrække været Repræsentant i Sydafrika for Schweizerfirmaet Brown Boveri.

A. H. Werge, Landbrugskandidat, udrejst 1921, har i Kapstaden oparbejdet et større Mejeriforetagende og er dansk Konsul.

Et ærefuldt Kapitel af Danskernes Historie i Sydafrika er Deltagelsen i *Boerkrigen*. En særlig fremragende Bedrift var Skandinavernes Indsats i Slaget ved Magersfontein paa Boernes Side den 11. December 1899. Her forsvarede en Deling Skandinaver paa 51 Mand sig mod en overlegen Styrke af Modstandere. 22 Skandinaver faldt. 19 saaredes, 2 blev fanget usaaret og 8 undslap. Korpset lededes af en svensk Kaptajn Flygare, og det havde desuden en svensk Løjtnant Stålberg og den danske Løjtnant *William Bærentzen*, der havde arbejdet i Sydafrika som Jernbaingeniør. Til Minde om disse heltedige Skandinaver er der rejst en Mindebauta ved Magersfontein.

Paa engelsk Side kæmpede i Boerkrigen *Viggo Holbech*, der var Transport- og Forplejningsofficer ved de Styrker, der nu betegnes som Royal Army Service Corps, og Forfatteren *Herman Jensen*, den senere Redaktør af „Politivennen“ og Skolemand i København, var Intelligence Officer ved Oberst Crabbe's flyvende Kolonne.

Ingeniørkaptajn *C. H. Luja* rejste efter at have deltaget i Bygningen af Københavns Søbefæstning til Sydafrika, hvor han deltog i Boerkrigen og senere kom ind i Mineindustrien, som han havde studeret baade teoretisk og praktisk. I nogle Aar var han tilkaldt som Ekspert for store Mineselskaber i Belgisk Congo, da de tog fat paa at exploitere de rige Mineralfelter i Katanga.

Johan Frederik Hartnack forlod 1896 Danmark som Sekondløjtnant og rejste til

Sydafrika, hvor han kom ind i Diamant-industrien og fik en smuk Karrière. Han deltog i Boerkrigen — først paa Boernes, senere paa Englændernes Side — og meldte sig til Tjeneste i Danmark under første Verdenskrig, hvor han rejste som Kurér mellem Danmark og Rusland.

Safari-Jægeren *Bøje Benzon* har fortalt om alle Tidens største danske Sturvildtjæger, en herhjemme ganske ukendt Mand, *Hans Larsen*, som i Aarhundredets Begyndelse var kendt i Sydafrika, og som alene nedlagde 300 Hanelefanter for Elfenbenets Skyld. Den 20. Januar 1900 skød han, ifølge en portugisisk Avis fra Angola, 7 Løver i Løbet af to

Minutter. Han menes at være død omkring Aar 1909—10. Han blev dræbt af en Elefant. Man ved intet nærmere om hans Data.

Fru *Maja Christiansen*, som var gift med den afdøde, tidligere Leder af Det Østasiatiske Kompagnis sydafrikanske Datterselskab, indlagde sig stor Fortjeneste ved at indføre Julemærket i Sydafrika. Det første Julemærkesanatorium i Sydafrika blev aabnet i Pietermaritzburg 1935.

I Kapstaden levede i mange Aar Kunstmaler *Børge Stuckenberg*, Broder til Digteren. Han var Charlottenborg-Udstiller og en fin og kræsen Kunstner.

Dr. *Christine Lohmann-Hansen* var i mange Aar Docent i Sprog ved Universitetet i Wellington, tæt ved Kapstaden.

— — —

I Nord Rhodesia sad i mange Aar en dansk Storfarmers, *H. Orne-Gliemann*, som Indehaver af vældige Landstrækninger i og omkring Byen Abercorn. Han var en af Afrikas mest kendte Sturvildtjægere og har nedlagt Eksemplarer af alle afrikanske Vilddyr.

Konsul A. H. Werge, Capetown

Forfatterinden Karen Blixen i Havedøren paa sin Ejendom Rungstedlund

DANMARKS GAMLE TROPEKOLONIER

Fire Gange i vort Lands Historie har vi oplevet Ekspansionsperioder: I Vikingetiden, paa Valdemarernes Tid, i Unionstiden og i den Periode, vi her skal beskæftige os med, *Kolonitiden*, i hvilken Danmark skabte et Kolonirige, vel ikke stort i Omfang, men svarende godt til det dansk-norske Monarkis Størrelse og opfyldende Tidens Krav med Hensyn til et Koloniriges Opbygning.

Danmark kom ind i de kolonidannende Magters Række i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede, da danske og norske Søfolk ofte havde Lejlighed til at komme ud med hollandske Skibe til Østen og efter Hjemkomsten berettede om de fremmede Landes Herligheder. Danske Købmænd blev interesserede i Hollændernes Handel paa Sydasien og søgte Føling med hollandske Købmænd, og det blev ganske naturligt Danmarks unge og initiativrige, virkelystne Konge Christian IV med den stærke Interesse for Handel og Søfart og grebet af merkantilistiske Idéer, som kom til at føre Kolonitanken ud i Livet.

Ved et Møde i København stiftedes den 17. Marts 1616 et „*Dansk ostindisk Kompagni*“, og denne Dag kan derfor betegnes som det danske Koloniriges Fødselsdag. 1618 udsendtes Admiral *Ove Gedde* til Ceylon, hvis Kejser man var kommet i Forbindelse med. Han naaede dertil efter halvandet Aars Sejlads, og det lykkedes efter lange og besværlige Forhandlinger at faa overladt Landskabet og den gode Havn Trincomali paa Ceylons Nordøstkyst. Der kom dog ikke noget ud af dette Kolonisationsforsøg; men endnu den Dag i Dag ses i Trincomali den gamle danske Fæstningsport „*Fredericks Gate*“ med den danske Konges kronede Monogram.

Samtidig var et andet af Ostindisk Kompagnis Skibe strandet paa Koromandelkysten, Forindiens Østkyst, og dets Kaptajn, en dygtig Hollænder, begyndte straks efter Forhandlinger med en af de indiske Fyrster og fik ham til at afstaa Flækken Tarangambadi, „*Bølgernes Stad*“, hvis Navn i europæisk Form blev til *Trankebar*. Ove Gedde kom kort Tid efter dertil, og man begyndte straks at opføre Fæstningen

Dansborg, paa hvis Bastioner danske, norske og islandske unge Mænd i de følgende Aarhundreder holdt Vagt i Dagens stegende Hede og i mørke Tropenætter.

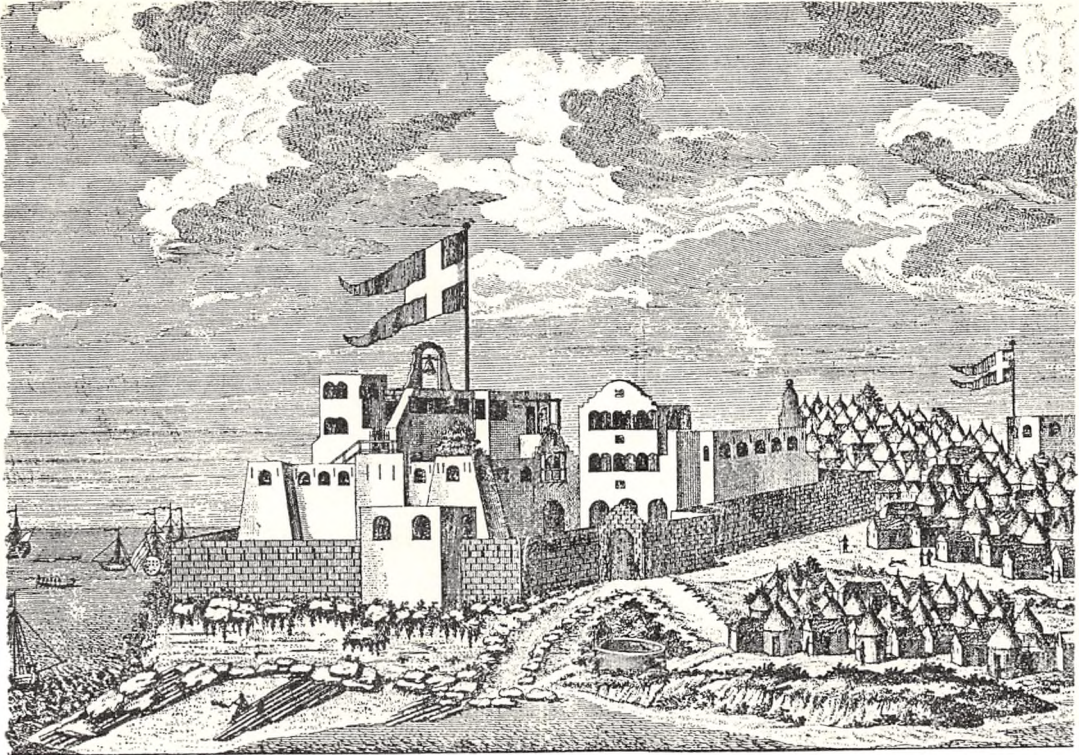
Med Trankebar som Udgangspunkt oprettedes andre danske Handelspladser i Asien, hvoraf nogle kun fik kort Levetid, da de blev slaaet ud af Hollænderne, medens andre som f. Eks. Frederiksnagore i Bengalen klarede sig lige saa længe som Trankebar, d. v. s. i over 200 Aar.

Der kom Nedgangstider og Opgangstider. Nedgangstider, naar Moderlandet var indviklet i Krige som Trediveaarskrigen og Svenskekrigen, og det derfor var umuligt at holde Forbindelsen med Kolonierne vedlige, og Opgangstider, naar Handelsforholdene blev gunstige for en lille, neutral Nation.

Det blev de i det 18. Aarhundrede under de store Krige som Kolonikrigen mellem England og Frankrig, den nordamerikanske Frihedskrig og Revolutions- og Koalitionskrigen. Da fik Trankebar og de andre danske Kolonier en Storhedstid. Østens Produkter: Silke, Krydderier, Ædelstene og fine Træsorter førtes paa de danske Skibe til København, som blev Stabelplads for hele Norden og Østersølandene med Hensyn til asiatiske Varer. Bygninger som Asiatisk Kompagnis Palæ i Strandgade og det mægtige Pakhus, opført af vor store Arkitekt Eigtved, og sidst, men ikke mindst Saly's Rytterstatue af Frederik V paa Amalienborg Plads vidner om dette i 1732 til Afløsning af det ældre Kompagni stiftede Handelskompagnis Rigdom og Magt.

I Løbet af det 18. Aarhundrede udvidedes det danske Kolonirige yderligere. — Omkring 1650 stiftede nogle Købmænd i Glückstadt et *afrikansk Kompagni*, og i 1661 begyndte man fra dansk Side at opføre en Fæstning paa Guineakysten. „Christiansborg“ kom den til at hedde, og den Dag i Dag ligger denne skønne, hvide Fæstning omgivet af vajende Palmer og med Guineabugtens voldsomme Brænding væltende op mod sine Bastioner som en værdigt Minde om dansk Kolonisation i disse Egne. — Hensigten med en Kolonidannelse paa Guineakysten, nærmere betegnet paa Guldkysten, var i Begyndelsen at faa fat paa Guld og Elfenben, men senere at opkøbe Neger-slaver. Disse var nemlig nødvendige ved Oparbejdelsen af Plantagekolonierne i Vestindien.

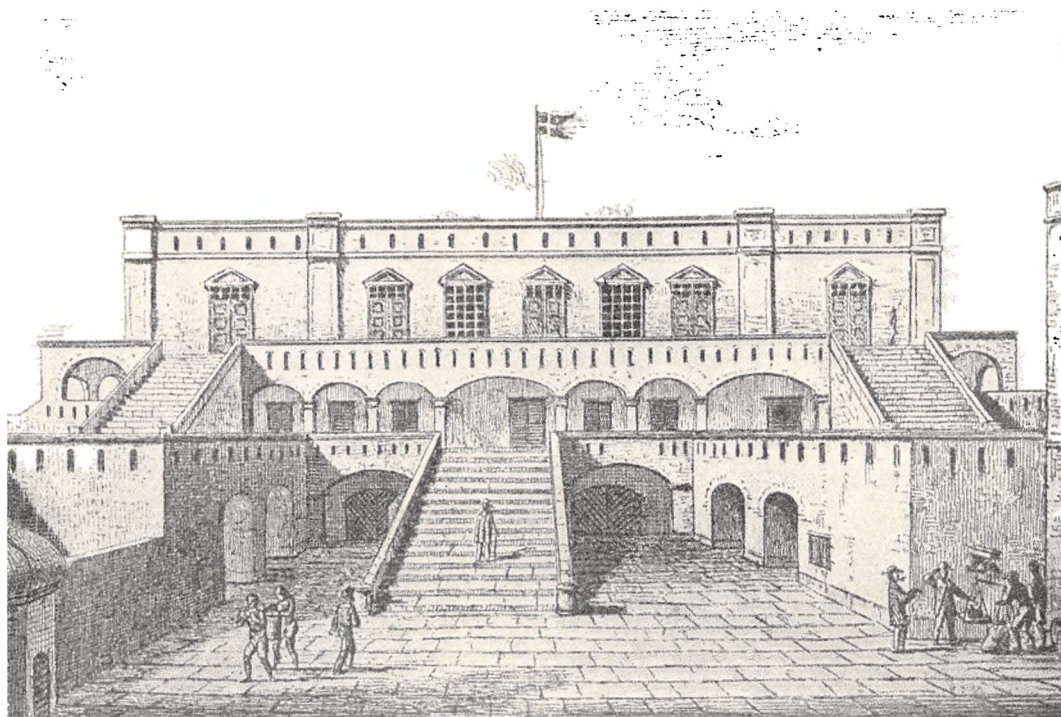
Efter Oprettelsen af et *Vestindisk Kompagni* i 1671 begyndte den danske Koloni-

*Det Kongelige Danske hoved Castell
Christiansborg
ved Accra
paa Kysten Guineica naar man seer det i S:W*

sation her med Besættelsen af St. Thomas i 1672, og dertil føjedes i 1684 den nærliggende St. Jan, og i 1733 købtes St. Croix af Franskmændene. Men der var ingen indfødt Arbejdskraft at faa paa disse Øer, og Europæerne kunde ikke arbejde i det hede Klima, og derfor maatte man ty til Negerlaver.

Handelen udviklede sig derfor hurtigt til den saakaldte „Trekantshandel“: Skibene gik fra København med Bøsser, Ammunition, Spejle, billige Tøjer og andre Ting, som kunde friste og fryde et Negerhjerter. Paa Guineakysten afhændedes Varerne, og Negrene, som hentedes oppe fra Landsbyerne i Ashantis Urskove, førtes i store Flokke ned til Kysten. Her gemtes de midlertidig i Christiansborg Slavefængsler, inden de paa Slavemarkedet i Byen omkring Fæstningen solgtes til Opkøberne. Saa førtes de ud paa Slaveskibene, hvor Hundreder af Negre stuvedes sammen i det store Lastrum. Og saa gik Rejsen til Vestindien, hvor Slaverne fordeltes

Gaardspladsen paa Christiansborg paa Guldkysten

til Plantagerne, medens Skibene fulgte den tredie Side i Trekanten, og lastede med Vestindiens Produkter: Sukker og Rom, vendte tilbage til København.

Det 18. Aarhundredes sidste Halvdel var for hele det danske Kolonirige en blomstrende Tid, hvor store Summer indtjentes. Særlig tjentes der godt paa Kinafarten, da man her ikke havde de store Udgifter til Opretholdelsen af en Koloni, saaledes som man havde det de andre Steder.

Oprindeligt dreves Handelen af Handelskompagnerne, men 1755 blev den givet fri for de vestindiske og guinesiske Koloniers Vedkommende, og Staten overtog Kolonierne. 1772 gives den fri ogsaa for de indiske Kolonier, og 1777 køber Staten disse.

Men efter 1800 begyndte Nedgangstiden: Danmark kom i Krig med England, og 1807—14 var alle de danske Kolonier besatte. De leveredes ganske vist tilbage igen i 1814, men saa manglede vi baade Kapital og Skibe, og for de indiske Koloniers Vedkommende kom dertil, at det engelsk-ostindiske Handelskompagni fik mere og mere Magt og rejste høje Toldmure om de danske Besiddelser.

Christiansborg paa Guldkysten

Til sidst blev Forholdene saa vanskelige, at Danmark besluttede sig til at sælge sine Kolonier i Forindien, og 1845 sendtes Korvetten „Galathea“ ud for at overlevere Kolonierne til England, men — og det er værd at lægge Mærke til — samtidig med den Opgave at anløbe *Nicobarerne* og prøve, om der skulde være Mulighed for et nyt Kolonisationsforsøg her i Stedet for de tidligere, der alle hurtigt var opgivet, fordi Klimafeberen havde krævet saa mange Ofre og gjort *Nicobarerne* til den store Tragedie i dansk Kolonihistorie.

1850 sælges Kolonierne paa Guineakysten til Englænderne. At vi gav op her, var saadan set en Følge af, at vi selv i 1803 havde standset Slavetransporterne til Vestindien og derfor ikke længere havde den værdifulde Salgsvarer, *Negerslaverne*, at bringe til Torvs.

Ogsaa de vestindiske Koloniers Stilling blev stærkt forringet efter 1814. Det store Aktiv havde været Rørsukkeret, og det blev paa det europæiske Marked slaet ud af Roesukkeret, som var kommet frem under Fastlandsspærringen. Dampskibenes Afløsen af Sejlskibene slog efterhaanden St. Thomas ud som Mellehavn, og

Slavehandelens Afskaffelse og senere Slaveriets Ophævelse gjorde Spørgsmaalet om Arbejdskraft i Plantagerne vanskeligt. Vi ved alle, hvorledes det saa gik, at vi efter Folkeafstemningen i December 1916, i 1917 solgte Øerne til U. S. A., som overtog dem i April samme Aar faa Dage før U. S. A.'s Indtræden i Verdenskrigen.

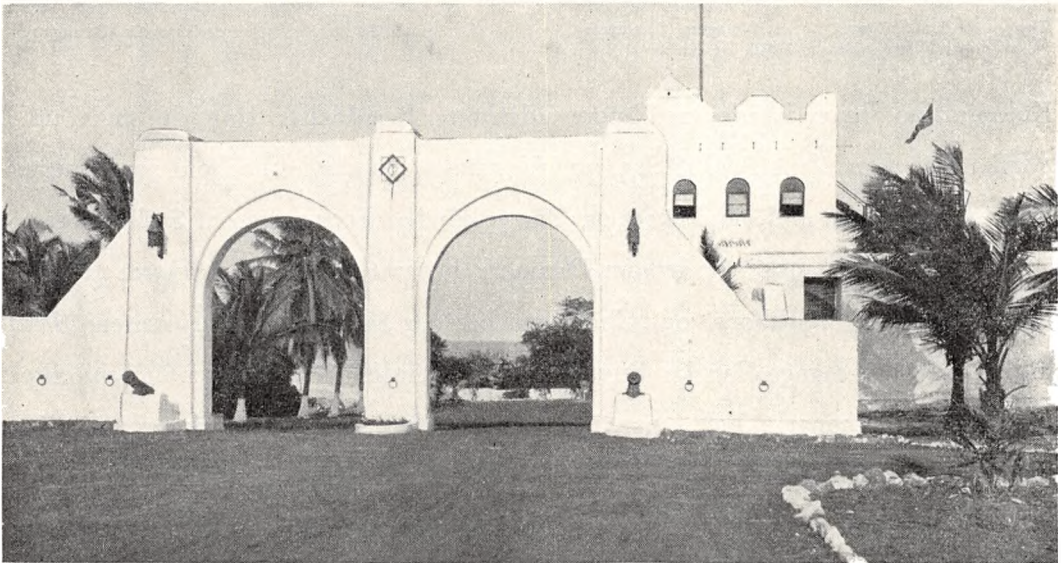
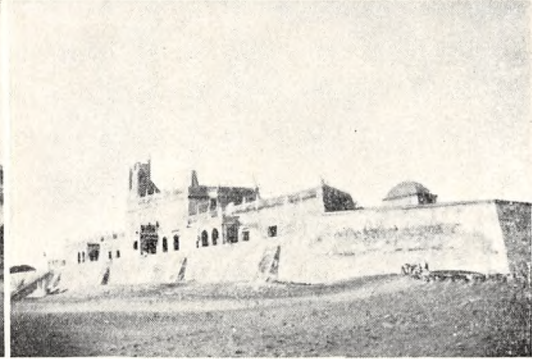
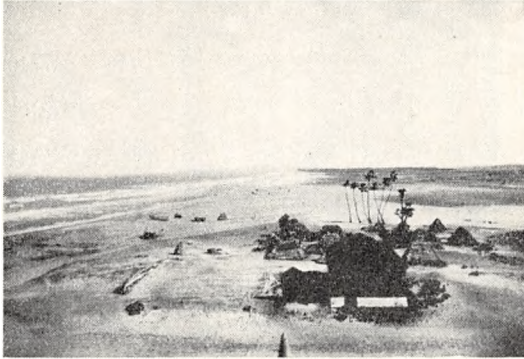
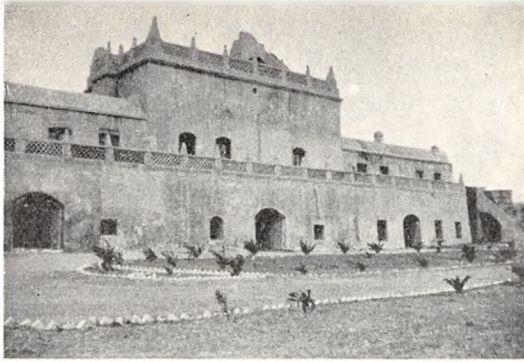
Og saa var hele det danske Tropekolonirige likvideret. Det var grundlagt i det 17. Aarhundrede, havde naaet sin Blomstring i den florisante Tid i det 18. Aarhundrede og var nu afviklet i Løbet af det 19. og Begyndelsen af det 20. Aarhundrede.

Man kunde maaske nu sige: Er der egentlig nogen Grund til at dvæle ved denne tragiske Historie, bør vi ikke hellere skamfulde bøje Hovederne? Og saa er Forholdet dog i Virkeligheden det, at vi snarere har Grund til at pege paa den Række lyse og gode Minder, som Kolonitiden gemmer.

Karakteristisk for det danske Kolonisationsarbejde er:

1) Det stærke Initiativ, som hele Tiden har gjort sig gældende; man forsøgte med Handelsloger en Mængde forskellige Steder, man startede Kinafarten, og da man havde likvideret i Indien, tog man straks fat paa Nicobarerne. 2) De mange humanitære Foranstaltninger, som vi indførte: a. Enkebrændingen blev forbudt i de danske Kolonier i Indien, længe før Englænderne forbød den i deres. b. Slavetransporterne blev først af alle Lande afskaffet af Danmark. c. Frederik VI oprettede med landsfaderlig Omhu for selv sine fjernestboende Undersaatter et Universitet i Frederiksnagore, det nuværende Serampore, i Bengalen, og dette fik samme Rettigheder som Københavns og Kiels Universiteter, og til dette havde alle Majestætens Undersaatter, hvad enten de var Danske, Englændere eller Hinduer, samme Adgang. d. Da Englænderne i 1845 overtog vore indiske Kolonier fremhævede de den Ro og Orden, de gode hygiejniske Forhold og den udmærkede Fattigforsorg og Retspleje, som herskede i disse. e. Endelig bør ogsaa fremhæves, at den første lutherske Hedningemission i Indien begyndte i Trankebar.

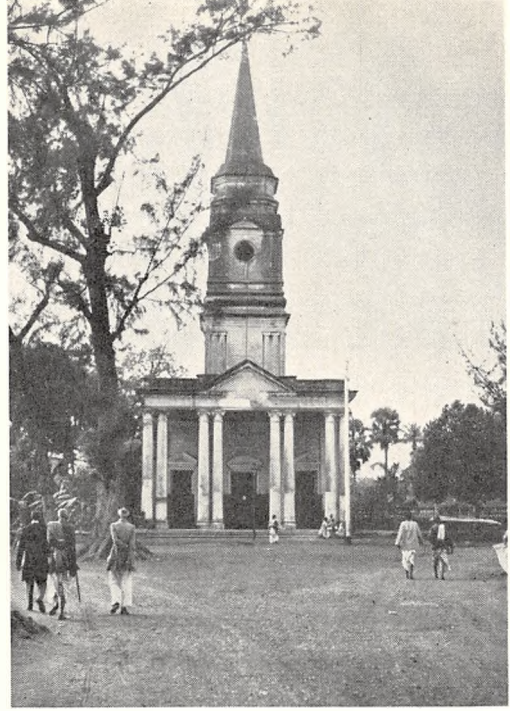
Men — det var maaske ikke altid de dygtigste, vi sendte ud, og vi var maaske tit ogsaa for faa derude. Dette var saaledes Tilfældet i Dansk Vestindien, hvor et stort Antal af Plantageejerne og Handelsmændene var Franskmænd og Englændere. Det var dog først og fremmest Faktorer, som vi ikke var Herrer over, der gjorde det af med vore Tropekolonier. I Indien Overgangen fra den punktvis til den fladevise

Øverst t. v.: Dansborg, set fra den store Gaardsplads; t. h.: Zionskirken, Trankebar. Midten t. v.: Stranden syd for Trankebar, taget fra Taget af Dansborg; t. h.: Dansborg, set fra Stranden. Nederst: Porten til Christiansborg paa Guldkysten

Den gamle danske Byport i Frederiksnagore (Serampore).
I Forgrunden en indisk Droske

Den gamle danske Kirke i Frederiksnagore (Serampore)

Kolonisation, hvor Lande med store udstrakte Besiddelser slog de smaa ud. I Afrika Slavehandelens Afskaffelse, og i Vestindien saadanne Forhold som Roesukkerets Fortrængen af Rørsukkeret og Dampskibenes Fortrængen af Sejlskibene.

Der er endnu mange Minder om Danmark bevaret derude: Af Bygningsværker Fæstninger som „Dansborg“ og „Christiansborg“ og Serampores Universitet i Nordindien samt de mange danske Privathuse i Vestindien. Men ogsaa i Menneskers Midte lever Danmark. Taler man med unge Indere paa Serampores Universitet, mærker man en dyb Taknemlighed overfor Danmark: „Det er jo I Danskes Skyld, at vi kan studere her,“ og de fører en op i Festsalen og peger paa det store Dannebrog som hænger mellem Frederik VI's og hans Dronnings Portrætter, og viser en bagefter, at i en Montre i Forhallen ligger et Dokument, som fortæller om Universitetets Oprettelse og dets særlige Privilegier.

Det er derfor en Oplevelse for en Dansk at færdes i de gamle danske Tropicolonier, i Egne, hvor Slægt efter Slægt af Danske har levet, og hvor Dannebrog har vajet i mere end 200 Aar.

Sophie Petersen

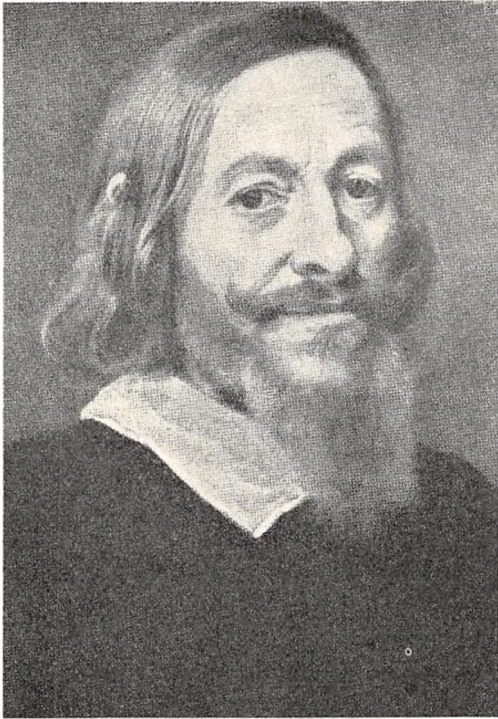
DANSKE OPDAGELSESSREJSENDE

Vikingebloodet rullede i Aarerne paa Danske, ogsaa efter at mere fredelige Forhold var indtraadt, og naar Chancerne bød sig til drog raske Landsmænd ud paa Togter for at udforske fremmede fjerne Egne. Eksemplet udefra smittede, og til at begynde med gik adskillige Danske i fremmede Opdagelsesrejsendes Tjeneste. Hos en af sin Tids største, den portugisiske Prins Henrik Søfareren gik i Aaret 1448 en dansk Adelsmand i Tjeneste og ledede en af de mange Ekspeditioner, Prinsen udsendte. Der skabtes en Kontakt mellem Portugal og Danmark, og det var paa portugisisk Opfordring, at Kong Christiern I i 1472 afsendte en Ekspedition til Ishavet under Ledelse af Helsingørsskipperen *Hans Pothorst* og *Diarik Pinning*. En portugisisk Adelsmand fulgte med. Det er højst sandsynligt, at denne Ekspedition har omløbet Grønlands Østkyst og muligvis er naaet helt til New Foundland. I saa Fald har Danske været i Amerika 20 Aar før Columbus.

Det var dog først i Christian IV's Tid, at det for Alvor blev til noget med Ekspeditioner i større Stil, og her er to Navne særlig fremtrædende: *Jens Munk* (1579—1628) og *Ove Giedde* (1594—1660).

OVE GIEDDE OG JENS MUNK

Ove Giedde studerede først i Sorø, senere ved forskellige tyske Universiteter, gjorde derefter Krigstjeneste i Nederlandene og Tyskland, men vendte 1616 tilbage til Danmark og blev ansat i Kancelliet. Det var dog ikke Arbejde, der passede den unge, eventyrlystne Mand, og det lykkedes ham, kun 24 Aar gammel, at blive udsendt som Kommandant over fire Skibe, der skulde gaa til Indien for at søge at skaffe Danmark en Andel i den nu saa profitable Handel paa Ostindien, som Hollændere og Englændere havde begyndt. I 1619 afgik den lille Flaade med den unge Admiral, og i Maj 1620 ankom Giedde til Ceylon. Her mødte han de første Vanskeligheder, idet Kejseren dér bestred, at en Hollænder, Bosbouwer, der havde indfundet

Ove Gjedde

sig i København i Forbindelse med Oprettelsen af det dansk-ostindiske Kompagni for at forhandle paa Kejserens Vegne, havde noget Ret hertil. Den unge danske Adelsmand havde imidlertid store Forhandlingsevner, og det lykkedes ham at formaa Kejseren til at overdrage den danske Konge *Trinkonomale* paa Ceylon, og desuden tilstod han ham og det dansk-ostindiske Kompagni vigtige Handelsprivilegier. Allerede tidligere havde Kompagniet gennem Hollænderen Crappeé, der var dets egentlige Stifter, erhvervet Byen Trankebar paa Forindiens Østkyst efter Forhandlinger med Najken af Tanjore. Der skulde betales en

aarlig Sum for Stedet, og desuden opnaaede Kompagniet visse Handelsrettigheder. Denne Erhvervelse sikrede Gjedde, da han kom til Forindien, gennem Anlæggelsen af Fort Dansborg. Derefter tiltraadte han 1621 Tilbagereisen og naaede Aaret efter til Danmark. Det havde været en baade langvarig og farlig Ekspedition, men den var blevet ualmindelig heldigt gennemført, og Ove Gjedde havde derigennem lagt Grunden til Danmarks ostindiske Koloni, som senere skulde faa saa stor Betydning for den danske Handel paa Asien. Men Gjedde selv var ikke klar over det, han havde været ret utilfreds med mange af Forhandlingerne med de indfødte Fyrster, der havde vist sig meget upaalidelige. Hans store Planer om virkelig omfattende Kolonianlæg havde han maattet opgive, men det hindrer ikke, at han kommer til at staa som Pioneren her. Senere blev han udnævnt til Admiral og blev Ven med Christian IV og Ulfeldt, men blev paa sine ældre Dage tilsidesat.

I *Jens Munk* har vi Danske en Opdagelsesrejsende, hvis Bedrifter i arktiske Farvande i mange Henseender kan sidestilles med Englænderen Henry Hudsons. Jens

Munk var Søn af en brutal dansk Lensherre i Norge, der endte i Fængsel og døde paa Dragsholm Slot, medens Sønnen, der da kun var ni Aar gammel, blev sendt til en Slægtning, Borgmesteren i Aalborg, og opdraget hos ham. Jens Munk var dog ikke ret gammel, før han stak hjemmefra, tog Hyre hos en Skipper og kom vidt omkring baade til Portugal, Brasilien og mange andre fjerne Lande. Her oplevede han mange Eventyr, før han som 20-aarig vendte hjem efter 6 Aars Omflakken. Han fik snart sit eget Skib at føre, sejlede paa Rusland, kom i Kongens Tjeneste, fulgte den danske Gesandt Jacob Ulfeldt til Spanien som Tolk og skulde egentlig have været med Admiral Ove Giedde til Indien, men Christian IV havde udset ham til Fører af en Ekspedition, der skulde finde Nordvestpassagen til Indien.

Jens Munk drog afsted i 1619. Han havde ombord en engelsk Styrmand, William Gordon, som havde været med Baffin paa dennes Opdagelsesrejser, og han og Jens Munk enedes om at gaa til Hudsonbugten og derfra søge at naa det saakaldte Anianstræde, som man dengang mente skilte Amerika fra Asien, og som man troede laa meget sydligere end det siden af Vitus Bering fundne og efter ham opkaldte Stræde.

Selve Jens Munks Ekspedition bestod af to Skibe: „Enhjørningen“, som han selv førte, og Jagten „Lamprenen“, som blev ført af Jens Henriksen. De to Skibe havde tilsammen en Besætning paa 65 Mand. Den 9. Maj 1619 tiltraadte man Rejsen, men naaede først i Begyndelsen af Juli Kap Farvel. Fra Grønlands Sydspids gik Rejsen videre over Davisstrædet, som Jens Munk gav Navnet Christianssund efter Kongen. Derfra fortsattes til de nuværende Salvage Islands, hvor han traf nogle Eskimoer. — Fra Salvage Islands gik Skibene mod Syd og kom den 7. September til en Flodmunding, hvor Jens Munk lagde ind og besluttede at gaa i Vinterkvarter. Stedet blev kaldt „Jens Munks Bay“. Man maa regne med, at det er i Churchill Flodens Munding mellem 58. og 59. Breddegrad, han har overvintret.

Et langt og drøjt Vinterkvarter blev det. Det varede helt fra September til 16. Juli næste Aar og blev en frygtelig Lidelsesperiode. Indtil Nytaar gik det endda nogenlunde, for i den Tid kunde Folkene færdes ude og skyde Vildt, men fra Begyndelsen af Januar tog Stormen og Sneen fat, og man maatte holde sig inden Døre. Kulden var forfærdelig, og alle var daarligt forsynet med Klæder. Man var henvist til at leve af den salte Skibskost, saa mange blev angrebet af Skørbug. Inden det blev helt galt,

havde Jens Munk og nogle af hans Mænd været rundt i Omegnen for at faa konstateret, om Landet var befolket. Der var Spor af Mennesker, men han saa ingen.

Fra Nytaar 1620 blev Livet i Nova Dania, som Jens Munk kaldte det Land, han var kommet til, en lang Tragedie. De fleste var syge, men Jens Munk var en enestaaende Sygeplejer. Hverken den forøgede Ration af Brændevin eller noget andet kunde hjælpe; næsten daglig gæstede Døden dem. Den 25. Februar var allerede 22 bukket under, den 1. April 24, den 10. April 41, den 19. Maj 57 og den 4. Juni var de dødes Antal steget til 61. Af hele den store Besætning var nu 4 Mand tilbage, og i Slutningen af Juni døde endda den ene af dem. Jens Munk laa syg og hjælpeløs i sin Køje; han anede ikke, hvor mange der var tilbage. I den sidste Tid havde man ikke engang kunnet begrave de døde, de overlevende havde ikke Kræfter til at skaffe dem bort. Jens Munk troede bestemt, at ogsaa hans Dage var omme. Han nedskrev sit Testamente og følgende gribende Afskedsbrev: „Efterdi at jeg nu ikke længer haver forhaabning at kunne leve i denne Verden, da beder jeg for Guds Skyld, om nogle kristne Mennesker hænder hid at komme, at de mit arme Legeme med de andre deres, som herhos findes, udi Jorden ville lade begrave, tagendes Løn derfor af Gud i Himlen. Og at denne min Relation maatte blive min naadigste Herre Konning tilstillet. Thi hvert Ord, som findes herudi, er altsammen sandfærdigt. Paa det min fattige Hustru og Børn maatte nyde min store Besværlighed og ynkelig afgang noget godt af. Hermed Alverden god Nat og Min Sjæl udi Guds Haand.“

Nogle Dage efter væltede han sig med sine sidste Kræfter ud af Køjen, krøb omkring paa Dækket og opdagede saa, at to Mand var kravlet i Land. Begge Parter havde aabenbart troet, at de var de sidst levende. Omsider lykkedes det Jens Munk at komme ind til dem. Frygtelig udmattede som de var, havde de kun Kræfter til at krybe rundt og søge efter noget grønt, som de saa sugede Saften af. Efterhaanden som Varmen kom, steg Kræfterne dog — snart kunde de fange Fisk, som de kogte og spiste Suppen af. Selve Kødets kunde de ikke spise, for Tænderne var faldet ud eller sad løse i Munden som Følge af Skørbugen. Til sidst fik de „Lamprenen“, som var trukket op paa Land, sat i Vandet, dog først efter at have udlosset den. Paa „Enhjørningen“ var der stadig Levnedsmidler, som nu blev taget ombord til Hjemrejsen.

Jens Munks Sejlads fra Churchillflodens Munding til Bergen varede fra 16. Juli

Jens Munks Vinterhavn i „Nova Dania“. Gammelt Kort

til 21. September. Han førte ogsaa Dagbog over denne mærkelige Rejse. Det var et fuldkomment Under, at han og hans to Kammerater slap levende hjem efter de Lidelser, de havde udstaaet, for de maatte — svage som de var — kæmpe baade med Is og Storm og Hav. Undertiden maatte de lade Skibet drive uden Sejl, og ingen kunde saa faa nogen Hvile. Den 21. September kom Jens Munk ind i en ham ukendt Fjord i Norge, og da han følte fast Grund under Fødderne, udbrød han: „Der jeg nu havde Skibet udi god Salve og var udi kristent Land igen kommen, da græd vi arme Mennesker af stor Glæde og takkede Gud, han os naadeligen havde den Lykke beskaaret.“

Jens Munks Færd over Atlanten og tilbage igen, hans stoiske Udholdenhed sammen med den døende Besætning, som han — selv dødssyg — ofrede sine svindende Kræfter, og hans Sejlads med „Lamprenen“ tilbage til Norge med kun to Mands Besætning var en enestaaende Sømandsdaad.

Christian IV tog godt imod ham, men vilde snart have ham ud igen. Jens Munk fik Ordre til at forberede en ny Ekspedition til Nova Dania, thi Kongen ønskede, at

der skulde anlægges en dansk Koloni ved Hudsonbugten. Alle Forberedelser blev truffet, og man har en Fortegnelse over, hvad der skulde anvendes. Men Ekspeditionen blev ikke til noget — den heltmodige Pioners Helbred var nedbrudt, og han døde nogle Aar efter sin Hjemkomst.

DEN NÆRE ORIENT

Carsten Niebuhr og F. L. Norden

Carsten Niebuhr (1733—1815) var Søn af en Marskbonde fra Hannover, kom til Hamborg og studerede ved Gymnasiet og uddannedes senere som Landmaaler. 1758 modtog han gennem Orientalisten *J. D. Michaëlis* Opfordring til som Geograf at deltage i en Ekspedition til Sydarabien, som Michaëlis havde foreslaaet *J. H. E. Bernstorff* at udsende. Den danske Filolog *van Haven*, der studerede hos Michaëlis i Göttingen, blev udset til Ekspeditionens Leder, de øvrige Deltagere var: Svenskeren *P. Forsskål*, Lægen *C. C. Cramer* og Maleren *Georg Bauernfeind*. Niebuhr modtog nu dansk Statsunderstøttelse og forberedte sig til Rejsen gennem ivrige Studier af Astronomi. I 1760 kom han til Danmark og udnævntes til Løjtnant i Ingeniørkorpset. Bernstorff fik stor Tillid til ham og overdrog ham Ekspeditionens Regnskabsvæsen. Den dansk-arabiske Ekspedition afrejste i Begyndelse af 1761 paa Orlogsskibet „Grønland“ til Dardanellerne og tog derfra med et Handelsskib til Alexandria. Efter at have foretaget arkæologiske, fysiske og botaniske Undersøgelser i Nedre Ægypten og paa Sinaihalvøen forlod Ekspeditionen Ægypten i September 1762 og landede i Slutningen af samme Aar i Sydarabien. Deltagernes Helbred var da allerede nedbrudt, *van Haven* døde og snart efter den svenske Botaniker *Forsskål*. Niebuhr blev derefter Ekspeditionens Leder, og det lykkedes ham at bevare sit Helbred ved en strengt gennemført orientalsk Levevis. I otte Maaneder gennemforskede han store Strækninger af det for Europa hidtil ukendte Land Yemen. Derefter fortsatte han til Bombay, men undervejs døde de to andre af Ekspeditionens Medlemmer, og Niebuhr var ene tilbage, svækket og syg. Ved Bombay undersøgte han de vældige Templer paa Elefanta Øen og rejste efter 14 Maaneders Ophold dér over Maskat i Oman, *Bender Busjir* og *Sjiras* til Ruinbyen *Persepolis*, hvor han under store Anstrengelser aftegnede de vigtigste Mindesmærker og Indskrifter. Over

Busjir og Basra gik Rejsen i November 1765 videre til Bagdad, Mosul, Aleppo og Cypern, derfra igen over Jaffa, Jerusalem til Damaskus og videre over Konstantinopel hjem. Han naaede København i November 1767 og blev modtaget med store Udmærkelser fra alle Sider. Han udgav et Værk om sin Rejse, en Beskrivelse af Arabien, og senere Forskere, bl. a. Englænderen Palgrave, anerkendte ham som „Manden, der aabnede Arabien“. Han udgav en Række Værker og fik Navn som den første Rejseskildrer. Hans Afskrifter af Kileindskrifterne i Persepolis skal være uovertrufne. Han planlagde flere Rejser, men det blev ved

F. L. Norden

det ene store Togt, der dog ogsaa skaffede ham varig videnskabelig Berømmelse.

Et andet stort dansk Navn i Orientforskningen er *F. L. Norden*, der var en af de første, som udforskede Ægyptens Oldtidskunst og maa betragtes som en af Grundlæggerne af Ægyptologien.

Frederik Ludvig Norden var født i Glückstadt og kom 1708 paa Kadetskolen, hvor han gjorde sig bemærket ved sine usædvanlige Anlæg for Tegning. Kong Christian VI fik Interesse for ham og skaffede ham Mulighed for en Udenlandsrejse, som gik til Holland og Schweiz. Herfra hjemsendte han Tegninger af alt, hvad han saa vedrørende Havne og Skibe. I Italien fik han stor Interesse for Kunst, og den tyske Arkæolog Baron de Stosch vakte hans Interesse for Ægypten. Efter sin Tilbagevenden til Danmark blev han udnævnt til Premierløjtnant og fik saa Understøttelse til en Forskningsrejse til Ægypten, hvortil han kom i Sommeren 1737. Han var først fire Maaneder i Cairo, hvor han studerede Pyramider og andre Oltidsminder i Omegnen. Senere paa Aaret tog han op ad Nilen og undersøgte Ruinerne ved Karnak (Theben) og ved Assuan (Syene) og videre til den nubiske By Derri, hvor han maatte vende

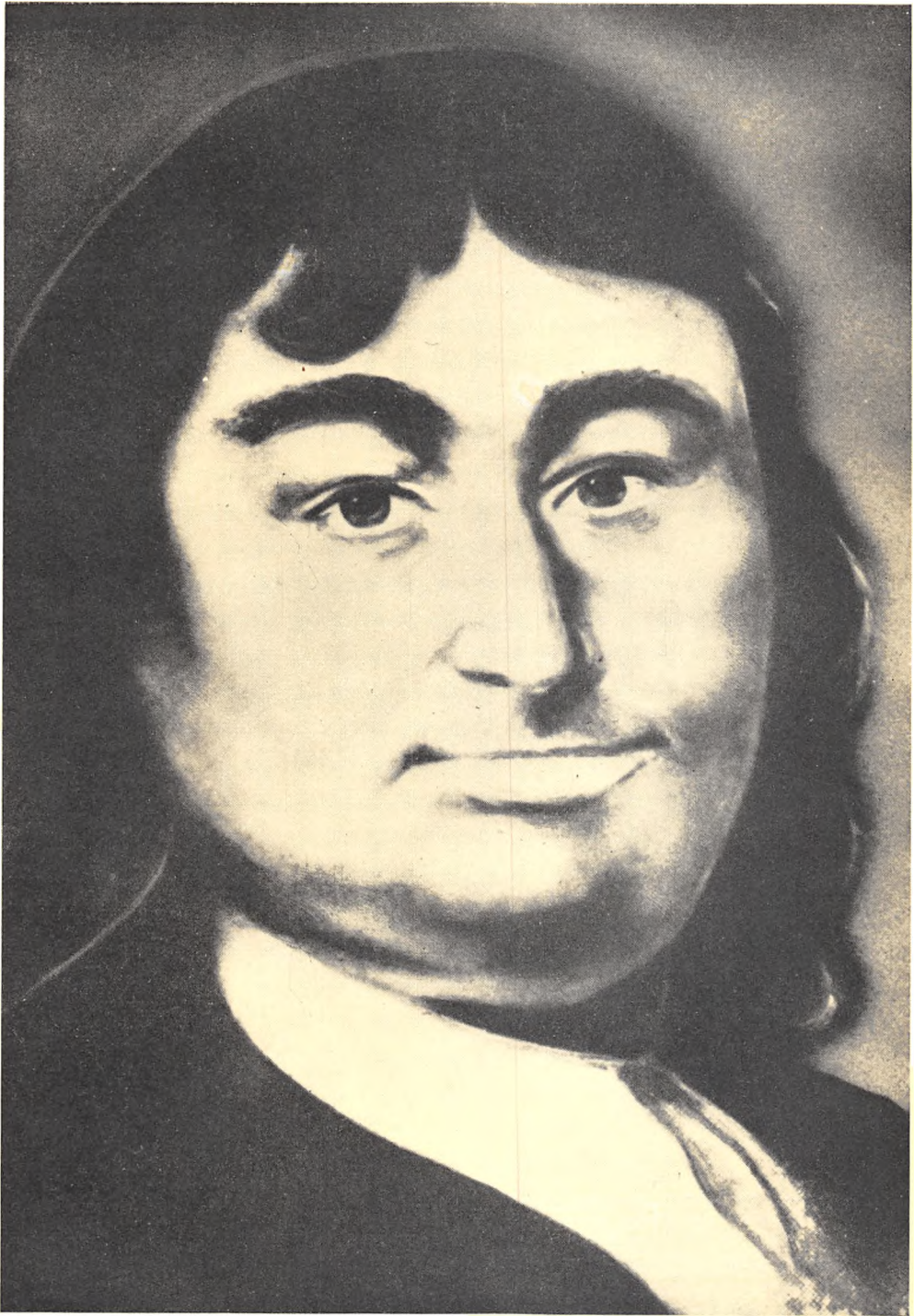
om, fordi tyrkiske Myndigheder ikke kunde beskytte ham mod de vilde Stammer længere sydpaa. Overalt førte han nøjagtige Dagbøger med udførlige Tegninger. Efter sin Hjemkomst blev han udnævnt til Kaptajn, men gik kort efter i engelsk Tjeneste for efter Ordre at deltage i den østrigske Arvefølgekrig. Men Brystsyge tvang ham tilbage til London, hvor han blev optaget i Det engelske Videnskabernes Selskab, og hvor han udgav en Prøve paa sine Optegnelser, som vakte stor Opmærksomhed. Han døde 1742 i Paris paa en Rekreatjonsrejse til Sydfrankrig. I 1755 udkom hans Rejseværk: „Voyage d’Egypte et de Nubie“ i to store, pragtfulde Folio-bind med 159 Kobberstik efter Nordens Skitser, stukket af Marcus Tuscher. Værket vakte stor Opsigt over hele Europa, thi faktisk var paa den Tid de eneste skrevne Oplysninger om Nilen og Ægypten de romerske og græske Klassikere, og en af de største Fortjenester ved Nordens Tegninger var, at de kastede et klart Lys over de Beskrivelser, som de gamle Forfattere har efterladt. Der udsendtes kort efter en engelsk og en tysk Udgave af Nordens Rejsebog, senere en forkortet dansk Udgave.

VITUS BERING

En af Verdens største Opdagelsesrejsende

Vitus Bering (1681—1741) organiserede og fuldførte i russisk Tjeneste en af alle Tidens største Opdagelsesrejser. Selv døde han under svære Lidelser kort før sin Ekspeditions Afslutning og har vel ogsaa, medens han levede, høstet mere Fortrydelighed og Utaak under Udførelsen af sit store Værk, end han har fundet Anerkendelse. Selv efter hans Død skortede det længe paa denne Anerkendelse, hans Navn druknede blandt de mange Medarbejdere ved den store Ekspedition. Mange af Beretningerne om og Resultaterne af hans Undersøgelser laa alt for længe i de støvede russiske Arkiver og er nærmest ved et Tilfælde atter kommet for Dagens Lys.

Vitus Jonassen Bering blev født i Horsens 1681. Forældrene levede under meget beskedne Forhold, og den unge Vitus maatte tidligt staa paa egne Ben. Hans Virke-trang og Eventyrlyst drev ham ind paa Sømandsvejen. Ved sin Energi og Dygtighed blev han snart Officer i Handelsflaaden og foretog som saadan store Sørejser, bl. a. 1703 til Ostindien. Den russiske Flaade begyndte dengang, under Peter den Store,

Capit: Comandeur Wilho Bering.

at komme i Vækst. Man søgte især erfarne Søfolk blandt Skandinaverne, og man blev snart opmærksom paa den unge dygtige Dansker, der 1704 blev hvervet til Underløjtnant (Midshipman) i den russiske Flaade. Han viste sig som en tapper Søofficer og fik ofte tildelt ansvarsfulde Opgaver. I 1724 betroede Czar Peter ham Ledelsen af den første russiske Opdagelsesrejse til Søs, den saakaldte Kamtschadalske Ekspedition. Efter denne Ekspeditions Afslutning opstod saa mange nye Problemer, at han snart igen blev kaldet til Leder af en anden langt større Opdagelsesrejse „Den Store Nordiske Ekspedition“.

Ved Bedømmelsen af Berings Ekspeditioner maa disse to ganske forskellige Rejser holdes ude fra hinanden. Idéen til den første Rejse stammede ikke fra Bering selv, han var kun den mere eller mindre tilfældige Leder af Ekspeditionen, der blandt et meget stort Antal Ansøgere var blevet valgt som særlig dertil egnet. Derimod maa den anden, gigantiske, 10-aarige Ekspeditionsserie i hvert Fald for Størstedelen tilskrives hans Initiativ og Energi.

Til Grund for den første Rejse laa to Tanker: Om det asiatiske og det amerikanske Kontingent var forbundet med hinanden og om en Skibsforbindelse over Polarhavet med Kina og Indien var mulig.

Den 24. Januar 1725 — tre Dage før Peter den Stores Død — afrejste Ekspeditionen. — Berings nærmeste Medarbejdere var de russiske Søofficerer Alexej Tschirikov og Peter Tschaplin, og den danske Officer *Martin Spangberg*; hertil kom 60 Matroser, Soldater og Haandværkere.

Da Størstedelen af Udrustningen og Forplejningen samt en Række vigtige Skibsdeler maatte medtages fra St. Pedersborg og føres den 9000 km langs Vej gennem Sibirien, ankom Ekspeditionen først efter to Aars Forløb til Ochotsk.

I Ochotsk blev der bygget et lille Skib „Fortuna“. Med dette blev Udrustningen i to Afdelinger bragt til Bolscherezk paa Kamtschatkas Vestsiden. Her samledes i September 1727 hele Ekspeditionen, og man gik i Lag med at transportere den store Last 900 km tværs over den bjergrige Halvø til Nishne-Kamtschatsk paa den østlige Side. Dette kostede usigelige Anstrengelser, alle Indbyggere i Omegnen blev mobiliseret til Hjælp med deres Hundeslæder. De fleste Hunde døde, og der omkom mange Mennesker, men i Foraaret 1728 var dog hele Udrustningen ført over.

Sejladsen nordpaa begyndte den 13. Juli. Den 29. Juli havde man allerede passeret Anadyr Bugten, den 8. August fik man under $64\frac{1}{2}$ Grad nordlig Bredde Besøg af Tschuktsscherne, den 9. August blev Kap Tschukotskoi omsejlet, og den 10. August blev Laurentius Øen opdaget. Nu sejlede man ind i Beringsstrædet og sejlede her endnu i 3 Dage mod Nord. Den 15. August naaede man 67 Grader 18 Min. nordlig Bredde, og mod Nord var der ikke længere noget Land at øjne. Bering ansaa dermed sin Opgave for endt, det stod ham klart, at der ikke eksisterede nogen Landforbindelse mellem Asien og Nordamerika. Han vendte om og naaede den 2. September Nishne-Kamtschatsk.

Betydningen af denne Berings første Ekspedition var meget stor. Det blev ikke blot paavist, at Asien ikke var landfast med Amerika, men der blev fremfor alt givet en temmelig nøje Beskrivelse med Stedsbestemmelser af Kysten, og denne Beskrivelse har endnu den Dag i Dag Gyldighed. Endvidere blev paa Tilbagevejen til Ochotsk Kamtschatkas Sydspids omsejlet, hvorved der blev gjort en Ende paa alle fantastiske Rygter om dennes Forbindelse med Japan. Desuden fik man en Række interessante Meddelelser om disse Egenes Natur og Folkelag. Til Trods for disse vigtige Resultater var man i St. Petersborg ikke tilfreds og bebrejdede Bering, at han ikke havde bragt Beviser for, at de to Kontinenter var adskilt.

Derfor foreslog Bering en Maaned efter sin Hjemkomst at udruste en ny Ekspedition med mere vidtstrækkende Opgaver, som skulde fastslaa den amerikanske Nordkysts Beliggenhed og kortlægge Asiens og Nordøsteuropas Kyst fra Archangelsk til Japan.

I Begyndelsen havde han kun ringe Held med sine Planer, men saa fik indflydelsesrige Personer Interesse herfor, hans Ekspeditionsplan blev antaget og ydermere udvidet ved Tilføjelse af forskellige videnskabelige og politisk-økonomiske Opgaver. Det var en for den Tid fantastisk Plan, og endnu mere fantastisk for russiske Forhold var det, at Planen faktisk ogsaa blev fuldstændig gennemført. I Historien er dette vældige, 10-aarige Foretagende indskrevet som „Den Store Nordiske Ekspedition“, enestaaende hvad angaar Størrelse, Tid, Rum og geografiske Resultater.

Bering, der nu var Kaptajn-Kommandør, fik igen den øverste Ledelse. Der var 4 store Ekspeditionsgrene med forskellige Opgaver og med hver sin Leder:

- 1) Fastlæggelsen af det amerikanske Kontinents Beliggenhed i Forhold til Asien.
- 2) Beskrivelsen og Kortlægningen af Kuriler Økæden og Forsøg paa at aabne en Forbindelse med Japan (overdraget til Danskeren Martin Spangberg fra Jerne).
- 3) Beskrivelsen og Kortlægningen af Nordøst-Ruslands og Nordsibiriens Kyster.
- 4) Den geografiske og naturvidenskabelige Undersøgelse af Sibirien, der blev udført af Medlemmer af Videnskabernes Akademi i St. Petersborg.

For bedre at kunne udforske Nordkysten havde man inddelt denne i flere Afsnit, og i Løbet af 10 Aar naaede man ved Udsendelse af en Række Underekspeditioner at kortlægge hele Kystomraadet fra Archangelsk til Øst for Kolyma, ganske vist med store Bekostninger og Tab af mange Menneskeliv.

For at kunne tilfredsstille Videnskabsmændenes store Fordringer og endelig for at organisere hele Transporten af Skibsudrustninger og Proviant til Kamtschatka maatte Bering tilbringe 4 Aar, fra 1733—37, i Sibirien, først i Tobolsk og senere i Jakutsk. De Opgaver og Fordringer, der stilledes til ham, voksede stadig, og den Mængde Mennesker, der skulde forsørges, blev større og større og naaede allerede 800 Mand. Alene til Forplejningen behøvedes der aarlig 250.000 kg Proviant. Paa Grund af den uforudsete Forøgelse skortede det næsten paa alt. Utilfredsheden blandt Befolkningen voksede, Ekspeditionslederne var indbyrdes uenige og gjorde hinanden Tilværelsen besværlig. I Stedet for at hjælpe lagde de fordrukne og forhutlede sibiriske Embedsmænd overalt de største Hindringer i Vejen og sendte de gyseligeste Angivelser og Klager over Ekspeditionen til St. Petersborg. Kun ved stærk Forøgelse af de bevilgede Pengemidler lykkedes det til sidst at fjerne de største Vanskeligheder. I Sommeren 1737 kunde Bering endelig drage over til Ochotsk.

I Juni 1738 sejlede Spangberg med sine to Hjælpere og 63 Mands Besætning paa 33 Skibe langs med Kuriler Øerne, af hvilke han kortlagde 31. Til Japan naaede han ikke dette Aar, derimod kom han i Sommeren 1739 til Øen Hondo. I 1742 gentog han denne Rejse, men naaede heller ikke denne Gang til Japan, dog blev Øen Sachalin opdaget.

Selvom Ekspeditionen ikke kom i nærmere Forbindelse med Japan, var de geografiske Resultater af disse Rejser dog store: Vejen nordfra til Japan var fundet, og takket være Spangbergs Optegnelser kunde Videnskabernes Akademi i St. Petersborg

udgive et Kort, hvorpaa hele Kurilerkæden, Sachalin, Dele af Japan og Amur-Mundingen var angivet.

Forberedelserne i Ochotsk til Berings egen Ekspedition til Amerika varede endnu i 3 Aar, saaledes at der i det hele var forløbet 7 Aar, siden man begyndte at forberede Ekspeditionen. Til denne lange Rejse maatte der nødvendigvis bygges større, sødygtige Skibe, hvortil Materiel, Værktøj og Udrustning maatte slæbes gennem hele Sibirien, eller det maatte fremstilles i Jakutsk eller Ochotsk under utilfredsstillende Forhold.

Først i Juni 1740 kunde de to 80 Fod lange, tomastede Paketbaade, som hver kunde laste 100 Tons, løbe af Stabelen, og i September 1740 sejlede Skibene med en Besætning paa 166 Mand afsted til Kamtschatka. Her havde Bering allerede for nogle Aar siden ladet opføre en Kaserne og nogle Huse, og nu kom der en Fæstning og en Kirke til, og dermed var Kamtschatkas nuværende Hovedstad, Petropavlovsk, grundlagt. Her overvintrede Ekspeditionen.

Endelig den 4. Juni 1741 begyndte Farten. Det ene Skib, „St. Peter“, blev ført af Bering selv, hans Ledsagere var Løjtnanterne Waxell og Chitrow, Naturforskeren Steller, Maleren Plenisner og 77 Mands Besætning. Det andet Skib, „St. Paul“, blev ført af Kaptajn Tschirikow, hvis Medarbejdere var Løjtnanterne Tschichatchew og Plauting, Astronomen de la Croyère og 75 Mands Besætning. Under en Storm kom Skibene bort fra hinanden og maatte fortsætte Rejsen hver for sig.

Efter 3 Ugers frugtesløs Sejlads saa man fra „St. Peter“ endelig Land med sne-dækte Bjerge. Det var det imponerende St. Elias Bjerg, der med sine 5520 m er en af de højeste Bjergtoppe i Nordamerika. Paa Grund af Modvind kom man først den 20. Juli i Nærheden af Land.

Dermed var Rejsens vigtigste Formaal opfyldt — Amerika var naaet. Kammeraterne og Besætningen lykønskede Bering med det heldige Udfald. Men denne, der paa dette Tidspunkt var 60 Aar gammel og meget angrebet af Skørbug, viste kun ringe Glæde. Han nærede den største Bekymring for, at de ikke rettidigt skulde slippe bort fra disse ukendte Egne, idet hans Udrustning og Forsyning med Proviant ikke tillod en Overvintring her. Efter et kort Ophold ved Kajak Øen littede man Anker igen — efter Ordre fra Bering.

Bering frygtede de vestlige Passatvinde og benyttede den Østenvind, der satte ind den 21. Juli, til Afrejsen. — Paa Tilbageturen indtraf imidlertid den ene Hindring efter den anden. Det taagede og regnfulde Vejr umuliggjorde en Undersøgelse af Kysten, og under Stormene var man bange for at sejle for nær ind paa Land, da der stadig viste sig Banker. Næppe var Vejret dog klaret op, før man igen satte Kursen mod Alaskas Kyst og sejlede langs med denne, hvorved en Række Øer blev opdaget.

Snart blev Vejret imidlertid atter daarligt, og da der allerede var 26 syge af Skørbug ombord, besluttede man midt i August at sætte Kursen mod Petropavlovsk, som endnu maatte være over 1200 Mile borte. Den 25. August sejlede man igen mod Nord for at afsøge Kysten, da der havde vist sig en betænkelig Knaphed paa Drikkevand. Man naaede en Øgruppe, som efter den Mand af Besætningen, der først var død, blev kaldt „Schumagin-Øen“. — Den 6. September sejlede man videre langs med Aleuter-Økæden, Vejret var daarligt, og Sejladsen blev stadig mere og mere vanskelig. Den ene voldsomme Storm afløste den anden, og Skibet blev kastet langt tilbage, saaledes at man i Løbet af en Maaned, fra den 25. September til den 20. Oktober, næsten ikke kom af Stedet.

Endelig, den 4. November, øjnede man atter Land, som blev hilst med Jubel, da man mente, det var Kamtschatka. Kun den gamle, dødssyge Bering tvivlede derom, hvilket ogsaa viste sig rigtigt, idet det var den vestligste af de to Kommandør Øer, den, der senere til Ære for ham blev kaldt Bering Øen. Skibets og Mandskabets Tilstand var den slettest tænkelige. Takelagen var sønderrevet, man manglede Drikkevand og daglig døde 2—3 Mand. Det var derfor ikke til at undre sig over, at Mandskabet trods Mangel paa en passende Bugt besluttede at anløbe Land. Man kastede Anker, men Ankerkæderne sprang snart, og den 5. November blev Skibet slænet over en Stenrevle og havnede som ved et Under næsten uskadt i en flad Kystlagune.

Nu begyndte den 9 Maaneder lange Robinsonade paa den ubeboede og skovløse Ø. Den 6. November gik de raske i Land og bragte Vildt og frisk Vand med tilbage ombord. Den 8. November begyndte man at bringe de syge i Land, deriblandt Kommandør Bering; de blev anbragt i Sandhuler, der var dækket med Sejl. Besætningen var svundet stærkt ind, 12 Mand var omkomne undervejs, og 9 døde yderligere under Landingen. De fleste af de øvrige var mere eller mindre angrebne af Skørbug.

Bering laa i Sandhulen, næsten helt dækket af Sand, og vilde ikke have, at Sandet blev skovlet bort, da det varmede ham. Han levede endnu en hel Maaned og var ved fuld Bevidsthed til det sidste. Han døde den 8. December (efter vor Tidsregning 19. December) tidligt om Morgenen. Den følgende Dag blev han begravet i Nærheden af Lejren, og hele den overlevende Besætning sørgede oprigtigt over ham.

Man kan ikke nøjagtigt fastslaa, hvor Berings Grav oprindelig laa; det første af Besætningen rejste Kors var længst forsvundet, da det Russisk-Amerikanske Kompagni i 1880 rejste ham et nyt Kors.

Resten af Besætningen — der var kun 46 Mand tilbage — paa Beringsøen under Ledelse af Sven Waxell byggede et lille Sejlskib af det gamle Vrag og naaede med dette i August 1742 lykkeligt til Havnen Petropavlovsk. Det andet Skib under Tschirikows Ledelse naaede allerede i Oktober 1741 til Kamtschatka.

Først i 1743 vendte de sidste fra den store Ekspedition tilbage til St. Petersburg. De politiske Forhold havde væsentlig forandret sig, og Interessen for Opdagelsesarbejdet var kølnet. Som Følge heraf led de fleste Beretninger og Forskningsarbejder den sørgelige Lod gennem mange Aartier at ligge ubenyttet hen. Meget bliver først nu med stort Besvær bragt for Dagens Lys, meget er fuldstændig gaaet tabt. Trods dette er Resultaterne dog kæmpemæssige. Det var blevet godtgjort, at Asien og Amerika ikke var forbundet med hinanden, Alaska var opdaget tilligemed store Dele af den nordamerikanske Kyst. Hele Kamtschatka med den tilstødende Kyst nordpaa og de mod Syd sig strækkende Kuriler Øer samt det ochotske Hav var blevet kortlagt. Vejen til Japan var fundet, og det var fastslaaet, at Japan var et Ørige. Talrige geologiske, biologiske og historiske Undersøgelser var foretaget i det Indre af Sibirien. Næsten hele den sibiriske Ishavskyst var blevet undersøgt og kortlagt.

Martin Spangberg (1698—1761) har ikke vundet et saa stort Navn som Bering, men fortjener dog ogsaa at mindes. Han var født i Jerne ved Esbjerg og blev 1720 Løjtnant i den russiske Flaade. Han var som nævnt Næstkommanderende hos Vitus Bering paa dennes første Ekspedition, ligesom han var en af Lederne paa den anden, den store nordiske. Da han havde gennemført sin Ekspedition med de tre Skibe og kortlagt Kurillerne, grundlagt Ochotsk og foretaget Undersøgelserne omkring Japan med straalende Resultat, begav han sig hjem til St. Petersburg, men undervejs fik han

pludselig Ordre til at gøre Togtet om igen, da man i Hovedstaden mente, med Urette, at han ikke havde været ved Japans men ved Koreas Kyster. Hans 3. Rejse mislykkedes dog. Han var udsat for megen Bagtalelse, blev skildret som tyrannisk og begærlig efter Gods og havde mange Fjender. Da den russiske Regering paa Grundlag af disse Bagvaskelser behandlede ham uretfærdigt, forlod han egenmægtigt Sibirien 1745 og drog til St. Petersborg, hvor han stillede for en Krigsret, der dømte ham til Døden, men han slap dog med Degradation i 3 Maaneder. Han forblev i Tjenesten og døde som Kaptajn af 1. Klasse. Spangberg var en praktisk Sømand, dygtig, snarraadig og energisk, men uden Tvivl ogsaa hensynsløs, som mange af Tidens Mænd var. Han fortjener dog at mindes for sine store Forskningsresultater, som han aldrig fik den tilbørlige Anerkendelse for.

CENTRALASIEN

Haslund Christensen — Bollerup Sørensen — O. Olufsen

I Efteraaret 1932 viste det sig pludselig, at Danmark havde faaet en ny stor Forskningsrejsende og en ny stor Skribent: *Henning Haslund Christensen*. Han var da 36 Aar gammel, men hans Navn var indtil da kun kendt af en snævrere Kreds som en af det Hold af kække unge Danske, der i 1923 under Ledelse af Carl Krebs drog ud for at grundlægge en dansk Koloni i Bulguntal i Nordmongoliet. I 1927 var han gaaet i Sven Hedins Tjeneste som Karavanechef, men endte som Etnograf, satte sig ind i systematisk videnskabeligt Arbejde og viste sig i Besiddelse af usædvanlige Anlæg. Han var saa i britisk-indisk Tjeneste et Aar og foretog derefter en selvstændig Vinterekspedition til Himalaya. Her ramtes han 1930 af en Snelavine, som nær havde kostet ham Livet; et Benbrud tvang ham til et Rekreationsophold i Sverige, som efter hans Ægteskab med Mammie Lindstrøm var blevet hans andet Hjem. Han var til Tider nærmest Invalid, men tabte ikke Troen paa sin Mission, og støttet af en ukuelig Livsvilje genvandt han sin fulde Førlighed. Ulykken medførte samtidig, at nye Sider af hans Evner kom til Udfoldelse — han viste sig i Besiddelse af sjældne Anlæg for skriftlig Fremstilling af sine etnografiske Iagttagelser og Naturindtryk, saa sjældne, at han kom op i Rang med Knud Rasmussen.

Hans første Bog „Jabonah“ udkom i Efteraaret 1932 og vakte straks den allerstørste Opmærksomhed; den blev oversat til Engelsk og solgt i stort Oplag i England og Amerika. Man stod her overfor en Bog, hvori mongolsk Folkekarakter og Ødemarkens Stemning var indsuget af et opladt, modtageligt Sind og gengivet med Finsans og Poesi. Samtidig mærkede man bag hele Fremstillingen Forfatterens djærve, uforfærdede Natur, hans Glæde over Livet paa de store Vidder og hans Kærlighed til Steppefolkene og deres store og mærkelige Skæbne.

Den 1. November 1932 præsenteredes Haslund Christensen for første Gang for dansk Offentlighed ved et Foredrag i Det kgl. danske geografiske Selskab. Det blev en af dette ærværdige Selskabs store Aftener. Selv om Foredraget ikke var særlig godt som Foredrag betragtet, fik Tilhørerne alligevel Indtryk af at staa overfor en Mand med usædvanlige Evner som Forskningsrejsende.

I de nærmest følgende Aar afklaredes hos ham vidtrækkende Planer til Udforskning af de centralasiatiske Folks hastigt uddøende Kulturer, og han opnaede efterhaanden Støtte til Gennemførelse af sine Planer i den Udstrækning, de politiske Forhold tillod.

For yderst beskedne Midler rejste han 1936—37 paa en Orienteringsrejse til Østmongoliet — ene Mand — og herfra hjembragte han saa opsigtsvækkende Resultater, at Det kgl. danske geografiske Selskab satte ham i Stand til at foretage en ny Rejse 1938—39, denne Gang til Sydmongoliet og ledsaget af Filologen *Kaare Grønbech* og Etnografen *Werner Jacobsen*. Her fremskaffede Grønbech en Skat af mongolsk og anden centralasiatisk Litteratur, som er ret enestaaende i Værdi og Omfang, og som sammen med Haslunds øvrige store Samlinger har gjort Nationalmuseet i København til et Centrum for al Forskning af de centralasiatiske Kulturer.

Haslund Christensen havde fra sin Fader arvet en udpræget musikalsk Sans, som satte ham i Stand til at indleve sig i mongolsk Musik, som han dels optog direkte paa Grammofonplader, dels optegnede i Noder, hvorved det blev muligt at gengive de mongolske Sange i Radio baade i Tekst og Toner.

Under Krigen bearbejdede Haslund Christensen Materialet, men tumlede samtidigt med store Planer om en mangeaarig, permanent Ekspedition til Asien med skiftende Medarbejdere, Planer, der skulde krone hans Liv som Opdagelsesrejsende.

Og knap var der Vaabenstilstand i Europa, før Arbejdet med Tilrettelæggelsen tog Fart.

Vanskelighederne var imidlertid nu større end nogensinde, men i 1947 kunde han, ledsaget af syv videnskabelige Medarbejdere, drage ud paa sin tredie asiatiske Ekspedition, der i første Omgang gik til Afghanistan med Hovedkvarter i Kabul. Fra denne Ekspedition skulde han aldrig komme tilbage. Søndag den 12. September 1948 døde han i Kabul, kun 52 Aar gammel. Hans Hjerter taalte ikke de store Anstrengelser.

Kaare Grønbech udtalte i en Mindeartikel om sin berømte Rejsefælle: „Han ejede en forrygende Energi, der frakendte Vanskeligheder enhver Eksistensberettigelse; derfor kunde han drive sine Planer gennem alle de Besværligheder, som en højt udviklet Samfundsorganisation maa berede den, der buser lige paa med Blikket fæstet paa Eventyret udenfor den Verden, der beherskes af Kontorer og Papirer. — Vi vil mindes ham som det straalende vitale Menneske, hvis blotte Tilsynekomst jog Dagliglivets Smaatterier hen i en Krog og trak Tilværelsens store glade Følelser frem i Samværets Midtpunkt, og saa paa Baggrund af dem tog fat paa de Spørgsmaal, man var fælles om. De dyreste Minder ejer maaske de, der tillige har kendt ham som Rejsekammerat. De har tydeligst oplevet den Aabenhed overfor Livet og Umiddelbarhed overfor Mennesker, som var Grundstemningen i hans Væsen og Bærer af alle de Værdier, han skabte i Løbet af sit rige og alt for korte Liv.“

Læge *Carl Krebs* grundlagde i 1923 en lille dansk Koloni i Bulguntal i Urhanchai, dengang et „no man's land“ mellem Sibirien og Mongoliet. Fem Kammerater fulgte ham i det eventyrlige Foretagende, deriblandt *Henning Haslund Christensen*, den førnævnte saa kendte Asien-Forsker. Efterhaanden opløstes Kolonien, men Krebs holdt ud, indtil han i 1937 blev tvunget bort af Sovjetregeringen.

Henning Haslund Christensen

Inden han slog sig ned som Nybygger paa de mongolske Sletter, havde Dr. Krebs levet et eventyrligt Liv som Røde Kors-Læge i Rusland, havde inspiceret Fangelejre og bragt Enkekejsersinde Dagmar Mad, Medicin og Penge, da hun sad som Flygtning paa Krim. Da Bolschevikerne trængte frem til Irkutsk, købte han sig en Hest og red til Peking — et dristigt Ridt, der vakte Opmærksomhed Verden over. Det var paa denne Rejse, han fandt Bulguntal og fattede Beslutning om at bosætte sig her. Efter Haslund Christensens Død blev Dr. Krebs udnævnt til Leder af den 3. Centralasiatiske Ekspedition og rejste 1949 til Kabul i Afghanistan, hvorfra de forskellige Ekspeditioner udsendes.

Tibet (eller Bedjul, d. v. s. „stærkt Land“) har med Rette af Europæerne faaet Betegnelsen: „Verdens Tag“, thi Højsletten ligger ingen Steder under 12.000 Fod over Havfladen. Takket være disse Højder, Landets haarde og ugæstmilde Klima og de ca. 2 Millioner Indbyggerses religiøse Fanatisme har Tibet gennem Tiderne kun været besøgt af meget faa europæiske Rejsende, blandt disse Danskeren *Arthur Bollerup Sørensen*.

Bollerup Sørensen fødtes i Singapore den 8. December 1880 som Søn af en Skibskaptajn Sørensen, der førte Pilgrimme fra Singapore til Mekkas og Medinas Havneby Hodeida. Han blev sendt til Faderens Fødeby Sæby for at gaa i Skole, indtil han havde taget Præliminæreksamen, kom derefter ind i Store Nordiske Telegraf-Selskab, først i Newcastle i 1897, senere i Libau. I 1910 blev han sendt til Østasien, hvor han var i Selskabets Tjeneste i Shanghai og flere andre Stationer.

Bollerup Sørensen benyttede de fleste af sine Ferier til Rejser i Centralasien, første Gang i 1909 gennem Gobi, kun i Selskab med en Mongol, som førte en tohjulet Kærre. Rejsen sluttede i Verkhne Udinsk i Sibirien. I 1915 foretog han en lille Ekspedition, en 9 Maaneders Rejse, hvorunder han søgte at trænge ind i Tibet, men blev tvunget til at vende om som Følge af Uroligheder ved Grænsen.

Sin største Rejse foretog han i 1921—22 med det Formaal at naa frem til Tibets Hovedstad Lhasa. Han drog med sin Ekspedition gennem de vilde nordøstlige Grænseegne over høje Bjerge og øde, mennesketomme Vidder til det berømte Lapang-Kloster ved Nordgrænsen. Her fik han Besked om, at Dalai Lama absolut ikke ønskede hans Besøg. Saa maatte Ekspeditionen vende om, og gennem Egne, der

aldrig før var blevet berejst af nogen Europæer, og i Højder paa aldrig under 14.000 Fod naaede han efter 15 Maaneders Forløb tilbage til sit Udgangspunkt.

Resultaterne af denne lange Rejse, der faktisk er den eneste danske Ekspedition ind i Tibet, medbragte Bollerup Sørensen Samlinger af gamle kinesiske Manuskripter, Optegnelser og Observationer, samlet i syv tykke Bind, som nu opbevares i Det kgl. danske geografiske Selskabs Arkiv. Desuden hjemførte han ca. 1400 Fotografier.

I Oktober 1931 maatte Bollerup Sørensen søge sin Afsked som Følge af Hjertesvaghed. Med sin russiskfødte Hustru rejste han til Danmark og bosatte sig i Lyngby, hvor Døden indhentede ham den 5. Maj 1932.

Ole Olufsen (1865—1929), Gaardejersøn fra Bjødstrup i Djursland, blev efter endt Skolegang uddannet som Officer. Samtidig havde han studeret Geografi, specielt Topografi og astronomisk Geografi, Klimatologi og Meteorologi samt Etnografi i København, senere i Berlin, London og Paris. 1896—97 ledede han den første danske Pamir-Ekspedition og 1898—99 den anden. Aaret efter var han paa Forskningsrejser i Persien og Kaukasus, 1912 og igen 1922—23 i Sahara, 1914 i Tunis. Paa sine Rejser i Asien udførte Olufsen vigtige Udforsknings- og Kortlægningsarbejder i tidligere helt eller delvis ukendte Egne i Pamir, især i Provinserne Vakhan og Garan og i russisk Pamir, i Bokharas Provinser i Vestpamir og i Khiva. Resultaterne af sine Rejser nedlagde Olufsen, der blev titulær Professor, i en Række Bøger paa Dansk og Engelsk (Through the unknown Pamirs (Vakhan and Garan)) „Vocabulary of the dialects in Bokhara“, „Meteorological Observations from Pamir“, „Gennem Pamir“, „The Pamir of Bokhara and his country“, „Sahara“ o. m. m. Olufsen hjembragte fra Centralasien betydelige Samlinger til danske Museer.

Frits V. Holm (1881—1930) indskrev sit Navn i Arkæologiens Historie ved under en fra dansk og amerikansk Side financieret Ekspedition til det indre Kina at hjemføre en Replika i Sten paa 2 Tons af Nestorianerstenen med det ældste Vidnesbyrd om Kristendommen i Kina. Den staar nu i Lateranet i Rom, og Holm skænkede efterhaanden seksten Afstøbninger til Universiteter, Museer og Biblioteker Verden over — bl. a. til det kgl. Bibliotek i København efter Opfordring af vor store Sprogforsker Vilh. Thomsen.

Iøvrigt havde Frits Holm en broget, for ikke at sige eventyrlig Løbebane: Uddannet som Søofficer, Aar 1900 ansat i Ø. K. i Østasien, under den russisk-japanske Krig Korrespondent til danske og amerikanske Blade, Journalist i Amerika bl. a. ved „New York Times“, startede Spejderbevægelsen i Amerika, oprettede et Flyverkorps ved den amerikanske Flaade og fik ved Krigens Udbrud Titel af Admiral, udnævntes til Dr. lit. & jur. paa Grundlag af flere Disputatser, udnævntes til montenegrisk Generalløjtnant og Minister og ophøjedes i den montenegriske Fyrstestand som Hertug af Kolachine, var Republikken San Marinos Repræsentant ved Præsident Hardings Indsættelse, mexikansk Æresdoktor i Arkæologi, Kammerherre hos Bourbonernes Overhoved, Greven af Caserta.

Arthur Bollerup Sørensen

Professor, Dr. phil. Johs. Schmidt

Frits V. Holm

ARKTISKE FORSKERE

W. A. Graah — Gustav Holm — Knud Rasmussen — J. P. Koch — Ejnar Mikkelsen — Lauge Koch — Eigil Knuth m. fl.

W. A. Graah (1793—1863) var Pioneren blandt Grønlandsforskerne. Han var Sø-officer, og hans betydelige Gerning som Kartograf begyndte 1821 med hans Op-maaling af den endnu ikke kortlagte Del af Islands Østkyst. To Aar efter kom han til Grønland for at skabe et bedre Søkort over den nordvestlige Kyst af Landet. I 1828 udsendte den danske Regering igen Graah dertil for at udforske Østkysten. Han tilbragte Vinteren i Nanortalik paa Sydvestkysten og brød i Marts 1829 op med 4 Europæere, fem Grønlændere og 10 indfødte Kvinder som Roersker, efter Instruksen i to Konebaade og nogle Kajakker. Langs Kysten naaede han i August den efter ham opkaldte Dannebrog's Ø ($65^{\circ} 18'$), hvor han rejste en mægtig Varde og tog Landet i Besiddelse under Navn af Kong Frederik VI's Kyst. Her vendte han om og tog Vinterkvarter i et forfaldent Grønlænderhus ved Imarsivik, men gik det følgende Foraar atter Nord paa, men fandt overalt Isen fast og maatte efter mange ufortrødne Forsøg opgive at naa videre frem. Efter haarde Lidelser, der kostede de fleste af hans Deltagere Livet, og selv nær ved at omkomme af Sult, naaede han tilbage til Herrnhuterstationen paa Vestkysten, hvorfra han efter at være kommet til Kræfter igen i Sommeren 1831 fortsatte den tre Aar før begyndte Op-maaling af Frederikshaabs og Julianehaabs Distrikter. Graah fandt intet Spor af skandinavisk Bebyggelse paa Østkysten, kom heller ikke i Forbindelse med Angmagssalik-Eskimoerne—dette lykkedes først for Gustav Holm i 1883—men alligevel hører Graahs Ekspedition til blandt de berømmeligste arktiske Forskningsrejser, og han har beskrevet den i sit Værk: *Undersøgelsesrejse til Østkysten af Grønland* (1832). Samme Aar fremkom Søkortarkivets Kort over hele Grønland, og dette skyldtes i væsentlig Grad ham.

I 1878 oprettedes „Kommissionen til Ledelse af de geografiske og geologiske Undersøgelser i Grønland“, og samme Aar drog *J. A. Bildsøe* (1849—1936), senere Kommandør, ud paa det første længere Togt ind over Grønlandsisen, en Rejse, der

blev banebrydende for Udforskningen af det vældige Isdække. Efter ham fulgte en lang Række udenlandske Forskere, den berømteste af alle, Fridtjof Nansen, og Kendskabet til Østkysten udvidedes. I 1883—85 kom saa den danske Konebaads-ekspedition af Sted under Ledelse af senere Kommandør *Gustav Holm* (1849—1940), og den naaede op til Angmagssalik, hvor man bl. a. fandt en Eskimostamme, der levede helt uden Forbindelse med Omverdenen. Paa det vanskeligt tilgængelige Sted anlagdes i 1894 en Missions- og Handelsstation. Paa det Tidspunkt havde man faaet Kendskab til Grønlands Omrids med Undtagelse af Strækningen mellem Angmagssalik og Scoresbysund og af den nordøstlige Del af Landet op til Nordspidsen ved Peary Land. Nu begyndte man Udforskningen her. I 1899—1900 besejlede Carlsbergfondens Ekspedition under Ledelse af den senere Admiral *G. C. Amstrup* (1866—1947) Strækningen fra Kejser Franz Josephs Fjord til Angmagssalik, og nu var der kun den nordøstlige Del tilbage. Forfatteren *L. Mylius-Erichsen* (1872—1907) besluttede nu at udforske denne. Forinden havde han ledet den litterære Grønlandsekspedition 1902—04, hvor han kom i Forbindelse med den da purunge *Knud Rasmussen* (1879—1933), der var vokset op paa Grønland, talte Eskimoernes Sprog og var saa fortrolig med det mægtige Land som nogen. Han og Mylius-Erichsen sammen med Maleren *Harald Moltke* og den grønlandske Kateket *Jørgen Brønlund* havde med meget smaa Midler gennemført dette Foretagende. Ekspeditionen havde berejst en stor Del af den koloniserede Vestkyst af Grønland, og det var lykkedes de unge Ekspeditionsdeltagere at forcere den isfyldte og ikke tidligere undersøgte Melvillebugt og at naa Kap York, hvor de tilbragte en haard, men interessant Vinter hos de hedenske Polareskimoer, som delte deres sparsomme Fødevarer med de fremmede rejsende, der var blottet for de fleste Eksistensmidler. Derefter naaede Ekspeditionen velbeholden hjem. Hermed var Grunden lagt til den senere Kolonisation af Kap York Distriktet, og der var genoprettet Forbindelse mellem Kap York Eskimoerne og de nordligste Handelssteder.

Efter at have skrevet nogle Bøger og ogsaa adskillige Digte deroppe fra var Mylius-Erichsen parat til at starte paany. Der var et Maal — den nordligste Del af Grønland skulde udforskes. I 1906 gik han i Spidsen for en stor Skibsekspedition, kaldet Danmarks-Ekspeditionen, og drog af Sted for at faa undersøgt navnlig Kyst-

strækningen mellem Hertugen af Orleans' nordligste Punkt og Pearys Vendepunkt tæt Øst for Grønlands Nordspids. Det var Ekspeditionens Opgave at lukke dette Hul og erhverve Landet for Danmark, og naar den blev løst saa smukt, som den gjorde, skyldtes det Mylius-Erichsens ukuelige Energi og den udmærkede Stab af Medarbejdere, han havde samlet om sig. Men han selv, Premierløjtnant *Høeg-Hagen* og Grønlænderen *Jørgen Brønlund* satte Livet til undervejs mod Ekspeditionens Overvintringssted ved Danmarkshavn, efter at det, under de utroligste Savn og Strabadser, var lykkedes dem at løse den kartografiske Opgave, som Mylius-Erichsen havde sat sig. Gribende er Meddelelsen om de tre Mænds Død. De var i Nærheden af det udlagte Depot paa Lamberts Land, men de to Danske døde inden med 10 Dages Mellemlum, og kun Brønlund naaede frem til Depotet, men var da saa afkræftet, at han maa være død umiddelbart efter. Han havde dog Kræfter til at meddele sine to Kammeraters Endeligt i den Dagbog, som Kaptajn *J. P. Koch* fandt ved Siden af Liget Aaret efter, og hvori ogsaa Ekspeditionens Undersøgelser fandtes noteret. Brønlund laa ihjelfrossen i en Hule nær Depotet.

Da Mylius-Erichsens Rejseoptegnelser var forsvundet med ham, drog en anden af de store Grønlandsforskere *Ejnar Mikkelsen* (født 1880) i 1909 ud paa „Alabama“-Ekspeditionen for om muligt at finde Mylius-Erichsens og Høeg-Hagens Lig. Det blev ogsaa en meget dramatisk Opdagelsesrejse. Man fandt ikke Ligene, men Mikkelsen og en af Ekspeditionens andre Deltagere *Iversen*, fortsatte paa et Togt fra Shannon Øen op til og gennem Danmarks Fjord udenom Nordøstrundingen og Syd paa langs Kysten. De udstod frygtelige Lidelser, og for Mikkelsen var det en Række svære Slag: Han mistede først sit Skib „Alabama“, og skilt fra de andre i Ekspeditionen stod nu de to Mænd tilsidst berøvet saa at sige alle Civilisationens Hjælpemidler paa Østgrønlands øde, barske Kyst; men Ejnar Mikkelsen havde gennemført sit Foretagende, og man kan sige, at han her høstede sine arktiske Laurbær. Med utroligt Mod og Udholdenhed var de to Mænd gaaet frem, og det var et fuldkomment Under, hævdede alle Arktikere, at de reddede Livet og en skønne Dag med et tilfældigt Fangstskib fandt Vej til Norge, hvorfra Meddelelsen om deres Redning naaede frem. Rejsen betegnes som en af den arktiske Histories eventyrlige Afsnit, og Ejnar Mikkelsen har skildret den i sin Bog „Lost in the arctic“. — I 1924

ledede Ejnar Mikkelsen den Ekspedition, der førte til Oprettelsen af Kolonien i Scorebysund. Siden har han skrevet en lang Række Bøger og rejst meget paa Grønland. 1934 blev han udnævnt til Inspektør for Østgrønland.

Knud Rasmussens Navn overstråler naturligvis alle andre Grønlandsforskere. I hans Person var det bedste hos Eskimoen og Europæeren forenet, og dette gav ham saa mange Fortrin fremfor andre arktiske Forskere, at han maatte drive det til noget fremragende. Hans første Arbejder efter Deltagelsen i den litterære Grønlandsekspedition, Fremstillingen af Eskimoernes Liv i Bøgerne „Nye Mennesker“ og „Under Nordenvindens Svøbe“ skaffede ham lidt efter lidt den nødvendige Støtte til Udførelsen af hans dristige Planer, som i store Træk gik ud paa at gennemrejse Grønland fra Syd til Nord og arktisk Amerika fra Øst til Vest, hovedsagelig for at løse de interessante Spørgsmaal, som knytter sig til Eskimoernes Herkomst og Vandringer. Det blev til en lang Række Grønlands- og Forskningsrejser, inden han alt for tidligt gik bort: Rejsen til Sydgrønland med to Lapper for at undersøge Betingelserne for Renavl i 1905, Aaret efter Rejsen til Lapland, saa til Smithsund-Eskimoerne i to Aar for at indsamle Sagn. I 1909—10 var han optaget af at indrette Handels- og Missionsstationen Thule ved North Star Bay ved Smithsund. En Række af hans efterfølgende Ekspeditioner blev opkaldt efter Thule, der tjente som Udgangspunkt og samtidig økonomisk Grundlag for Ekspeditionerne. Første Thule-Ekspedition 1912—13 over Indlandsisen til Independence Fjord, Peary Land og op til Mylius-Erichsens Vendepunkt. Anden Thule-Ekspedition 1916—18 fra Thule over Etah, det nordligste af Eskimoer beboede Sted, til de Long-Fjorden og tilbage til Thule. Tredie Thule-Ekspedition, ledet af senere Admiral *Godfred Hansen*, men organiseret af Knud Rasmussen, til Udlægning af Støttepunkter paa Grants Land for Roald Amundsen. Fjerde Thule-Ekspedition var den Rejse, Knud Rasmussen foretog for at indsamle Eventyr og Sagn i Angmagssalik. Den femte Thule-Ekspedition 1921—24 virkeliggjorde Knud Rasmussens Drøm om at studere alle Eskimostammer fra Grønland til Stillehavet. Han og hans kyndige Ledsagere hjembragte fra denne Ekspedition et mægtigt Forskningsmateriale, som udgør en væsentlig Bestanddel af Nationalmuseets enestaaende eskimoiske Samlinger. Sjette og syvende Thule-Ekspedition (1931—44) gik til Østgrønland, hvor Strækningen mellem Kap Farvel og

Polarforskeren, Dr. phil. Knud Rasmussen

Kangerdluarssuk udforskedes meget grundigt af Kartografer, Arkæologer, Etnografer, Folklorister og Geologer.

Knud Rasmussen indtager en Plads som en Høvding indenfor Grønlandsforskningen. Hans Personlighed, hans Menneskelighed, hans Evne til at klare enhver Situation placerer ham som en af vore ypperste Personligheder, en af de faa, der gaar over i Danmarkshistorien med Sagaskær over sig.

Hans Ven *Peter Freuchen* (født 1886) døjede Strabadserne med ham paa mange af Ekspeditionerne og har siden gjort en stor Indsats i Hjemland som Udland for at øge Kendskabet til de Indfødtes Liv, dansk Virke og alt vedrørende Grønland. Mange Kunstnere er fulgt med derop og har paa forskellig Maade levendegjort den pragtfulde Natur, Malere som *Achton Friis*, *Harald Moltke*, *Aage Berthelsen*, *Ernst Hansen*, *Gitz-Johansen* o. fl.

Talrige Videnskabsmænd er ogsaa fulgt med og har faaet deres Navne knyttet til Grønland, herunder *N. E. Nørlund*, der staar i Spidsen for den store Kortlægning af Grønland, som Geodætisk Institut foretager. Etnografer som *Th. Thomsen*, *Kaj Birket-Smith* og *Therkel Mathiesen* er blandt dem, der er blevet ét med Grønland, og Professor *William Thalbitzer* nyder Anseelse ud over Verden for sine Studier af Eskimoernes Sprog og Aandsliv.

Mænd, der som Opdagelsesrejsende kan nævnes ved Siden af Knud Rasmussen, delvis ogsaa som hans Efterfølgere, er: *J. P. Koch*, *Lauge Koch* og *Eigil Knuth*.

Oberst *J. P. Koch* (1870—1928), der som en af de første i Danmark fik militært Flyvercertifikat og blev Leder af Hærens Flyvetjeneste, deltog som ung Officer i flere Kortlægningsekspeditioner og kom med paa Danmarks-Ekspeditionen 1906—09 som Kartograf. Han og hans Slædehold klarede sig, men da man savnede *Mylius-Erichsen* og hans Hold, drog Koch i Foraaret 1908 ud for at søge efter ham og hans Fæller og fandt *Brønlunds Lig* og *Dagbog*; om Sommeren bragte Koch de tragiske Meddelelser til Danmark. Blandt alle Ekspeditioner over Grønlands Indlandsis staar *J. P. Kochs Vandring 1912—13* — hans sidste arktiske Bedrift — maaske højest. Han landsattes paa Nordøstkysten, overvintrede paa selve Indlandsisen, hvad ingen før havde vovet, og gjorde den følgende Sommer den lange Vandring over Isen til *Upernivik*. For de — ogsaa videnskabeligt set — ypperlige Resultater,

Konebaad og ledsagende Kajakker ved Grønlands Østkyst

han opnaede gennem sine Ekspeditioner, hædredes han af mange udenlandske Regeringer og Foreninger. Han skrev bl. a. „Gennem den hvide Ørken“.

Lauge Koch (født 1892) foretog 1921—23 sammen med nogle Grønlændere den saakaldte Jubilæumsekspedition til Nordgrønland for at fuldføre Kortlægningen af Grønlands Kyst. Ekspeditionen fik sit Navn, fordi man i 1921 fejrede 200 Aaret for Hans Egedes Landgang paa Grønland. Rejsen gik fra Vestkysten over Thule til Grønlands nordligste Punkt, Kap Morris Jessup, og man kortlagde Omraaderne mellem Kap York og Independence Fjorden. Denne Rejse bragte Lauge Koch frem i første Række blandt Grønlandsforskernes. I de følgende Aar virkede han navnlig i Østgrønland, fra Scorebysund og nordpaa. Hans største Foretagende i disse Egne var Treaarsekspeditionen 1931—34. Ligesom i Knud Rasmussens senere Ekspeditioner deltog ogsaa i denne en Del Videnskabsmænd.

Eigil Knuths Ekspeditioner, hvoraf den alsidige Forfatter og Billedhugger har

foretaget adskillige, omfatter Deltagelse i Nationalmuseets Udgravninger i Vestgrønland tre Gange. Han deltog i Courtauld-Ekspeditionen til Østgrønland 1935 og i „Expédition Francaise Transgroenland“ Aaret efter. Sammen med den ligesaa eventyrlystne og dristige *Ebbe Munck* startede han Dansk Nordøstgrønlands Ekspedition 1938—39 og Dansk Pearyland Ekspedition i 1947, hvorfra han vendte tilbage i Sommeren 1950. Ogsaa han har skrevet flere udmærkede Grønlandsbøger.

Endelig maa nævnes *Helge Larsen*, som i Oktober 1950 vendte tilbage fra et 1½ Aars Ophold i Alaska, hvor han paa en arkæologisk Ekspedition fandt afgørende Beviser for, at der er foregaaet en forhistorisk Udvandring fra Asien til Nordamerika over Beringstrædet.

Repræsentations-Togter og videnskabelige Togter.

Korvetten „Galathea“ foretog i Aarene 1845—47 under Ledelse af Orlogskaptajn *Steen Andersen Bille* (1797—1883) en Jordomsejling. Han havde været i Sydamerika og i fransk Orlogstjeneste og deltog blandt andet i Hertugen af Angoulêmes Angreb paa Cadiz, hvorefter han blev forsat til græske Farvande og paa nært Hold overværede den græske Frihedskrig. Efter Hjemkomsten til Danmark havde han forskellige Kommandoer og fik saa i 1845 Chefskommandoen over Korvetten „Galathea“ paa en Rejse, der gik Jorden rundt: til Østen, til syd- og mellemamerikanske Farvande og europæiske Havne. Han løste den krævende Opgave med Bravour og formaaede med Værdighed at repræsentere Danmark ude. Hvor „Galathea“ kom frem, blev den hilst med Hønnør. Flere yngre Videnskabsmænd var med ombord, og det store Togt var en for den Tid udmærket Propaganda for Danmark. Foruden selve Togtets rent maritimt-militære og repræsentative Resultater kunde det udvise adskillige videnskabelige af Betydning i Form af zoologiske, botaniske og mineralogiske Mærkværdigheder, der hjemførtes til forskellige Museer. Et Kolonisationsforsøg, som Bille paabegyndte paa Nikobarøerne, maatte senere opgives paa Grund af Stedets usunde Klima. I 1862 blev „Galathea“ solgt til Handelshuset Mohr & Kjær.

„Valkyrien“s Togt til Østen 1899—1900 var en anden Propagandarejse for Danmark. I Aarene inden havde H. N. Andersen udført sit store Pionerarbejde i Siam, Store Nordiske Telegraf-Selskab havde fundet Indpas i Østen, og den danske Rege-

ring havde sendt en udenrigsministeriel Embedsmand, Kammerherre J. F. Sick ud paa en kombineret Repræsentations- og Undersøgelsesrejse til Kina, Japan og flere Lande. Indenfor Erhvervslivet og indenfor Regeringen fandt man det hensigtsmæssigt at vise Flaget i de Farvande, hvor dansk Initiativ saa smukt havde hævdet sig. Man valgte Krydserkorvetten „Valkyrien“ som mest hensigtsmæssig, og Prins *Valdemar* blev dens Chef. Man besøgte Bagindien, Kina og Japan, og en værdig Repræsentation for dansk offentligt Liv og ikke mindst for Erhvervene medfulgte. Overalt blev „Valkyrien“ Genstand for megen Hyldest, og Prins *Valdemar* repræsenterede paa den smukkeste og værdigste Maade sit Land, der opnaaede adskillige positive Resultater i Form af Kontakter med de østasiatiske Lande.

Af en nogen anden — videnskabelig — Karakter var „Dana“ Ekspeditionerne, foretaget af Fiskeribiologen og Botanikeren, Professor *Johs. Schmidt* (1877—1933) med flere Skibe, sidst med Havundersøgelsesskibet „Dana“. *Johs. Schmidt* var, efter at have taget Magisterkonferens i Botanik, tidligt Deltager i adskillige Ekspeditioner, bl. a. *Th. Mortensens* til Siam, og i de aarlige Havundersøgelser med „*Thor*“ til Island, Atlanterhavet og Middelhavet. I 1920 blev han Leder af en transatlantisk Ekspedition med Motorskonnerten „Dana“, og 1921—22 fulgte en større Ekspedition med Havundersøgelsesskibet af samme Navn. Dette Togt, hvori en Række yngre Videnskabsmænd deltog, resulterede i Hjembringelsen af et overordentligt værdifuldt, videnskabeligt Materiale. *Schmidt* selv blev verdenskendt paa sine Studier over Aalens Vandringer, hvilke bl. a. gav sig Udslag i Arbejdet „Contributions of the life story of the Eel“.

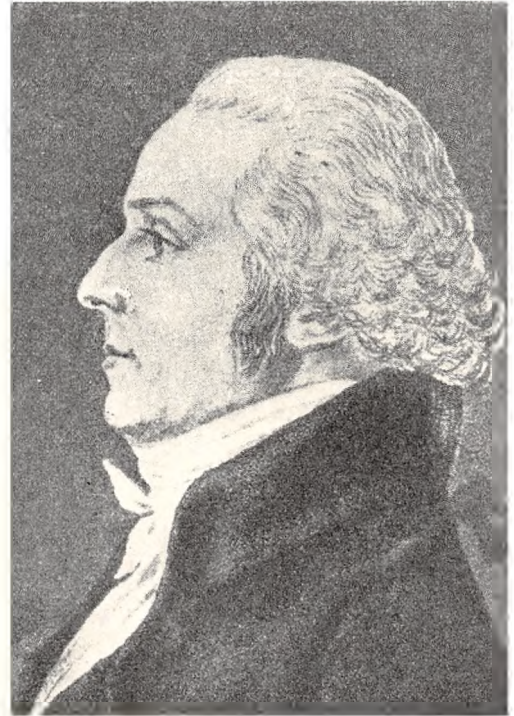
Hannibal Sehested

Henning von Meyercrone

Johan Hartvig Ernst Bernstorff

Edmond de Bourke

UDENRIGSTJENESTEN

Fra gammel Tid havde Kongen afgørende Indflydelse paa den udenrigske Styrelse, og omend det allerede i Middelalderen blev fastslaaet, at Kongen ikke paa egen Haand maatte begynde Krig eller udstede Udførselsforbud, hvortil sluttede sig en lignende Bestemmelse i Kong Hans' Haandfæstning 1483 med Hensyn til Udstedelse eller Fornyelse af Privilegier til Udlændinge, var Kongen ikke i udenrigske Anliggender pligtig til at indhente Rigsraadets Samtykke, indtil der ved Frederik III's Haandfæstning blev sat mere bestemte Grænser for hans Myndighed. Medens saadanne Begrænsninger ikke kendtes under Enevælden (1660—1849) findes de siden Forfatningsændringen i 1849 gældende konstitutionelle Skranker for den kongelige Myndighed i Udenrigsstyret i Grundlovens § 18, hvorefter Rigsdagens Samtykke kræves til Indgaaelse af visse mellemfolkelige Overenskomster og — siden 1915 — til at erklære Krig.

Forhandlinger med fremmede Gesandter og andre diplomatiske Hverv blev i ældre Tid af Kongen overdraget Kansleren, hvis Stilling efter Valdemarerne blev meget indflydelsesrig. Kansleren forestod Kancelliet, der oprindeligt var det eneste Regeringskontor. Under Frederik I udskiltes af Kancelliet en særlig Afdeling, der kaldtes Tyske Kancelli, der ikke blot havde med Forvaltningen af Hertugdømmerne at gøre, men ogsaa overtog den diplomatiske Korrespondance med det sydlige og vestlige Udland, der førtes paa Tysk og Latin, hvorimod Korrespondancen med Sverige og Rusland blev under det danske Kancelli til Enevælden. I det 16. og 17. Aarhundrede blev Monarkiets Udenrigspolitik for en stor Del ledet af de til Tyske Kancelli knyttede kgl. Raader eller Hofraader, der ofte var Holstenere eller Udlændinge, og i Tiden nærmest Enevælden fungerede „Rigens Hofmester“ som en Slags Udenrigsminister. Efter Enevældens Indførelse behandledes alle udenrigske Sager i Tyske Kancelli, indtil de ved Kabinetsordren 24. December 1770 af Struensee

henlagdes under et nyt „Departement for de udenlandske Affærer“, som i Modsætning til andre Grene af Centralforvaltningen ikke forestodes af et Kollegium, men af en enkelt Mand. Departementet bestod indtil 1848, da det afløstes af et Udenrigsministerium.

Allerede paa Christiern I's og Hans' Tid var det almindeligt at sende fornemme Adelige og Gejstlige til Rom, til Paven og til de forskellige europæiske Hoffer. Ofte var det økonomiske Spørgsmaal, det gjaldt, til andre Tider Afslutning af Traktater; det kunde ogsaa være det mere personlige, at et af Kongehusets Medlemmer søgte en Brud — herom indledtes der altid Forhandlinger gennem et saadant Gesandtskab. Da Christiern I i 1469 bortgiftede sin Datter Margrete til Kong Jacob III af Skotland, maatte et Gesandtskab ordne de nærmere Enkeltheder, nemlig Pantsættelse af Shetlands- og Orkney-Øerne som Garanti for Medgiften, og Øerne blev aldrig siden indløst, skønt de i over 600 Aar havde hørt under Monarkiet. 1590 gav Danmark formelt Afkald paa dem. En Række af Danmarkshistoriens mest kendte Navne har i Tidens Løb haft Gesandtposter, i Reglen af meget midlertidig Karakter, men ved vigtige Forhandlinger i England, Frankrig og flere andre Lande blev Adelsmænd med den rette verdensmandsmæssige Optræden udsendt. Ingen gjorde sig mere gældende paa saadanne Udsendelser end Korfitz Ulfeldt, og blandt hans samtidige var Svogeren Hannibal Sehested ogsaa stærkt engageret som diplomatisk Udsending.

Med de fleste Lande var Forbindelsen ret uregelmæssig, men til de europæiske Stormagter var der i alt Fald i det 17. Aarhundrede udsendt faste Gesandter eller Chargés d'Affaires.

Den Mand, der efter Nyordningen tilrettelagde Danmarks Udenrigspolitik, ja, faktisk skabte den i den Form, den har haft siden da, er *P. Vedel* (1823—1911). Efter hans Tid deltes Udenrigsministeriet i to Departementer; Direktørstillingen, som han havde indehaft, ophævedes, men indførtes atter ved Lov af 6. Maj 1921, som betydeligt udvidede Udenrigsministeriet, og denne Udvikling er fortsat siden.

For de vigtigste Landes Vedkommende har Udviklingen formet sig saaledes:

Frankrig.

Frankrig havde tidligt diplomatisk Forbindelse med Danmark: I Rigsarkivet findes Korrespondance mellem de respektive Kongefamilier, saaledes et Brev fra 1512 fra Kong Ludvig XII til Kong Hans om et paatænkt Ægteskab mellem Prins Christiern (senere II) og en fransk Prinsesse.

Forbindelsen med Frankrig var dog af løsere Karakter før Reformationen, men da Christian III havde vundet Fodfæste, blev Danmark draget ind i den europæiske Storpolitik, Magtstriden mellem Habsburgere og Bourboner. I 1536 kom en fransk Gesandt til det danske Hof for at foreslaa Kongen at indtræde i et Forbund mod Kejser Karl V. Gesandten var den danske Adelsmand *Jørgen Lykke*, der havde flakket rundt om i Verden og sluttelig var naaet Frankrig og var blevet den franske Konges højt skattede Raads- og Kammerherre. Efter flere Besøg i Danmark viste Christian III sig villig til Forhandling og sendte et dansk Gesandskab under Ledelse af *Peder Svave* til Frankrig for at fortsætte Drøftelserne. Man enedes om en defensiv Alliance for de to Kongers Levetid og ti Aar efter den førstes Død, hvorved de gensidig lovede hinanden Skibe, Tropper og Subsidier i Krigstilfælde. Stor praktisk Betydning fik Alliancen dog ikke. *Jørgen Lykke* var nu gaaet i dansk Tjeneste og sendtes ofte til det franske Hof i særlige Missioner. Som den Verdensmand, han var, og som en af de faa, der helt beherskede det franske Sprog, gjorde han god Fyldest.

De egentlige Gesandskaber begyndte først senere, og i adskillige Aar var der kun Tale om danske Gesandter i Stockholm og Wien. Siden kom de store Lande til.

Paris var Centret for Studier helt tilbage til Absalons Tid, Paris var Byernes By for Kunstnere og Videnskabsdyrkere og Stedet, hvor de unge Adelsmænd lærte fornemme Manerer. I den lange Række af Gesandter lægger man bl. a. Mærke til *Korfitz Ulfeldt*. Da denne — den fødte Verdensmand — sammen med Leonora Kristine holdt „Hof“ her kastede de Glans over Danmarks Navn. Svogeren *Hannibal Sehested* havde ogsaa en Evne til at gøre sig gældende om end ved andre Midler. — Ved det franske Hof satte man tidligt Pris paa de danske Udsendinge.

Fra ca. 1625 har man den nøjagtige Rækkefølge paa Gesandterne i Paris: Johan Zobel, Fr. Gabel, Otto Rantzau, Henning v. Meyercrone 1673—1703, Just Høeg,

Chr. Wernicke, Kammerherre v. Wedderkopp i 25 Aar, Gehejmeraad Chr. v. Sehestedt, Gehejmeraad v. d. Schulenburg, Etatsraad Niels Krabbe de Wind, J. H. E. Bernstorff 1744—51, Kammerherre Ditlev Reventlow, Grev Erhard Wedel-Frijs, Kammerherre H. C. von Gleichen, Kammerherre Otto von Blome 1770—96, der var i Paris paa den meget vanskelige Tid, da Revolutionen vendte op og ned paa alle Begreber. Den danske Legation og dens Mænd kunde naturligvis ikke tage Del i, hvad der skete, men naar det var muligt, traadte den dog hjælpende til overfor de uskyldigt forfulgte. Gehejmeraad W. v. Dreyer 1797—1810 havde ogsaa en vanskelig Tid, inden Napoleon kom til Magten. Kammerherre v. Waltersdorff 1810—20 og derefter Gehejmekonferensraad Grev Edm. Bourke, der døde kort efter sin Udnævnelse, Kammerherre E. W. v. Coopmanns, Generalmajor K. F. v. Juel, Kammerherre J. A. F. C. Koss, Grev Ludvig Moltke, Kammerherre Ulysses v. Dirckinck-Holmfeld, Kammerherre de Løvenørn, videre Kammerherre Bernhoft, Kammerherre Oldenburg, Kammerherre Kruse og Ambassadør Niels Svenningsen.

Storbritannien.

Med England har der faktisk været en diplomatisk Forbindelse siden 1435. I Rigsarkivet i København findes Breve fra Kongerne Henrik VI, Henrik VIII og Edward VI samt Dronning Elisabeth til en Række danske Konger, ældst en Anbefalingskrivelse fra Henrik VI til Erik af Pommern for en engelsk Købmand, der vil udføre Korn fra Danmark 1436.

England var tidligt anset for det mest betydningsfulde af alle Embeder, det var som Regel Slutstenen paa Karriären. Allerede paa Shakespeares Tid talte man om danske Gesandter og Sendebud, og „Hamlet“ bringer ikke to danske Navne som Rosenkrantz og Gyldenstjerne, uden at de har Bund i Virkeligheden. Der har været diplomatiske Repræsentanter af begge Navne i London.

Fra 1650 har man Rækkefølgen: Simon de Petkum, Henrik Villumsen Rosenvinge, Fr. Ahlefeldt, Ulrik Fr. Gyldenløve, Georg Schrøder, Christopher Lindenow, Marcus Gjøe, Grev Anton af Aldenburg, Chr. Lente, Godske v. Buchwald, Mogens Skeel, Fr. Gersdorff, Grev Ditlev Reventlow, Etatsraad H. von Stöcken 1699—1702, Etatsraad Ivar Rosenkrantz, Etatsraad Mathias v. Waldersee, Gehejmeraad H. F.

Baron v. Söhlenthal, Gehejmeraad Grev Ulrich til Holsteinborg, Kammerherre Grev Johan v. Rantzau Ascheberg, Kammerherre Cay Rantzau, Grev H. C. v. Bothmar, Etatsraad Wilh. v. Dreyer, Gehejmekonferensraad Ed. Bourke, Gehejmeraad, Grev C. Moltke, Kammerherre Grev Fr. Reventlow 1841—51, Kontreadmiral C. E. van Dockum, Torben Bille, Holger Rosenkrantz, Johan v. Bülow, C. F. Falbe, Kammerherre Frantz Bille, Kammerherre Grevenkop-Castenskiold, Grev Preben Ahlefeldt Laurvig, Grev Eduard Reventlow.

Preussen, senere Tyskland.

Den vanskeligste Post af alle, i mange Aar det faste Gennemgangsled til en Post i Frankrig eller England. Rækkefølgen er her fra 1699: H. H. v. Ahlefeldt, Baron Cay von Rantzau, Generalmajor v. Løvenørn, Kammerherre Wulff H. v. Thienen, Grev Johan v. Ahlefeldt, Kammerherre, Baron Anton von Larrey, Kammerherre, Højesteretsassessor Fr. L. v. Juel, Kammerherre, Grev H. v. Baudissin, Kammerherre Fr. v. Eyben, Rudolf Bielke, Kammerherre Quaade.

Tyskland efter 1871.

Kammerherre J. G. Quaade, senere Kammerherre C. R. E. Vind til Bækkeskov, Hegermann-Lindencrone, Carl Moltke, Herluf Zahle, O. C. Mohr.

Det kejserlige romerske Rige, siden Østrig.

Johan C. v. Urbich 1699—1703, Baron Fr. v. Weyberg 1703—20, Gehejmeraad C. A. v. Berckentin, Gehejmeraad, Baron v. Bochoff, Baron Hans Kuno v. Vierech, Grev v. Luckner og fra 1806 Kejserdømmet Østrig: Etatsraad Wedel Järlsberg, to Brødre Bernstorff, Baron H. von Løwenstern indtil 1848.

Gesandter til forskellige Kongresser.

Rigsforsamlingen i Regensburg: Justits- og Kancelliraad Johan Jensen akkrediteret til 1706, senere Etatsraad Cay Burchard v. Stöcken, der blev afløst af J. H. E. Bernstorff, og fra 1768—82 Kammerherre Hans C. v. Viereck. Den brunsvigske Fredskongres: Etatsraad og Amtmand i Københavns Amt, tidligere Gesandt i Eng-

land Ivar Rosenkrantz og Etatsraad, daværende Gesandt ved det kejserlige romerske Hof Frederik von Weyberg var befuldmægtigede 1714—16, ved Hildesheimer-Kongressen 1796—99 var Gehejmeraad Fr. Ludv. v. Eyben kgl. Kommissar og ved Rastadter Fredskongres Kammerherre, daværende Gesandt i Berlin Niels Rosenkrantz befuldmægtiget Minister.

Ved Wienerkongressen 1814—15 var de kgl. befuldmægtigede: daværende Gesandt i Wien, Grev Chr. Bernstorff og Kammerherre Joachim Fr. Bernstorff.

I Toscana var Grev Adam Moltke Hvidtfeldt Ministerresident 1847—48. Hannover havde dansk Gesandt 1849—62, bl. a. J. D. U. v. Dirckinck-Holmfeld og Johan v. Bülow. Ældste Forbindelse havde dog Brunsvig-Lüneborg, hvor der allerede var Gesandt i 1675: Schröder, siden Gersdorff, v. Haxthausen m. fl. Mecklenburg-Schwerin omtrent samtidig.

Sverige.

Her gaar den diplomatiske Forbindelse tilbage til 1412 under Unionen. I Rigsarkivet foreligger en Klage fra Johannes de Vercken og Nicolaus Praal, Forstandere for Helligaandsklostret i Stockholm, over Ridder Algot Magnusson til Dronning Margrethe.

Posten i Stockholm var meget eftertragtet, selv om Didrik Slaghecks og „Christiern Tyrans“ Aand længe svævede over den.

Gesandtrækkefølgen indledes 1622 med Peder Galt, derefter Ridder Ove Høeg, Erik Krabbe, Pros Knudsen, Tage Thott, C. T. Sehested, Stig Pors, Christopher Urne, Jørgen Seefeldt, Peder Juel, Joachim Gersdorff, Jens Juel. Peter Vibe var akkrediteret som den næste Gesandt, iøvrigt er Rækkefølgen fra 1699: Gehejmeraad Chr. v. Sehestedt; Justitsraad Johan D. v. Grüner, Kammerherre Just Juel, Generalmajor Poul Vendelboe Løvenørn 1712—21, Kancelliraad Peter Resen, Gehejmeraad F. W. von Schmettau, Grev Fr. v. Lynar, General Gustav v. Grüner. Der foreligger et Regnskab for Gesandten, General Grüners Stilling som Mellemand mellem „den danske Regering og det dansksindede Parti i Sverige“, officielt afleveret fra hans Dødsbo 1771. Det mest overraskende er, at der i Sverige fandtes et af den danske Regering anerkendt dansksindet Parti saa sent som 125 Aar efter Freden

i Brømsebro. Videre: Oberst v. Berckentin, Etatsraad Niels Krabbe Wind, Kammerherre v. d. Asserburg, Kammerherre Otto v. Schach, Kammerherre Gregers Juel, Kammerherre C. F. v. Gyldenchrone, Grev Fr. Reventlow, Kammerherre Otto v. Blome, Kammerherre, Grev Magnus v. Dernath, Kammerherre Hans Krabbe 1814—31, hjem for at blive Chef for Departementet for udenrigske Anliggender, Grev Wulff H. von Plessen, Kammerherre J. F. Sick, Kammerherre Frants Bille og i de senere Aar Erik Scavenius, Herluf Zahle, Ove Engell, J. C. W. Kruse, Nils Svenningsen, Monrad-Hansen.

De Forenede Stater.

Før Aar 1800 var der ingen diplomatisk Forbindelse mellem Danmark og den nye store Republik. A. P. Bernstorff vedligeholdt en venskabelig Korrespondance med en af det nye Amerikas største Mænd, Alexander Hamilton, der var opvokset paa St. Croix og saaledes havde en vis Tilknytning til Danmark, ikke mindst fordi to danske Købmænd dér bekostede hans Uddannelse, da hans forladte Moder døde i Fattigdom. Men i 1800 fik Danmark sin første diplomatiske Udsending i Amerika, Nordamerikas Forenede Stater, som det officielt hed. Det var Gehejmelegationsraad *Peter Blicher Olsen*, der hidtil havde været dansk Konsul i Marokko. Han akkrediteredes som Ministerresident og Generalkonsul den 7. November 1800 og blev kaldt tilbage 1805. Den følgende diplomatiske Repræsentant var en meget betydelig Mand, Konsul *Peder Pedersen* i Philadelphia, der fik Titel som Chargé d'Affaires og siden af Ministerresident. Han afsluttede Venskabstraktaten med Amerika og opnaaede betydelige Resultater under sin lange Tjeneste. Da han i 1831 tog sin Afsked, udnævntes han til Konferensraad.

I Anledning af Reklamationer fra de nordamerikanske Staters Side angaaende amerikanske Skibe, der var opbragt og prisedømt i Danmark 1807—14 (alene i 1810 var Tallet 34) førtes Forhandlinger mellem Grev Schimmelmann og Gehejmestatsminister Stemann fra dansk Side og Nordamerikas diplomatiske Repræsentanter ved Mr. Wheaton paa den anden, og Forhandlingerne førte til Afslutningen af Konventionen af 28. Marts 1830.

Blandt de efterfølgende var Sten Andersen Bille og Torben Bille (Fader og Søn),

den senere Krigsminister Vald. Raasløff, Kammerherre Poul Løvenørn, Kaptajn F. E. Bille, C. St. A. Bille, Hegermann-Lindencrone og gennem mange Aar Constantin Brun, senere Otto Wadsted og endelig den, der opnaede mest Omtale og havde det sværeste Hverv i en vanskelig Tid, Henrik Kauffmann.

Rusland.

Den diplomatiske Forbindelse med Rusland synes at begynde under Ivan Wasiliwitsch I, Christiern I og Kong Hans, og den falder naturligt i tre Epoker: De specielle Gesandtskabers Tid fra begge Sider, de faste danske Gesandtskabers Tid i Rusland og de faste Gesandtskaber fra begge Sider.

De ældste Berøringer med „Østerleden“ eller Gardariget er en naturlig Følge af Landenes Belliggenhed, Handelsvejene og nordiske Høvdinges tidlige Anseelse hos og Herredømme over Slaverfolket (Ruriks Stamme). Valdemar den Store var den russiske Prinsesse Ingeborgs Søn. Men Ruslands dybe Fald efter Slaget ved Kalka og dets aarhundredlange Afhængighed af Khanatet i Kiptschak (den gyldne Horde) afbrød denne Forbindelse lige til henimod Slutningen af det 15. Aarhundrede, da Ivan Wasiliwitsch atter hævede Riget.

Det nye Rusland under Ivan var Unionkongernes Nabo, og Danmark var Unionkongernes Sæde. Gammel Rivalitet og Kamp mellem Rusland og Sverige forekom i Finland og Østersølandene. Omtrent fra 1490 afgik der stadig specielle Gesandtskaber enten hvertandet eller hvert fjerde Aar mellem Danmark og Rusland. 1492 kom det første danske Gesandtskab til Rusland, 1497 afsluttedes den første Traktat med Rusland, rettet mod Sverige. 1496 kom den danske Udsending David Herold til Rusland, 1498 Jens Andersen Beldenak og Aaret efter et russisk Gesandtskab til København for at begære Kong Hans' Datter Elisabeth for Ivans Søn.

Nye Forbindelser kom til: Hertug Magnus, Christian III's Søn, blev Biskop i det seculariserede Bispedømme Øsel, Kurland og Reval, fik 1570 Navn af Konge af Lifland og ægtede den russiske Prinsesse Marie. Under Frederik II og i Christian IV's første Regeringstid gjaldt Forhandlingerne især Grænseforholdene mellem Rusland og Norge. Under Boris Gudonow bragtes et Ægteskab paa Bane mellem hans Datter Axinia og Frederik II's Søn Hans, der døde i Moskva. Gesandtskaber

afgik ideligt mellem de to Lande. De første Czarer af det romanovske Hus havde travlt med at overtale Danmark (Christian IV) til Deltagelse i Krig mod Polen, og Michael Fedorowitch fattede Planen til et Ægteskab, mellem Waldemar Christian og hans Datter Irene. Denne Plan gik overstyr, men Gesandtskabsudvekslingen fortsatte.

Blandt de opbevarede Redegørelser er en Fortegnelse over Hertug Hans, Christian IV's Broder, og de kgl. danske Gesandter, Rigsraaderne Axel Gyldenstjerne, Axel Brahe og Chr. Holcks Sendelse til Rusland, deres Fortæring i Moskva og paa Hjemrejsen med Personfortegnelse, Prislister o. s. v. og Dr. Jonas Charisius' Regnskab over Indtægter og Udgifter 1605 for en Rejse til Spanien sammen med Kansler Jacob Ulfeldt med Fortæringsregnskab og andre Bilag, begge Dele i Rigsarkivet.

Den diplomatiske Forbindelse var efterhaanden blevet saa intim, at den danske Regering i Begyndelsen af Christian V's Regering besluttede at oprette fast Gesandtskab i Moskva. I 1672 afgik saa den første danske Gesandt til Czar Alexius Michailowitchs Hof i Moskva: Marcus Gjõe, der beholdt Posten i 4 Aar. Derefter fulgte Fr. Gabel, og blandt de senere Gesandter var Etatsraad Poul Heins fra 1697 til sin Død 1705. Han afsluttede 1699 Alliancetraktaten med Peter den Store, og fra nu af havde Rusland ogsaa faste Gesandter i Danmark. Rækkefølgen for danske Gesandter i Rusland var iøvrigt: Hans Georg v. Westphalen, Gehejmerraad v. Dehn, Etatsraad v. Bachoff, Grev Fr. v. Lynar, Kammerherre v. d. Osten, Gehejmerraad C. F. v. Numsen, Gehejmerraad Armand de Mestral de St. Saphorin, Kammerherre Otto v. Blome 1804—1841; sidstnævnte blev kaldt tilbage 1824, fordi han var udnævnt til Chef for det udenrigske Departement, men han nægtede at modtage denne Stilling og vendte tilbage til Rusland. Endvidere Kammerherre Emil Vind, Kammerherre Løvenørn, Kammerherre O. C. Scavenius, Harald Scavenius, der opnaede Verdensomtalen af sin Gesandtskabstid lige efter Oktoberrevolutionen, P. Skov, Ove Engell, under Besættelsen Th. Døssing, siden Monrad-Hansen, Hugo Hergel.

Polen.

Adam v. Tramp, Generalmajor, Gesandt 1700—03. H. B. v. Jessen, J. H. E. Bernstorff, Grev v. Luchner, der var den sidste Gesandt i Polen før Delingen.

Spanien og Portugal.

I Spanien og Portugal var der Gesandtskaber henholdsvis fra Midten af det 17. og fra Midten af det 18. Aarhundrede, og her virkede bl. a. Konferensraad v. Johnn, Kammerherre v. Warnstedt begge Steder, medens Spanien i 1645 havde Henrik Willemssen som Gesandt, senere Fr. Hansen von Ehrencron, Kammerherre Fr. Wedel Jarlsberg, Baron v. Dehn, Kammerherre v. Larrey og Kammerherre Magnus v. Der-nath. En Tid blev de to Gesandtskaber slaaet sammen, men nedlagt i 1866.

Nederlandene.

Forbindelsen gaar tilbage til 1511, og der foreligger en righoldig Brevveksling mellem Huset Oranien og det danske Kongehus. 1619 var Adrian Strick residerende Agent i Haag, efterfulgt af Cornelius Vinck, og derefter kom en Række kendte Navne: Chr. Thomesen Sehested, Just Høeg, Martin Tancke, Peder Charisius, der indlagde sig stor Fortjeneste, Grev C. D. von Dehn og H. H. v. Stöcken.

Italien.

Fra 1550 er der Forbindelse med de forskellige italienske Fyrstehuse, Breve fra Paven og Fyrsterne i begge Sicilier, Modena, og Venezia bl. a. fra Hercules II, Hertug af Ferrara og Modena, til Christian III. Von der Osten var en af de her benyttede Gesandter.

Det samlede Italien fik sin første danske Chargé d’Affaires i 1863, men inden den Tid havde Neapel og de forskellige andre Kongeriger haft danske Udsendinge.

Tyrkiet.

Generalkrigskommissær Sigismund Wilh. von Gähler blev 1752 akkrediteret til at afslutte Handelstraktat med „Porten“, den daværende Betegnelse for Tyrkiet, og han blev siden Ministerresident. I de følgende Aar var der en „adjoint“ med Titel af kgl. eller virkelig Agent.

PERSONALIA

Jens Andersen Beldenak (ca. 1470—1537) var en af de første Danske, der virkede som diplomatisk Udsending. Han havde et meget bevæget Levnedsløb, var Biskop, Gang paa Gang i Fængsel, men under Kong Hans anvendt til Forhandlinger baade i Rusland, England og Tyskland. En fantastisk Begavelse, en haard Hund, skiftevis Raadgiver og Modstander af alle Konger fra Hans til Christian III, medansvarlig for det stockholmske Blodbad, hvor han var Formand for det Raad, der dømte Sten Sture og de andre svenske Adelsmænd og Gejstlige som Kættre.

Didrik Slagheck (død 1522) var en uægte Præstesøn af westfalsk Familie. Han fulgte 1517 som famulus den pavelige Legat Arcemboldus til Danmark, røbede Legatens Intriger i Sverige for Christiern II og Sigbrit og blev derefter ved den sidstes Hjælp Kongens Sekretær. Baade i 1519 og 1520 var han Udsending i Rom. Sidstnævnte Aar var han ogsaa med Kongen i Stockholm og baade Samtid og Eftertid har ment, at han ved sine onde Raad til Kongen bærer Hovedskylden for det stockholmske Blodbad. Han blev efter denne Skændselsergning Biskop i Skara og Formand for Regeeringskommissionen i Sverige. Han viste sig blodtørstig og uduelig, kaldtes tilbage til København i September 1521, hvor han klarede sig saa godt, at han blev udnævnt til Ærkebiskop i Lund. Men faa Uger efter ramte en retfærdig Skæbne ham. Han blev stillet under Anklage for hele sin Færd, pint, dømt og til Slut brændt paa Baalet i København.

Melchior Rantzau (ca. 1490—1539) var næst efter Johan Rantzau utvivlsomt den mest fremtrædende af de holstenske Raader, der fik stor Indflydelse under Frederik I og Christian III. Han deltog i Forhandlingerne om Christiern II i 1532 og forberedte og afsluttede i 1533 i Gent den Forbunds-traktat med Nederlandene, som medførte Danmarks Brud med Lybeck og gjorde Vejen sikker for Christian III til den danske Trone. 1534 forhandlede han med de nordtyske Fyrster og Nederlandene og medvirkede 1536 ved Afslutningen af Traktaten i Schmalkalden. Han samlede sig en stor Formue og kunde forstrække Christian III med betydelige Laan.

Peder Svave (1496—1552) var Søn af en pommersk Adelsmand og opdroges til gejstlig, gik over til den lutherske Lære under et Ophold i Wittenberg, traadte i dansk Tjeneste 1526 og opnaaede hos Frederik I en meget betroet Stilling som Raad og Kammersekretær, som Opdrager for den unge Kong Hans og fremfor alt som en meget benyttet diplomatisk Udsending. Han forhandlede i en meget vanskelig Tid for sin Konge og var medvirkende til, at hele det nye Styre stabiliseredes. Han blev dansk Adelsmand, Medlem af Rigsraadet og Rektor for Universitetet.

Jørgen Lykke (ca. 1510—83) var Søn af Rigsraad Peder Lykke og blev selv Herre til Hverringe og Overgaard. Han var længe i fransk Tjeneste, sidst som Kong Frants I's Raad og Kammerherre, gentagne Gange benyttet i diplomatiske Sendelser til Danmark. Efter at være vendt hjem optoges han 1544 i Rigsraadet, ledsagede 1548 Kongedatteren Anna til Sachsen og benyttedes af Kong Christian III til mange diplomatiske Hverv. Under Krigen med Sverige var han Stabschef hos sin Svoger Otte Krumpen. Pragtelskende, forfængelig og gavmild kaldtes han den sidste Ridder i Danmark.

Peder Vibe (1596—1658) var Søn af Københavns navnkundige Borgmester Mikkell Vibe, studerede ved tyske Universiteter og var en Tid ansat ved Ludvig XIII's Gendarmerikorps, blev 1627 dansk Agent i Paris, underordnet den derværende danske Resident, hvem det imidlertid lykkedes ham at fortrænge, saaledes at han kunde optræde som Danmarks første Repræsentant i Frankrig. 1634 optoges han først i fransk, saa i dansk Adel. I 10 Aar var han — indtil 1644 — dansk Gesandt i Stockholm — intrigant, herskesyg, men klog. Hans Advarsler mod Sveriges Krigsplaner vandt ikke Tiltro hos Christian IV. Siden blev han Hannibal Sehesteds Medhjælper ved Norges Styrelse og derefter Rentemester i København. Han var en af Korfitz Ulfelts mest fanatiske Modstandere og skyede ingen Midler for at styrte ham.

Hannibal Sehested (1609—66) var en af de første danske Diplomater af internationalt Format, og Bedømmelsen af ham har været meget skiftende. En moderne Historiker, Professor Bøggild-Ander- sen, har villet revaske ham og erklærer ham for at være en af sin Tids betydeligste Personligheder, medens tidligere Historikere mere har fæstet sig ved hans aabenlyse moralske Brøst. Han efterlod sig et „politisk Testamente“ med fremsynede Reformtanker, og det er vel nok det, der skal gøre ham til Manden af virkelig Betydning. Hannibal Sehested var en kraftig og begavet Renaissanceskikkelse, magtlysten, kynisk Verdensmand og samtidig graadig efter Penge og alle Livets Glæder. At han havde organisatoriske Evner, der kom til Udtryk, bl. a. i Norge, er givet. Sine sidste Aar tilbragte han paa diplomatisk Sendefærd til bl. a. England og Frankrig, hvor han døde. Han var utvivlsomt en Mellem- ting mellem en Skurk, en Verdensmand og en Reformator. Upaalidelig, umoralsk, men samtidig overlegent begavet som han var, maatte den Dom, der blev fældet over ham, være i høj Grad af- hængig af den, der fældede den.

1661 var Hannibal Sehested i særlig Mission til Frankrig, hvor han søgte at sværte Svogeren Korfitz Ulfeldt, der tidligere sammen med Leonora Kristine havde holdt „Hof“ i Paris. Men Sehe- sted fik ikke synderligt ud deraf. Det mere positive var hans Forhandlinger, som i Reglen gav Resultat. Han havde som Sekretær og nærmeste Medarbejder *Conrad Bierman* (1620—98), en Præstesøn fra Schweiz, der var gaaet i dansk Tjeneste og her fik en glimrende Karriere, optoges i den danske Adelsstand under Navnet Ehrenschild, blev Gehejmerraad og Landdrost i Pinneberg efter i nogle Aar at have været Geheimesecretair, en Post, der var oprettet og først beklædt af Griffenfeld. Bierman Ehrenschild blev meget benyttet til hemmelige diplomatiske Missioner, og han var en af de danske Kommissarer, der underskrev Fredstraktaten med Sverige i Lund 1679.

Marcus Gjøe (1635—98) var Hofmesterson og fik en fortrinlig Uddannelse. Han blev Kammer- herre hos Dronning Sophie Amalie 1660 og nogen Tid senere knyttet til det danske Gesandtskab i Paris. I de følgende Aar var han Gesandt ved en Mængde forskellige Hoffer og blev den første danske Gesandt i Rusland. Han endte som Stiftamtmand og Forstander for Herlufsholm. En selv- raadig, men meget dygtig Repræsentant for de første danske Gesandter.

Ulrik Frederik Gyldenløve (1638—1704). Søn af Frederik III og Margrethe Pape, var Officer, deltog i mange Slag, var modig, grov og livsgraadig. Han er kendt fra sit Ægteskab med Marie Grubbe og sit nære Venskab med Griffenfeld, var en Tid Statholder i Norge og blev 1669 udnævnt til Gesandt i England.

Henning v. Meyercrone (1645—1707) var Søn af en velhavende Apoteker. Han fik en lærd Op- dragelse og udnævntes 1670 til Sekretær i Tyske Kancelli, men anvendtes væsentlig ved Legationerne i Udlandet. Han sluttede sig meget nøje til Griffenfeld, ægtede en Slægtning af denne og udnævntes i en Alder af kun 29 Aar til Gesandt i Frankrig samt optoges i Adelsstanden (han hed oprindelig Meier). 1675 blev han Gesandt i Haag og deltog i de følgende Aar i Forhandlingerne i Nimwegen, indtil han 1679 paany sendtes til Paris for at indlede direkte Fredsforhandlinger med Ludvig XIV. Disse Forhandlinger var meget ubehagelige for Meyercrone. Ludvig XIV optraadte meget overmodig, og Meyercrone maatte gøre den ene Indrømmelse efter den anden. Skønt det ikke kunde lægges ham til Last, faldt han i Unaade, kaldtes tilbage og beskyldtes for at have indladt sig i Intriger med den franske Gesandt d'Avaux i Holland. Det lykkedes ham dog at rense sig for Beskyldningerne, og i 1681 blev han igen Gesandt i Paris, hvor han blev til 1706. Han nød stor Anseelse som Diplomat og var meget kundskabsrig. Hans Enke oprettede den Meyercrone'ske Stiftelse i Roskilde.

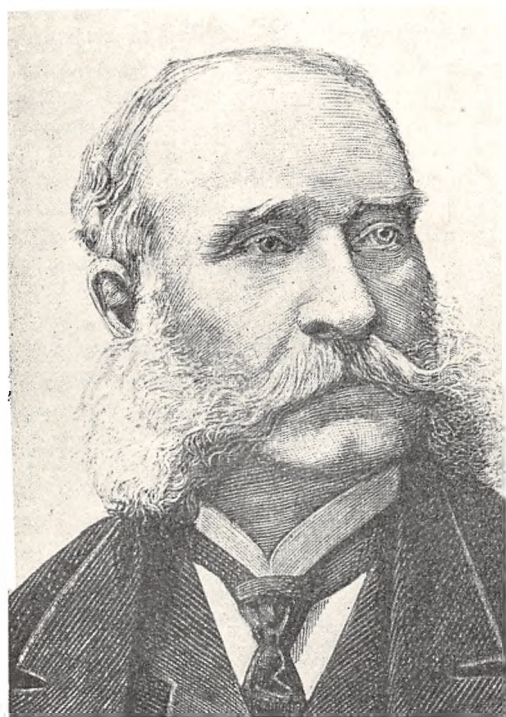
Christian v. Lente (1649—1725) var Kanslerson, født i Flensborg og tidligt bestemt til Hoftjeneste. Maaske havde hans Karakter en Del Brist, men han var en dygtig og ærgerrig Mand. Han var op- rindelig Griffenfelds Ven, men overlevede hans Fald og var fra 1681—90 Gesandt i London. Gen-

E. C. L. Moltke

J. D. U. Dirckinck-Holmfeld

Léon Moltke-Hvitfeldt

Vald. Raasloff

tagne Gange var han Underhandler eller Gesandt i Holland. Siden blev han Medlem af Konseillet og Overkrigssekretær ved Hær og Flaade. Han havde et godt Ry som Forhandler og smidig Fortolker.

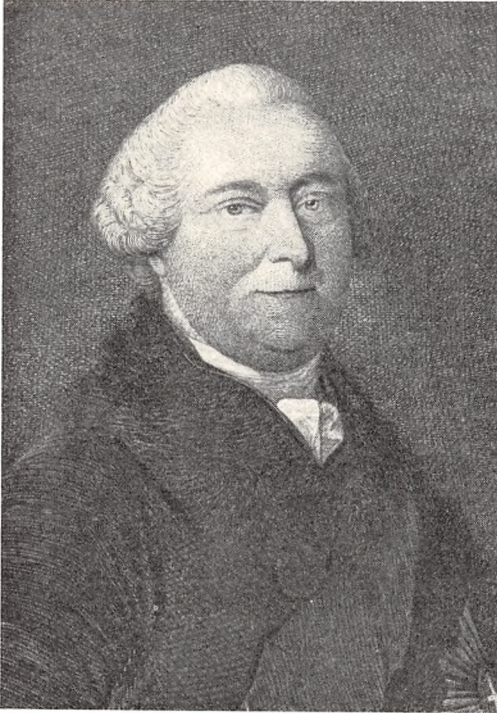
Rochus Fr. Lynar (1708—81) var født i Sachsen og gik i 1733 i dansk Tjeneste. Fra 1735—40 var han Gesandt i Stockholm, hvor han efter sin Regerings Ønske blandede sig i „Hattene“s og „Huerne“s Partistrid, hvad der i Længden gjorde hans Stilling uholdbar. 1749 blev han i Anledning af den holstensk-gottorpske Sag sendt til St. Petersburg, hvor han var ved at tilvejebringe en Udsoning med Storfyrst Karl Peter Ulrik (Peter III). Hans Forhold til Katarina II blev meget omtalt, men noget positivt Resultat af Forhandlingerne med Rusland opnaaede han ikke, derimod blev han en af sin Tids mest omtalte Diplomater paa Grund af sine mange fornemme Forbindelser. I sine senere Aar blev han Statholder i Oldenburg.

Faa danske Statsmænd kom til at spille en Rolle indenfor Diplomatiets som *Joh. Hartvig Ernst Bernstorff* (1712—72). Han følte sig vel egentlig ikke som Dansk i national Henseende, men han var loyal til det yderste mod det Land, hvor han øvede sin Livsgering, selvom hans Sprog var tysk eller fransk. Han var født i Hannover, fik en grundig Uddannelse, bl. a. paa store Rejser, og blev 20 Aar gammel ansat i Tyske Kancelli i København. Snart efter blev han ekstraordinær „envoyé“ i Dresden og varetog med Dygtighed Danmarks Interesser paa Rigsdagen i Regensburg og Fyrstedagen i Frankfurt. Han sendtes 1744 som Gesandt til Paris, hvor han med Held arbejdede for at knytte Danmark og Frankrig nærmere til hinanden. I 1751 blev han dansk Udenrigsminister og var det i 19 Aar. Hans mest fremragende Egenskab var hans Evne til at sætte sig ind i enhver foreliggende diplomatisk Situation og vurdere de optrædende Personers Karakter, ligesom han mente, at man saa vidt muligt burde holde sig til diplomatiske Underhandlinger og undgaa krigerske Foretagender. I saa Henseende fulgte hans Brodersøn *A. P. Bernstorff* (1735—97) samme Linie og blev som dansk Udenrigsminister en af de betydeligste Mænd paa denne Post, men hele hans velkendte Karriere vil det være overflødig at omtale her.

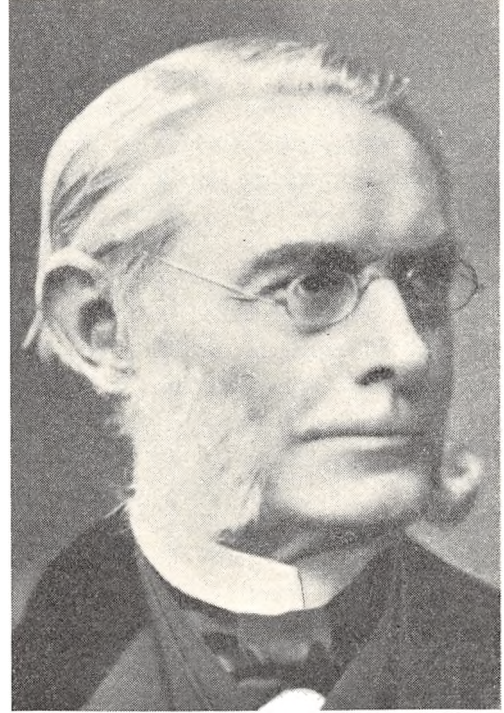
Christian Bernstorff (1769—1835), A. P. Bernstorffs Søn, indtraadte i 1788 i diplomatisk Tjeneste, blev allerede som 22-aarig Gesandt i Berlin og tre Aar efter i Stockholm. Kun 28 Aar gammel blev han ved Faderens Død Udenrigsminister efter denne. Som saadan fremkaldte han 1800 det væbnede Neutralitetsforbund med Rusland, der Aaret efter førte til Slaget paa Rheden. De følgende 6 Aar formaaede han at bevare Danmarks Neutralitet, men synes ikke at have vurderet de Begivenheder, der førte til 1807, rigtigt. Tre Aar senere tog han sin Afsked som Udenrigsminister, var 5 Aar Gesandt i Wien, hvor han deltog i Wienerkongressen 1814—15. Siden blev han Gesandt i Berlin, men gik saa over i preussisk Statstjeneste som Udenrigsminister, og som saadan støttede han Danmark i Striden med Holstenerne og de tysksindede Slesvigere.

A. S. v. d. Osten (1726—97) var en Amtmandssøn fra Sorø, blev uddannet ved Hoffet og sendtes 1755 som Diplomat til St. Petersburg, hvor han fra 1757 overtog Posten som Gesandt. Under de meget vanskelige Forhold ved det russiske Hof viste v. d. Osten stor diplomatisk Dygtighed. Han blev nær Ven af Katharina II, endog hendes Tillidsmand i Forholdet til Stanislaus Poniatowski. Han kunde ikke hindre Peter III's fjendtlige Optræden mod Danmark efter dennes Tronbestigelse 1762, men bidrog væsentligt til, at Katharina II efter selv at have taget Magten søgte Forlig i den gottorpske Sag. Der intrigeredes stærkt mod v. d. Osten i Danmark, selv hans Chef I. H. E. Bernstorff var imod ham, og han søgte bort fra Rusland, hvor han havde de bedste Forbindelser. Siden blev han Gesandt i Neapel, kaldtes hjem 1770 af Struensee, blev dansk Udenrigsminister, afskediget efter Struensees Fald, men ikke degraderet, endte som Overpræsident i København. Han havde mange Bagvaskere i sin Levetid, men Eftertiden har givet ham Opregtsning. Han var en af sin Tids dygtigste og mest erfarne Diplomater.

Niels Rosenkrantz (1517—1824) var født i Norge, hvor Faderen var Kommandant, uddannedes

Grev von Lynar

Kammerherre G. J. Quaade

som Officer og gik derefter over i den diplomatiske Tjeneste, idet han 1787 blev Ministerresident i Warszawa, og to Aar senere Gesandt i St. Petersburg. I 1795 blev han Gesandt i Berlin og sluttede 1800 i Rusland Aftalen om den bevæbnede Neutralitet med Kejser Paul, en meget lunefuld Regent, der Aaret efter gav ham Ordre til at forlade Rusland. Han var derefter Gesandt i Stockholm, saa paany i St. Petersburg og endelig en kort Tid i Berlin. 1809 førte han Forhandlingerne med Sverige om Fredstraktaten og blev Aaret efter Chr. Bernstorffs Afløser som Udenrigsminister. Han var ikke nogen stor Begavelse, men jævn og bramfri og mindede meget om sin Konge Frederik VI, som han stod nær. Han raadede forgæves Kongen til i Tide at sige sig løs fra Frankrig og fulgte ham til Wienerkongressen 1814. Han stod senere fast overfor den begyndende Slesvigholstenisme og forhandlede med Norge om Statsgælden.

Edmond Bourke (1761—1821) var født paa St. Croix, hvor Faderen var Planter, studerede paa Kollegier i Bruxelles og Douay og blev 1789 chargé d’Affaires og Aaret efter Gesandt i Polen, 1793 envoyé først i Neapel, saa Stockholm, Madrid og endelig Sendebud hos Josef Napoleon. Han forlod Spanien 1811 og blev i 1813 udnævnt til Fredsunderhandler mellem Danmark og de fjendtlige Magter. 14. Januar 1814 undertegnede han Freden i Kiel med Sverige og Storbritannien. Det skyldtes hans Aandsnærværelse, at Island, Grønland og Færøerne forblev ved Danmark, skønt de historisk og administrativt hørte under Norge. I Instruksen af 7. Januar 1814, der nævnedes Afstaaelsen af hele Norge, indskød Bourke selv Bemærkningen om, at disse Bilande til Norge ikke maatte indbefattes, og heri samtykkede de uvidende svenske Fredsforhandlere uden Betænkning. Samme Aar blev Bourke Gesandt i London og Gehejmekonferensraad, ophøjedes siden til dansk Lensgreve og døde som Gesandt i Paris. Han blev af sine samtidige anerkendt for sine betydelige diplomatiske Evner, sin Aandskultur og sin Elskværdighed.

Hans Krabbe-Carisius (1771—1845) var Søn af den ansete Gehejmemaal F. M. Krabbe og oprindeligt bestemt for Marinen, men opgav og studerede i Stedet for Jura og kom ind i Diplomati. I 1814, paa et meget vanskeligt Tidspunkt, blev han Gesandt i Stockholm. virkede her med stor Dygtighed og sluttede 1819 Konventionen om Norges Andel i den dansk-norske Statsgæld og i 1826 en liberal Handelstraktat. Samme Aar blev han Danmarks Udenrigsminister, men kom som saadan ikke til at sætte dybe Spor, medens hans Indsats i Sverige var bemærkelsesværdig.

Baron *F. C. F. von Pechlin* (1789—1863) var født paa Als, hvor Faderen var Amtmand. Han fik en rent tysk Opdragelse, men ved Protektion fra den augustenborgske Hertugfamilie kom han i dansk Statstjeneste. 1825—48 var han ForbundsGesandt i Frankfurt, hvor han støttede den østrigske Retning mod Preussen og spillede en betydelig Rolle. Senere brugtes han til vigtige Sendelser, navnlig ved Fredsforhandlingerne med Preussen 1849—50 og ved Forhandlingerne med den russiske Czar om Anerkendelse af Prins Christian som Tronfølger 1851. Siden var han Guvernør i Lauenborg. Han var en dygtig Diplomat, typisk for sin Tid, og tjente trofast den danske Konge og Stat uanfægtet af nationale Strømninger, men kulturelt tilhørte han Tyskland.

Ludvig Moltke (1790—1864) havde efter overstaaet juridisk Eksamen været 3 Aar i Diplomatiets Tjeneste, derefter en halv Snes Aar Amtmand, saa 4 Aar Hofmarskal hos Prins Frederik (den senere Frederik VII) og blev derefter Gesandt i Stockholm, hvor han var i 12 Aar. 1847 tiltraadte han Posten som Gesandt i Paris og var her flere Gange Midtpunkt i Begivenheder af Dimensioner. Som Hofmand af den gamle Skole og Aristokrat forargedes han over Februarrevolutionen. Han var i Besiddelse af megen Retfærdighedssans og Klarhed i Opfattelsen. Trearskrigen og Krimkrigen skaffede ham mange Bryderier. I 1856 fik han sin Afsked; han havde mange hjemlige Modstandere, men anerkendes almindeligt for sin Loyalitet.

Christian Bille (1799—1853), født i København, Admiralson, blev cand. jur. og ansat i Departementet for udenlandske Sager, derefter Attaché i Frankfurt, Legationssekretær i Stockholm og siden London og i 1847 Gesandt i Stockholm. Under Krigen 1848—50 virkede han energisk for at opnaa militær Hjælp fra Sverige-Norge. Kom senere til Wien som Forhandler og derefter til London som Gesandt 1852; her førte han Forhandling om Londontraktaten, hvori den danske Tronfølge fastsattes. Han døde i England Aaret efter.

Steen Andersen Bille (1781—1860) stammede fra Møen. Han tog juridisk Eksamen og anvendtes i forskellige Embeder, især i Dansk Vestindien. Medens han en Tid opholdt sig i København, beskæftiget med private Forretningsanliggender, satte han det første Dampskib i Gang i danske Farvande. Det var „Caledonia“, som han i 1819 købte og satte i regelmæssig Fart mellem København og Kiel. Skønt det vakte stor Opmærksomhed med denne Pionérindsats, maatte Foretagendet kæmpe mod mange Fordomme og pekuniære Vanskeligheder, som Bille en Tid overvandt, men tilsidst solgte han Skibet til Etatsraad Hvidt. 1828 blev Bille dansk Generalkonsul i Brasilien og to Aar efter Chargé d'Affaires og Generalkonsul i Nordamerikas forenede Stater. Som saadan førte han de første Forhandling med Regeringen i Washington i Anledning af, at denne vægrede sig ved fortsat at betale Øresundstold. Under Krigen 1848 gjorde han et stort Arbejde for den danske Sag og maatte her kæmpe med Tyskerne, der agiterede stærkt i Amerika.

Hans Søn *Torben Bille* (1819—83) fik sin første Uddannelse i Amerika. Derefter studerede han i Heidelberg og Berlin og blev dr. jur. Først ved Krigens Udbrud i 1848 vendte han tilbage til Danmark, hvor Regeringen anvendte ham i forskellige mindre diplomatiske Sendinger. 1851 blev han Legationssekretær i Berlin og Aaret efter i London, hvor han medvirkede ved de Underhandlinger, der førte til Londontraktaten af 1852. Efter i nogen Tid at have været adjungeret sin Fader, afløste han ham i 1854 som Chargé d'Affaires i Washington, og det lykkedes ham her at bringe Striden om Sundtoldspørgsmaalet til Afslutning, idet de forenede Stater forpligtede sig til at betale

en Erstatning for Sundtoldens Afløsning, svarende til hvad de andre søfarende Magter allerede var gaaet ind paa. Spørgsmaalet blev ordnet i 1857, og samme Aar udnævntes han til Gesandt i Haag og Bruxelles og et Par Aar senere til den vigtige Post i London. Bille var fortrolig med engelsk Sprog og Tænkemaade, og det kvalificerede ham til denne Stilling. Aarene før Krigen 1864 var af stor Betydning. Bille arbejdede utrætteligt og ikke uden Held paa at bevare den engelske Regerings og ogsaa den offentlige Menings Sympati for den danske Sag og søgte bl. a. ogsaa at paavirke Stemningen gennem Avisartikler, som han selv skrev og under forskellige Mærker fik frem i førende engelske Blade. Blandt de vigtigste Forhandlinger, han førte med den engelske Regering og heldigt tilendebragte, var ogsaa Drøftelserne angaaende Prinsesse Alexandras Bryllup med Prinsen af Wales og Prins Vilhelms Overtagelse af den græske Trone. I Forhandlingerne paa Londonkonferencen 1864 deltog han sammen med de to andre Repræsentanter for den danske Regering, Krieger og Quaade. Bille udtalte sig i Modsætning til disse overfor Regeringen bestemt imod at opgive Londontraktaten og gaa ind paa John Russells Forslag om Deling af Sønderjylland med Afstaaelse af, hvad der laa Syd for Delingslinien. — Efter at have taget sin Afsked blev han boende i England.

Frantz E. Bille (1832—1918) var først Ingeniør-Officer, men begyndte den diplomatiske Bane 1861 som Legationssekretær ved Gesandtskabet i Frankfurt, siden i Wien. Under Krigen 1864 forrettede han Tjeneste ved Hovedkvarteret paa Als og Fyen og udnævntes til Kaptajn at la suite i Generalstaben. Han ansattes derefter ved Gesandtskabet i Wien under Fredsforhandlingerne og efter Fredsslutningen som Chargé d'Affaires samme Sted. Efter forskellige Poster blev han 1869 Ministerresident i Washington. Efter midlertidig at have været Guvernør paa de dansk-vestindiske Øer blev han Gesandt i Stockholm og fra 1890—1908 Gesandt i London. Han var Danmarks Delegerede paa den første Fredskonference i Haag 1899. Ved sin Afsked udnævntes han til Gehejmekonferensraad og blev boende i London til sin Død.

Endnu en Bærer af Navnet Bille har gjort Tjeneste indenfor Diplomatiets, nemlig den kendte Politiker og Redaktør *C. St. A. Bille* (1828—98), der i 1880 efter en smuk Karrière herhjemme blev udnævnt til Chargé d'Affaires og Generalkonsul i Washington. Han virkede her i fire Aar med sin velkendte Energi og Evne til hurtigt og let at sætte sig ind i Forholdene. I 1884 søgte han sin Afsked og udnævntes til Kammerherre.

Frederik Reventlow (1791—1851) var Søn af Statsminister Chr. D. Reventlow og kom tidligt ind i Udenrigstjenesten. Han var Chargé d'Affaires i Brasilien og Portugal og blev 1841 Gesandt i London. I dette sidste Embede blev han til sin Død og repræsenterede saaledes Danmark under den første slesvigske Krig. Han vandt Palmerston for sig og saa sine Helstatsønsker tilfredsstillede ved Londonprotokollen 1850, som han underskrev.

Holger Reedtz (1800—57) fik som Student Universitetets Guldmedaille for en historisk Afhandling og udgav 1826 „Recueil historique et chronologique de la couronne de Danemark“, der i lang Tid var den eneste danske Traktatsamling. 1827 var han i München for at undersøge Christiern II's Arkiv, hvoraf en Del offentliggjordes. Aaret efter kom han i udenrigsministeriel Tjeneste og blev i de paafølgende Aar udsendt til en Række Forhandlinger og ekstraordinære Drøftelser. 1849 forhandlede han i Berlin om Fred og optraadte her meget selvstændigt; Freden blev senere underskrevet af ham. Samme Aar blev han Udenrigsminister, men havde vanskeligt ved at forliges med Kolleger og Politikerne i det hele taget.

Ulysses Dirckinck-Holmfeld (1801—77) var oprindelig Søofficer, uddannet i den danske, franske og russiske Flaade. Kun 29 Aar gammel blev han Amtsforvalter i Pinneberg og fik siden forskellige diplomatiske Sendinger overdraget, men nogen egentlig diplomatisk Uddannelse havde han ikke, da han 55 Aar gammel blev Gesandt i Paris. Derfra kom han til Forbundsdagen i Frankfurt, hvor han blev Danmarks sidste Repræsentant.

Wald. Oxholm (1805—76), der var Officerssøn og selv Officer, blev Generalmajor 1848. I Aarene 1822—34 opholdt han sig mest paa St. Croix og blev Adjudant hos Generalguvernøren, siden hos den senere Christian IX, hvis Ven for Livet han var. Spillede en Tid en vis politisk Rolle og var i tre Aar Gesandt i London og havde baade før og siden flere vigtige diplomatiske Sendelser. Hans Sønnesøn *Oscar O'Neill Oxholm* (1889—1949) tilhørte hele sit Liv Udenrigstjenesten, lige fra han i 1917 blev Volontør i Udenrigsministeriet. Han blev Gesandt i Kina og senere i Oslo 1939 — fra 1947 med Titel Ambassadør; i de forholdsvis faa Aar, han fik Lov at virke i Oslo, gjorde han sig overordentlig afholdt.

Otto v. Plessen (1816—87) var Søn af Gehejmekonferensraad Mogens v. Plessen og var 1841—66 knyttet til den danske Legation i St. Petersburg, fra 1849 som Gesandt. Han var en af de mod Danmark og den danske Krone fuldt ud loyale holstenske Godsejere og højt anset ved Czar Nikolaj I's Hof, og det var ikke uvæsentlige Tjenester, han gjorde Danmark. Under Londonkonferencen 1864 gjorde Plessen, støttet af Rusland, et Forsøg paa at frelse Monarkiet ved at genoptage Planen om en Personalunion mellem Danmark og Hertugdømmerne. Han blev kaldt til København, og i nogle Dage var der Udsigt til, at han vilde komme til at danne Ministerium med denne Plan som Maal — den saakaldte Plessenske Periode. Monrad holdt dog Stillingen, og Plessen søgte sin Afsked som Gesandt, men lod sig efter Ministeriet Bluhmes Dannelse bevæge til at blive paa sin Post til 1866, da han trak sig tilbage til Privatlivet, men han bosatte sig ikke i Holsten.

Den mest omtalte af sin Periodes Diplomater var utvivlsomt *G. J. Quaade* (1813—89). Han var Officerssøn fra Helsingør og kom efter at være blevet cand. jur. ind i Departementet for udenrigske Sager. Han gjorde sig tidligt bemærket ved sin Flid og Nøjagtighed, Takt og Diskretion og en betydelig Evne til at redigere med fin Sans for sproglige Nuancer og med Undgaaelse af al smagløs Fraseologi, saaledes som Udenrigsministeriets ansete Direktør P. Vedel siden hen udtalte om ham. I 1847 kom han som Legationssekretær til Berlin, men vendte Aaret efter tilbage til Udenrigsministeriet. Under de internationale Forhandlinger om Øresundstoldens Afløsning spillede han en fremtrædende Rolle. Efter Udenrigsministeriets Omdannelse blev Quaade Chef for 2. politiske Departement, siden var han Gesandt i Bruxelles og Haag, derefter i Berlin. Han fik her i de vanskelige Aar inden Krigen 1864 den næsten haabløse Opgave, medens de dansk-tyske Modsætninger skærpedes, at skulle forfægte den danske Regerings Eiderpolitik og tage Kampen op mod Bismarcks underfundige Spil. Han gennemskuede ikke Bismarcks Planer, men indgav loyalt alle Beretninger om faldne Udtalelser o. s. v. Meget mod sit Ønske overtog han Udenrigsministerposten i Monrads Ministerium i Januar 1864 og deltog sammen med Krieger i Londonkonferencen. Siden var han Forhandler i Wien og undertegnede Freden 30. Oktober 1864 og blev Aaret efter paany akkrediteret som Gesandt i Berlin. Han havde haabet, at det skulde lykkes ved direkte Forhandlinger med Preussen at genvinde den væsentlig danske Del af Nordslesvig. Men efter Pragfreden ændredes Bismarcks Holdning, og hans gennem Lothar Bucher med Quaade førte Forhandlinger 1867—68 var kun et Led i hans storpolitiske Spil og gik i Staa. At Bismarck endelig kort før Berliner kongressen i Forening med Østrig ophævede Pragfredens Paragraf 5, var et meget haardt Slag for Quaade efter saa mange Aars ihærdigt Arbejde og en helt igennem loyal Politik overfor Preussen. I 1884 trak han sig, træt og skuffet, tilbage og levede sine sidste Aar i København.

Valdemar Raasløff (1815—83) var en anden af denne Periodes mest omtalte Diplomater. Han var Officerssøn, født i Altona, gennemgik Officersskolen og tjente 1840—41 i den franske Hær i Algier. Hjemme gik han videre ad den militære Løbebane, deltog med Ære i Krigen 1848—50 og rejste saa 1851 til Amerika, hvor han virkede som Ingeniør. Han var født praktisk, blev snart en verdenskyndig Mand, som maatte anse diplomatisk Arbejde for egnet for sig. Han kom da ogsaa som Diplomat til at yde sit Land store Tjenester: Ved en Række Artikler i „New York Daily Times“

Grev Carl Moltke

Kammerherre Herluf Zahle

Grev Preben Ahlefeldt-Laurvig

Lensgreve Eduard Reventlow

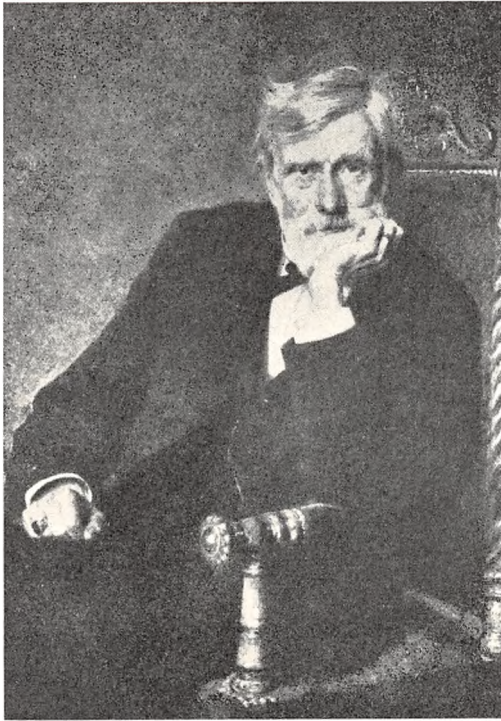
i 1855 beredte han Stemningen i Amerika for Sundtoldens Afløsning. og 1857 blev han Chargé d'Affaires og Generalkonsul i Washington, kort efter Ministerresident. 1861—63 var han overordentlig Gesandt i Kina og afsluttede en Handelstraktat, der gjaldt i Menneskealdre. Han fik Titel af Generalmajor, blev kaldt hjem og gjort til Krigsminister, men Indenrigspolitikken interesserede ham ikke. Snart var han igen i Udlandet, arbejdede sammen med sin Ven Tietgen, forsøgte at faa de dansk-vestindiske Øer solgt, søgte i Paris at arbejde for, at Danmark gik med Frankrig i 1870, gjorde mange Fejl, men havde bestandig nye Idéer og var i Besiddelse af stor Forhandlings-evne og megen Charme. Han var Store Nordiske's Delegerede i Kina og Japan, en Mand med mange Forbindelser og Interesser, mærkelig rodløs i Danmark, men dog en meget nationalsindet Mand. Han døde i Paris.

Chr. F. Falbe (1828—96) var født i København som Søn af Generalkonsul Chr. Tuxen Falbe (1791—1849), der i en Aarrække gjorde Tjeneste som dansk Generalkonsul, først i Tunis, siden i Grækenland. Han deltog 1838 i en videnskabelig Ekspedition, der undersøgte Karthagos Ruiner, beskæftigede sig med Numismatik og udnævntes til Direktør for Christian VIII's partikulære, arkæologiske Samling. C. F. Falbe gik frivillig med i Krigen 1848, blev Løjtnant og saaredes ved Fredericia og Isted. Han afgik 1853 fra Tjenesten som Invalid og fik Titel af Kaptajn. Efter at have taget statsvidenskabelig Eksamen blev han Legationssekretær, først i Wien, saa i London. 1863 blev han Ministerresident i Madrid, to Aar efter i Wien, hvor han var i 15 Aar, og endelig 1880—90 Gesandt i London, hvor han blev meget afholdt.

Leon Moltke-Hvitfelt (1829—96) var født i Paris og blev 20 Aar gammel Volontør i det danske Udenrigsministerium, 1852 Attaché i Bruxelles, Aaret efter Legationssekretær og 1856, kun 27 Aar gammel, Ministerresident i Madrid og Lissabon. Højdepunktet i denne usædvanlig hastige Karriere naaede han 1860, da han blev udnævnt til Gesandt i Paris. Paa denne Post blev han i 36 Aar til sin Død. Velbegavet, af fornem og rig Slægt — Moderen stammede fra russisk Højadel — elegant, med store selskabelige Evner skabte han sig en enestaaende Position i Paris. Han var i den Menneskealder, han virkede i Paris, det naturlige Midtpunkt for alle Danske dér, og hans Autoritet var legendarisk. Hans Forbindelser i franske politiske Kredse — som ogsaa i andre Kredse — kom hans Land og Landsmænd til gode. Han var en af de sidste store Verdensmænd blandt vore Diplomater.

J. H. Hegermann-Lindencrone (1838—1918) betragtes som en af Danmarks fornemste og dygtigste Diplomater. Han var født paa Jægersborg som Søn af den kendte General. Som statsvidenskabelig Kandidat gik han i udenrigsministeriel Tjeneste, var først Legationssekretær i Stockholm, siden i St. Petersborg og udnævntes 1872 til Chargé d'Affaires og Generalkonsul i Washington, hvor han senere blev Ministerresident. 1880 blev han Gesandt i Rom, ti Aar efter i Stockholm. 1897 i Paris og endelig 1902—12 i Berlin. Med sin klare Forstand og sit gode politiske Omdømme kom Hegermann-Lindencrone hurtigt i første Række blandt danske Diplomater. Overalt, hvor han kom, forstod han og hans livlige, musikinteresserede Hustru at skaffe sig de bedste diplomatiske Forbindelser, hvoraf han drog Nytte ved sine Indberetninger. Han søgte at bringe det bedst mulige Forhold til Veje mellem Danmark og Tyskland, men den brutale Køllerpolitik i Sønderjylland og mange andre Krænkelser vanskeliggjorde hans Arbejde. Alligevel formaaede Hegermann-Lindencrone at udrette ikke saa lidt ad diplomatisk Vej. Han døde, netop som Genforeningen forestod, da det Tyskland, han havde holdt af og paa sin Vis beundret, laa knust. I sine Erindringsbøger — og i hans Hustrus — er der en Rigdom af interessant Stof fra et langt og indholdsrigt Liv.

Constantin Brun (1860—1945) indtraadte 1885 som ung cand. jur. i Udenrigsministeriet, var Legationssekretær i Berlin og Paris og kom 1895 som Gesandt til Washington, hvor han — med en Afbrydelse af fire Aar i London — var, indtil han tog sin Afsked. Brun repræsenterede Danmark som

P. Vedel, Direktør for Udenrigsministeriet

Kammerherre Joh. Hegermann-Lindenchrone

første Delegeret ved den anden Fredskonference i Haag. Han førte i 1901—02 og igen 1915—16 Forhandlingerne med U. S. A. om Overdragelsen af de vestindiske Øer og undertegnede en endelig Konvention i 1916. Efter Amerikas Indtræden i Verdenskrigen 1917 tog han med megen Dygtighed Del i langvarige og vanskelige Forhandlinger, der førte til Handelsoverenskomsten i 1918. hvorved den af Ententemagterne etablerede Standsning af Varetilsendelser til Danmark hævedes.

Carl Moltke (1869—1935) ydede sin Hovedindsats som Gesandt i Berlin og fik en mere usædvanlig Skæbne end de fleste Gesandter. da han blev Udenrigsminister i den socialdemokratiske Regering Stauning. hvor han. skønt han ikke politisk havde Tilknytning til sine Kolleger, var en loyal og dygtig Leder af Landets Udenrigstjeneste. Grev Moltke begyndte sin Karriere som Søofficer og ledede bl. a. en Opmaalings ekspedition til Grønland, gjorde derefter Tjeneste i den franske Marine og indtraadte 1897 i dansk Udenrigstjeneste. Først Legationssekretær i London, siden i Berlin og derefter Chargé d'Affaires i Rom. 1908 blev han udnævnt til Gesandt i Washington, og fire Aar efter fulgte han Hegermann-Lindenchrone som Gesandt i Berlin, en Post han beklædte, til han blev Udenrigsminister. Med megen Dygtighed varetog Grev Moltke de danske Interesser i Tyskland i de vanskelige Aar under og efter første Verdenskrig. deltog bl. a. i de langvarige og omfattende Forhandlinger, der resulterede i Traktaten af 1922 mellem Danmark og Tyskland om Ordningen af de som Følge af Nordslesvigs Tilbagevenden til Danmark opstaaede Spørgsmaal. Han havde i internationale Kredse Navn som en meget dygtig Diplomat, der med megen Værdighed og Forstaaelse repræsenterede Danmark ude i Verden.

H. A. Bernhoft (f. 1869) er født i Barcelona som Søn af den derværende norsk-svenske Generalkonsul. Som 20-aarig naturaliseredes han som Dansk, blev cand. jur. og indtraadte 1896 i Udenrigsministeriet. hvor han steg i Graderne. I 1908—10 var han Gesandt i Wien og fra 1913—32 i Paris,

hvor han — efter en Periode som Direktør for Udenrigsministeriet paany virkede fra 1936—45, alt-saa under de vanskelige Aar, da Danmark var besat. Bernhoft har stor handelspolitisk Viden, og han har spillet en Rolle ved en lang Række Traktatforhandlinger saavel i Haag (Grønlandssagen) som andre Steder. Han er højt estimeret som en af dansk Udenrigstjenestes fortjente Mænd.

Harald Scavenius (1873—1939), Søn af den kendte Politiker Jacob Scavenius, studerede Sprog og blev Magister i Fransk og gik derefter ind i Diplomatiet, var Legationssekretær i de forskellige store europæiske Hovedstæder og afløste 1912 Fætteren O. C. Scavenius som Gesandt i Petrograd, hvor hans væsentligste Indsats faldt. Han var altid velunderrettet, og under Verdenskrigen 1914—18 varetog han i Rusland Østrig-Ungarns Interesser og fik dermed et brydsomt Hverv, ikke mindst Tilsynet med Krigsfangelejrene, hvor hans Hustru bistod ham i høj Grad. Han overtog flere Landes diplomatiske Repræsentation i Petrograd, efterhaanden som Vesteuropas forskellige Lande afbrød Forbindelsen med Sovjet. Han var den sidste Gesandt, der i December 1918 forlod Petrograd, hvor han mange Gange optraadte med stort personligt Mod overfor de nye Magthavere. Efter sin Hjemkomst udtalte han sig baade i Pressen og overfor Ambassadørraadet i Paris meget skarpt mod Sovjetstyret og tilraadte energisk et øjeblikkeligt Slag mod det, da Tidspunktet ellers vilde være forpasset. Men hans Raad blev ikke fulgt. Han blev nu Udenrigsminister i Ministeriet Neergaard, virkede stærkt for Mellemslesvig og for en Forsoning omkring Grænsen. Han gled senere ud af dansk Politik og blev Gesandt i Holland.

O. C. Scavenius (1875—1945) var Godsejersøn fra Basnæs, blev cand. mag. i Statsvidenskab og derefter ansat i Udenrigsministeriet. Var først Legationssekretær, siden Gesandt forskellige Steder i Europa, hvorefter han vendte hjem og indtraadte i Udenrigsministeriets Tjeneste og blev den myndige Direktør, der var en af de afgørende, da Udvidelsen af Ministeriets Rammer fandt Sted. Senere indtraadte han i Direktionen for Store Nordiske Telegrafskab.

Herluf Zahle (1873—1941) afsluttede en smuk Karrière paa den vanskeligste Post, nogen Diplomat kunde beklæde: i Berlin. Han var Søn af den kendte Højesteretssagfører, kom som ung cand. jur. ind i Udenrigsministeriet, blev siden Legationssekretær i Stockholm og afløste endelig Carl Moltke som Gesandt i Berlin og blev her til sin Død. Han blev tidligt udpeget til at være Danmarks første Delegerede i Genève paa Folkeforbundets almindelige Delegeretforsamling, et Hverv han Aar efter Aar udøvede med stor Forhandlingsdygtighed og Arbejdsiver. Han blev i Folkeforbundets Tid meget benyttet i Kommissioner og Udvalg og var Formand for flere Konferencer, ligesom han var Medlem af den permanente Voldgiftsdomstol i Haag. Danmarks Skæbnetime den 9. April 1940, da det nazistiske Tyskland overfaldt Danmark til Trods for Ikke-Angrebspagten, hvis Underskrivelse han havde deltaget i, blev et frygteligt Slag for ham. Han sendte sine oplysende Rapporter i de kritiske Dage inden Besættelsen og har, efter alt at dømme, fuldt ud gjort sin Pligt her. Men de frygtelige Begivenheder undergravede hans Helbred, og allerede et Aar efter Overfaldet døde han. Men han havde vist sig som en baade klog og smidig Diplomat, hvem man skylder Anerkendelse for en dygtig Indsats paa en udsat Post.

Erik Biering (f. 1876), hvis Indsats af forretningsmæssig Karakter er omtalt tidligere under Rusland, hvor han bl. a. var Konsul for Kaukasus, blev 1918 befuldmægtiget Ordførende for Bakus Regering til Vaabenstilstandsforhandlinger med den belejrende tyrkiske Hær. Siden var han Konsul for Lithauen og endelig 1930—47 Gesandt i Bukarest, Sofia og Beograd, og en interessant Karrières og et bevæget Livs Slutsten blev Posten som Chef for den danske Militærmission i Berlin med Titel af Generalmajor 1947—49.

Efter Verdenskrigen ønskede man dygtige Erhvervsfolk ind i Udenrigstjenesten, og som den første ansattes den hidtidige Svineslagteridirektør *Poul Nørgaard* (1866—1923) som Gesandt i Praha, hvor han tog fat med stor Energi for at skabe et intimt Samarbejde mellem Danmark og det ny-

oprettede Tjeneren i Tjeneren. Det var ikke hans Skyld, at det mislykkedes. Han blev syg og døde, inden der opnaaedes virkelige Resultater.

Niels Høst (f. 1869), uddannet som Søofficer, var Direktør i Det Forenede Dampskibs-Selskab indtil 1921, da han udnævntes til Gesandt i Japan, to Aar senere i Praha og tillige i Beograd og Warszawa; i 1934 tog han sin Afsked efter paa de forskellige Poster paa bedste Maade at have tjent danske Interesser.

Generalkonsul *Georg Bech* i New York (f. 1875) kom som ung cand. jur. paa Studierejse til Amerika, hvor han blev Sekretær ved Scandinavian American Line i New York, derefter Konsul i Buenos Aires, Chicago og tilsidst i New York, fra 1916 Generalkonsul og i mange Aar et Midtpunkt for Danske i New York, hvis Skæbne han altid var interesseret i, og hvem han hjalp, naar han kunde. Han fulgte under Krigen Kauffmann, fik samme Lod, genansattes og tog 1946 sin Afsked og rejste tilbage til Danmark.

Generalkonsul *J. E. Bøggild* (1878—1929) var Student fra Ribe Katedralskole og tog i 1903 juridisk Embedseksamen, hvorefter han søgte Forretningsuddannelse i Amerika og Rusland. I 1906 blev han Assistent i Udenrigsministeriet, Aaret efter udsendt Vicekonsul i Hamborg og gik 1910 til San Francisco som udsendt Konsul. Ved Verdenskrigens Udbrud blev han fungerende Generalkonsul i London og forflyttedes under Krigen til den vigtige Stilling som udsendt Konsul i New York, hvorfra han i 1919 gik tilbage til London. Herfra sendtes han som den første danske Minister til Island, hvor hans Dygtighed og Klogskab vandt Anerkendelse fra alle Sider. I 1924 overtog han Stillingen som udsendt Generalkonsul for Canada og Newfoundland.

M. J. C. T. C. Clan (1866—1932) var først Vicekonsul i London, hvor han repræsenterede den danske Regering ved Kommissionen til Undersøgelse af Erstatningskrav i Anledning af Boerkrigen. Blev 1902 Generalkonsul i Rotterdam, 1905 Konsul i New York og var 1911 dansk Delegeret ved den internationale Konference i Washington om Beskyttelse af industriel Ejendomsret. Han medvirkede ved Udarbejdelsen af en ny Konsulinstruktion og blev siden Departementschef i Udenrigsministeriet. Under Verdenskrigen var Clan 1914—15 nogle Maaneder udsendt som særlig Gesandt i London og deltog 1918 som særlig udsendt Delegeret i de vanskelige Forhandlinger i Washington, der førte til Handels- og Skibsfartsoverenskomsten, hvorved den af Ententemagterne etablerede Standsning af Varetilførsler til Danmark atter hævedes.

Preben Ahlefeldt-Laurvig (1872—1941) begyndte sin Karrière i Udenrigstjenesten som Vicekonsul i London 1904—08 og blev derefter dansk Legationssekretær ved det russiske Gesandtskab i Peking, et Arrangement, man vistnok ikke har mange Sidedestykker til. 1912 blev han dansk Minister i Peking (og Tokyo), forflyttedes i 1920 til Warszawa og derfra igen det følgende Aar til London, hvor han var Minister, indtil han i 1938 trak sig tilbage og bosatte sig paa Madeira. Han havde en sjælden Evne til at skaffe sig gode Forbindelser, og i den med rige kinesiske Kunstsmykkede Gesandtskabsbolig i Pont Street samlede han mange indflydelsesrige Personligheder baade fra engelsk Politik, Samfundsliv og Diplomatiets Verden. Han havde nær Kontakt med det engelske Kongehus.

Erik Scavenius (f. 1877), fra Klintholm, kom ind i Udenrigstjenesten i 1901 og var Udenrigsminister i det første Ministerium Zahle 1909—10 og i det 2. do. 1913—20. Gesandt i Stockholm 1924—32 og derefter i nogle Aar til Raadighed for Udenrigsministeriet til Deltagelse i internationale Konferencer af politisk Karakter. Udenrigsminister i det omdannede Ministerium Stauning 1940 og i Ministeriet Buhl og endelig senere Stats- og Udenrigsminister.

Ove Engell (1884—1939) var først i Justitsministeriet, derefter Afdelingschef i Udenrigsministeriet, Gesandt i Moskva og senere i Stockholm.

Andreas Oldenburg (1877—1939) begyndte sin diplomatiske Karrière i England, var derefter i U. S. A. og blev Gesandt i Rom 1919, tillige akkrediteret Gesandt i Bern og sluttelig Gesandt i Paris.

C. M. Rotbøll (f. 1880) blev ansat i Udenrigsministeriet 1907 og gjorde Tjeneste i Norge, England og i Chicago. Under første Verdenskrig kom han til London som Leder af Grosserersocietetets og Industriraadets Fælleskontor dér og blev udsendt Generalkonsul fra 1919. I over 25 Aar var han derefter Danmarks Generalkonsul i London og endelig 1946—50 Gesandt i Australien og New Zealand.

Eduard Reventlow (f. 1883) kom ind i Udenrigsministeriet 1909, var først Legationssekretær i London, blev senere Direktør i Udenrigsministeriet, derefter Gesandt i Stockholm 1932 og i London 1938. Her blev et meget stort Ansvar lagt paa hans Skuldre under Danmarks Besættelse. Ved sin Side havde han *Gustav Rasmussen* (f. 1895), der havde en lang diplomatisk Karrière bag sig fra Krigsfangedelegeret i Sibirien 1917—18 over Udenrigsministeriet til Haag (hvor han var stedfortrædende Advokat ved Processen om Østgrønlands Retsstilling), senere Legationsraad ved Danmarks faste Delegation ved Folkenes Forbund i Genève og endelig i 1939 Legationsraad i London. Legationen brød med den under tysk Tryk virkende danske Regering og traadte i Samarbejde med De frie Danske i England. Efter Krigen fortsatte Grev Reventlow som Ambassadør i London. Gustav Rasmussen blev Udenrigsminister, først i Ministeriet Knud Kristensen, derefter i Ministeriet Hedtoft.

Fin Lund (f. 1884) havde studeret Nationaløkonomi, Finans- og Bankvæsen i Udlandet, før han kom ind i Udenrigsministeriet. I tre Aar var han Direktør for den dansk-vestindiske Nationalbank, St. Thomas, og i 5 Aar (1916—21) Direktør i The National City Bank of New York. Blev saa dansk Konsul i San Francisco, Chargé d'Affaires i Mexico og siden Gesandt. 1939 blev han Gesandt i Argentina, hvor han som en af de første sluttede sig til De frie Danske og fik samme Skæbne som de øvrige danske Diplomater, der tog dette Standpunkt. 1950 blev han Gesandt i Haag.

Peter Skov (f. 1883), der baade er cand. jur. og cand. polit., var en Tid ansat i Generaltolddirektoratet, kom derefter ind i Udenrigsministeriet, blev Legationssekretær i Petrograd, derefter Washington og den danske Regerings officielle Repræsentant i Rusland 1923, Aaret efter Gesandt, siden i Ankara, Athen, Warszawa og Prag, men blev af Krigen slaaet ud af sin Post. Han vendte saa tilbage til Danmark, men havde Vanskeligheder med Udenrigsminister Scavenius, tog sin Afsked og rejste til Sverige, hvor han 1943 forhandlede med Sovjet om Genoptagelse af Forbindelsen med Danmark, men han tilsidesattes af Modstandsbevægelsen, som fik sat igennem, at Biblioteksdirektør Th. Døssing kom som det frie Danmarks Gesandt til Moskva. Han blev ikke genansat efter Krigen. Skov har et betydeligt nationaløkonomisk og politisk Forfatterskab bag sig.

K. A. Monrad-Hansen (f. 1885) begyndte som Konsulatssekretær i New York 1912, blev siden Legationssekretær bl. a. i Norge, gjorde Tjeneste i Udenrigsministeriet og blev 1925 Gesandt i Buenos Aires og Montevideo. Fra Buenos Aires kom Monrad-Hansen til Haag, senere til Madrid og derfra til Moskva og blev i 1950 Ambassadør i Stockholm.

O. C. Mohr (f. 1883) var som ung fire Aar i Det Østasiatiske Kompagni, kom saa ind i Udenrigsministeriet, blev Legationssekretær først i Paris, siden i Berlin, Gesandt i Brasilien, Direktør i Udenrigsministeriet og 1941 sat paa den lidet misundelsesværdige Post som Gesandt i Berlin efter Herluf Zahle. Situationen: Danmark besat og alligevel repræsenteret var nærmest en Fiktion. Mohr søgte at faa det mest mulige ud af en haabløs Stilling, og ved sin Side havde han Legationssekretær *Vincens Steensen-Leth* (f. 1896), som viste megen Omtanke og efter Hitlers Fald kom til Rusland, hvor han bl. a. ordnede Hjemsendelsen af Landsmænd. Efter Krigen blev Mohr Gesandt i Italien. Steensen-Leth i Finland.

William Borberg (f. 1885), der blev cand. polit. og siden Sekretær ved Grosserersocietetets Komité, har, fraset forskellige Legationssekretærposter, virket paa ganske specielle Poster, først fra 1928—40

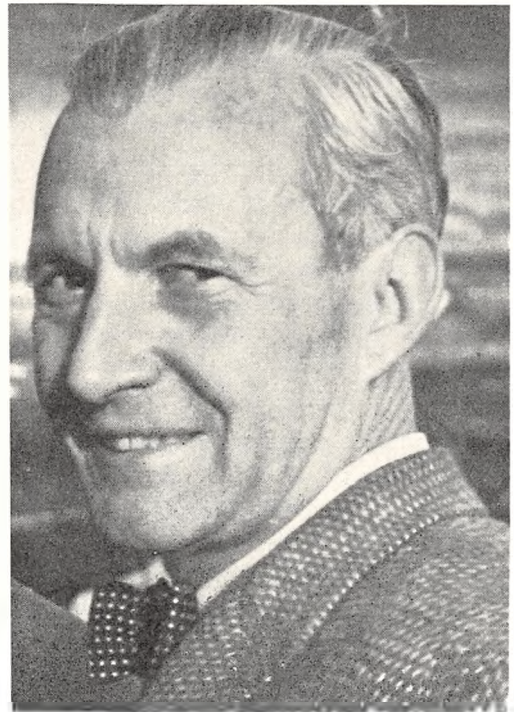
Kammerherre M. A. Bernhödt

Kammerherre Constantin Brun

Kammerherre Harald Scavenius

Henrik Kauffmann

som Danmark faste Delegerede ved Folkenes Forbund i Genève, siden, fra 1947, ved De Forenede Nationer i New York.

Georg Holler (f. 1886) var cand. polit., blev Sekretær i Wien, siden Legationssekretær i Petrograd og efter forskellige Poster Generalkonsul i Canada og 1946 Gesandt samme Sted.

Fr. le Sage de Fontenay (f. 1880) var Historiker, før han blev Diplomat. Blev cand. mag. i Historie 1906, var først ansat paa Det kgl. Bibliotek og blev saa Arkivar i Udenrigsministeriet, for hvilket han bl. a. har behandlet Udsendelsen af Danmarks nyere Traktater. Han har et betydeligt historisk Forfatterskab bag sig og er navnlig Kender af østerlandsk — især arabisk — Kultur; han har redigeret „Gyldendals illustrerede Verdenshistorie“. Efter 10 Aars Arbejde som Arkivar blev han i 1924 Gesandt i Island og derefter 1946—50 i Ankara. Han blev dr. phil. h. c. ved Reykjavik Universitet.

J. C. W. Kruse (f. 1880) blev som 26-aarig cand. jur. Assistent i Udenrigsministeriet og siden Legationssekretær forskellige Steder. Han var Sekretær ved Kongemødet i Malmø 1914 og ved flere lignende Møder. Blev i 1919 Gesandt i Oslo, derefter i Rom og i 1939 i Stockholm, hvor han oplevede Danmarks Besættelse og fik en vanskelig Tid, da de danske Flygtninge i stort Tal søgte til Sverige fra Danmark. Afslutningen paa hans Karrière var Ambassadørposten i Paris 1947—50.

Henrik Kauffmann (f. 1888) havde den Skæbne at blive sat paa en Post, hvor det krævedes af ham, at han gjorde det eneste rigtige, og uden at vakle et Øjeblik tog han det Skridt, der har skaffet ham en Plads i Danmarkshistorien: Ikke Anerkendelse af den tyske Besættelse.

Han er født i Frankfurt a/Main, hvor hans Fader dengang var en kendt Arkitekt. Bedstefaderen var en i sin Tid berømt General. Sin diplomatiske Karrière begyndte han i New York, hvortil han i 1913 blev sendt som ung cand. jur. fra Udenrigsministeriet for at virke som Konsulatssekretær. Tre Aar efter, midt under den første Verdenskrig, blev han Konsulatssekretær i Berlin, snart efter Gesandt i Rom og kom tre Aar derefter til Peking og Tokio. Gang paa Gang var han Vidne til en spændende, ofte katastrofal Udvikling. Saa fulgte nogle rolige Aar fra 1932, da han blev Gesandt i Oslo, og saa kom i 1939 Udnævnelsen til Gesandt i Washington. Han havde ikke været der et Aar, før Katastrofen indtraf. Men Kauffmann tog straks den 9. April 1940 det Skridt, alle frie Danske Jorden over beundrede ham for. Aaret efter afsluttede han Aftalen med U. S. A. om Grønlands Forsvar. Han tilsluttede Danmark De forenede Nationer 1. Januar 1942 og deltog i De forenede Nationers Konferencer i Hot Springs, Atlantic City og Bretton Woods, alle under Krigen, og endelig var han Formand for den danske Delegation ved den officielle Stiftelse af De forenede Nationer i San Francisco 1945. Han, som Regeringen paa tysk Bud havde maattet afskedige, fik fuld Anerkendelse, da Krigen var ovre, og han forblev i Washington, blev Danmarks første Ambassadør og udnævntes til Storkorsridder.

Ved sin Side havde Kauffmann *Poul Bang-Jensen* (f. 1909), Landsretssagfører fra København, som den 9. April 1940 var paa Studieophold i U. S. A. og kort efter blev knyttet til Legationen i Washington, hvor han gjorde et meget omfattende Arbejde og udnævntes til Legationssekretær, siden til Ambassaderaad, men fratraadte 1949 for at indtræde som politisk Raadgiver i De forenede Nationer.

Georg L. Høst (f. 1890) blev efter flere Poster Chargé d'Affaires i Island og Legationssekretær i Schweiz, Generalkonsul i Australien 1930 og ti Aar efter Gesandt i Mexico og en lang Række syd- og mellemamerikanske Stater. Han afbrødes af Krigen, var fem Aar Chef for Statens Udvandringskontor og blev derefter paany Gesandt i Mexico m. fl. Lande.

En kort Tid var *Ejnar Wærum* (f. 1890) Legationsraad og Chargé d'Affaires i Tokio, men han har den meste Tid haft sit Virke indenfor Udenrigsministeriet, hvor han efter Verdenskrigen har faaet betroet Ledelsen af næsten alle vigtige Forhandlinger med Udlandet om økonomiske Spørgsmaal, fra 1948 med Titel af Gesandt.

Frants Hvass (f. 1896) kom i 1922 ind i Udenrigstjenesten, hvor han har haft en fin Karrière. I

Generalkonsul J. E. Bøggild

Generalkonsul Georg Bech

1945 afløste han Niels Svenningsen som Direktør for Udenrigsministeriet og udnævntes i 1948 til Chef for den danske Militærmission i Berlin med Titel af Generalmajor, senere tillige Chef for den danske Mission ved det allierede Højkommissariat i Bonn. Han har været Danmarks delegerede ved flere vigtige Konferencer indenfor „De Forenede Nationer“ og er Vicepræsident i Det internationale Institut for administrative Videnskaber.

Nils Svenningsen (f. 1894) gennemgik den sædvanlige Karrière og kom i 1941 paa en meget vanskelig Post som Direktør for Udenrigsministeriet. Efter Krigen blev han Gesandt i Stockholm og efterfulgte i 1950 Kammerherre Kruse som Ambassadør i Paris.

Lars Tillitse (f. 1891) har navnlig gjort Tjeneste i det fjerne Østen og har siden 1939 været Gesandt i Tokio. *Hugo Hergel* (født samme Aar) har dels virket i Østen, dels i Balkanlandene og udnævntes 1950 til Gesandt i Moskva.

A. C. F. Sporon Fiedler (f. 1890), der i en lang Aarrække var Konsul siden Generalkonsul i San Francisco, fulgte Kauffmann og blev efter Krigen, i 1947, Gesandt i Teheran, to Aar efter tillige i Karachi og Bagdad. *A. E. C. C. Fensmark* (f. 1890), der under Krigen var Legationsraad i Teheran og Bagdad, var den første til at slutte sig til Kauffmann, blev i 1949 udnævnt til Chargé d'Affaires i Wellington, New Zealand.

C. A. C. Brun (f. 1897) har været Vicekonsul i Shanghai og Sekretær for Delegationen i Haag ved Processen om Østgrønlands Retsstilling, blev Legationsraad i Island 1936, stillede sig til Raadighed for Kauffmann i Washington og var Legationsraad her i hele Besættelsestiden. I 1946 blev han Gesandt i Reykjavik og senere Afdelingschef (Udenrigsraad) i Udenrigsministeriet.

Emil Torp-Pedersen (f. 1894) var først Sekretær ved den overordentlige Kommission, senere to Aar i Ø. K. og gik saa ind i Udenrigsministeriet. I 1940 blev han Legationsraad ved Gesandtskabet

i Stockholm og gjorde her et enestaaende Arbejde som Kontaktmand mellem de danske Flygtninge og de allierede. Efter Krigen blev han Gesandt i Sydafrika. I Stockholm assisteredes han udmærket af *Aage Hesselund-Jensen*, der i 1950 knyttedes til Ambassaden i Washington.

Bodil Begtrup (f. 1903) var cand. polit. og blev Filmcensor, før hun — via et Ophold ved De forenede Nationer — blev udnævnt til Danmarks Gesandt i Reykjavik, den første kvindelige Udsending vi har haft.

Minister *Anthou Vestbirk* (f. 1894) har en smuk Karrière bag sig og regnes for en af Udenrigstjenestens fineste Eksperter i Erhvervsspørgsmaal. Han udnævntes i 1945 til Generalkonsul i London og har ydet sit Land store Tjenester i Forhandlinger med England og andre Lande. 1950 blev han Reventlows Stedfortræder i Atlantpagtraadet og fik Rang som Gesandt.

Paa ledende Poster i Danmarks udenrigske Repræsentation finder vi iøvrigt (1950) Ministrene *Frantz Boeck* (Lissabon), *W. Eickhoff* (Warszawa), *Bent Falkenstjerne* (Bruxelles), *H. J. Hansen* (Bern), *H. P. Hoffmeyer* (Ankara), *Rolf Kiær* (Bukarest), *Knuth-Winterfeldt* (Buenos Aires), *Alexis Mørch* (Peking), *P. O. Treschow* (Praha), *Otto Wadsted* (Rio de Janeiro. Tidligere Minister i Washington og Rom), *M. A. Wassard* (Oslo, tidligere Haag), *Hubert Wichfeld* (Athen). *H. Tøberg-Frandzen* (New Delhi).

Blandt den øvrige Stab af officielle Repræsentanter, der er eller har været i Udlandet, nævner vi Ministrene *Otto Krag* (tidl. Bruxelles og Haag), *Flemming Lerche* (tidl. Helsingfors), *S. P. Duurloo* og *Hj. Collin*, *Tage Bull* (Rom), Ambassaderaad *Fritz H. Henningsen* (London), *F. Høegh-Guldberg* (Cairo), *Karl Kruse* (Paris), *Eggert Knuth*, *E. Blechingberg* (tidl. Teheran og Mexico), *Ove Sehested* (tidl. Brasilien), *E. G. Korsgaard*, *John Knox*, *Hans Wenck*, *I. P. Mirner* (Mexico), *Hans Bertelsen* (tidl. Hamburg og New York). Generalkonsulerne *Sigurd Christensen* (New York), *Poul B. Ryder* (San Francisco), *Greve E. H. Schack* (Flensborg, tidl. Sydney), *Poul Scheel* (Chicago, tidl. Shanghai), *H. H. Schrøder* (Hamburg, tidl. New York), *Konsul Th. Schultz* (Montreal, tidl. Johannesburg), *R. H. Kampp* (Frankfurt, tidl. Chargé d'Affaires i Reval), *Johan Oluf* (Chargé d'Affaires i Madrid, nu udnævnt til Gesandt i Ecuador, Colombia m. m.), *J. Holger Bech* (tidl. Geneve og Helsingfors), *Henning Hergel* (Canberra), *Mogens Melchior* (tidl. Helsingfors, Moskva), *Birger Dons Møller* (tidl. Flensborg), *Helmuth Møller*, *E. Wedell-Heinen*, *Viggo Jensen* (tidl. New York), *Adam Moltke-Huitfeldt* (Washington), *Viggo Theis-Nielsen* (Bombay), *R. Baumann* (tidl. Chicago).

Udenrigstjenesten er i de senere Aar udbygget ude og hjemme. Udvidelsen er bl. a. foranlediget ved Oprettelsen af Udenrigsministeriets Erhvervskontor, Udsendelse af Landbrugsattachéer og økonomiske Raadgivere samt Militærattachéer.

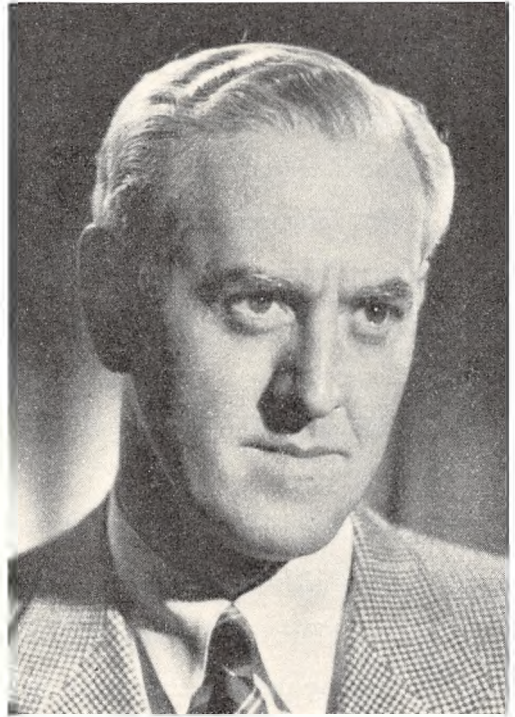
Et Kapitel for sig er *Udenrigsministeriets Pressebureau*, som oprettedes i 1916 paa Initiativ af *Marinus L. Yde*, siden Generalkonsul i Hamburg. Han afløstes af Redaktør *A. J. Poulsen*, hvis Loyalitet og repræsentative Evner var til Gavn for Institutionen baade indadtil og udadtil. I Aarenes Løb udsendtes Presseattachéer til de større Landes Hovedstæder: *Roger Nielsen* til Washington, *C. E. Aagaard* til London (efter Verdenskrigen afløst af *Ebbe Munck*), og forflyttet til Stockholm, *Helge Wamberg* til Paris, hvor han i en Menneskealder paa kulturelle, økonomiske, politiske og andre Felter har været primus motor, bl. a. ved Oprettelsen af Det danske Studenterhus i Paris, *Laur. Larsen*, senere *Per Faber* til Berlin; efter Krigen er der ogsaa sendt Attachéer til Oslo og Stockholm, *Bonn (Helge Knudsen)* og New York (*Kai Johansen*).

I Pressebureauet har nuværende Legationsraad *Kr. Bure* ydet en fortjenstfuld Indsats, bl. a. i Redaktionen af Bureauets Publikationer.

A. J. Poulsen, som døde 1938, efterfulgtes af *Karl J. Eskelund*, som efter en svær Tid under Krigen blev Generalkonsul i New Zealand og 1950 Leder af den danske Mission hos de allierede Højkommissærers Raad i Bonn.

Direktør H. C. Ørsted

Direktør Oluf Berntsen

Hans Efterfølger i Pressebureauet blev Redaktør *E. Blytgen-Petersen*, den mest aflyttede danske Kommentator i B. B. C. under Besættelsen. Denne afløstes i 1950 af *Sigvald Kristensen*, mangeaarig Medarbejder ved den socialdemokratiske Presse; han blev efter Krigen Presseattaché i Oslo, en Stilling Blytgen-Petersen herefter overtog.

I Forbindelse med Udenrigstjenesten kan nævnes nogle Danske, som er eller har været knyttet til internationale Organisationer:

Til Folkeforbundets Sekretariat i Geneve var i sin Tid knyttet adskillige Embedsmænd, deraf flere i mere betydelige Stillinger. Saaledes *Helmer Rosting* (i Mindretalsafdelingen, to Aar som Direktør, i to Aar Højkommissær i Danzig), *Ludvig Krabbe* (Leder af Folkeforbundssekretariatets Informationsvirksomhed overfor de nordiske Lande), *Finn T. B. Friis* (Mandatafdelingen, senere Nedrustningsafdelingen), *Knud Stoumann* (Epidemistatistik) og *Gabriele Rohde* (Administrationen af Folkeforbundsfunctionærernes Pensionsforhold). Til det internationale Arbejdsbureau i Geneve var knyttet Danskerne *Fr. v. Bülow* (Chef for Kontoret vedrørende Arbejdsforhold i Landbruget) og *Einar Erichsen* (Socialforsikring). Alle disse danske Embedsmænd forlod Geneve i 1940, da Folkeforbundet standsede.

Flere Danske er knyttet til *Forenede Nationers* Administration i Lake Success. Betydelige Stillinger beklædes af fhv. Departementschef *H. C. Andersen* som Chef for Regnskabsvæsenet, Landsretssagfører *Poul Bang Jensen*, politisk Raadgiver, Læge *Arne Barkhuus*, ansat i Departementet for ikke-selvstyrende Lande, Redaktør *Poul Vejby Johansen*, der indtager en ledende Stilling i Informationstjenesten, *Sigurd Hartz Rasmussen*, som er Chefbibliotekar, og *Carl Major Wright*, som er nationaløkonomisk Ekspert. De to sidstnævnte var i sin Tid ansat i Folkenes Forbund i Geneve.

Fiskeribiologen *Mogens Jul* er Leder af Fiskeridepartementet under Verdensorganisationen FAO.

H. C. Ørsted, som i Aarene 1918—22 var Kontorchef i Dansk Arbejdsgiverforening, valgtes sidstnævnte Aar til Direktør for de fire nordiske Arbejdsgiverforeningers Kontor i Bruxelles, som i 1939 flyttedes til Geneve. Han beklædte denne Stilling til 1946 og udførte et dygtigt og højt paaskønnet Arbejde. I 1948 valgtes han til Vicepræsident for Den internationale Arbejdskonference i San Francisco.

Oluf Berntsen, som Aarene 1931—36 var Valutakommitteret i Danmarks Nationalbank — efter en alsidig Bankuddannelse i Canada, Paris og London — knyttedes i 1946 til Bank of International Settlements i Basel.

DANSKE VERDENSFØRETAGERE

DET ØSTASIATISKE KOMPAGNI

Det Østasiatiske Kompagni udgør ved sin Størrelse og verdensomspændende Karakter en saa væsentlig Del af dansk Virksomhed udadtil, at det har sat sit Præg paa hele Udviklingen i Danmark i det sidste halve Aarhundrede. Dette store, danske Verdensforetagende, som enhver Dansk kender og er stolt af, er skabt af Etatsraad H. N. Andersen og bygget op paa en Kombination i det store Format af Produktion, Handel, Industri og Søfart.

Det Østasiatiske Kompagni begynder med en Dreng i Nakskov.

Hans Niels Andersen fødtes her 1852. Faderen var Arbejdsmand, hvis Slægt i umindelige Tider havde haft Bopæl paa Landet; Slægt efter Slægt havde som Husmænd og Daglejere tjent deres Brød paa de store lollandske Godser. Moderen var af fynsk Almueslægt.

Hjemmet i Nakskov var vel fattigt, men ingenlunde trykket heraf. Fattigdommen havde udviklet en Nøjsomhed, der opdrog til Haardførhed og derved fik Karakter af Dyd. Ved allerede i Barndommen at lære at undvære, hærdedes H. N. Andersens Karakter; han lærte at vente og at bie. Den Taalmodighed og den til Stædighed grænsende Udholdenhed, der blev en Del af hans Karakter, kan muligt føres tilbage til Barndommens nøjsomme Aar.

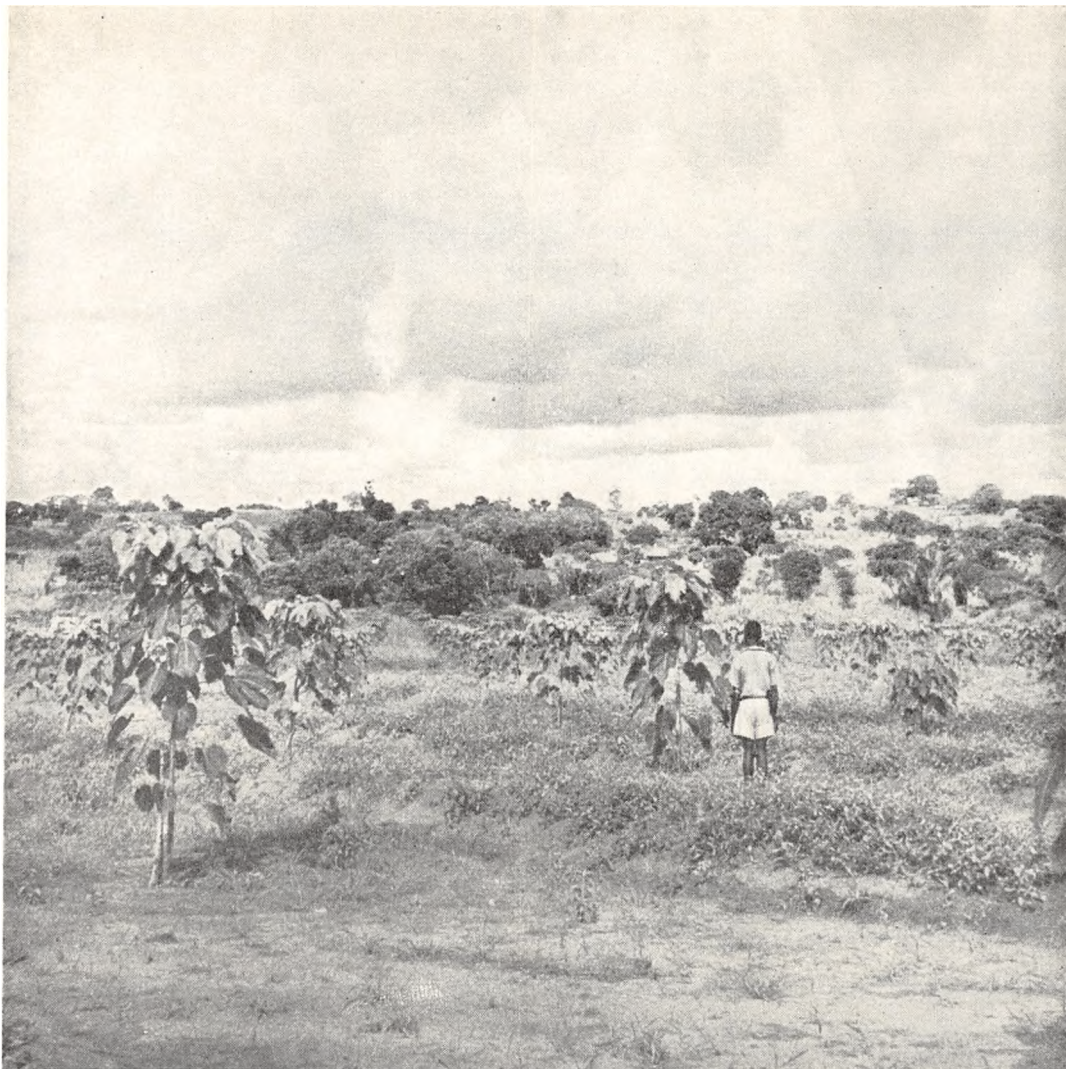
Det var Havnen, der gav Nakskov Liv, og det var ogsaa den, der gav Drengens Fantasi Næring. Han stirrede efter Skibene, naar de stod Fjorden ud, og i hans Sind gærede Længslen efter at sejle til fjerne Lande. Han fortæller selv, hvordan han som Dreng ofte laa i sin Seng og lyttede til Hylet fra Stormen, som strøg ind over Byen ude fra Havet. Han sov ind med Tanken om Sejlrebning og med Forestilling om, at Stormen, som slog mod Ruden, var vældige Bølger, der brød Skibets Sider.

Om Aftenen samledes ofte barske Sømænd i hans Forældres lave Stuer, og saa

Sortering af Jordnødder ved en af Ø. K.'s Stationer i Østasien

gik Snakken om Landene hinsides Havene, hvorfra der hentedes Kokosnødder, Papegøjer og mange andre for en Dreng sælsomme Ting. Hans Far og Mor fortalte ham spændende Beretninger om Napoleon og Krigen i 1848—50 og Eventyr fulde af Liv og Overtro. Han glemte det aldrig. Men stærkest virkede Fortællingerne om Havet og om Sømænds Liv. Han blev tidligt klar over, at naar han blev stor, vilde han ud at sejle. I Skolen gjorde han sig ikke bemærket ved Dygtighed, og fra de faa Aar, han efter Konfirmationen arbejdede paa det lokale Skibsværft som Tømrer, er der heller ingen, der erindrer sig noget særligt om ham, men der er al mulig Grund

Tungtræer, plantet i December 1944, paa en af Ø. K.'s Plantager i Østen

til at formode, at hans Kendskab til Træ stammer fra disse første Læreaar paa Nakskov Skibsværft. Han gjorde sin Pligt, stille og roligt, maaske med et Stænk af Beskedenhed. Han modnedes langsomt. „Skynd dig, men langsomt“, var Kejser Augustus' Valgsprog, H. N. Andersen kunde have sagt det samme.

I Aaret 1872 tog han Hyre paa Sejlskibet „Mars“, der gik i Fart paa Sydamerika. Det blev en Skoling i Mod og haardt Arbejde, saa haardt, at han slet ikke havde forestillet sig, at der kunde bydes Mennesker saadanne Vilkaar. Naar den lille Skude kom ud for Stormen i Biscaya-Bugten eller paa Atlanterhavet og som en Nøddeskal

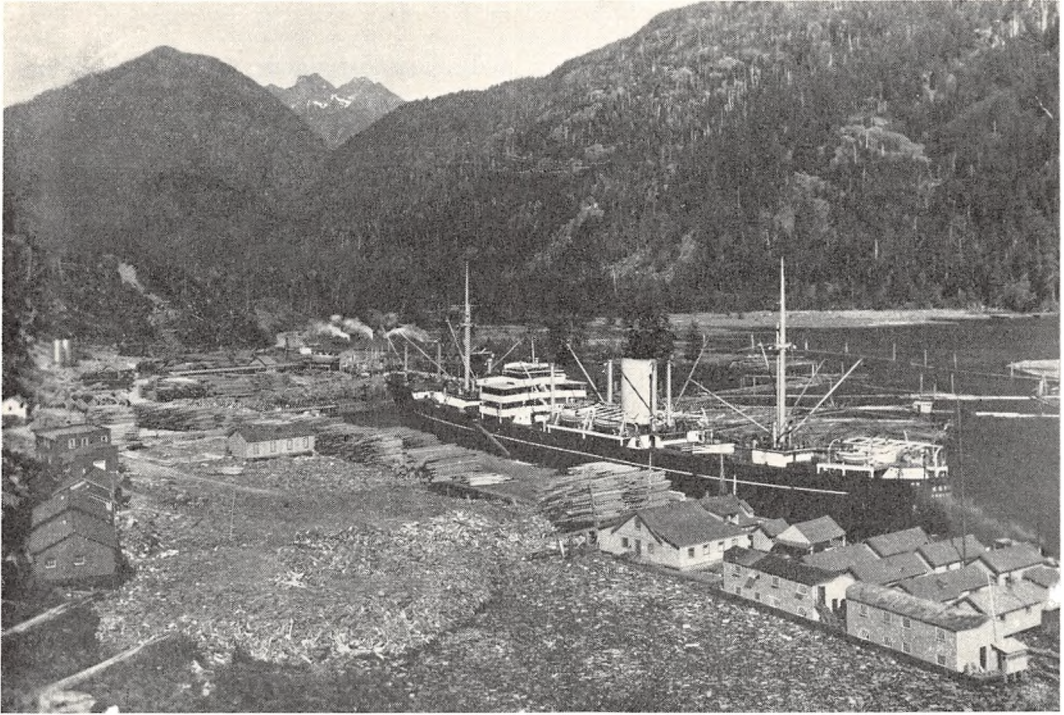

Fra Ø. K.'s Arbejdsmark i Bombay. Lager af Bomuldspakker

kastedes om paa Bølgerne, fyldtes alt med Vand. Søstøvler fyldtes, Køjerne med. Drivvaade i Dagevis, med 16 Timers Arbejde i Døgnet holdtes Mandskabet i Aande af Kaptajnen. Dertil Lugt af Hvidkaalsvælling, der ikke just helbredte Søsyege. Tørsten blev stillet med Ferskvand, som opbevaredes paa Træfade, men Vandet var ofte tykt og slimet og til Tider fuldt af Myggelarver.

Men det Eksempel paa urokelig Ro og Mod og paa overlegne Førerevner, som Kaptajnen viste i Farens Stund, kunde Andersen aldrig glemme.

I 1874 sejlede Andersen for første Gang ind i Hongkongs Havn, det britiske Imperiums yderste Forpost i det fjerne Østen. Kina havde altid været hans Længsler Maal. I sit „Tilbageblik“ skriver H. N. Andersen: „Et stærkt Indtryk gjorde Hongkong paa mig. Hvad havde ikke Menneskevilje og Menneskeevne udrettet der, siden Englænderne i 1842 havde taget den kun 32 Kvadratmil store Ø i Besiddelse, som før den Tid var beboet af en faatallig Fiskerbefolkning. Hvilken Fremdrift maatte der ikke sidde i de Hjerner og Viljer, som havde fremarbejdet dette merkantile Kæmpeværk.“

En af Ø. K.'s Baade i Havn i British Columbia. Alt omliggende Land tilhører Kompagniet

Og H. N. Andersen kom til at grunde over, hvad der vel var Kærnen i det engelske Imperiums enorme Vækst og Prestige. Han øjnede Gaadens Løsning i den Kendsgerning, at der under det britiske Flag virkedes efter en uskreven Gensidighedens Lov, at det britiske Flag betød Orden og en stærk, omsigtsfuld, organisatorisk Kraft ladet med Fremdrift. Endelig øjnede han, at England ønskede at arbejde i frie Omgivelser paa Tolerancens og Tillidens Grund. Den unge Sømand i Hongkongs Havn tog allerede nu Lære af de store engelske Imperiebyggere.

Havde han som Dreng været lidt af en Drømmer, blev han nu Virkelighedens og Kendsgerningernes Mand.

Omkring ved samme Tid kom H. N. Andersen til Siam. Da han fra det aabne Hav første Gang sejlede op ad Menamfloden, modtog han et uudsletteligt Indtryk af Naturens hemmelighedsfulde, dragende Magt i Tropelandet. Det stod straks klart for ham, at dette Land med de urørte Naturrigdomme og dets delvise Uberørthed af europæisk og amerikansk Kapital maatte frembyde Chancer for en Mand, der vilde begynde smaat, men stiledede mod fjerne og store Maal.

Handel og Skibsfart i Siam foregik paa hin Tid efter fuldstændig forældede Principper. Smaaskibe paa 100 Tons sjakrede med smaa Varepartier fra Havn til Havn og naaede sjældent længere end til Kina. I Maanedsviis laa man og drev i Havnene, indtil Varerne, der solgtes i Smaapartier, var realiseret. Nogle enkelte europæiske Købmænd boede i Bangkok, men stak af saa hurtigt, de havde høstet Gevinster. Sumpstrækninger og ubeboede Omraader fyldte Bangkoks Arealer.

Under disse Forhold er det, at Andersens Vilje begynder at udfolde sig i Initiativ. Han tager Plads som Styrmand paa et af Kongen af Siams Barkskibe, der blev benyttet i Handelsøjemed, og som saadan foreslaar han et Handelshus i Siam at opkøbe et Parti Teaktræ og lade ham sejle Partiet til England.

At gennemtrumfe dette, der regnedes for hasarderet, at faa malayisk Mandskab ud paa Vinterfart til Nordeuropa, at faa dem til at lystre under saa lang en Sejlads, var alt dette muligt? Andersen garanterede, at han var Manden, der skulde vide at gennemføre Transaktionen. Betænkelighederne blev overvundet. Andersen udtog selv det købte Træ, sejlede Syd om Kap det Gode Haab og naaede Liverpool. Her lossede han Ladningen, saa Købmændene kunde besigtige Varens prima Kvalitet. Den blev solgt med 100 pCt.s Fortjeneste. Og Andersen sejlede hjem med Kullast og naaede Bangkok med hele Besætningen i Behold og med en enorm Fortjeneste. H. N. Andersen havde vist, hvad der boede i ham, og hvad han duede til.

Efter Hjemkomsten uddannede han sig paa forskellig Vis, lærte Sprog og især Historie, hvor han syntes, saa megen Erfaring laa skjult. I det praktiske var han paa Færde Dag og Nat. Han tog Ophold paa „Oriental Hotel“, som han overtog tilligemed de tilknyttede Forretningsvirksomheder, deriblandt en *store*, og fik samtidig Dispositionsret over det omliggende Terræn, der fra Menamfloden strakte sig op til Byens Hovedstrøg. Dette Areal ejedes af en af Siams Stormænd, der efter sin Titel som Udenrigsminister almindelig kaldtes Kromatah. Firmaet *Andersen & Co.* blev stiftet 1. September 1884, og dermed var Spiren til *Det Østasiatiske Kompagni* lagt. Der blev straks taget fat paa Arealets Udnyttelse. Gamle Bygninger blev nedrevet, og nye rejste sig. Gennem Arealet, et delvis junglebevokset Terræn, anlagdes en bred Avenue med stilfulde, moderne, grundmurede Villaer, noget hidtil uset i Bangkok. Til *store*-Forretningen knyttedes efterhaanden en betydelig Import og Eksport, del-

Træstammer kommer til Ø. K.'s Savmølle i Posadas, Argentina

vis med egne Skibe. Bl. a. eksporteredes store Kvantiteter af Teaktræ, opkøbt i Bangkok. Egen Teaskov-Koncession og egen Savmølle kom til at staa som et lokkende Maal — og det naaedes i 1894.

I al denne Foretagsomhed var der megen Modgang, som Andersen overvandt, mange Skuffelser, som han bed i sig. Ofte bøjede han af, hvor det betalte sig at vente, ofte holdt han ud, hvor andre brød sammen i Mismod. Savn og Lidelser mødte han, men hans Nerver spændtes, og hans Mod voksede i titanisk Kamp mod Tropelandets snigende og tilintetgørende Kræfter. Og han vandt Sejr. „Jeg erfarede,“ skriver han, „at man ikke i Tropeskovene kan lokke Aberne til at kaste Frugter ned til sig fra Træerne, men at man selv maa forskaffe sig dem. — Jeg lærte ogsaa at forstaa de Minders Magt og den dybe Længsel efter Fædrelandet, der aander gennem Poul Møllers skønne Digt: Glæde over Danmark.“

Da Andersen i 1892 passerede de 40 Aar, var han en velstillet Mand, ja rig. De fleste vilde have slaaet sig til Taals med det rent pekuniære og derefter levet i Mage-

lighed og Velstand, men Andersen vilde noget mere. Han vilde paany vise Dannebrog i Østasien, som da de store danske Kompagnier i det 18. Aarhundrede handlede paa Kina og Indien.

Med disse stolte Tanker gik han i Land i København, hvor han den 27. Marts 1897 med Firmaet Andersen & Co. som Basis fik stiftet *Det Østasiatiske Kompagni*, som i hastigt Tempo udviklede sig til et Handelskompagni af Verdensformat.

Fra *Siam* udstraalede Kompagniets Initiativ over *Malakka*, hvor en Filial oprettedes i Singapore og store Plantager oparbejdedes, til *Kina*, hvor navnlig Sojabønnehandelen tog et formidabelt Omfang, saaledes som der nærmere er redegjort under Omtalen af de østasiatiske Lande. I Forbindelse med Sojabønnehandelen oprettedes i København *Dansk Sojakagefabrik*, som udvikledes til et stort Foretagende.

Kort efter fulgte Oprettelsen af en Afdeling i *Sydafrika*, hovedsagelig med Sigte paa det træfattige Sydafrikas Forsyning med Træ fra Skandinavien og en Række danske Produkter.

I *Britisk Indien* skabtes paa et senere Tidspunkt en omfattende Opkøbsorganisation med Kontorer i Madras, Calcutta og Bombay og Opkøbscentraler i en Mængde andre Byer. En Olie- og Sæbefabrik oprettedes i Madras.

I *Burma* skabtes en Organisation med specielt Sigte paa Rishandel og Rismølle-drift, men iøvrigt alsidig som alle andre Steder, hvor Kompagniet slaar sig ned. I *Saigon* i Fransk Indokina oprettedes en Afdeling med Henblik paa Rishandelen.

Et Par Aar før den anden Verdenskrigs Udbrud oprettedes en *australsk* Afdeling.

I *Nordamerika* etableredes efter Panamakanalens Aabning Kontorer i de store Byer paa Vestkysten Los Angeles, San Francisco, Seattle og Vancouver. Paa de dansk-vestindiske Øer, nu Virgin-Islands, oprettedes *Det vestindiske Kompagni*.

Under Krigen erhvervedes et stort Skovomraade paa Vancouver Island ved den canadiske Stillehavskyst. Her er flere Savmøller i Virksomhed.

I London oprettedes Datterselskabet *United Baltic Corporation*, som varetager vigtige Sider af Selskabets Interesser.

I selve Danmark tog Selskabet Interesse i en Række store Foretagender: *Nakskov Skibsværft*, *Den danske Mælkekondenseringsfabrik*, *Schiønning & Arvé*, Forsikringsselskabet *Baltica* m. fl.

Gravemaskine i Pong Tin Mine, Siam

Hele det store Verdensforetagende, som efterhaanden skabtes, blev bundet sammen ved Etablering af et Net af Skibsruter mellem alle Verdensdele, og herigennem kunde Etatsraad Andersens ledende Tanke: *Vekselvirkning* mellem de forskellige Faktorer — Raavareproduktion, Transport og Fabrikation — realiseres til Fordel baade for Danmark og de Lande, hvor Kompagniet efterhaanden fik Interesser.

Under og efter sidste Verdenskrig er Kompagniets Organisation yderligere udbygget ved Oprettelse af Filialer i en lang Række Lande: Argentina, Brasilien, Mexico, Canada, Japan, Philippinerne m. fl.

Kompagniet overtog i 1950 det engelske Selskab „*The Old East African Trading Co.*“, som omspænder Kenya, Tanganyika, Uganda og en Del af Congo. Senere paa Aaret overtoges en stor Skov- og Savmøllevirksomhed i Secondi i Kumasidistriktet paa Guldcoysten — 100 Aar efter Salget af de gamle danske Kolonier her.

Efter Krigen har Ø. K.'s Formand og administrerende Direktør, Hans kongelige Højhed *Prins Axel*, foretaget to store Rejser for at inspicere Filialerne rundt om i Verden og styrke Selskabets Samarbejde med Myndighederne i de forskellige Lande.

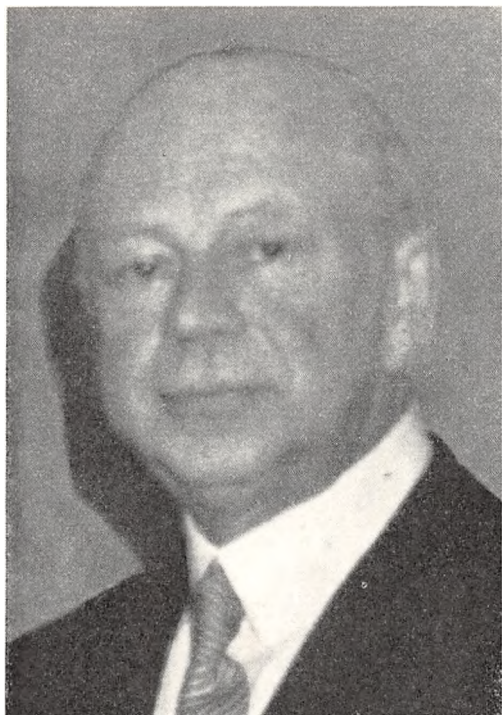
Ø. K.'s Interesser er efterhaanden blevet saa omfattende, at der næppe er noget Land, som blot har nogen Betydning i Verdenshandelen, hvor Kompagniet ikke har Filialer, Agenturer eller staar i Samarbejde med andre Foretagender.

Kompagniet omsætter aarlig over en Million Tons Varer, repræsenterende en Værdi af flere Hundrede Millioner Kroner.

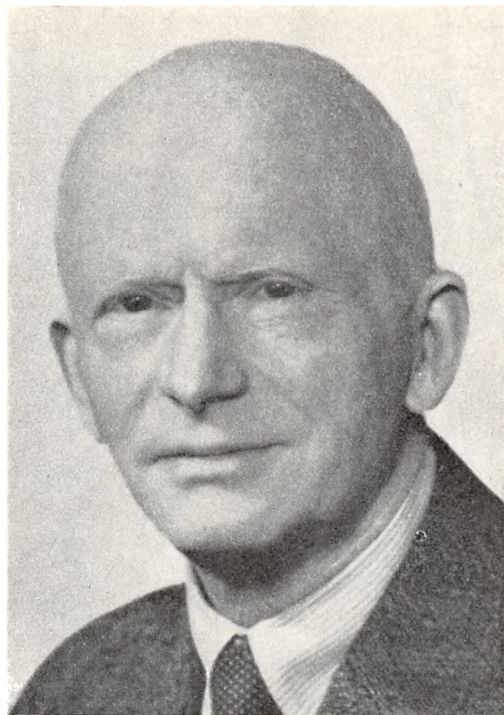
Kompagniets Betydning for det danske Samfunds økonomiske Udvikling i den sidste Menneskealder er umaadelig. Direkte og indirekte har dets Virksomhed bragt enorme Rigdomme til Landet, og dets Initiativ har virket fremmende paa den industrielle Udvikling; der kan blot henvises til, at Kompagniet gav Burmeister & Wain Mulighed for at komme i Spidsen med Hensyn til Bygning af Diesel-Motorskibe ved i 1912 at give Bestilling paa „Selandia“ og straks efter flere af samme Type. Det blev Signalet til, at Kompagniet gik fuldstændig over til Dieselmotordrift paa sine Skibe.

Selskabets Aktiekapital er 50 Millioner Kroner, Reservefonden ligeledes 50 Millioner Kr. Selskabets Status pr. 31. December 1949 balancerede med 293 Millioner Kr.

Disse Tal giver dog kun i ringe Grad et Indtryk af Kompagniets Omsætning og Betydning for det danske Samfund. De maa ses i det Perspektiv, som H. N. Andersen oprullede i Slutningen af sin Bog „Tilbageblik“: „Det Østasiatiske Kompagni har udover Aktionærinteresserne Betydning som Led i Danmarks Erhvervsudvikling. Det knytter med stærke Interessebaand fjerne Egne af Jordkloden til Danmark og strækker sine Fangarme langt ud og tilfører det danske Samfund meget mere, end der kan maales med Afskrivninger, Dividender og Henlæggelser. Før disse Overskud af Driften fremkommer, spredes som Følge af den forgrenede Vekselvirkning gennem Kanaler, hvis Løb er vanskelige at efterspore. Millioner af Kroner ud over Landet, som i større og mindre Brøkdeler finder Vej til Steder i Samfundet, hvor det ikke anes, at de skyldes „Det Østasiatiske Kompagni“, og hertil bidrager ikke alene dansk Kapital og Danskes Arbejde, men ogsaa fremmed Kapital og fremmedes Arbejde, Udnyttelsen af fremmed Jord og af meget, som frembringes fjernt fra Danmark. Men Gensidighed er Livsnerven i alt Erhverv, og derfor tilflyder der ogsaa de udenlandske Omraader, hvorpaa „Det Østasiatiske Kompagni“ erhverver, tilsvarende Fordele gennem Kompagniets Organisationer og ved dets Arbejde.“

Direktor Henrik V. Jacobsen

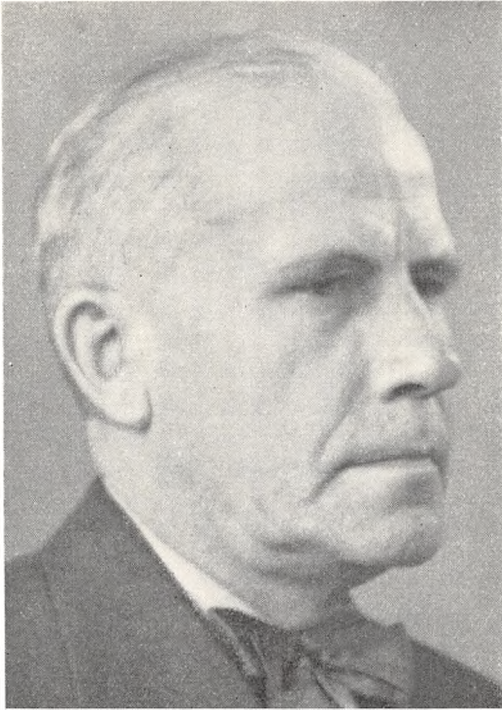
Direktor C. C. Hansen

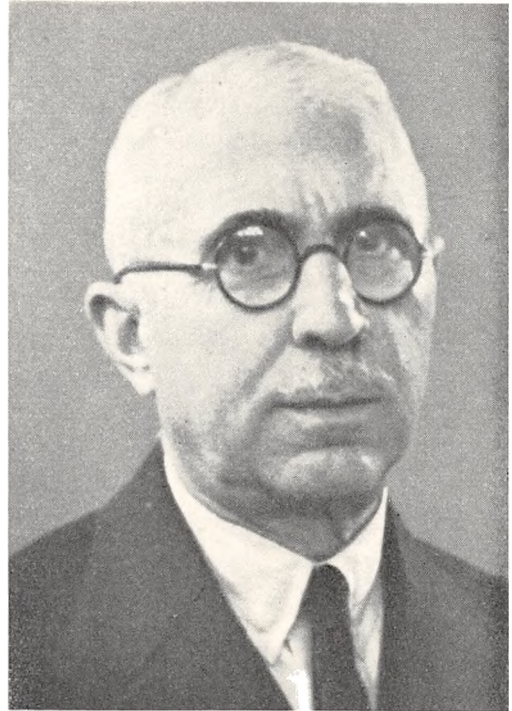
Direktor O. Bjørling

Direktor Hakon Christiansen

Aage V. Jørgensen,
Direktor for Dansk Sojakagefabrik

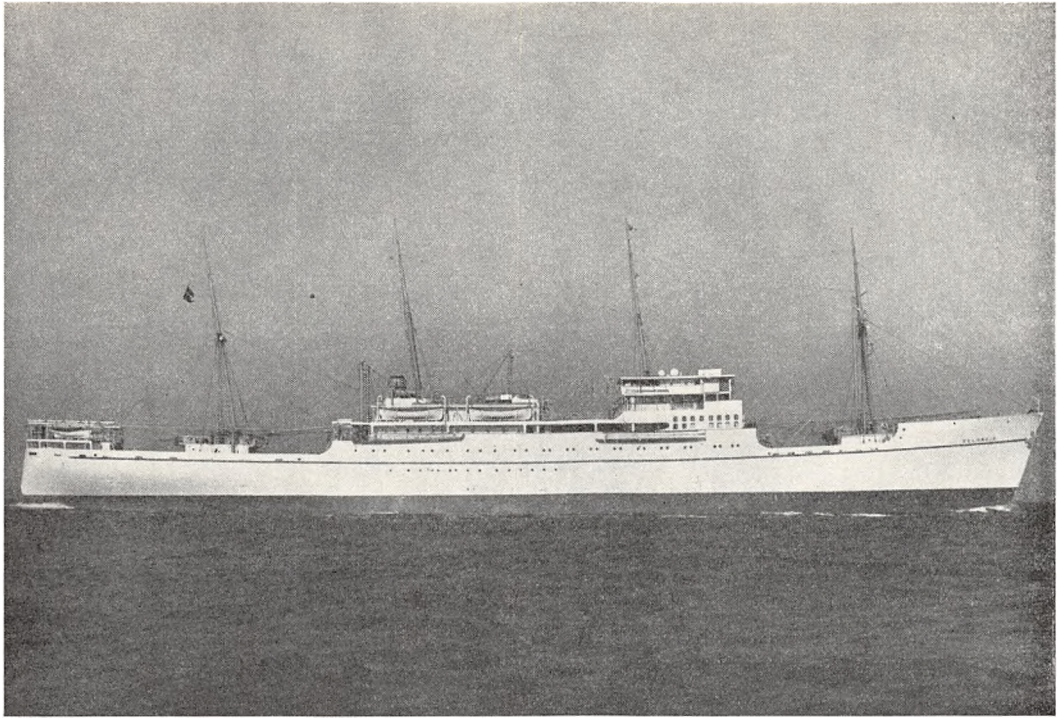

L. Wassard,
Direktor for Dansk Sojakagefabrik 1920—47

Ansvar for Videreførelse af H. N. Andersens store Værk blev efter hans Død i 1937 lagt i Hænderne paa *Prins Axel* og en Kreds af Mænd, som var vokset op indenfor Kompagniet og indlevet i Grundlæggerens Aand.

Prins Axel traadte i Kompagniets Tjeneste 1912 som Fører af Motorskibet „Asia“, knyttedes et Aarstid efter til Hovedkontoret, blev 1927 Medlem af Selskabets Bestyrelse og efter H. N. Andersens Død Formand for denne og administrerende Direktør. Direktionen kom iøvrigt til at bestaa af *C. C. Hansen* (udtraadte 1947, men fortsatte som Medlem af Bestyrelsesraadet), tidligere ved Filialer i Østasien, bl. a. Manchuriet, *Henrik V. Jacobsen*, Bestyrer af Kompagniets manchuriske Agenturer 1917—30, *Otto Bjørling*, tidligere Leder af Bangkokfilialen, og *Hakon Christiansen*, ligeledes tidligere Chef for Bangkokfilialen. Til Underdirektører er udnævnt *J. Chr. Aschengreen*, tidligere Leder af Afdelingen i Indien, *E. Strandberg*, tidligere Leder af Singaporefilialen, og *Axel Brøndal*, tidligere Leder af Filialen i Shanghai.

Blandt de Mænd, der i Aarenes Løb bidrog til Kompagniets Udvikling, maa nævnes Direktørerne *Chr. Schmiegelow* (1859—1949) og *Johs. Madsen-Mygdal* (1874—1924).

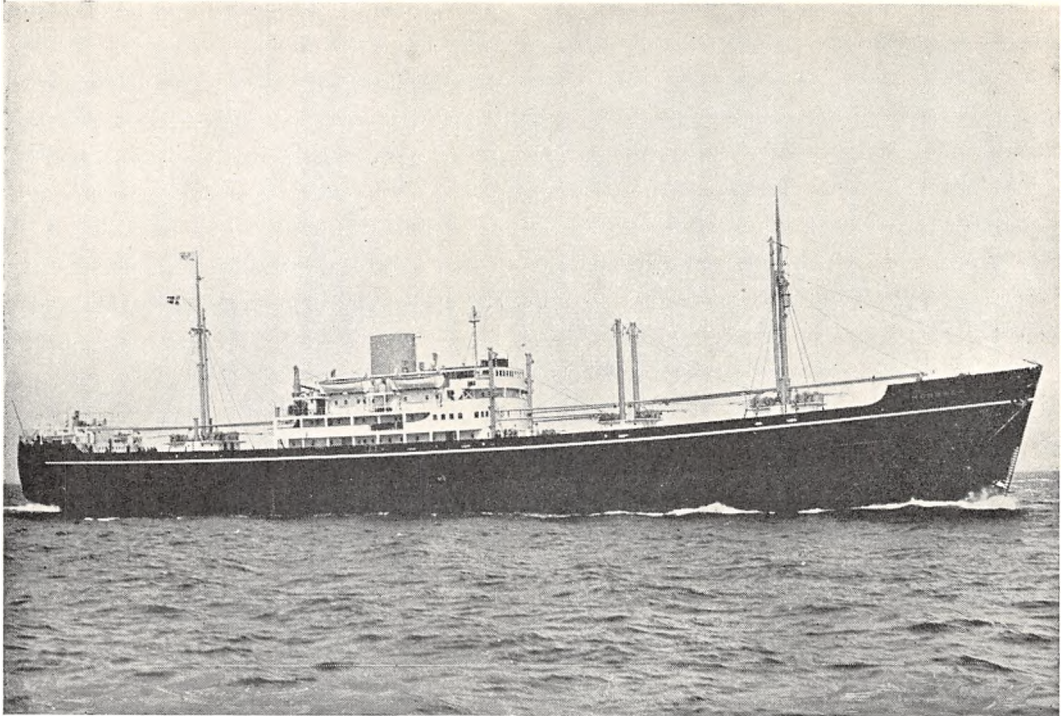
Ø. K.'s Motorskib „Selandia“

Der kan ikke være Tvivl om, at *H. N. Andersen* var et Geni, et af de Mennesker, der ser Lys og Vej, hvor andres Øjne, kun formaar at erkende Mørke og uigennemtrængeligt Vildnis. Hans Initiativ omskabte det ældgamle siamesiske Rige, og i sit Hjemland grundlagde han det største Handelsforetagende, der har virket i Nord-europa, siden Hanseaternes Handelsvælde stod i Flor i Middelalderen.

Det, der tilsyneladende dannede Kærnen i hans Personlighed, var Viljen, en ubøjelig Vilje, der Aar ud og Aar ind krævede Resultater. Men hvor afgørende end Karakter og Vilje var for hans enestaaende Skæbne, saa var dog Fantasi, Dristighed, Udholdenhed og visionær Evne hans særlige Gave, det, der gjorde ham til en Stormand i Nordeuropas og Østens Forretningsliv og skænkede ham Adgang til Konger og Kejsere og bar ham og hans Selskab gennem Krige og Kriser.

Flaget var ham Symbol paa Riget, Kongen og Folkets Historie i tusinde Aar. Han lod sjældent Flaget gaa til Tops, kun i store alvorlige Øjeblikke, eller naar dyb og taknemlig Glæde fyldte ham.

Et Blik og et Haandtryk af *H. N. Andersen* kunde skaffe ham Venner for Livet;

Ø. K.'s nyeste Motorskib „Mombasa“

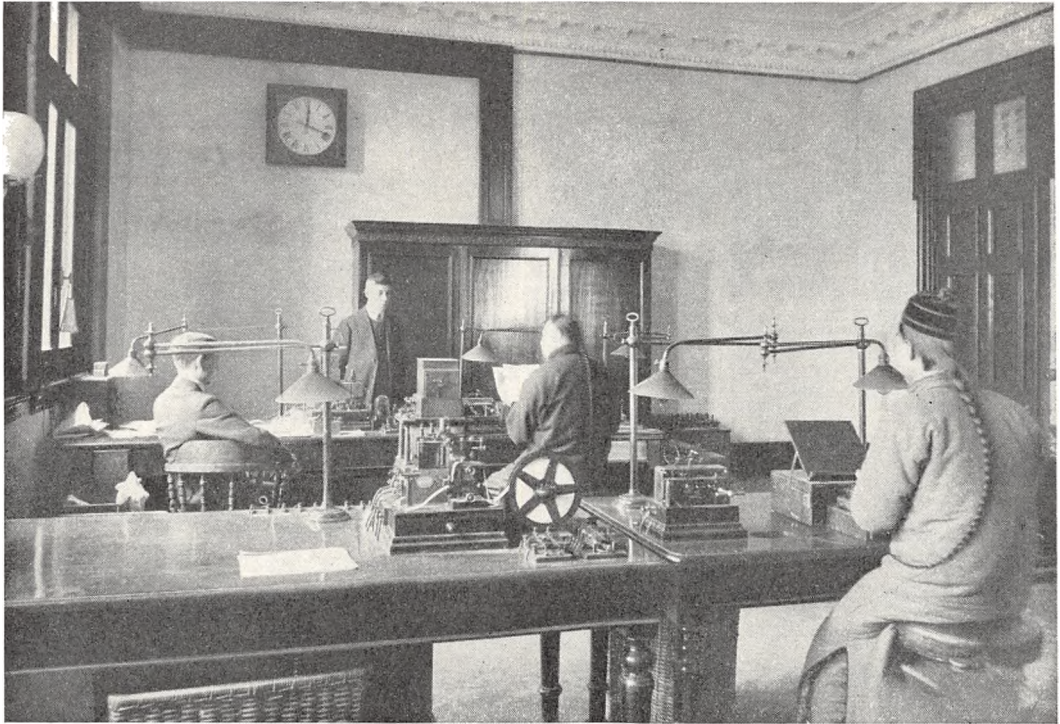
noget saadant hændte ved hans første Audiens hos Christian IX paa Amalienborg Slot i Aaret 1896.

I Krigsaarene 1914—18 foretog Andersen flere Gange farefulde Rejser over Nord-søen for at yde sit Land Tjenester af overordentlig Betydning. Han havde Adgang til den engelske Konge, og i 1915 besøgte han den tyske Kejser og havde et Freds-forslag med fra Englands Konge, men Forsøget mislykkedes.

Da Krisen i Verdenshandelen satte ind i 1920—22, viste han sig paany som den overlegne Forretningsmand. Han handlede med en Beslutsomhed, der maaske var den største, han havde udvist, siden han som ung gennemgik de store Strabadser i Kamp med Havets Vælde og førte Skuden i Havn med sikker Haand.

Ved hans Død i 1937 stod det klart, at med ham gik en af Nationens Store bort. Kong Christian X og Prins Valdemar fulgte ham til Graven civil.

H. N. Andersen opfattede Ø. K. som det synlige Bevis paa sit Livs Arbejde. Han ønskede, at dette Navn skulde værnes med Ære og glide ind i vor Bevidsthed som noget, der kunde styrke Nationens Selvtillid og Selvrespekt.

Gammelt Telegrafværelse med kinesisk Betjening paa Store Nordiskes Station i Shanghai

DET STORE NORDISKE TELEGRAF-SELSKAB

Det var under en Aftenforelæsning i Foraaret 1820, at *H. C. Ørsted* for en Kreds af Studenter demonstrerede det Forsøg, der fik en Magnetaal, hvorover der førtes en elektrisk Strøm, til at bevæge sig. Dermed indvarsledes en ny Epoke i Fysikkens og Teknikkens Historie.

Opdagelsen af Elektromagnetismen førte med sig, at en Kreds af højtbegavede Forskere i Europa og Amerika satte alt ind paa Realisation af Telegrafien, og fremsynede Forretningsmænd arbejdede i det stille med Planer om Telegrafanlæg Jorden rundt, et for Datidens Menigmand fabelagtigt og fantastisk Tankeeksperiment.

Allerede i 1844 anlagde Morse Verdens første Telegraflinie. Den løb mellem Baltimore og Washington. Og dermed tog Udviklingen rivende Fart. Det første under søiske Kabel toges i Brug 1851, det forbandt Calais med Dover. Tyskland fulgte med, Frankrig ligesaa. Den 1. Februar 1853 kunde Danmark aabne sin første Telegraflinie med Ledning fra Helsingør over København, Korsør, Nyborg, Fredericia,

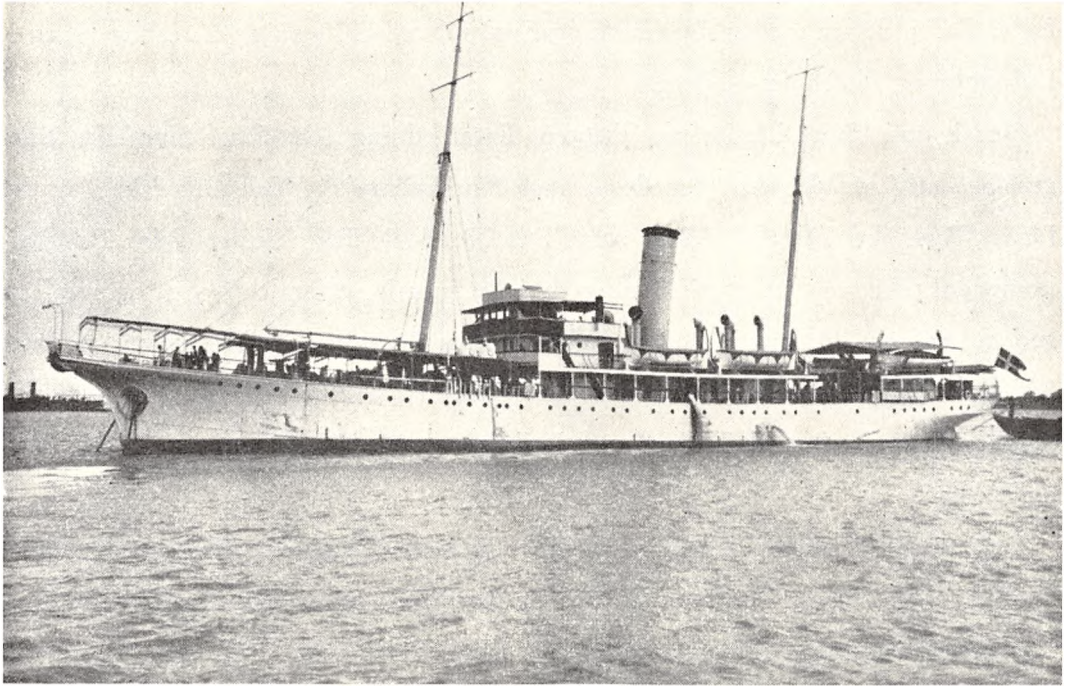

Resterne af Store Nordiskes Telegrafstation i Calais efter Bombardementet i 1940

Flensborg, Rendsborg og Altona til Hamborg. Omtrent samtidig udlagdes et Øresundskabel, der forbandt den svenske (og norske) Telegraf med den danske og gennem sidstnævnte med det europæiske Telegrafnet.

1857 erhvervede det engelske Kabelselskab „Submarine Telegraph Company“ Koncession paa Anlæg af Kabel fra Vesterhever ved Tønningen over Helgoland til Cromer i England, men med Krigen 1864 og Danmarks Tab af Hertugdømmerne mistede Danmark og de øvrige nordiske Lande denne direkte Forbindelse med Storbritannien, og en helt ny Situation forelaa, hvor det gjaldt at udnytte de forhaandenværende Muligheder. Her er det, at *C. F. Tietgen* med sit fødte Seerblik og sin Evne til at slaa til i rette Øjeblik gjorde sin historiske Indsats paa Telegrafiens Omraade.

Den amerikanske Oberst Shaffner havde allerede i 1854 udkastet en Plan for Etablering af Kabelforbindelse fra Nordamerika over Grønland, Island og Færøerne til Norge og Sverige og derfra til Danmark. Senere ændredes Planen til, at Kabelforbindelsen skulde gaa over England til Danmark, og et i Marts 1866 stiftet

Kabelskibet „Store Nordiske“

engelsk-kanadisk Selskab, The North-Atlantic Telegraph-Company, i hvis Bestyrelse Tietgen indtraadte, og som hos den danske Regering havde opnaaet Koncession for Anlæg af Kabler mellem Danmark og England og Danmark og Norge, genoptog Shaffner's Projekt, der dog hurtigt mistede sin væsentligste Betydning, efter at det i Sommeren 1866 var lykkedes at etablere to direkte transatlantiske Kabler. The North-Atlantic Telegraph-Company gled herefter ud af Billedet, men Tietgen arbejdede nu videre med Planer, der i 1868 førte til Dannelsen baade af Dansk-Norsk-Engelske Telegraf-selskab og af det Dansk-Russiske Telegraf-selskab. Disse to Foretagender, hvori Tietgen var Bestyrelsesformand og drivende Kraft, og hvoraf det første havde overtaget et i 1867 udlagt dansk-norsk Kabel, fik Koncession paa Anlæg af undersøiske Kabler til henholdsvis England og Rusland fra Danmark, samt fra Sverige til Rusland. Den danske Købmand i Newcastle *H. S. Erichsen* ydede Tietgen en gavnlig Støtte i de svære og dristige Beslutninger og Transaktioner, der gik forud for Selskabernes Stiftelse.

I September Maaned 1868 udlagdes det dansk-engelske Kabel, der landede ved

Søndervig paa Jyllands Vestkyst og i England ved Newcastle, og Aaret efter fuldførtes Forbindelsen mellem Danmark og Rusland ved Udlægning af Kabler Møen—Bornholm og Bornholm—Libau.

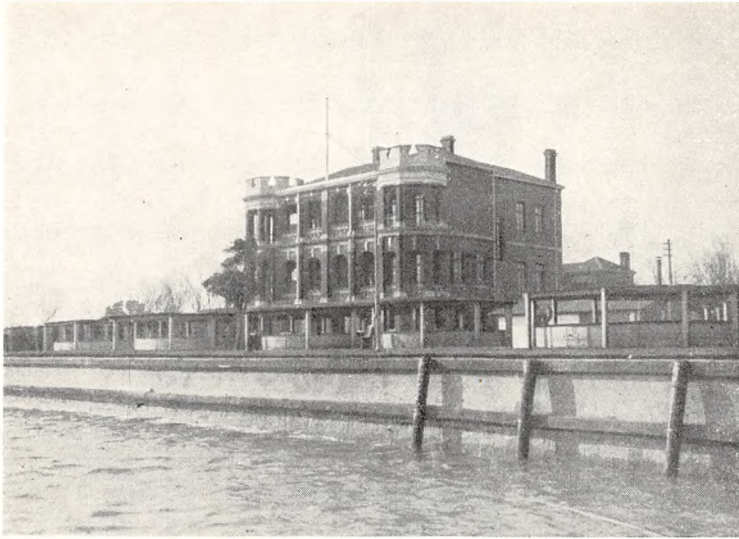
Den 1. Juni 1869 stiftedes paa Tietgens Foranledning „*Det Store Nordiske Telegraf-Selskab*“, og derved forenedes Dansk-Norsk-Engelske Telegraf-selskab og det Dansk-Russiske Telegraf-selskab samt Det Norsk-Britiske Undersøiske Telegraf-kompagni, der var blevet stiftet allerede i 1865 under et andet Navn, og som var ved at realisere Udlægning af et Kabel Skotland—Norge. Udlægningen af dette Kabel fuldførtes i Juni 1869, og i Oktober samme Aar etableredes Kabelforbindelse mellem Sverige og Rusland ved Udlægning af et Kabel mellem Grisslehamn og Nystad.

Det Store Nordiske Telegraf-Selskabs Stiftere arbejdede videre med Oberst Shaffner's Plan om at forbinde Europa og Amerika ved en Kabelforbindelse over Færøerne, Island og Grønland, men da der i Løbet af faa Aar efter 1866 blev udlagt et Antal direkte Kabler over Atlanten, forringedes det økonomiske Grundlag for Planen mere og mere, og den kom aldrig til Udførelse. Derimod viste der sig en Mulighed, som det nystiftede Selskab straks greb, for gennem Udvidelse mod Øst at gøre Store Nordiske til et Verdensforetagende.

Allerede i 1865 havde den kejserlige russiske Regering paabegyndt Bygningen af en Telegraflinie gennem Sibirien, og i Løbet af et Par Aar naaede man at faa Linien udbygget til den kinesisk-russiske Grænsestation Kjachta, sydøst for Irkutsk.

De Planer, der laa til Grund for Russernes sibiriske Projekt, og som var udarbejdet efter lange Forhandlinger med amerikanske Selskaber, havde egentlig haft til Hensigt at søge Telegrafforbindelse mellem Europa og Amerika etableret ved Landlinie gennem Sibirien, undersøisk Kabel over Berings-Strædet og Landlinie videre gennem Alaska til U. S. A. og paa den Maade komme de atlantiske Projekter i Forløbet ved den sibiriske Landlinies Forbindelse med de europæiske Linier.

Men inden Russernes Kabler var naaet Stillehavet, lykkedes det, som allerede nævnt, i 1866 at realisere det direkte nordatlantiske Telegrafkabels Udlægning. Stillet overfor denne Kendsgerning slog den russiske Regering ind paa den Plan at nyttiggøre den sibiriske Landlinie som et Led i en Telegrafforbindelse mellem

Store Nordiskes Kabeldepot i Woosung, Kina

Europa og det fjerne Østen, idet man tænkte sig at gennemføre Landlinien til Vladivostok paa Stillehavskysten og derfra naa Japan og Kina gennem under-søiske Kabler.

Paa Foranledning af den russiske Telegrafadministration blev Tietgen opfordret til at tage denne Sag op, og den 23. Oktober 1869 erhvervede han Koncession fra Rusland paa Anlæg og Drift af Telegrafkabler mellem Sibirien og Japan og Kina. Dermed kunde Tietgen skride til Stiftelse af A/S Det Store Nordiske Kina og Japan Extension Selskab, foreløbig uafhængigt af Søsterselskabet.

Paa dette Tidspunkt arbejdede ogsaa et engelsk Selskab paa at bringe Telegrafanlægget til Kina og Japan ved over Hongkong at forlænge en allerede eksisterende Kabelforbindelse mellem Europa og Ceylon. For at komme dette Selskab i Forkøbet maatte Tietgen handle hurtigt, og Fabrikationen af det for de østasiatiske Forbindelser nødvendige Kabel blev straks sat i Gang. Den danske Regering støttede Tietgens Forehavende gennem Udsendelse til Kina og Japan af en særlig Diplomat, Kammerherre *Sick*, og gennem Afsendelse til Østasien af Fregatten „Tordenskjold“. Til at lede Etableringen af Kabelforbindelserne i Østasien udvalgte Tietgen Løjtnant *Edouard Suenson*, Sønnen af Helten fra Helgoland. Da Løjtnant Suenson i Maj 1870 naaede ud til Hongkong, forestod der ham en saare vanskelig Opgave, som ikke alene bestod i at organisere Udlægningen af Søkablerne, men bl. a. ogsaa i hos de paagæl-

Kabel bringes i Land fra en af Store Nordiskes Kabeldampere i østasiatiske Farvande

dende Regeringer at opnaa Tilladelse til Kablernes Landing og i at overvinde den indfødte Befolknings fjendtlige Indstilling mod Indførelse af Telegrafen. Tietgens Valg af Løjtnant Suenson viste sig overmaade heldigt. Med Opbydelse af stor Viljestyrke, diplomatisk Snille og rige administrative Evner overvandt den unge Søofficer de mangeartede Hindringer. Allerede i April 1871 blev Kablet mellem Hongkong og Shanghai taget i Brug; i August 1871 aabnedes Nagasaki—Shanghai Kablet, og samme Maaned fuldførtes Kablet mellem Nagasaki og Vladivostok. Den 1. Januar 1872 aabnedes den nu fuldførte sibiriske Landlinie for Befordring af Telegramtrafik, og hermed skabtes Forbindelse mellem Store Nordiskes Kablesystem i Europa og Det Store Nordiske Kina og Japan Extension Selskabs Kabler i Østasien. Vejen var nu banet for Sammenslutning af de to Selskaber, som fandt Sted i Februar 1872. Aktiekapitalen blev det for sin Tid formidable Beløb af 27 Millioner Kroner, og hermed havde det største Aktieforetagende i Skandinavien begyndt sit Virke.

Udbygningen af Kabelnettet i Europa og Østasien fortsattes, dels ved omfattende Dublering af allerede eksisterende Kabler, dels ved Anlæg af nye Forbindelser. I

1873 etableredes saaledes Kabelforbindelse mellem Danmark og Frankrig og mellem England og Sverige, og i 1906 bragtes Færøerne og Island i telegrafisk Forbindelse med Omverdenen. Den seneste Tilvækst til Store Nordiskes Kabelsystem er en i 1948 etableret Kabelforbindelse mellem Danmark og Polen og et i Sommeren 1950 mellem England og Danmark udlagt meget moderne Kabel, som betegner et betydeligt teknisk Fremskridt i Sammenligning med Selskabets ældre Kabler. Medens Kabeludlægning i Tidens Løb til dels er blevet foretaget med befragtede Skibe, foretages Vedligeholdelse og Reparation af Store Nordiskes Kabler af Selskabets egne Kabeldampere, der tillige hyppigt foretager Kabelarbejde for andre Telegrafadministrationer og Selskaber.

Store Nordiskes Oprettelse af Kabeltelegrafforbindelse med Japan virkede som en kraftig Stimulans for Udbygningen af det interne japanske Telegrafnet, der i Løbet af faa Aar naaede et landsomspændende Omfang. I Kina maatte derimod Store Nordiske og de faa fremskridtsvenlige Embedsmænd, der klart saa Telegrafens Betydning for det store kinesiske Rige, i en Aarrække kæmpe mod meget store Hindringer, inden den indre kinesiske Liniebygning realiseredes i væsentligt Omfang. Efterhaanden som disse Hindringer overvandt, gjorde Store Nordiske og et Antal af dettes Ingeniører og Telegrafister, som traadte i kinesisk Tjeneste, imidlertid et stort Pionerarbejde ved Anlægget af det interne Telegrafnet, Uddannelse af kinesiske Telegraffunktionærer og Tilrettelæggelse af Telegrafdriften.

Store Nordiske har gennem Aarene bl. a. ved Indførelse af forbedrede Telegrafapparater, af

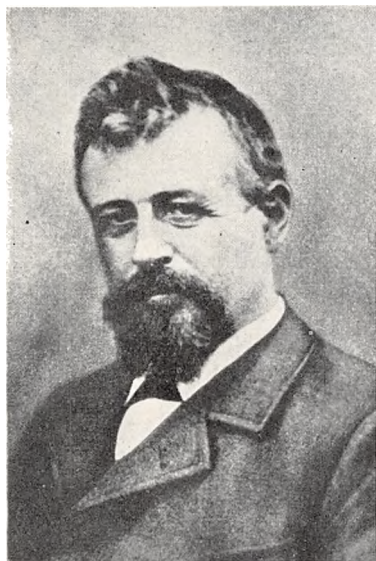
Det Store Nordiske Telegrafelskabs Bygning i Shanghai

hvilke flere er konstrueret af Selskabets Ingeniører, øvet en stor Indsats i Telegrafens Udvikling til vore Dages paalidelige og hurtige Kommunikationsmiddel. Allerede i 1875 oprettede Store Nordiske i København et Værksted for Fremstilling og Reparation af Telegrafapparater, som i Aarenes Løb ikke alene har tilfredsstillet Selskabets Behov, men har været i Stand til at foretage omfattende Leverancer til Kunder i Ind- og Udland. I de seneste Aar har Store Nordiske optaget Produktionen af visse Arter af Radiomateriel.

I langt højere Grad end Tilfældet var under den første Verdenskrig, medførte den anden Verdenskrig Afbrydelser af Store Nordiskes Kabler i Europa og Østasien og næsten fuldstændig Lammelse af dets Virksomhed, men under de vanskeligste Forhold blev Genopbygningen iværksat straks efter Krigsafslutningen, og af de som Følge af Krigen afbrudte Forbindelser er nu de fleste genoprettede, saaledes at Store Nordiske er paa Vej til at genindtage sin gamle Plads blandt Verdens Kommunikationsforetagender.

F. L. SMIDTH & CO.

Hen over en gammel Murstensfacade i Vestergade i København staar med store, forgyldte Bogstaver *F. L. Smidth & Co.*, men kun faa af de Mennesker, der haster gennem den snævre Forretningsgade, tænker over, at bag disse røde Mure lever en

Ingeniør F. L. Smidth

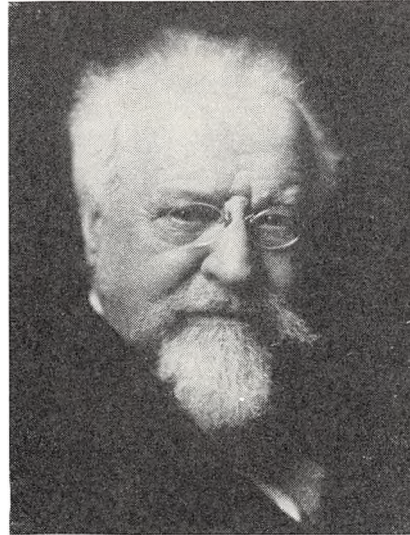
Virksomhed, hvis Vækst er et Eventyr, og hvis Arbejdsfelt i bogstavelig Forstand er hele Verden.

Med en Indsats af Initiativ, teknisk Dygtighed og Evne til at vinde Tillid ude og hjemme er dette Foretagende blevet *absolut ledende i Verdens Cementindustri*.

I et Værelse i Moderens Villalejlighed paa Margrethevej paa Frederiksberg nedsatte Ingeniør *V. F. L. Smidth* sig i 1882 som raadgivende og projekterende Ingeniør med Møllerianlæg og kort efter ogsaa Teglværksanlæg som Speciale. Smidth var praktisk uddannet paa Maskinværksteder, men

Ingeniør Alex. Foss

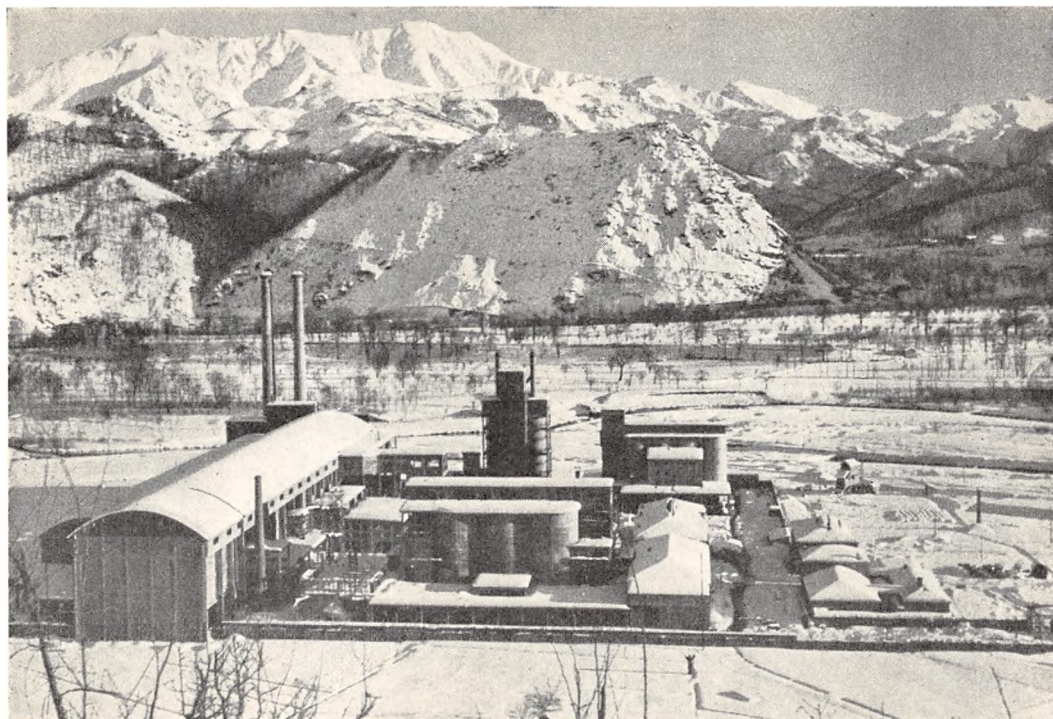
Ingeniør Poul Larsen

havde suppleret sin Uddannelse ved at deltage i Undervisningen paa Polyteknisk Lærestalt.

Aar 1884 knyttede Smidth Ingeniør *Poul Larsen* til Firmaet og Aaret efter tillige Ingeniør *Alexander Foss*, som begge viste sig at være Personligheder af usædvanligt Format.

Den vældige Udvikling, som Anvendelsen af Cement indenfor Byggeriet netop stod overfor, førte nu de tre Ingeniører ind paa et grundigt Studium af Cementindustriens Muligheder i Danmark, og ved Rejser og Bekendtskaber førtes man hurtigt ind paa den Bane, der stadig har været Firmaets: Projektering og Anlæggelse af Cementfabrikker. Ingeniørarbejdet har stadig været det egentlige og bærende i Virksomheden og det, der har givet Selskabet Føringer i den haarde Konkurrence paa Verdensmarkedet.

At uddanne og besidde den dygtigste Ingeniør- og Personalestab har naturligvis kun været muligt gennem en Personalepolitik, der i allerhøjeste Grad regnede med menneskelige Faktorer, og som til Formaal havde at knytte Medarbejderne til sig for Livstid og gøre dem fortrolige med alle Detailler i Cementindustriens Vilkaar i alle Lande og under alle Himmelstrøg. Gennem den nære Tilknytning til de med Selskabet nærmest forbundne Fabrikker har det været muligt bestandig at ligge i Spidsen med Hensyn til Anvendelse af alle de nye og moderne Opfindelser. Deraf

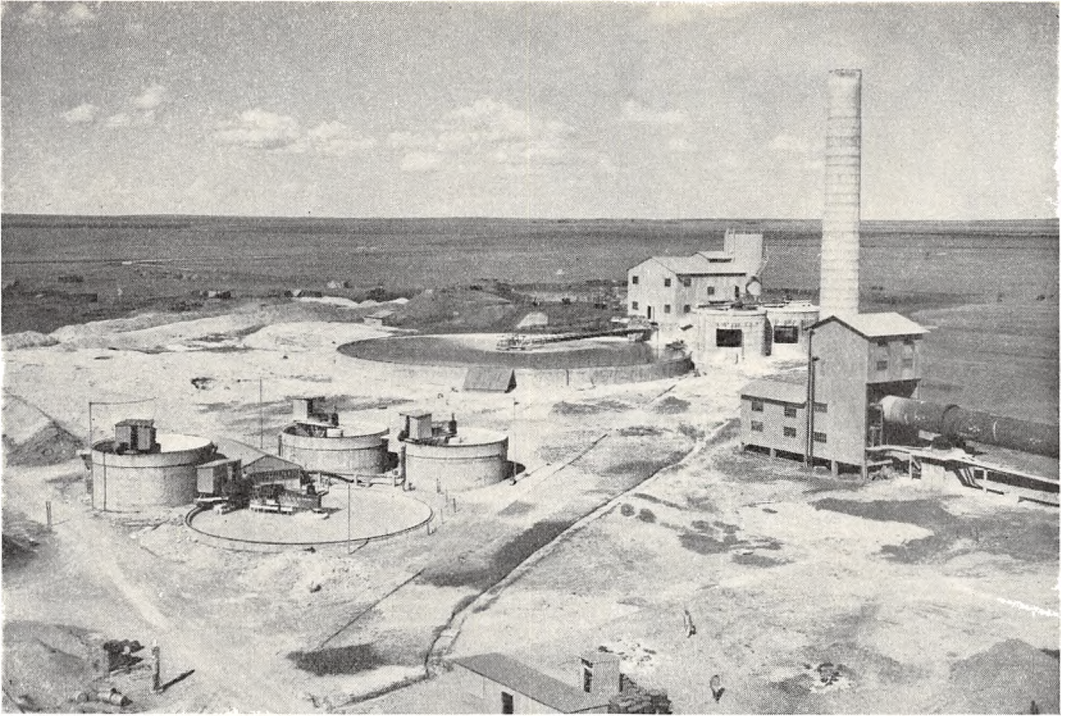

Cementfabrik i Italien, bygget af F. L. Smidth & Co.

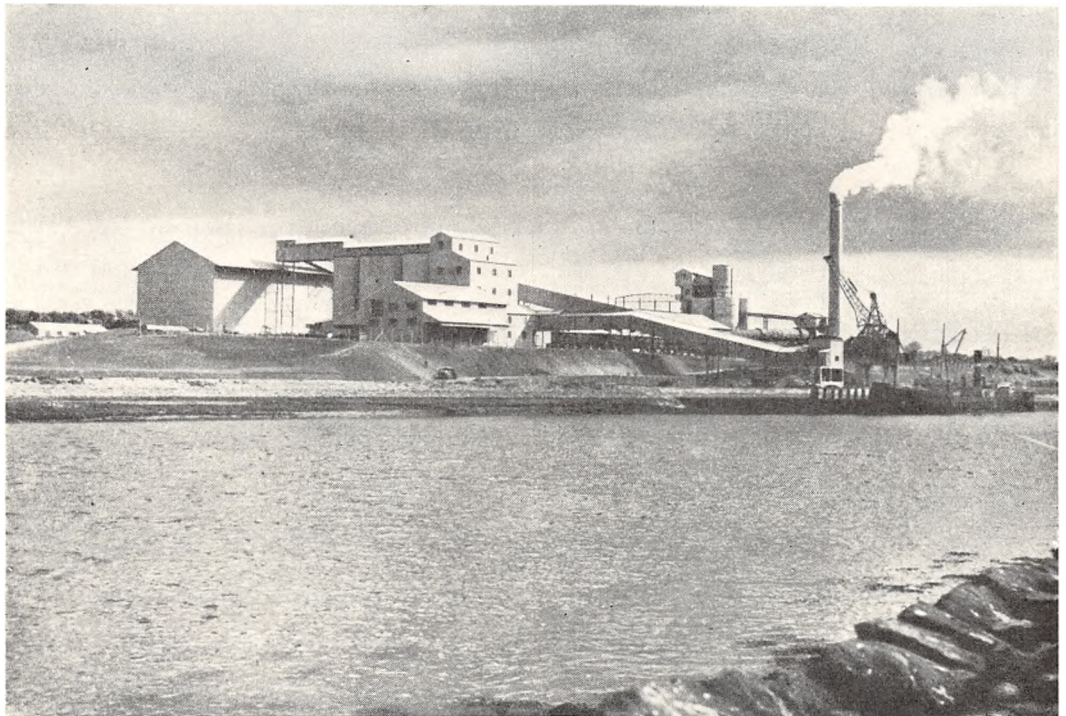
den Respekt, som F. L. Smidth & Co.'s Ingeniører, Maskiner og Metoder nyder Verden over. Men uden et genialt kommercielt Overblik og uden Anvendelse af den yderste Anspændelse af den menneskelige Snille og Snarraadighed kan intet Verdensfirma klare sig. Med sin koncentrerede Energi, sin medfødte, overordentlige Begavelse og Sans for Forretninger i det store Format kom Poul Larsen i særlig Grad Selskabet til Nytte, da det i Tiden fra 1920—35 for Alvor erobrede Verden.

Det var i 1887, at Firmaet fik overdraget Bygningen af den første Cementfabrik, i Limhamn i Sverige. Tre Aar efter byggedes den første danske Cementfabrik: Aalborg Portland-Cement Fabrik. 1898 byggede Firmaet sin egen Maskinfabrik i Valby.

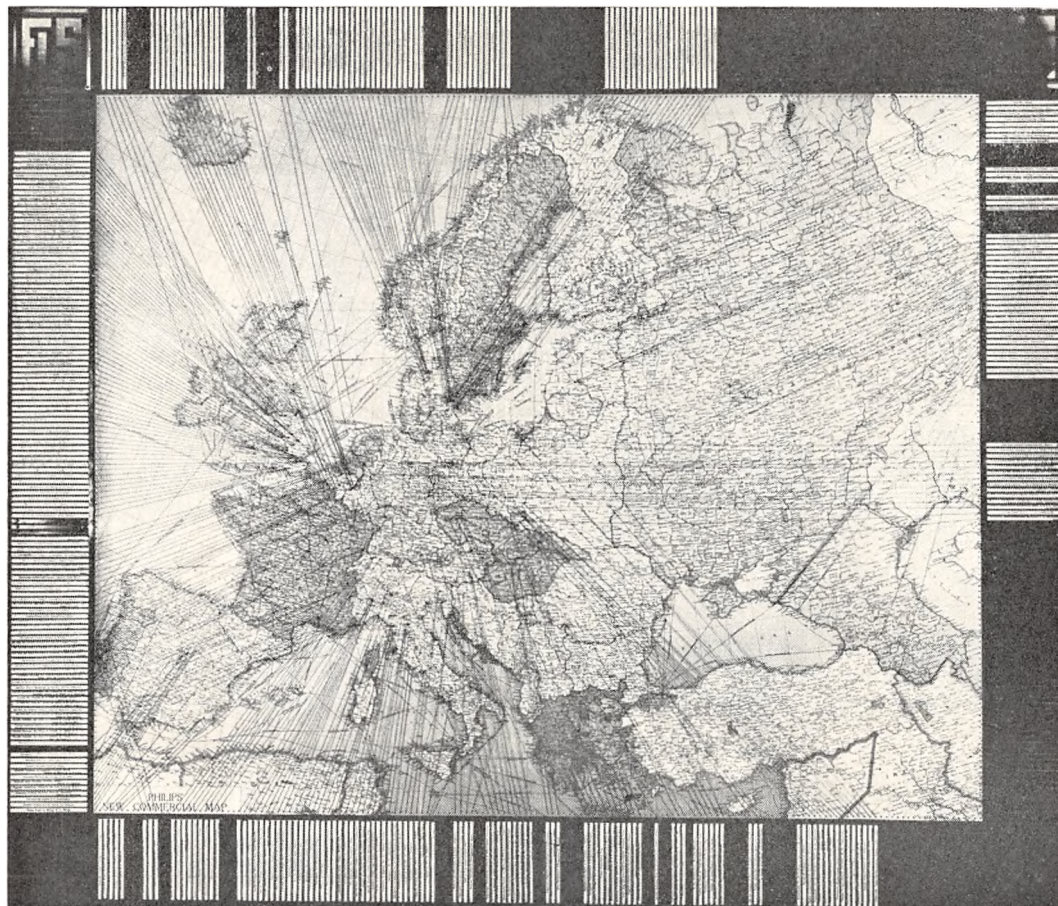
1890 kunde Firmaet oprette Kontor i London, 1893 i Paris og St. Petersborg, og 1895 stiftedes Firmaet i New York. Det var ikke mindst den i Halvfemserne opfundne Rørmølle og Indførelsen i Europa af Rotérovnen til Afløsning af den hidtil anvendte Skaktovn, der medvirkede til den rivende Fremgang og kom til at betyde noget af en Revolution i Cementindustrien.

Cementfabrik i Sydafrika, bygget af F. L. Smidth & Co.

Cementfabrik i Drogheda, Irske Republik, bygget af F. L. Smidth & Co.

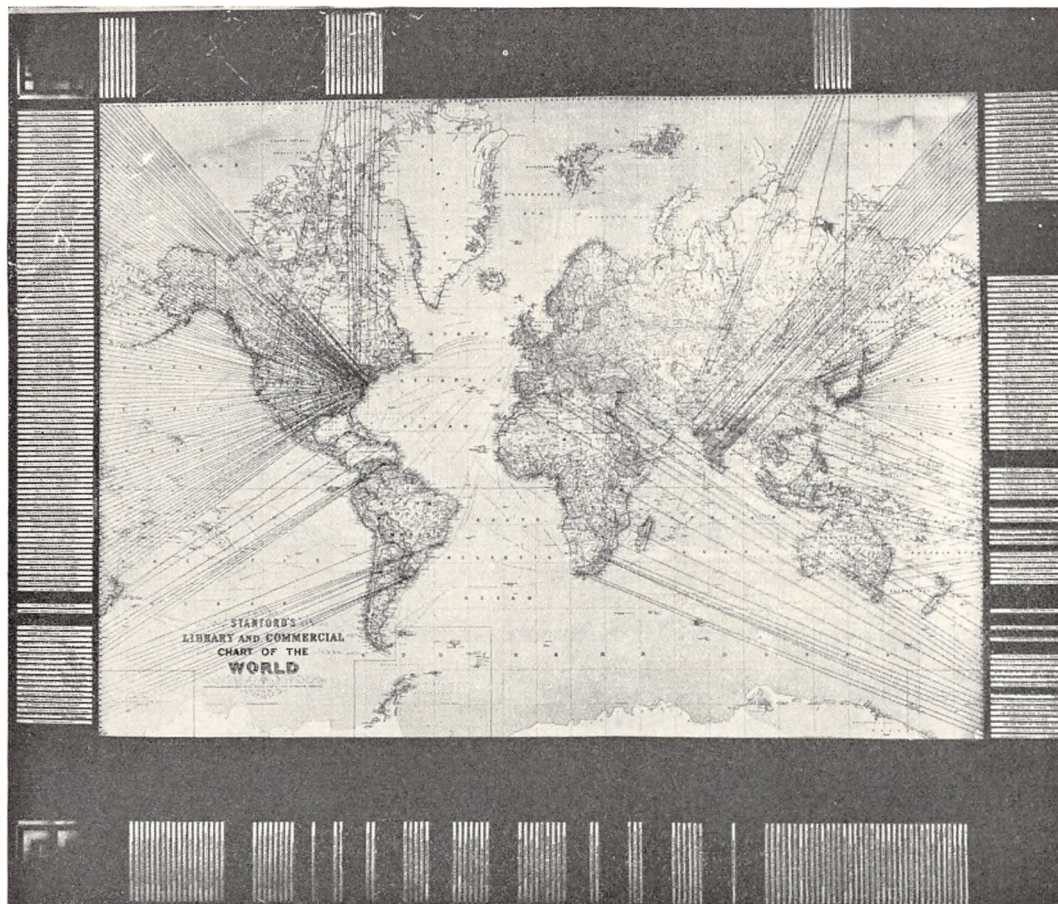

Snorekort over Europa, der viser Fabriksanlæg, som enten fuldstændigt eller i alt Fald for Hovedmaskinernes Vedkommende er projekteret og leveret af F. L. Smidth & Co.

Men det var ogsaa i det Tidehverv, der strækker sig indtil 1914, at *Alexander Foss* ydede sin store Indsats.

I det daværende Rusland vandt F. L. Smidth & Co. hurtigt Indpas, bl. a. gennem Foss' Forhandlingsdygtighed. Adskillige russiske Cementfabrikker blev enten ombygget eller nybygget af F. L. Smidth. Som i Rusland saaledes ogsaa i mange andre Lande i og udenfor Europa.

Selskabets Indsats ved Anlæg af nye Fabrikker begynder allerede med Undersøgelse af Jordbunden, Betingelserne for Cementfremstilling de paagældende Steder, endvidere Undersøgelse af Transportforhold, Brændselsforsyning og andre Forhold, som kan influere paa Driften. Fabrikken afleveres ikke, førend hele Anlægget har bestaaet sin Prøve i Praksis. I mange Tilfælde bibeholdes en Forbindelse med de

Snorekort, der viser Fabriksanlæg udenfor Europa, som enten fuldstændigt eller i alt Fald for Hovedmaskinernes Vedkommende er projekteret og leveret af F. L. Smidth & Co.

nyoprettede Virksomheder gennem Ansættelse af Firmaets betroede Folk som ledende Ingeniører, Brændemestre, Formænd etc. De førnævnte Jordbundsundersøgelser foretages i Selskabets eget Laboratorium og Forsøgsanstalt i København, som er et meget vigtigt Led i Arbejdet.

En betydelig Udvikling for F. L. Smidth & Co. i England og Dominions tog sin Begyndelse med Anlægget af „The Tunnel Portland Cement Company“. Nye tekniske Opfindelser toges overalt i Brug, saaledes den saakaldte Unidan Mølle og Unax-Rotérovnen, nye Pakkemaskiner etc. Efter at Alexander Foss i 1923 paa Grund af Sygdom var traadt ud af Firmaet, stod Poul Larsen som Eneleder (F. L. Smidth var i 1899 død og Firmaet siden ført videre af Foss og Larsen). To Aar efter reorganiseredes hele den vældige Koncern under Poul Larsens Ledelse.

Perioden fra 1927 og op til den anden Verdenskrigs Udbrud betød et nyt Højdepunkt i Firmaets Udvikling, og efter de vanskelige Krigsaar har nu i de sidste Aar en videre Fremgang sat ind. F. L. Smidth & Co. har alt i alt anlagt eller leveret den hovedsagelige maskinelle Indretning til ca. 1000 Cementfabrikker i alle Verdensdele i 65 forskellige Lande. Den store Koncern ledes nu af en Bestyrelse og et Direktionsraad, begge med Ingeniør *N. Max Jensen*, London, som Formand, og Direktør *Erik Thune*, New York, som Medlem.

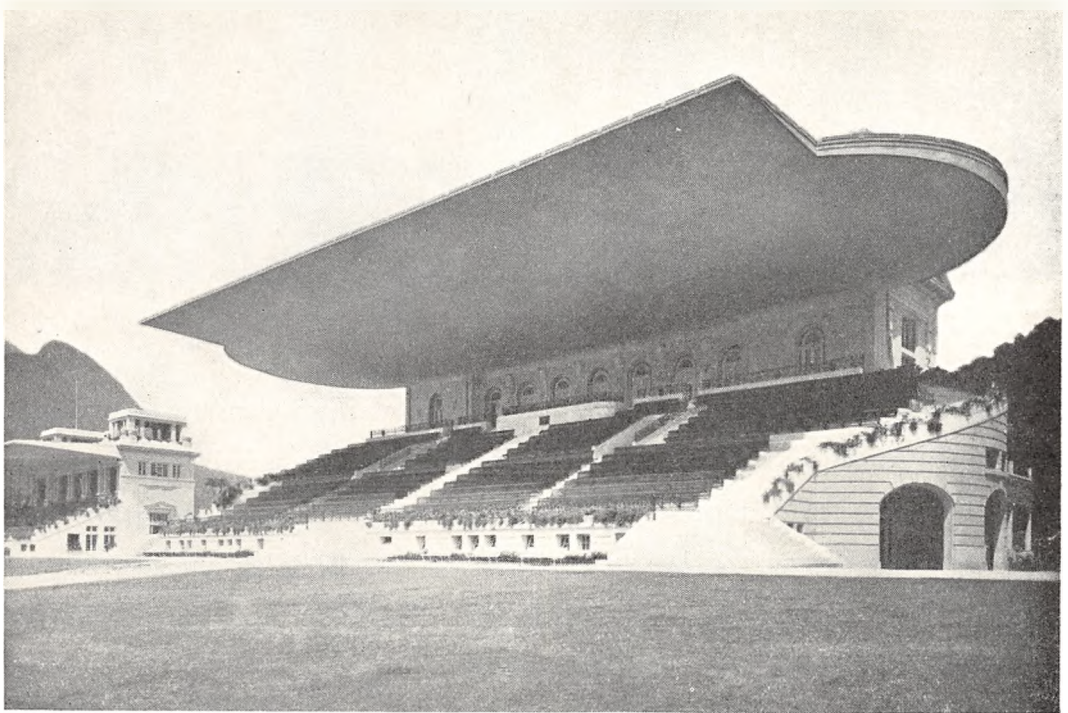
DANSKE INGENIØRFIRMAER AF VERDENIFORMAT

Et af de nyeste og mest straalende Eksempler paa dansk verdensomspændende Virksomhed er danske Ingeniørfirmaers Anlægs- og Projekterings-Virksomhed i fremmede Lande.

Allerede omkring Aarhundredskiftet paatog danske Ingeniørfirmaer sig større Op-gaver i Sverige, navnlig Jernbaneanlæg, og Bygning af Broer og Havne, og de blev paa dette Omraade Svenskernes Læremestre, som Englænderne havde været vore. I Spidsen gik Firmaerne *Saabye & Lerche* og *Brøchner & Krog*. Firmaet *N. C. Monberg* paatog sig en Række Uddybningsarbejder, bl. a. et stort Havneanlæg i Larache, Marokko, det største samlede Anlæg, noget dansk Firma indtil da havde faaet overdraget udenfor Landets Grænser. I Rusland udførte Ingeniørkaptajn *F. Møhl* forskellige Arbejder, og flere andre Steder gjorde dansk Initiativ sig gældende.

En Indsats i større Format blev dog først gjort omkring 1910, da Ingeniørfirmaet *Christiani & Nielsen* anlagde en Filial i Hamborg og paabegyndte en Ekspansion Verden over, saa omfattende, at Firmaet i Aarenes Løb fik Afdelinger og Datterselskaber i en Snes forskellige Lande: Norge, Sverige, Finland, Tyskland, England, Frankrig, Holland, Brasilien, Argentina, Uruguay, Australien, New Zealand, Sydafrika, Siam, Venezuela, Colombia, Mexico, Bolivia, Peru og U. S. A. Den førende Stilling, *Christiani & Nielsen* fra Begyndelsen indtog, har det fastholdt siden.

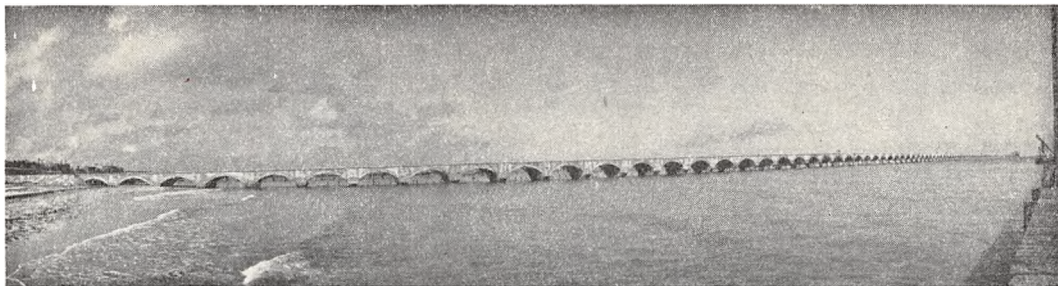
Christiani & Nielsen blev stiftet i 1904 af Ingeniør *Rudolf Christiani* og Premierløjtnant, senere Kaptajn i Flaaden *Age Nielsen* i Linnésgade i København. Man begyndte med en enkelt Kontorist, men de unge Ledere havde store Planer. Man valgte at gøre Jernbetonkonstruktioner til Firmaets Speciale. Var det Franskmæn-

Tribuner paa Jockey Klubbens Banc i Rio de Janeiro (C. & N., Rio)

Kornsilo i Bahia Blanca, Argentina. Kapacitet 80.000 Tons. (Bygget af C. & N., Buenos Aires)

Den 2100 m lange Pier ved El Progreso, Yucatan, Mexico. Udført af Christiani & Nielsen

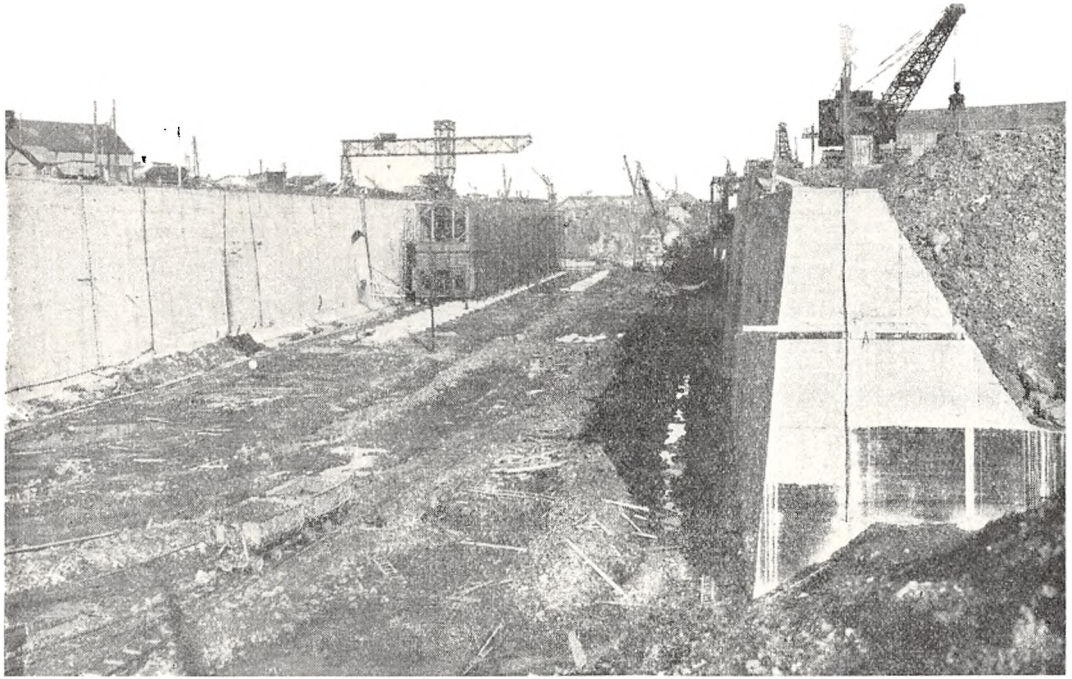
dene, der hurtigst naaede frem med Hensyn til Brugen af Jernbeton til Husbygning, blev det Christiani & Nielsen, der paa Vandbygningens Omraade blev Pionerer og vandt Verdensry ved dristige Konstruktioner og hurtig Realisation af antagne Projekter. Firmaets Kajmurtype, bestaaende af Pæle af Jernbeton og rammede Spuns-vægge, er blevet Standardtyper og saaledes grundlæggende for andre Ingeniørfirmaers Arbejder Verden over. Paa større og større Dybder er denne Kajmurtype anvendt, saaledes ved store Arbejder i Hamborgs Havn, i Cuxhafen, i Bangkok og St. Nazaire og mange andre Steder.

Teknikere paa forskellige Felter knyttedes til Firmaet, der voksede frem med Fasthed og Fart. Foruden en Række udenlandske Professorer har bl. a. de danske Professorer *Bretting* og *Nøkkentved* været knyttet til Christiani & Nielsen. Det var *Bretting*, der som Leder af Firmaets Tegnestue i sin Tid udførte Detailprojekteringen af Flodtunnelen under Maasfloden i Rotterdam, det enorme Projekt, der blev fuldført under anden Verdenskrig og kostede 52 Millioner Kroner.

Broer, Veje, Pakhuse, Havne, Kajanlæg, Forretningsbygninger, Fabriker i europæiske og oversøiske Lande er bygget af Christiani & Nielsen. Særlig Afdelingen i Brasilien har faaet overvældende Omfang. En Sjettedel af Firmaets Omsætning stammer derfra.

Over 5000 Kontrakter er i Tidens Løb udført. Omsætningen har forlængst passeret 1 Milliard Kroner — og overalt paa Jorden er Selskabets Anseelse grundfæstet.

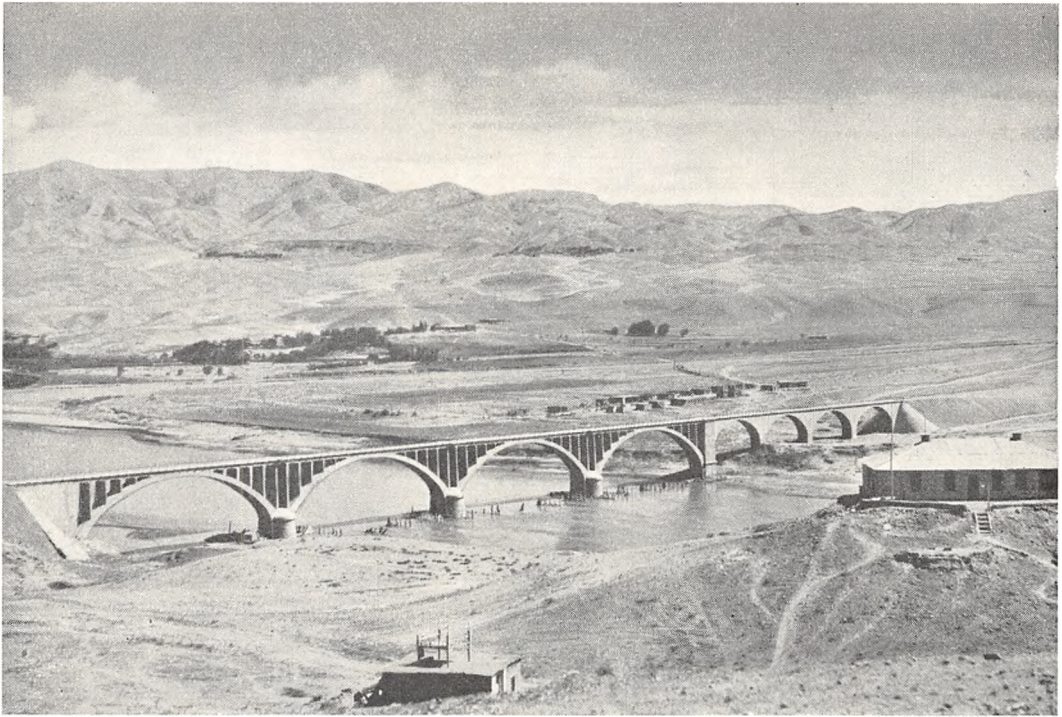
Blandt de større Arbejder skal nævnes: Store Udvidelser af Hamborgs Havn, hvor de specielle Kajkonstruktioner blev benyttet. Firmaets franske Søsterselskab tog Del i Genopbygningsarbejdet i Frankrig efter første Verdenskrig og udførte her

Dok i St. Nazaire. Bygget af Christiani & Nielsen

Cementtransport paa Lamaryg i Perus Bjerge i 5000 Meters Højde. (Christiani & Nielsen)

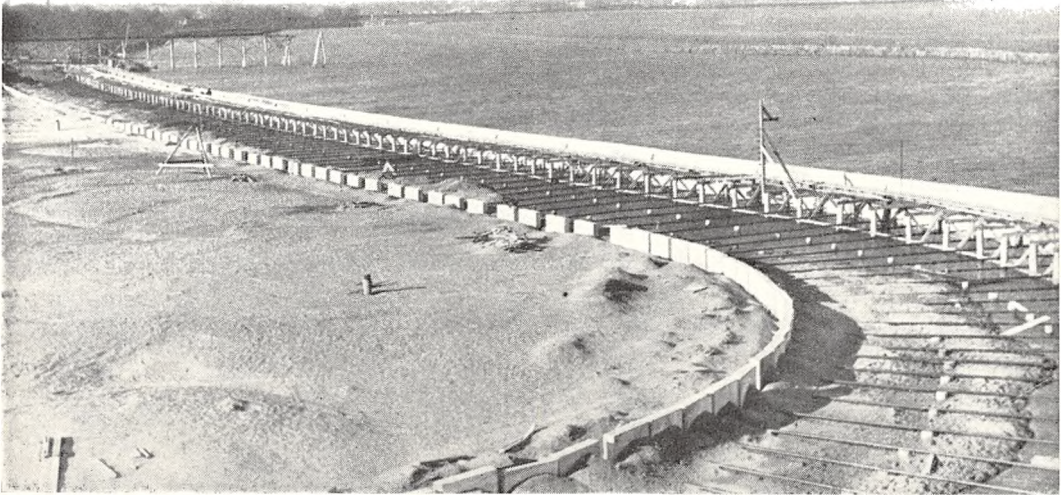

Fra Kampsax's Arbejder i Tyrkiet: Jernbanebro over Eufrat

— ved Siden af en Række industrielle Bygværker og Brobygningsarbejder — bl. a. den mægtige Skibsfartssluse ved St. Nazaire, hvori den 80.000 Tons store Ocean-damper „Normandie“ blev fuldført, samt Uddybning af Cherbourgs Havn og Udvidelse af Banegaarden, Ingeniørarbejder af mægtige Dimensioner, hvor ogsaa de nye Kajkonstruktioner anvendtes. I Capetown byggedes en 1400 m lang Mole, der danner Indfatningen om en stor Udvidelse af Capetown Havn og samtidig fungerer som Kølevandskanal. Paa Yucatan-Halvøen har Christiani & Nielsen bygget en 2 km lang Pier ud i den mexikanske Bugt, karakteristisk ved sine 170 Buer.

Efter Aage Nielsens Død var Rud. Christiani i en Aarrække Enedirektør, men efter sidste Krig er det hans Søn *Alex. Christiani*, der ligesom sin Fader er Bygningsingeniør, som er Firmaets øverste Leder.

Flere andre Firmaer opstod, og ogsaa disse udviklede sig til meget betydelige Foretagender, enkelte endog i Verdensformat: *Danalith* (tilknyttet F. L. Smidth & Co.), *Højgaard & Schultz*, *Kampmann*, *Kierulff & Saxild* (Kampsax), *Monberg & Thorsen*, *Saabye & Lerche* og *Wright, Thomsen & Kier*.

Dansk Ingeniørarbejde i Beograd: Inddæmning og Opfyldning (Kampsax m. fl.)

Disse danske Ingeniørfirmaers Byggevirksomhed har strakt sig over alle Verdensdele og har omfattet alle Arter af offentlige og private Arbejder, saasom Jernbaneanlæg, Veje, Broer, Havne, Uddybninger, Dæmninger, Kanaler, Sluser, elektriske Kraftanlæg, Kornsiloeer, Sportsanlæg, Forretningsbygninger, Fabriker o. s. v. Firmaerne har overtaget de forskellige Arbejder i Entreprise, men tillige har „Kampsax“ i Samarbejde med *Saabye & Lerche* og det svenske Industrifirma *Nydquist & Holm A/B* paataget sig projekterende og administrativ Virksomhed ved Udførelsen af mægtige Jernbaneanlæg i Tyrkiet (Lilleasien) og Persien (Iran).

Disse sidstnævnte er langt de største, mest interessante og eventyrlige Opgaver, danske Ingeniørfirmaer har paataget sig i Udlandet. Arbejdet i Tyrkiet blev afsluttet i Løbet af 8 Aar. Det svenske Industrifirma *Nydquist & Holm* dannede sammen med *Saabye & Lerche* og *Kampmann, Kierulff & Saxild* et Konsortium, som i Februar 1927 sluttede Kontrakt med den tyrkiske Regering om Projektering og Ledelse af Anlæg af to Banelinier — en Nordlinie fra Irmak nær Ankara til Eregli ved Sortehavet og en Sydlinie fra Djarbekr ved Tigris til Fevzipasha, et Punkt paa Bagdad-

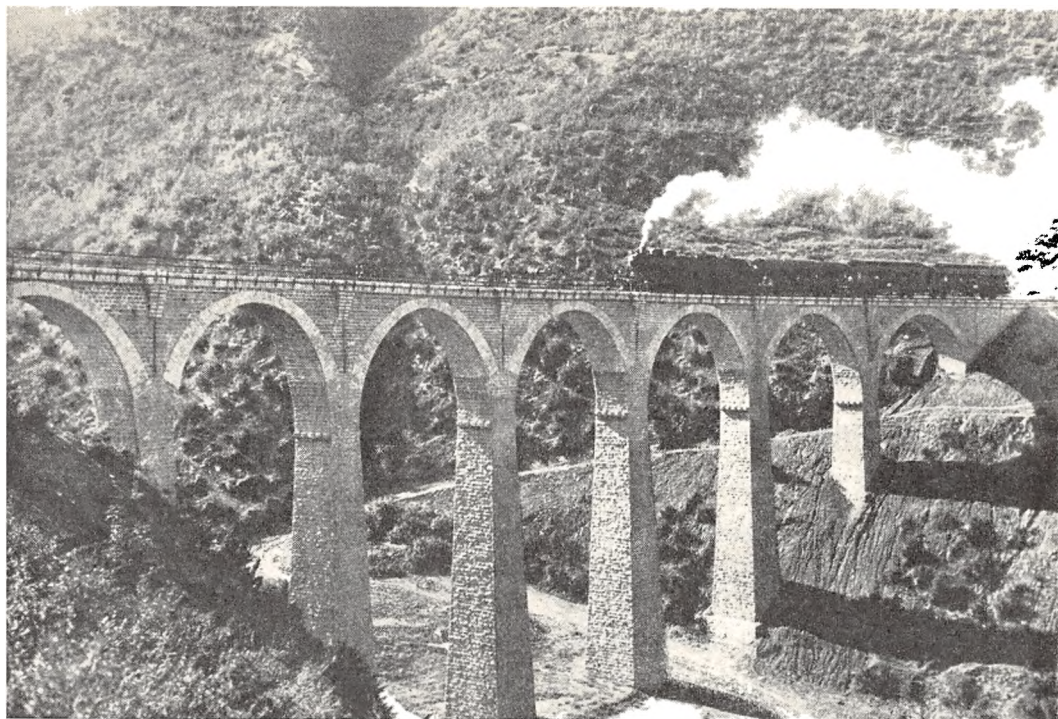
banen nær Havnebyen Alexandrette — med en samlet Længde af 8—900 km. Arbejdet udstykkedes i Entrepriser, som overdroges en Række Firmaer, dog saaledes at Konsortiet havde fuldkommen Kontrol med Arbejdets Udførelse. Konsortiet oprettede et Hovedkontor i Istanbul og engagerede i Løbet af et Par Maaneder en Stab paa 150 danske, norske, svenske og schweiziske Specialingeniører. Det kolossale Opmaalingsarbejde i det bjergfulde, vanskelige Terrain blev gennemført i Løbet af 1927; allerede i Sommeren samme Aar blev selve Byggearbejderne paabegyndt og gennemførtes i hastigt Tempo. Terrainet nødvendiggjorde Bygning af et Utal af Tunneler og Broer; den længste Tunnel er 3524 m lang, den største Viadukt over Göksudalen er 300 m lang; den største og mest interessante Bro fører over Eufrat og er 350 m lang. Arbejdsstyrken — alle Tyrkere — var gennemsnitlig 7000 Mand, til Tider 20.000.

Anlægsudgifterne for de to Linier var 55 Millioner Dollars, d. v. s. over 250 Millioner danske Kroner.

Inden de tyrkiske Baneanlæg var fuldførte, fik Konsortiet i 1933 overdraget et endnu større Arbejde: Bygning af den transiranske Jernbane fra det kaspiske Hav over Teheran til den persiske Havbugt, en Strækning paa 1500 km. Heraf var 350 km bygget af tyske og amerikanske Ingeniører, før Danskerne og Svenskerne kom til. Anlægssummen var 500 Millioner Kroner. Arbejdet havde i mange Henseender

Vejbygning i Iran under Krigen, udført af Kampsax

Fra Kampsax's Arbejder i Iran: Bro paa Nordlinien

samme Karakter som i Lilleasien, kun var de tekniske og klimatiske Vanskeligheder større, og den korte Tidsfrist — 6 Aar — nødvendiggjorde et voldsommere Tempo end i Tyrkiet.

Baade de tyrkiske og de persiske Banelinier førtes gennem vanskeligt tilgængeligt, paa sine Steder tilsyneladende uigennemtrængeligt Bjergterrain. En Del af den transiranske Jernbane, f. Eks. hvor Banen førtes op fra Lavlandet ved det kaspiske Hav i een fortsat Stigning til Passet i Elbursbjergene, 2100 m over Havet, er uden Tvivl teknisk set en af de vanskeligste Banestrækninger i Verden. I den mest usandsynlige Linieføring med Zigzaglinier i 3 Etager over hinanden, Vendetunneler og 8-Taller slynger Banen sig gennem utallige Tunneler og over dristige Broer og gennem den snævre Dal.

Nogle Tal vil anskueliggøre Arbejdets Omfang. Der blev udgravet og bortsprængt 40 Millioner Kubikmeter Jord og Klippe, bygget 400 store Broer og 8000 mindre, boret 350 Tunneller med en samlet Længde af 100 km, og den gennemsnitlige Arbejdsstyrke var 50.000 Mand. Den transiranske Bane kan sidestilles med de betyde-

ligste Jernbaneanlæg i Verden og maa betragtes som en straalende teknisk Bedrift. Arbejdet fuldførtes paa 5½ Aar.

Under Verdenskrigen 1939—45 fik den transiranske Jernbane verdenshistorisk Betydning, idet den blev en af de Allieredes vigtigste Forsyningskilder til Rusland. Banen og de dertil knyttede Vejanlæg blev udbygget i stor Maalestok for at kunne tilfredsstille de enorme Krav til Transporter af Krigsmateriel af enhver Art.

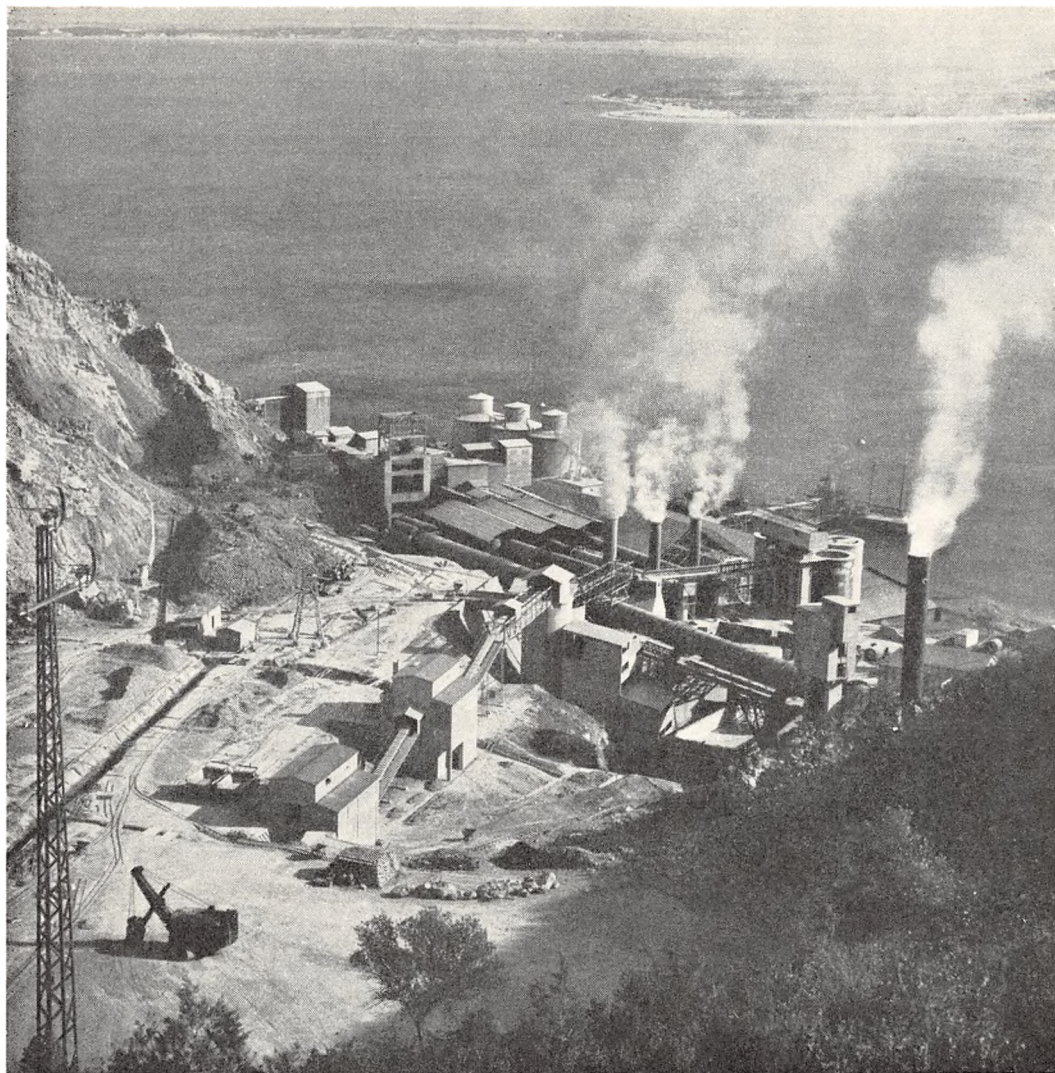
I 1918 grundlagde de to Civilingeniører *Knud Højgaard* og *Svend Schultz* Firmaet *Højgaard & Schultz*. Som de andre store Ingeniørfirmaer begyndte man med arbejde i Danmark, men allerede 1920 stiftede Højgaard & Schultz sammen med tre andre Firmaer „Société Anonyme Gallodane“ i Paris og udførte i de følgende Aar Byggearbejder i franske, belgiske og spanske Bryggerier. Senere kom det store Fremstød, da Firmaet 1924 fik overdraget Bygningen af Gdynia Havn, og her blev det Projektering og Bygning af samtlige Kajer, Moler og Bølgebrydere, der blev udført af Højgaard & Schultz alene. Gdynia var, da Arbejdet begyndte, et lille Fiskerleje med 600 Indbyggere; nu er den, takket være Havnen, en Storby og Stabelplads af Betydning. Den samlede Kontraktsum beløb sig til ca. 100 Millioner Kroner. Det er det største Havneanlæg, der hidtil er udført af et dansk Ingeniørfirma i Udlandet.

Højgaard & Schultz har endvidere bygget Havnen i Setubal i Portugal og en stor Mole ved Funchal paa Madeira; medens Oceandampere, som anløber Madeira, før maatte kaste Anker paa aaben Kyst uden Dækning mod de vældige Søer, som i Stormvejr vælter ind fra Atlanterhavet, kan de nu gaa til Kaj i Ly af en vældig Bølgebryder, bygget af danske Ingeniører.

Danske Ingeniører har endvidere udført i Hundredevis af Broer i alle Egne af Verden, bl. a. kan fremhæves de af Kampsax byggede pragtfulde Broer over Eufkrat og Tigris og de af Højgaard & Schultz byggede Broer over Floden Njemen og Vilia i Kaunas i Litauen.

Blandt de betydeligste danske Ingeniørarbejder i Udlandet maa endvidere fremhæves de mægtige Kornsiloeer, som Kampsax i de senere Aar har bygget i Iran, og den Kæmpesilo, Christiani & Nielsen for en Del Aar siden byggede i Bahia Blanca i Argentina, en af Verdens største.

I Beograd har Kampsax udført et interessant Opfyldningsarbejde i Samarbejde

Cementfabriken „Secil“, Portugal. (Bygget af Højgaard & Schultz)

med Højgaard & Schultz og Entreprenør *Carl Nielsen*. Efter tre Aars Anstrengelser lykkedes det Firmaet at interessere den jugoslaviske Regering for en Plan om Opfyldning af et stort sumpet Areal ved Beograd; med en Bekostning af 50 Millioner Dinarer er der tilvejebragt Byggegrunde, som kan give Plads til 20.000 Mennesker.

A/S Monberg & Thorsen stiftedes i 1919 af Ingeniør *Ejnar Thorsen*, netop hjemvendt fra Amerika, og Ingeniør *Axel Monberg*, og i 1921 oprettedes den første Udlandsafdeling i Stockholm.

I 1943 fik Firmaet overdraget sit hidtil største Arbejde: Skanstullbroen i Stock-

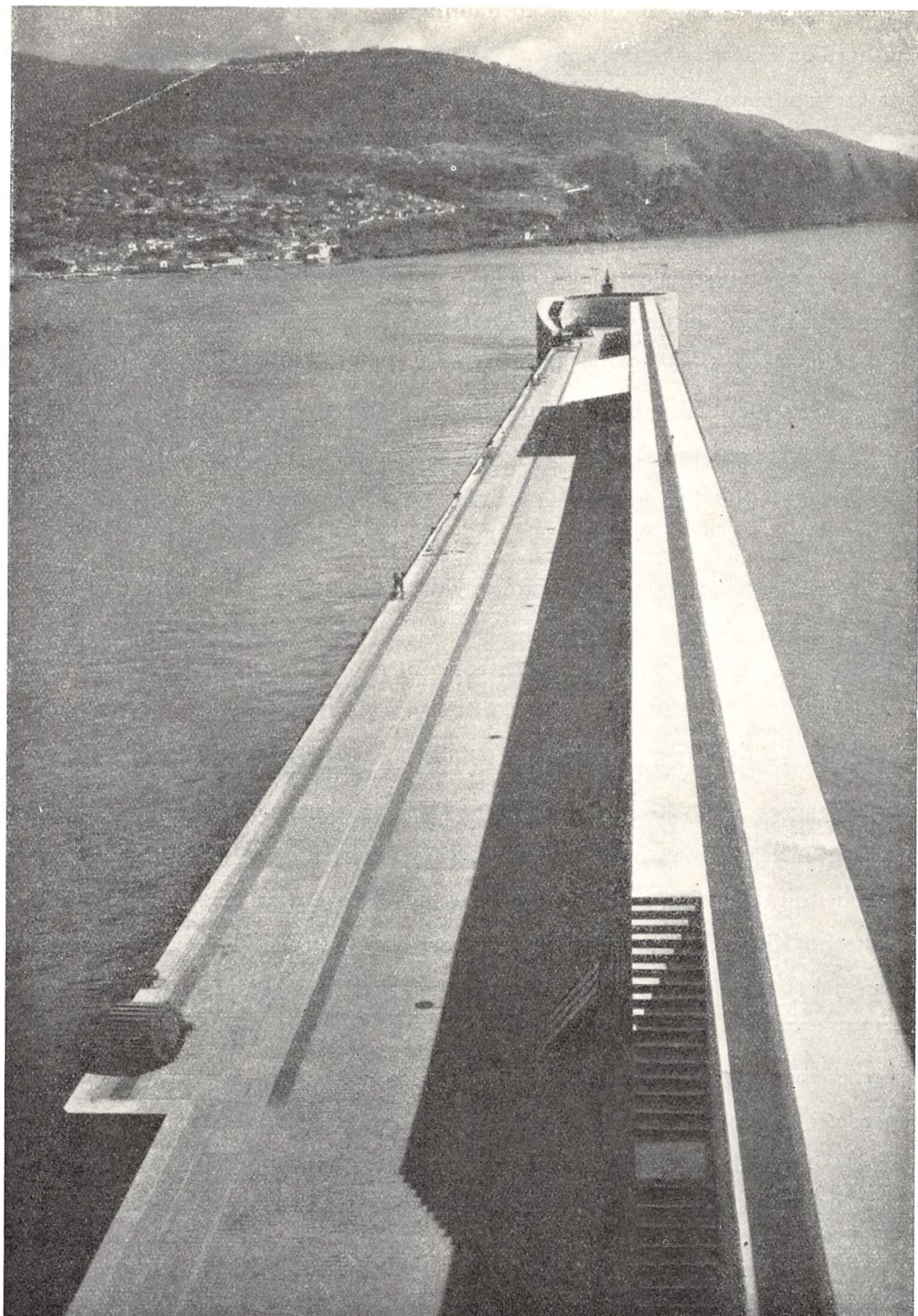
holm, en af Udfaldsvejene fra den svenske Hovedstad; Broen, der fører Trafikken fra Södermalm over Hammarbyslusen til Oplandet Syd for Stockholm, har en samlet Længde af 585 Meter, er paa sine Steder 60 Meter bred og et imponerende Træk i Stockholms Profil. Monberg & Thorsen har ogsaa virket i Finland.

Det samme er Tilfældet med *Wright, Thomsen & Kier A/S*, stiftet i 1918 med Domicil i Aarhus. I 1930 startede Wright, Thomsen & Kier et Datterselskab i Finland: *A/B Wetek*, sammen med et andet Firma, hvis Interesser senere overtoges af Saabye & Lerche. Wetek har især beskæftiget sig med Vej- og Havnebygning.

Det er Millionbeløb, der er blevet tilført dansk Erhvervsliv gennem danske Ingeniørarbejder i Udlandet. En af de Mænd, der har vist størst Initiativ her, Ingeniør Knud Højgaard, udtalte allerede i 1943, at det aarlige Beløb, der hjemkom til Danmark gennem danske Ingeniørers Indsats ude i Verden, laa omkring 150 Millioner Kroner. Siden er dette Tal steget betydeligt, og man kan roligt gaa ud fra, at det er et af de faste Punkter paa Danmarks Kreditside, og foruden at skabe Arbejde ude om i Verden og Beskæftigelse for mange danske Hænder og Hjerner dér, er det altsaa et betydeligt Beløb, tilmed i den haardt tiltrængte fremmede Valuta, der aarlig flyder hjem udefra, takket være danske Ingeniørers Initiativ og tekniske Dygtighed.

ANDRE DANSKE STORVIRKSOMHEDER MED FILIALER ELLER INTERESSER I UDLANDET

Aarhus Oliefabrik blev grundlagt allerede 1871 under Navnet „Aarhus Palmekernefabrik“; blandt Stifterne var Generalkonsul Hendrik Pontoppidan og Hans Broge. Virksomheden tog hovedsagelig Sigte paa Fremstilling af Palmekagekerner til Kreaturfoder; den udpressede Olie havde man dog ikke større Interesse for. Fabrikken, som ikke var videre stor, lededes af Pontoppidans Svigersøn, *Alfred V. Kieler*, en overordentlig initiativrig Mand, som i 1880 flyttede største Delen af Virksomheden til Libau, hvor han med fremragende Dygtighed oparbejdede et stort Foretagender med Filialer i Odessa, Rostow og Warszawa. Fra disse Fabrikker forsynedes hele Rusland med Olie til Alterlamper. Fabrikken gav til Tider 40—50 pCt.

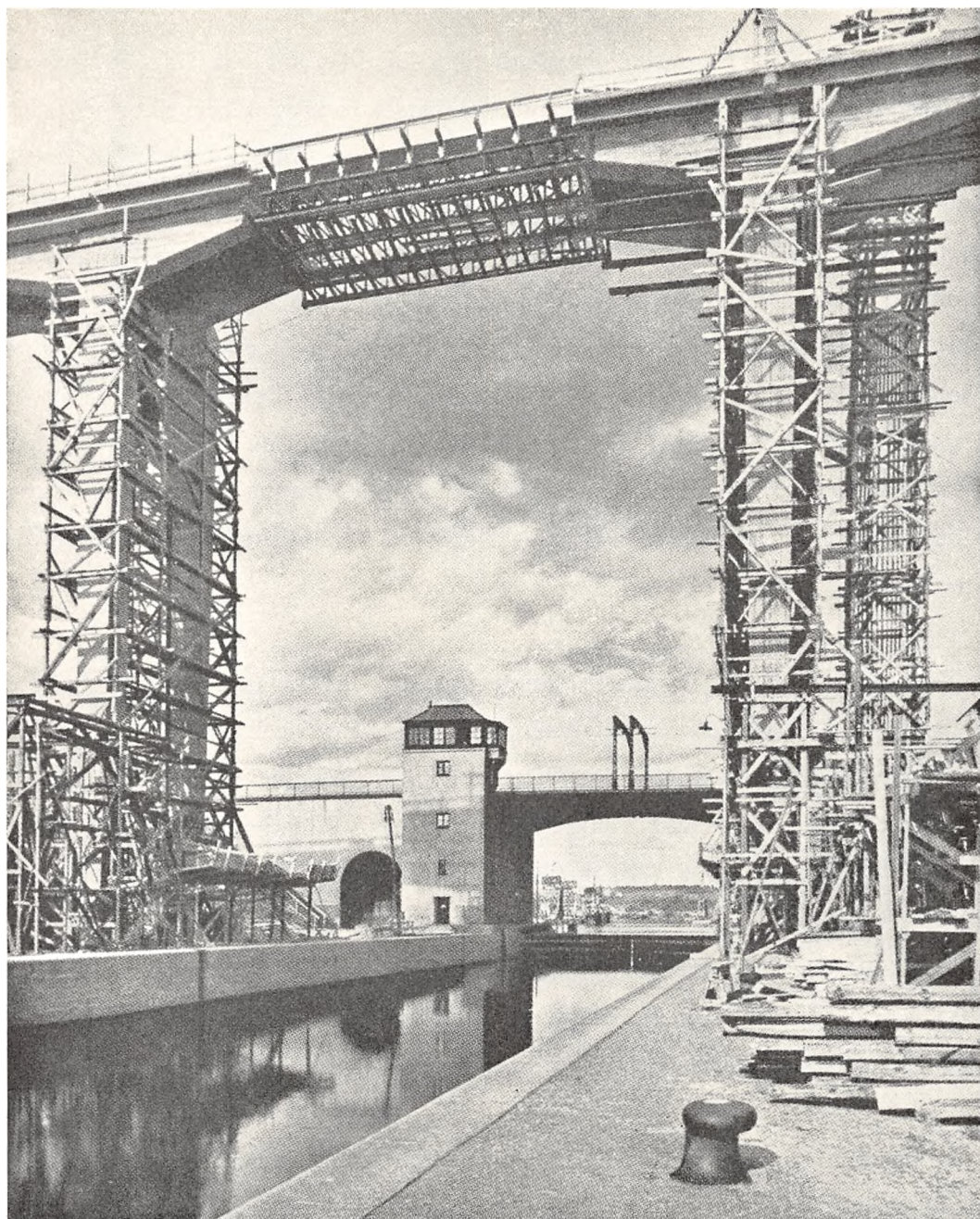
Bølgebryder ved Havnen i Funchal, Madeira (Højgaard & Schultz)

i Udbytte og benævnedes ofte „Rubelfabrikken“. I 1892 blev Ledelsen af den lille Aarhusfabrik overdraget *Fr. Lausen*, som omlagde hele Virksomheden med Sigte paa Fremstilling af Spiseolier, for hvilke der viste sig et betydeligt indenlandsk Forbrug som Følge af den opdukkende Margarineindustri. „Aarhus Oliefabrik“, som Fabrikken omdøbtes til, kom under Direktør Lausens Ledelse og med cand. polyt. *M. C. Holst* som Medarbejder (senere Direktør) ind i en blomstrende Udvikling og blev en af Landets største industrielle Virksomheder. Den største Forretning kom til at ligge i Cocosolie, og paa dette Omraade blev Aarhus Oliefabrik Pioner i hele den olie- og margarineforbrugende Verden. — To Datterselskaber oprettedes i Udlandet: *Oelwerke Teutonia* i Harburg og *Erith Oil Works* ved London, der begge blev Fabrikker af lignende Kapacitet som Aarhusfabrikken. Opkøbsstationer etableredes efterhaanden i Colombo paa Ceylon, i Penang, Singapore, Hollandsk Indien og Gambia.

Virksomheden er senere yderligere udvidet ved Oprettelse af Olieraffinaderier i Casablanca (Marokko) og Alexandrette (Tyrkiet), og store Udvidelser, baade bygningsmæssige og tekniske, har fundet Sted i Aarhus.

Nordisk Fjerfabrik, som grundlagdes i 1901, er af Direktør *H. O. Lange* med glimrende kommerciel Dygtighed oparbejdet til Verdens største og ledende Firma i Fjerindustrien. Raastofferne hentedes i sin Tid fra Rusland — før Revolutionen sendtes Opkøbere fra Kontoret i Charkow ud over hele Rusland og langt ind i Sibirien — senere fra Kina; Opkøbscentret herude blev Canton med Filialer i Hongkong og Shanghai (nærmere omtalt under Kina). Den videre Bearbejdning foregaar paa Fabrikker i Newark og London og ved Hovedfabrikken i Københavns Frihavn. Her er senere oprettet et Datterselskab „Nordisk Duntæppefabrik“. Et Datterselskab er oprettet i Sverige med Hovedkontor i Malmø og Kontorer i Stockholm og Göteborg. — Konsul *Kay Neckelmann*, som i mange Aar var Leder af Virksomheden i Kina, indtraadte efter Krigen som Direktør ved Hovedkontoret i København.

Korn- og Foderstofkompagniet blev stiftet i 1896 i Aarhus ved Sammenslutning af de midtjydske Forretninger i Korn- og Foderstofbranchen, som hidtil var drevet

Skanstullbroen i Stockholm, bygget af Monberg & Thorsen

af Hans Broge, Otto Mønsted, Joh. Baune og S. M. Holst i Aarhus, Ankerstjerne i Randers og S. Meulengracht i Horsens. Som Direktør ansattes *Chr. G. Hansen*, en fremragende dygtig Forretningsmand, der førte Kompagniet frem til at blive det ledende Korn- og Foderstoffirma i Danmark. Det var ved hans Indsats, at Danmark under første Verdenskrig fik tilført tilstrækkelige Foderstoffer fra Udlandet. Importen organiseredes ved Oprettelse af store Filialer i Udlandet; 1899 rejste *Charles Mønsted* til Amerika og oprettede „New Orleans Export Co.“, hvorfra der i Aarenes Løb eksporteredes enorme Mængder af Oliekager, især Bomuldsfrøkager. Efter Mønstedes Død i 1918 førte *Aage Qvistgaard-Petersen* (nu Præsident for det store Firma Wesson Oil) Forretningen videre.— I Noworossisk i Kaukasus ledede Konsul *Th. Schytte* i nogle Aar før Revolutionen en Filial, hvorfra der eksporteredes store Mængder af Korn og Solsikkekager. — Kompagniets Aktiekapital er nu 9 Millioner Kroner.

Burmeister & Wain, Danmarks største Industrivirksomhed, eksporterer største Delen af sin Produktion, som væsentligst omfatter Skibe og Dieselmotorer. I 1912 afleveredes det første oceangaaende Dieselmotorskib „Selandia“ til Det Østasiatiske Kompagni. Siden da har B & W og dets Licenshavere i Udlandet forsynet 2000 Skibe med B & W Dieselmotorer. Selskabet har faste Repræsentanter eller midlertidigt udsendte Medarbejdere i en Række Lande. Saaledes har Civilingeniør *Anton V. Petersen* repræsenteret Selskabet i Paris siden 1922, Ingeniør *S. H. Nyholm* i Japan siden 1925. I U. S. A. repræsenteres B & W af *P. A. Christensen*. Alle har de ved Fremskaffelse af talrige Ordre bidraget til det store Selskabs Udvikling.

En dansk Farmaceut *Chr. D. A. Hansen* begyndte i 1874 Fremstilling af Osteløbe, som blev en Verdensartikel. Det af ham oprettede Foretagende *Chr. Hansens Laboratorium* udviklede sig hurtigt til Verdens største Producent af Osteløbe og har holdt Stillingen siden. Dels oparbejdedes en omfattende Eksport fra Fabriken i København, dels oprettedes Filialer rundt om i Verden: New York, London, Lübeck og Milano. *Chr. Hansens Laboratoriums* Produktion repræsenterer en Trediedel af Verdensproduktionen. Grundlæggeren stiftede og bekostede Opførelsen af Den

farmaceutiske Lærestalt i København. Hans Søn, Civilingeniør *Johs. Hansen*, fører Foretagendet videre. Senere indtraadte *Axel Berg* og *Just Møller* som Meddirektører.

A/S Nielsen & Winther's Værktøjsmaskinfabrik, som havde sin Oprindelse fra en i 1876 oprettet lille Smedie paa Nørrebro, udviklede sig fra Tiden omkring Aarhundredskiftet til et betydeligt Industriforetagende, hovedsagelig med Værktøjsmaskiner og Ammunitionsmaskiner som Speciale. I 1912 oprettedes en Filial i Kina, som byggede et stort Arsenal i Kung-Hsien. Senere oprettedes Kontorer i Rusland, Finland og Sydamerika. I Begyndelsen af 20'erne byggedes det store Arsenal i Mukden. Overingeniør *Robert Christensen* rejste ud og satte det i Gang og gik senere i Chiang Tso Lins Tjeneste. — I Tyrkiet byggede Overingeniør *A. Christiansen* i 1925—29 et Arsenal til 7 Millioner Kroner. I 1931 likviderede Selskabet, og den hydrauliske Afdeling, som lededes af Christiansen, overgik til „Atlas“.

Igennem en lang Aarrække var St. Thomas Stabelplads ikke blot for Varer fra Europa, men ogsaa for de mange Produkter, der fra de vestindiske Øer og Landene paa Sydamerikas Nordkyst gik tilbage over Atlanterhavet. Kommer man i Dag til St. Thomas, kan man dér endnu finde mange af den Tids store Lagerbygninger, der henligger som et Minde om Havnens svundne Stortid, da Købmænd fra de mange omliggende Øer — og da især fra Puerto Rico, Haiti og Cuba — almindeligvis to Gange om Aaret kom til St. Thomas for at købe ind og for at betale for de Varer, de havde købt ved forrige Besøg. Oftest havde Handelen Karakter af et direkte Varebytte, men det skete heller ikke sjældent, at Betalingen blev erlagt i klingende Guld dukater, der paa Trillebør blev transporteret op ad St. Thomas' Gader.

En af de danske Købmænd, der etablerede sig paa St. Thomas, var *Johan Henrik Klingberg Krebs* fra Aalborg. Efter i en Aarrække at have drevet Forretning derude, rejste han i Halvfjerdserne tilbage til Danmark og paabegyndte herfra Eksport af Varer af dansk og anden Oprindelse sideløbende med Import af Sukker, Rom og andre vestindiske Produkter.

Firmaet, hvis Navn var *H. Klingberg Krebs*, dannede det egentlige Grundlag for det i 1908 oprettede *Vestindisk Handelskompagni*, der i de følgende Aar gik ind for

en Udvidelse af Antallet af Eksportartikler samtidig med, at man bl. a. ved Oprettelsen af egne Filialer, Kontorer etc. udstrakte Aktiviteten til ogsaa at omfatte de nordlige sydamerikanske Republikker: Venezuela, Colombia og Ecuador samt de seks mellemamerikanske Republikker.

Under den tyske Besættelse af Danmark i 1940—45 var al Forbindelse mellem Kompagniet og dets oversøiske Kontorer, Filialer og Kunder afbrudt, og det har kostet et stort og taalmodighedskrævende Arbejde i Tiden efter 1945 paany at faa knyttet de mange Traade med de gamle Markeder samtidig med, at mange nye Veje og Muligheder har maattet søges og prøves. Der er saaledes gjort et heldigt Fremstød for at vinde nye Afsætningsmarkeder bl. a. i Afrika, og i Sydamerika er Kompagniet gaaet ind for gennem et Arbejde for Afsætning af danske Maskiner, Opførelse af hele Anlæg samt Deltagelse i nye Industriforetagender at søge at faa Andel i den store industrielle Udvikling, som i stedse hastigere Tempo foregaar i de fleste af de sydamerikanske Stater.

Mange andre danske Handels- og Industrivirksomheder har ved Eksport og i visse Tilfælde ved Oprettelse af Salgsfilialer i Udlandet skabt sig et Navn paa Verdensmarkedet. Det ligger udenfor denne Bogs Rammer at bringe en nærmere Omtale af alle disse Virksomheder, men der er dog Anledning til af den lange Række at nævne nogle karakteristiske Eksempler, bl. a. ogsaa under Hensyn til, at de fleste af dem har eller har haft Danske i Udlandet i deres Tjeneste:

Carlsberg Bryggerierne og Tuborgs Bryggerier (begge eksporterer store Kvantiteter af Øl), *Den kgl. Porcellænsfabrik* (verdensberømt gennem snart 100 Aar), *Bing & Grøndahl* og *Porcellænsfabrikken Norden* (sidstnævntes Isolatorer til store Elektricitetsanlæg er en Verdensartikel), *De danske Spritfabrikker* (Akvavit og Gær), *Moderselskab til DANISCO* og *Dansk Gæringsindustri*, *Helsingørs Jernskibs- og Maskinbyggeri*, *Nakskov Skibsværft*, *Odense Staalskibsværft*, *Helle-sens Enke & V. Ludvigsen* (verdenskendte Tør-Elementer), *Georg Jensens Sølv-smedie* (største Eksportør af dansk Kunstindustri), *Thomas B. Thrige*, Odense (Dynamoer, Elektromotorer og Generatorer), *Scandia*, Randers (Jernbanevogne), *Frichs*,

Aarhus (Lokomotiver m. m.), *Peter F. Heering* (verdenskendt Kirsebærlikør), *Georg E. Mathiasen* (Vaskerimaskiner), *Titan* (Kraner, Centrifuger, Elektromotorer), *Thomas Ths. Sabroe & Co.*, Aarhus (Kølemaskiner), *Laur. Knudsen* (elektrisk Installationsmateriale), *Nordiske Kabel- og Traadfabriker*, *Atlas* (Kølemaskiner og hydrauliske Presser), *Vølund* (Fiskerimotorer og Forbrændingsanstalter), *Silkeborg Maskinfabrik* (Mejerimaskiner), *Paasch & Larsen, Petersen*, Horsens (Mejerimaskiner), *Telefonfabrikken Automatic*, *Kryolitselskabet Øresund*, *V. Løwener* (Automobildele og -tilbehør), *Brdr. Dahl* (Sanitetsvarer), *Valentin Aage Moller* (Eksport af Medicinalvarer), *Bloch & Behrens* (Verdensfirma i Uld, Filialer i Argentina, Uruguay og Australien), *Sadolin & Holmblad* (Farver), *Andersen & Bruun* (Europas største Kapsselfabrik. Licens paa Patenter solgt til Alverdens Lande), *A. B. C. Hansen Comp.* (Eksport), *Holger Petersen*, *S. Dyrup & Co.* (Farver), *Hasselbalchs Gardinfabrik*, samt en Række Firmaer, som eksporterer Konserves (Kød, Grønsager, Smør, Mælk eller Ost), saasom *Beauvais*, *Philip W. Heymann*, *L. E. Bruun*, *P. & S. Plum*, *Mælkekondenseringsfabriken i Nakskov*, *Dansk Skinkekogeri o. s. v.*

SKIBSFARTEN

Skibsfarten har fra Arilds Tid været selve de danskes Vej. Havet omkring Danmark lokkede de Unge ud, de søgte fremmede Strande paa Vikingetogter, de drog ud fra Hedeby og søgte at sikre Magten i Østersøen, de tog siden paa Christian IV's Tid fjerne Lande i Besiddelse, og Aar efter skabtes den store Sejlskibsflaade, der blev Livsnerven i den danske oversøiske Handel i den florisante Handelsperiode. Det var i Niels Rybergs, Tutein'ernes og de Conincks Tid, hvor de danske Skibe sejlede Rigdomme ind fra Østen, fra Vestindien og fra Sydamerika. Enkelte nye Handelshuse kom til efter Statsbankerotten. Huse som Puggaards og Hages, Brobergs og Melchiors, Heerings og flere. Mange af disse Handelshuses Skibe sejlede i Fragtfart, dels paa europæiske Havne, dels paa Østen og Sydamerika.

Den 24. Maj 1819 stod i „Dansk Statstidende“ følgende Meddelelse, som indvarslede en ny Tid:

Dampbaaden „Caledonia“, der nylig er ankommen fra England, foretog i Gaar

sin første Rejse fra Kjøbenhavn til Helsingør. Den forlod Havnen Kl. 10 om Formiddagen og naaede her tilbage igen Kl. 5 om Eftermiddagen. I Morgen skal den gaa til Kiel, men medtager ogsaa Rejsende til Møen, Falster o. s. v., som den afsætter paa Vejen.

„Caledonia“ blev i Reglen kaldt „Auditør Billes Dampbaad“, og Bille, der endte som dansk Gesandt i U. S. A., var en virkelig Pionér indenfor Dampskibsfarten. Han fik sat den første Rutefart i Gang og indførte Dampskibet i dansk Skibsfart. Myndighederne havde efterhaanden faaet Øjnene op for, at der var noget, der hed Dampskibstrafik, men de strittede med Hænder og Fødder imod Udviklingen. Da den store Reder og Købmand Jacob Holm i 1825 søgte om Eneret i et vist Tidsrum paa Dampskibsfart mellem København og Jylland, fik han Afslag fra Kommercekollegiet, der meddelte, „at Generalpostdirektionen ligesom forhen udtalte sig imod Dampskibsfarten i Almindelighed, da den bragte Forstyrrelse i de bestaaende Kommunikationsindretninger“. Paa det Tidspunkt var der fem store Jagter, der besørgede Trafiken mellem Kalundborg og Aarhus. De skulde ikke „forstyrres“ af disse ny-modens Dampbaade. Det varede dog kun kort Tid. Auditør Billes Privilegium overgik til den store Handelsmand L. N. Hvidt, og han var virkelig interesseret i Dampskibsfart. Han lod det første Dampskib bygge her i Landet, og det fik Navnet „Frederik VI“. Samtidig var ogsaa andre begyndt at interessere sig for det nye Trafikmiddel, og omkring 1830 var man naaet saa vidt, at man havde 4 Dampskibe i Fart: Til Kiel gik „Caledonia“, til Lübeck „Prindsesse Wilhelmine“ fire Gange om Ugen, til Jylland „Dania“ ligeledes fire Gange — og endelig „Det norske“ til Frederikshald, Gøteborg og Kristiania. Ude i Verden var man gaaet mere og mere over til Dampskibsfart, og den Konkurrence, der hermed paaførtes de danske Handels-huse med egne Sejlskibe, blev mere og mere følelig, og mange af Skibene blev solgt. Det resulterede i trykkede Forhold for den danske Handelsverden, og det blev de store Hamborgfirmaer, der efterhaanden erobrede Størstedelen af en gros Handelen paa Danmark. Saadan gik det i nogle Aar, og Situationen tegnede sig alvorligt. Men saa indtraf der Begivenheder, der helt ændrede Billedet: Krisen i 1847 satte ind, Resultater blev Fallitter i stor Stil i Hamborg og andre Steder. Den danske Handelsstand klarede sig derimod gennemgaaende godt, og der var stadig Chance for selv-

stændig Virksomhed. Paa det Tidspunkt havde man i Danmark en halv Snes Dampskibe til Raadighed, men for Varetransport betød de kun lidt. Der skulde gaa nogle Aar, før Initiativet for Alvor vaagnede.

Da den engelske Indførselstold paa Korn ved Midten af det 19. Aarhundrede blev ophævet, kom der straks en Mængde danske Skibe i Kornfart fra alle mulige danske, ikke mindst sønderjydske Havne til England. I de følgende Aar sporedes et nyt Initiativ indenfor dansk Handel og Skibsfart, i første Række hos de to Mænd, der i den kommende Menneskealder skulde faa den største Betydning for hele Danmarks Erhvervsliv, nemlig H. P. Prior og C. P. A. Koch. H. P. Prior var den ældste. Han var Søn af fattige Forældre i Nakskov, kom tidligt i Handelslære, drev siden Forretning i Stege og kom 33 Aar gammel til København, hvor han begyndte Kornhandel. Han led straks store Tab, men havde samlet sig Penge sammen i Provinsen til at staa imod med, og det var disse Tab paa Kornhandelen, der førte ham ind paa at beskæftige sig med „Dampskibsentrepriser“. Han havde i Skotland et Par Venner, Kaptajn Robert Cook og Skibsreder Barclay, og sammen med dem begyndte han den første virkelige Dampskibsfart i stor Stil mellem Danmark og England. Han købte det ene Dampskib efter det andet, de fleste blev til paa Værfter i Skotland, saaledes Hjuldamperen „Zephyr“, der blev bygget 1848, og i de følgende 10 Aar kom der næsten aarlig en Damper til: „Cimbria“, „Zampa“, „Aalborg“ og i 1859 Skrueskibet „Freja“. De bedre Tider var begyndt, og selvom man i 1857 oplevede en Krise, der rystede den danske Handelsstand, var der nu en rolig Udvikling at spore. C. P. A. Koch, der var Sønderjyde, kom i en ung Alder til København og var ansat i det store Brobergske Handelshus, til han etablerede sig selv. I 1848 blev han Ekspeditør for Dampskibet „Caroline Amalie“. Det var dog først, da han kom i Forbindelse med et skotsk Rederi og gik i Kompagni med en af Indehaverne her, William Henderson, og fik dannet Firmaet Koch & Henderson, at hans Forretning tog Fart. Den udviklede sig til et betydeligt Rederi, med Fart paa bl. a. Island. I 1856 stiftede Koch Det almindelige danske Dampskibsselskab, hvis Leder han blev, og hvis Formaal var at virke hen til, at Nord- og Østersøfarten kunde komme under dansk Flag.

I de følgende Aar var der nært Samarbejde mellem Koch og Prior, men det var

først efter 1864, at man ogsaa indenfor Skibsfarten til fulde forstod Betydningen af at gaa sammen og bygge op indadtil, hvad der var tabt udadtil. Det førte til Dan- nelsen af DET FORENEDE DAMPSKIBSSELSKAB, hvor Tietgen spillede en af- gående Rolle, men det er alligevel H. P. Prior og C. P. A. Koch, der er Pionererne indenfor Dampskibsfarten i Danmark. Skotterne har spillet en meget stor Rolle ved Oprettelsen af de danske Dampskibsselskaber, ikke blot Priors og Kochs, men og- saa Rederiet C. K. HANSEN, der blev grundlagt i disse Aar. Chr. Kjellerup Hansen (1813—68) var Søn af en Brændevinsbrænder og fik sin Handelsuddannelse hos det store Firma J. P. Suhr & Søns Kulforretning. I 1856 etablerede han sig i venskabelig Forbindelse med Suhrs, først en Befragtningsforretning siden et Rederi i Forbin- delse med Englændere og Skotter. Det C. K. Hansen'ske Rederi kom til at nyde stor Anseelse ikke mindst i engelske Søfartskredse, og gennem 5 Generationer har det fortsat sine Traditioner, videreført af Mænd som de to Generalkonsuler Johan Han- sen, Far og Søn, Willie C. K. Hansen, Chr. Harhoff o. s. v. Femte Generation er nu ved Styret.

Det var de her nævnte Virksomheder, der lagde Grunden og med Dampskibene som Basis i de følgende Generationer skabte Velstand og gode Kaar til mange dan- ske Hjem. Det var en helt ny Tid med en helt ny Ordning af Handelsforbindelserne, og Udviklingen heraf kom i første Række det danske Landbrug til Gode. DFDS udvidede Aar efter Aar sit Rutenet, særlige Baade indsattes paa Englandsfarten, paa Østersøhavne, paa Middelhavet, paa Norge og Island samt paa Nordamerika ved Overtagelse (i 1898) af den i 1879 oprettede „Thingvalla Linie“, som herefter kom til at hedde „Skandinavien-Amerikalinien“ (nærmere omtalt i Bind I, S. 89 ff.). Mange af dansk Erhvervslivs bedste Mænd har været knyttet til Selskabet. Kun faa kommer op ved Siden af A. O. Andersen (1875—1934), der som DFDS' Direktør og Leder af den siden oprettede Dampskibsrederiforening blev en central Skikkelse indenfor dansk Skibsfart. Videre Mænd som Jacob Brandt („Russer Brandt“), C. M. T. Cold, Kay Reinhard, Niels Høst, J. A. Kørbing og L. O. Normann.

Det Forenede Dampskibsselskab raadede ved Nytaar 1951 over 85 Skibe paa ialt 203.000 Br. R. Tons eller 19.000 Tons mere end før Besættelsen.

I Aarene efter Aarhundredskiftet satte DET ØSTASIATISKE KOMPAGNI

ind paa Udvikling af en verdensomspændende Søfart, som blev Løftestang for dette Foretagendes eventyrlige Udvikling. Ø. K.'s geniale Skaber, H. N. Andersen, var den første, der forstod Dieselmotorens Muligheder for Søfarten og lod i 1912 „Selandia“, det første søgaaende Dieselmotorskib, bygge hos Burmeister & Wain, Indledningen til en ny Epoke i Skibsfartens Historie. Ø. K. er et af Danmarks største Rederier med 30 store Skibe (deraf 23 Motorskibe) og en samlet Tonnage paa 220.000 B. R. Tons. Desuden har Kompagniet chartret en halv Snes store Skibe.

Ved Siden af Det Forenede og Ø. K. er der to andre store Rederier, der har baaret Danmarks Navn ud over Verden: J. LAURITZEN og A. P. MØLLER. Begge blev de skabt af Enkeltpersoner, der virkede skelsættende. Konsul D. Lauritzen var Esbjergs egentlige Skaber og A. P. Møller en Forretningsmand og Reder i Verdensformat.

Rederiet J. Lauritzen har specialiseret sig paa Frugttransport, og de smukke, hvide Skibe, alle med Navnet „Reefer“ føjet til et andet Navn, er kendt i enhver Havn Verden over. Saa omfattende er dette Rederis Forretninger, at det i 1949 indsejlede 42 Millioner til Danmark. Efter Konsul D. Lauritzens Død føres Firmaet videre af hans Sønner, Knud og Ivar Lauritzen.

A. P. Møller har bygget sit stolte Værk op siden 1912, da han, efter at have arbejdet i C. K. Hansen, begyndte for sig selv, og ved en enestaaende Forudseenhed, ved en aldrig svigtende Evne til at bane nye Veje for sit Rederi har han skabt et Foretagende, der i 1951 staar ikke blot som det største Rederi i Danmark, men som et af Verdens højest estimerede Skibsfartsforetagender. Han selv er en Ener, hvis Position indenfor dansk Erhvervsliv kan sidestilles med tidligere Generationers største, det vil sige, at han fortsætter Linien Tietgen—H. N. Andersen.

Slægten *Carl* fra Rømø har i flere Generationer fostret Mænd, der spillede en Rolle i dansk Skibsfart — Dampskibsselskabet *Heimdal* er bl. a. deres Værk.

Store Rederier er ogsaa *Torm*, *Vendila*, *DanskFransk Dampskibsselskab*, *Norden*, *Dania*, *Myren* (Holm & Wonsild), *Orient*, *Progress*, og dertil kommer en Række mindre Selskaber hver med sit Speciale.

Den danske Handelsflaade var pr. 1. December 1950 naaet op paa 1.208.000 B. R. Tons. Til Sammenligning kan anføres, at Flaaden ved Krigens Udbrud i

September 1939 var paa 1.099.000 B. R. Tons og ved Udgangen af 1945 paa kun 728.000 B. R. Tons.

Over 40 pCt. af Flaadens nuværende Tonnage bestaar af Skibe, der er afleveret efter Maj 1945.

Ifølge den af Regeringens økonomiske Sekretariat i Oktober 1950 foretagne Revision af Nationalbudgettet regnes der med, at Handelsflaadens Fragtindsejling i Udenrigsfart for 1950 vil udgøre ca. 800 Mill. Kr. mod 650 Mill. Kr. i 1949. Selv om de i Udlandet afholdte Skibsudgifter maa trækkes fra, bliver det dog et meget betydeligt Beløb i fremmed Valuta, som Handelsflaaden i 1950 har indtjent til Landet, formentlig et større Beløb end i noget tidligere Aar. Skibsfarten er et af vore mest udprægede Eksporterhverv, idet ca. to Trediedele af Fragterne indsejles i Fart mellem udenlandske Havne.

Udviklingen er gaaet stærkt i de senere Aar med Hensyn til Passagertransport. Rejserne foregaar nu ikke alene over Søen, men ogsaa i høj Grad gennem Luften. Det danske Luftfartselskab knyttede tidligt sin Skæbne sammen med de andre skandinaviske Luftfartsselskaber, og man har set Skabelsen af et forbilledligt skandinavisk Samarbejde i Luften gennem Dannelsen af *Scandinavian Airlines System*. SAS flyver nu ikke blot paa New York, men ogsaa paa Sydamerika, Sydafrika, Østen og en Række andre Pladser og er godt paa Vej til at underlægge sig Jorden med sine Ruter.

DANSK MISSIONSVIRKSOMHED I UDLANDET

Fra Danmark er der gennem snart 100 Aar udgaaet et stort Missionsarbejde til forskellige Dele af Verden med Sigte paa Kristendommens Udbredelse i Forbindelse med Lægehjælp, Sygepleje og Skoleundervisning.

Det mest omfattende Arbejde er udført af *Dansk Missionsselskab*, dels i Indien, dels i Manchuriet samt fra 1946 i Arabien ved Overtagelse af „Dansk Kirkemission i Arabien“.

1864 optoges i Tamullandet i Nærheden af Madras i Britisk Indien et Missionsarbejde, som senere gradvis blev udvidet, indtil det nu omfatter et halvt Hundrede Missionærer. Hovedarbejdet foregaar i Arcotdistrikterne, ca. 200 km Syd for Madras. Desuden arbejdes der i Madras og paa Shervaroybjergene Vest for Arcotdistrikterne. Missionsmarkerne i Arcotdistrikterne er et overordentlig tæt befolket Omraade. Paa 10.000 Kvadratkilometer bor 2 Millioner Mennesker. Talesproget er Tamulsk. Den største Del af Befolkningen er Hinduer, desuden er der en Del Muhamedanere. Kastevæsenet, som skarpt adskiller Befolkningen i Klasser, hersker overalt og er en stor Hindring for Missionsarbejdet.

Her i Tamullandet med Udgangspunkt i den gamle danske Koloni Trankebar begyndte den første lutherske Mission i 1706. Blandt denne Missions Arvtagere var den tyske Leipziger-Mission; i 1864 overtoges en af dettes Missioner af Det danske Missionsselskab. 1865 udsendtes de første to danske Missionærer, *P. Andersen* og *N. Thomsen*. *P. Andersen* grundlagde 1869 Stationen „Siloam“ ved Tirukoilur, som siden har været en af de vigtigste Stationer. I de næste 30 Aar kom der kun faa nye Missionærer. Først i 90'erne og i Begyndelsen af dette Aarhundrede udsendtes et større Antal Missionærer, Virksomhedens Omraade udvidedes, og nye Opgaver toges op; samtidig knyttedes indiske Medarbejdere til Virksomheden. — Efter 40 Aars Arbejde var der 1000 Kristne, deraf 90 pCt. kasteløse (Pariaer). Nu er der

ca. 10.000 Kristne paa D. M. S.'s sydindiske Missionsmark. Ved Siden af de 50 danske Missionærer arbejder nu 424 Indere i Missionens Tjeneste, deraf 16 Præster, Resten som Evangelister, Bibelkvinder, Lærere, Lærerinder og Hospitalsarbejdere.

I Missionens Kirker og andre Lokaler bliver der prædikeret; ude i Landsbyerne samler man Folk paa aabne Pladser.

Fra Missionens Begyndelse har man haft et Skolearbejde, som stadig er udvidet. Der er tre Kostskoler, én for Drengene og to for Piger, med ialt 500 Børn. I alle Missionsdistrikter er der en Række Elementærskoler med ialt 4700 Børn. Af højere Skoler findes et Gymnasium i Tiruvannamalai og en Mellemskole i Nellikuppam med 800 Elever samt en Haandværkerskole i Panruti.

For de syge arbejdes paa to Hospitaler og det store Sanatorium i Madanapalle, som drives af flere Missionssekskaber i Fællesskab, og hvis fremragende Leder i Aarene 1918—39 var Overlæge *Chr. Frimodt Møller*.

1000 km Nord for Madras har D. M. S. en anden Missionsmark — den østlige Del af Jeyporelandet i Orissaprovincen. Det er et smukt Bjerglandskab med et noget behageligere Klima end Tamullandet. Missionsmarken er paa ca. 7000 Kvadratkilometer med 300.000 Indbyggere. Her er store Sprogveskeligheder, idet en Del taler Oria, andre Telegu, og andre mindre Stammer taler deres eget Sprog. Arbejdet blev taget op i 1932, efter at tyske og canadiske Missionærer havde opgivet det. Her virker 11 Missionærer, tre Missionsstationer med tilsammen 4—500 Medlemmer.

1891 vedtog Det danske Missionssekskab at begynde et Missionsarbejde i Kina. Man tænkte sig nærmest Midtkina, hvortil Missionær *Nyholm* udsendtes i 1892 og *Bolvig* i 1893. Det blev imidlertid til her, men i Manchuriet paa Halvøen Liaotung med Udgangspunkt i Port Arthur, at D. M. S. fik sin Kinamission.

For 30 Aar siden var der i hele Manchuriet, der er af Størrelse som Frankrig og Tyskland tilsammen, kun 12 Millioner Mennesker; nu regner man med ca. 35 Millioner. Den store Tilvækst skyldes en voldsom Indvandring af Kinesere, desuden er der kommet nogle Hundredetusinde Koreanere og Japanere; disse sidste taaler ikke Klimaet videre godt, idet det i Nordmanchuriet er meget barskt. Landet har vældige Rigdomskilder: enorme frugtbare Arealer til Dyrkning af Hvede og Sojabønner, Bjerge med Kul og Jern og store Skove med Mængder af Tømmer og Vildt.

Her i dette Land begyndte D. M. S. i 1896 sit Missionsarbejde. De danske Missionærer var ikke de første. Skotske og irske Presbyterianere havde arbejdet i Landet en Del Aar. Med disse traf man Aftale om territoriale Grænser for Arbejdet, og der har siden været et udmærket Samarbejde med disse Missionærer.

1896 grundlagdes de to første Stationer, Port Arthur af *Chr. Waidtlow*, som vendte tilbage til Danmark 1937, og Takushan af *Conrad Bolvig*. Kort efter anlagdes nye Stationer af *Olesen*, *Lykkegaard* og *Vyff*; sidstnævnte anlagde Stationen i Antung ved Grænsen af Korea. 1910 udvidedes Arbejdet til et Omraade i Nordmanchuriet; her anlagdes Stationer bl. a. i Harbin, Suihua, Fi Jii (Ptuna) og Hsinking (Changtung).

Missionen i hele Manchuriet omfattede før sidste Verdenskrig 13 Stationer, og til de fleste af disse var der knyttet Kirker, Skoler og Børnehjem. Der var 76 Missionærer, nemlig 23 mandlige Missionærer, 21 Missionærhustruer og 32 Kvindemissionærer.

Kvindemissionærerne udsendtes allerede i 1898; den ene af disse, *Ellen Nielsen*, kom til Takushan, hvor hun udførte ikke saa lidt af en Bedrift. Siden 1903 udviklede hun en Skole-Institution, som aftvang de japanske Myndigheder den største Beundring: En Skole, som begyndte med 3 Elever, omfattede til sidst en Elementærskole, en højere Pigeskole med ca. 100 Elever og et Lærerindeseminarium med 35 Elever. Hertil kom en Industri-, Landbrugs- og Husholdningsskole med dertil hørende Landbrug med 300 Elever. Hun blev kinesisk Statsborger, og selv efter Kommunisternes Sejr i 1949—50 blev hun som en af de faa derude.

Af andre Skoler maa nævnes Bibelkvindeskolen i Fenghuangcheng og en Evangelist- og Præsteskole i Pitsaikou; her fandtes ogsaa Missionens eneste Gymnasium for Drengene.

Der var 5 K. F. U. M. Foreninger i Manchuriet, hvoraf de to havde danske Missionærer som Sekretærer, nemlig *Povl Hedemann Baagøe* i Dairen og *Erik Gjørulff-Larsen*. I Mukden virkede *Johannes Rasmussen* som K. F. U. M.-Sekretær fra 1915—38, samtidig med at han var ledende Sekretær for K. F. U. M. i hele Manchuriet og modtog megen Anerkendelse fra Verdensbevægelsens Leder, John R. Mott. Rasmussens Hustru var i mange Aar Leder af en stor Skole for blinde Piger i Mukden.

I 1904 kom den første Lægemissionær til den danske Missionsmark i Manchuriet,

Dr. S. A. Ellerbek

Missionær Knud Heiberg

nemlig Dr. *Anton Ellerbek*, som begyndte sit Arbejde i Antung, hvor han byggede et Hospital, som siden er blevet stærkt udvidet. Det fik senere to danske Læger, Dr. *P. Bertelsen* og Dr. *Marie Nielsen*. 1909 byggede Dr. *Niels Nielsen* Hospitalet i Suiyen, som han ledede til 1940, og i 1923 grundlagde Dr. *E. Eskildsen* Hospitalet i Suihuafu. I Nordmanchuriet grundlagde den skotske Lægemissionær Dr. *Christie* en Lægeskole i Mukden, Mukden Medical College, hvortil Dr. Ellerbek blev knyttet, og hvis Rektor han var fra 1923, indtil han tog sin Afsked i 1940 og rejste hjem til Danmark efter at have fuldført et beundringsværdigt Livsværk. Hans Efterfølger blev den danske Lægemissionær, Dr. *P. N. Pedersen*.

Samarbejdet mellem det danske og det skotske Missionselskab resulterede ogsaa i Oprettelsen af „Manchurian Christian College“ i Mukden, som forberedte Studenter til Universitetet. Skolen lededes af den danske Missionær, Ingeniør *Johannes Witt*, som tillige var Lærer i Naturvidenskaberne.

I Antung byggede Frk. *Gormsen* et Børnehjem, som Myndighederne udtalte Beundring over og gav Understøttelse til.

Antallet af døbte var før Krigen ca. 10.000. Den 1. Januar 1939 var der 99 Kirker (incl. Kapeller), 334 Huse tilhørende Missionen, 70 Søndagsskoler med 300 manchuriske Lærere og 5000 Elever. I Elementærskolerne var der ca. 1900 Elever og ca. 45 Lærere. Mission og Kirke havde ca. 300 manchuriske Arbejdere.

Kirkernes Underhold var overtaget fuldstændig af Manchurerne, og de var saaledes uafhængige af Missionen. 18 Manchurere var Præster, og de danske Missionærer handlede som Raadgivere. Dette Forhold var den væsentligste Aarsag til, at D. M. S. kunde fortsætte sit Arbejde i Manchuriet. De fleste andre Missioner var af Japanerne blevet tvunget til at opgive deres Virksomhed og forlade Landet.

Kommuniststyret i Kina har nu standset alle de danske Missionærers Arbejde. Kun Hospitalet i Antung er endnu aabent. Nogle enkelte danske Missionærer er stadig tilbage i Landet.

I *Aden*, hvor *O. Høyer* i 1904 grundlagde „Dansk Kirkemission i Arabien“ har D. M. S. en Missionsstation med Pigeskole, Poliklinik, Væveskole og Bagbutik. Der er 9 danske Missionærer.

Endelig er D. M. S. efter de tyske Missionærers Bortrejse fra Hajalandet i Tanganyika traadte hjælpende til her med 4 danske Missionærer.

I Indien arbejder foruden Det danske Missionsselskab ogsaa *Santalmissionen*, hvis Arbejdsmark ligger i Santal Pargana i Provinsen Bihar 200 km Nordvest for Calcutta. — I Oktober 1862 mødtes i Berlin to Mænd, som blev Grundlæggere af Santalmissionen. Det var Danskeren *H. P. Børresen* (1825—1901) og Nordmanden *Lars Olsen Skrefsrud* (1840—1910).

De blev gennem Gosnermissionen udsendt til Indien, men da det ikke gik godt med Samarbejdet med de tyske Missionærer, brød de ud og dannede deres eget Arbejde i Benegaria 1867. De fik til at begynde med nogen Støtte fra forskellige Missionsvenner i Indien, men denne Stilling var uholdbar i Længden, og 1876—77

Missionær Ejnar Prip

rejste Børresen til Danmark, hvor han fik dannet en Komité, som siden har staaet bag ved Arbejdet. Skrefsrud var 1882 i Norge, hvor han fik knyttet norske Venner til Arbejdet, og siden er amerikanske interesserede kommet til.

Selv om de to Pionérer begyndte under vanskelige Forhold, oplevede de hurtigt en smuk Vækst i Arbejdet. Et af dettes Resultater var, at Santalerne — et af Indiens oprindeligste Folk —, som led under et haardt Tryk fra Bengalernes Side, bevarede deres folkelige Ejendommeligheder. Børresen døde 1901, Skrefsrud 1910. Blandt deres Efterfølgere maa som den betydeligste fremhæves Nordmanden Bodding. Der virker nu til Stadighed 10 Missionærer fra Amerika, 20 fra Danmark og 25 fra Norge. Missionens Arbejdsomraade er paa Størrelse med Sjælland og Lolland-Falster. Her bor ca. 1 Million Mennesker, men kun en Trediedel er Santaler. Det er et Vandrefolk, som vandrer mod Solens Opgang, og en lille Stamme har slaaet sig ned i Assam, hvor Missionen har anlagt en større Teplantage. Der er siden 1900 ogsaa arbejdet blandt Bengalerne og fra 1881 i Assam nær Birmas Grænse, senere blandt en mongolsk Stamme paa samme Trin som Santalerne, Boroerne. Skrefsrud og Bodding har oversat Bibelen og andre Bøger til Santali. Pastor *Aksel Kristiansen*, nu Præst i Nordjylland, har oversat Bibelen til Boroernes Sprog.

De Kristnes Børn anbringes i Kostskoler, hvoraf der findes ialt 7. Endvidere er der en Bibelskole og en Haandværkerskole i Benegaria. Her findes ogsaa et Hospital og i Saldoha en Spedalskhedskoloni.

Nu er der ca. 29.000 Kristne og ca. 500 indiske Medarbejdere.

Blandt Det danske Missionselskabs Missionærer var *L. P. Larsen*, som 1889—99 virkede i Madras. Han optog derefter et Arbejde blandt indiske Studenter og udnævntes 1910 til Professor ved en Præsteskole i Bangalore; senere arbejdede han paa det britiske Bibelselskabs Revision af den tamulske Bibeloversættelse. I 1933 vendte han tilbage til Danmark og døde 1941. Han vandt ved sin karakterfulde Personlighed og sin dybe Forstaaelse af det indiske Aandsliv stor Anseelse i Sydindien og havde megen Indflydelse paa den kristne Studenterverden i Indien.

Andre fremtrædende danske Missionærer var *Edv. Løventhal*, som i 42 Aar virkede i Madras, og *Johs. Bittmann*, som virkede derude i 40 Aar.

Ved Nordvestindiens Grænse virker Pathanmissionen blandt Pathanfolket i Pro-

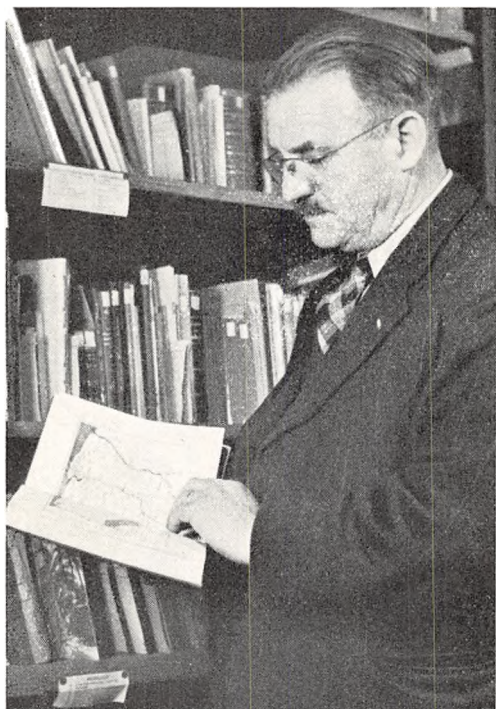
Professor L. P. Larsen

Lægmissionær Dr. Fox Maule (t. h.)

vinsen Peschawar med Station i Byen Hoti-Mardan. Arbejdet omfattede tidligere et Hospital, grundlagt og ledet af Dr. *Marie Holst* indtil hendes Død 1917, senere nedlagt. Leder af Pathanmissionen er nu Pastor *Jens Christensen*, som har faaet bygget en Kirke og samlet en Menighed. Der er 4 Missionærer, 3 indfødte Medarbejdere og ca. 275 Kristne.

I Kalamun paa Randen af den syrisk-arabiske Ørken, Nordvest for Damaskus, udførte Missionær *Ejnar Prip* (1868—1939) — en af de betydeligste Skikkelser i dansk Missionsarbejde — som Leder af Østerlandsmissionen et stort og opofrende Arbejde i Aarene 1898—1935. Som Medhjælper havde han den første danske Lægmissionær, Dr. *R. Fox Maule* (1875—1940) af skotsk Adelslægt, som oprettede et Hospital. Arbejdet har været udført under ikke ringe Modstand baade fra Tyrkerne og Franskmændenes Side, ganske bortset fra, at der er Dødsstraf for Frafald fra Islam. Der er nu 15 danske Missionærer i Arbejde i Syrien og desuden indtil 1946 i Jerusalem den for sin Indsigt i muhamedansk Tankegang og arabisk Sprog højt ansete Pastor *Alfred Nielsen*, som støttedes af sin i 1943 afdøde Hustru. Mis-

Missionsdirektor P. M. Legene

sionen har foruden de danske Missionærer ca. 40 syriske Medarbejdere. En Række Dreng- og Pigeskoler samlede i Hundredevis af muhamedanske Børn i Kalamun, men Regeringen har nu forbudt Missionen at give Børn af muhamedanske Forældre Kristendomsundervisning, hvorefter Missionen har maattet udelukke disse Børn fra Skolerne.

Hospitalet, som Dr. Fox Maule oprettede, havde fra Starten 1906 til sidste Krigs Begyndelse haft over 39.000 Patienter og over 200.000 Mennesker var blevet behandlet. To Kvinder har udført et enestaaende Arbejde indenfor Østerlandsmissionen, Missionær *Johanne Sva-*

nenskjold og Oversygeplejerske Frk. *Cecilie Lauritzen*.

I Nigeria i Afrika har „Dansk forenet Sudan Mission“ sit Virkefelt paa et Omraade paa Størrelse som Jylland, Missionen har arbejdet siden 1913, og ledende Missionær var i de første Aar Dr. *N. H. Brønnum*, som nu er Missionens Hjemmesekretær. Der er tre Kostskoler og Dagskoler ved de forskellige Stationer, og i Hovedstationen Numan er der et Hospital. Missionen tæller 43 Personer, heri indbefattet Missionærer, Lærere, Lærerinder og Sygeplejersker. Der er nu ca. 4200 kristne Afrikanere i Distriktet.

I Tanganyika i Østafrika virker en dansk Herrnhuter-Mission: „Brødremenighedens danske Missionsforening“. Den ledende Mand gennem en Aarrække var Biskop *N. H. Gaarde*, Tabora. Til Arbejdet, som paabegyndtes 1898, er knyttet 24 Missionærer, Lærere og Sygeplejersker. Der er her ca. 39.000 kristne Indfødte.

Videre maa nævnes: „Den dansk Israelsmission“, som i en Aarrække har arbejdet blandt Jøderne i Lemberg og København, „Kvindelige Missionsarbejdere“, som driver Børnehjem i Beirut i Djoubeil i Syrien, Missionsstation i Beirut og Børne-

hjem og Missionsstation i Shabada, Indien, „Den kristne Buddhistmission“, som bidrager til en skandinavisk Missionsstation i Hongkong, „De danske Baptisters Hedningsmissionselskab“, som har Missionsstation i Urundi i Belgisk Congo, og „Industri Missionen blandt Armeniere“, som virker blandt Armeniere i Athen.

Ludvig Nommensen (1834—1918) fra Nordstrand ved den slesvigske Vestkyst, blev Bataklandets Apostel. Han bragte Kristendommen til det vilde og raa Batakfolk paa Sumatra gennem et livslangt Arbejde i „Die Rheinische Missionsgesellschaft“s Tjeneste.

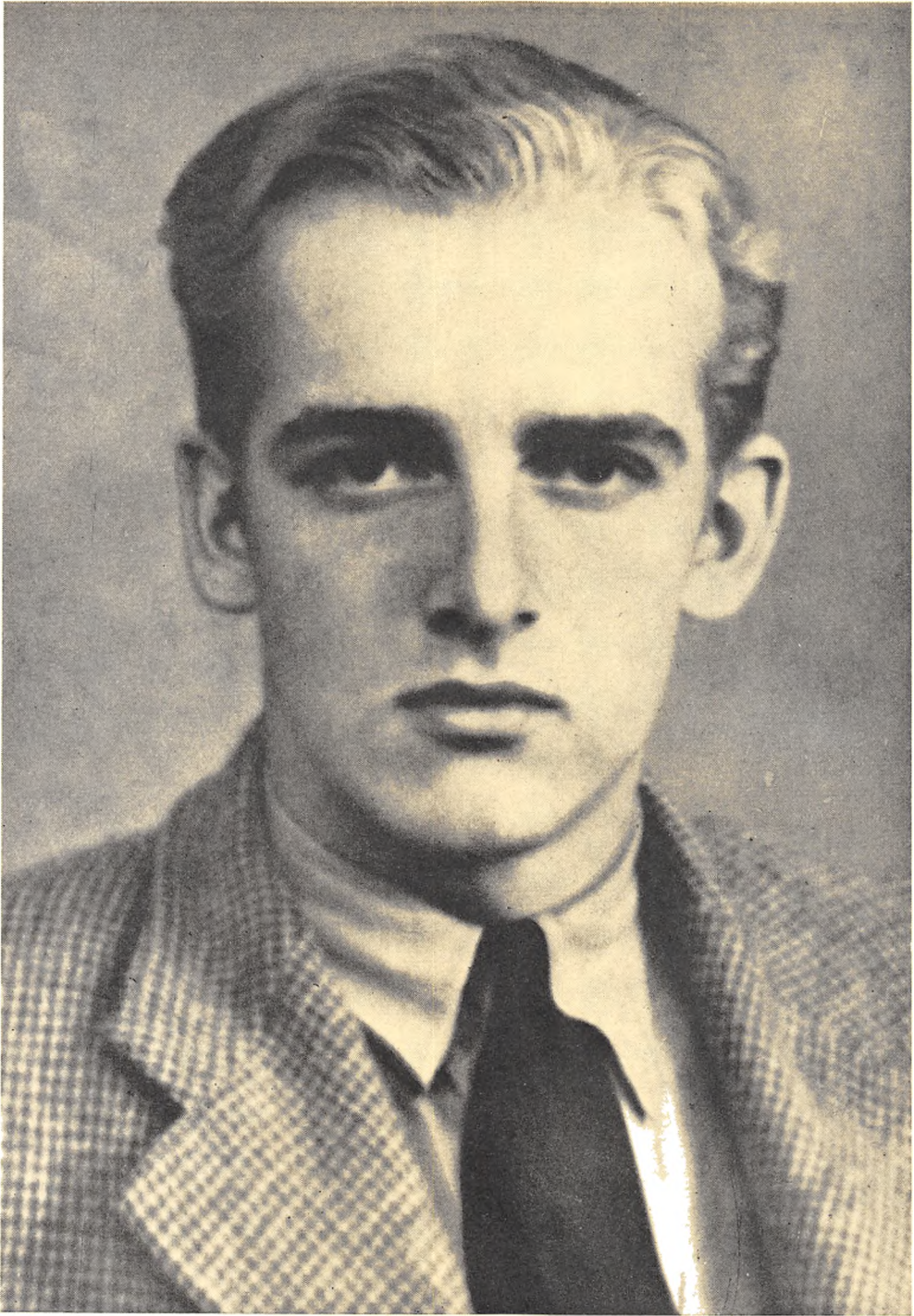
P. Martin Legène var i en Aarrække Direktør for den hollandsk-herrnhutiske Mission i Surinam i Hollandsk Guyana, hvor han bl. a. indlagde sig stor Fortjeneste ved Oprettelse af Kostskoler for forsømte Børn. Han er nu bosiddende i Zeist i Holland.

Dr. Ludvig Nommensen

Danske Flaadeofficerer ved en Parade i Washington under Krigen

Anders Lassen

UDLANDSDANSKES INDSATS UNDER KRIGEN

DANSKE FRIVILLIGE I DE ALLIEREDES STYRKER

De fem mørke Aar 1940—45, da Danmark var besat, blev samtidig et Tidsrum, hvor Danske rundt i Verden gjorde en Indsats for Danmarks Befrielse og for at hævde Danmarks Ret til en Plads blandt Verdens frie Nationer — dels ved direkte Krigsdeltagelse, dels ved at tale Danmarks Sag overfor de allierede Nationer, som i Begyndelsen tvivlede om det danske Folks Sindelag, og endelig ved at foretage Indsamling af Tøjpgaver til Uddeling i Danmark efter Befrielsen.

Selv om det maaske falder lidt udenfor nærværende Bogs Rammer, maa ogsaa de danske Sømænds heltemodige Indsats omtales.

De unge Udlandsdansekres Krigsindsats blev med stor Vægt fremhævet af Forfatteren, Dr. *Johan Wøller* ved et af Foreningen „Dansk Samvirke“ arrangeret Møde i Det kgl. Teater i København den 19. Oktober 1945.

Dr. Wøller udtalte her:

„Vi vil i Aften mindes den Hær, der kæmpede under fremmed Flag, paa Slagmarker langt borte fra Moderlandet, under alle Himmelstrøg og paa alle Have.

Den bestod af Udlandsdanskere, der frivilligt meldte sig under fremmede Faner for at slaa et Slag mod Voldsmændene, der havde overfaldet deres Fædreland.

Der lød intet S. O. S. fra Danmark ud over Verden. Det var ikke Moderlandet, der blæste paa Hornet og højlydt kaldte sine Sønner hjem til Kamp. Nej — Voldsmændene tvang os ikke blot til slet Spil — de tvang os ogsaa til at gøre gode Miner til det slette Spil, og det var næsten det værste — det forgiftede saa mange Kilder og Brønde.

Hvorfor meldte de sig da, disse Hundreder, ja, Tusinder af unge Danske, hvorfor gik de ind i de fremmede Hære og Flaader? Ingen tvang dem, de havde ingen Pligt til at lade sig indrullere. De kunde roligt have passet deres Arbejde, udnyttet Kon-

Fra et af Det danske Raads Møder i Danish House. Fra venstre Bordet rundt: Mrs. Runa Krabbe, H. Moltesen, Chr. Larsen, Konsul E. Schacke, C. F. Lunøe, Konsul H. P. Pedersen, Peter Lind, H. T. Karsten, Medlem af Eksekutivkomitéen, K. G. Anker-Petersen, Viceformand for Det danske Raad og dets Eksekutivkomité, J. Christmas Møller, Formand for Raadet og dets Eksekutivkomité, F. M. Krøyer-Kielberg, Præsident for „Frie Danske i Storbritannien og Nordirland“, L. B. Gundel, Raadets Sekretær, Børge Møller, Repræsentant for Sømændene og Medlem af Eksekutivkomitéen, Grev E. Reventlow, dansk Gesandt og Ærespræsident for „De Frie Danske i Storbritannien og Nordirland“, Gustav Rasmussen, Legationsraad ved Den danske Legation i London og Medlem af Eksekutivkomitéen, E. Blytgen Petersen, Redaktør af „Frit Danmark“ og Medlem af Eksekutivkomitéen, S. A. Dohm, Pastor Viggo Jensen, Marius Bech, A. V. Sørensen, Kaptajn W. Bendtsen, Robert Jørgensen og Kaptajn W. M. Iversen, Rekruteringsofficer for „Danish Nationals“

En Konference i London: Fra venstre til højre: A. W. Petersen, Kasserer for Det danske Raad, Major E. Knauer, Rekruteringsofficer, J. Christmas Møller

Danske i London fejrer Grundlovsdagen den 5. Juni 1943. Christmas Møller taler

Kong Haakon besøger Udstillingen „Fighting Denmark“ i Den kgl. Porcellænsfabriks Lokaler i London

junkturene og afventet Freden. De store krigsførende Nationer kaldte deres Sønner hjem — det var livsfarligt, Desertion, ikke at følge Kaldet. Men vi var jo ikke i Krig. Vi var kun langsomt og sikkert ved at blive kvalte. —

Hvorfor brød de op og gik frivilligt ind i Strabadser, Fare og Død?

Jo, de hørte vel en lille, stille Stemme, uhørlig for andre, men den greb dem om Hjertet, den var mere tvingende end Trompeters og Trommers Lyd. Den maatte følges — den drog dem uimodstaaeligt som en Tryllefløjte. Det var Danmark, der i sin yderste Nød hviskede til sine Børn i det fremmede.

Hvor kom de fra?

Fra hele Verden, hvor Dansken findes, og det vil sige i alle Lande. Fra Prærier og Pampas, fra Australiens og New Zealands Faarefarme og Sydafrikas høje Veldt og fra de tropiske Lande, hvor Danskere sidder ensomme paa Plantager og i Teakskove. Fra Kontorerne i de store Handelsbyer og fra Skibene, der sejler paa Verdenshavene under Dannebrog.

Vi skylder dem meget — langt mere end de fleste her i Danmark endnu forstaar.“

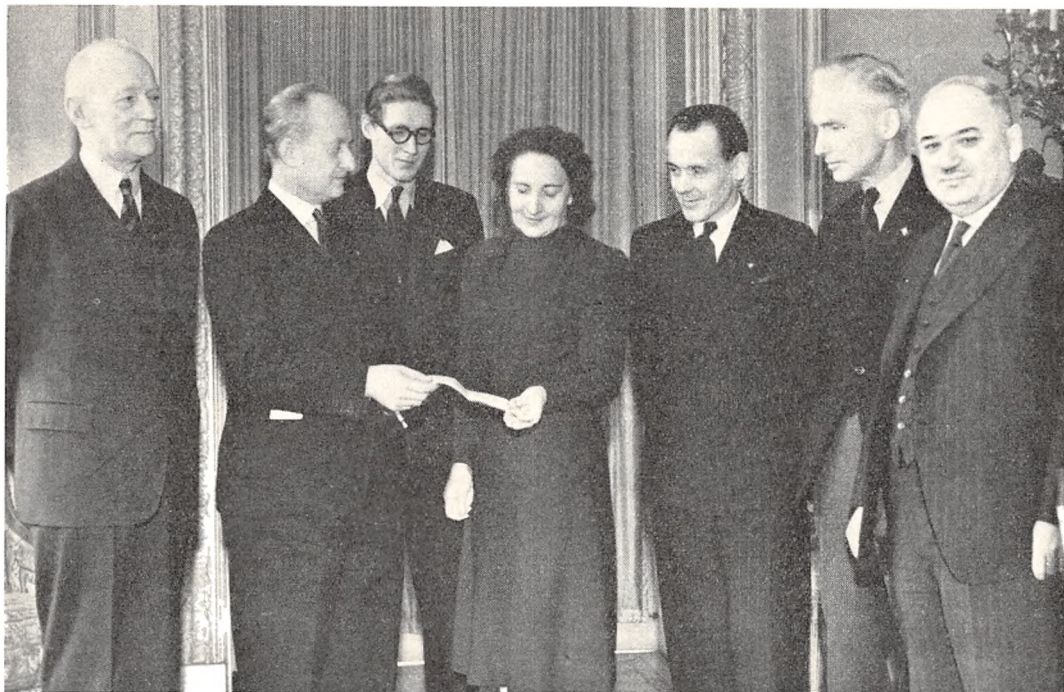
Enkelte Navne kom uvilkaarligt til at overstraale andre, og i første Række maa fremhæves den kun 25-aarige Major *Anders Lassen*, der efter sin Død tildeltes den højeste engelske Udmærkelse, Victoriakorset. Han naaede at blive en af de 8 højst dekorerede af 8 Millioner allierede Soldater.

Det var i Norditalien, Anders Lassen gjorde sin sidste heltemodige Indsats — Natten mellem den 8. og 9. April 1945, kun faa Uger før Danmarks Befrielse og Sejren i Europa.

I Citatet til Victoriakorset hedder det:

„Grundet paa fremragende Førerevner og fuldstændig Dødsforagt lykkedes det Major Lassen, trods overvældende fjendtlig Overmagt, at løse sine Opgaver. — Tre Anlæg blev udsløttet, tre Maskingeværer tilintetgjort og otte Fjender blev dræbt og andre saaret. To Fanger blev taget. — Støttet af sin egen dybe Pligtfølelse, sine Underordnedes Hengivenhed og sin egen enestaaende Tapperhed lykkedes det Major Lassen at løse alle sine Opgaver til den mindste Detaille.“

Anders Lassen gjorde Tjeneste ombord paa et dansk Handelsskib, som den 9.

En Delegation fra „De Frie Danske“ overrækker den 14. November 1942 i Sovjetambassaden i London Mme. Maisky en Check paa 1500 £, indsamlet af Officerer og Mandskab fra Den frie danske Handelsmarine med Støtte fra Det danske Raad og bestemt til Anskaffelse af en Ambulancestation for Sovjethæren. Fra venstre: F. M. Krøyer-Kielberg, K. G. Anker-Petersen, L. B. Gundel, Madame Maisky, D. V. Aagaard (Formand for Indsamlingen), den danske Gesandt, Grev Reventlow, og den russiske Ambassadør Maisky

Danske Damer i London sorterer Uldtøj til danske Sømænd. Fra venstre til højre: Fru Ella Terkelsen, Fru Kirsten Scott Moncrief, Fru Elli Karsten, Fru Christmas Møller

April befandt sig i den persiske Havbugt. Da hans Skib kom til London meldte han sig straks gennem det danske Rekruteringskontor til den britiske Hær. Han var ikke tilfreds med at være Soldat paa almindelig gammeldags Manér; først da han kom i Commandostyrkerne følte han sig hjemme, og Maaned for Maaned aabenbarede han saa fremragende Føreregenskaber, at hans Navn hurtigt blev en Legende i den britiske Hær; han opnaaede Majorsrang, endnu medens han var midt i Tyverne. Tre Gange blev han dekoreret med The Military Cross; det første MC fik han for et raid paa de britiske Kanaløer, de to sidste for raids med Special Boat Force Command paa de græske Øer, hvor der gaar Frasagn om hans Indsats.

Erik Nyholm og *Hans Tofte* gjorde i Østen et fremragende Arbejde med at organisere og træne de kinesiske Studenter i Kommandoarbejder, der bl. a. blev sat ind bag de japanske Linier. *Erik Nyholm*, som fik Rang af Oberstløjtnant i den engelske Hær, samlede 20 Danske i Amerika og Østen, som virkede i hans Stab. *Hans Tofte*, som fik Rang af Major, arbejdede først i Østen og gik senere ned i Faldskærm i Jugoslavien og var Forbindelsesofficer mellem de allierede og Marskal Tito.

Tidligere Planter paa en af Ø. K.'s Plantager i Malaya *W. B. Erik Petersen* deltog i General Wingates berømmelige Togt med „Spøgelseshæren“ gennem Birmas Jungle og har faaet sit særlige Kapitel: „A Fighting Dane“ i den Beretning, *W. G. Burchett*, „Daily Express“ Krigskorrespondent, udsendte om dette fantastiske Felttog: „Wingate's Phantom Army“.

Jørgen Halck, som var knyttet til Ø. K. i Sydafrika, gik ind i den sydafrikanske Hær og deltog i Montgomerys Togt „fra El Alamein til København“. Han var Kaptein i den engelske Afdeling, der den 6. Maj kom til København. Om sine Indtryk fra Ørkenfelttoget har han skrevet fire talentfulde Bøger: To Digtsamlinger — „Sange fra Ørkenkrigen“ og „Sange fra Rejsen“ — og to Prosabøger: „Den stenede Vej“ og „Det tveæggede Sværd“.

Den første, der virkede for aktiv Deltagelse af danske Frivillige i London og stod bag Udsendelsen af Faldskærmsfolkene til Danmark, var *J. W. Michael Iversen*. I over 20 Aar havde han været Administrator for et fransk Plantageselskab i Malaya og var tilfældigt i London, da Tyskland overfaldt Danmark. Han blev antaget, før den danske Legation havde taget noget klart Standpunkt til Frivilligbevægelsen,

blev ansat som Rekruteringsofficer og blev senere Captain ved „The Buffs“; han gjorde Tjeneste ved 21. Army Group under Felttoget gennem Frankrig, Belgien etc. Som Rekruteringsofficer efterfulgtes han af Major *E. Knauer*.

Der fandtes danske Officerer paa saa at sige alle Fronter: I Indien lieutenant-colonel *H. E. P. Tøyberg-Frandzen*, der siden er blevet dansk Gesandt i Indien, i Kina Major *Edmund Grut*, paa Philippinerne lieutenant *Erik Windeballe-Sørensen*, i Si-am Major *Sv. Aage Hatting Nielsen* (fra England). Kaptajn *H. H. Hüttemeier* (fra Australien), lieutenant *Sigetty* (fra Sydafrika), endvidere *W. Th. Malling*, *F. Bøttger*, *A. Sørensen* og *Fog*.

Man træffer iøvrigt danske Officerer og Menige i amerikansk, australsk, britisk, canadisk, fransk, hollandsk, indisk, new zealandsk, norsk og sydafrikansk Tjeneste. „The Association of Free Danes in India“ i Forindien var paa 245 Medlemmer, og heraf deltog 28 i Krigen som Officerer, og Kvinder gjorde en stor Indsats som Sygeplejersker.

Et Navn, som fik særlig Glans, var *Kaj Birksted*, der tjente i det norske Luftværn, før han efter Befrielsen vendte hjem til Danmark og fik overdraget vigtige militære Opgaver indenfor Luftværnet.

Flemming Muus, som den 9. April 1940 sad paa et Dampskibskontor i Liberia, meldte sig straks som frivillig, men det lykkedes ham først i 1942 efter store Vanskeligheder og en farefuld Rejse at blive antaget i London. Efter at have gennemgaaet Faldskærmsskolen blev han pludselig udnævnt til Chef for de danske Faldskærmsfolk, der blev nedsat i Danmark, hvor han med fremragende Dygtighed og Mod organiserede Forbindelsen mellem England og den danske Modstandsbevægelse.

Captain *Axel V. Hansen* var Leder af Lufttransporten af Ammunition fra Orienten til Rusland.

Navnene paa de paa de forskellige Fronter faldne Danske er opført i *Mindebogen*, som den 18. April 1950 blev anbragt i Holmens Kirke i København:

- Georg Aksel Andersen*, Sergeant Nr. 5355, Penang Voluntary Force. — Født 27/2 1884, død 12/9 1943, Kanbury Camp, Siam.
- Gustav Julius Andersen*, Private Nr. 31382780, The United States Army. — Født 17/4 1906, død 11/10 1944, Frankrig.
- Harald Roy Andersen*, Pilot Officer Nr. 918871, Royal Air Force. — Født 16/10 1921, død 16/4 1943, Rhinen, Frankrig.
- Otto Hjalmar Antoft*, Flying Officer Nr. J. 25144, Royal Canadian Air Force. — Født 21/2 1919, død 21/9 1944, Arnhem, Holland.
- Jørgen Ryhl Binau*, Flight Sergeant Nr. P. 1755, Royal Norwegian Air Force. — Født 1/4 1921, død 5/4 1945 ved Færøerne.
- Erik Boelskov*, Second Lieutenant Nr. 291081, Special Forces. — Født 22/6 1921, død 25/8 1943 paa I. M. Thielesvej, København.
- Carl Johan Bruhn*, Captain Nr. 185078, The Royal East Kent Regiment, The Buffs. — Født 12/7 1904, død 27/12 1941 ved Bregentved Gods, Thureby, Haslev.
- Niels Juhl Rysensteen Buchwald*, Flying Officer Nr. 143482, Royal Air Force. — Født 1/8 1915, død 13/10 1944, Schoon Dijke, Holland.
- Rudolf Henning Calberg*, Private Nr. A. 23138, Canadian Army. — Født 29/3 1922, død 19/8 1942 ved Dieppe.
- Svend Albert Carstensen*, Captain Nr. 1948630, Royal Engineers. — Født 1/5 1915, død 3/5 1945, Iran.
- Niels Ørskov Christensen*, Lance Bombardier Nr. 4354, Hongkong Voluntary Defence Corps. — Født 8/10 1908, død 18/12 1942, Hongkong.
- Peder Møllerup Christensen*, Stoker I Nr. P/KX 525911, Royal Navy Reserve. — Født 22/10 1925, død 24/12 1945, Trincomalee, Ceylon.
- Albert Sofus Christiansen*, Private Nr. 6298646, The Royal East Kent Regiment, The Buffs. — Født 10/5 1901, død 26/5 1942, Newton Abbot, England.
- Sigfred Johannes Christophersen*, Pilot Officer Nr. 1389937, Royal Air Force. — Født 11/7 1914, død 10/8 1943, England.
- Paul Carl Dam*, Able-bodied Seaman Nr. O/D X 46, Royal Navy. — Født 17/2 1914, død 8/3 1945, Ostende.
- Kristian Emil Eriksen*, Able-bodied Seaman Nr. D/D X 63, Royal Navy. — Født 9/5 1921, død 1/5 1945, Leith, England.
- Ejner Thorvald Frederiksen*, Private, The United States Army. — Født 2/5 1918, død 23/8 1944, New Orleans.
- Ole Christian Tvede Geisler*, Captain Nr. 1597, The Royal East Kent Regiment, The Buffs. — Født 20/3 1913, død 4/10 1948, Kimberley, South Africa.
- Jens Henning Gielstrup*, Flying Officer Nr. 151006, Royal Air Force. — Født 7/8 1917, død 23/8 1943, English Channel.
- Kaj Alfred Green*, Quarter Master /N, Royal Norwegian Air Force. — Født 7/5 1920, død 4/10 1944 ved Norges Kyst.
- Mogens Kjeld Aage Hammer*, Captain, Royal Army Service Corps. — Født 21/1 1911, død 11/1 1946, Hamburg.
- Arne Oest Hansen*, Private, Johore Voluntary Force. — Født 1/6 1908, død 26/3 1945, Kuala-Lumpur, Malaya.
- Carl Bjørn Hansen*, Lance Corporal Nr. 12825, Singapore Voluntary Force. — Født 6/11 1915, død 23/8 1945, Borneo.
- Arne Hroar Helvard*, Flying Officer Nr. 128521, Royal Air Force. — Født 10/3 1915, død 22/6 1943, Langdorp, Aerscot, Belgien.
- Poul Henriksen*, Flight Lieutenant Nr. 128628, Royal Air Force. — Født 3/7 1915, død 1/3 1945, Enschede, Zutphen, Holland.
- Kaj Høyer*, Lieutenant Nr. 542955V, South African Air Force. — Født 4/2 1912, død 13/7 1944, Milano, Italien.
- Erik Flohr Jacobsen*, Flight Sergeant Nr. 1804003, Royal Air Force. — Født 9/10 1917, død 22/5 1944, Hanvec, Frankrig.
- Frederik Axel Karl André Jensen*, Staff Sergeant Nr. 35344033, The United States Army. — Født 24/10 1903, død 17/12 1944, Belgien.
- Jens Carlo Jensen*, Guardsman Nr. C. 31217, Canadian Army. — Født 17/4 1920, død 18/8 1944, Belgien.
- Svend Moustgaard Jensen*, Private Nr. 141096, Canadian Army. — Født 22/1 1905, død 25/7 1944, Frankrig.
- Hans Erik Jepsen*, Private Nr. A. 22402, Canadian Army. — Født 10/8 1922, død 19/8 1942 ved Dieppe, Frankrig.
- Poul Herman Johannes Johannessen*, Second Lieutenant Nr. 225695, Special Forces. — Født 25/10 1910, død 5/9 1942, Politigaarden, København.
- Hans Robert Filip Johansen*, Captain Nr. 274876, Special Forces. — Født 16/7 1921, død 25/7 1947, København.
- Svend Jørgensen*, South African Air Force. — Født 18/4 1917, død 9/1 1942, Libya.
- Poul Ulrik Axel Keel*, Flight Lieutenant Nr. 101474, Royal Air Force. — Født 23/2 1912, død 4/6 1944, Oxford, England.
- Eric Arnold Aage Kiaer*, Lieutenant Nr. 1, Commandos British Army. — Født 7/7 1918, død 6/6 1944, Frankrig.
- Leslie Herbert Sonne Kiaer*, Lieutenant, Parachute Regiment, British Army. — Født 9/1 1920, død 21/9 1944, Arnhem, Holland.
- Kaj Kjær*, Private, Hongkong Voluntary Defence Corps. — Født 22/11 1913, død 18/12 1941, Hongkong.
- Valdemar Otto Knudsen*, Private

Nr. K. 75947, Canadian Army. — Født 7/6 1905, død 24/5 1944, Nelsonfjorden, Italien.

Orla Krause, Private First Class Nr. 32556702, The United States Army. — Født 19/9 1923, død 21/4 1945, Luzon, Philippinerne.

Helge Piił Kristensen, Quarter Master/2 Royal Norwegian Navy. — Født 3/5 1915, død 26/10 1944 ved Korvetten „Rose“s Forlis.

Knud Flemming van der Aa Kühle, Sergeant Pilot Nr. 776036, Royal Air Force. — Født 1/3 1915, død 20/9 1941, Irland.

Svend Erik van der Aa Kühle, Pilot Officer Nr. 120061, Royal Air Force. — Født 19/12 1918, død 12/12 1942, Tobruk Havn.

Anders Frederik Emil Victor Schau Lassen, Major Nr. 234907, Special Boat Squadron. — Født 22/9 1920, død 9/4 1945, Italien.

Gert Wilfred Larsen, Leading Air Craft Man Nr. 1579, Royal Norwegian Air Force. — Født 1/7 1923, død 9/6 1943, Scotland.

Sten Lindhard, Flight Sergeant Nr. 1577356, Royal Air Force. — Født 18/11 1908, død 10/4 1944, Frankrig.

George Christian Haae Laub, Major, Johore Volunteer Engineers Forces. — Født 14/9 1886, død 18/12 1941, Malaya.

Milan Martiny, Pupil Pilot Nr. 178302, South African Airforce. — Født 23/6 1921, død 6/9 1943, Irene, Transvaal.

Oluf Friehtling Munck, Læge, Netherland Forces, Indonesien. — Født 14/10 1886, død 23/7 1943, Java.

Torben Müller, Private Nr. 32996558, The United States Army. — Født 21/5 1912, død 9/4 1944, amerikansk Tropetransportskib.

Aage Moos Hansen Møller, Lieutenant Nr. 279779, The Royal East Kent Regiment, The Buffs. — Født 21/10 1910, død 5/11 1944, Italien.

Bruno Valdemar Møller, Private, Royal Norwegian Navy. — Født 22/4 1921, død 18/10 1942, „Montbretia“s Forlis.

John Christmas Møller, Lieutenant Nr. 2623666, Grenadier Guards. — Født 7/10 1924, død 9/4 1945, Nordtyskland.

Niels Preben Monsted, Lieutenant, Special Forces, Australian Army. — Født 15/12 1913, død 25/7 1942, Ostindien.

Berge Nielsen, Flying Officer Nr. 163012, Royal Air Force. — Født 16/1 1916, død 16/10 1945, Italien.

Karl Nielsen, Sergeant Nr. 32684687, The United States Army. — Født 19/12 1911, død 15/12 1944, Frankrig.

Niels Peder William Pedersen, Flying Officer Nr. 154573, Royal Air Force. — Født 29/9 1923, død 3/2 1945, Buer Nord-Essen.

Guy Felix Adolph de Cros Peronard, Lieutenant, 5. Régiment Légion étrangère. — Født 20/1 1905, død 16/1 1941, Phum-Preav, Fransk Indokina.

Aage Lauritz Peter Poulsen, Private H. 6495, Canadian Army. — Født 7/3 1906, død 19/12 1941, Hongkong.

Alfred Henri Quistgaard, Lieutenant Nr. 278, Royal Norwegian Air Force. — Født 22/2 1908, død 1/5 1941, Nordatlanten.

Eyvind Christian Randrup, Pilot, Royal Air Force. — Født 9/1 1915, død 29/1 1941, Skotland.

Preben Malm Rasmussen, Corporal Nr. 203, Royal Norwegian Air Force. — Født 30/3 1915, død 26/3 1941, Toronto.

Christian Michael Rottbøll, Captain Nr. 221391, Special Forces. — Født 8/6 1917, død 26/9 1942, København.

Algot Erling Skovsø, Lieutenant, Federal Malay States Voluntary Force. — Født 18/1 1899, død 8/7 1943, Malaya.

Aksel Anders Svendsen, Pilot Officer Nr. 1314900, Royal Air Force. — Født 26/4 1922, død 24/4 1942, Calais, Frankrig.

Robert Sørensen, Private Nr. B. 65977, Canadian Army. — Født 13/8 1909, død 14/9 1944, Holland.

Jørgen Billy Thalbitzer, Pilot Officer Nr. 110514, Royal Air Force. — Født 22/5 1920, død 28/3 1943, Øresund.

Hans Edgar Therkelsen, Second Lieutenant Nr. 225696, Special Forces. — Født 9/12 1919, død 28/1 1942, England.

James Timm, Quarter Master Sergeant Nr. 6145, Federated Malay States Voluntary Force. — Født 20/10 1898, død 28/11 1943, Kanbury Camp, Siam.

Niels Eric Westergaard, Flying Officer Nr. 133578, Royal Air Force. — Født 25/7 1922, død 2/1 1944, Berlin, Tyskland.

Kurt Wilkens, Private, Hongkong Voluntary Defence Corps. — Født 7/2 1917, død 25/12 1941, Hongkong.

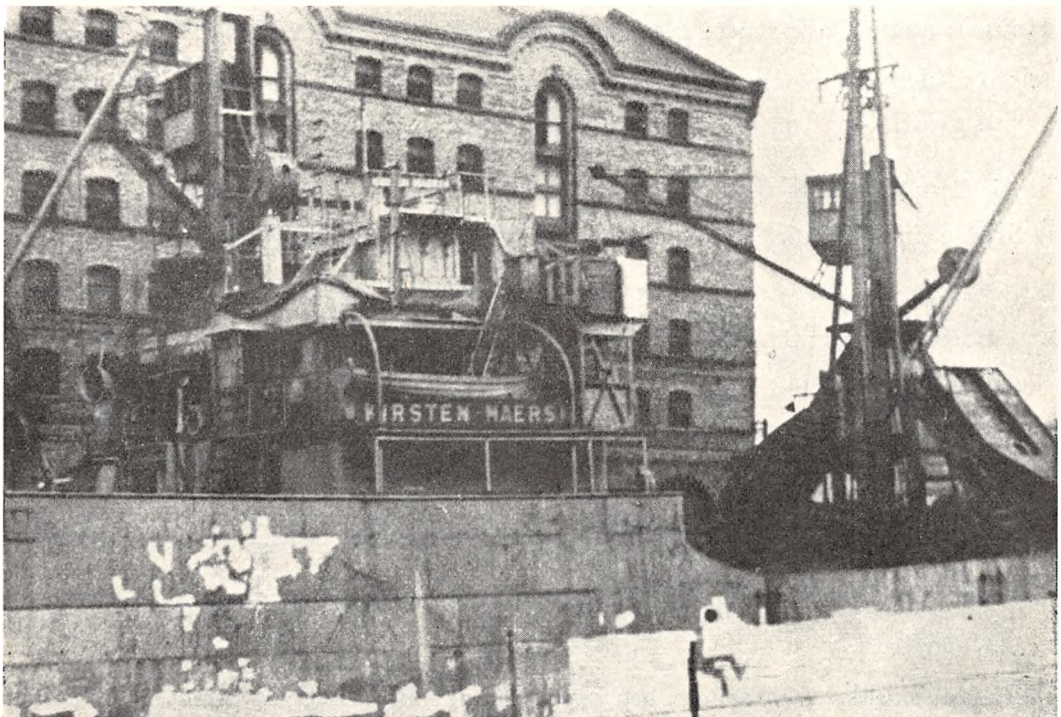
Seks omkomne danske Sømand begravet i Cardiff, Wales, den 6. April 1942

Parade af danske Frivillige foran det danske Hus i Pont Street, London, paa Kongens Fødselsdag den 26. September 1943

Danske Handelsskibe i Invasionsflaaden ved Normandiets Kyst Sommeren 1944

Den danske Fragtbaad „Kirsten Mærsk“ ved Kaj i engelsk Havn under Krigen

Blandt de mange danskfødte amerikanske Soldater, der faldt, var *Eyvind Hansen*, identisk med den verdensbekendte Jonglør Bop Ripa, der i Marts 1944 blev skudt ned som Flyver i Kamp mod Japanerne over Stillehavet.

DET DANSKE RAAD I LONDON

Da General de Gaulle var kommet til England, udtalte han: „Først naar man ubetinget gaar ind for Englands Krigsindsats og stiller sig ved dets Side, kan man arbejde for egne Interesser.“

Disse Ord fængede blandt de Danske i London, og „Det danske Raad“ blev til; den 26. Juni 1940 nedsattes et forberedende Arbejdsudvalg, bestaaende af Direktør *S. A. Dohm* (Formand), Direktør *Ove Holdthusen*, Direktør *Robert Jørgensen*, Pastor *Jensen*, Direktør *Iver Lunn* og Kaptajn *J. W. Michael Iversen*. — Dette blev Grundlaget for det danske Raad i London.

Det danske Raad stiftedes den 30. September, og Civilingeniør *C. F. Lunøe* stillede sit Kontor til Raadighed (indtil Krøyer Kielberg overlod det Lokaler i Bush House); nogle Dage senere blev der gennem B. B. C. givet Meddelelse om Oprettelsen af den frie danske Organisation, som vilde arbejde for følgende Formaal:

Være Organ for alle Danske og Danskfødte i Storbritannien og Irland.

Arbejde for Danmarks absolutte Uafhængighed.

Styrke dansk Nationalfølelse ved at samle alle Danske og Danskfødte om Løsningen af særlige Opgaver, opstaaet som Følge af Krigen og Afbrydelsen af Forbindelsen med Hjemlandet.

Overfor den engelske Nation at give praktiske Beviser for den dybe Følelse af Loyalitet og Sympati, som næredes af alle Danske og Danskfødte, bosiddende i Storbritannien og Irland.

At samarbejde med alle andre Organisationer, som er interesserede i at støtte The Danish Council's Formaal og med de allerede bestaaende Organisationer og Komitéer.

Raadet skulde efterhaanden faa overvældende Betydning som selve den danske Modstandscentral i England, ja, man kan næsten sige udenfor Danmarks Grænser.

Af afgørende Betydning blev det, at den højtansete, store Forretningsmand *F. M. Krøyer Kielberg* overtog Hvervet som Præsident. I Forvejen var han Præsident for „Anglo-Danish Society“, og de to første vanskelige Aar var det mere end nogen anden Krøyer Kielberg, der førte Bevægelsen igennem. Den fra Malakka hjemvendte Plantagebestyrer *J. W. Michael Iversen* blev det danske Raads Rekruteringsofficer. Direktør *Iver Lunn* dets første Sekretær. I selve Raadet indtraadte iøvrigt Repræsentanter for Den danske Klub, den danske Kirke, Dansk Samvirke, K. F. U. K., den danske Presse, en Række store Firmaer og Forretningsmænd over hele Storbritannien og naturligvis Repræsentanter for de frie søfarende Officerer og Menige.

Den danske Legation i London

Der nedsattes et Forretningsudvalg, bestaaende af bl. a. *S. A. Dohm* (Formand), Direktør *K. G. Anker-Petersen*, Redaktør *Blytgen Petersen*, Direktør *Erik Hertel*, Direktør *Ove Holdthusen* og Sømændenes Repræsentant *Børge Møller*.

Direktør *Erik Hertel*, Flaadeattaché, Kommandørkaptajn *Lemcke* og Direktør *Anker-Petersen* tog i Sommeren 1942 paa en Rejse til Nord- og Sydamerika for at skaffe personlig Kontakt med de frie Danske i de forskellige Lande. Samtidig blev der samlet ind blandt Danske i Udlandet til de danske Flyvere, og den 9. April 1942 blev der overrakt Churchill en Check paa 40.000 £, takket være hvilke de danske Flyvere kunde flyve i danskbetalte Maskiner.

I det hele taget blev der indsamlet meget store Beløb ved frivillige Bidrag fra

Christmas Møller

Danske i alle Egne af Verden. Alt i alt har Raadet disponeret over 150.000 £.

I 1942 blev Direktør *K. G. Anker-Petersen* Formand for Raadet; da *Christmas Møller* kom til London overtog han Formandsstillingen.

Samme Aar indtraadte den danske Legation i det danske Raad med Lensgreve *Reventlow* som Ærespræsident og Legationsraad *Gustav Rasmussen* som Medlem af Forretningsudvalget.

De danske Udsendelser gennem B. B. C. begyndte allerede den 9. April 1940 med en Opfordring til danske Skibe om at søge allieret Havn, men først i Vinteren 1940—41 fik de faste Former. Efter-

haanden omfattede de regelmæssige Udsendelser Morgen, Middag og Aften, og de aflyttedes i alle de følgende Aar med største Iver af danske Lyttere Jorden over.

Denne Radiotjeneste organiseredes og lededes af *Robert Jørgensen*. Til Arbejdet knyttedes efterhaanden en Række Journalister og andre Medarbejdere, deriblandt *Leif Gundel* og *Johs. G. Sørensen*, som forlod den danske Radioavis i København i September 1944 og over Sverige kom til London; det var ham, der bragte *Montgomerys* Budskab til de danske Lyttere.

Som Kommentatorer hørte man Redaktørerne *Emil Blytgen-Petersen*, *Terkel M. Terkelsen* og *Tillge-Rasmussen*, alle ved Krigsudbrudet London-Korrespondenter til københavnske Blade. Fra 1941 yderligere Redaktør *Sten Gudme*, som kom til London over Sverige. Endvidere *Paul Palmer* og *Henning Krabbe*.

Fra London fandt ogsaa danske Udsendelser Sted over den amerikanske Radio-station ABSIE, ledet af Redaktør *Poul Vejbye Johansen*, assisteret af Journalist *Harry Agerbak*.

Det danske Raad oprettede et Informationskontor under Ledelse af Redaktør

FRIT DANMARK

„MED STORBRIANNEN FOR DANMARKS FRIHED“

4. AARGANG Nr. 47

The Danish Weekly Published in London

LONDON, FREDAG, 24. NOVEMBER 1944

Tyskerne frygter Folkestrejken lige saa meget som Sabotagen

Dagstrejke i Esbjerg besvares af den tyske Kommandant med hermetisk Isolering og Lukning af de offentlige Værker

Tyske Trusler over Kalundborg

Den 11. November Kl. 1 om Morgenen indtraf tre voldsomme Eksplosioner i Kongensgade i Esbjerg. De efterfulgtes af flere lige saa voldsomme Eksplosioner i andre Dele af Byen, og samtidig myrdede Nazisterne det socialdemokratiske Byrådsmedlem, Læge, Dr. *Paul Carstensen* og den 60-årige Redaktør af „Esbjergbladet“ *Laurits V. Jensen*. En lang Række af Esbjergs kendte Forretninger og „Esbjergbladet“'s Ejendom blev sprengt i Luften. Det var Nazisternes Hævn i Anledning af, at en nazistisk Stikker Kaj Olsen var blevet likvideret.

Fagforeningerne besluttede øjeblikkelig en 24 Timers Strejke som Protest imod Ugeringerne.

Byens Øvrighed arresteres

Det meste af Byen tog Del i denne Strejke, som fandt Sted den 15. November. Kun Elektricitetsværk, Gasværk og Vandforsyning var ubrødre. Alt forløb roligt i Byen under Strejken.

Der træktes tilbage fra og med den 19. November. Ingeniørskolelæreren *Finn Jørgensen* vil længe blive faldt. Det gælder også almindelige Arbejdsledere, som leverer det almindelige Samfundet. Skulde alligevel Strejken bryde ud, vil Medfølelsesreglerne straffes. Enkelt, som følger Udfordringer fra underjordiske Kædler, vil blive betragtet som tilhørende disse og vil blive behandlet

Ny Sabotage-Metode:

Arbejderne tvinges til at ødelægge to nybyggede E-Baade

Medens tyske Marininspektører maa se til

En Gruppe bevaldede Sabotører udvang sig Tirsdag Morgen Aftagning til Ford-Fabrikkerne i Hirtsholms Søhavn, hvor to E-Baade netop var blevet færdigbygget og skulde afleveres i Østjylland.

Sabotørerne tvang Arbejderne til at skære store Huller i Hirtsholms med deres elektriske Slæppapparater og tilføjetjorde sætte Maskiner og alt andet af Værdi om Bord.

Medens dette stod paa, ankom to tyske Marininspektører for at se de Baadene inden Afleveringen. De blev mødt med halvfulde Pistollob, men efter at være blevet advarmeret fik de Lov at

OTTE AF HANSASKIBENE NU PAA HAVETS BUND

Tysk Officer truer med at skyde 100 Arbejdere, hvis Sabotagen fortsætter

TYSKERNE tvang ved Besættelsens Begyndelse de danske Skibsværfter til at arbejde efter et saakaldt „Hansaprogram“. Værfterne skulde bygge 10 Hansaskibe (tyske „Liberty“-Skibe), men vidde saa til Genæld fra Raadmateriale til at bygge et tilsvarende Antal danske Skibe. Ved Sabotagen og ved at arbejde langsomt er det lykkedes de danske Værfter indtil November 1. Aar kun at færdigbygge 5 Hansaskibe -- og saa saare de var søsat, blev de sendt til Bunds af de danske Sabotører.

Trods af Sabotage og „go slow“ er yderligere i November tre Skibe blevet færdig. Dem gik det saaledes:

Hr. Thune Jacobsen isoleret i Sverige

Henning Dalsgaard udvitr

De betydningsfulde Bestutninger er blevet taget af de danske og svenske Amdititeter i Sverige.

Da den tidligere Justitsminister *Thune Jacobsen* Ankom som Flygtning til Sverige forsaagede en Led Uro mellem de danske Flygtninge, er det nu blevet besluttet at løse Spørgsmålet paa den Maade, at Hr. Thune

Den 15. November sprengtes et nybygget Skib „Annes“ i Luften paa Hornumster og Wains Værft. Eksplosionerne kunde høres overalt i København. Med kort Paastr sprengtes yderligere to Skibe i Luften, det ene baade Sjønyingsnummer 78. Skibene var paa mellem 3 og 5000 Tons Aarsværet af Færdigheden. De tyske Forholdsgæster i Anledning af denne Skibsabotage er drabskø. Et ikke færre Hansaskibe er flyttet fra Værftet over til Langschnecken, og Hornumster og Wains Arbejdere bliver udsat for haardt tysk Politiovervågning. En tysk Officer truede

„Frit Danmark“, Organ for De frie Danske i England

Minister Henrik Kauffmann taler ved et Møde i Det danske Raad i London

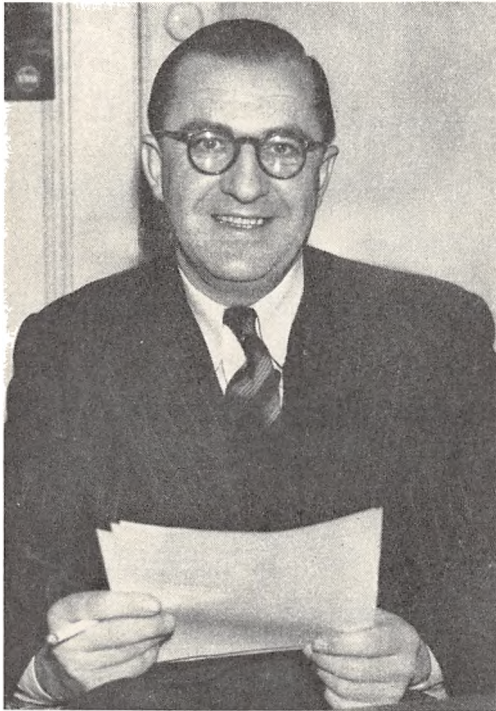
Dansk Spitfire „Skagen ind“, skænket til R. A. F.

Dansk Spitfire „Niels Ebbesen“, skænket til R. A. F.

Birksted dekores af Kong Haakon. Fra venstre til højre: Squadronleader Mehre, Kronprinsesse Märtha, Kong Haakon, Squadronleader Mohr, Kronprins Olav og Squadronleader Birksted

Redaktør Blytgen-Petersen, Dansk Kommentator i B. B. C.

Povl Bang Jensen taler i London som Henrik Kauffmanns personlige Repræsentant

Blytgen-Petersen, et Forlag „Free Danes Publishing Compagny“ og Bladet „Frit Danmark“. Paa Forlaget blev udgivet en Række Skrifter til Belysning af Danmarks sande Stilling, og Bladet blev det ledende danske Organ indenfor den frie Verden.

Fra Stockholm kom Redaktør *Ebbe Munck* ofte paa Besøg, og Grev Reventlow mødtes med Henrik Kauffmann og Gesandten i Reykjavik *Fr. le Sage de Fontenay*.

Sømændene, hvis Interesser Direktør Ove Holdthusen tog sig varmt af, og som havde deres egen Repræsentant, *Børge Møller*, i det danske Raad, havde ogsaa deres eget Blad og en glimrende anlagt Meddelelsesordning til danske Søfolk.

Gang paa Gang viste de danske Forretningsfolk storstilet Hjælpsomhed, naar det gjaldt økonomisk Støtte, og Raadets forskellige Faser gennemlevedes, uden at det nogensinde kom til Brud af nogen Art. Udadtill stod man samlet, og de frygtsomme kom efterhaanden med.

Det danske Raad har faaet sin Plads i Historien som en usædvanlig Manifestation, og det vil være forkert at fremhæve enkelte paa andres Bekostning, men det tør dog siges, at Krøyer Kielbergs Autoritet og Anker-Petersens Ildhu var afgørende, og at *Christmas Møller*, som efter Krigen blev Udenrigsminister i Ministeriet Buhl, gav Raadets Virksomhed særlig Slagkraft.

DE FRIE DANSKE I AMERIKA

Den 9. April 1940 afgav den danske Gesandt i Washington *Henrik Kauffmann* følgende Erklæring til State Departement over Radioen:

„I came to this country to represent my King and a free and independent people. That is what I am still here for.

Democratic and peaceful Denmark has had to bow to overwhelming force. — My country is going through dark days. — It has done so before. We did not lose courage then and we will not lose courage now.

I will work for one thing, the re-establishment of a free and independent Denmark. Many will work with me and I know we shall succeed.“

Minister Kauffmann stillede sig straks paa det Standpunkt ikke at føle sig bundet af Ordre eller Instruktioner fra Regeringen i København i Tilfælde, hvor disse efter

Casper Hasselriis og Jean Hersholt sammen med unge Dansk/Amerikancrinder
under en Kampagne for Krigslaan

hans Overbevisning var stridende mod Danmarks sande Interesser, idet Regeringen maatte forudsættes at være under tysk Tvang. Herved understregedes det vigtigste, at hvad Regeringen senere maatte foretage sig, ikke i Udlandets Øjne burde tages som et Udtryk for det danske Folks Vilje.

Kauffmanns Erklæring virkede som en mægtig Inspiration for alle Danske i Stærte, ja, blev uden Tvivl et Lys i Mørket og en Ledestjerne for alle Landsmænd i andre Dele af den frie Verden.

Som Svar paa Kauffmanns Erklæring, der blev slaaet stort op i Verdenspressen, indløb der i de følgende Dage over 1000 Telegrammer fra Danske overalt i den frie Verden med Tilbud om Hjælp som Frivillige eller paa anden Maade.

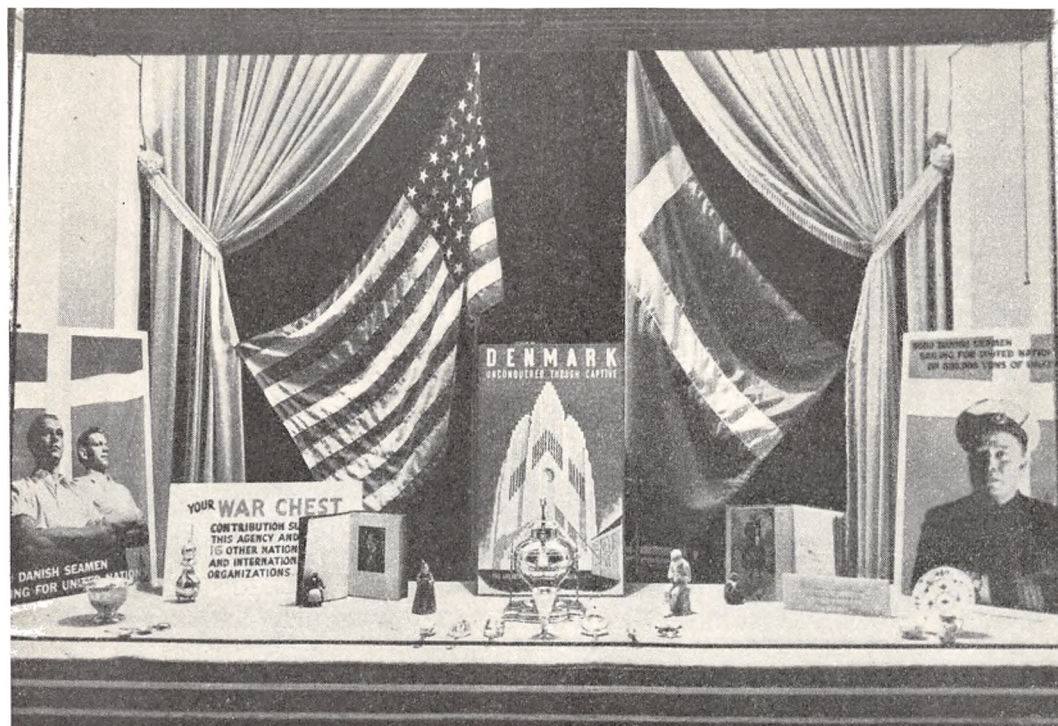
Dansk-Amerikanerne var ikke sene til at iværksætte et Arbejde til Gavn for det gamle Land, for dets Omdømme og Prestige og for at staa parat med Hjælp den Dag, Befrielsens Time slog.

Allerede den 10. April mødtes Skibsreder *Hans Isbrandtsen* og Direktør *C. H. W. Hasselriis* til en Konference med den fremragende amerikanske Propagandaekspert *Erward L. Bernays*, kendt som en af Wilsons Raadgivere under Versailles Konferencen. Isbrandtsen betalte de foreløbige Udgifter til Bernays som „public relations council“. Kort efter dannedes Organisationen „American Friends of Danish Freedom and Democracy“, og flere kendte danskfødte Amerikanere gik ind for dette Arbejde: Det danske Brodersamfunds Overpræsident *John Hansen*, Præsidenten for General Motors *William S. Knudsen* og Direktør *Knud Engelsted*.

Ved Siden af „American Friends of Danish Freedom and Democracy“, der var at betragte som amerikansk Institution, oprettede Dansk-Amerikanere kort efter en anden Organisation „National American Denmark Association“ (N. A. D. A.) med det Formaal at samle de dansk-amerikanske Foreningers og Kirkers Arbejde for Danmarks Interesser og at staa rede med Hjælp efter Landets Befrielse fra den tyske Besættelse. — Eksekutivkomitéen kom til at bestaa af *John Hansen* (Formand), Pastor *N. C. Carlsen*, Pastor *Alfred Jensen* og Fru *Adele Hauge* (Næstformand), Fru *Hilda Holmes* (Sekretær), *Axel Skelbeck* (Kasserer), *C. H. W. Hasselriis*, *Jean Hersholt* og *Wm. S. Knudsen*.

I September 1941 stiftedes en tredie Organisation til Støtte for den frie danske Bevægelse, nemlig „Free Denmark, Inc.“, der aabnede sit Hovedkvarter paa 80, Broad Street, New York. Dens Formaal var at virke i nært Samarbejde med Det danske Raad i London og Frie Danske Verden over. Direktør *Halvor Jacobsen* blev Ærespræsident og Direktør *Hasselriis* Medlem af Bestyrelsen. I Februar 1942 indgik Organisationen i N. A. D. A. Kort Tid derefter forandredes Navnet til „Friends of Denmark, Ind.“, og Kontoret flyttede til 116, Broad Street, New York.

Den drivende Kraft i denne Forening var Direktør *C. H. W. Hasselriis*. Organisationen havde to Opgaver, dels at forsyne den dansk-amerikanske Presse og Organisationsformændene rundt i Byerne med Nyheder fra Danmark, dels at gøre et effektivt Arbejde overfor hele det danske Publikum.

De frie Danskes Udstilling i U. S. A. under Krigen

Den første Del af Opgaven løstes paa den Maade, at der ugentlig blev udsendt 12—15 mimeograferede Nyheder, som daglig ad telegrafisk Vej blev sendt fra Stockholm og fra den danske Undergrund, ikke alene lange Uddrag af den danske Presse i Hovedstad og Provins, men Nyheder om alt, hvad der overhovedet skete i Danmark af Sabotage og lignende. Dansk-Amerikanerne var derfor faktisk bedre og hurtigere underrettet om alt, hvad der skete i Danmark end i normale Tider. Ofte vidste man i U. S. A. om Ting i Jylland, som man ikke kendte f. Eks. i København og omvendt. „Dansk Pressetjeneste“ i Stockholm har en meget stor Del af Æren for dette Arbejde, og for at den frie Verden fik fyldig Underretning om Modstandsbevægelsens Bedrifter i Danmark. Amerikanerne sparede ikke paa Penge for at faa disse Ting frem. Der blev telegraferet 7—8 Sider hver Dag fra Stockholm til New York. Uden disse Nyheder vilde faktisk den dansk-amerikanske Presse være gaaet istaa. „News Release“ blev udsendt til den amerikanske Presse og til de danske Organisationer i Syd- og Mellemamerika. Her mangfoldiggjorde mange Organisationer disse Nyheder og lod dem gaa videre til andre Cirkler.

Amerikansk „Liberator“ finder danske overlevende fra „Panama“, som gik ned i en Konvoi den 11. April 1945 paa Atlanterhavet

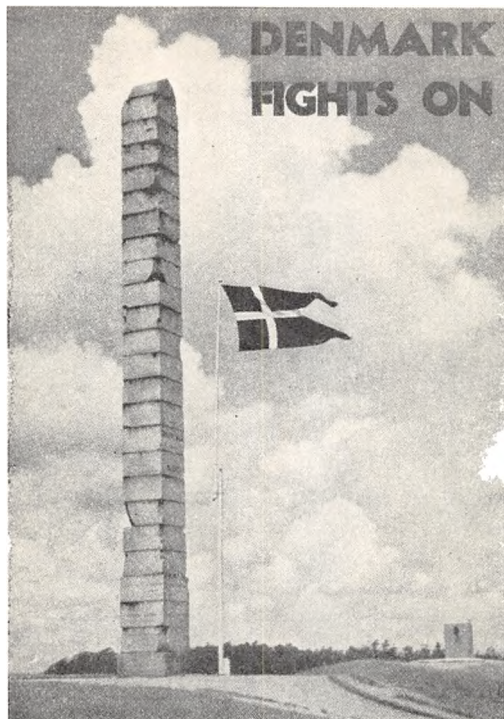
Fem reddede danske Sømand fra „Panama“

Tilvenstre: Kaptajn H.C. Røder. Tilhøjre: Henrik Bjerregaard, første Styrmand paa den danske Damper „Tessa“, der var overtaget af U. S. A., og som blev torpederet af en tysk Undervandsbaad den 17. August 1941. I 19 frygtelige Dage, til den 5. September, drev han om paa en Tømmerflaade i Atlanterhavet. For at holde Regnskab med Tiden førte han en Logbog paa et lille Stykke Træ, der var skaaret ud af Tømmerflaaden. Han markerede hver Solopgang ved et Hak i Træet, og da tre af hans Kammerater døde, markerede han det ved et Kors. Han indridsede ogsaa i Træet Dag og Time for Skibets Sænkning samt Skibets Position

Skoleskibet „Danmark“, der under Krigen fungerede som Træningsskib for U. S. A.'s Coast Guard Service

Omslag paa en Pjece, udarbejdet af C. H. W. Hasselriis

Hvad den anden Opgave angik — det egentlige Oplysningsarbejde i Amerika — da tog man fat med mange forskellige Midler. Man udsendte hver 14. Dag en Bulletin til den amerikanske Presse, til Universiteterne, Bibliotekerne, Radiostationerne i alle Stater med en Redegørelse for Situationen og de sidste Begivenheder i Danmark. Undergrundsarbejdet blev meget beundret. Man fik Respekt for den danske Frihedskamp. Dernæst blev der foranstaltet Udstillinger, Udsendelser i Radio — adskillige Hundrede Udsendelser — af hvilke mange er gaaet som Fællesstof over hele Grupper af Radiostationer, ofte mere end 300 Sta-

tioner paa een Gang. Ogsaa mange Pjecer og talrige Foredrag blev udsendt og holdt. „Friends of Denmark“s Kontor i New York besvarede hver eneste Dag snesevis af Forespørgsler fra Journalister og Skribenter.

Fra 1940 til 5. Maj 1945 gav Hasselriis al sin Tid fra tidlig Morgen til midt paa Natten til Arbejde i „Friends of Denmark“. Kun 20.000 \$ aarlig stod til hans Raadighed, indsamlet af en snæver lille Kreds af Dansk-Amerikanere.

Kort efter Amerikas Indtræden i Krigen begyndte den amerikanske Regering at søge Samarbejde med forskellige fremmednationale Grupper i Forbindelse med Tegning af Krigsplan under Hensyn til den naturlige Interesse, der var til Stede indenfor disse Grupper for de respektive Moderlandes Frigørelse. Omend der ikke foreligger nogen samlet Statistik over denne Form for dansk-amerikansk Deltagelse i Krigsbestræbelserne, er der dog tilvejebragt tilstrækkeligt Materiale, der godtgør, at denne Indsats er af et imponerende Omfang. — Som øverste Leder af den danskamerikanske Kampagne gjorde Ingeniør *Eskild Hauglund*, Brooklyn, stor Indsats.

Fem amerikanske Soldater planter Stars and Stripes paa Toppen af Okinawa.
Den ene er Dansk-Amerikaner, Hansen fra Seattle

Et Aar efter Kauffmanns Erklæring af 9. April afsluttede han paa samme Dato den meget betydningsfulde Aftale med De Forenede Staters Regering vedrørende Grønland. Her gjorde daværende Landraad *Eske Brun* et stort Arbejde, som fik Betydning baade for Amerika og for Grønlands senere Udvikling. Den Mand, der fra dansk Side trak Læsset økonomisk, var Kauffmanns nære Ven, Bankier *H. Chr. Sonne* i New York. Alle Enkeltheder i dette Forhold er endnu ikke oplyst, men der er ingen Tvivl om, at Sonne har ydet sit gamle Land store Tjenester.

Vide Kredse af Dansk-Amerikanere foranstaltede Indsamling af store Partier af Beklædningsgenstande, som efter Befrielsen sendtes til Danmark. Det er ikke ubilligt at fremhæve de store Gavesendinger, en Enkeltmand, „Plastic-Kongen“ *Esper A. Petersen*, Chicago, sendte over.

SVERIGE — OG ANDRE STEDER

Praktisk talt overalt i den frie Verden dannedes Foreninger af frie Danske, der virkede i Tilslutning til Det danske Raad i London. Enhver god Dansker var med i denne Bevægelse, som var af største Betydning, fordi man overalt i de allierede Lande fandt, at Danmark havde kapituleret for hurtigt overfor det tyske Angreb. Det blev nu en af disse Organisationers Opgave at „forklare og forsvare“ Danmarks Handlemaade. Det var i Virkeligheden meget svært inden hin 29. August, da Modstandsbevægelsen for Alvor manifesterede sig.

En særlig Rolle spillede de Danske i Sverige, der laa saa nær, og hvor Muligheden for Kontakt med det besatte Hjemland var størst. Her virkede *Ebbe Munck*

Redaktør Ebbe Munck

som Formidler mellem de allierede og den danske Modstandsbevægelse, her oprettedes det Kontaktudvalg, der repræsenterede baade Frihedsraad og frie Danske ude, og her oprettedes „Dansk Pressetjeneste“ i Stockholm, som med en forbløffende Regelmæssighed fik sit illegale Nyhedsstof fra „Information“ i København, og som betjente ikke alene den svenske Presse, men tillige den danske Radiotejeneste under B. B. C. i London og videre alle store Blade og Korrespondancebureauer Verden over. Det blev efter 29. August et større Foretagende med en Række Medarbejdere.

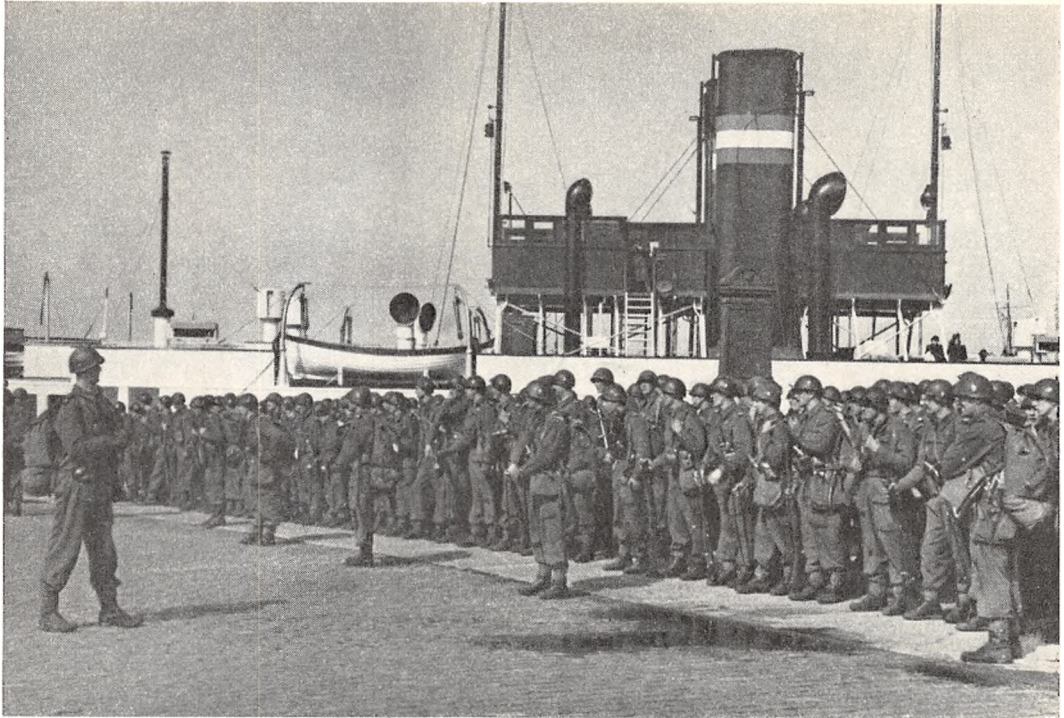
Udstilling i Stockholm af den danske Modstandsbevægelses Arbejde

Den tidligere svenske Gesandt i København, Landshøvding Hamilton, hører Nyt om Danmarks Frihedskamp

Den danske Brigade paa Vej over Sundet

Den danske Brigades Ankomst til Helsingør

Endvidere udsendtes to Blade: „Danskeren“ og „Friheden“, begge støttet af den danske Legation og det sidste tillige af danske fastboende i Sverige.

Danske Journalister tog Arbejde i de allierede Legationer. Med *Leif Hendil* som Midtpunkt arrangeredes i Malmø den dansk-svenske Flygtningetransport. 5000 dansk-jødiske Flygtninge og flere Tusinde andre Danske levede i Sverige et Liv i Forventning om Befrielsens Dag. En Række Bøger udsendtes om Situationen, som den virkelig var under Besættelsen, den første i April 1942 under Titlen „Danmarks öde“ (Danmarks Skæbne efter 9. April) under Pseudonymet „Niels Ebbesen“, ialt op mod en Snes Stykker af forskellige danske Forfattere og Journalister, og de bidrog i høj Grad til at give Svenskerne Forstaaelse af Danmarks virkelige Stilling. I Stockholm afholdtes først af alle Steder en Udstilling, som viste den danske Modstandsbevægelses Arbejde hjemme. — Arbejdet i Stockholm var saa omfattende, at Christmas Møller under et Besøg fra London i Begyndelsen af 1945 udtalte, at det var her, det egentlig foregik, hvormed han mente, at det var i Stockholm, Kuglerne støbtes. I Krigens sidste Maaneder havde Radioudsendelserne fra Sverige, arran-

Den danske Brigades Modtagelse i Danmark

geret af flygtede Folk fra den danske Radioavis, den største Betydning, og man havde truffet alle Forberedelser til Udsendelse af et Dagblad i Sverige for det besatte Danmark, hvis den i Krigens sidste Fase truende Udvikling havde medført Ødelæggelse af alle de store Dagbladtrykkerier.

Endelig skabtes i Sverige *Den danske Brigade*, der uddannedes med det Formaal for Øje at rykke frem til Undsætning, om der skulde blive Kamp i Danmark. Kapitulationen forhindrede dette, og den 5. Maj rykkede Den danske Brigade fra Sverige ind i det befriede Danmark.

„DANMARKSHJÆLPEN“ I ARGENTINA

Blandt de Lande udenfor U. S. A. og England, hvor Danske paatog sig et Arbejde for Danmarks Sag, kan fremhæves Argentina, hvor 400 danskfødte fra alle Egne af Landet ved et Møde i Tres Arroyos den 30. April 1940 besluttede at oprette „Danmarkshjælpen“ (Liga pro Ayuda a Dinamarca), som i Besættelsesaarene udførte et meget stort og mangesidet Arbejde til Støtte for det gamle Land. De ledende og

Civilingeniør Søren Bastholm
(faldt i Burma)

Major Erik W. B. Petersen (Deltager i General Wingates
berømte „Spøgelseshær“s Togt gennem Burma)

mest aktive Mænd i dette Arbejde, som kraftigt støttedes af Minister *Fin Lund*, var Direktør, Dr. *A. Bendixsen* (Formand), Direktør, Civilingeniør *S. Holten Nielsen* (Sekretær), Civilingeniør *Paul Henriksen* (Redaktør) og Direktør *Henrik Lebeck* (Kasserer).

En meget betydningsfuld Del af Arbejdet var Udgivelsen af Tidsskriftet „*Dinamarca*“, dygtigt redigeret af Civilingeniør Henriksen og i Besættelsesaarene spredt ud over hele det spansktalende Sydamerika i 7000 Eksemplarer. Til Foreningens egne Medlemmer blev udsendt et mindre Blad „*Frit Danmark*“ samt en Sangbog med 500 danske Sange.

Ved „*Danmarkshjælpen*“s Medvirken fik 27 unge danske Mænd Adgang til Optagelse som Frivillige i den engelske Hær.

Til den i London startede „*Spitfire*“-Indsamling ydede „*Danmarkshjælpen*“ et Bidrag paa 118.000 Pesos, senere blev der skænket 65.000 Pesos til en Træningsmaskine „*Denmark II*“ til den norske Træningslejr „*Little Norway*“ i Toronto.

En Indsamling til danske Flygtninge i Sverige indbragte 34.000 Pesos.

Ved Krigens Ophør laa der et Lager af Beklædningsgenstande til en Værdi af 200.000 Pesos til Afsendelse til Danmark. Hertil kom yderligere et Beløb paa 500.000 Pesos til Beklædningsgenstande, især Børnefodtøj, som indkom ved en Indsamling, der startedes ved en Sammenkomst i den danske Kirke i Buenos Aires den 7. Maj 1945, umiddelbart efter Befrielsen.

Naar det hele lægges sammen, ser man, at Dansk-Argentinerne ialt ydede 1 Million Pesos til Fordel for det gamle Land, og hvis Antallet af danskfødte dernede anslaaes til 10.000, vil det sige, at hver Dansk-Argentiner, ung som gammel, gennemsnitlig gav 100 Kroner — en enestaaende Offervilje.

DE DANSKE SØMÆNDS INDSATS — 1600 SATTE LIVET TIL

Den danske Sømands Indsats under Krigen er en Saga, et ærefuldt Blad i Danmarks Historie. Enkelte Navne er omgivet med særlig Glans som Kaptajn *H. C. Røder*, der i den engelske Radio talte til Landsmænd hjemme og til Kammerater ude, men enhver inden- og udenfor Spærringen gjorde sin Pligt, og 1600 danske Sømænd ofrede Livet for Danmarks Sag.

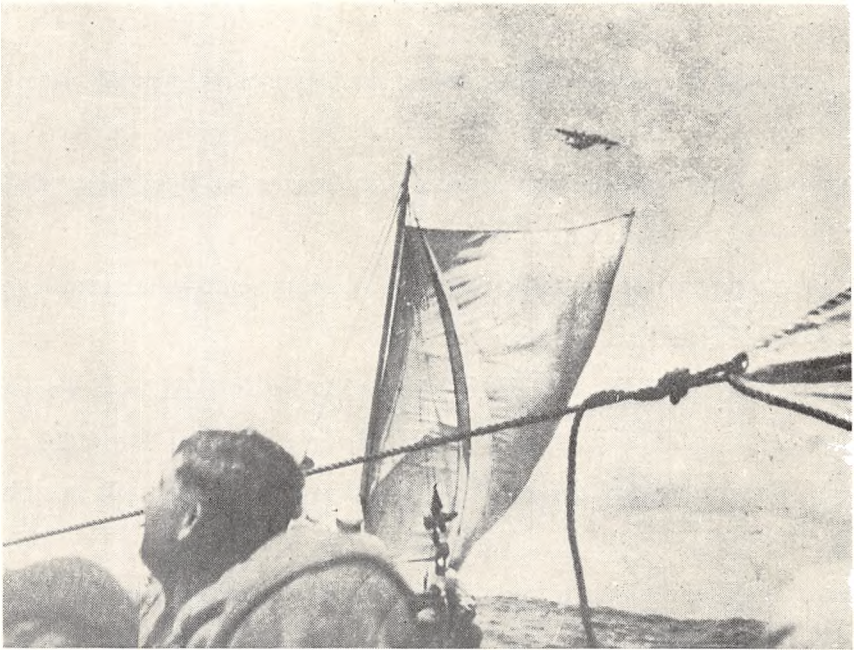
Gennem Farer og Trængsler sejlede de danske Skibe paa Verdenshavene — udsat for Minesprængninger, Angreb af Undervandsbaade og Bombemaskiner, og mange dramatiske Begivenheder satte de danske Skibsføreres og Besætningsmedlemmernes Aarvaagenhed og personlige Mod paa haard Prøve.

Talrige Beretninger viser, at de bestod Prøven. Nogle enkelte Eksempler paa danske Sømands Bedrifter skal nævnes:

„Hopecastle“, et britisk Motorskib, blev den 28. Oktober 1942 i Konvoj fra Freetown til England torpederet i Atlanten paa Højde med Madeira. Besætningen maatte i Baadene og blev optaget af det danske Motorskib „Tasmania“ (Dampskibsselskabet Orient). To Dage senere blev „Tasmania“ torpederet og sank paa en Time. Den danske Damper „Manø“ kom tilstede for at hjælpe de overlevende fra de to Skibe. Der blev affyret to Torpedoer mod „Manø“, men Damperen blev paa Stedet og fortsatte Redningsarbejdet. En Styrmand fra „Hopecastle“ fortæller til Rapporten nogle Træk fra dette Redningsarbejde:

1942, Besætningen fra et sænket dansk Skib er gaaet i Baadene 400 miles fra Land

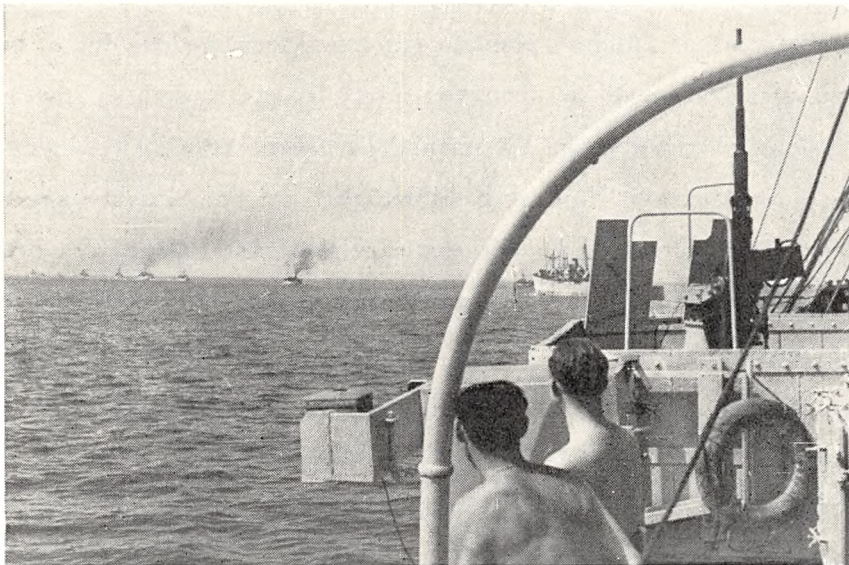
Efter 40 Timer opdages de af en Sunderland Flyvebaad fra R. A. F. Kystkommando

Skoleskibet „Danmark“

1942. Besætningen fra en sænket dansk Fragtdamper optaget af et britisk Skib

Danske Handelsskibe ved den franske Invasionskyst Sommeren 1944

Ved Invasionskysten Juli 1944

„Hopecastle“s Radiotelegrafist skulde entre ombord i „Manø“, men snublede af Udmattelse og faldt ned mellem Redningsbaaden og Skibet. Baadsmanden fra „Tasmania“, *Karlo Christiansen*, 27 Aar og „stærk som en Løve“ — det er den engelske Styrmands Ord — sprang fra Lønningen af „Manø“ ned i Baaden, greb Telegrafisten i Buksebagen og løftede ham op af Vandet i stiv Arm.

En af Redningsbaadene kæntrede, men Christiansen og Styrmand *Georg Jensen Schmidt* fra „Tasmania“ tog en anden Baad, roede hen til Stedet, reddede 30 Mand fra den kæntrede Baad og bragte dem i god Behold ombord i „Manø“.

Den engelske Styrmand kan ikke finde Lovord varme nok for de danske Sømænd.

Den officielle engelske Beretning taler i høje Ord om det fortrinlige Arbejde og det Sømandsskab, der blev lagt for Dagen af „Tasmania“s Fører, Kaptajn *H. C. Røder*. Om Føreren paa „Manø“, Kaptajn *H. K. Pedersen*, hedder det, at han udviste Mod ved, uden Hensyn til det igangværende U-Baads Angreb, at standse sit Skib for at redde de overlevende fra „Tasmania“ og „Hopecastle“.

„Manø“s Kaptajn, hvis Mod og Koldblodighed i denne Situation søger sin Lige, vakte noget senere Opmærksomhed i den engelske Presse, idet han ved Ankomsten til en skotsk Havn, hvor Kongens Repræsentant skulde overrække ham en Dekoration, anmodede om, at det maatte ske ombord paa hans Skib, hvilket han begrundede med, at Udmærkelsen maatte gælde hele hans Besætning, da hver eneste Mand ombord havde gjort sig lige saa fortjent til Udmærkelsen som han selv. Det skete, som han ønskede det. Kaptajn Pedersen, der paa dette Tidspunkt var 46 Aar, omkom senere ved sit Skibs Forlis.

Der er Sagakraft i mange af de Beretninger, man læser: Styrmand *Helge Verner Nielsen*, M. B. E., og Kok *Erik Petersen Krag*, M. B. E., forliste Februar 1940 paa New Brunswicks Kyst med den engelske Damper „Empire Knight“. Da Rednings-

baaden med dem og deres Kammerater blev fundet af et Skib, var de to Danskers Hænder frosset fast til Aarene, men de roede stadig.

Kaptajn *Poul August Nielsen*, Fører af en Bugserbaad i Beiruts Havn, sprang tre Gange ombord i et brændende Benzinskib for at fastgøre Slæbetrossen, naar den brændte over. Skibet *skulde* slæbes bort, inden det eksploderede.

Ogsaa Eventyret kan kaste Skær over den haarde Virkelighed i Sømændenes Oplevelser. I 1941 var Ø. K.'s „Amerika“, som da førtes af Kaptajn *C. Knudsen*, med til at undsætte Malta med Proviant midt under den haardeste Blitz-Periode, Ø-Fæstningen var udsat for. Beboerne kom ud af Klippehulerne, hvor de maatte leve i Maaneder, for at juble de undsættende Skibe i Møde.

Ethvert Forsøg paa at belyse vore Sømænds Indsats og Oplevelser under Krigen er dømt til at blive højst ufuldstændigt. Indsatsen er saa omfattende, Oplevelserne saa mangfoldige og dramatiske, at Beretningen kunde fylde mange Bøger. Paa alle Jordklodens Have og paa alle Invasionsfronter har danske Søfolk kæmpet og lidt mod Menneskenes Krigsopfindelser og voldsomme Naturkræfter. Kampen har kostet dyre Ofre, men under alle Omskiftelser bar de den Byrde, Skæbnen lagde paa dem, i Troskab og uden at kny, med en Holdning, som indbragte dem den største Anerkendelse hos de allierede Nationer, og som deres Landsmænd med rette er stolte af.

Kaptajn H. K. Pedersen, O. B. E.

Dannebrog vajer paa Befrielsesdagen udenfor det danske Gesandtskab i Washington

HAARDE KRIGS-SKÆBNER I ØSTEN

En haard Skæbne ramte mange Danske i Østen, hvor Japanerne fulgte i Nazisternes Fodspor og behandlede Europæere med udspekuleret Grusomhed, herunder ogsaa de Danske.

Særligt slemt var det i Hollandsk Indien, ikke alene under den japanske Besættelse, men ogsaa i den kaotiske Tid, der fulgte efter.

Efterhaanden som de forskellige Distrikter og Øer i Hollandsk Indien kapitulerede i Løbet af de første Maaneder af Aaret 1942, blev Europæerne overalt interneret. Som tilhørende et neutralt Land, der oven i Købet var besat af Tyskerne, skulde Danskerne have haft gode Chancer for at bevare Friheden, men under Paaskud af, at de var i hollandsk Statstjeneste, eller vilkaarligt uden noget som helst Paaskud, maatte mange Danske vandre i Koncentrationslejr eller Fængsel. Yderligere blev flere fængslet for at have hjulpet de allierede.

Forholdene i Lejre og Fængsel var allevegne saa rædselsfulde, at man maa undres over, at saa mange overlevede Krigsaarene. Og det blev værre, jo tydeligere Nederlaget blev. Det var aabenbart Japanernes Politik at faa sultet deres europæiske Fanger ihjel, inden de blev befriet, og Tilstandene i de overfyldte Barakker fremmede i høj Grad deres Forehavende: Sanitære Forholdsregler var et ukendt Begreb, Utøjet vrimlede, og Trope- og andre Sygdomme som Følge af Mangel paa Ernæring bredte sig. *Kempei Tai*, det japanske Gestapo, var med sin bevidste, raffinerede Grusomhed et særlig uhyggeligt Fænomen.

Befrielsen — for manges vedkommende efter tre Aars Indspærring — kom som et utroligt Eventyr for dem, der endnu var i Stand til at glæde sig. Men de fleste Europæere havde mistet alt. Situationen blev yderligere forværret gennem de indfødte „Ekstremister“s Oprør. De delvis opløste japanske Styrker pustede kraftigt til Ilden, baade ved at agitere mod Europæerne og ved at forsyne Oprørerne med Vaaben. Frygtelige Massakrer udspilledes, under hvilke flere Danske mistede Livet. Store Dele af Befolkningen forblev dog loyale mod Europæerne, der efterhaanden paa engelsk Foranstaltning blev evakueret til visse Brohoveder, saaledes Batavia og Bandoeng paa Java og Medan paa Sumatra. Herfra blev de Danske, der ønskede det,

transporteret hjem af RAPWI (Repatriation of Allied Prisoners of War and Internees).

En tragisk Begivenhed var Mordet paa Ingeniør *Niels Thiele* og hans Hustru i Medan 18. December 1945, udført af de indonesiske Banditter, dobbelt sørgeligt, fordi Ægteparret netop stod i Begreb med at forlade Sumatra for at komme i Sikkerhed. Ingeniørens Datter var kort forinden blevet gift med en engelsk Faldskærms-officer, Kaptajn Brown.

Tre danske Læger mistede Livet paa Java under den japanske Besættelse. Deres Liv og Gerning saavel som deres Død var i Pagt med Lægegerningens Idealer:

Den 57-aarige Læge *Oluf E. Muncks* Skæbne er et gribende Kapitel af den europæiske Modstandsbevægelse paa Java. — Under Krigen blev hans Hus i Buitenzorg Mødested for en antijapansk Organisation, der havde til Hovedopgave at holde Kontakt med Australien og understøtte de Guerillatropper, der kæmpede mod Japanerne. I 1942 blev han arresteret. For at faa ham til at tale, mishandlede Japanerne ham saa voldsomt, at begge hans Arme brækkede, og han blev delvis lam. Men han røbede intet. Den 23. Juli 1943 blev han halshugget.

Et andet Offer blandt Lægerne var *Dr. Kongsted Jensen*, Cheribon, som gennem en lang Aarrække havde haft en stor Praksis. Han blev arresteret for Støtte til de allierede og indsat i en japansk Koncentrationslejr, hvor han døde af Sult.

Dr. Chr. Thingberg Thomsen, der var den eneste hvide Læge i Batavia, døde henimod Slutningen af Besættelsen; han sled sig bogstavelig talt ihjel.

Den 40-aarige Skovrider *Otto Thorstein Weismann*, der siden 1932 havde været kgl. Skovrider paa Celebes, blev myrdet i Marts 1942 af de Indfødte.

Overingeniør *O. Werner Sørensen*, der før Krigen var naaet frem til en ledende Stilling indenfor Vestjavas Trafikadministration, blev i Marts 1942 arresteret og sad i Fængsel i Struiswijk til Januar 1944, da han blev overført til Fængslet i Bandoeng, der var direkte under japansk Militærkontrol, og hvor man gjorde alt for at sulte Fangerne ihjel. To Uger efter Japanernes Overgivelse i August 1945 kom Werner Sørensen omsider ud og i Pleje hos *Dr. Lockwood-Larsen*.

Administrator *Henry Holst* blev interneret i April 1942 og tilbragte 9 Maaneder under djævelske Pinsler.

Dansk Udstilling i Casablanca November 1945

En af de blodigste Ugeringer under det indonesiske Oprør blev begaaet paa Administrator *Bernhard Wøllers* Plantage paa Djatibarang Syd for Breges. Omkring 170 Arbejdere og Funktionærer, hvoriblandt vistnok flere Hollændere, men ingen Danske, blev myrdet, og yderligere et lignende Antal fængslet. Paa det Tidspunkt var Wøller imidlertid i Batavia; Japanerne havde overtaget Plantagen og indsat en Administrator, der efterhaanden havde faaet Wøller trængt ud. I en Periode paa to Maaneder var han fængslet under de sædvanlige Forhold med Uhumskhed og Brutalitet.

Læge *Peter Vedel*, Solo, gennemgik flere Aars Fængselsophold, men slap levende fra det, takket være modig Optræden overfor Fangevogterne.

Carl Bjørn Hansen fra Ø. K. døde i japansk Fangelejr paa Borneo.

Den 5. Juni 1945 halshuggede Japanerne to af Østasiatisk Kompagnis dygtigste Folk i Malaya, Plantagebestyrer *C. Fogh* og hans Assistent *Svend Aage Hjerrild*, der var sigtet for Spionage og Højforrædderi mod Japan. En tredje Ø. K.-Mand, Assistent *Arne Øst Hansen*, som blev arresteret sammen med de to henrettede, var

allerede i Januar død af Sult i Fængslet. Henrettelserne skete, saasnart Efterretningen om Danmarks Afbrydelse af den diplomatiske Forbindelse med Japan var naaet frem til Malaya.

11 Danske tilbragte en uhyggelig Tid som Nybyggere i Malayas Jungle. I Begyndelsen af 1944 satte Japanerne sig i Forbindelse med den katolske Biskop i Malaya Devals og foreslog ham at oprette en katolsk Koloni ved Bahau i Nærheden af Seremban. De Hvide, der ikke var internerede, skulde opdyrke et Stykke Jungle og derved skaffe sig til Livets Ophold, og en projekteret Overskudsproduktion skulde sælges i Singapore. Efterhaanden flyttede op mod 2500 Mennesker ud i Junglen, men Forholdene blev ikke meget bedre end i de Koncentrationslejre, man havde villet undgaa. Ved Hjælp af Laan hos den kinesiske Befolkning og utrætteligt Slid lykkedes det imidlertid at holde Liv i det lille Samfund. — Biskoppen gik selv i Spidsen.

En lille Flok Danskere, der hørte om Kolonisationsplanerne i Singapore, besluttede at tage til Bahau, nærmest for at komme bort fra Japanerne. Der var to danske Ægtepar, *E. Madsen* med Hustru og Barn og *O. Sørensen* med Hustru. Endvidere var der seks Ungkarle: *K. G. Lommer*, *S. C. Hansen*, *P. Steven*, *K. Bossing*, *P. Lind* og *E. G. Mortensen* samt en ung Pige, Frk. *Bank-Hansen*.

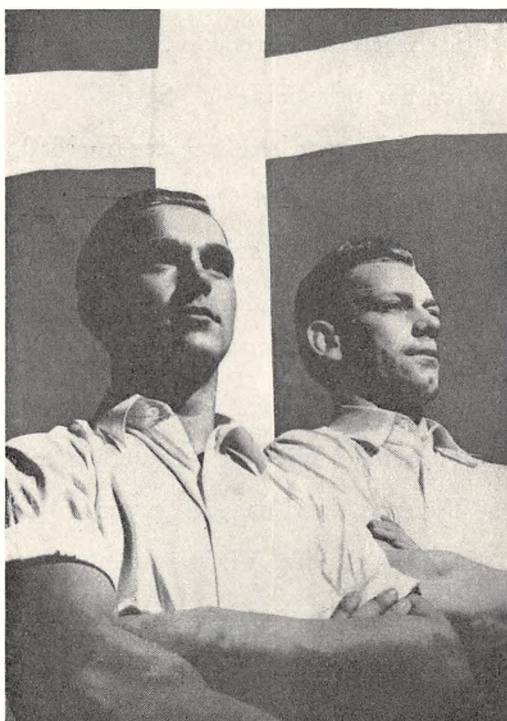
Da den japanske Overgivelse kom, nægtede de fleste at tro paa den. I Slutningen af August kom engelske Flyvere hen over Lejren og kastede Forsyninger ned med Faldskærm — alt fra Penge til Klæder, Mad og Cigaretter.

I japansk Fangelejr døde Elefantjægeren *C. H. Ryder* og Plantagebestyrer *James Timm*.

Under det japanske Indfald i 1941 blev tre Danske dræbt i Thailand Tin Mine i Pinjok af Japanerne. Den 8. December kastede japanske Soldater Haandgranater ind i en af Administrationsbygningerne, hvor de tre Danske, *True Larsen*, Ingeniør *Georg Laub*, Johore, og *Ole Røschke* blev dræbt. En fjerde Dansker, Sergent *Georg Andersen* endte den 12. September 1943 sit eventyrlige Liv i en japansk Fangelejr i Siam, hvor en anden Dansker, Stabslæge, Oberstløjtnant i den hollandske Hær *H. Larsen* var til Stede ved Dødslejet.

Den femte Dansker, der maatte bøde med Livet, var *Leo Rossel* i Bangkok, som

blev arresteret af Kempei Tai, det hemmelige japanske Politi, i Foraaret 1945. Rossels Forbrydelse bestod i, at han havde smidt en Japaner ud af sit Kontor, hvorefter han blev anholdt og holdt indespærret i tre Uger i Dokomomraadet, og den 18. April 1945 blev han dræbt under et Luftangreb paa Byen.

„Støt staar den danske Sømand —“

UDVANDRING FRA DANMARK GENNEM HUNDREDE AAR

Dansk Udvandring i større Stil tog sin Begyndelse omkring 1850, og Maalet var for de flestes Vedkommende Amerikas Forenede Stater.

Statens Udvandringskontor har udarbejdet en Statistik over dansk Udvandring gennem de sidste 100 Aar. Det fremgaar heraf, at der fra 1850 til 1950 er udvandret ialt 392,319 Danskere, som har taget varigt Ophold i Udlandet.

Antallet af udvandrede har været stærkt svingende fra Aar til Aar. Højdepunktet naaedes i Aarene 1885—90, da der udvandrede 43.000. Tallet gik stærkt ned i Aarene 1895—1900, idet der da kun udvandrede 13.845. De første 15 Aar af dette Aarhundrede steg Tallet paany. Under den første Verdenskrig 1915—20 udvandrede 16.313. Saa gik Tallet igen i Vejret, og Højdepunktet i dette Aarhundrede naaedes i sidste Femaar af Tyverne, da vi naaede op paa en Udvandring paa 31.124.

Den største danske Udvandring siden Vikingetiden er gaet til Nordamerika. I Tiden fra 1850 til 1930 omfattede Udvandringen til De Forenede Stater ca. 330.000 Danske, af hvilke vel ca. 50.000 er vendt tilbage i Aarenes Løb. Det er en overvældende Udvandring i Sammenligning med al anden dansk Udvandring i vor Tid, og den har næsten udelukkende taget Sigte paa fast Bosættelse i det fremmede.

I den første Tid foregik Udvandringen ret planløst. Naar en Mand fik Lyst til at udvandre, rejste han blot afsted til et af de Lande, hvortil det var muligt at komme. De danske Myndigheder nøjedes med at registrere, at Manden var rejst. Først den 2. Maj 1868 fik vi vor første Udvandringslov „om Tilsyn med Udvandrerens Befordring“. Den tog først og fremmest Sigte paa at føre Kontrol med de Transportfartøjer, der tilbød at føre Udvandrerne til deres Bestemmelsessted, samt paabød visse Retningslinier for den Kontrakt, der blev oprettet mellem Udvandringsagenten. Udvandrerenskipet og den Person, der vilde udvandre. I de Aar, hvor Udvandringen tog et voldsomt Opsving, kunde det ikke undgaas, at enkelte udnyttede

Situationen. Det var deciderede Udvandrerskibe, der transporterede Emigranterne, men Forholdene ombord, de hygiejniske saavel som de sikkerhedsmæssige, var i adskillige Tilfælde saadanne, at man saa sig nødsaget til at gribe ind med Lovforanstaltninger fra Myndighedernes Side. Den første Udvandringslov blev administreret af Justitsministeriet, da det først og fremmest var politimæssige Spørgsmaal, det drejede sig om. Udvandringsloven af 1868 var uforandret gældende til 1934. Alleerede i 1927 begyndte man imidlertid at arbejde paa en Ændring af Loven, der paa flere Omraader trængte til at blive ført à jour, idet nye Problemer var dukket op. Den nye Lov, der blev vedtaget i 1934, og hvis Administration blev flyttet over fra Justitsministeriet til Socialministeriet, kom nu ikke alene til at omfatte Transportspørgsmaal. Det væsentligst nye i Loven var, at man ogsaa vilde gøre noget for at give Udvandrerne en fyldestgørende Orientering, før de rejste ud. Loven blev derved i højere Grad en Beskyttelseslov.

Til at tage sig af Oplysningsvirksomheden oprettedes samtidig med den nye Udvandringslovs Vedtagelse den 1. Juli 1934 et Oplysningskontor, som fik Navnet: *Statens Udvandringskontor*.

Hvis man ser paa, hvem det er, der udvandrer, kan man, uden at der drages skarpe Grænser, skelne mellem fire Hovedgrupper af Udvandrere.

For det første: De egentlige Emigranter, som forlader det gamle Land for at slaa sig ned i det fremmede.

For det andet: Folk med særlig Uddannelse, som søger til Udlandet for at faa Lejlighed til at udnytte deres Evner under større Forhold og ofte bedre økonomiske Betingelser end i Hjemlandet; en stor Del af denne Kategori af Udvandrere vender før eller senere tilbage til Danmark.

For det tredje: Unge Danske, navnlig Landmænd, Haandværkere, Ingeniører og teknisk uddannede, der ønsker at tilbringe nogle Læreaar i Udlandet. Mange af disse er blevet i Udlandet og har ofte opnaaet gode Stillinger, medens andre er vendt tilbage tilbage til Danmark med Erfaringer og Initiativ.

For det fjerde: Yngre Forretningsmænd og Ingeniører, som er knyttet til danske Verdensforetagender, der har Hovedkontorer i Danmark, men Afdelinger og Interesser rundt om i Verden.

Under Krigen fik Statens Udvandringskontor tillagt særlige Opgaver, men efter Kapitulationen vendte Kontoret tilbage til sit egentlige Arbejdsomraade: Vejledning vedrørende Udvandring til oversøiske Lande. Situationen er paa dette Omraade en anden, end den var før og lige efter Krigen. Flere oversøiske Lande er blevet interesseret i en Indvandring af faglært Arbejdskraft fra Europa. I nogle af de vigtigste oversøiske Indvandringslande, f. Eks. Australien, Argentina og Canada, indgaar en Indvandring i større Omfang i Programmet for Fremtiden.

Forøgelsen af Udvandringsmulighederne har medført en væsentlig Stigning i Antallet af Udvandrere fra Danmark sammenlignet med Forholdene lige før Krigen. I 1945 udvandrede 14, i 1946: 408, i 1947: 907, i 1948: 1933 og i 1949: 2004. Alene i hvert af de sidstnævnte Aar er der udvandret flere Personer end i Aarene 1934—40. I denne Forbindelse kan yderligere bemærkes, at det faktiske Antal Udvandrere er noget større, idet Udvandringsloven ikke kræver Anmeldelse vedrørende Udvandrere, der befordres ad Luftvejen.

I Udvandringskontoret tør man ikke udelukke Muligheden af, at man kan regne med en nogenlunde konstant Udvandring paa et Par Tusind om Aaret.

For Tiden er det i første Række Landmænd og Haandværkere, der udvandrer. Dette skyldes antagelig, at unge indenfor disse Erhverv ved, at de har de største Muligheder ved at emigrere. De, der har besluttet sig til at udvandre, er gennemgaaende betydelig ældre nu, end de var for et Par Menneskealdre siden. I Slutningen af forrige Aarhundrede var det meget almindeligt, at 17—18-aarige udvandrede fra Danmark. Nu tilhører de fleste Aldersgruppen 25—30 Aar, og af disse er en Del gift og har Familie. Størstedelen har Ønsker om at komme til et bestemt Land. Lige efter Krigen gjaldt Hovedparten af Forespørgslerne Australien, men nu er Canada de flestes Maal med U. S. A. paa Andenpladsen.

UDLANDSDANSKERNES ANTAL OG FORDELING UD OVER JORDEN

Den efterfølgende Liste bygger paa Folketællingsresultater, der er meddelt af Det Statistiske Departement, og for en Række Landes Vedkommende paa stedkendte Danskes bedste Skøn. I Tallene er kun medtaget *danskfødte*, d. v. s. Personer, der er født i Danmark.

<i>Skandinaviske Lande:</i>		Gold Coast.....	10
Island	700	Guinea	5
Norge	6.000	Kanariske Øer	12
Sverige	25.000	Kenya	200
Finland	400	Liberia	10
	Ialt... 32.100	Madagascar	6
<i>Øvrige Europa:</i>		Madeira	20
Belgien	500	Marokko	100
Czekoslovakiet	10	Mozambique	30
Eire	50	Nigeria	50
Frankrig	2.000	Nyasaland	3
Grækenland	20	S. Rhodesia	50
Holland	300	Senegal	20
Italien	300	Sydafrika	300
Jugoslavien	5	S. W. Afrika	30
Polen	10	Tanganyika	75
Portugal	150	Tanger	5
Rumænien	25	Tunis	20
Schweiz	400	Uganda	10
Sovjetunionen	10	Ægypten	100
Spanien	150		Ialt... 1.139
Storbritannien	5.000	<i>Nordamerika:</i>	
Tyskland (excl. Sydslesvig)	2.000	Canada	14.000
Ungarn	10	U. S. A.	120.000
Østrig	100	Mexico	100
	Ialt... 11.030		Ialt... 134.100
<i>Afrika:</i>		<i>Mellemamerika og Vestindien:</i>	
Algier	30	Barbados	5
Angola	10	Costa Rica	5
Belgisk Congo	20	Cuba	5
Ethiopien	20	Dominikanske Republik.....	20
Gambia	3	Guatemala	10

Det viser sig, at der er sket store Forskydninger, hvoraf en Del er foregaaet under og efter sidste Verdenskrig.

Store Nordiske's Pionervirksomhed i *Østasien*, som fulgtes af andre Former for dansk Initiativ derude, medførte, at der i Aarhundredets Begyndelse var henved 1.000 Danske i Virksomhed i det vidtstrakte kinesiske Rige. Nu er der højst 200 tilbage, og Antallet er i stadig Nedadgaende.

Da Det Sibiriske Kompagni stod i sin fulde Glans i Aarhundredets første Tiaar. var der over 1.000 Danske i Sibirien — Mejerister og Forretningsmænd. Alle de 2.000 Danske, der havde deres Virksomhed i Rusland og Sibirien, da Revolutionen brød ud. maatte søge bort — hjem til Danmark eller til Kina og Japan. Nu er der praktisk talt ingen Danske paa dette vældige Omraade af Jordkloden.

I *Siam*, hvor H. N. Andersen grundlagde og oparbejdede det mægtige Verdensforetagende Det Østasiatiske Kompagni, og hvor ogsaa Folk som Admiral Richelieu og Aage Westenholtz skabte Muligheder for Danske, har dansk Foretagsomhed holdt Stand trods Kriser og Krige, og Antallet af Danske er ikke gaaet nævneværdigt ned. Derimod er Antallet af Danske i *Hollandsk Indien*, nu Indonesien (Læger, Ingeniører og Plantere) i de sidste 25 Aar svundet ind fra 500 til 50.

Ø. K.'s og F. L. Smidth & Co.'s Virksomhed bragte Antallet af Danske i *Indien* op fra et halvt Hundrede (de fleste Missionærer) til 200. I *Congo* var omkring Aarhundredskiftet 2—300 danske Officerer, Skibsførere og Maskinmestre i belgisk Tjeneste. Der er nu kun nogle faa Danske tilbage. Derimod er der etableret flere danske Firmaer i *Øst- og Vestafrika*.

Et karakteristisk Eksempel paa Stigninger i Antallet af Danske finder man i en Række Lande i *Sydamerika*.

Den danske Koloni i *Argentina* har holdt sig jævnt, men i *Chile*, *Peru*, *Colombia* og *Venezuela*, hvor der for en Sned Aar siden kun var meget faa Danske, tælles de nu i Hundredvis. Det skyldes hovedsagelig Ingeniørfirmaet Christiani & Nielsens mange og store Arbejder i disse Lande, samt danske Firmaers og Forretningsfolks Oprettelse af nye Handelshuse, bl. a. Ø. K.'s Etablering af Filialer i Brasilien og Argentina.

Et andet interessant Træk vedrørende de udvandrede Danskes Forhold er de store Forskydninger, der i det sidste halve Aarhundrede har fundet Sted inden for *De Forenede Staters* Omraade. De mange Tusind danske Indvandrere, som i forrige Aarhundredes sidste Halvdel tog til U. S. A., slog sig ned som Farmere i Præriestaterne i „Midtvesten“. Siden 1910 er der foregaaet en meget udpræget Forskydning ud til Kysterne, navnlig til Stillehavsstaterne. Det forklares ved, at Farmerne paa deres gamle Dage søger ud til Californiens milde og varme Klima.

For hele U. S. A.'s Vedkommende aftegner Bevægelserne i de forløbne 50 Aar sig saaledes:

1900	154.000
1910	181.500
1920	190.000
1930	180.000
1940	138.000

Nedgangen fra 1930 til 1940 er, som det vil ses, meget betydelig. Den forklares ved, at de mange Udvandrere omkring Aarhundredskiftet efterhaanden dør ud, og der er ikke kommet ny Indvandrere i større Tal siden forrige Verdenskrig. Stigningen fra 1910 til 1920 forklares ved, at Sønderjyder, der tidligere taltes som Tyskere, herefter taltes som Danskere.

Folketællingen i 1950 vil sikkert vise, at Antallet af danskfødte i U. S. A. nu ligger omkring 120.000.

I *Canada* var der Aar 1900 kun 2.000 danskfødte. Næsten hele den danske Indvandring til *Canada* har fundet Sted i Tidsrummet fra 1900 til 1930, da Indvandringen standsede næsten fuldstændig paa Grund af Indførelsen af meget strenge Indvandringsbestemmelser. Siden sidste Verdenskrig er der atter begyndt en Indvandring af Danske, stigende i Antal for hvert Aar.

Antallet af danskfødte i *Australien*, der naaede et Højdepunkt paa 10.000 (heri medregnet Sønderjyderne) i 1891, er i de forløbne 60 Aar faldet til lidt over en Fjerdedel.

ET BINDELED MELLEM DANMARK OG DE DANSKE I UDLANDET

Gennem lange Tider var det kun Familiebaand, Forretningsforbindelser eller religiøse Samfunds Fællesskabsfølelse, der holdt Forbindelsen vedlige mellem Danmark og de udvandrede Landsmænd.

Et rent nationalt og paa mere praktiske Opgaver sigtende Arbejde blev først taget op omkring Aarhundredeskiftet, da *Bertel Fuglsang* begyndte Udgivelsen af 14-Dagsbladet „Vore udvandrede Landsmænd“, som blev tvunget til at gaa ind under første Verdenskrig.

Under Krigen gav Udlandsdanskernes Interesse for Hjemlandet sig imidlertid mangeartede Udslag, og den Trang til en samlende Faktor, som saaledes havde vist sig, gav sig i 1919 — straks efter Fredsslutningen — Udslag i Dannelsen af Foreningen **DANSK SAMVIRKE**, som siden har arbejdet for at styrke Forbindelsen mellem Danmark og de Danske i Udlandet.

Det vigtigste Led i Foreningens Virksomhed er Maanedsskriftet **DANMARKS-POSTEN**, som tilstilles alle Medlemmer i Ind- og Udland, og som indeholder Artikler og Nyheder vedrørende Begivenheder i Danmark og blandt Danske i Udlandet.

I Aarenes Løb har Foreningen paataget sig en Række praktiske Opgaver af Betydning for Udlandsdanske, saaledes Raad og Vejledning vedrørende Skat, Undervisning og mange andre praktiske Forhold. — Under og efter Krigen udførte Foreningen et meget omfattende Hjælpearbejde for krigsramte Udlandsdanske. Ved Foreningens Hjælp er der ydet Støtte til et samlet Beløb af 500.000 Kroner.

Siden 1935 — Krigsaarene fraregnet — har Foreningen afholdt aarlige Sommermøder paa Kronborg for hjemvendte og besøgende Udlandsdanske.

DANSK SAMVIRKE har nu (Nytaar 1951) 10.000 Medlemmer, hvoraf Halvdelen i Danmark, Halvdelen i Udlandet.

EPILOG

Det at tilhøre et Folk og at eje en Hjemstavn og et Land giver Rejsning og Holdning. Modersmaalet er Arven, der bestandig minder os om Barndommen, hvor Himmel og Jord laa badet i Lys. Minderne taler i deres tavse Sprog om den Rigdom, der ligger gemt i Opvækst indenfor jævne Slægter i et gammelt, historisk Land.

For Emigranter og Udlandsdanskere, som maaske aldrig mere skal gense den Jord, hvorfra de drog ud, faar Hjemstavnen en egen Glans. Det tabte bliver et Eje af kostelig Evighedsværdi. De har det med Danmark ligesom de Børn, der tidligt mister deres Mor. Saa glemmes alle Fejl. Det tabte herliggøres i forklaret Skær.

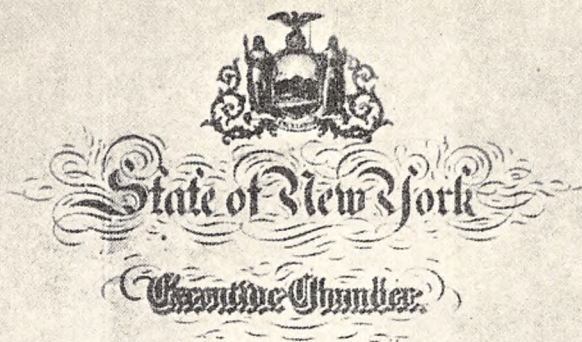
Emigranterne er som de yderste Forposter i et vældigt Slag. Dette Ansvar føler Udvandrerne selv, maaske især paa fjerne, ensomme Poster. Midt i deres Arbejde eller i de stille Stunder bevæges og løftes de af Billedet af Landet derhjemme, af Kongen, af et Slot, af en Landsby, af en Kirke eller maaske af en gammel krumbøjet Far, der mejer Kornet, naar det staar i sit gyldne Skær om Høsten.

Saa rejser der sig i deres danske Sind nyt Mod og ny Vilje til Ofre. Thi de vil gerne derude gøre noget, som vi i Hjemlandet kan føle Stolthed over.

Udvandrerne vil gerne mindst een Gang i deres Liv hjem for at træde paa dansk Jord, høre Sproget og gense, hvad de forlod. Desillusioneret er vel mange blevet. Det kan ikke være anderledes i et Livsløb, hvor Bølgegangen har været stærk. Men alligevel, naar de efter et Slægtleds Forløb atter staar Skagen ind, og naar Kronborgs Silhouet og Kysten ved Øresund tegner sig i Horisonten, saa overvældes de alle af en uforklarlig dyb Undren og Taknemmelighed over Livet, med dets Lidelser og Lykke. Og det sker, at deres Glæde udløses i Taarer.

I Evnen og Lysten til at virke, at planlægge, lede, tjene og indordne sig har danske Emigranter Ry. Enten de som Teknikere, Forretningsfolk eller Farmere gaar i Gang med Opgaverne, er de rede til at tage de haardeste Tag.

Derfor lagde de ud mod fremmed Strand.

To Whom It May Concern
and especially to any Representative
in Europe of the Government of the
United States:

I commend to your courtesy Mr. Jacob A.
Riis of New York, the bearer of this letter. Mr. Riis
is my warm personal friend, and is a man whose
services to the public have been such as to make
him on the whole the most valuable citizen in
New York.

Very respectfully yours

Theodore Roosevelt

Governor

Witness

Wm. J. Young

Secretary to the Governor

Brevet, hvori Theodore Roosevelt karakteriserer Jacob A. Riis som „New Yorks nyttigste Borger“

Redaktionen af „De Danskes Vej“ ønsker at takke de mange Institutioner (først og fremmest *Udenrigsministeriet* og *Udvandrers-Arkivet*), Firmaer og Private, der beredvilligt har meddelt Oplysninger og udlaant Billeder og derved bidraget væsentligt til det rigt facetterede Billede af dansk Virke i Udlandet, som Værket tilstræber at give.

Blandt de benyttede Kilder ønsker vi at fremhæve en enkelt, der har gjort det muligt — især i første Bind — at bringe et meget stort Stof, som ikke hidtil har været offentliggjort. Det drejer sig om *Baron Joost Dahlerups dansk-amerikanske personalhistoriske Arkiv*, der fornylig er overtaget af DANSK SAMVIRKE i København. Arkivet, der repræsenterer et helt Livs taalmodigt Arbejde, har i mangfoldige Tilfælde kunnet give Oplysninger, som man forgæves søgte andetsteds, og det vil være en uvurderlig Kilde for mere specielle Undersøgelser indenfor dansk-amerikansk Personalhistorie.

NAVNEREGISTER

- Aa Kühle, Knud F. van der, III, 297
 — — Svend E. van der, III, 297
 Aabye, Karen I, 320
 Aagaard, C. E., III, 226
 Aage, Prins af Danmark, III, 135
 Aagesen, Ingvar, III, 110
 Aagesen, K. V., II, 309
 Aagesen Munk, Sakse, II, 247
 Aarbye, Fred., II, 126
 Aarup, Peter, III, 147-148
 Aarøe, I. H., II, 66
 — Vilh., II, 144
 Abel (Slægten), II, 151
 Abrahamsen, A. Kierulf, III, 106
 Achilles, Henrik E., II, 194
 Adeler, Olga (født Jespersen), III, 96
 Adolph, Johan, II, 162
 Agerbak, Harry, III, 302
 Aggergaard, Peter N., III, 86
 Aggerholm Bjarne Preetzmann-, III, 69
 — Ludvig Preetzmann-, III, 68
 Ahlefeldt, Fr., III, 202
 — Hans Henrik, II, 19, III, 203
 — Johan von, III, 203
 Ahlefeldt-Laurvig, Bent, I, 261
 — — Preben, III, 203, 221
 Ahmanson, John, I, 57-58, 135
 Akselbo, Gudmand, II, 318
 Albeck, J., II, 320
 — Poul, II, 46
 Aldenborg, Anton, III, 202
 Alexandra, Dronning af Storbritannien, II, 36, 97, III, 215
 Allerup, M. P., III, 58
 Alpers, Oscar J. T., III, 37-38
 Amberg, Vitus, II, 80
 Ambrosius, Laust (= Blas), III, 78-79
 — Niels (= Nicolas), III, 78
 Amdrup, G. C., III, 190
 Ammentorp, Kjeld, II, 72
 Anderberg, Carl, III, 77-78
 Andersen, Aage, II, 83
 — Anders, II, 188
 — Andrew Peter, II, 34-36
 — A. O., III, 276
 — A. P., II, 148
 — Axel H., I, 142-143
 — Axel M., I, 200
 — Chr., II, 158
 — Christian, II, 127
 — Georg A., III, 296, 328
 — Gustav J., III, 296
 — Harald R., III, 296
 — H. C., II, 119, 197, 210
 — H. C. (Australien), III, 24
 — H. C. (Forenede Nationer), III, 228
 — H. C. (Siam), II, 337
 — H. N., I, 17, II, 322-324, 331-332, 338, III, 196, 229-238, 241-242, 277, 335
 — Holger, II, 365
 — (senere Dolgoroukoff) Ivan, II, 297, 315
 — J. F., III, 140
 Andersen, Johannes, III, 38-39
 — J. P., II, 336
 — (Kaptajn, Apia), III, 51
 — Karl D. F., II, 218
 — Knud, II, 92-93
 — Lauritz, II, 297-298, 313, 316
 — Olaf, III, 27
 — Oscar V., II, 215
 — P., III, 279
 — Peder, III, 127
 — (Perle-Fisker, Ny Guinea), III, 51
 — P. Erwin, III, 150
 — Rasmus, I, 105, 171
 — Robert („Tiger-Andersen“), II, 313
 — Robin C., II, 208
 — Sigurd, III, 150
 — Svend, II, 66
 — Th. Friis, II, 89
 — Th. Hjorth, II, 215
 — Viggo (Chicago, Ill.), I, 178
 — Viggo (Stockholm), II, 141
 — Vilhelm, II, 127
 Andersen-Lundby, A., II, 197-198
 Anderson, Einar, III, 155-158
 Andreassen, Chr. M., III, 136
 Andresen, E. J. Gamborg-, II, 214
 — R. J. Th., III, 76
 Angell (Slægten), II, 151
 Anker-Petersen, Karl Gustav, II, 60, III, 301-302, 306
 Ankerstjerne, Johan, III, 270
 Anson, Cap, I, 314
 Antoft, Otto H., III, 296
 Antonsen, Carl, I, 240, 305, 306
 Appel, Hans J., III, 12
 Arboe, John, I, 33
 Arup, Fr., II, 38, 58
 — John D., III, 27
 — Ove N., II, 111
 — William, II, 38
 Ascheberg, Johan von Rantzau, III, 203
 Aschengreen, J. Chr., II, 357, III, 240
 Asseburg, Achatz Ferdinand von, III, 205
 Astrup, Jon, III, 154
 Astrup (Slægten), II, 151
 Aude, Herman T. R., I, 213
 Avnsøe, Th., I, 246
 Axel, Prins af Danmark, I, 9, III, 237, 240
 Baagøe, Povl Hedemann, III, 281
 Bach, J. J., II, 89
 — N. B., II, 321, 348, III, 151
 Bachoff von Echt, Johann Friedrich, III, 203, 207
 Back, Peder, I, 316-317
 Bagge, P. F., II, 232-233
 Baggesen, Immanuel, II, 87-88
 — Jens Imm., II, 117, 182
 Bahnsen, Georg Fr., I, 33
 Bahnsen, J. J., II, 298-299
 Balling, J. Cohn, II, 349
 Baltzer, Lauritz, II, 150
 Bang, Aage, II, 288
 Bang, Andrés, III, 58
 — August L., I, 141, 170
 — C. A., II, 106
 — H., III, 66
 — Hans, II, 46
 — Herman, II, 120
 — Ida, I, 312
 — Pedro, III, 56-57
 — René Hofman-, III, 122
 — Tomas, III, 57
 — Vilh., I, 312
 Bang Drewsen, Arne, III, 58
 Bang-Jensen, Povl, III, 224, 228
 Bank-Hansen, Lizzie, III, 328
 Bannister, Estrid, II, 102
 Bardenfleth, C. E. F., III, 116
 Barkhuus, Arne, III, 228
 Bartels, Knud, II, 264, 266
 Bartholdy, Geo. C., III, 106
 — P. B., III, 107
 — Sivert, III, 106, 111
 „Battling Nelson“ (alias Gutenko), I, 314
 Bau, Axel Wahl, II, 208
 Baudissin, H. von, III, 203
 Baumann, R., III, 226
 Baune, Joh., III, 270
 Baurenfeind, Georg W., III, 174
 Bay, Cordt, II, 215, 217
 — J. Christian, I, 173, 187
 — Poul, I, 336
 — Rudolph, III, 131
 Bay-Lihme, C., I, 246
 Beauchamp, Else Countess (født Schive), II, 102
 Bech, Emil, II, 58
 — Georg, III, 221
 — J. Holger, III, 226
 — Knud F., III, 85, 94
 — Marius, II, 50
 — Th. Jensen, I, 214
 Bechgaard, H. C., II, 220
 Bechmann, H. G., III, 128
 Beck (Ingenieur, Sydney), III, 15
 Beckmann, Johan, II, 218
 Bedemar, Alfons Vargas de, II, 256
 Begtrup, Bodil (født Andreassen), III, 226
 Behrendt, Robert, II, 126
 Beldenak, Jens Andersen, III, 206, 209
 Bendix, Kai, II, 163
 — Oscar, II, 68
 — Tyge, II, 226
 Bendixsen, Aage, I, 256-257
 — Axel, III, 86, 318
 Bennike, Johannes, III, 94
 Bentzon, Adrian, III, 123
 Benzon, Andrew, I, 298-299
 — Bøje, III, 159
 Berckentin, C. A. von, III, 203, 205
 Berendsen, N. J., II, 120
 Berg, Axel, II, 267, III, 271
 — H. P., III, 66
 — Marie Grand, I, 318

- Berg, O., II, 163
— Otto, III, 134
Berger, Alwin, II, 133
Bering, Vitus (Jonassen), I, 16, II, 255,
III, 171, 176-183
Bernays, Erward L., III, 308
Bernier, Ivan, II, 298
Bernhöft, H. A., III, 202, 219-220
Bernstorff, A. P., III, 205, 212
— Chr., III, 203-204, 212
— Joachim Frederik, III, 203-204
— Johan Hartvig Ernst, III, 174, 202-203,
207, 212
Berntsen, Oluf, III, 228
Bertelsen, Hans, III, 226
— P., III, 282
Berthelsen, Aage, III, 194
Betzonich, G., III, 15
Bielke, Rudolf, III, 203
Biering, Adam, II, 262
— Christian, II, 264
— Erik, II, 254, 262-263, III, 220
Bierman, Conrad (senere: Ehrenschildt),
III, 210
Bierrum, H. A., II, 70, 77, 80
Bildsøe, J. A., III, 189-190
Bille, Christian, III, 214
— C. St. A., III, 206, 215
— Frantz E., III, 203, 205-206, 215
— Steen Andersen, III, 200, 214, 274
— Steen Andersen („Galathea“), III, 196
— Torben, III, 203, 205, 214-215
Binau, Jørgen R., III, 296
Rinderup, Chas. G., I, 163
Bing, A., III, 19
Birch Dahlerup, Hans, II, 202-203
Birk, I. Pagh-, III, 135
Birkedal, Holger, III, 117-118
Birkemose, F., II, 342
Birket-Smith, H., II, 353
— Kaj, III, 194
Birksted, Kaj, III, 295
Bittmann, Johs., III, 284
Bjærner, Anders, III, 122
Bjarnhjedinson, C. (født Jürgensen),
II, 167
Bjelke-Petersen, H. C., III, 26
— — Marie, III, 26
Bjerregaard, C. H. A., I, 174
Bjerring, Osvald, II, 132, III, 134
Bjerrum, Andreas, III, 116
Bjørning, Otto, II, 330, III, 240
Bjørn Jernside, II, 113
Blach, Mogens, II, 362
Black, Sophus M., II, 315
Blechingberg, B. C., III, 126
— E., III, 226
Blegvad, H., II, 363
Blicher Olsen, P., III, 205
Blichfeld, M. F., I, 101
Blichfeldt, H. F., I, 212-213
Blinkenberg, Chr., II, 236
Blixen-Finecke, Karen (født Dinesen), (alias
„Isak Dinesen“), III, 148, 150
Bloch, Theodor, III, 32
— Adrian, I, 23-24
Blom, Frans, I, 210
Blome, Otto (I), III, 202
— Otto (II), III, 205, 207
Blücher, V., II, 138
Blytgen-Petersen, Emil, II, 110, III, 227,
301-302, 306
Bodholdt, K., I, 110
Boeck, Frantz, III, 226
Boeck-Hansen, E., II, 70
Boeg, N. V., II, 366, III, 128
Boelskov, Erik, III, 296
Boesen, Th. Arthur, III, 15-16
Boesgaard, Ejner, II, 228-230
Boettcher, Germano, III, 106
„Boganis“ (alias Wilh. Dinesen), II, 132
Bohr, H. G. C., II, 299
Boiesen, C., II, 301
Boisen, Anton, I, 80, 82
Boll, Chr., III, 92
Bollerup Sørensen, Arthur, III, 186-187
Bolwig, Conrad, III, 280-281
Bondesen, Erik, III, 119
Bonnesen, Peter, I, 64
Bonnier, Albert, II, 140
Bonnixsen, Bahne, II, 106-107
— J., II, 107
Borberg, William, III, 222-224
Borch, Johannes, II, 245
Borgaard, Albert, II, 20-22, 38
Borge, Victor (alias Børge Rosenbaum),
I, 180, 182
Borges, Paul, II, 89
Borglum, Gutzon, I, 185, 278-283
— Jens Møller, I, 278
— Lincoln, I, 283
— Solon, I, 184, 278
Bork, Kr., III, 92
Bornemann-Lundby, II, 162
Bornholdt, Mary Emily (født Creagh),
II, 251
— P., II, 251-252
Borregaard, H. H. M., II, 174-175
Borup, Charles Willam Wulff, I, 48
— Jonas, II, 162
— K., III, 146-147
— (Fotograf), II, 109
— (Impressario), II, 109
Bose, Margrete (født Heiberg), III, 96
Bosselmann, A., II, 296
Bossing, K., III, 328
Bothmar, H. C. von, III, 203
Bourke, Edmond de, III, 202-203, 213
Bournonville, August, II, 129-130, 198
Bovien, Prosper, II, 349
Boye, Hans Martin, I, 216
— N. A., III, 139
— Niels Christian, I, 48
Boysen, Adolph, I, 76
Brahe, Axel, III, 207
— Tycho, II, 90, 240
Brahtz, J. H. A., I, 223
Brandt, Ernst M. K., III, 130
— E. V., III, 133
— Jacob, III, 276
— Johanne (født Lehmann), III, 110-111
— P. A., III, 98-101
Brandt-Møller, S. A., II, 268
Bratli, Carl, II, 365
Bredsdorff, Elias, II, 101
Breestede, Jens Jensen van, I, 28
Breinholt, Jens, II, 187
Bremer, Johannes, III, 9
Bretteville Simesen, Hjalmar Louis le
Normand, III, 104
Bretting, A. E., III, 258
Breyen, Birger, II, 230
Brinch, A. (Kenya), III, 148, 150
— A. (Persien), II, 363
— Ivar, II, 20
Brinkmann, August (Teaterejer), II, 150
— August (Zoolog), II, 159
Brisson, Carl, I, 180, II, 99
Brix, Christ, I, 143, 312
— F., II, 348
Brix, Martha, I, 312
Broager Christensen, A., II, 239
Broberg, Carl, III, 17-18
Broch, Vilhelm Voigt, II, 208
Brock, Gustav, I, 188
Brockdorff, Ferdinand Schack, II, 176
— Frederik Schack, II, 176-177
Brockenhuus Schack, Henrik, II, 57
Brodersen (fra Raietea, to Fæstre), III, 51
Broe, Harald, III, 108-110
Broge, Hans, III, 266, 270
Bronck, Jan, I, 27
— Jonas, I, 24-27
— Peter, I, 27
— Robert, I, 27
Bronée, Kurt, II, 192
„Bror Enebo“ (alias C. L. Christensen),
I, 170
Brorson, Th., II, 240
Borgaard, Carl J., III, 296
— Georg, I, 255
— Johan Otto, II, 146
— Johannes, II, 156
— Nic., II, 182
Brunner, Victor, II, 260
Brun, C. A. C., III, 225
— Constantin, III, 206, 218-219
— Eske, III, 313
— H. Constantin, II, 89
Bruning, Chas., I, 225
Bruun, Holger, II, 139
— John, II, 336
— Matthe Conrad, II, 117-118
— Otto J., II, 66
Bryde, J. P. T., II, 164
Brüel, G. P. L., II, 146
Brynoldt, Kr., I, 220
Bræstrup, Vald., III, 81-82
— Carl, I, 223
Bræchner, Hans, II, 29
Brøndal, Axel, II, 296, III, 240
Brøndsted, H. N., II, 151
— P. O., II, 235
Brøndum, Otto, II, 142
Brønlund, Jørgen, III, 190-191, 194
Brønnum, N. H., III, 286
Buch, Jørgen, II, 254
Buchwald, Godske von, III, 202
— Niels J. R., III, 296
Buckardt Petersen, Holger, I, 257
Buhl, E. A., I, 252
Bull, Tage, III, 226
Bundesen, Herman N., I, 159
Buntzen, Johannes, I, 333
— T., II, 210
Bure, Kr., III, 226
Busch, Carl, I, 176-177, 306
— (frk.), III, 42
— Otto F. V., II, 335
Busck, August, I, 209
Buxtehude, Diderik, II, 181-182
Bülow, Adam von, III, 103
— Carl Adolph von, III, 103
— Fr. von, III, 227
— Johan von, III, 203-204
— Magnus, III, 12
— Viggo, II, 136
Bülow Ravens, Thorkil, II, 310, 315
Bysted Christensen, C., I, 125
Bærentzen, Paul G. S., II, 306
— William, III, 158
Beggild, J. E., III, 221
Belling, Frants, II, 32
Bennelycke, Christian, III, 48
Børresen, H. P., III, 283-284

- Bøtke, Chr., I, 143
 Bøtger, F., III, 295
 Bøving, Adam G., I, 209
- Calberg, Rudolf H., III, 296
 Callesen, Hans, III, 39-40
 — Johannes, III, 40
 Cantor, Theodor, II, 360
 Carisius, Hans Krabbe-, III, 205, 214
 Carl (Slægten), III, 277
 Caroll (alias Kjerulff), Jacob H., II, 65
 Carlsen, Emil, I, 187
 Carlsen, N. C., I, 117, III, 308
 Carlson, K. F. V., II, 68
 Carlsson, Peter, II, 309
 Carstens, Vilhelm, II, 174
 Carstensen, F., II, 337
 — Georg, I, 82, III, 131
 — Gustav Arnold, I, 82
 — Joh. A., III, 131
 — Johan van Vlierden, I, 82-83
 — Svend A., III, 296
 — Viggo, I, 304
 Caree, A. K., II, 29
 — F. T. K., II, 108
 — W. D., II, 108
 Castenskiold, II, 335
 Castenskiold, Grevenkop-, III, 203
 Castonier, A., II, 356
 Cavling, Henrik, I, 318, 320, II, 120
 Cederstrand, Aa., II, 126
 Charisius, Jonas, III, 207
 — Peder, III, 208
 Chris (alias Christiansen), Thorkild, II, 68-69
 Christensen, A. Broager, II, 239
 — Alfred, II, 124
 — Ansgar, III, 37
 — Arthur, II, 361
 — Benjamin, I, 184
 — Bent Ingemann, I, 205
 — Bodil, III, 58
 — Carl, III, 86-90
 — C. Bysted, I, 125
 — C. E., II, 252
 — Chr., II, 163
 — Christian Ludvig, I, 50
 — C. L. (alias „Bror Enebo“), I, 170, II, 269
 — C. T., I, 83, 180
 — Erik Hohwü, II, 149
 — Ewald, II, 358
 — Hans, I, 32
 — Henning Haslund, I, 16, III, 183-185
 — Jacob, III, 25-26
 — Jens, III, 285
 — Jens P., I, 200
 — Jeppe Søren (alias „German Harry“), III, 43-44
 — John (Cincinnati, Ohio), I, 125, 244-245
 — John (Hartford, Conn.), I, 299
 — John C., I, 193-195, 198
 — Karen, II, 167
 — Johs., II, 124
 — („Knock-out Christner“), I, 314
 — Lars, I, 87-88
 — M., III, 36
 — Mammie Haslund (født Lindström), III, 183
 — Martinus, II, 163
 — Niels Anton, I, 224
 — Niels Lund, II, 194
 — Niels Ørskov, III, 296
 — P. A., III, 270
 — Parley Parker, I, 158
 — P. B., II, 166
 — P. Chr., I, 256
- Chrintensen, Peder, III, 296
 — Peter, II, 158
 — Rasmus, II, 148
 — Richard (alias Dick Nelson), I, 314
 — Robert, II, 312, III, 271
 — Sigurd, III, 226
 — Thomas P., I, 172
 Christiani, Alex., III, 260
 — Emil, I, 178
 — Harald, II, 348
 — Henning, I, 246
 — Rudolf, III, 256-260
 Christiansen, A., III, 270
 — Albert S., III, 296
 — Carl, II, 188
 — Egil, III, 155-156
 — Ejnar, II, 66
 — Hakon, II, 330, III, 85, 240
 — Hendrik, I, 23-24
 — Jens, II, 88
 — Karlo, III, 322
 — Laur., II, 194
 — Maja (født Madsen), III, 159
 — N. U., I, 140-141
 — Oluf, III, 118
 Chris(tiansen), Thorkild, II, 68-69
 Christmas, Walter, I, 145, II, 331
 Christmas Møller, J., III, 302, 306, 316
 — — John, III, 297
 Christoffersen, Silas, I, 314
 Christoph, Chr. F., II, 189
 Christophersen, Albert, III, 138, 146
 — M. C., III, 27
 — Sigfred J., III, 296
 Cibber, Cajus Gabriel, II, 19-20, 38, 103
 Ciccarella, Bodil Børge (født Janssen), II, 226
 Clan, M. J. C. T., III, 221
 Claudi, Ove, II, 48
 Clausen, A. E., III, 40
 — Christen, II, 89
 — Claus Laurits, I, 49-50, 102-107, 134
 — C. P., III, 118
 — E. Oberbech, II, 126
 — Ferdinand, III, 111
 — G. C., III, 18
 — George, II, 96-97
 — Hilmer, III, 155
 — Joh., I, 105
 — Jürgen Johnsen, II, 96
 — Niels, I, 243
 — Peter (alias Pedro Claudio Dinamarquez), III, 97-98
 — Thomas H., II, 89
 — W. H., II, 151
 Clavus, Claudius (Claus Clausen Swart), II, 224
 Clemens, J. F., II, 117
 Clemmensen, Hans, I, 55
 — P. C., I, 230
 Cohn, Abraham, II, 126
 — Jacob, III, 18
 — Julius, III, 18
 — Max, III, 18
 — Moritz, III, 18
 Cohn Balling, J., II, 349
 Cold, C. M. T., III, 276
 Coles Frederiksen, H., II, 138
 Collet, John, II, 22
 Collin, Hedvig, I, 175
 — Hjalmar, III, 226
 Coopmanns, E. W. von, III, 202
 Corrit, Aage, II, 309-310
 Corydon, S. T., I, 243
- la Cour, Else Dornonville de, Countess
 Beauchamp (født Schive), II, 102
 — H. Dornonville de, II, 201
 — J. L., II, 142-144
 Couwenhaven, Wolf Gerretsen van, I, 24
 Cramer, Aage, I, 311
 — C. C., III, 174
 Crook, Lawrence, I, 144
 Cross Peronard, Guy F. A. de, III, 297
- Dael, Niels, III, 76
 Dagmar, Kejsersinde af Rusland, II, 98, 262, 275
 Dahl, Th. Fleron, II, 146
 — Vladimir Ivanowitsch (alias „Kosak Luganskij“), II, 256-257
 Dahlerup, Alma, I, 133
 — Hans Birch, II, 202-203
 — Joost, I, 139, 171, 172, III, 340
 Dahlgren, Carl, I, 188
 Dahlstrøm, P. N., II, 146
 Dalgas Jerrild, Annette (født Hovgaard), I, 304
 Dall, Edvard, II, 186
 — Hans, II, 186-187
 — Johannes, II, 186
 — Julius, II, 186
 — Vilh. Th., II, 196
 Dam (Apoteker, Rosario), III, 92
 — Paul C., III, 296
 Damskov, Niels, I, 324
 Dan, Adam, I, 108, 110, 168
 Dane, Estrid, II, 108
 — Karl, I, 184
 „Dante“ (alias Harry A. Jansen), II, 106
 Davidsen, M. H., III, 130
 — M. J., II, 121-122
 Debell, H., II, 163
 — Paul, III, 154
 Dederding, Henry, II, 132, III, 134
 Dehn, Conrad Ditlev von, III, 207-208
 — Frederik Ludvig von, III, 208
 Delcomyn, Ernst Adolf, II, 29, 31-32
 — Frederik, II, 29, 31-32
 Dernath, Magnus van, III, 205, 208
 Dessau, Aage L., II, 124
 — David, I, 246
 Dethlefsen, Aage, III, 124
 Dethlefsen, Enevold Otto, I, 261, III, 123
 Dickson, Walt (alias Walter Diderichsen), III, 47
 Diderichsen, Walter (alias Walt Dickson), III, 47
 Didrichsen, D. F., III, 98
 — G., II, 163
 Dieden, Herbert, II, 138
 Diemer, A. M., II, 148
 Dietrichson, L. L. P., I, 140
 Dinamarquez, Pedro Claudio, III, 97-98
 Dinesen, Wilh. (alias „Boganis“), II, 132
 — C., III, 135
 — „Isak“ (alias Karen Blixen-Finecke), III, 148, 150
 — Lars, I, 256
 — Marie, II, 230
 — Thomas, II, 132
 Dirckinck-Holmfeld, Edw., III, 359
 — — J. D. C. Ulysses von, III, 202, 204, 215
 Dithmer, Hans H., II, 231
 Ditlevsen, Antonio, III, 86
 — Enrique, III, 86
 Ditz (Jamaica), III, 69
 Dixen, Jens, III, 36
 Doberck, A. W., II, 91-92
 Dockum, E. C. van, III, 203

- Dohm, S. A., II, 62, III, 300-301
Dolgoroukoff (opr. Andersen), Ivan, II, 297, 315
Dons Møller, Birger, III, 226
Dorf, A. Th., I, 110, 133, 215, 305
— Erling, I, 214-215
Dornonville de la Cour, Else (født Schive), Countess Beauchamp, II, 102
— H., II, 201
Dorph-Petersen, Viggo, II, 128
Drasbek, A. C., III, 146
Dreier, Emil, I, 81-82
Dreie, Carl, II, 188
Dresing, F. N., II, 299
Drewsen, Arne Bang, III, 58
Dreyer, Andreas, I, 28
— C. V., III, 202, 203
— Fr., II, 239
— Georges, II, 90-91
— Hannibal, II, 337
— J. L. E., II, 90-91
— Michael, II, 194
du Plessis de Richelieu, A., II, 323, 331-332, III, 335
Duhst, Siegfred H. L., III, 146
Dupont Hansen, George, I, 178
Duurloo, S. P., III, 226
Duus, H. P., II, 164
Duvier, E., II, 67
Dyggve, Ejnar, II, 234, 236
Dyhr, Carl, II, 194
Dessing, Th., III, 207
- Ebbesen Hansen, Niels, I, 289-291, 295
Eberlin, Viggo C., I, 174
Echt, Johann Friedrich Bachoff von, III, 203, 207
Eckersberg, C. W., II, 117
Eger, Charles M., I, 232
Egge, F. E., III, 66
Eggers, Heinrich F. A. von, III, 54
Ehrenronn, Fr. Hansen von, III, 208
Ehrenschild, Conrad (opr. Bierman), III, 210
Eichmüller, Georg, III, 133
Eickhoff, Gottfred, III, 102
— W., III, 226
Ekdal, Einar Ørum, III, 134
Elisabeth, Prinsesse af Danmark, III, 206
Elkier, II, 249
Ellegaard, France, II, 133
— Thorvald, II, 133
Ellehøj, Poul, III, 361
Ellerbek, S. Anton, III, 282
Elm, P. F., II, 320
Elmqvist, Erik, II, 72, 82
Enemark, Jacob, III, 79
Enevoldsen, Carl G., II, 89
— Chr., II, 242-243, 245
— Henrik, III, 43-44
Engelbert, Vibeke, I, 336
Engelhardt, Vald., III, 47
Engell, Ove, III, 205, 207, 221
Engelsted, Knud, I, 256, III, 308
Erichsen, Einar, III, 227
— H. G., II, 36-37
— L. Mylius, III, 190-191, 194
Ericksen, Hans Chr., I, 195
— H. S., III, 245
Eriksen, A. H., II, 299
— C., II, 194
— Einar J., III, 105
— Jens, I, 143
— Justinus, III, 130
— Kristian E., III, 296
— Oscar, III, 57
- Ernst, Louis, II, 366
Erup, Axel, III, 157
Esbensen, C. V., III, 136
Esche, Olaf, II, 88
Eskelund, A. H., II, 313
— Karl J., III, 226
Eskesen, Eckardt V., I, 139, 235, 305
Eskildsen, E., III, 282
Esperson, Niels, I, 86
Eyben, Adolph G. von, III, 203, 204
- Faaborg Jacobsen, Bernhard, I, 222-223
Faber, Axel, III, 58
— Harald, II, 51, 74
— Leslie, II, 99
— Vald., II, 38-40
— Oscar, II, 74
— Per, III, 226
— S. A., II, 190
Fabricius, P. C., III, 46
Fahlberg, Carl Hansen, I, 169
Falbe, Chr. F., III, 203, 218
— Chr. Tuxen, III, 133, 218
Falk, Hans, III, 30-31
Falkenstjerne, Bent, III, 226
Falster, A., II, 156
Fasting, H., II, 289
Faurshou, Chr. Ross, III, 112
Federspiel, Knud, III, 119
Feilberg, K. S., II, 347
Fellom, Mathias, I, 46
Felumb, Adrian, III, 24
Fenger, Christian, I, 228
— Douglas, II, 126
— Emil, II, 320
Fensmark, A. E. C. C. III, 225
Ferlov, Knud, II, 226
Ferslev Nielsen, Aage, I, 223
Festersen, Oscar, III, 57
Feveile, Viggo, II, 126
Fibiger, Hans Christian, I, 34, 38-40
Fiedler, A. C. F. Sporon-, III, 225
— H. V., III, 90
— Svend G., II, 64
Fischer, S. F., II, 46
Fjerdningstad, Christian, II, 130, 132
Fjord Jensen, Th., III, 150-151
Flensborg, C. E., II, 166
Fleron Dahl, Th., II, 46
Floridon, J. M. H., III, 146
Fog, Alfred, II, 227
— Axel, II, 226-227
— Emil, II, 226
— Holger, III, 69
— V. A., II, 156
— Waldemar, II, 227
— III, 295
Fogdall, Søren J. M. P., I, 210
Fogelberg, Einar, II, 163
Fogh, C., III, 327
— F. C. C., II, 340
— Poul A. H. J., II, 336
Fontenay, Fr. le Sage de, III, 224, 306
Forchhammer, Ejnar, II, 200
— Jørgen, II, 200
Forsskål, Pehr, III, 174
Forum Jensen, Knud, III, 119
Foss, Alexander, III, 251-255
Fournais, Knud, III, 57
Fox-Maule, R., III, 285-286
Fraenkel, Joseph, III, 68
— Poul H., III, 25
Frandsen, Frits, I, 80
— Jul. H., I, 219
Frantzen, H. Tøyberg-, III, 226, 295
- Frantzen, Victor, III, 24
Franzen, C. N., II, 214-215
Fredericksen, Ralph Tofteman, I, 136
Frederiksen, Ejner T., III, 296
— H. Coles, II, 138
— John D., I, 202
— N. C., I, 79-82, 136
— N. P., I, 89
— Peter, III, 138-139
Frellsen, Henry, I, 83-84
Freuchen, Peter, I, 184, III, 194
Freund, F., III, 106-108
Fribert, L. J., I, 59-60, 134
Fricke, Hugo, I, 215
Friedenreich, Christian L. P. Linde-, I, 231
Friis, Achton, III, 194
— Finn T. B., III, 227
— H. Trap, I, 220-221
— Jacob, I, 33
— Ove Trap, II, 162
Friis Andersen, Th., II, 89
Frijs, Erhard Wedel-, III, 203
Frijsch, Povla, I, 180
Frimodt-Møller, Chr., II, 360, III, 280
— — Johs., II, 360
Frost, Andrew C., I, 163
Frørup, J., II, 124
Fugl, Anna Dorthea (født Hansen), III, 74
— Hans (= Juan) Christensen, III, 71-75
Fugl-Meyer, H., II, 310
Fuglsang, Bertel, I, 337, III, 337
Funch, Chr. Fr., I, 84
— Ejnar, I, 261
Fürst, Carl, III, 94-96
Fønss, Aage, II, 200
— Johannes, I, 318, II, 200
— Olaf, II, 200
- Gaarde, N. H., III, 286
Gabel, Frederik, III, 201, 207
Gade, Mille, I, 314
— Niels W., II, 197
— Svend, I, 184
Galle, Hans, II, 243
Gallienne, Eva Le, I, 185
Galt, Peder, III, 204
Gamborg-Andrésen, E. J., II, 214
Gandrup, Johs., II, 349
Garde-Jørgensen, III, 134
Garrigues, H. J., I, 229
Garvin, Leo, II, 60
Gauguin, Paul, III, 48
Gedde, Edouard, III, 80
— Ove, III, 126
Geisler, Ole C. T., III, 296
Gelberg, S. M., III, 154
Geleff, Poul, I, 79, 82, 136
Gelert, Johannes, I, 186
Genée-Ititt, Adeline, II, 94-95
Georg I, Konge af Grækenland (opr.: Prins Vilhelm), II, 26, 236, 238
Georgeson, C. C. (alias Carl Christian Jørgensen), I, 284-288, 295
— Margaret (født Lovett), I, 286
Gerfalk, Axel, II, 110
„German Harry“ (alias Jeppe Søren Christensen), III, 43-44
Germark, Henry, II, 142
Gernow, A., II, 312
Gerretsen van Couwenhaven, Wolf, I, 24
Gersdorff, Frederik, III, 202, 204
— Joachim, III, 204
Gersdorff Korsgaard, E., III, 226
Gerstenberg, Jacob von, III, 85
Gertz, Johannes, II, 136

- Gether, Susanne, III, 42-43
 Giedde, Ove, II, 357, III, 161, 169-171
 Gielstrup, Jens H., III, 296
 Gildsig (Gildsey), Peter, I, 84
 Gimbel, Carl, II, 308
 Gitz-Johansen, A., III, 194
 Gjellerup, Karl, II, 198
 — Knud, II, 349
 Gjersing, P. M., II, 244
 Gjersøe, S., II, 365
 Gjørulff-Larsen, Erik, III, 281
 Gjøe, Marcus, III, 202, 207, 210
 Glambeck, John, I, 136
 Gleerup, C. W. K., II, 149
 Gleichen, H. C. von, III, 202
 Gliemann, H. Orne, III, 159
 Glud, Vilhelm, II, 202-263
 Glückstadt, Erik, II, 69
 Glæsel, Holger S., III, 122
 Godtfredsen, Niels H., I, 73
 Goldschmidt, Ernst, II, 120
 Gormsen, Karen, III, 282
 — M., II, 233
 Gosch, C. G. A., II, 109
 Gotfredsen, Benjamin, I, 244
 Gotthardt, Herman, II, 136-137
 Graae, Valdemar Comme, II, 42-45, 66
 Graah, W. A., III, 189
 Grahn-Young, Lucile, II, 198
 Grand Berg, Marie, I, 318
 Grandjean, Julio, III, 58
 — K. E., III, 58
 Grann, Friede (født Wiencken), I, 318
 Grant Nielsen, A., II, 50
 Graszitz, O. C., III, 146
 Graucob, Finn, II, 64
 Grausen, A., II, 230
 Gravesen, L., II, 174
 Gredsted, Agner, II, 336
 Green, Kaj, III, 296
 Gregersen, Albert, I, 248
 — Enrique, III, 79
 — Halvdan, I, 214
 — I. M., I, 215
 — Magnus J., I, 215-216
 Gretor, Willy, II, 120
 Grevenkop-Castenskiold, III, 203
 Griffenfeld, Peder, II, 169
 Grimmelmann, Carl W., I, 256
 Groes-Petersen, N. C., II, 286
 Grothe, Blas P., III, 94
 Grove, P. R., II, 146
 Grove Rasmussen, A. C. L., I, 105
 Grundtvig, Fr. L., I, 77, 112-113
 Grut, Edmund, III, 295
 — Hakon, II, 160
 — W. L., II, 336
 Grüner, Gustav von, III, 204
 — Johan D. von, III, 204
 Grøn, Niels, I, 144-145
 — Vilhelm (= Guillermo), III, 58
 Grønbech, Kaare, III, 184
 — A. C., I, 224
 Grønberg, Andreas, I, 243
 Grønlund, Laurence, I, 164
 Grønn, Claus, III, 17
 Grønsund, Johannes, II, 32
 Grønvold, Henrik, II, 98-99
 Gudfred, Konge, II, 112
 Gudme, Sten, III, 302
 Guldager, Christian, I, 34-37
 Guldborg, V., II, 331
 — F. Høegh-, III, 226
 Gulbrandsen, Peter, I, 140
 Guldmann, Chr. F., III, 116
 Gundel, Leif, III, 302
 — Wm., I, 98
 Gundesen, J. C. A., II, 310
 Gusmer, Aage, I, 249
 Gutenko (alias „Battling Nelson“), I, 314
 Guttorm (senere: Æthelstan), Konge, II, 14
 Gyldenchrone, C. F. von, III, 205
 Gyldenløve, Ulrik Fr., III, 202, 210
 Gyldenstjerne, Axel, III, 207
 Gylstorff, H. C. de la Motte, II, 177
 — O. C., II, 177
 Gähler, Sigismund Wilh. von, III, 208
 Gøtsche, H. O. G., II, 146
 Gotzsche, S., III, 154
 Haagensen, Gunnar, II, 252
 Håse, Kai, II, 217
 Habbe, C. A., III, 28
 — Niels, III, 28
 Hadsten, Peter J., I, 159
 Hage, C. F., II, 146
 Hagemann, G. A. (sen.), III, 64
 — G. A. (jun.), II, 146
 Hagen, N. P. Høeg-, III, 191
 Hagerup, H. S., I, 138
 Hagstrøm, Emil A., I, 242-243
 Hagge, F., III, 116
 Halberg, G., II, 321
 — W., III, 17
 Halck, Jørgen, III, 294
 Halfdan, Konge, II, 13
 Halvor, C. G., II, 136
 Hambro, Angus, II, 27
 — Carl Joachim, II, 24-26, 238
 — Charles, II, 27
 — Charles J., II, 28, 56
 — Eric, II, 27-28
 — Everard, II, 27
 — J. H., II, 28
 — Joseph, II, 25
 — R. Olaf, II, 28
 Hamerik, Asger, I, 176, 177
 Hamilton, Alexander, III, 205
 Hammer, Mogens K. A., III, 296
 Hammershaimb, G., II, 211
 Hammerich, K. F., II, 366
 Hannibal, Lars, I, 74
 Hans, dansk Hertug, III, 207
 Hans, Prins af Danmark, III, 206
 Hansen Aage H., II, 318
 — Alb., I, 312
 — Albin, II, 358
 — Alex., III, 119
 — Arne Øst, III, 296, 327-328
 — A. Wm. („Sorte Hansen“), I, 79, 82
 — Axel V., III, 295
 — Bendix, III, 19
 — Carl, I, 168
 — Carl, I, 169
 — (Fahlberg), Carl, I, 169
 — Carl B., III, 296, 327
 — C. C., II, 296, III, 240
 — C. F., II, 182
 — Charles L., I, 256
 — Charlie, II, 41-42, 45
 — Chr. D. A., III, 270
 — Chr. G., III, 270
 — Christian (kaldet Christian Gartner), II, 151
 — C. K., III, 276
 — C. M. Norman-, I, 175, 177
 — C. W., II, 88
 — Einar, I, 178
 — Ejnar, II, 138, 140
 — Ejnar Illum, III, 110
 Hansen, Ejner, I, 190
 — Emil (Australien), III, 19
 — Emil (Brasilien), III, 103-104
 — Emil (Salt Lake City, Utah), I, 299
 — Ernst, III, 194
 — Eyvind (alias Bob Ripa), III, 300
 — Folmer, II, 141-142
 — Frantz Joh., II, 58
 — Fritz, III, 12
 — George Dupont, I, 178
 — Godfred, III, 192
 — Hans Christian, I, 50, 57
 — Hans Truelsen, III, 13
 — H. Christian, II, 204, 237-238
 — Herluf, III, 51
 — H. J., III, 226
 — Hjalmar, II, 244
 — H. M., II, 58
 — H. P. Hjerl, II, 277-278, 282, 291
 — Johan (I), III, 276
 — Johan (II), III, 276
 — John (Davenport, Iowa), I, 125. III, 308
 — John (Hawaii), III, 51
 — John V., I, 316
 — Johs., III, 270
 — Jules, II, 118-119
 — Jørgen, II, 346
 — Karl Alfred, II, 277-278
 — Karl J., I, 248
 — Kenneth, I, 311
 — Knute, I, 314
 — Ludvig, I, 87
 — Marcus Lee, I, 212
 — Mark(us), I, 124, 135
 — M. P., III, 13
 — M. Th., II, 138
 — Niels, II, 210
 — Niels Ebbesen, I, 289-291, 295
 — N. M., II, 115
 — Oluf V., III, 92-93
 — Pablo, III, 90
 — P. Emanuel, II, 262
 — Peter („Kongen at Witu“), III, 44
 — Peter (Sumatra), II, 346
 — Peter O., I, 57
 — Rasmus (Grayling, Mich.), I, 86
 — Rasmus (New York), I, 258
 — Rudolf, II, 93
 — S. C., III, 328
 — Søren L., I, 248-249
 — Th., II, 250-251
 — Theophilus, II, 128, 203-206, 236-237, III, 133
 — Wallace J., II, 293, 296
 — Walter, I, 201
 — Wiga, I, 312
 — Vilh. R., III, 116
 — William, II, 154
 — Willie C. K., III, 276
 Hanson, Ole, I, 204
 Hanssen, Hans Wilhelm, II, 265
 — Waldemar, III, 118
 Harbach (alias Hauerbach), Otto, I, 192
 Harboe, Andreas, II, 202
 — Helge, III, 110
 Harhoff, Chr., III, 276
 Harsdorff, C. F., II, 117
 Harss, Wm., III, 85
 Hartmann, Gunnar, II, 65-66
 — J. P., I, 295, II, 179-180
 — Svend, III, 19
 Hartmann-Nielsen, Svend, III, 105
 Hartnack, Johan Frederik, III, 158-159
 — Knud, I, 139
 Hartwick, Sophus, I, 140

- Hartvig, Martin, I, 164
Hartvigson, Anton, II, 99-100
— Frits, II, 99-100
Hartz Rasmussen, Sigurd, III, 228
Hasle, Christian, II, 66
Haslund, Svend, II, 133
Haslund Christensen, Henning, I, 16,
III, 183-185
— — Mammie (født Lindström), III, 183
Hasselriis, Caspar H. W., I, 125, 127, 170,
252, 254, 306, III, 308-312
— Malthe, I, 188
Hatting Nielsen, Sv. Aage, III, 295
Hau, Eduard, II, 249
— Johannes, II, 249
— Woldemar, II, 249
Hauch, Carsten, II, 226, 242
Hauerbach (alias Harbach), Otto,
I, 192
Haugaard, Peder, III, 78
Hauge, Adele, III, 308
— Lars Jørgensen, I, 74
Hauglund, Eskild, III, 312
Hastrup, H. P., II, 163
— Ove, II, 163
Havemann, Joh., II, 187
Haven, F. Chr. von, III, 174
— Jens, I, 30-31
Haxthausen, Anton Wolf, III, 204
Heckscher, Isidor, II, 140
Hedegaard, Knud, II, 215
Hededam, Th., II, 123
Hedemann, C. J., III, 48-50
— M., II, 267
Heegaard, Poul, II, 158
Hegermann-Lindencrone, J. H., III, 203,
206, 218
Heiberg, Johan Ludvig, II, 117
— P. A., II, 117-118
— Svend O., I, 214
— Søren, I, 238
Heide, Claus, II, 22
Heie, III, 32
Heilbuth, William, III, 149, 152
Heilmann, P. B., II, 342
Heimann, Carl L., II, 105
Heinberg, Aage (alias „Niels Ebbesen“),
III, 316
Heine, Erik, II, 64
Heinen, E. Wedel-, III, 226
Heins, Poul, III, 207
Hellese, Christian, III, 48
Hellrung, Axel, I, 230, 306
Helms, A., III, 22
— Adam, II, 142
— Rudolph, III, 15
— Vilhelm, III, 15
Helvard, Arne H., III, 296
Helweg, H., I, 110
— Jacob, II, 101
— L., I, 105
Helveg, Th., I, 112-113
Henberg, Knud, II, 163
Hendil, Leif B., III, 316
Hendriksen, Hendrik, I, 339
Henius, Arthur, II, 65
— Max, I, 238, 305-307
Hennings, John, III, 28
— M. T. F. J., II, 349
Henningsen, Fritz H., III, 226
— Herbert F., II, 299-300
— Jacob, II, 298
— Mads, I, 139, 254, 306
Henrichsen, Poul, III, 296
„Henrik Cass“ (alias C. H. W. Hasselriis)
I, 170
Henriksen, Niels, I, 51-54
— Paul, III, 90, 318
— (Kulturinspektør), II, 245
Hergel, F. Henning, III, 226
— Hugo, III, 207, 225
Herløv, P. H., III, 139
— Rasmus, I, 174
Hermann, Mogens, III, 154
Hermans, Tryntje (Trine Hermansen), I, 28
Hermansen, Axel, II, 142-143
— Søren, II, 194-195
Herold, David, III, 206
Hersholt, Jean, I, 125, 182-183, III, 308
Herskind, Johs., I, 318
Hertel, Erik, III, 301
Hertz, Henry, II, 356
— Henry L., I, 82, 153-154, 305, 306
Hertzsprung, Ejnar, I, 213, II, 169-172
Hessellund-Jensen, Aage, III, 226
Heyman, Erik, II, 65
Hillebrandsen (Reval), II, 249
Hillebrandt, Frants, II, 267
— Richard, II, 267
Hillig, Otto, I, 314
Hindhede, Jens, II, 342
Hinsch, Johs., II, 188
Hjartved J. A., II, 336
Hjerl Hansen, H. P., II, 277-278, 282, 291
Hjerrild, Svend Aage, III, 327
Hjort, Victor, II, 142
— Vilhelm, II, 70
Hjorth, Johan Ludvig, III, 51
Hjorth Andersen, Th., II, 215
Hjortnes, Simon P., I, 324
Hoff Kunst, Paul, I, 138
Hoffmeyer, H. P., III, 226
Hofman-Bang, René, III, 122
Hohwü Christensen, Erik, II, 149
Holbeck, Viggo, III, 158
Holbeck, M. L., II, 186
Holbek, Victor, II, 210
Holberg, Ludvig, II, 116-117
Holch, Harald, I, 215
— H. S., II, 146
Holck, Carl C. J. W. von, II, 331
— Chr., III, 207
— R., III, 117
Holdenson, P. J., III, 16, 19
Holdthusen, Ove, II, 58, III, 300-301, 306
Holler, Georg, III, 224
Holm, Cai, II, 93
— C. S., III, 140
— D. R., II, 348, III, 151
— Emil, II, 198
— Frederik, II, 134
— Frits V., III, 187-188
— Gustav, III, 189, 190
— Holger, II, 134
— Jacob, III, 43, 274
— Knud, II, 302
— Mads Christian, I, 55-56
— Theodor, I, 209
— Victor S., I, 186
Holmberg, Axel, III, 24
— Johannes, II, 308
Holme, John G., I, 144
Holme-Nielsen, A., III, 135
Holmen, J. P., III, 136
Holmes, Christian R., I, 229-230
— Hilda, III, 308
Holmfeld, Edw. Dirckinck-, III, 359
— J. D. C. Ullyses von Dirckinck-, III, 202,
204, 215
Holst, H. B., I, 141
— Henry (England), II, 99
— Henry (Sumatra), III, 326
— I. P., I, 99
— J. L., I, 220
— K., II, 70
— Laurits, II, 97-98
— Marie, III, 285
— Martin, I, 141
— M. C., III, 268
— M. J., II, 347
— Pedro, III, 122
— S. M., III, 270
Holst-Knudsen, Svend, I, 257
Holst Weber, S. Th., II, 169, 172-173
Holsteinborg, Ulrich, III, 203
Holsøe, Aage, II, 110
Holten, I. A., II, 238-239
— J. J., III, 128
Holten-Nielsen, S., III, 66, 86, 318
Holtman, Carl L., II, 145
Hooge, H., II, 346
Hoppe, Ivar, III, 85, 122
— Joh., II, 245
Hornemann, G. A. (Australien), III, 17
— G. A. (England), II, 45
Hovgaard, William, I, 292-294
Huitfeldt, Adam Moltke- (I), III, 204
— Adam Moltke- (II), III, 226
— Leon Moltke-, III, 218
Hummel, Alexander, III, 99-102
Hurup, Fr., I, 164
Husfeldt, Erik, II, 346
Husum, C. A., II, 218
Hvalsøe, A., II, 211-212
Hvalsøe, Erik, II, 212
Hvass, Frants, III, 224-225
— Jens, I, 328
Hveen, Enrique, III, 115
Hvide, Stig Andersen, II, 247-248
Hvidt, L. N., III, 274
Hüttemcier, Erik, II, 297
— H. H., III, 295
Hänschell, Valdemar, III, 69
Hoeg, Ove, III, 204
Hoeg-Hagen, N. P., III, 191
Hoegh-Guldberg, F., III, 226
Høg, Just, III, 201, 208
Høj, Hans, III, 126
Højbjerg, P., I, 110
Højgaard, Knud, II, 266, III, 264-267
Højriis, Holger, I, 314
Højtvad Pedersen, V., III, 105
Høpfner, Einar, II, 244, III, 66
Høst, Georg, III, 134
— Georg L., III, 224
— Niels, III, 221, 276
— Thorkild, I, 258
Høybye, Johs., II, 286
Høyer, Kaj, III, 296
— O., III, 283
— R., III, 144
Ibsen, Henrik, II, 151
Ibsen-Jensen, Fru, I, 133
Illum Hansen, Einar, III, 110
Ingemann, Victor, I, 200
Ingemann Christensen, Bent, I, 205
Ingerslev, Aage, II, 70, 72-73, 80
— Helge, II, 70, 80
Ingholt, Harald, I, 210, II, 364
Ingwersen, Adolf, III, 17
Ipsen, Percy H., III, 115
Irgens-Hansen, Johan, III, 122-123
Irminger, Johan, II, 156

- Isbrandtsen, Cornelius, I, 258**
 — Hans J., I, 258, III, 308
Ishej, Einar, II, 282
Ishej, W., III, 59
Isitt, Adeline Genéc-, II, 94-95
Iversen, A. E., III, 22
 — Hans M., II, 45
 — Herbert, I, 170
 — Ivar P., III, 191
 — Jørgen, III, 60
 — Lorenz, I, 246
 — Victor, III, 24
 — J. W. Michael, II, 343, III, 294-295, 300-301
Iverson, Alfred, I, 163

Jacobsen, Alfred, I, 248, III, 57
 — Astrid, I, 312
 — Bernhard Faaborg, I, 222-223
 — Birger, II, 282
 — G. G., II, 267
 — Christian, I, 33
 — Ellen, I, 312
 — Erik F., III, 296
 — Frederik, III, 118-119
 — Frederik G. H., III, 72
 — Gudrun, I, 312
 — Halvor, I, 89, 99, 305, III, 308
 — Henrik V., II, 296, 315, III, 240
 — Lydik S., I, 208
 — O. K., II, 346
 — Oscar, II, 122, 263
 — Per, II, 122
 — Thorkild, I, 210
 — Wald., II, 290
 — Werner, III, 184
Jacoby, Th., II, 286
Jagd, Hans, III, 47
 — Henrik, II, 336
Jakobsen, H. Sonne, II, 163
Jansen, Harry A. (alias „Dante“), II, 106
Janssen, Børge, II, 226
Jantzen, Carl G., I, 255
 — Holger, II, 348
 — Ingolf Thal-, II, 353
 — Johs., II, 154, 156
Jarl, Viggo, II, 118
Jarlsberg, Fr. Wedel, III, 208
 — Frederik Anton Wedel-, III, 203
Jarmer, Johannes, II, 336
Jebsen, Gustav, II, 154
 — Kr. Sundt, II, 154
 — Oscar, II, 154
 — Peter, II, 151-154
 — Vilhelm, II, 154
Jensen, A. G., I, 220-221
 — A. Henning, II, 137-138
 — Alfred, I, 116, III, 308
 — Alfred Leslie, I, 158
 — Arno, II, 111
 — Axel, III, 154
 — C., III, 150
 — Carl C., I, 256
 — Carl Christian, I, 165-166
 — Carlos, III, 79
 — Charles Fr., I, 244
 — Chr. (Brasilien), III, 106
 — Chr. (Praha), II, 240-241
 — Chr. (San Francisco, Calif.), I, 258
 — Fred, I, 315
 — Frederik A. K. A., III, 296
 — Gregers, III, 145
 — Gustav, I, 190
 — Hans, I, 236, 238
 — Hans L., III, 24-25

Jensen, Hans Peter, I, 201
 — Harald F., III, 24
 — Herman, III, 158
 — Hjalmar, II, 349
 — H. P., II, 162
 — Jens, I, 295-298
 — (van Breestede), Jens, I, 28
 — Jens C., III, 296
 — Jens Peter, I, 214
 — J. M., III, 144
 — Johan, III, 203
 — Johannes, III, 18
 — J. P., I, 312
 — Jørgen Chr., III, 26-27
 — Karen Frederikke, II, 163
 — Knud, III, 127
 — Knud Forum, III, 119
 — L., III, 18
 — Lars Peter, I, 299
 — Laurits, I, 186
 — L. B., I, 217
 — N. C., III, 154
 — N. Max, II, 70, 80, III, 256
 — Olaf Vosbein, I, 300
 — Otto, III, 154
 — Peter L., I, 220, 300-302
 — S. J. F., II, 312
 — Svend M., III, 296
 — Th. Fjord, III, 150-151
 — Thor, I, 320, II, 164
 — Wald., II, 158
 — W. H., II, 88-89
 — Viggo (Hamburg), II, 194
 — Viggo (London), III, 300
 — Viggo (New York), III, 226
 — Viggo F., I, 204
 — Wilhelm, II, 228
Jensenius, Gunnar, I, 159, 318
Jenson, Andrew, I, 59
Jenssen-Tusch, H., III, 139
Jentsch, Emile, II, 128
Jeppe, Karen, II, 364
Jeppesen, Carl, II, 156
 — Chr. J., I, 196
Jepsen, Hans E., III, 296
Jergens, Andrew (alias Andreas Jørgensen), I, 257
Jerne, H. J., II, 169, 172
 — Thomas C., II, 172
Jerntved, Svend, II, 192
Jerrild, Annette Dalgas (født Hovgaard), I, 304
Jespersen, A. S., II, 89
 — C. Friis, II, 337
 — Gilbert, II, 349
 — Julius, II, 349
 — Knud, III, 144
Jessen, Franz von, II, 120-121
 — H. B. von, III, 207
 — L., I, 336
 — M. E., II, 165-166
„Johannes Georg“ (alias Hans Georg Segeberg), I, 168
Johannessen, Poul H. J., III, 296
Johannesson, Carl J., I, 231
 — Sigvald, I, 224
Johansen, Aage, II, 177
 — C. E., III, 124
 — E. F., II, 316, 320
 — Gunnar, I, 178
 — Hans, II, 245, 291-292
 — Hans R. F., III, 296
 — Holger, III, 59
 — H. V., II, 296
 — J. B., II, 356

Johansen, J. C., II, 245, 249-250
 — Kaj, III, 226
 — („Ny Hannover“), III, 51
 — Oluf, III, 80, 96
 — Poul, II, 245
 — Poul Vejbye, III, 228, 302
 — Sv. Aa., II, 164
Johann, Gotfried Christian von, III, 208
Johas, Th., III, 110
Johnsen Clausen, Jürgen, II, 96
Johnson, A. E., I, 89
 — Amy, II, 108
 — Andrew, II, 108
 — Andrew N., I, 317
 — Charles H., I, 162-163
 — Christopher, I, 48-49
 — Fred, I, 254
 — Henry, I, 158
 — Jacob, I, 158
 — Nels (alias Niels Jørgensen), I, 246
Jonsen, Aage, II, 335
Jordan, A. L. F., II, 318
 — Knud, II, 308
Jul, Christen, II, 99
Juel, Fr. L. von, III, 203
 — Gregers, III, 205
 — Jens (Gesandt), III, 204
 — Jens (Kunstmaler), II, 117
 — Just, III, 204
 — K. F. von, III, 202
 — Peder, III, 204
Juel-Jørgensen, S., III, 122
Juhl, Alfred, III, 116
Jul, Mogens, III, 228
Jung, Vilh., II, 347
Justesen, Asger, III, 86
 — Harry, III, 106
 — Peter, I, 51-54
Juul, J., I, 256
 — Niels, I, 153
Jürgensen, Jules, II, 209-210
 — Jürgen, II, 268, III, 144
 — Jørgen, III, 9-11, 43
 — Jørgen (Urmager), II, 209
Jürgensen West, A. E., II, 352-353
Jøhncke, Axel, II, 140
Jørgensen, Aage, II, 296
 — Alfred, III, 158
 — Andreas (Australien), III, 12
 — Andreas (alias Andrew Jergens), (Cincinnati, Ohio), I, 257
 — A. Th., III, 90
 — A. V., III, 118
 — Carl Christian (alias C. C. Georgeson), I, 284-288, 295
 — Clyde, I, 317
 — Hans, III, 12
 — Harald, II, 127
 — J. E., II, 148
 — Joachim Chr., I, 226
 — Johannes, II, 226
 — Jørgen (Hawaii), III, 51
 — Jørgen (Venezuela), III, 126
 — Lars, I, 221-222
 — Laust, III, 12
 — Niels (Australien), III, 12
 — Niels (alias Nels Johnson), I, 246
 — Niels Chr., II, 309, 312
 — Olav E., II, 83-84
 — (Pater), III, 28
 — Paul (Paris), II, 127
 — Paul (Sibirien), II, 286
 — Peter, II, 213
 — (Reval), II, 249

- Jørgensen, Robert, II, 102, III, 300, 302
 — S. M., II, 269
 — S. P., II, 313
 — Svend (New York), I, 311, 315
 — Svend (Sydafrika), III, 296
 — T. Obel, II, 210
- Kaaber, Ludvig, II, 166
 Kaad, Christian, III, 46
 — Rudolf, III, 46
 Kaasgaard, Kirsten, I, 224
 Kaave, Valdemar, I, 201
 Kalko, Hilarius, III, 81
 Kampmann, Hack, II, 128
 — Per, II, 365
 Kampp, R. H., III, 226
 Kande, Jens, II, 247
 Kannevorff, Poul, II, 148
 Karberg, P., II, 293
 Karl den Danske (kaldet den Gode), II, 176
 „Karl Marg“ (alias Laur. Chr. Laursen),
 I, 172-173
 Karsten, H. T., II, 58, 340
 Kattrup, Axel, III, 90
 Kauffmann, Henrik, III, 62, 206, 224,
 306-307, 313
 Kaufmann, Richard, II, 120
 Kayser, Erik, II, 362
 — (el. Kuyter), Jochum Petersen, I, 26-27
 Keel, Poul U. A., III, 151, 296
 Kehler, Børge, II, 179
 Kenelm Nielsen, Fred., I, 154-155
 Kent, Harald, I, 116
 Keyper, F. E. A. L., III, 140
 Kiaer, Eric A. A., III, 296
 — Hans Jørgen, II, 50
 — Leslie H. S., III, 296
 Kiehr, Gunnar, III, 96
 — Juan, III, 96
 Kielberg, F. Michael Krøyer, II, 53-56, 264,
 III, 300-301, 306
 Kieler, Alfred V., II, 252-253, III, 266
 Kier, A., II, 88
 Kierkegaard, E. V., II, 217
 — Georg, I, 138
 — Harald, II, 302
 Kierulf Abrahamsen, A., III, 106
 Kierulff, H. P., III, 59
 — P., II, 293
 Kihl, Vilhelm, I, 336
 Kinch, K. F., II, 236
 Kirkeberg, O. L., I, 110
 Kirkegaard, Georg, I, 224
 — Ivar, I, 134, 169-170, 305, 306
 Kiær, Frederik S. J., II, 260
 — Hector, III, 124
 — H. J., III, 119
 — Olaf, II, 70, 76-77
 — Rolf, III, 226
 Kiær-Andersen, K., II, 132
 Kiørboe, F. W., I, 89
 Kjeldsen, Harald Schou, II, 208
 — Peter, II, 187
 Kjihlsen, C. G. G. Th., II, 269
 Kjerulff (alias Caroll), Jacob H., II, 65
 Kjær, Chr. M., II, 156
 — H., II, 167
 — Kaj, III, 296
 Kjærgaard, Axel, III, 135
 Kjølhede, P., I, 110, 116
 Klenau, Ove, II, 58
 Klingberg Krebs, Johan Henrik, III, 270
 Klingsberg, Christian Jørgensen, I, 337
 Klitgaard, Kaj, I, 166
 Klubien, Jørgen, II, 306
- Knauer, E., III, 295
 Knipschildt, C. J., II, 313
 „Knock-out Christner“ (alias Christensen),
 I, 314
 Knox, Adrian, III, 15
 — Edward, III, 14-15
 — John, III, 226
 Knud den Store, Konge af Danmark og Eng-
 land, II, 12-13, 16-17
 Knud-Hansen, K., III, 66
 Knudsen, A. C., II, 177
 — C., III, 323
 — H., II, 336
 — H. C., III, 116
 — Helge, II, 110, III, 226
 — Hugo, I, 227
 — Ivar, II, 83
 — Johannes, I, 116
 — Knud C., II, 186
 — Knud Vendelboe, III, 90
 — Ove, I, 312
 — Sofus, III, 77
 — Svend Holst-, I, 257
 — Th. (= Tom) R., I, 204
 — Thorvald, I, 110
 — Tom (= Th.) R., I, 204
 — Valdemar O., III, 296
 — William S., I, 16, 232, 243, 269-277,
 III, 308
 Knudtzon, Jørgen, II, 336
 — P. C., II, 164
 — (Slægten), II, 151
 Knuth, Eigil, III, 194-196
 — Eggert, III, 226
 Knuth-Winterfeldt, Kjeld, III, 226
 Koch, C. P. A., III, 275-276
 — Eigil, II, 340, III, 27
 — J. P., III, 191, 194-195
 — Lauge, III, 194-195
 Koefoed, C. A., II, 233, 258-260
 — Einar L., II, 159
 — P. A. C., II, 349
 — S. M., I, 246
 Koefoed-Hansen, F. A., II, 166
 Kofoed, Ada, II, 132
 — C. W., III, 20
 Kok, H. Jensen, III, 108
 Kolls, A. T. F., II, 335
 Kolman, K. E., II, 174
 Kondrup, Christian H., III, 146
 Kongsted-Jensen, Ludvig, II, 354, III, 326
 Konow, W., II, 121
 Koppel, Alexander, III, 118
 Korch, Carsten, II, 277-278
 Kornerup, III, 32
 Korsgaard, E. Gersdorff, III, 226
 Korsholm, Otto H., III, 90
 „Kosak Luganskij“ (alias Vladimir Ivano-
 witsch Dahl), II, 256-257
 Koss, J. A. F. C., III, 202
 Krabbe, Erik, III, 204
 — Henning, III, 302
 — Ludvig, III, 227
 — Th., II, 166
 Krabbe-Cariusus, Hans, III, 205, 214
 Kraft, C., III, 128
 Krag, Erik, I, 258
 — Erik Petersen, III, 322
 — Otto, III, 226
 Kragh-Hansen, Ernst, I, 316
 Krarup, Aage, III, 114-115
 — Theodora, II, 267
 Krarup Nielsen, Aage, III, 30
 Kraul, Alfred, II, 187
 Kraunsøe, J. E., II, 48
- Krause, Orla, III, 297
 Krause-Jensen, N. P., II, 132
 Krebs, A. W., III, 24
 — Carl, II, 313, III, 183, 185-186
 — Henry I., I, 236
 — Johan Henrik Klingberg, III, 270
 Krieger, A. Fr., III, 215-216
 — Wilhelm (= Guillermo), III, 84, 94
 Kring, Knud, II, 314
 Kristensen, Erling, III, 90
 — Helge P., III, 297
 — Sigvald, III, 227
 Kristiansen, Aksel, III, 284
 — N. F. S. G., II, 348
 Kristoffersen, Magnus K., I, 174
 Kruse, J. C. W., III, 202, 205, 224
 — Karl, III, 226
 — Vilh., II, 347
 Krøyer Kielberg, F. Michael, II, 53-56, 264,
 III, 300-301, 306
 Kunst, Einar, II, 156, 160
 — Paul Hoff, I, 138
 Kuntze, Odin, I, 337
 Kuyter (el. Kayser), Jochum Petersen,
 I, 26-27
 Kvist, Anton, I, 169
 Küchler, Albert, II, 224
 Köhl, Carl, II, 231
 Kühle, Knud F. van der Aa, III, 297
 — Svend E. van der Aa, III, 297
 König, Chr., II, 160
 Kørbing, J. A., III, 276
- Lachmann, Johan, II, 146, III, 64
 — Laur., II, 106
 la Cour, Else Dornonville de, Countess
 Beauchamp (født Schive), II, 102
 — H. Dornonville de, II, 201
 — J. L., II, 142-144
 Ladeføged, Christen M., II, 186
 — Esper, II, 41
 — L. Nielsen-, II, 40-41, 86
 — Niels, II, 41
 Lagoni, Peter, III, 12
 la Motte Gylstorff, H. C. de, II, 177
 Landorph, Frederik Lassen, II, 346
 Langberg, C., II, 316, 318
 — Edvard Emil, I, 175, III, 52-54
 — Ludvig, III, 52
 Lange, Cecilie, Sultana af Johore, II, 345
 — H. O., III, 268
 — Mads, II, 344-345
 — Thor, II, 257-258
 Langebeck, Knud, III, 66, 119
 Langgaard, Andreas C., I, 33
 — Carl, I, 223-224
 Langmack, Svend, II, 263
 Larrey, Anton von, III, 203, 208
 Larsen, Carl Chr., III, 40
 — Carl Gustav, I, 87
 — Chr. (Brookings, S. Dak.), I, 207, 218, 290
 — Chr. (London), II, 58
 — Egmond, III, 57
 — G. A., III, 69
 — Georg, II, 58
 — Gert W., III, 297
 — Haldor, III, 328
 — Hans, III, 159
 — Helge, III, 196
 — H. O., I, 295, II, 85-88
 — Johannes Møller (alias John M. Larsen),
 I, 226
 — John M. (alias Johannes Møller Larsen),
 I, 226
 — J. Ole, III, 27

- Larsen, Jørgen, III, 152
 — Kaj Arnold, II, 163
 — Karl, I, 188
 — L., II, 313
 — Lars, II, 126-127
 — Laur., III, 226
 — L. P., III, 128, 284
 — Marius, II, 88
 — Morgan F., I, 158
 — Niels, I, 201
 — Niels G., III, 57
 — Oluf, III, 155
 — Peter, I, 84
 — Poul, I, 245, III, 251-255
 — R. Thal, II, 345-346, 349
 — (fra Samoa), III, 51
 — Svend, II, 66
 — Thorvald, I, 328
 — True, III, 328
 — Vilhelm, III, 22-23
 — William Washington, I, 158
- Lassen, Anders F. E. V. S., III, 292-294, 297
 — Axel, II, 346
 — Chr. (Rusland), II, 260
 — Christian (Sumatra), II, 346
 — J. J., II, 70
 — Peter, I, 43-49
 — Peter J., II, 46
 — Sven, I, 217
- Lassen Landorph, Frederik, II, 346
 Lassen-Nielsen, M., II, 173-174
- Laub, F. W. H., III, 66
 — Georg C. H., II, 342, III, 297, 328
 — S. J. H., I, 91
- Laurent, Pierre Jean, II, 129
- Lauridsen, Knud, II, 140-141
- Lauritzen, Anton Tscherning, I, 299
 Lauritzen, Cecilie, III, 286
 — Charles, I, 216
 — D., III, 277
 — Einar, II, 149
 — Holger, II, 140
 — Ivar, III, 277
 — Knud, III, 277
- Laursen, L. A., I, 226
 — Laur. Chr. (alias „Karl Marg“ og „Per Nabo“), I, 172-173
 — V., III, 99
- Laurvig, Bent Ahlefeldt-, I, 261
 — Preben Ahlefeldt-, III, 203, 221
- Lausen, Fr., III, 268
- Lautherborn, Chr., III, 147
- Lautrup, Charles, II, 320
 — Poul, I, 82
- Lebeck, Henrik, III, 86, 318
- Lee Hansen, Marcus, I, 212
- Lefolii, J. R. B., II, 164
- Le Gallienne, Eva, I, 185
- Legarth, John, III, 36
- Legène, P. Martin, III, 287
- Lehm, Louis, II, 215
- Lehmann, Edv., II, 149
 — Jørgen, II, 149
- Lehn, C. C. S. Rosenørn-, II, 146
 — F. M. Rosenørn-, II, 146
 — John Lütchen-, III, 127
- Leidersdorff, William, I, 47-48
- Lembcke, Preben, III, 301
- Lente, Christian von, III, 202, 210-212
- Leonard, Asmus, III, 66
- Lerche, Flemming, III, 226
- le Sage de Fontenay, Fr., III, 224, 306
- Leth, Eigil, II, 253
- Leth, Vincens Steensen-, III, 222
- Leth-Jensen, II, 132
- Levinsen, Henrik, III, 48
- Leyssac, Paul, I, 185, II, 120
- Lichtenberg, Frants, I, 224
- Liebmann, F. M., III, 54
- Ligaard, P. C., III, 17, 30
- Lihme, C. Bay-, I, 246
- Lillelund, J., III, 77
- Lillienskiold, M., II, 192
- Lind, G., II, 169-170
 — H., I, 312
 — Helene (født Hansen), II, 170
 — H. P. Thygesen, II, 70, 72-76
 — Jonas, II, 123
 — P., III, 328
 — Peter, II, 70, 72-76
- de Linde, Albert, II, 308
- Linde-Friedenreich, Christen L. P., I, 231
- Lindegaard, Aage, II, 215
 — A. E. A., III, 140-141
- Lindencrone, J. H. Hegermann-, III, 203, 206, 218
- Lindenow, Christopher, III, 202
- Lindhard, Sten, III, 297
 — Erik, I, 255
- Lindholm, A. von, III, 124
 — K. von, II, 306
- Linnebo, J. B., I, 336
- Lionfield (alias Lyonskar), Morten, II, 19
- List, S. D., III, 68-69
- Listoe, Søren, I, 159, 162, 306
- Lockwood-Larsen, J., III, 326
- Loeber, Georg, I, 186
- Lohmann-Hansen, Christine, III, 159
- Lohse, H. W., I, 336
- Lollesgaard, S. P. J., I, 299
- Lommer, K. G., III, 328
- Lorange, H. G., II, 320
- Lorck, C. B., II, 196-197
- Lorentzen, Marcus, II, 136
- Lorenzen, Carl, I, 218, 234, 303
- Lothe, Nanna (født Fløjstrup Hansen, før gift Gorm Rasmussen), I, 318
- Lotz, Jørgen, II, 70, 77
- Luckner, von, III, 203, 207
- Ludwig, Hugo, I, 144
- Ludvigsen, Axel M., I, 258
- Luja, C. H., III, 158
- Lund, Anthony C., I, 178
 — Axel (Rio de Janciro), III, 106
 — Axel (Stavanger), II, 158
 — Cecilie, II, 132
 — Christen, III, 126
 — E., III, 96
 — Engel, II, 99
 — Fin, III, 222, 318
 — Frode, II, 138
 — Michael, II, 166
 — Otto, II, 132
 — P., II, 312
 — P. A., II, 146
 — P. M., I, 231
 — Peter Wilhelm, III, 97-101, 104
 — William, II, 32-33
- Lund Christensen, Niels, II, 194
- Lundager, I. H., III, 22
- Lundby, A. Andersen-, II, 197-198
- Lundbye Steen, Otto, III, 28-30
- Lunde, Henrik, III, 81
- Lunn, Iver, III, 300-301
- Lunning, Fr., I, 252
- Lunøe, C. F., II, 70, 77, III, 300
- Luplau, William, III, 20
- Lutkin, Peter Christian, I, 178
- Lübbbers, A. E. H., II, 349
- Lykke, Jørgen, III, 201, 209
- Lymann, H. M., II, 146
- Lynar, Rochus Fr. von, III, 204, 207, 212
- Lyng, Jens, III, 28
- Lyngbye, C. A., II, 266
- Lyonskar (alias Lionfield), Morten, II, 19
- Lütchen-Lehn, John, III, 127
- Læssøe, V. Fr., I, 224
- Lønborg-Madsen, H., III, 146
- Lønvig, II, 249
- Løvendal, Valdemar, II, 114-115
- Løwenstern, H. von, III, 203
- Løventhal, Edv., III, 284
- Løvenørn, Poul L. E., III, 202, 206, 207
 — Poul Vendelbo, II, 255-256, III, 203-204
- Macholm, N. Thuen, III, 135
- Madison, James (alias Jens Madsen), I, 240, 306
- Madsen, Andreas, III, 96
 — C. F., III, 68
 — E., III, 328
 — Erik, III, 68
 — Fr., II, 67
 — H. G. L., III, 139
 — Jens (alias James Madison), I, 240, 306
 — L. C., II, 88
 — Marius, I, 336
 — M. C., I, 196-197
 — M. Chr., I, 159
 — Richard W., I, 256
- Madsen-Mygdal, Johs., II, 58, III, 240
- Magnus, dansk Hertug, senere Konge af Liffland, III, 206
- Magnussen, Eugène L. C., II, 231
 — Knud, II, 231-232
- Malling, W. Th., III, 295
- Malm, Axel, III, 105
- Manniche, L. F., III, 24
- Manscher, N., II, 167
- Marcker, L. W., III, 16
- Marcin, Natan, III, 154
- Margareta „Sprænghest“, Dronning af Danmark, II, 248
- Marker, C. P., I, 328
- Markvard-Jensen Hans, II, 336
- Markeø, Abraham, I, 34, 36, 122
- Marstrand, O. J., II, 72
 — Otto, I, 333
 — Poul, III, 135
- Marstrand Petersen, E., III, 116
- Martens, K., II, 267
 — M. Th., II, 286
- Martini, J. A. C. J., III, 139
- Martins, O. A., II, 353
- Martiny, Milan, III, 297
- Masaryk, Charlotte (født Garrigues), II, 241
- Mastrup, Niels, II, 128
- Mathiasen, Karl, I, 139, 234-235
- Mathiesen, F. C., II, 308
 — Frank, I, 246
 — Julius, II, 70, 80
 — Otto, I, 184
 — Therkel, III, 194
- Mathiessen, P. E., III, 136
- Matzen, Otto, II, 346
- Maugham, Somerset, III, 43-44
- Maule, R. Fox-, III, 285-286
- Mauritzen, Charles, II, 49
- Mazetti Nissen, Emil, II, 137
- Mehren, E. von, II, 67
 — Eduard von, II, 215
- Meier, Henning (senere: von Meyerocrone), III, 201, 210
- Melcher, Wilh., II, 156
- Melchior, Carl H., I, 246

- Lykkegaard, J. C., III, 281
 — Lauritz, I, 180, 198
 — Mogens, III, 226
 Meldahl, Knud G., II, 156
 Mellerup, A. E., II, 67
 Mengel, E., II, 301
 — Erik C., II, 72, 82
 Mestral de St. Saphorin, Armand de,
 III, 207
 Meulengracht, E., II, 234
 — Oscar, III, 77
 — S., III, 270
 Meyer, Einar A., II, 72, 82
 — H. Fugl., II, 310
 — Torben, I, 184
 — Vilhelm, II, 297
 Meyercrone, Henning von (opr. Meier),
 III, 201, 210
 Meyland Smith, E., II, 111
 Michaëlis, J. D., III, 174
 — Karin, I, 175
 Michaelsen, Louis A., I, 246
 Michelsen, James, I, 86
 — Oluf, II, 45
 — Svend, II, 126
 Middelboe, Nils, II, 69
 Mikkelsen, Ejnar, III, 191-192
 Miller, Andrew, I, 86
 — (Møller), Paul C., I, 208
 Minor, Rasmus, I, 258-259
 Mirner, J. P., III, 226
 Mogensen, C. P., II, 343
 — J. L. M., III, 126
 — P. L., II, 166
 Mohr, N. J., II, 151
 — O. C., III, 203, 222
 Molbech, O. C., I, 175
 Moldenhawer, Julius, I, 202, II, 161
 Molesworth-St. Aubyn, Ingeborg (født
 Müller), II, 95
 Moller, A. T., II, 49
 Moltesen, Per Algot, II, 52
 Moltke, Carl Emil, III, 203
 — Carl P. O., I, 305, III, 203
 — E. C. Ludvig, III, 202, 214
 — H., III, 15
 — Harald, III, 190, 194
 Moltke-Huitfeldt, Adam (I), III, 204
 — — Adam (II), III, 226
 — — Léon, III, 218
 Monberg, Axel, III, 265
 Monrad, D. G., III, 31-36
 — J. H., I, 206
 — Johs., III, 32
 — Viggo, III, 32
 Monrad-Hansen, K. A., III, 205, 207, 222
 Moritzen, Julius, I, 143
 Mortensen, Anton Chr., III, 122
 — E. G., III, 328
 — Enok, I, 170
 — Frantz, II, 162-163
 — Jacob, I, 84
 — John, III, 24
 — Kaj, II, 163
 — Martin (Ames, Iowa), I, 207, 218
 — Martin (Congo), III, 138
 — Mourits, II, 187
 — Peter A., I, 159
 — Petra Christiane („Nuddy“), (født
 Nielsen), II, 163
 — Rudolph, III, 94
 Mosbæk, Ludvig, I, 297, 299
 Mose, Ejnar, I, 174
 Moth, Axel, I, 174
 Motte Gylstorff, H. C. de la, II, 177
 Mouritzen, Chr. F., III, 16
 — J. G., III, 146
 Mozart, Constanze (senere gift Nissen),
 II, 207
 Muller, J. P., II, 107-108
 Munch-Jensen, Aage, II, 163
 Munch-Petersen, Erik, III, 25
 Munck, Ebbe, III, 196, 226, 306, 314
 — H., II, 316
 — Oluf F., II, 354, III, 297, 326
 — (Godsforvalter), II, 260
 Munk, Jens, III, 169-174
 — Sakse Aagesen, II, 247
 Murch, Knud, I, 255
 Muus, Flemming B., III, 295
 Mygdal, Johannes Madsen-, II, 58, III, 240
 Mygind, Kaj L., II, 70, 73, 76
 Mühlensteth, H., II, 316
 Mylius-Erichsen, L., III, 190-191, 194
 Müller, Osvald V., II, 95
 — Paul Erik, II, 309
 — Sigv., II, 95
 — Torben, III, 297
 Münster, Chr., II, 187
 Münter, A. H. J. Balthazar (sen.), II, 191,
 318
 — Balthazar (jun.), II, 191-192
 — Herman Balthazar, I, 231
 Myrthue, J. H., I, 328
 Myrup, Mads (= Mat), I, 143
 Mæhl, C. W., II, 267
 Møen, Arnoldo, III, 82-84
 Møhl, F., II, 266, III, 256
 Mølgaard, H. P., III, 58
 — Jens, I, 230
 Møller, Aage M. H., III, 297
 — A., II, 70, 76
 — A. P., I, 17, 258, III, 151, 277
 — A. T., II, 49
 — Birger Dons, III, 226
 — Bruno V., III, 297
 — Børge, III, 301, 306
 — C. (Australien), III, 24
 — C. (London), II, 32
 — Chr. Frimodt-, II, 360, III, 280
 — Eilif V., III, 58
 — Emil, II, 70
 — Georg, II, 160
 — Helmuth, III, 226
 — J. Christmas, III, 302, 306, 316
 — John Christmas, III, 297
 — Johs. Frimodt-, II, 360
 — Just, III, 270
 — Knud, II, 357
 — Mathias P., I, 235-236
 — M. C., II, 142
 — Niels, I, 190, 192
 — O., II, 301
 — Otto, II, 46
 — (Miller), Paul C., I, 208
 — Tage, II, 138
 — V. Leth, II, 309, 312
 Møller-Kjær, II, 187
 Møllgaard, Johs., II, 234
 Mønsted, A., I, 200
 — C. A., II, 353, III, 43
 — Charles, III, 270
 — Niels Preben, III, 297
 — Otto, II, 44-45, III, 270
 Mørch, Alexis, III, 226
 — O. V., II, 70, 82
 — Poul, II, 266
 Mørck, Julius, III, 124
 Mørkeberg, Dan, I, 332
 Nagel, W., II, 196
 Nansen, Betty, I, 318
 — Fridtjof, II, 151, 159, III, 190
 Nebbe, H. P., I, 136
 — Sophus F., I, 135, 306
 Neckelmann, Kay, II, 297, III, 268
 Nelson, Charles, I, 87
 — Dick (alias Richard Christensen), I, 314
 — Knute, I, 153
 — Martin, I, 86-87
 — Peter B., I, 159, 318
 Nepken, Dobi, III, 148-150
 Niebuhr, Carsten, III, 174-175
 „Niels Ebbesen“ (alias Aage Heinberg),
 III, 316
 Nielsen, Aage, III, 256-260
 — Aage Ferslev, I, 223
 — Aage Krarup, III, 30
 — A. Grant, II, 50
 — A. J., III, 20
 — Aksel, I, 311
 — Alfred, III, 285
 — Andr. Sixtus, I, 106-108
 — Anton, I, 256
 — Asta, II, 200
 — Aug., II, 188
 — Børge, III, 297
 — Carl (Chicago), I, 216
 — Carl (Jugoslavien), III, 265
 — Chr. H., II, 348, 358
 — Christian, III, 80-81
 — Christine Elisabeth (født Holm), III, 285
 — Ellen, III, 281
 — Emanuel, I, 170
 — Emil (Reykjavik), II, 166
 — Emil (Sao Paulo), III, 102
 — Emil (Sydney), III, 24
 — F. C. C., II, 37, 57, 104
 — Fred. Kenelm, I, 154-155
 — Georg E., II, 167
 — Harald, II, 84
 — Helge Verner, III, 322
 — Henry, II, 163
 — J., II, 88
 — Jacob, I, 295, II, 85-87
 — Jens Enoch, I, 299
 — J. O., III, 116
 — J. Rud, I, 216
 — Karl, III, 297
 — Kay, I, 183
 — Knud, II, 189
 — Lauritz, III, 85
 — Marie, III, 282
 — N. C., III, 22
 — N. F., I, 256
 — Niels (Manchuriet), III, 282
 — Niels (New South Wales), III, 22
 — Oda, I, 318
 — O. E., II, 57
 — Otto, II, 253
 — Poul August, III, 323
 — Roger, I, 138, 320, III, 226
 — S. N., I, 200
 — Sv. Aage Hattning, III, 295
 — Sven, III, 94
 — Svend, II, 124
 — Tage (London), II, 56
 — Tage (New York), I, 258
 — Theodor, III, 90
 — Thorvald, III, 110
 — Th. Stig, I, 246, II, 318
 Nielsen-Ladefoged, L., II, 40-41, 186
 Nielson, C. F., III, 22
 Nikolajsen, Peter, I, 63-69
 Nissen, Chr., II, 162

- Nissen, Constanze (tidl. gift Mozart), II, 207
 — Emil Mazetti, II, 137
 — Georg Nikolaus, II, 207
 — Hans Chr., III, 131-132
 — H. P., II, 136
 — Jørgen, II, 162
 — Ludvig, I, 255
 — N. F., II, 192
 Noack, G., II, 286
 Nommensen, Ludvig, III, 287
 Norden, Frederik Ludvig, III, 128, 175-176
 Nordlund, Axel, III, 135
 Norman-Hansen, C. M., I, 175, 177
 Normand Bretteville Simesen, Hjalmar Louis
 le, III, 104
 Normann, L. O., III, 276
 Norrie, Edmund, III, 50-51
 Norring, II, 128
 Nors, Poulsen, II, 109
 Numsen, C. F. von, III, 207
 — Frederik, II, 248
 Nyeballe, Gerhard G., III, 359
 Nyegaard, Anton, III, 130
 Nyholm, Didrik, III, 128
 — Jens, I, 174
 — Erik, II, 312, 315, III, 294
 — Johs. P., III, 280
 — Paul, I, 117
 — S. H., III, 270
 Nyhuus, K. T., II, 347
 — S., II, 347
 Nyrop, Johannes V. G., I, 255
 Næsted, Chr. M., II, 343
 Nøkkentved, Chr., III, 256
 Nøkleby (opr. Petersen), Albert, II, 347
 Nørgaard, H., II, 126
 — Poul, II, 240, III, 220-221
 — R., III, 135
 Nørlund, N. E., II, 149, III, 194
 Nørvang, Johs., II, 267
- Obel Jørgensen, T., II, 210
 Oberbach Clausen, E., II, 126
 d'Obry, Valdemar Willemoes, III, 144
 Oehlerschläger, Adam, II, 182
 Oestermann, V. C. H., III, 57
 Olesen, J. F., II, 302-306, 316
 Oldenburg, Andreas, III, 202, 221
 Olesen, O., III, 281
 — Otto K., I, 189, 249
 Olsen, Arne, II, 72
 — Axel, I, 256
 — Axel Gilkrog, I, 217
 — Bernhard, II, 111
 — Byron, I, 159, 317
 — C., II, 164
 — Chr., III, 92
 — Chris, I, 219
 — Culbert L., I, 158
 — F., II, 353
 — F. V., III, 142-144
 — Guillermo, III, 136
 — Hans, II, 188
 — Henry, III, 16
 — H. P. (Milwaukee, Wis.), I, 206
 — H. P. (Tenerifa), III, 136
 — Ingemann, I, 256
 — Jens, III, 86
 — Kurt, II, 363
 — Olaf J., III, 57
 — Ole, II, 188
 — Paulo P., III, 105
 — Peter Blicher, III, 205
 Oluf, Johan, III, 226
 Olufsen, Ole, III, 187
- Onsgaard, Mogens, III, 58
 Opffer, Emil, I, 134, 139
 — Ivan, I, 188
 Orne Gliemann, H., III, 159
 Ortvad, Niels C., I, 333, 336
 Osten, A. S. von der, III, 207, 208, 212
 Ostefeld, Harald, I, 324
 Otterstrøm, Th., I, 178
 Oxholm, Oscar O'Neill, III, 216
 — Wald., III, 216
- Pagh, M., II, 296
 Pagh-Birk, I., III, 135
 Pallesen, P., I, 328
 Pallisen, Hans Jessen, II, 257
 Palmer, Paul, III, 302
 Palsbo, Hans, II, 163
 Papenbrock, Valdemar, I, 178
 Park, Einar, II, 362
 Paulli, Gustav, II, 38
 Payberg, Anders, I, 256
 Pechlin, F. C. F. von, III, 214
 Pedersen, Christiern, II, 115
 — Hans, I, 197
 — H. J., I, 110, 113
 — H. K., III, 322
 — H. L., II, 88
 — H. P., II, 48
 — Jens (Birmingham), II, 66
 — Jens (Paris), II, 120
 — Kaj Wadum, II, 234
 — Marius, II, 163
 — Martin, II, 144
 — Martin C., II, 67
 — Niels P. W., III, 297
 — Peder (Philadelphia), III, 205
 — Peder („Rige Pedersen“), I, 55
 — P. N., III, 282
 — Sigurd, II, 318, 358
 — V. Højtvad, III, 105
 Pehrson, Carl E., III, 57
 „Per Nabo“ (alias Carl Chr. Laursen),
 I, 172-173
 Peronard, Guy F. A. de Cros, III, 297
 — Kai, III, 116
 Peschardt, G., II, 126
 — Svend, II, 126
 Peter af Holstein-Beck, Prins, II, 248
 Peters, Chr. H. F., I, 214
 Petersen, A., II, 297
 — Aage Quistgaard-, I, 246, 248, III, 270
 — Adolf, III, 77
 — Adolph, III, 37
 — (Nøkleby), Albert, II, 347
 — Andrew W., I, 163
 — Anton V., II, 123, III, 270
 — A. W., II, 56
 — Axel C. G., II, 263
 — Carl (Eslöv, Sverige), II, 144
 — Carl (Lima), III, 123
 — Charles W., I, 329, 332
 — Christian (Ames, Iowa), I, 187
 — Chr. (Bergen), II, 154
 — Chr. (Davenport, Iowa), I, 256
 — Chr. (Helsingborg), II, 148
 — Chr. (Yokohama), II, 320
 — Clemens, I, 138-139
 — C. Redsted, I, 140
 — Edith, I, 312
 — Ejner, I, 190, 192
 — E. Marstrand, III, 116
 — Esper A., I, 254-255, III, 314
 — Frants Sthyr, III, 134
 — Gottfred, III, 37
 — Hans, I, 256
- Petersen, Hans Christian, I, 158
 — H. C. Bjelke-, III, 26
 — Helge, I, 99, 127
 — Hjalmar, I, 158
 — Holger Buckardt, I, 257
 — Hugo V., II, 347
 — Jens, III, 21
 — Jes, II, 133
 — Julius, III, 48
 — Jørgen, III, 132-133
 — (Kaptajn), III, 51
 — Karl, II, 262
 — K. E., II, 313
 — (Købmand i San Francisco), I, 52
 — L. C., I, 89
 — Marie Bjelke-, III, 26
 — N. P. (Argentina), III, 86
 — N. P. (Kina), II, 302
 — P., II, 166-167
 — P. A., II, 32
 — Peter (Davenport, Iowa), I, 256
 — Peter (St. Petersborg), II, 267
 — P. F., I, 256
 — Poul Willer, I, 227
 — Sophie, III, 161
 — Sophus, II, 135-136
 — Vald., III, 27
 — W. B. Erik, III, 294
 — V. E., II, 353
 — W. E., I, 219
 — Viggo, II, 218
 — Viggo Quistgaard-, III, 135
 — Vilhelm, II, 301
 — William, II, 33-34
 Peterson, Val(demar), I, 158
 Peterzén, Johs., II, 144
 Peterzoon (eller Petersen), Peter, III, 9
 Petit, Charles, II, 188
 — Charles Hornung, II, 188-189
 Petkum, Simon de, III, 202
 Philipson, Sigfr., II, 177
 Philipson-Prahm, F. P., II, 349
 Pinning, Didrik, III, 169
 Pio, Louis, I, 79-82, 136
 Planck, Robert, II, 106
 Plessen, Otto von, III, 216
 — Wulff H. von, III, 205
 Plessis de Richelieu, A. du, II, 323, 331-332,
 III, 335
 Plinius, M. K., I, 258, II, 243
 Plow, Carl, I, 298
 Plum, Claus, II, 255
 — Erik, II, 268
 Pontoppidan, Erik, II, 186
 — Harald, II, 186
 — Hendrik, II, 31, 44, 183-186, 201,
 III, 266
 — Hendrik (jun.), II, 186
 — Oluf, II, 186
 Pors, Stig, III, 204
 Porsild, A. Erling, I, 339-340
 — Thorbjørn, I, 339-340
 Posselt, Reinar, I, 246
 Pothorst, Hans, III, 161
 Poulsen, Aage L. P., III, 297
 — Adam, I, 318
 — A. J., III, 226
 — Arnold, II, 263
 — Axel (Chile), III, 116
 — Frederik, II, 235-236
 — Hans, II, 177-178
 — H. S., II, 298
 — John (Philadelphia, Pa.), I, 41
 — John (Portland, Oregon), I, 85
 — Magnus, III, 144

- Poulsen, Martinus, II, 105
 — Niels, I, 138, 139, 218, 232, 303
 — Olaf, II, 178
 — Peter, I, 230-231
 — P. Marinus, I, 178
 — Valdemar, I, 300
 — Valentine (født Baerdemaeccker), II, 178
 — Zachariah (sen.), I, 40
 — Zachariah (jun.), I, 40-42
 Prahm, F. P. Philipsen-, II, 349
 Preetzmann-Aggerholm, Bjarne, III, 69
 — — Ludvig, III, 68
 Prior, Ferdinand, II, 124, 126, III, 154
 — H. P., III, 275-276
 — W. R., II, 109
 Prip, Ejnar, III, 285
 Prip-Møller, Johannes, II, 313
 Prytz, C. V., II, 166
 Psilander, Valdemar, II, 200
- Quaade, Georg Joachim, III, 203, 215, 216
 — Poul, II, 285
 Quistgaard, Alfred H., III, 297
 — Joh. W. v. Rehling, I, 188
 Quistgaard-Petersen, Aage, I, 246, 248, III, 270
 — — Viggo, III, 135
- Raasloff, Valdemar, III, 206, 216-218
 Radich, Julius, II, 138
 Raffenberg, Ove, III, 107
 Rager, Axel, III, 57
 Rahbek, A., III, 140
 — Alfred, II, 239
 — Knud Lyne, III, 23-24
 — Louise (født Philipsen), II, 239
 Rainald, J., II, 309
 Rambusch, Frode, I, 192
 — Harold, I, 192
 — Viggo, I, 184, 192
 Rambush, Niels Edvard, II, 81-82
 Ramsøe, E. W., II, 267
 Rand, Niels, II, 156, 160
 Randolph, Anders, I, 184
 Randrup, Eyvind C., III, 297
 — S. R., II, 46
 — Søren K., II, 290
 Rantza, Kate (født Meyer), II, 208
 Rantzau, Cay, III, 203
 — Josias, II, 114
 — Melchior, III, 209
 — Otto, III, 201
 Rantzau Ascheberg, Johan von, III, 203
 Rantzow, Ludvig von, III, 46-47
 Rasch, Torben, III, 105
 — Rasmus, II, 360
 Rasmussen, A. C. L. Grove, I, 105
 — Chr., I, 141-142
 — Ellen (født Plum), III, 281
 — F. O., II, 343
 — Frederik, I, 155
 — Gorm (kaldet George), I, 242
 — Gustav, III, 222, 302
 — Henry, II, 191
 — Hilffing, II, 158
 — Jens, I, 328
 — Johannes, III, 281
 — Julius, III, 77
 — Jørgen Skafte, II, 190
 — Kaj, I, 178
 — Knud, I, 337, III, 190-194
 — M. P., II, 353
 — Otto, III, 152, 155
 — Peter, II, 194
 — Preben M., III, 297
- Rasmussen, Sigurd Hartz, III, 228
 — Vald., II, 124
 — Viggo, III, 48
 Rathsch (Gartner), III, 54
 Raun, Jacob, II, 267
 Ravens, Thorkil Bülow, II, 310, 315
 Ravn, Charles, I, 164
 Redsted Petersen, C., I, 140
 Rêe, Max, I, 183
 — Victor, III, 90, 96
 Reedtz, Holger, III, 215
 — Jørgen, II, 237
 Regnar Lodbrog, Konge af Danmark, II, 112-113
 Rehling Quistgaard, Joh. W. v., I, 188
 Reichert (Buntmager), II, 128
 Reimann, Vilhelm M., I, 261
 Reinhard, Kay, III, 276
 Reinhardt, Joachim, I, 139
 — J. Th., III, 98
 — (Frk.), II, 239
 Reisenhus, Peter P., I, 245
 Reitzel, C. A., II, 68
 Rendtorff, A., II, 67
 Resen, Peter, III, 204
 Rerup-Olsen, Svend, II, 269
 Reventlow, Ditlev, III, 202
 — — Eduard V. S. C., III, 203, 222, 302, 306
 — Frederik D., III, 97, 203, 215
 — Fritz, III, 205
 Richelieu, A. du Plessis de, II, 323, 331-332, III, 335
 — — L. de, II, 335
 Richter, Oscar, II, 346-347
 Riebau, A., III, 150
 Riedel, Juan, III, 90
 Rieffestahl, Karl (kaldet Fjodor), II, 277
 — Peter, II, 290
 Ries, Hans Madsen, III, 35-37
 Riis, Chr., I, 305
 — Elisabeth D. (født Nielsen), I, 262-266
 — Peter, III, 58
 — Jacob A., I, 262-268, 306, III, 338
 — Roger William, I, 267
 — Svend, II, 353
 Riise, A. H., III, 62-64, 67
 Ringsted, Henrik V., II, 110
 Ripa, Bob (alias Eyvind Hansen), III, 300
 Ripen, Juriam Tomassen van (opr.: Jørgen Thomsen), I, 28
 Rodholm, S. D., I, 298
 Roepstorff, P. V., III, 99
 Rogen, Fred, III, 21
 Rohde, Gabriele, III, 227
 Rohl Smith, Carl, I, 185-186, 233
 Rolin, Ejler, II, 192
 Rollo, I, 15, II, 11, 114
 Rosenbaum, Børge (alias Victor Borge), I, 180-182
 Rosenberg, Holger, III, 43
 Rosendahl, A. E., II, 349
 Rosenkilde, Georg, II, 151
 Rosenkrantz, Arild, II, 98
 — Holger, III, 203
 — Iver, III, 202-204
 — Niels, III, 204, 212-213
 Rosenstand Wøldike, Peter, II, 245
 Rosenthal, Charles, III, 26
 Rosenvinge, Henrik Villumsen, III, 202
 Rosenørn-Lehn, C. C. S., II, 146
 — — F. M., II, 146
 Rosing, Børge, I, 249
 — U. F., II, 23
 Ross, August, III, 81-82
 Rossel, Leo, III, 328-329
- Rosting, Helmer, III, 227
 Rothe, H. H., III, 15
 — Knud, II, 312
 Rotbøll, C. M., III, 222
 — Christian M., III, 297
 Ruben, Carl, III, 152
 Rudebeck, H., II, 64
 Rump, Sigurd, II, 211
 Rutzou, Sven, II, 45
 Ryberg, Chas. J., I, 164, 305
 Rybner, M. C., I, 178
 Ryder, C., II, 166
 — C. H., II, 342-343, III, 328
 — Poul B., III, 226
 Rydgaard, Holger, II, 137
 Rygaard, O., II, 146
 Rützebeck, Hjalmar, I, 166
 Ræbild, Helmer, I, 202-203
 Røder, H. C., III, 319, 322
 — Louis, III, 130
 Røgind, William, III, 90
 Rørdam, III, 32
 Rømer, Ole, II, 115
 Røschke, Ole, III, 328
- Sage de Fontenay, Fr. le, III, 224, 306
 Sak, Søren, II, 210-211
 Salchow, Ulrich, II, 140
 Salling, Margrethe, II, 316
 Salmonsens, M., I, 168
 Salomon, Michael, I, 134, 140
 — Svend, II, 230
 Salomonsen, E. L., II, 64
 Salting, Georges, II, 105
 — Severin Knud, II, 105
 Sand, Albert van, I, 139
 — Chr., II, 156, 160
 — Jens, III, 102
 Sandholt, Henrik, I, 206
 Sandsted Thomsen, A., III, 158
 Sarauw, Carlo, II, 227-228
 — C. F. S., II, 200-201
 — Georg, II, 149
 — Johan Adolph, II, 227
 Saxild, H. W., III, 94-96
 — Jørgen, I, 11, II, 73, 362-363, 365
 Saxtorph, Sylvester, II, 129
 Scavenius, Erik, III, 205, 221
 — Harald, III, 207, 220
 — O. C., III, 207, 220
 Schach, Otto von, III, 205
 Schack, E. H., III, 226
 — Henrik Brockenhuis, II, 57
 — H. M., III, 140, 146
 — Thor, I, 170
 Schack Brockdorff, Ferdinand, II, 176
 — — Frederik, II, 176-177
 Schack-Sommer, II, 186
 Schacke, Erik H. B., II, 48
 Schallburg, Ernst, II, 46
 Schau, Gustav, II, 322, 332-333, 335-336
 Scheel, Ove, II, 101-102
 — Poul, III, 226
 Scheiby, C. J., III, 108
 Scheffmann, Aug., III, 148
 Schelkov (Husarløjtnant), III, 51
 Schibbye, Axel, III, 122
 Schierbeck, H. J. George, II, 165
 — Otto, I, 332
 Schiern, H. Chr., II, 300, 316
 Schimmelmann, H. Ernst, III, 205
 Schindler, H., III, 152
 Schiøning, Kai, III, 92
 Schlichtkrull, T., III, 150
 — W., III, 150

- Schlie, W. C. J., II, 66
Schmedes, Dagmar, II, 207
— Erik, II, 207
Schmettau, F. W. von, III, 204
Schmidt, Georg Jensen, III, 322
— Holger, II, 348-349, III, 151
— Johs., III, 197
— Magnus, II, 129
— Poul, II, 347
Schmiegelow, Chr., III, 240
— Gordon, II, 69
— O. H., III, 64
Scholten, Peter von, III, 62
Schou, A. S. V., III, 140
— Einar, II, 44-45
— Emil, II, 166
— Philip, II, 38
— Poul, II, 70
— V. Th., II, 44
Schou Kjeldsen, Harald, II, 268
Schouw, J. Fr., III, 97
Schousgaard, Alfr., III, 58
Schradler, A. Voss (sen.), II, 161-162
— A. Voss (jun.), II, 163
Schröder, H. D., II, 264-265
— Anker, III, 119
— Georg, III, 202, 204
— Georg (= Jorge), III, 114
— H. H., III, 226
— Juan, III, 115
— Karl, III, 80
— Marc Schüler-, II, 126
Schulenburg, Werner von der, III, 202
Schultz, O., II, 336
— Svend, III, 264
— Th., III, 226
Schüler-Schröder, Marc, II, 126
Schytt, Jes, II, 135
Schytte, Th., II, 264, III, 270
Schenberg, C. V. R., III, 139, 146
Sebelien, John, II, 158-159
Secher, Ancher J., I, 240-242
Secher-Jensen, Svend, III, 123
Sedlacek, Harryet, I, 133
Seefeldt, Jørgen, III, 204
Seest, S. P. F., II, 190-191
Seested, A. F., I, 143
Segeberg, Hans Georg (alias „Johannes Georg“), I, 168
Sehested, Christian, III, 202, 204
— Christian Thomsen, III, 204, 208
— Hannibal, III, 200-201, 210
— Ove, III, 226
— Steen, II, 342
Seidelin, Harald, III, 145-146
— S., II, 49
Seidelin-Larsen, C., III, 128
Seidenfaden, Erik, II, 336-337
Sejrup, Niels, II, 48
Selchau-Hansen, III, 134
Sichel, N. H., II, 65
Sick, J. F., III, 197, 205, 247
Siegfred, Vikingehøvding, II, 113-114
Siemsen, Carl Franz, II, 164
Sievers, A. F., III, 117
Sigetty, Holger, III, 295
Simesen, Hjalmar Louis le Normand Bretteville, III, 104
Sinding, Elga (født Betzonich), II, 130
— Poul Chr., I, 168
— Stephan, I, 278
Sivertsen, Rolf von Tangen, III, 105
Skafte Rasmussen, Jørgen, II, 190
Skeel, Mogens, III, 202
Skelbeck, Axel, I, 127, III, 308
Skjerne, Axel, I, 178
Skjold, Einar, II, 58
Skott, H., II, 293
Skov, Frederik, II, 309
— Peter, III, 207, 222
Skovgaard, Axel, I, 178
— (alias Woodman), C. W., I, 158
Skovsø, Algot E., III, 297
Skrefsrud, Lars Olsen, III, 283-284
Slagheck, Didrik, III, 209
Sloth, Chr. M., III, 124
Smidt, Holger, II, 349
Smidth, V. F. L., III, 250-251
Smith, Carl Rohl, I, 185-186, 233
— E. Meyland, II, 111
— H. Birket-, II, 353
— Kaj Birket-, III, 194
— Niels H., I, 163
Smitt, Asger, II, 353
Sommer, Chr., III, 81-82
— Mogens, I, 136
— Valdemar (= Baldomero), III, 96
Sommerfeldt, Erik, II, 190
Sonne, C. C., II, 299
— Hans Chr., I, 259-261, III, 313
— Knud, III, 106
Sonne Jakobsen, H., II, 163
Sorensen, Andrew J., I, 217
— Charles E., I, 243-244
— Pierre (= Peter Sørensen), III, 132
— Robert, II, 50-51
— (se ogsaa: Sørensen)
Spangberg, Martin, III, 177, 179, 182-183
Sparre, C. F. A., III, 18
— (Sydney), III, 43
Sporon-Fiedler, A. C. F., III, 225
Springer, C. N., II, 336
Spur, Bernhard, I, 231
Stage, N. E., III, 135
Stahr, Sigvard, II, 262
St. Aubyn, Ingeborg Molesworth- (født Müller), II, 95
Steen, Otto Lundbye, III, 28-30
Steenberg, Frank S., II, 66-67
— Poul, I, 200
— Richard, II, 66
Steenbuch, Axel, III, 116
Steensbech, D. M., III, 146
Steenen, Niels (Nicolaus Stenonius), II, 169, 224
Steenen-Leth, Vincens, III, 222
Steenstrup, Chr., I, 226
Steffens, H. K., II, 194
Steiner, Frederik T. E., II, 336
Stemann, Ingeborg, II, 243
— P. C., III, 205
Stenbjørn, Holger, II, 266
Stenonius, Nicolaus (Niels Steensen), II, 169, 224
Stensson, H., I, 332
Steven, P., III, 328
Stevens, Ole, I, 305
Sthyr, H., II, 230
— Herman L., II, 46
Sthyr Petersen, Frantz, III, 134
Stig Nielsen, Th., I, 246, II, 318
Stjernholm, Holger, II, 135
Stockelbach, H. F. A., III, 155
Stonner, P., II, 58
Stormgaard, Gunnar, II, 48
Storr, Ludvig, II, 164
Stoumann, Knud, III, 227
Strand, Kaj Aage, I, 213
— Victor B., III, 136
Strandberg, E., II, 340, 346, III, 240
Strandskov, H. C., I, 110
— N. C., I, 110
Strandvold, Georg, I, 138-139
Stribolt, Sven, I, 140
Strick, Adrian, III, 208
Stroganova, Nina (alias Rigmor Strøm), I, 190
Stroyer, R. N., II, 72
Struckmann, Holger, I, 223, 245-246
Strunge, Tage, II, 129
Strøm (Baptistmissionær i Congo), III, 138
— Rigmor (alias Nina Stroganova), I, 190
St. Saphorin, Armand de Mestral de, III, 207
Stuckenberg, Børge, III, 159
Stürup, S., III, 154
— (Caracas), III, 126
Stöckel, J. F. V. V., III, 140
Stocken, Cay Burchard von, III, 203
— Hans Henrik von, III, 202, 208
Suenson, Edouard, II, 298, III, 247-248
Sunesen, Andreas, II, 247
Svanenskjold, Johanne, III, 286
Svansøe, N., II, 48
Swart, Claus Clausen (Claudius Clavus), II, 224
Svave, Peder, III, 201, 209
Svend Tveskæg, Konge af Danmark, II, 13-14, 16
Svendsen, Aksel A., III, 297
— Herman, III, 21-22
Svenningsen, Nils, III, 202, 205, 225
Sverdrup (Slægten), II, 151
Sylow, Paul, III, 15
— Poul, III, 23
Søding, H. C. A., III, 92
Sødring, Thomas, III, 43
Søgaard, J. P., II, 312
Søhlenthal, H. F. von, III, 203
Sølv, Valdemar, III, 144
Søndergaard, Gale, I, 203-204
— Hans Tjellesen, I, 203
— Hester, I, 204
— Mads, I, 203
— Regina, I, 204
— W., III, 139
Sørensen, A., III, 295
— Arnold G. A., III, 134
— Arthur Bollerup, III, 186-187
— Caroline Christine, I, 61
— Charles E., I, 243-244
— Ejnar, III, 117
— Henning G., I, 337
— I. C., II, 88
— Johannes G., III, 302
— Joh. P., III, 47-48
— Louis, III, 116
— Martin, I, 60-61
— O., III, 328
— O. Werner, II, 352, III, 326
— Peter (= Pierre Sørensen), III, 132
— Rasmus, I, 60-62
— Robert, III, 297
— Severin, III, 16-17
— S. H., II, 144-145
— Søren (Distriktskommisær, Congo), III, 140-142
— Søren (Statskonsulent), II, 52
— (se ogsaa: Sørensen)
Tancke, Martin, III, 208
Tange, Anton, III, 17
— Herbert, III, 17
Tangen Sivertsen, Rolf von, III, 105
Teiling, Niels, III, 133
Teisen, Th., II, 81
Tegner, Alfred, II, 32

- Tegner, Rudolf, II, 118
 Terkelsen, Terkel M., III, 202
 Terndrup (Burma), II, 356
 Tersling, G., II, 128
 Thaarup, Aage, II, 106
 Thal-Jantzen, Ingolf, II, 353
 Thal Larsen, R., II, 345-346, 349
 Thalbitzer, Jørgen B., III, 297
 — William, III, 194
 Thamsen, Gerda, III, 130
 Thaning, O., 158
 Theilmann, H. L., II, 70
 Theis-Nielsen, Viggo, III, 226
 Therkelsen, Hans E., III, 297
 Thiele, Asgerda K. (født Bjerring), III, 326
 — C. G., III, 66
 — Niels L., III, 326, 353
 Thienen, Wulff H. von, III, 203
 Thierry, Jean H., III, 117
 — Marie (født Sørensen), III, 117
 Thingberg Thomsen, Chr., II, 354, III, 326
 Tholstrup, L., III, 135
 Thomsen, A. Sandsted, III, 158
 — Chr. Thingberg, II, 354, III, 326
 — Ebbe, III, 51
 — Frede, II, 138
 — Fritz, II, 335
 — Hans, II, 194
 — H. Th. A., II, 164
 — Jørgen (alias Juriam Tomasen van Ripen), I, 28
 — N., I, 107, III, 279
 — Peter, II, 144
 — Stephan, III, 86-90
 — Th., III, 194
 — Vilh., III, 187
 Thor, J. F. N., III, 140
 Thorbjørnsen, Carl Oscar, II, 243
 Thorgersen (= Thøgersen), Carl, I, 195
 Thorlund, J. P., II, 48
 Thors, Olafur, II, 164
 — Thor, II, 164
 Thorsen, Ejnar, III, 265
 Thorvaldsen, Bertel, II, 203, 210, 224, 242
 Thott, Tage, III, 204
 Thrane, A. P., I, 33
 Thun, Arnth, III, 104-105
 Thune, Erik, I, 245, II, 336-337, III, 256
 Thygesen Lind, H. P., II, 70, 72-76
 Thykjær, S., II, 241
 Thyre, S. G., I, 245
 Thøgersen (= Thorgersen), Carl, I, 195
 Tietgen, C. F., I, 90, II, 36-37, 183-184, 251, III, 218, 244-248, 276
 Tillge-Rasmussen, Sven, II, 110, III, 302
 Tillitse, Lars, III, 225
 Timm, James, II, 297, 328
 Toepfer, Viggo, II, 109
 Toft-Nielsen (Bahia Blanca), III, 90
 Tofte, Hans, III, 294
 Tofteman Fredericksen, Ralph, I, 136
 Toksvig, Signe, I, 168
 Tomasen van Ripen, Juriam (alias Jørgen Thomsen), I, 28
 Topp, K. V., II, 353
 Topsøe, Vilh., I, 320
 Torp-Pedersen, Emil, III, 225-226
 Torup, Sophus, II, 159
 Tott, Erik Axelsson, II, 161
 Toubro, S. K., II, 358, 361
 Toussieng, P., II, 352
 Toxen Worm, Aage, I, 144, 318
 Tramp, Adam von, III, 207
 Tranholm, Sven, III, 116
 Trap Friis, H., I, 220-221
 Trap Friis, Ove, II, 162
 Treschow, P. O., III, 226
 Trier, Axel, II, 46
 Trock, E., II, 313
 Troensegaard-Hansen, Erling, II, 93
 Trolle, Halfdan T., II, 336
 Trondheim, Harald, II, 162
 Truelsen Hansen, Hans, III, 13
 Tscherning, Marius, II, 129
 Tscherning Lauritzen, Anton, I, 299
 Tusch, H. Jenssen-, III, 139
 Tuve, Biskop, II, 247
 Tvede, Kamma, III, 117
 Tychsen, G., II, 187-188
 Tørsleff, S., II, 335
 Tøyberg-Frandzen, H., III, 226, 295
 Udsen, N. I. E., II, 266
 Ueberwald, Karl, I, 312
 Ulfeldt, Jacob, III, 171, 207
 — Korfitz, II, 202, III, 200-201, 209-210
 — Korfitz Anton, II, 202
 — Leo, II, 202
 — Leonora Kristine, II, 202, III, 201, 210
 Ulriksen, Fr., II, 148
 Unna, August, III, 48, 50
 Urbich, Johan C. von, III, 203
 Urne, Christopher, III, 204
 Ussing, C. J., III, 128
 Utke, Peter Larsen, II, 349
 Wachter, H. H., III, 117
 Wad, Emanuel, I, 177
 Wadsted, Otto, III, 206, 226
 Wadum Pedersen, Kaj, II, 234
 Waendelin, Sv., I, 306
 Wagner, Richard, I, 248
 Wahl, R., I, 238
 Wahl Bau, Axel, II, 208
 Waidtløw, Chr., III, 281
 Valdemar Sejr, Konge af Danmark, II, 246
 — Prins af Danmark, III, 197
 Waldersee, Mathias von, III, 202
 Wallich, Nathanael, II, 360
 Waltersdorff, Ernst Fr., III, 202
 Wamberg, Helge, III, 226
 Wandel, Carl Ellis, II, 218
 van Sand, Albert, I, 139
 Warbasse (= Vorbasse), Peter, I, 32
 Vargas de Bedemar, Alfons, II, 256
 Warming, Eugenius, III, 99
 — Palle, II, 336
 Warnstedt, H. W. von, III, 208
 Warthoe, Chr., I, 186
 Washington, George, I, 122-123
 Wassard, L., II, 296
 — M. A., III, 226
 — Rud., III, 19
 Waterstradt, John, II, 343
 Watt, Robert, I, 320, II, 119-120
 Waxell, Sven, III, 180, 182
 Weber, S. Th. Holst, II, 169, 172-173
 Wedderkop, Gottfried, III, 202
 Vedel, P., III, 200
 — Peter (Java), III, 327
 Wedel-Andersen, A., II, 88
 Wedel-Frijs, Erhard, III, 202
 Wedel-Heinen, E., III, 226
 Wedel-Jarlsberg, Fr., III, 208
 — — Frederik Anton, III, 203
 Wegersloff, Thøger, II, 19
 Weismann, O. D., II, 239
 — Otto Th., II, 354, III, 326
 Weittemeyer, T., III, 20-21
 Vejbye Johansen, Poul, III, 228, 302
 Velden, Kaj, I, 184
 Welding-Jensen, II, 132
 Wenck, Hans, III, 226
 Wendel, Vilhelm, III, 108
 Vendelboe Knudsen, Knud, III, 90
 Vendsyssel, K. M., II, 178-179
 Werge, A. H., III, 159
 Werner, Christian, I, 31
 Werner Sørensen, O., II, 352, III, 326
 Wernicke, Chr., III, 202
 Werrenrath, Georg, I, 178, 180
 — Reinald, I, 180
 Wessel, Harry L., III, 114
 — P. M. (Don Pedro), III, 112-114
 — Theodor, III, 114
 — Theodor (Tito) W., III, 114
 West, A. E. Jürgensen, II, 352-353
 — Jul. H., II, 190
 Vestbirk, Anthon, III, 226
 Westengaard, Jens Iversen, I, 216
 Westenholz, Aage, II, 323, 333-336, 341, III, 335
 — Anders Peter, II, 29-31, 44
 — Regnar, I, 54, II, 29-30, 184, 201, 333
 Vesterdal, A., II, 338
 Westergaard, Harald Malcolm, I, 208
 — Niels E., III, 297
 — N. L., II, 360
 — O. L. B., II, 70, 80
 Vestergaard, R. R., I, 116
 Westergaard, Waldemar, I, 210-212
 Westphalen, Hans Georg von, III, 207
 Vett, E., III, 114
 Vetter, C. P., I, 223
 Wetterstrøm, Charles, II, 132, 336, III, 134
 Weyberg, Frederik von, III, 203-204
 Vibe, Peder, III, 204, 209
 Wiberg, J. A., II, 67
 Wibroe, A. P., II, 65
 Wichfeld, Hubert, III, 226
 Vidar, Frede, I, 190
 Widding, K. M., II, 365
 Wiedemann, Hans, II, 260
 Wiehe-Berény, Charlotte, II, 130
 Viereg, Cuno Hans von, III, 203
 Wieth-Knudsen, K. A., II, 159
 Vig, P. S., I, 113, 117, 171-172, 306
 Wiggers, Dagmar, I, 143
 Wilcken, John A., II, 93
 Wilfred, Thomas, I, 192
 Vilhelm, Prins (senere: Georg I, Konge af Grækenland), II, 26, 238, III, 215
 Wilhelmson, H., III, 105
 Wilks, Kurt, III, 297
 Wille, V. A., II, 352
 Willemoes d'Obyr, Valdemar, III, 144
 Willemsen, Henrik, III, 208
 Willemsen, R., II, 67
 Willumsen, J. F., II, 118
 Wilmann, N. P., III, 24
 Vils, Knud, III, 106
 Vilsboe, Holger, II, 123
 Vinck, Cornelius, III, 208
 Vind, C. R. E., III, 203
 — Emil, III, 207
 Wind, Niels Krabbe de, III, 202, 205
 Windeballe-Sørensen, Erik, III, 295
 Vinding, Andreas, II, 121
 Winge, Herluf, III, 98
 Winkelhorn, Kaj, I, 261
 Winkelmann, Harriet, II, 163
 Winslaw, J. B., II, 116
 Winterfeldt, Kjeld Knuth-, III, 226

- Wintermark, Franklin, II, 137
 Winther, Carl, II, 124
 Vinther, Sophus Keith, I, 166
 Vismer, Hother, I, 178
 Wissing, Christian, II, 262
 Wisti, Folmer, II, 243
 Vitger, Erhard, II, 192-194
 With, Olaf, III, 92-94
 Witt, Johannes, III, 282
 Witzke (Caracas), III, 124
 Vlierden Carstensen, Johan van, I, 82-83
 Vogt, Hans, II, 146
 Voigt, Carlos, III, 84-85
 — Federico, III, 90
 Wolff, Ernst, II, 22
 — George, II, 22-23
 — J. A., II, 148
 — J. C., II, 148
 Volk, John, I, 138-139, 170
 Woodman (alias Skovgaard), C. W.,
 I, 158
 Vorbasse (= Warbasse), Peter, I, 32
 Vorbeck, Helge, III, 122
 — Henrik S., III, 122
 Vorbeck, Jacobo, III, 122
 Worm, Aage Toxen, I, 144, 318
 Vosbein Jensen, Olaf, I, 300
 Voss-Schrader, A. (sen.), 161-162
 — — A. (jun.), II, 163
 Wulff Borup, Charles William, I, 48
 Vyff, J., III, 281
 Væggerskilde, Lauritz, II, 241
 Wærum, Ejnar, III, 224
 Wøldike, Peter Rosenstand, II, 245
 Wøller, Bernhard, II, 348, III, 327
 — Johan, II, 349, 351, III, 289
 Wright, Carl Major, III, 228
 Wulff, Heinrich (= Enrique) III, 90
 — Johan C., II, 70, 76
 Ueberwald, Karl, I, 312
 Yde, Marinus L., II, 201, 226
 Young, Lucile Grahn-, II, 198
 Zachariae, Hugo, II, 337
 Zacho, Axel, I, 318
 Zahle, Herluf, III, 203, 205, 220
 Zangenberg, Chr., I, 318
 Zernichow, Frederik von, II, 341
 Zobel, Johan, III, 201
 Zoëga, Georg (Jørgen), II, 224
 Zøllner, Louis, II, 48-49
 Zøylner, C. F., I, 316
 Æthelstan (opr.: Guttorm), Konge,
 II, 14
 Oehlenschläger, Adam, II, 182
 Ørberg, K., III, 105
 Ørbæk, Willie, III, 51
 Ørnfelt, Henrik Lassen, II, 262
 Ørskov Christensen, Niels, III, 296
 Ørsted, H. C., (I), III, 243
 — H. C. (II), III, 228
 Ørtoft, Edvard, III, 44-46
 Ørum Ekdal, Einar, III, 134
 Øst, Alfredo, III, 57
 — W., III, 140
 Øst Hansen, Arne, III, 296, 327-328
 Østerberg, Harald, II, 111
 Østergaard, Kr., I, 110, 135, 168
 Oestermann, V. C. H., III, 57

PORTRÆTREGISTER

- Aagaard, D. V., III, 293
 Aagesen, K. V., II, 311
 Abrahamsen, A. Kierulf, III, 110
 Adeler, Olga (født Jespersen) III, 96
 Aggerholm, Bjarne Preetzmann-, III, 68
 — Ludvig Preetzmann-, III, 68
 Ahlefeldt-Laurvig, Preben, III, 217
 Albeck, Poul, II, 48
 Alexandra, Dronning af Storbritannien, II, 35, 100
 Alpers, Oscar J. T., III, 37
 Amberg, Vitus, II, 79
 Ambrosius, Laust (= Blas), III, 95
 — Niels (= Nicolas), III, 78, 95
 — Rasmine (født Jensen), III, 95
 Ammentorp, Kjeld, II, 83
 Anderberg, Carl, III, 95
 Andersen, Anders, II, 195
 — A. W., I, 120
 — Carl O., III, 45
 — H. N., I, 8, II, 325, 329
 — Karl D. F., II, 219
 — Lauritz, II, 297
 — Rasmus, I, 103, 109, 114, 121
 — Th. Hjørth, II, 216
 — Viggo (Stockholm), II, 139
 Anderson, Einar, III, 157
 Andresen, R. J. Th., III, 76, 95
 Anker-Petersen, Karl Gustav, II, 60, III, 290, 293
 Antonsen, Carl, I, 126, 156
 Aude, Herman T. R., I, 213
 Axel, Prins af Danmark, I, 9, II, 329, 359
 Bach, J. J., II, 64
 — N. B., II, 321
 Bagge, P. F., II, 233
 Bahnsen, J. J., II, 295
 Bang, Andrés, III, 58
 — Pedro, III, 56
 — Tomas, III, 56
 Bang-Jensen, Povl, III, 305
 Barnes, Haldor, I, 231
 Bartels, Knud, II, 265
 Bastholm, Søren, III, 318
 Bay, Cordt, II, 216
 — J. Christian, I, 167
 — Poul, I, 329
 Bech, Emil, II, 61
 — Georg, III, 225
 — Marius, II, 50, III, 290
 Bechgaard, H. C., II, 219
 Beckmann, Johan, II, 219
 de Bedemar, Alfons Vargas, II, 256
 Bendix, Oscar, II, 69
 Bendixsen, Axel, III, 88
 Bennike, Johannes, III, 91
 Berg, H. P., III, 61
 Bering, Vitus (Jonassen), III, overfor Side 176
 Bernhoft, H. A., III, 223
 Bernstorff, Johan Hartvig Ernst, III, 198
 Berntsen, Oluf, III, 227
 Biering, Erik, II, 263
 Bierrum, H. A., II, 83
 Birk, Louis, I, 257
 Birksted, Kaj, III, 305
 Bjarner, Anders, III, 121
 Bjerregaard, Henrik, III, 311
 Bjørling, Otto, III, 239
 Blach, Mogens, II, 362
 Black, Sophus M., II, 303
 Blichfeldt, H. F., I, 215
 Blixen-Finecke, Karen (født Dinesen), III, 160
 Blom, Frans, I, 213
 Blytgen-Petersen, Emil, III, 290, 305
 Boeg, N. V., III, 129
 Boesen, Th. Arthur, III, 13
 Boesgaard, Ejner, II, 229
 Bollrup Sørensen, Arthur, III, 188
 Borgaard, Albert, II, 21
 Borges, Paul, II, 89
 Borglum, Gutzon, I, 279
 Bornholdt, P., II, 249
 Borregaard, H. H. M., II, 175
 Borup K., III, 147
 Bourke, Edmond de, III, 198
 Bournonville, August, II, 131
 Brandt, Ernst M. K., III, 129
 Bretteville Simesen, Hjalmar Louis le Normand, III, 104
 Breyen, Birger, II, 229
 Brinkmann, August (Zoolog), II, 160
 Brisson, Carl, I, 190
 Broager Christensen, A., II, 238
 Brock, Gustav, I, 183
 Bronck, Jonas, I, 25
 Bruhn, Johannes, II, 155
 Brun, Constantin, III, 223
 Bruun, Holger, II, 142
 — Malthé Conrad, II, 117
 — Otto, J., II, 63
 Brynoldt, Kr., I, 225
 Bræstrup, Vald., III, 82
 Buch, Jørgen, II, 253
 Buhl, E. A., I, 255
 Busch, Carl, I, 179
 Bülow, Adam von, III, 102
 — Carl Adolph von, III, 103
 Bysted Christensen, C., I, 127
 Bærentzen, Paul G. S., II, 307
 Bøggild, J. E., III, 225
 Bøtker, Chr., I, 142
 Bøving, Adam G., I, 211
 Carlsen, N. C., I, 117
 Carlson, K. F. V., II, 68
 Christensen, A. Broager, II, 238
 — Alfred, II, 122
 — Ansgar, III, 42
 — C. Bysted, I, 127
 — C. E. (Canada), I, 329
 — C. E. (Letland), II, 252
 — C. T., I, 81
 — Ewald, II, 358
 Christensen, Henning Haslund, III, 185
 — John (Cincinnati, Ohio), I, 122
 — John C., I, 198
 — Robert, II, 310
 — Thomas P., I, 172
 Christiansen, Carl, II, 188
 — Ejnar, II, 63
 — Hakon, III, 239
 — Oluf, III, 117
 Christmas Møller, Gertrud (født Jensen), III, 293
 — J., III, 290, 302
 Christoph, Chr. F., II, 187
 Christophersen, Albert, III, 143
 — M. C., III, 29
 Cibber, Cajus Gabriel, II, 19
 Clark, Adelaide, I, 130
 Clausen, Claus Laurits, I, 101
 — C. P., III, 119
 — George, II, 97
 — James, I, 257
 Cohn, Jacob, III, 13
 Corrit, Aage, II, 299
 la Cour, J. L., II, 143
 Dael, Niels, III, 76
 Dagmar, Kejsersinde af Rusland, II, 261
 Dahlerup, Alma, I, 169
 — Hans Birch, II, 203
 — Ida Gro, I, 169
 — Joost, I, 169
 — Joost (jun.), I, 169
 Dan, Adam, I, 103, 109
 Delcomyn, Ernst Adolf, II, 31
 Dethlefsen, Aage, III, 125
 Dickson, Walt (alias Walter Diderichsen), III, 49, 50
 Diderichsen, Walter (alias Walt Dickson), III, 49, 50
 ..Dinesen, Isak“ (alias Karen Blixen-Finecke), III, 160
 Dirckinck-Holmfeld J. D. C., Ulysses von, III, 211
 Dohm, S. A., II, 61, III, 290
 Dorf, A. Th., I, 318
 Dreier, Emil, I, 87
 Dreyer, Fr., II, 238
 — Georges, II, 92
 — J. L. E., II, 91
 — Michael, II, 195
 Dyhr, Carl, II, 193
 Dønnergaard, Hans, I, 201
 Ebbesen Hansen, Niels, I, 290
 Eckersberg, C. W., II, 133
 Ellerbek, S. Anton, III, 282
 Elmquist, Erik, II, 79
 Enevoldsen, Chr., II, 242
 Erichsen, H. G., II, 39
 Erichson, James F., I, 316
 Erickson, Hans Chr., I, 196
 Eskesen, Eckardt V., I, 240
 Esperson, Niels, I, 254
 Faber, Harald, II, 51

- Faber, Vald., II, 39
 Fabricius, Eileen, III, 49
 — Peter, III, 49
 Falster, A., II, 157
 Fenger, Christian, I, 228
 — John, II, 168
 Fibiger, Hans Christian, I, 39
 Fiedler, H. V., III, 84
 — Svend G., II, 66
 Fog, Axel, II, 229
 — V. A., II, 160
 Fogdall, Søren J. M. P., I, 211
 Forchhammer, Ejnar, II, 199
 Foss, Alexander, III, 251
 Fournais, Knud, III, 57
 Fox-Maule, R., III, 285
 Fraenkel, Poul H., III, 21
 Franzen, C. N., II, 214
 Fredericksen, Ralph Tofteman, I, 137
 Freund, F., III, 110
 Fribert, L. J., I, 60
 Fricke, Hugo, I, 217
 Friis, H. Trap, I, 225
 Frørup, J., II, 122
 Fugl, Hans (= Juan) Christensen, III, 72
 Fønss, Johannes, I, 131
 Gamborg-Andrésen, E. J., II, 214
 Gandrup, Johs., II, 349
 Garrigues, H. J., I, 228
 Garvin, Leo, II, 61
 Gedde, Edouard, III, 80
 Geleff, Poul, I, 82
 Gelert, Johannes, I, 183
 Genée-Isitt, Adeline, II, 94, 95
 Georg I, Konge af Grækenland (opr.: Prins Vilhelm), II, 235
 Georgeson, C. C. (alias Carl Christian Jørgensen), I, 287
 Gertz, Johannes, II, 150
 Giedde, Ove, III, 170
 Gjellerup, Knud, II, 350
 Gleerup, C. W. K., II, 149
 Glæsel, Holger S., III, 120
 Gotthardt, Herman, II, 138
 Graae, Valdemar Gomme, II, 43
 Grahn-Young, Lucile, II, 199
 Graucob, Finn, II, 61
 Gravengaard, N. P., I, 114
 Grundtvig, Fr. L., 114, 115
 Grøn, Vilhelm (= Guillermo), III, 59
 Guldberg, V., II, 322
 Gundel, Leif, III, 290, 293
 Gundersen, J. C. A., II, 310
 Gydesen, L. M., I, 103
 Gøtke, P., I, 114
 Haagensen, Gunnar, II, 251
 Haakon VII, Konge af Norge, III, 291, 305
 Hagemann, G. A., II, 147
 Hagstrøm, Emil A., I, 203
 Hambro, Carl Joachim, II, 27
 — Charles J., II, 27
 Hamerik, Asger, I, 176
 Hansen, Aage H., II, 320
 — Anna, I, 130
 — A. Wm. („Sorte Hansen“), I, 83
 — C. C., III, 239
 — Charlie, II, 41
 — Ejnar, II, 138
 — H. P. Hjerl, II, 275, 285, 289
 — James (Fru), I, 130
 — John (Davenport, Iowa), I, 126
 — John V., I, 317
 — Jules, II, 119
 — Karl J., I, 253
 — Niels Ebbesen, I, 290
 Hansen, Oluf V., III, 84
 — Peter („Tykke Peter“), I, 74
 — Søren L., I, 250
 — Th., II, 249
 — Theophilos, II, 203
 — Wallace J., II, 300
 — Wilfred, I, 331
 — William F., I, 319
 Hanson, Ole, I, 203
 Hartmann, J. P., II, 179
 Hartnack, Knud, I, 142
 Haslund Christensen, Henning, III, 185
 Hasselriis, Caspar H. W., I, 250, 257, III, 307
 Haugaard, Peder, III, 78, 95
 Hastrup, H. P., II, 163
 Heckscher, Isidor, II, 150
 Hedemann, C. J., III, 47
 Hegermann-Lindencrone, J. H., III, 219
 Heiberg, I. A., I, 103, 109
 — Knud, III, 282
 — P. A., II, 117
 — Svend O., I, 217
 Heilmann, P. B., II, 339
 Hellese, Christian, III, 49
 Hellrung, Axel, I, 229
 Helweg, Jacob, II, 101
 Henius, Max, I, 156, 309
 Hennings, M. T. F. J., II, 350
 Henningsen, Herbert F., II, 300
 — Jacob, II, 295
 — Mads, I, 250
 Henriksen, Paul, III, 88
 Hermansen, Axel, II, 143
 — Søren, II, 192
 Hersholt, Jean, I, 184, 185, III, 307
 Hersholt, Via (født Andersen), I, 184
 Hertz, Henry L., I, 126, 156
 Hertzsprung, Ejnar, II, 174
 Hindhede, Jens, II, 339
 Hjartved, J. A., II, 335
 Hjerl Hansen, H. P., II, 275, 285, 289
 Hjorth Andersen, Th., II, 216
 Hjortnes, Simon P., I, 339
 Holdenson, P. J., III, 17
 Holdthusen, Ove, II, 59
 Holm, Frederik, II, 134
 — Frits V., III, 188
 — Knud, II, 308
 — Mads Christian, I, 56
 — Victor S., I, 181
 Holmfeld, J. D. C. Ulysses von Dirckinck-, III, 211
 Holst, Henry (England), II, 99
 — J. P., I, 319
 — Pedro, III, 120
 Holst-Knudsen, Svend, I, 257
 Holst Weber, S. Th., II, 173
 Holtén, I. A., II, 237
 Holten-Nielsen, S., III, 88
 Hoppe, Ivar, III, 84
 Hovgaard, William, I, 293
 Huitfeldt, Léon Moltke-, III, 211
 Hurup, Fr., I, 161
 Hvalsee, A., II, 212
 Hvass, Tyge, I, 257
 Hvid, Jens, I, 74
 Højtvad Pedersen, V., III, 106
 Høpfner, Einar, III, 61
 Ibsen-Jensen, Fru, I, 132
 Ibsen-Sørensen, Astrid (født Kierkegaard), II, 307
 — — J., II, 307
 Ipsen, Percy, III, 115
 Irminger, Johan, II, 155
 Isitt, Adeline Genée-, II, 94, 95
 Iversen, Hans M., II, 47
 — J. W. Michael, III, 290
 Jacobsen, Alfred, I, 243
 — Halvor, I, 99, 100, 156, 257
 — Henrik V., III, 239
 — O. L., I, 114
 — Oscar, II, 122
 — Per, II, 125
 Janssen, Børge, II, 229
 Jantzen, Holger, II, 348
 — Johs., II, 155
 Jepsen, Peter, II, 153
 Jensen, A. G., I, 225
 — Alfred Leslie, I, 160
 — Carl Christian, I, 171
 — H. P., II, 162
 — Jens, I, 296
 — Niels Chr., I, 322
 — N. Max, II, 78
 — Peter L., I, 301
 — Thor, II, 165
 — Wald., II, 157
 — Viggo (London), III, 290
 — Wilhelm, II, 230
 Jenson, Andrew, I, 62
 Jeppe, Karen, II, 364
 Jøppesen, Carl, II, 160
 Jerne, H. J., II, 171
 Jessen, Franz von, II, 121
 — L., I, 320
 Johannesson, Carl J., I, 231
 Johansen, Aage, II, 177
 — (Fru), I, 130
 — Hans, II, 291
 — J. B., II, 356
 — J. C., II, 248
 — Oluf, III, 91
 Johns, Th., III, 109
 Johnson, Charles H., I, 163
 — Fred, I, 250, 253
 Jordan, Knud, II, 307, 316
 Jung, Axel, II, 355
 Justesen, Harry, III, 109
 Juul, Niels, I, 162
 Jørgensen, Jørgen, III, 11
 Jøhncke, Axel, II, 139
 Jørgensen, Aage V., III, 240
 — Carl Christian (alias C. C. Georgeson), I, 287
 — Harald, II, 122
 — Johannes, II, 228
 — Lars, I, 227
 — Peter, II, 212
 — Robert, II, 102, III, 290
 — Svend (New York), I, 317
 Kaaber, Ludvig, II, 166
 Kampmann, Per, I, 313
 Karsten, Elli (født Helwigh), III, 293
 — H. T., II, 59, III, 290
 Kauffmann, Henrik, III, 223, 303
 Kayser, Erik, II, 362
 Kayser (el. Kuyter), Jochum Petersen, I, 25
 Kenelm Nielsen, Fred., I, 161
 Kiaer, Hans Jørgen, II, 50
 Kielberg, F. Michael Krøyer, II, overfor 56, III, 290, 293
 Kieler, Alfred V., II, 253
 Kierkegaard, Harald, II, 306
 Kierulf Abrahamsen, A., III, 110
 Kihl, Vilhelm, I, 324
 Kirkeberg, O. L., I, 103
 Kirkegaard, Ivar, I, 172
 Kiær, Olaf, II, 78
 Kjær, Chr. M., II, 155
 — Them, I, 325

- Kjærgaard, Axel, III, 134
 Klubien, Jørgen, II, 306
 Knauer, E., III, 290
 Knox, Edward, III, 15
 Knud den Store, Konge af Danmark og Eng-
 land, II, 17
 Knudsen, Clara Elizabeth (født Euler),
 I, 274
 — Johannes, I, 119
 — Ove, I, 181
 — Svend Holst-, I, 257
 — Th. (= Tom) R., I, 207
 — Thorvald, I, 120
 — William S., I, 272, overfor 272, 273, 274
 Knudtzon, Jørgen, II, 335
 Koefoed, C. A., II, 259
 — Einar L., II, 157
 Koppel, Alexander, III, 119
 Krabbe, Runa (født Rasmussen), III, 290
 — Th., II, 166
 Kragh-Hansen, Ernst, I, 317
 Krarup, Aage, III, 115
 Kraunse, J. E., II, 47
 Kristoffersen, Magnus K., I, 174
 Krøyer Kielberg, F. Michael, II, overfor 56,
 III, 290, 293
 Kuntze, Odin, I, 337
 Kuyter (el. Kayser), Jochum Petersen,
 I, 25
 Kvist, Anton, I, 173, 319
 la Cour, J. L., II, 143
 Ladefoged, L. Nielsen, II, 40
 Landorff, Frederik Lassen, II, 347
 Langberg, C., II, 320
 — Edvard Emil, III, 53
 Lange, Mads, II, 344
 — Thor, II, 257
 Langebeck, Knud, III, 119
 Langkjær, Svend, II, 297
 Larsen, Chr. (Brookings, S. Dak.), I, 203
 — Chr. (London), II, 59, III, 290
 — Henry, I, 194
 — H. O., II, 86
 — John M. (alias Johannes Møller Larsen),
 I, 221, 223
 — Karl, I, 177
 — L. P., III, 285
 — Morgan F., I, 160
 — Oluf, III, 157
 — Poul, III, 251
 — R. Thal, II, 347
 — Vilhelm, 23, 25
 Lassen, Peter, I, 44
 Lassen Landorff, Frederik, II, 347
 Lassen-Nielsen, M., II, 173
 Laub, F. W. H., III, 61
 — Georg C. H., II, 343
 Laurent, Pierre Jean, II, 131
 Lauridsen, Knud, II, 141
 Lebeck, Henrik, III, 88
 Legène, P. Martin, III, 286
 Levinsen, Henrik, III, 45
 Leyssac, Paul, I, 177
 Lie, Trygve, I, 313
 Lillesø, I. P., I, 103
 Lillienskiold, M., II, 195
 Lind, G., II, 171
 — H. P. Thygesen, II, 71, III, 290
 — Jonas, II, 125
 — Peter, II, 71, III, 290
 Lindegaard, Aage, II, 216
 Linnebo, J. B., I, 336
 Listoe, Søren, I, 162
 Loeber, Georg, I, 257
 Lohse, H. W., I, 329
 Lund, John, I, 229
 — Peter Wilhelm, III, 98
 Lunde, Henrik, III, 89
 Lunning, Fr., I, 251
 Lunøe, C. F., II, 78, III, 290
 Lynar, Rochus Fr. von, III, 213
 Læssøe, V. Fr., I, 222
 Løvendal, Valdemar, II, 114
 Madison, James (alias Jens Madsen),
 I, 156
 Madsen, Erik, III, 61
 — Fr., II, 65
 — M. C., I, 200
 — M. Chr., I, 161
 Magnussen, Eugène L. C., II, 232
 — Knud, II, 232
 Marcker, L. W., III, 17
 Mathiassen, Karl, I, 240, 257
 Maule, R. Fox-, III, 285
 Mauritzen, Charles, II, 49
 McKinney, Martha (født Knudsen), I, 274
 Meier, Henning (senere: von Meyerocrone),
 III, 198
 Melchior, Lauritz, I, 187, 191
 Meldahl, Knud G., II, 157
 Mellerup, A. E., II, 65
 Meyer, A. C., I, 126
 — Ejnar A., II, 79
 — Vilhelm, II, 299
 Meyerocrone, Henning von (opr. Meier),
 III, 198
 Michaëlis, Karin, I, 169
 Miller (Møller), Paul C., I, 211
 Mogensen, C. P., II, 339
 — J. L. M., III, 127
 Moldenhawer, Julius, I, 126
 Moltesen, H., III, 290
 Moltke, Carl Emil, III, 217
 — Carl P. O., I, 126
 — E. C. Ludvig, III, 211
 Moltke-Huitfeldt, Léon, III, 211
 Moncrief, Kirsten Scott, III, 293
 Monrad, D. G., III, 33
 Mortensen, Frantz, II, 162
 — Martin (Ames, Iowa), I, 204
 Mosbæk, Ludvig, I, 299
 Muller, J. P., II, 107
 Munck, Ebbe, III, 314
 Mygind, A. J., II, 327
 — Anna-Louise (født Rosenkrantz), II, 327
 — Kaj L., II, 77
 Müller, Paul Erik, II, 309
 Münter, Herman Balthazar, I, 231
 Myrup, Mads (= Mat), I, 74
 Møen, Arnoldo, III, 82
 Møller, A., II, 77
 — Børge, III, 290
 — Georg, II, 159
 — Gertrud Christmas (født Jessen), III, 293
 — J. Christmas, III, 290, 302
 — Mathias P., I, 245
 — (Miller), Paul C., I, 211
 Mørkeberg, Dan, I, 323
 Nagel, W., II, 197
 Neble, Sophus F., I, 137, 139
 Neckelmann, Kay, II, 303
 Nelson, Edgar, I, 131
 — Erland, I, 119
 — Martin, I, 249
 Nepken, Dobi, III, 151
 Nielsen, Aksel, I, 319
 — Andr. Sixtus, I, 103, 115
 — Asta, II, 199
 — Christian, III, 89
 — Emil (Sao Paulo), III, 104
 Nielsen, F. C. C., II, 57
 — Fred. Kenelm, I, 161
 — Harald, II, 84
 — Jacob, II, 87
 — O. E., II, 57
 — Roger, I, 257
 — S. N., I, 196
 — Svend, II, 127
 — Waldo B., I, 181
 Nielsen-Ladefoged, L., II, 40
 Nissen, Georg Nikolaus, II, 208
 Nommensen, Ludvig, III, 287
 Norden, Frederik Ludvig, III, 175
 Nordentoft, Benedict, I, 119
 Nyholm, Didrik, III, 129
 Nørgaard, R., III, 134
 Oiesen, J. F., II, 305
 Olsen, Axel, I, 255
 — Axel Gilkrog, I, 217
 — Culbert L., I, 160
 — F. V., III, 143
 — Henry, III, 15
 — H. P. (Milwaukee, Wis.), I, 137
 — H. P. (Tenerifa), III, 137
 — Paulo P., III, 109
 Opffer, Emil, I, 137, 145
 Ostenfeld, C. H., I, 313
 Park, Einar, II, 362
 Pedersen, A. W., III, 290
 — Hans, I, 201
 — (Egens), Hans, II, 308
 — H. J., I, 103
 — H. K., III, 323
 — H. P., II, 47, III, 290
 — J., I, 103
 — Martin, II, 139
 — Martin C., II, 63
 — V. Højtvad, III, 106
 Petersen, Aage Quistgaard-, I, 252
 — Adolf, III, 77
 — Anton V., II, 123
 — A. W., II, 65
 — Charles W., I, 325
 — Esper A., I, 253
 — Ferd., III, 95
 — Helge, I, 100, 318
 — Hjalmar, I, 160
 — Julius, III, 45
 — Jørgen, III, 132
 — Louis, I, 257
 — Ludvig, III, 95
 — Sophus, II, 136
 — W. B. Erik, III, 318
 — Viggo, II, 219
 — Viggo Quistgaard-, III, 137
 — Vilhelm, II, 303
 — William, II, 33
 Peterson, Valdemar, I, 157
 Pio, Louis, I, 73, 80
 Plessis de Richelieu, A. du, II, 330
 Plinius, M. K., II, 243
 Plow, Carl, I, 127
 Pontoppidan, Hendrik, II, 185
 Porsild, A. Erling, I, 329
 Poulsen, Axel (New York), I, 257
 — Hans, II, 177
 — H. S., II, 295
 — Mads, I, 109
 — Martinus, II, 105
 — Niels, I, 232-234
 — Zachariah (sen.), I, 40
 Preetzmann-Aggerholm, Bjarne, III, 68
 — — Ludvig, III, 68
 Prior, Ferdinand, II, 125
 — W. R., II, 110

- Prip, Ejnar, III, 283
 Prip-Møller, Antoinette (født Kirkegaard), II, 307
 — Johannes, II, 307, 313
 Psilander, Valdemar, II, 199
 Quaade, Georg Joachim, III, 213
 Quistgaard-Petersen, Aage, I, 252
 — Viggo, III, 137
 Raasloff, Valdemar, III, 211
 Radich, R. J., I, 109
 Rambush, Niels Edvard, II, 79
 Rasmussen, Gorm, I, 249
 — Gustav, III, 290
 — Jørgen Skafte, II, 191
 — Kaj, I, 177
 — Knud, III, 193
 — M. S., I, 135
 — Otto, III, 147
 — P., III, 95
 — Vald., II, 127
 — Viggo, III, 49
 Rée, Max, I, 188
 Reichelt, K. L., II, 307
 Reitzel, C. A., II, 69
 Rendtorff, A., II, 68
 Reventlow, Eduard V. S. C., III, 217, 290, 293
 Richelieu, A. du Plessis de, II, 330
 Richter, Oscar, II, 351, 355
 Rieberty, (Fru), I, 130
 Riis, Elisabeth D. (født Nielsen), I, 265
 Riis, Jacob A., I, 263, 268
 Rosenstand, H., I, 103
 Rosing, Børge, I, 251
 Rothe, Knud, II, 309
 Rutzou, Sven, II, 46
 Ryder, C. H., II, 340
 Røder, H. C., III, 311
 — Louis, III, 128
 Rømer, Ole, II, 116
 Sak, Søren, II, 213
 Salchow, Ulrich, II, 141
 Sand, Albert van, I, 142, 257
 Sandsted Thomsen, A., III, 157
 Saxild, Jørgen, I, II, 361, 363
 Scavenius, Harald, III, 223
 Schack Steenberg, A., III, 23
 — — Henrikke (født Hjort), III, 23
 Schacke, Erik H. B., II, 47, III, 290
 Schau, Gustav, II, 331
 Scheel, Ove, II, 101
 Scheffmann, Aug., III, 150, 153
 Schiern, H. Chr., II, 295
 Schmedes, Erik, II, 207
 Schmidt, Holger, II, 351
 — Johs., III, 188
 — Poul, II, 351
 Schousgaard, Alfr., III, 56
 Schrader, A. Voss-, II, 161
 Schrøder, Karl, III, 80
 Schytt, Jes, II, 135
 Schytte, Th., II, 265
 Secher-Jensen, Svend, III, 127
 Sedlacek, Harryet, I, 130
 Seest, S. P. F., II, 187
 Sehested, Hannibal, III, 198
 Seidelin, Harald, III, 145
 Seidenfaden, Erik, II, 337
 Simesen, Hjalmar Louis le Normand Bretteville, III, 104
 Skjold, Einar, II, 59
 Sloth, Chr. M., III, 125
 Smidth, V. F. L., III, 250
 Smith, Carl Rohl, I, 182
 Smith, Niels H., I, 161
 Sonne, Hans Chr., I, 259
 Sørensen, Charles E., I, 247
 — Pierre (= Peter Sørensen), III, 132
 Stahr, Julius, I, 74
 Steenberg, A. Schack, III, 23
 — Henrikke Schack (født Hjort), III, 23
 Steensen, Niels (Nicolaus Stenonius), II, 223
 Steenstrup, Chr., I, 225
 Stenonius, Nicolaus (Niels Steensen), II, 223
 Stjernholm, Holger, II, 135
 Stockelbach, H. F. A., III, 157
 Storr, Ludvig, II, 167
 Strand, Kaj Aage, I, 217
 Strandvold, Georg, I, 136
 Stub, Else, I, 132
 Svendsen, Herman, III, 21
 Sæe, N. H., II, 307
 Søholm, A. L. J., I, 103
 Sørensen, Arthur Bollerup, III, 188
 — Caroline Christine, I, 59
 — Charles E., I, 247
 — O. Werner, I, 353, 354
 — Peter (= Pierre Sørensen), III, 132
 — Rasmus, I, 59
 — Severin, III, 35
 — S. H., II, 145
 — Søren (Distriktskommissær, Congo), III, 141
 — Søren (Statskonsulent), II, 52
 — William K., I, 257
 Tange, Anton, III, 13
 Tarpgaard, A. J., I, 119
 Teisen, Th., II, 63
 Terkelsen, Ella (født Schmidt), III, 293
 Thal Larsen, R., II, 347
 Thamsen, Gerda, III, 130
 Thierry, Jean H., III, 116
 — Marie (født Sørensen), III, 116
 Thomsen, A. Sandsted, III, 157
 — M., I, 103
 — Peter, II, 145
 Thors, Margrete, I, 320
 Thorvaldsen, Bertel, II, 225, 227
 Thune, Erik, I, 251
 Thygesen Lind, H. P., II, 71, III, 290
 Tofteman Fredericksen, Ralph, I, 137
 Topp, K. V., II, 352
 Toubro, S. K., II, 360
 Trap Friis, H., I, 225
 Trock, E., II, 303, 307
 — Gudrun (født Haunstrup), II, 307
 Ussing, C. J., III, 129
 Wagner, Richard, I, 251
 van Sand, Albert, I, 142, 257
 Vargas de Bedemar, Alfons, II, 256
 Warming, Palle, II, 331
 Warthoe, Chr., I, 186
 Wassard, L., III, 240
 Waterstradt, John, II, 340
 Weber, S. Th. Holst, II, 173
 Vedel, P., III, 219
 Velden, Kaj, I, 177
 Werge, A. H., III, 159
 Werner Sørensen, O., II, 353, 354
 Werrenrath, Georg, I, 186
 — Reinald, I, 181
 Wessel, Frederik F., III, 113
 — Harry L., III, 113
 — Pedro T., III, 113
 — P. M. (Don Pedro), III, 112
 — Theodor (Tito) W., III, 113
 — William M., III, 113
 Westenholz, Aage, II, 326, 333
 — Anders Peter, II, 30
 — Regnar, II, 30
 Vesterdal, A., II, 339
 Westergaard, Harald Malcolm, I, 211
 — Waldemar, I, 212
 Wetterstrøm, Charles, II, 132
 Wiehe-Berény, Charlotte, II, 131
 Vig, P. S., I, 117
 Wilcken, John A., II, 92
 Vilhelm, Prins (senere: Georg I, Konge af Grækenland), II, 235
 Wille, V. A., II, 350
 Vilsboc, Holger, II, 123
 Vinding, Andreas, II, 121
 Winsløw, J. B., II, 116
 Winther, Carl, II, 125
 Vitger, Erhard, II, 193
 With, Olaf, III, 92
 Wolff, George, II, 21
 Vorbeck, Henrik, III, 121
 Voss-Schrader, A. (sen.), II, 161
 Væggærskilde, Lauritz, II, 241
 Wøller, Bernhard, II, 351
 — Johan, II, 350
 Wright, K. H., II, 362
 Wulff, Heinrich (= Enrique) III, 89
 — Johan C., II, 78
 Young, Lucile Grahn-, II, 199
 Zahle, Herluf, III, 217
 Zöllner, Louis, II, 49
 Zøylner, C. F., I, 317
 Ørberg, K., III, 109
 Ørsted, H. C., III, 227
 Østerberg, Harald, II, 111
 Østergaard, Kr., I, 115

RETTELSER OG TILFØJELSER

BIND I

- Side 26, Linje 1 og 9 fra oven, S. 27, L. 7 f. n.: Knyter — læs: Kuyter.
S. 93, øverste Billedtekst: „Hellig Olav“ — læs: „Frederik VIII“.
S. 93, nederste Billedtekst: „Oscar II“ — læs: „Frederik VIII“.
S. 165, L. 7 og 13 f. o., S. 166, L. 16 f. o.: „An American Sage“ — læs: „An American Saga“.
S. 174, Billedteksten: Magnus Christoffersen — læs: Magnus K. Kristoffersen.
S. 185, L. 2 f. o.: Eva la Galienne — læs: Eva Le Gallienne.
S. 188, Sidetallet 198 — læs: 188.
S. 190, L. 8 f. o.: Frode Vidar — læs: Frede Vidar.
S. 252, L. 6 f. o.: 1910 — læs: 1922.
S. 273, Billedteksten: 1921 — læs: 1931.
S. 331, Billedteksten øverst t. h.: British Columbia — læs: Saskatchewan.
S. 342, L. 9 f. n.: her — læs: hen.

BIND II

- S. 70, L. 5 f. o.: F. Hjorth — læs: Vilhelm Hjort.
S. 83, Billedteksten t. v.: J. A. Bierrum — læs: H. A. Bierrum.
S. 95, L. 5—6 f. n.: Müller — læs: Muller.
S. 138, Tilføjelse: *Gerhard G. Nyebølle*, der er 4. Generation af en dansk Tekstilslægt, er i Malmö Leder af Kürzels Fabriker A/B, der beskæftiger ca. 600 Mennesker.
S. 142, L. 12—14 f. n. ændres til: I 1925 overtog han A/S Th. Wessel & Vetts Datterselskab i Malmö, der nu ledes af en Søn, Victor Hjort havde i sine sidste Aar som Direktør i Magasin du Nord Tilsynet med Fabrikerne i København, for hvilke han ved sin Død var Kommitteret.
S. 241, Tilføjelse: Lektor, mag. art. *Edw. Baron Dirckinck-Holmfeld* var i 10 Aar, 1929—1939, Lektor i skandinaviske Sprog i Praha. Han har udgivet to Bøger: „Det czekoslovakiske Folks Historie“ og „To Demokrater, Masaryk og Benes“.
S. 277, L. 4 f. o.: Veretsjagin — læs: Verestjagin.
S. 284, Billedteksten: „Sibiko“ i Minusinsk — læs: Byen Barnaul i Syd-sibirien, hvorfra Fremstødet for Mejeridrift Nord for Altbjergene blev gjort.
S. 290, L. 2 f. o.: Vald. Jacobsen — læs: Wald. Jacobsen.
S. 312, L. 10 f. o.: „sidste“ — læs: første.
S. 343, L. 8 f. n.: Chr. Waterstradt — læs: John Waterstradt
S. 354, L. 1 f. o.: Tre — læs: Fire. Olaf E. Munck — læs: Oluf F. Munck.
S. 354, L. 5 f. o.: Tilføjelse: Endelig blev ogsaa Konsul, Overlæge *Poul Ellehøj*, Sumatra, Offer for Krigtidens opslidende Forhold.
S. 355, nederste Billedtekst: Tobaksplantage — læs: Gummiplantage.
S. 366, L. 4 f. n.: Ingeniør- — læs: Artilleri-.

BIND III

- S. 43, L. 1 f. n.: Preben Mønsted — læs: C. A. Mønsted.
- S. 135, L. 14 f. o.: Nordlunde — læs: Nordlund.
- S. 136, L. 9 f. o.: Chr. M. Andersen — læs: Chr. M. Andreasen.
- S. 194, L. 12 f. n.: J. P. Kock — læs: J. P. Koch.
- S. 202, L. 14 f. o.: Niels Svenningsen — læs: Nils Svenningsen.
- S. 229, L. 2 f. o.: Østasiatiske — læs: Østasiatiske.
- S. 244, Billedteksten: 1950 — læs: 1940.
- S. 283, L. 13 f. n.: Bagbutik — læs: Bogbutik.
- S. 299, nederste Billedtekst: Mærks — læs: Mærsk.
- S. 301, L. 7 f. n.: Lemcke — læs: Lembcke.
- S. 307, Billedteksten: Casper Hasselriis — læs: Caspar Hasselriis.
- S. 308, L. 5 f. n.: Ind. — læs: Inc.
- S. 326, L. 10 f. o.: Oluf E. Munck — læs: Oluf F. Munck.

